Lagano da Sambi kwa Wanhu Wose

Kwere New Testament

Contents

Masayo 1
Maliki 41
Luka 66
Yohana 109
Sang'hano 140
Waloma 179
1 Wakolimso 197
2 Wakolimso 214
Wagalatiya 225
Waefeso 232
Wafilipi 239
Wakolosai 244
1 Wasesalonike 249
2 Wasesalonike 253
1 Timoseyo 256
2 Timoseyo 262
Tito 266
Filimoni 269
Waebulaniya 271
Yakobo 285
1 Petili 290
2 Petili 295
1 Yohana 299
2 Yohana 304
3 Yohana 305
Yuda 306
Lugubulo 308

Lagano da Sambi kwa Wanhu Wose

The New Testament in Kwere

copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Kwere

Translation by: Pioneer Bible Translators and The Word for the World

The New Testament in Kwere

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
2014-08-06

ISBN 978-1-5313-0186-6

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 20 Sep 2016
45889645-bcee-5a46-b79c-9beb4b49c6a0

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MASAYO
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo, ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi kuwa vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Vitabu vino vose vine votangigwa "Mbuli Inogile." Vitabu ivo vandikigwa viyadanganike Yesu. Vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Wasomi hawavimanyile haswa viya lusita Mbuli Inogile ya Masayo viyandikigwe, mbali yodahika mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Iviya hanhu hohandikiligwe hahamanyika, mbali wengi wogesa yandikiligwa muna isi ya Palesitina yodahika muna dibululu da Yelusalemu.

Mwandikaji ni Masayo, kakala msola kodi yang'ali Yesu hanamtanga kuwa mwanahina wake. Iviya kakala kamanyika kwa zina da Lawi. Masayo kakala mwa iwaja watumigwa longo na waidi na kandika kwa lungilo la wasomaji wa Chiyahudi. Ino yodahika kuwoneka funhula funhula kwa mabwelelo ya Lagano da Umwaka yoyofosa 60. Lungilo da Masayo ni kolagusa kuwa Yesu kakala Chilisito Mkombola yoyasaguligwe na Mulungu yoyakalile kaloteligwa. Iviya Masayo kandika mengi kusonhela Ufalume wa Mulungu. Wayahudi wahuwila kuwa Chilisito Mkombola yawe mfalume wa isi. Mbali Masayo kaiteganya ng'hani kulonga kusonhela ufalume wa Mulungu ni wa chimuhe.

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo ni chitabu chinogile cha kwandusa Lagano da Sambi kwaviya yose yana mabwelelo yake kulawa Lagano da Umwaka. Yolumbiliza Malagano maidi. Wasomi iviya wagesa kuwa Masayo yodahika kakala kogeza kwiga mwandiko wa vitabu vitano va Musa vovikwandusa Lagano da Umwaka. Mapetelo ya Yesu muna ulugongo viilagusigwa muna sula ya 5-7 yodahika kulinganyizigwa na Mulungu viyamwing'hile malagilizo Musa muna Dilagano da Umwaka.

Yeliumo

1. Masayo kokwandusa Mbuli Inogile kwa kusimulila kusonhela kwelekigwa kwa Yesu Chilisito na mwanduso wa sang'hano yake muna isula ya 1-4.
2. Kaidi Masayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo yake muna isula ya 5-25.
3. Kuuhelelo Masayo kogotola kusonhela usang'hano na ifa na uzilibuko wake Yesu muna isula ya 26-28.

Welesi wa Yesu Chilisito
(Luka 3:23-38)

1 Chitabu cha welesi wa Yesu Chilisito,
mzukulu wa Daudi, mzukulu wa Bulahimu.
2 Bulahimu kamweleka Isaka, Isaka
kamweleka Yakobo, Yakobo kamweleka
Yuda, na wandugu zake. 3 Yuda kamweleka
Pelesi na Zela, mami yawo yotangigwa
Tamali, Pelesi kamweleka Esilomu, Esilomu
kamweleka Alamu, 4 Alamu kamweleka Aminadabu, Aminadabu kamweleka Nashoni,
Nashoni kamweleka Salimoni, 5 Salimoni
kamweleka Boazi mami yake Boazi
yotangigwa Lahabu, Boazi kamweleka
Obedi mami yake Obedi yotangigwa Lusu,
Obedi kamweleka Yese,
6 Yese kamweleka Mfalume Daudi,
Mfalume Daudi kamweleka Solomoni,
mami yake niiyo yoyakalile muke wa
Uliya. 7 Solomoni kamweleka Lehoboamu,
Lehoboamu kamweleka Abiya, Abiya
kamweleka Asa. 8 Asa kamweleka
Yehoshafati, Yehoshafati kamweleka
Yolamu, na Yolamu kamweleka Uzia, 9 Uzia
kamweleka Yoshamu, Yoshamu kamweleka
Ahazi, Ahazi kamweleka Hezekiya.
10 Hezekia kamweleka Manase, Manase
kamweleka Amoni, Amoni kamweleka
Yosia. 11 Yosia kamweleka Yekoniya, na
wawo wandugu zake viikalile uhami wa
kugaligwa kwiisi itangigwe Babeli.
12 Viumalile uhami wa Babeli, Yekonia kamweleka Shealitieli, Shealitieli
kamweleka Zelubabeli. 13 Zelubabeli
kamweleka Abihudi, Abihudi kamweleka
Eliyakimu, Eliyakimu kamweleka Azoli,
14 Azoli kamweleka Sadoki, Sadoki
kamweleka Akimu, Akimu kamweleka
Eliudi. 15 Eliudi kamweleka Eliyazali,
Eliyazali kamweleka Matani, Matani
kamweleka Yakobo, 16 Yakobo kamweleka
Yosefu, mmhale wa Maliya, mami yake Yesu
yoyatangigwe Chilisito Mkombola.

17 Zikala nyelesi longo na nne kulawa Bu-
lahimu mbaka viifikile Daudi, welesi longo
na nne kulawa Daudi mbaka uhami wa Ba-
beli, na welesi longo na nne kulawa uhami
wa Babeli mbaka viifikile kwelekigwa kwa
Chilisito.

Kwelekigwa kwa Yesu Chilisito
(Luka 2:1-7)

18 Kwelekigwa kwake Yesu Chilisito
Mulopozi kukala vino, Maliya mami
yake viyakalile yafudikiligwe na Yosefu,
wang'hali hawanaibandama, Maliya
kawonigwa kana wimo kwa udahi wa
Muhe Yelile. 19 Kwaviya Yosefu mwenyewo
kakala munhu goya, mbali halondile bule
kumwing'ha chinyala Maliya muumwingi,
ivo kalamula kuubena ufudikilwa chinye-
lenyele. 20 Viyakalile yogesa yayo, msenga
wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila
muna zinzozi, kamulongela, "Weye Yosefu,
welesi wa Daudi, sekeudumbe kumsola
Maliya yawe muke wako. Kwaviya kana
wimo kwa Muhe Yelile, 21 nayo kezaibasula
mwana wa chilume. Na weye kwizamtanga
zina jake Yesu, kwaviya kezawalopola
wanhu kulawa muna uuhasanyi."

22 Yayo yose yalawilila yapate kufika yaja
yalongigwe na Mndewa kufosela mulotezi
wake kuwa kweli.
23 "Lola, mhambe kezakuwa na wimo,
nayo kezaibasula na mwana wa chilume,
na mwana iyo kezatangigwa Imanueli,"
fambulo jake, "Mulungu kahamwe
na cheye."

24 Yosefu viyalamuke muna zinhongo,
kamsola Maliya fana viya msenga wa kuu-
langa wa Mndewa viyamulongele yatende.
25 Mbali hawaibandame bule mbaka Maliya
viyaibasule mwana wa chilume. Na Yosefu
kamwing'ha zina Yesu.

2

Nyamiloto ubanzi wa ulawilo wa zuwa

1 Yesu kavumbuka muna dibululu da
Betelehemu muna isi ya Yudeya, chipindi
Helode viyakalile mfalume. Lusita ulo
nyamiloto wa nhondo wafika Yelusalemu
kulawa ulawilo wa zuwa, 2 wauza, "Kakulihi
mwana wa chilume yelekwe yondayawe
mfalume wa Wayahudi? Kwaviya chiiwona
nhondo yake ima ubanzi wa ulawilo wa
zuwa, na cheye chiza kumtosela."

3 Mfalume Helode viyahulike ivo,
kengilwa na luholozi hamwe na wanhu
wose wa Yelusalemu. 4 Kawatanga hamwe
wakulu wa nhambiko na wafundiza
Malagilizo, kawauza, "Vino Chilisito
Mkombola kezakwelekigwa kulihi?"

5 Wamwidika, "Betelehemu muna isi ya
Yudeya. Kwaviya niivo viyandikigwe na
mulotezi wa Mulungu.
6 'Weye Betelehemu uli muna isi ya Yudeya,
huli mdodo bule muna iwalangulizi wa
Yuda.
Kwaviya kezalawa munhu yondayawadime
wanhu wangu wa Isilaeli.' "

7 Maabaho Helode kawatanga waja
nyamiloto wa nhondo chinyelenyele wait-
ing'hane, kalonda yavimanye siku nhondo
ija viiwalawilile. 8 Kawatuma Betele-
hemu, kawalongela, "Hiteni mukamzahile
imwana vinogile. Muhamvika, izoni
munilongele muladi na niye nimtosele."

9 Nawo viwakomeleze kumtegeleza
mfalume, wasegela, na nhondo yowai-
wone ubanzi wa ulawilo wa zuwa
iwalongolela mbaka viimile uchanyha
ya hanhu hayelekigwe imwana ija.
10 Viwaiwone inhondo iyo, wadeng'helela
ng'hani. 11 Wengila mnyumba, wamuwona
imwana hamwe na mami yake Maliya,
wamtumbalila mavindi na wamtosela.
Wafungula ngama zawo muna ivibindo
na wamwing'ha imwana ndolendole zawo,
tunu na zahabu, na mavumba, hamwe na
dawa inogile yoitangigwa manemane.

12 Maabaho wabwela kuna isi iyo
kwa nzila imwenga, kwaviya Mulungu
kawazuma muna zinzozi sekewabwele kwa
Helode.

Kukimbilila Misili

13 Viwasegele, msenga wa kuulanga
wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna
zinzozi, kamulongela, "Helode kololela
kumkoma imwana. Ivo inuka na umsole
imwana na mami yake mukimbilile
muna isi ya Misili. Kaleni uko mbaka
vondanimulongeleni musegele."

14 Yosefu kalamuka na kamsola imwana
na mami yake, kasegela ichilo icho, kahita
Misili, 15 kakala uko mbaka Helode viyadan-
ganike. Itendeka fana viya imbuli yoy-
alongile Mndewa kwa kufosela mulotezi
wake kuwa kweli, "Nimtanga mwanangu
kulawa Misili."

Kukomigwa kwa iwana

16 Helode viyavimanyile kuwa waja
nyamiloto wa nhondo wowalawile ubanzi
wa ulawilo wa zuwa wamvwizila, kengilwa
na ludoko ng'hani. Ivo kalava lagilizo kuwa
wana wose umo Betelehemu wakalile na
miyaka midi na kubwela hasi wakomigwe,
kulawa lusita luja waja nyamiloto wa
nhondo viwalongile inhondo viiwoneke.
17 Ivo chiya chiyalongile mulotezi wa Mu-
lungu Yelemiya chitimiya, 18 "Dizi dihu-
likika uko Lama,
zindilo na lusoyoyo ng'hani.
Laheli kowalilila wanage,
nayo kolema kunyamazigwa,
kwaviya wadanganika."

Kubwela kulawa Misili

19 Helode viyadanganike, msenga wa ku-
ulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu
muna zinzozi uko Misili, 20 kamulongela,
"Lamka, umsole imwana na mami yake
mubwele kuna isi ya Isilaeli, kwaviya waja
wagezile kumkoma imwana wadanganika."
21 Yosefu kalamka, kamsola imwana na
mami yake wabwela muna isi ya Isilaeli.
22 Mbali Yosefu viyahulike kuwa Alike-
lao kamuhazi tati yake Helode mfalume
wa Yudeya, kadumba kuhita uko kwaviya
kazumigwa muna zinzozi. Kahita kuna
umkowa wa Galilaya, 23 kahita na kukala
muna dibululu ditangigwe Nazaleti. Ivo
chiya chilongigwe na walotezi wa Mulungu
chitimiya, "Kezatangigwa Mnazalayo."

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Muna zisiku izo, Yohana Mbatizi keza
muna dibwilingu da Yudeya, kandusa
kuwapetela wanhu. 2 Kalonga, "Lekeni
uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa
kuulanga wahabehi!" 3 Yohana niiyo
yaloteligwe na mulotezi wa Mulungu Isaya
viyalongile,
"Dizi da munhu dotanga kudibwilingu,
'Sasaleni nzila ya Mndewa,
mgoloseleni nzila yake yafose!' "
4 Viwalo viyawale Yohana vikala vi-
sonigwa na mazoya ya mnyama yotangigwa
ngamiya, na mchigudi kayawala mkwiji wa
mbende. Ndiya yake ikala nzige na uki wa
mwiimbago. 5 Wanhu wamwizila Yohana
kulawa Yelusalemu, na kulawa muna isi ya
Yudeya, na kulawa muna iisi yili habehi
na lwanda lwa Yolodani. 6 Watogola kuleka
uhasanyi wawo, nayo Yohana kawabatiza
muna ulwanda lwa Yolodani.

7 Yohana viyawawonile Mafalisayo na
Masadukayo wengi wokwiza kumwake
kubatizigwa, kawalongela, "Mweye
mazoka! Yelihi yawalongele mwodaha
kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza?
8 Mutende vinhu viya vilagusa kuwa
muleka uhasanyi wenu. 9 Sekemugese
kuwa mwodaha kuikimbila nhaguso kwa
kulonga kuwa Bulahimu ni wasaho yenu.
Nomulongelani kweli, Mulungu kodaha
kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe
welesi wa Bulahimu! 10 Nhemo ikigwa
imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo
chila mbiki uja hawima matunda yanogile
wizakanhigwa na kwasigwa muumoto.
11 Niye nowabatiza mweye kwa mazi
kulagusa kuwa musamha uhasanyi wenu.
Mbali munhu yokwiza kuchisogo changu
kezawabatiza kwa Muhe Yelile na moto. Iyo
ni mkulu kufosa niye. Niye sifaya bule hata
kupapa vilatu vake. 12 Kana lungo lwake lwa
kubetela muna yamakono. Kezaduganya
ngano na kuika muna mudidungu, mbali
kezailunguza imhumba muna umoto
hauzimika bule."

Yesu kobatizigwa
(Maliki 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Siku izo Yesu kalawa kuna umkowa wa
Galilaya na kuhita Yolodani kubatizigwa
na Yohana. 14 Mbali Yohana kalonda ku-
mulema Yesu, kamulongela, "Niye nolonda
kubatizigwa na weye, vilihi weye kokwiza
kumwangu nikubatize?"

15 Yesu kamulongela, "Ivino sambi
nolonda utogole. Kwaviya niivo viilondeka
kuyafikiza yaja yose yoyolonda Mulungu."
Maabaho Yohana katogola.

16 Bahobaho Yesu viyabatizigwe, kalawa
muna yamazi. Maabaho ulanga umgubuk-
ila, kamuwona Muhe wa Mulungu kohu-
lumuka fana nziwa, komwizila mchanyha
yake. 17 Maabaho dizi dilonga kulawa ku-
ulanga, "Ino niiyo Mwanangu, inyachende
wangu, ininogeligwe nayo."

4

Yesu kogezigwa
(Maliki 1:12-13, Luka 4:1-13)

1 Maabaho Muhe wa Mulungu kamulon-
goza Yesu mbaka kuna ichuwala muladi
yagezigwe na Mwihi. 2 Kafunga kuja zi-
fika siku malongo mane, imisi na ichilo.
Kuuhelelo, Yesu kawona nzala. 3 Maabaho
Mwihi kamwizila Yesu, kamulongela, "One
weye wahawa Mwana wa Mulungu, yalon-
gele yamabwe yano yagaluke magate."
4 Mbali Yesu kamwidika, "Yandikigwa
muna Yamaandiko Yelile,
'Munhu hadaha kuwa ngima bule kwa gate
muhala,
mbali kwa chila mbuli yoilawa muna umu-
lomo wa Mulungu.' "
5 Maabaho Mwihi kamsola Yesu, kamgala
mbaka Yelusalemu, kuna dibululu jelile na
kumwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mu-
lungu. 6 Kamulongela, "One weye ni Mwana
wa Mulungu, ibwanhe hasi, kwaviya Ya-
maandiko Yelile yolonga,
'Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa
kuulanga,
nawo wezakusola na makono yawo
na weye whizaikwala bule muna yamabwe.'
"
7 Yesu kamwidika, "Iviya Yamaandiko
Yelile yolonga,
'Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.' "
8 Maabaho Mwihi kamsola Yesu wahita
kuchanyha kuna ulugongo lutali kuna
uludonho, kamulagusa falume zose muna
isi na utunhizo wake wose. 9 Maabaho
kamulongela, "Yano yose nizakwing'ha,
one muhala uhanitumbalila mavindi na
kunitosela."
10 Yesu kamulongela, "Segela hano
hamwangu, weye Lufyende! Kwaviya
Yamaandiko Yelile yolonga, 'Umtosele
Mndewa Mulungu wako, na umsang'hanile
yeye muhala!' "
11 Maabaho Mwihi kamuleka Yesu,
kasegela, na wasenga wa kuulanga wa
Mndewa weza na kumsang'hanila.

Yesu kokwandusa sang'hano yake kuna mkowa wa Galilaya
(Maliki 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu viyahulike kuwa Yohana kagu-
migwa muna ichifungo, kasegela kahita
kuna umkowa wa Galilaya 13 Hakalile Naza-
leti, mbali kahita kukala Kapelinaumu,
isi yili mumgwazogwazo mwa lamba da
Galilaya, muna isi ya Zabuloni na Nafutali.
14 Chino chitendeka muladi chiya chiya-
longile mulotezi wa Mulungu Isaya chiwe
kweli,
15 "Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali,
inzila ya kuhitila kuna ibahali,
kuna umwambu wa ulwanda lwa Yolodani,
Galilaya, isi ya wanhu weli siyo Wayahudi!
16 Wanhu wakalile muna diziza,
wezawona bung'hulo,
waja wokala muna isi ya ziza da ifa,
bung'hulo dizawamwemwesela."
17 Kulawa lusita ulo, Yesu kandusa
kuwapetela wanhu usenga wake, "Lekeni
uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa
Kuulanga wa habehi."

Yesu kowatanga wavula somba wane
(Maliki 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu viyakalile yogenda mumgwazog-
wazo mwa lamba da Galilaya, kawawona
ndugu waidi wavula somba, Saimoni
yotangigwa Petili na ndugu yake Andeleya.
Ndugu wawo waidi wakala wovula somba
kwa lwavu. 19 Yesu kawalongela, "Nison-
deleleni, nizawafundizani kuwavuwa
wanhu." 20 Bahobaho wazileka nyavu zawo
na wamsondelela.
21 Viyagendelele kuulongozi chidogo,
kawawona ndugu wamwenga, Yakobo
na Yohana, wana wa Zebedayo, wose
wakala mgati mwiingalawa na tati yawo
Zebedayo, wozitenda goya nyavu zawo.
Yesu kawatanga. 22 Bahobaho waileka
ingalawa na tati yawo, wamsondelela Yesu.

Yesu kofunda, kopeta Mbuli Inogile, na kohonya
(Luka 6:17-19)

23 Yesu kazunguluka Galilaya yose,
kafundiza muna zikaye zose za kutosela,
kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya
Ufalume wa Mulungu na kuwahonya
wanhu wenye mitamu mbasakanyo na
wolumwa. 24 Mbuli za Yesu zenela muna
isi yose ya Siliya, ivo wanhu wamgalila
watamu wose, wougula utamu wowose,
waja wogaya, weli na vinyamkela, weli
na vichala na waja waholole, nayo
kawahonya. 25 Lung'husesa lukulu lwa
wanhu lumuwinza Yesu kulawa isi ya
Galilaya, zisi za Dekapoli, Yelusalemu,

Yudeya na isi yili kuumwambu wa lwanda
lwa Yolodani.

5

Yesu kowafundiza wanhu kuna ulugongo

1 Yesu kaluwona lung'husesa lukulu lwa
wanhu na kakwela kuna ulugongo, uko
kakala hasi. Wanahina wake wamuhitila,
2 nayo kandusa kuwafundiza.

Deng'ho da kweli
(Luka 6:20-23)

3 "Wamweda waja ngayengaye wa muhe,
kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!
4 Wamweda waja weli na usungu,
kwaviya wezanyamazigwa.
5 Wamweda waja weli wahole,
kwaviya Mulungu kezawatenda wawe wa-
hazi wa isi.
6 Wamweda waja weli na nzala na ng'hilu ya
kutenda yoyomnogeza Mulungu,
kwaviya Mulungu kezawegutiza.
7 Wamweda waja weli na ubazi,
kwaviya Mulungu kezawawonela ubazi.
8 Wamweda waja weli na moyo unogile,
kwaviya wawo wezamuwona Mulungu!
9 Wamweda waja woibenela vibiki,
kwaviya wezatangigwa wana wa Mulungu!
10 Wamweda waja wogazigwa kwa ichimu
cha yoyolonda Mulungu,
kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!
11 Mumweda mweye wanhu wahamuligani
na kungazani na kulongigwa vihile
kwa usungu
kwaviya mwawanahina wangu.
12 Sekeleleni na mudeng'helele
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga,
ivo niivo vowagazigwe walotezi wa umwaka
fana mweye.

Munyu na bung'hulo
(Maliki 9:50; Luka 14:34-35)

13 "Mweye mulinga fana munyu wa isi,
munyu wahagiza umunyu wake, kwiza-
guma choni mbaka ukolele kaidi? Haufaya
chochose bule, ivo wokwasigwa kunze na
wanhu woubojoga.
14 "Mweye mulinga fana bung'hulo da isi
yose. Bululu dihazengigwa kuna ulugongo
hadidaha bule kuifisa. 15 Habule munhu
yobwinha chitasa na kuchigubika na debe,
mbali wochika hana ichingolobweda,
nacho chowamwemwesa wanhu wose
weli muna ichiheleto. 16 Iviya na mweye
bung'hulo jenu dimuli najo haulongozi ha
wanhu, nawo waziwone sang'hano zenu
muladi wamwing'he ukulu Tati yenu yeli
kuulanga.

Yesu kofundiza kusohnela Malagilizo

17 "Sekemugese kuwa niza kuyasegeza
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa hebu mbuli za Walotezi wa Mu-
lungu. Sizile kuyasegeza bule, mbali
niza kuyatimiza. 18 Nowalongela ukweli,
mbaka ulanga na isi vondavisegele,
habule hata mbuli ndodo ng'hani muna
Malagilizo yondaisegezigwe, mbaka yose
yatimiye. * 19 Munhu wowose ija
yondayabene lagilizo dimwe da yaja
yamadodo sembuse yose na imunhu
kowafundiza wamwenga wasang'hane ivo,
imanyike munhu iyo kezakuwa munhu
ndodo muna Ufalume wa kuulanga.
Munhu yondayayamhe Malagilizo na
kuno kowafundiza wanhu wamwenga,
iyo kezakuwa mkulu muna Ufalume wa
kuulanga. 20 Nowalongelani kweli, one
hamutogoligwe munoga haulongozi wa
Mulungu kuwafosa wafundiza Malagilizo
na Mafalisayo, hamwizakwingila bule
muna Ufalume wa kuulanga.

Mafundizo kwa mbuli ya ludoko
(Luka 12:57-59)

21 "Muwahulika wanhu wa umwaka
viwalongiligwe, 'Sekemukome, na munhu
yondayakome kezakomigwa.' 22 Mbali
niye nowalongela, munhu wowose ija
yondayamwihile ndugu yake, iyo yata-
gusigwe, iviya yondayamzehe ndugu yake
yagaligwe kudilundo, na yondayamtange
ndugu wa munhu 'mbozi,' kofaya yengile
jehanamu ya moto. 23 Ivo one wahamulavila
Mulungu wako nhambiko hana ichilingo
cha kutambikila na kuno kukumbuka kuwa
ndugu yako kana mbuli na weye. 24 Wiileke
nhambiko yako baho hana ichilingo na
weye hita kwa ndugu yako yeli na mbuli
na weye na mukailamule mbuli yenu,
maabaho ubwele na ukailave nhambiko
yako.
25 "Wiilumbe na msitaki wako cha
himahima, mung'hali muna inzila kuhita
kuchitala. Bule ivo msitaka wako
kezakugala kwa msemi na msemi keza

* 5:18

kugala kwa mkalizi, maabaho na weye
kwizafungigwa muna ichifungo.
26 "Nokulongela kweli, hwizalawa umo
bule mbaka ulihe sente ya uhelelo.

Mafundizo yoyolemesa uzinzi

27 "Muhulika wanhu viwalongiligwe,
'Sekemuzini.' 28 Mbali niye nowalongela
wowose ija yondayamulole muke, na kuno
komulonda, iyo kuzini nayo muumoyo
wake. 29 Ziso jako da ukulume dihakutenda
utende uhasanyi, ding'ole na ujase kutali
na weye, kwaviya muhavu kumwako weye
kwagiza chinhu chochose chili mulukuli
lwako, kufosa lukuli lose kwasigwa
muumoto wa jehanamu. 30 Mkono wako wa
ukulume wahakutenda utende uhasanyi,
ukanhe na uwase kutali, kumwako weye
vinoga kwagiza chinhu chimwe chili
mulukuli lwako, sembuse lukuli lose,
lwasigwe muna umoto wa jehanamu.

Mafundizo yoyolemesa kuyasa
(Masayo 19:9; Maliki 10:11-12; Luka 16:18)

31 "Iviya muhulika wanhu viwalon-
geligwe, 'Munhu wowose ija yon-
dayamwase muke wake na yamwing'he
chibuwa cha nyasa.' 32 Mbali lelo niye
nowalongela, munhu wowose yomwasa
muke wake na yondayamwing'he chibuwa
cha nyasa kwaviya muke iyo katenda
uzinzi, munhu iyo komtenda imuke yawe
mzinzi. Iviya mulume yondayamsole muke
yeng'higwe chibuwa cha nyasa, iyo nayo
kotenda uzinzi.

Mafundizo yoyolemesa kwiilaha

33 "Iviya muhulika wanhu wa umwaka
viwalongiligwe, 'Sekeubele viya viuilahile,
yolondeka ufikize kwiilaha kwako kwa
Mndewa.' 34 Mbali niye nowalongela,
'Sekemwiilahe kwa ulanga, kwaviya icho
ni chigoda cha chifalume cha Mulungu,'
35 wala kwa isi, kwaviya baho ni hanhu ha
Mulungu ha kwikila magulu yake, wala
kwa Yelusalemu, kwaviya ijo ni bululu
da Mfalume Mkulu. 36 Wala sekemwiilahe
kwa ditwi jako, kwaviya hudaha kulutenda
hata luvili lumwe luwe luzelu hebu lutitu.
37 Mwahalonga, 'Wona,' iwe 'Wona' na
mwahalonga 'Bule,' iwe 'Bule.' Kwaviya
yondayafose yayo yolawa kwa Msede.

Mafundizo yoyolemesa kuilihiliza yehile
(Luka 6:29-30)

38 "Muhulika ilongigwa, 'Ziso kwa ziso,
na zino kwa zino.' 39 Mbali lelo niye
nowalongela, sekemwiibwelezele na iyo
munhu yehile. One munhu yahakutowa
kanza da kulume, iviya mulekelele yaku-
towe kanza da kumoso. 40 Na one munhu
yahalonda kukugala kuna ichitala muladi
yasole shati jako, iviya mulekele yasole
na dikoti jako. 41 Na one munhu ya-
hakushulutiza umgalile mzigo wake kwa
utali wa maili imwe, ngalile utali wa maili
mbili. 42 Na one munhu yoyose yahakupula
chinhu, mwing'he, iviya munhu yolonda
kukwazima chinhu chochose, sekeuleme
kumwing'ha.

Kuwalonda wehi
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 "Muhulika kuwa ilongigwa, 'Mulonde
mkaya miyago, na umwihile mwihi
wako.' 44 Mbali lelo niye nowalongela,
walondeni wehi wenu na muwatosele
waja wowabamanya mweye. 45 Muhatenda
vino, mwizakuwa wana wa Tati yenu
yeli kuulanga. Kwaviya kowabung'hulila
zuwa jake wanhu wehile na wanogile,
na mvula yake kwa wanhu wanogile na
wanhu wehile. 46 Kwaviya mwahawalonda
wahnu waja muhala womulondani mweye,
mwizahokela chinhu chilihi chinogile?
Hata wasola kodi wotenda ivo! 47 Iviya
mwahawalamusa mbwiya zenu, hamtenda
mbuli ya chilozo bule? Mbaka wanhu
hawammanyile Mulungu wotenda ivo!
48 Muwe watimilifu fana viya Tati yenu wa
kuulanga viyeli mtimilifu.

6

Mafundizo kwa mbuli ya kutenda yanogile

1 "Muteganye sekemusang'hane yanogile
haulongozi ha wanhuu, muladi mudahe
kutogoligwa na wawo. Muvimanye
mwahasang'hana mbuli zifanile izo,
hamwizadaha kwing'higwa gweko na
Tati yenu yeli kuulanga. 2 Hamala baho
vondamumwing'he yelibule chinhu,
sekemutowe mhalati, fana viya wade-
lenya viwosang'hana muna zikaye za
kutosela na muna zinzila, muladi wadahe
kuhishimigwa na wanhu. Nowalongelani
kweli wawo wamala kuhokela gweko jawo.
3 Mbali weye one wahamwing'ha chinhu
munhu yeli bule, hata mbwiya wako wa

habehi sekeyavimanye chiya chiutendile.
4 Ivo iyo izakuwa sadaka yako ya chinyele,
na Tata yowona yafisike, kezakugweka.

Mafundizo kwa mbuli ya kutosa
(Luka 11:2-4)

5 "Mwahatosa, sekemuwe fana viya wade-
lenya! Wawo wolonda kwima na ku-
tosa muna zikaye za kutosela na muna
zinzila mhanda muladi wanhu wawalole.
Nowalongela kweli, wawo wahokela wa-
mala gweko jawo. 6 Mbali wahatosa, in-
gila muna ichiheleto chako, hinda lwivi
lwako na utose kwa Tati yako, hawoneka.
Tati yako yowona chiya chiutenda chinyele,
kezakugweka.

7 "Mwahatosa, muleke kulonga
chakachaka fana viwotenda wanhu
hawammanyile Mulungu, wowogesa
kuwa milungu yawo yowahulika kwaviya
nhambiko zawo nhali. 8 Sekemulinge
fana wawo. Tati yenu kavimanya kamala
yaja yomulonda mung'hali hamunampula.
9 Mbali mweye toseni vino, 'Tati yetu
wa kuulanga, zina jako ditunhizigwe,
10 Ufalume wako wize, jojose diulonda
udisang'hane, hano hana iisi, fana viya
viusang'hana uko kuulanga.
11 Uching'he diyelo ndiya yetu.
12 Uchilekelele mabanango yetu yaja
yochitendile,
fana viya cheye vichiwalekelela
wamwenga wowachibanange
cheye. 13 Sekeuchigume muna
yamagezo,
mbali uchikombole na ija Msede,
kwaviya ufalume wako una nguvu, na utun-
hizo wa siku zose.'

14 "Kwaviya one mwahawalekelela
wamwenga mabanango yowamtendeleni,
Tati yenu yeli kuulanga kezawalekela
na mweye. 15 Mbali one hamuwalekele
wanhu wihi wawo, iviya Tati yenu yeli
kuulanga hezamulekelelani mabanango
yomutendile.

Mafundizo kwa mbuli ya kufunga kuja

16 "Muhafunga, sekemuwe fana wade-
lenya wowokwesa ng'hombali zawo fana
wana usungu muladi wawoneke kuwa wa-
funga. Nowalongela kweli wahokela gweko
jawo wamala. 17 Mbali weye wahafunga
kuja, ibobode mavuta mditwi jako na un-
awe chihanga chako. 18 Muladi wanhu
wamwenga sekewavimanye kuwa weye ku-
funga kuja, Tati yako muhala yeli hawoneka
kezavimanya. Na Tati yako yoyawona yaja
youyatenda kwa chinyele, kezakugweka.

Ngama za kuulanga
(Luka 12:33-34)

19 "Sekemwike ngama zenu hano hana
iisi, bule ivo sondo wezazibananga, na
wabavi wobomola na kubawa. 20 Mbali mw-
eye mwiikile ngama kuulanga, uko sondo
na ng'hutu havidaha bule kuzibananga,
na wabavi hawadaha kubena na kubawa.
21 Kwaviya haili ngama yako baho heli na
moyo wako.

Bung'hulo da lukuli
(Luka 11:34-36)

22 "Bung'hulo da lukuli lwako ni ziso.
One meso yako yahanoga, lukuli lwako lose
luzakala muna dibung'hulo. 23 Mbali ziso
jako dihabanangika, lukuli lose lwizakuwa
mudiziza. Ivo fana bung'hulo dili mgati
mmwako da ziza, dizakuwa ziza kulu!.

Mulungu na vinhu
(Luka 16:13, 12:22-31)

24 "Habule munhu yodaha kuwasang'hanila
wenevale waidi, kwaviya kezamwihila
ino na kumulonda ino, hebu kezailumba
na ino na kumbeza ino, hamudaha bule
kumsang'hanila Mulungu na vinhu.

25 "Lekamana nowalongela, sekemuwe na
hangaiko, viya vondamukale kuno mo-
longa, moja choni na mong'wa choni na
iviya ng'huli zenu muyawale choni, vino
ugima ni kuja muhala? Na lukuli ni
kuyawala muhala? Vino viwalo vinoga
kufosa lukuli na lukuli kufosa viwalo?
26 Waloleni ndege wa kuulanga, hawahanda
wala hawagobola wala wabule gulu jojose,
mbali Tati yenu wa kuulanga koweng'ha
ndiya. Vino mogesa mweye hamulon-
deka kuwafosa wawo? 27 Vino yelihi vimuli
kodaha kuigaiya muladi yongeze utali wa
ugima wake?

28 "Lelo habali muna yungwayungwa kwa
mbuli ya viwalo? Loleni maluwa ya kum-
bago, hayasang'hana wala hayaitendela vi-
walo vawo. 29 Niye nomulongelani, hata
mfalume Solomoni muna utunhizo wake
wose, hadahile kuyawazigwa vinogile fana
dimwe muna yamaluwa yano. 30 Fana Mu-
lungu koyayawaza ivo mayani ya kum-
bago, diyelo yabaho, igolo yokwaswa muna

umoto. Vino Mulungu hadaha bule ku-
muyawazani mweye? Wanhu muli na
uhuwilo mdodo!
31 "Ivo sekemuwe na yungwayungwa,
'Chizakuja choni? Hebu chizakung'wa
choni? Hebu chizayawala choni?'
32 Kwaviya wanhu weli siyo Wayahudi
wokuwa na yungwayungwa da yano yose,
na Tati yenu yeli kuulanga kovimanya
kuwa molonda yano yose. 33 Teng'hu
zahileni Ufalume wa Mulungu na yaja
yoyolonda muyatende, maabaho Mulungu
kezamwing'hani yayo yose. 34 Ivo seke-
musang'hanile ya igolo, kwaviya ya igolo
yezaisang'hanila yenyewo. Chila siku
yoisang'hanila yenyewo.

7

Kuwatagusa wamwenga
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 "Sekemuwataguse wamwenga muladi
Mulungu sekeyamtaguseni na mweye,
2 kwaviya nhaguso yondamuwataguse
wamwenga, na mweye iviya mwizata-
gusigwa ivo, na ningo yomuwalingila
wamwenga, Mulungu kezamulingilani na
ningo iyo iyo. 3 Habali kochiwona chibanzi
chili muna diziso da ndugu yako, kuno
hudiwona bule bale dili muna diziso jako?
4 Vino kodahaze kumulongela ndugu yako,
'Ima nikulave chibanzi chili muna diziso
jako,' kuno muna diziso jako kuna bale?
5 Weye kwamdelenya! Teng'hu lava bale
dili muna diziso jako, maabaho kwizadaha
kulava chibanzi chili muna diziso da ndugu
yako.
6 "Sekemuwasile zimbwa vinhu velile,
bule ivo wezawahindukila na kuwaluma.
Sekemuwasile nguluwe lulu zenu, bule ivo
wezazibojoga na magulu yawo.

Pula na zahila na hodiza
(Luka 11:9-13)

7 "Puleni, na mweye mwizakwing'wigwa,
zahileni, na mweye mwizapata, hodizeni na
mwizavuguliligwa ulwivi. 8 Kwaviya munhu
yoyose yopula, kezahokela, na munhu
yoyose yozahila, kezapata na yoyose
yohodiza, kezavuguliligwa. 9 Vino yelihi
kumwenu, mwanage yahampula gate,
komwing'ha dibwe? 10 Hebu yahampula
somba, komwing'ha zoka? 11 Fana mweye
muli wehi movimanya kuweng'ha wanenu
vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli
kuulanga hezamwing'hani bule vinhu
vimumpula wala vinogile!
12 "Watendeleni wanhu wamwenga yaja
yomulonda wawo wamtendeleni mweye,
kwaviya ivo niivo viyalongile Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa na mbuli za
Walotezi wa Mulungu.

Lwivi lusisili na lwivi lugalamu
(Luka 13:24)

13 "Ingileni kwa kufosela lwivi lusisili,
kwaviya lwivi lwa kwingilila kuna uku-
nangigwa ni lugalamu na wanhu wengi
wokwingila kwa kufosela lwivi ulo. 14 Mbali
lwivi lwa ugima ni lusisili na nzila yoigolose
uko ni sisili iviya, na wanhu woiwona nzila
iyo ni wadodo.

Mbiki na matunda yake
(Luka 6:43-44)

15 "Muiteganye na walotezi wa uvwizi,
wokwiza kwa kuwoneka fana ng'hondolo
kwa kunze, mbali mgati yawo walinga fana
mbwizi. 16 Mwizawamanya kwa sang'hano
zawo. Vino wanhu wokwaha nzabibu muna
imiwa, hebu wokwaha nhini muna zimbig-
ili? 17 Iviya muvimanye chila mbiki unogile
wokwima matunda yanogile, na chila mbiki
wihile wokwima matunda yehile. 18 Na
mbiki unogile haudaha kwima tunda di-
hile, na mbiki wihile haudaha kwima tunda
dinogile. 19 Chila mbiki hawima tunda
dinogile, wizakanhigwa na kwasigwa muna
umoto. 20 Ivo mwizawamanya walotezi wa
uvwizi kwa sang'hano zawo.

Mweye siwamanyileni bule
(Luka 13:25-27)

21 "Siyo chila munhu yonitanga 'Mndewa,
Mndewa' kezakwingila muna Ufalume wa
kuulanga, mbali waja muhala wowotenda
yaja Tati yangu wa kuulanga yoyolonda
wayatende. 22 Muna isiku iyo ya nh-
aguso, wanhu wengi wezanilongela 'Mn-
dewa, Mndewa! Kwa zina jako chiwapetela
wanhu usenga wa Mulungu, kwa zina jako
chiwalava wanhu vinyamkela na chitenda
mauzauza mengi!' 23 Maabaho nizawalon-
gela, 'Mweye siwamanyileni bule. Segeleni
hamwangu, mweye wanhu mwihile!'

Wazenzi waidi
(Luka 6:47-49)

24 "Ivo munhu yoyose yohulika mbuli
zangu na kuzitegeleza, iyo kalinga fana
munhu yeli na ubala yazengile kaye yake
uchanyha muna uluwe."
25 Mvula itonya na lwanda zose zimema
mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija.
Mbali haigwile kwaviya chandusilo chake
chizengigwa uchanyha muna uluwe.
26 "Mbali munhu yoyose yohulika mbuli
zangu na kuzehula, iyo kalinga fana munhu
mbozi yazengile kaye yake muna umsanga.
27 Mvula itonya na lwanda zose zimema
mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija,
nayo igwa kwa ludabwa kwaviya izengigwa
muna umsanga."

Udaho wa Yesu

28 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli
izo zose, lung'husesa lwose lwa wanhu
lukalile baho lwazanywa kwa mafundizo
yake, 29 kwaviya hafundize fana wafundiza
Malagilizo viwofundiza ila kafundiza fana
munhu yeli na udaho.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Maliki 1:40-45, Luka 5:12-16)

1 Yesu viyahumuluke kulawa kuna ulu-
gongo, lung'husesa lukulu lwa wanhu lum-
sondelela. 2 Maabaho munhu imwe yakalile
na dikulu kamuhitila Yesu, kumtumbalila
mavindi haulongozi wake na kumulongela,
"Mndewa wahalonda kodaha kunisafya."
3 Yesu kaugolosa mkono wake na
kumdalisa munhu iyo. Kamulongela,
"Nolonda safyika!" Bahobaho munhu ija
kasafyika. 4 Maabaho Yesu kamulongela,
"Tegeleza! Sekeumulongele munhu
yoyose, mbali uhite ukailaguse kwa
mkulu wa nhambiko kulagusa kuwa
kuhona. Maabaho katambike kuna Ikaye
ya Mulungu fana Musa viyalagilize, na chila
munhu kezavimanya kuwa kuhona."

Yesu komuhonya msang'hani wa mkulu wa wakalizi wa isi ya Loma
(Luka 7:1-10)

5 Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu
wa wakalizi wa isi ya Loma kamwizila
na kamulamba yamtaze, 6 kalonga,
"Mwenevale, msang'hani wangu kolumwa
kagona muna dikomwa ukaye, kaholola na
mtamu ng'hani."
7 Yesu kamulongela, "Nizakwiza na ku-
muhonya."
8 Mkulu iyo wa Loma kamwidika,
"Mwenevale niye sifaya weye wingile muna
ikaye yangu, mbali longa mbuli muhala
na msang'hani wangu kezahona. 9 Niye
mweyewo ni munhu mwene udaho, na nina
wakalizi hasi yangu. Nihamulongela ino,
'Hita,' nayo kohita, na imwenga, 'Izo,' nayo
kokwiza. Iviya nomulongela msang'hani
wangu, 'Tenda chino,' nayo kotenda."
10 Yesu viyahulike ivo kazanywa ng'hani
na kawalongela waja wowamuwinzile,
"Nowalongela kweli, sinamuwona munhu
yoyose muna isi ya Isilaeli yeli na
uhuwilo mkulu fana uno. 11 Nowalongela
kweli, wanhu wengi wezakwiza kulawa
ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi
wa uswelo wa zuwa, nawo wezakala
hamwe na Bulahimu, Isaka na Yakobo
muna Ufalume wa kuulanga. 12 Mbali
waja wowolondigwa wawe muna Ufalume
wa Mulungu wezakwasigwa kunze kuna
ulwiza, uko wezalila na kudunda meno
yawo.". 13 Maabaho Yesu kamulongela
mkulu ija wa Loma, "Hita ukaye, na chiya
chiuhuwila chizatendeka."
Bahobaho msang'hani wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Maliki 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu viyahitile kuna ikaye ya Petili,
uko kamuwona mkoi wa chike wa Petili
kagona muna dikomwa, kolumwa homa.
15 Yesu kamwamha mkono wake na homa
dimulawa, nayo kenuka na kandusa kum-
sang'hanila.
16 Viifikile ichigulogulo, wanhu
wamgalila Yesu wanhu wengi wowakalile
na vinyamkela, Yesu kawalava vinyamkela
kwa mbuli yake na kawahonya watamu
wose. 17 Katenda ivo muladi yaja yoya-
longigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya
yatimie, "Yeye mwenyewo kasola mitamu
yetu, na kachitenda chiwe wagima."

Wowolondeka kumsondelela Yesu
(Luka 9:57-62)

18 Yesu viyaluwone lung'husesa lukulu
lwa wanhu wamzunguluka, kawalongela
wanahina wake waloke umwambu wa dil-
amba. 19 Maabaho mfundiza Malagilizo
imwe kamuhitila Yesu na kumulongela,

"Mfundiza, nizahita na weye kokose kondauhite."
20 Yesu kamwidika, "Matukwa wana mina
na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali
Mwana wa Munhu kabule hanhu ha ku-
goneza ditwi jake."
21 Mwanahina imwenga kamulongela
Yesu, "Mndewa, teng'hu nileke nihite
nikamuwande tati yangu."
22 Mbali Yesu kamwidika, "Nisondelele,
waleke wowadanganike wawawande
wowadanganike wawo."

Yesu kodibwakila beho kulu
(Maliki 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Maabaho Yesu kengila muna in-
galawa na wanahina wake wamsondelela.
24 Bahobaho kulawilila beho kulu mudil-
amba, wimbi digubika ingalawa. Mbali
Yesu kakala yagonile. 25 Wanahina wake
wamuhitila na kumulamsa, wamulongela,
"Mndewa, uchikombole chahabehi na
kudanganika!"
26 Yesu kawalongela, "Mweye muli na
uhuwilo mdodo!" Habali mwodumba vino?
Maabaho kenuka na kadibwakila dibeho ijo
na mawimbi, na dilamba dikala zinziwa.
27 Wanhu wose wazanywa na wauza, "Ino
munhu waki? Mbaka beho na mawimbi
vomuhulika!"

Yesu kowahonya wanhu waidi weli na vinyamkela
(Maliki 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu viyafikile umwambu wa dilamba,
muna isi ya Wagelasi, kawating'hana
wanhu waidi weli na vinyamkela wolawa
kuna yamaleme. Wanhu wakala wowad-
umba ng'hani, na habule munhu yadahile
kufosa nzila iyo. 29 Bahobaho walandula
madizi yawo, "Mwana wa Mulungu,
kolonda kuchitenda choni? Kwiza
kuchitagusa lusita lung'hali halunafika?"
30 Habehi na hanhu baho hawemile
hakala na nguluwe wengi wodimigwa.
31 Ivo vinyamkela wamulamba Yesu,
"Uhachilava, uchilekele chikawengile
nguluwe waja."
32 Yesu kawalongela, "Hiteni!" Ivo
wawalawa wanhu waja na wengila mwa
nguluwe. Nguluwe wose wagidimila
mudilamba na wadanganika muna yamazi.
33 Wadimi wa zinguluwe wakimbila
wahita kuna dibululu, uko wawalon-
gela wanhu mbuli zose zoziwalawilile
wanhu waja wowakalile na vinyamkela.
34 Chila munhu muna dibululu ijo kahita
kuiting'hana na Yesu, na viwamuwone,
wamulamba yasegele muna isi yawo.

9

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Maliki 2:1-12, Luka 5:17-26)

1 Yesu kengila muna ingalawa, kaloka
umwambu wa dilamba na kahita kuna
dibululu jake. 2 Wanhu wamgalila munhu
yaholole yoyatambalale muna dikomwa.
Yesu viyawone uhuwilo wawo kamulongela
munhu yaholole, "Mwanangu igangamize,
kulekeleligwa uhasanyi wako."
3 Maabaho wafundiza Malagilizo
wamwenga wailongela, "Munhu ino
komuliga Mulungu!"
4 Yesu kavimanya yaja yowakalile
wogesa, ivo kalonga, "Habali mwogesa
yehile muna imizoyo yenu? 5 Vino
dilihi dibuhile? Kulonga, 'Kulekeleligwa
uhasanyi wako,' hebu kulonga, 'Inuka
uhite?' 6 Mbali muvimanye vino, Mwana wa
Munhu kana udaho wa kulekelela uhasanyi
muna iisi." Maabaho kamulongela munhu
yaholole, "Inuka, sola komwa jako uhite
ukaye!"
7 Munhu iyo kenuka na kahita ukaye.
8 Lung'husesa lwa wanhu viwawonile ivo,
wadumba na wamtunhiza Mulungu, yoy-
aweng'hile wanhu udaho uwo.

Yesu komtanga Masayo
(Maliki 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu viyasegele baho hayakalile, kahita
kuulongozi, viyakalile yofosa kamuwona
munhu imwe yotangigwa Masayo, kakala
howolihila kodi, kamulongela, "Nison-
delele,"
Masayo kenuka na kamsondelela.
10 Yesu viyakalile koja ndiya ya ichilo
muna ikaye ya Masayo, wasola kodi wengi
weza na wahasanyi, waja hamwe nayo na
wanahina wake. 11 Mafalisayo wamwenga
viwawonile ivo wawauza wanahina wake,
"Habali mfundiza wenu koja na wanhu fana
wawo?"
12 Yesu viyawahulike, kawedika, "Wanhu
wagima hawalonda mganga bule, mbali
watamu muhala wawo wolonda mganga.
13 Mbali hiteni na mkafundize fambulo
da mbuli ino yolongaze, 'Nolonda ubazi,

na siwo nhambiko bule.' Kwaviya sizile
kuwatanga wanhu wanogile bule mbali
niza kuwatanga wahasanyi."

Mbuli ya kufunga
(Maliki 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Maabaho wanahina wa Yohana Mbat-
izi wamuhitila Yesu na wamuuza, "Ha-
bali cheye na Mafalisayo chofunga, mbali
wanahina wako hawafunga bule?"
15 Yesu kawedika, "Vino yodahika wa-
geni wowagonikigwe kuna didugila da sola
kulila lusita imsola yang'hali nawo? Mbe!
Haidahika bule, siku izakwiza imsola keza-
segezigwa kumwawo. Baho wezafunga.
16 "Wanhu hawaguma chikupo cha
walo da sambi muna imikoba ya mbende
ya umwaka, kwaviya ichikupo icho
chizadidega diwalo da umwaka, na haja
hadegeke hezakongezeka. 17 Iviya wanhu ni
vidala kwika divai ya sambi muna imikoba
ya mbende ya umwaka, na one wahatenda
ivo, imikoba izatulika, na idivai izakwitika.
Mbali divai ya sambi yogumigwa muna
imikoba ya sambi, na vose vizakala goya."

Mndele yoyadanganike na mwanamke mtamu yoyadalise walo da Yesu
(Maliki 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu viyakalile yolonga yayo, mkulu
imwe wa Chiyahudi kamuhitila, kumtum-
balila mavindi na kumulongela, "Mndele
wangu kahabehi kudanganika, mbali wize
wike makono yako mchanyha yake, nayo
kezahona."
19 Yesu na wanahina wake wenuka na
kumsondelela.
20 Mama imwe yakalile na utamu wa ku-
lawa damu kwa miyaka longo na midi,
kamsondelela Yesu hachisogo, kahita na
kadalisa mhindo ya walo jake. 21 Mama
iyo kailongela mwenyewo, "One nihadalisa
walo jake, nizahona."
22 Yesu kahinduka kamuwona mwanamke
ija, kamulongela, "Ing'he moyo, uhuwilo
wako ukuhonya." Na mwanamke ija ka-
hona kusongela lusita luja.
23 Yesu viyengile mchiheleto mwa imkulu
iyo. Kawawona wotowa vilongelonge na
lung'husesa lwa wanhu wodunhula ndilo,
24 kawalongela wanhu wakalile baho, "Sege-
leni hano, mndele ino hadanganike bule,
kagona." Mbali wanhu wandusa kum-
seka. 25 Lung'husesa lwa wanhu viwalawile
kunze, Yesu kengila mchiheleto chiyakalile
mndele na kamwamha mkono wake, nayo
kenuka. 26 Mbuli izo zenela muna isi ija yose.

Yesu kowahonya vipofu waidi

27 Yesu kahasegela hanhu haja, wanhu
waidi vipofu wamsondelela na kuno wolan-
dula madizi yawo, "Mwana wa Daudi uchi-
wonele ubazi!"
28 Yesu viyengile mwikaye wanhu waidi
vipofu wamsondelela, Yesu kawauza, "Vino
mohuwila kuwa niye nodaha kuwahonya?"
Wamwidika, "Ona, Mwenevale!"
29 Maabaho Yesu kawadalisa meso yawo
na kalonga, "Ilawilile fana vimuhuwila!"
30 Yameso yawo yafunguka. Yesu kawalag-
iliza, "Sekemumulongele munhu wowose
ija mbuli zino!"
31 Mbali wasegela, na wapwililisa mbuli za
Yesu muna isi ija yose.

Yesu komuhonya munhu hadaha kulonga

32 Wanhu waja viwakalile wohita,
wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu
yoyakalile hadaha kulonga kwaviya kakala
na chinyamkela. 33 Na chinyamkela
viyalavigwe, munhu ija kadaha kulonga.
Lung'husesa lwa wanhu wakalile baho
wazanywa na walonga. "Hachinawona
chinhu chochose chifanile vino muna isi
ya Isilaeli!"
34 Mbali Mafalisayo walonga, "Mwenem-
bago iyo yamwing'hile Yesu udaho wa
kuwinga vinyamkela."

Yesu kowawonela ubazi wanhu

35 Yesu kahita kalaula mabululu yose na
vibululu. Kafundiza muna zikaye zawo za
kutosela, kapeta Mbuli Inogile ya Ufalume
wa Mulungu, na kuwahonya vitamu
vawo vose na unyonde nyonde wawo
wose. 36 Yesu viyaluwonile lung'husesa
lwa wanhu, kawawonela ubazi kwaviya
wakala walegele na kwiimwaga, fana viya
ng'hondolo welibule mdimi. 37 Maabaho
kawalongela wanahina wake, mavuno
ni mengi mbali wagobolaji ni wadodo.
38 Mpuleni Mndewa wa mavuno, yagale
wasang'hana muna umgunda wake wa
ndiya.

10

Watumigwa longo na waidi
(Maliki 3:13-19, Luka 6:12-16)

1 Yesu kawatanga wanahina wake longo
na waidi na kaweng'ha udaho wa kulava
vinyamkela na kuhonya mitamu yoyose na
unyondenyonde wose. 2 Yano ni mazina ya
watumigwa longo na waidi, Saimoni Petili
na ndugu yake Andeleya, Yakobo na ndugu
yake Yohana, wana wa Zebedayo, 3 Filipo na
Batulomayo, Tomasi na Masayo, ija msola
kodi, Yakobo mwana wa Alufayo, na Tadei,
4 Saimoni Mkananayo mtowanila isi yake,
na Yuda Isikaliyoti yoyambiduke Yesu.

Yesu kowatuma watumigwa longo na waidi
(Maliki 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu kawatuma wawo longo na waidi na
kawalagiliza vino, "Sekemuhite kwa wanhu
weli siyo Wayahudi, wala sekemwingile
muna yamabululu ya Wasamaliya. 6 Ila
hiteni kwa ng'hondolo wagile wa kaye
ya Isilaeli. 7 Hiteni na peteni, 'Ufalume
wa kuulanga wahabehi!' 8 Wahonyeni
watamu, wazilibuleni wowadanganike,
wahonyeni waja weli na dikulu na walaveni
vinyamkela. Mwing'higwa bule laveni
bule." 9 Muna ivibindo venu va miyanza,
sekemusole chinhu hebu zahabu hebu
hela ya shaba. 10 "Sekemusole chigelo cha
mwanza wa kupulila, iviya sekemusole
makoti maidi, vilatu hebu mhome.
Msang'hani kolondeka yeng'higwe kulawa
umo.
11 "Muhengila muna dibululu jojose
hebu chibululu, umo mzahileni munhu
yolonda kuwahokela, na kukala na mweye
umo mbaka vondamusegele hanhu baho.
12 Vondamwingile muna ikaye, longeni,
'Kaleni kwa tindiwalo.' 13 Wanhu wa ikaye
iyo wahamuhokelani, tindiwalo jenu diza-
kala na wawo, mbali one hawamuhokeleni,
tindiwalo jenu dizasigala na mweye. 14 One
munhu yoyose yahalema kumuhokelani
hebu kumtegelezani, segeleni hanhu
baho na kung'hunheni matimbwisi muna
yamagulu yenu. 15 Nowalongelani kweli
muna Isiku ya Nhaguso bululu ijo dizapata
nhaguso ng'hulu kufosa bululu da Sodoma
na Gomola!"

Kwiza kwa manhesa
(Maliki 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 "Tegelezeni! Nomtumani mweye
fana ng'hondolo hagati ya mbwizi.
Muwe na ubala fana zoka, na wahole
fana nziwa. 17 Muiteganye na wanhu,
kwaviya wezamgalani kuichitala na
kumulanhani mibalati muna zikaye
zawo za kutosela. 18 Mwizagaligwa
haulongozi ha watawala na wafalume
kwa ichimu changu, kuwa mkalangama
Mbuli Inogile na iviya kwa wanhu weli
siyo Wayahudi. 19 Vondamugaligwe kuna
ichitala, sekemdumbe mwizahita kulonga
choni hebu mwizalongaze lusita lwahafika
mwizakwing'higwa cha kulonga. 20 Kwaviya
mbuli zondamulonge hazizakuwa zenu
bule, zizalawa kwa Muhe wa Tati yenu
kolonga kufosela mweye.
21 "Munhu kezambiduka ndugu yake
muladi yakomigwe, tata kezambiduka
mwanage, na wana wezambiduka tati yawo
na mami yawo, na kuwakoma. 22 Wanhu
wose wezamwihilani kwa ichimu cha zina
jangu. Mbali yondayafunye umoyo mbaka
kuuhelelo, kezakomboligwa. 23 Wanhu
wahamuwingani muna dibululu dimwe,
kimbilileni bululu dimwenga. Nomu-
longelani kweli kuwa hamwizakomeleza
sang'hano yenu muna yamabulu yose
ya Isilaeli yang'hali Mwana wa Munhu
hanakwiza.
24 "Habule mwanahina yomfosa mfundiza
wake, wala mtumwa yomfosa mwenevale
wake. 25 Muhavu mwanahina yawe fana
mfundiza wake, mtumwa yawe fana
mwenevale wake. Fana mkulu wa kaye
yotangigwa Mwenembago, vino wanhu
wokala umo hawezatangigwa mazina
yehile ng'hani?

Yelihi wa kumdumba
(Luka 12:2-7)

26 "Ivo sekemudumbe wanhu. Cho-
chose chochigubikigwe, chizagubuligwa,
na chochose chochifisigwe chizawoneka.
27 Chochose chinimulongelani muulwiza,
chilongeni muna dibung'hulo, na chochose
chomuchihulike chinyele chilongeni kwa
kwima mchisuwili. 28 Sekemuwadumbe
waja wowokoma lukuli mbali hawadaha
bule kukoma muhe, ila mumdumbe Mu-
lungu yodaha kubananga lukuli na muhe
kuna ijehanamu. 29 Vino sholwe waidi
hawadaha kuchuuzigwa kwa sente imwe
bule? Mbali habule hata imwe yolagala
hasi one Tati yenu halondile. 30 Mbali mw-
eye, hata mvili zili muna yamatwi yenu

zipetigwa zose. [31] Ivo sekemudumbe, mweye munoga kufosa sholwe wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisito
(Luka 12:8-9)

[32] "Munhu yoyose yonitogola niye haulongozi ha wanhu, na niye nizamtogola haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga. [33] Mbali munhu yoyose yondayanibele niye haulongozi ha wanhu, na niye nizambela haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga.

Sizile kugala tindiwalo, mbali zele
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

[34] "Sekemugese kuwa niza kugala tindiwalo muna isi. Mbe! Sizile kugala tindiwalo bule, mbali zele. [35] Niza kuwatenda waihasanye, wabwanga na tati zawo, wandele na mami zawo, wandele na wakoi zawo wa chike, [36] Msede wa munhu ni munhu yolawa muna ikaye yake.

[37] "Munhu yoyose yomulonda tati yake na mami yake kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. Na munhu yoyose yomulonda mwanage kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. [38] Munhu haupapa msalaba wake na kunisondelela, hanifaya bule. [39] Munhu yoyose yozahila ugima wake kezawagiza, na munhu yoyose yowagiza ugima wake kwa ichimu changu kezauwona.

Gweko
(Maliki 9:41)

[40] "Munhu yoyose yondayamuhokeleni mweye, konihokela niye, na munhu yoyose yandayanihokele niye, kamuhokela ija yanhumile. [41] Munhu yoyose yondayamuhokele mulotezi wa Mulungu kwaviya ni mulotezi wa Mulungu, kezapata gweko da mulotezi. Munhu yoyose yandayamuhokele munhu yanogile kwaviya kanoga, kezapata gweko da munhu yanogile. [42] Nomulongelani kweli, munhu yoyose yondayamwing'he nhungo ya mazi ya mbeho imwe wa iwadodo wano kwaviya ni mwanahina wangu, hezaswela kupata gweko jake."

11

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizi
(Luka 7:18-35)

[1] Yesu viyakomeleze kuwalagiliza wanahina longo na waidi, kahasegela baho na kahita kuwafundiza na kuwapetela muna yamabululu yeli habehi na baho.

[2] Yohana Mbatizi viyakalile kuchifungo kahulika mbuli ziya ziyakalile yotenda Chilisito, kawatuma wanahina wake wamwenga, [3] wamuuze Yesu, "Vino weye niija yoyalongile Yohana kuwa kokwiza, hebu chimgozele imwenga?"

[4] Yesu kawedika, "Hiteni mukamulongele Yohana mbuli zino zomuzihulika na kuziwona [5] vipofu wodaha kuwona, mbetembete wogenda, weli na dikulu wosafyigwa, wasuwamagutwi magutwi wohulika, wanhu wowadanganike wozilibuligwa na ngayengaye wopeteligwa Mbuli Inogile. [6] Kamweda munhu ija yelibule mashaka na niye."

[7] Wanahina wa viwakalile wosegela, Yesu kalonga mbuli za Yohana, "Muhita kuzahila choni kudibwilingu? Uko kudibwilingu mulawa kulola choni? Lusanze lolutingisigwa na mbeho? [8] Lelo muhita kulola choni? Muhita kumulola munhu yoyaiyawale viwalo vinogile? Wanhu wowoiyawala viwalo vinogile wokala muizikaye za wafalume. [9] Nilongeleni, muhita kulola choni? Mulotezi? Ona, nowalongela, yeye ni mkulu kufosa mulotezi wa Mulungu. [10] Kwaviya Yohana niiyo yolongigwa muna Yamaandiko Yelile, 'Mulungu kalonga, Nizamtuma msenga wangu yakulongolele yasasale nzila yako.' [11] Nomulongelani kweli, viweli wana wa wanhu wose habule hata imwe yeli mkulu kufosa Yohana Mbatizi. Munhu mdodo ng'hani ni mkulu muna Ufalume wa Mulungu, ni mkulu kufosa Yohana. [12] Kulawa siku ziya Yohana Mbatizi viyakalile kopetela mbaka kufika vino sambi, wanhu weli na ludabwa wageza kuusola Ufalume wa kuulanga kwa ludabwa. [13] Walotezi wa Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa mbaka chipindi cha Yohana walotela mbuli za Ufalume wa Mndewa. [14] Mweye mwahalonda kutogola usenga uwo, Yohana niiyo Eliya, yoyalongigwe kezakwiza. [15] Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike!

[16] "Nodaha kuwalinganyiza na choni ngeleko ino? Walinga fana wana wakalile kuna digulilo, bumbila dimwe dowatanga wayawo, [17] 'Chiwatowela nyila za sola, mbali hamuvinile bule, chiguta nyangi za ifa,

mbali hamulilile bule!' [18] Mbali Yohana
keza, kafunga kuja na hang'wile bule
divai, wanhu walonga, 'Kana chinyamkela!'
[19] Mwana wa Munhu keza, koja na kong'wa
na chila munhu kalonga, 'Muloleni munhu
ino! Mmelo na mkolwa, mbwiya wa wosola
kodi na wahasanyi!' Kwaviya ubala wa
Mulungu wowoneka kwa kusang'hana
yanogile. Mbali nzewele zake zowoneka
zinoga kwa sang'hano zake."

Mabululu hayahuwila
(Luka 10:13-15)

[20] Muna yamabululu Yesu koyatendile
mauzauza mengi wanhu hawasamhile
uhasanyi wawo. Ivo Yesu kapata luholozi
na kuyabwakila. [21] "Kwizagaya weye
Kolazini! Kwizagaya weye Besisaida!
Mauzauza yoyatendeke kumwenu, one ya-
tendeke Tilo na Sidoni, wanhu wahalekile
uhasanyi wawo kusongela umwaka kwa
kuyawala maguniya na kuibuga maivu,
kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo.
[22] Nomulongelani kweli muna Isiku ya
Nhaguso Mulungu kezawawonela ubazi
wanhu wa Tilo na Sidoni kufosa mweye.
[23] Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda
kuinula mwenyewo mbaka kuulanga?
Kwizahulumusigwa mbaka kuzimu! One
mauzauza yoyatendeke kumwako yahaten-
deke Sodoma, basi bululu ijo dihawile baho
mbaka diyelo. [24] Mbali nowalongela, muna
Isiku ya Nhaguso, Mulungu kezawawonela
ubazi wanhu wa Sodoma kufosa mweye!"

Izoni kumwangu muhumule
(Luka 10:13-15)

[25] Lusita ulo Yesu kalonga, "Nokutunhiza
Tata, Mndewa wa isi na ulanga kwaviya
mbuli zino kuwafisa weli na nzewele na
ubala na kuwafunulila wana wadodo. [26] Ona,
Tata, chino niicho chikunogeze weye.
[27] "Tati yangu kaning'ha vinhu vose.
Na habule munhu yoyammanyile Mwana,
mbali Tata yaidumwe, na habule munhu
yoyammanyile Tata, mbali Mwana
yaidumwe, na kwa waja wana woyolonda
kuwafunulila.
[28] "Izoni kumwangu mweye wose womu-
gaya na kumemelwa na mbahasha zizamile
na niye nizawahumuza. [29] Soleni nila yangu
na mwiike mchanyha yenu, na mukaifunze
kumwangu. Kwaviya niye namuhole na
notegeleza izenu nowamanya kulawa muna
umoyo wangu, mweye mwizapata laha
muna imizoyo yenu. [30] Kwaviya nila yangu
haizamile, na mbahasha yangu ihuha."

12

Mndewa wa Isiku ya Mhumulo
(Maliki 2:23-28, Luka 6:1-5)

[1] Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu kakala
yofosa muna imigunda ya uhemba,
wanahina wake wakala na nzala, ivo
wandusa kuhulula makumvi ya uhemba
na waja. [2] Mafalisayo viwawonile yayo,
wamuuza Yesu, "Lola wanahina wako
viwozumha malagilizo yetu muna Isiku ya
Mhumulo."
[3] Yesu kawedika, "Vino mweye hamu-
somile bule chiyatendile Daudi na wayage
viwakalile na nzala? [4] Kengila muna
ikaye ya Mulungu, yeye na wayage waja
magate yoyalavigwe kwa Mulungu. Ivo
Daudi na wayage haifanile bule kuja, mbali
yalondeka yadigwe na wakulu wa nham-
biko muhala. [5] Hebu mweye hamusomile
bule muna Yamalagilizo ya Musa kuwa
chila Isiku ya Mhumulo wakulu wa nham-
biko muna Ikaye ya Mulungu woibananga
Isiku ya Mhumulo? Vino wabananga?
[6] Nowalongela kuwa hano hana mkulu ku-
fosa Kaye ya Mulungu. [7] Kwaviya Ya-
maandiko Yelile yolonga, 'Niye nolonda
ubazi, silonda nhosa bule.' One muvimany-
ile fambulo da mbuli zino sigambe muwata-
guse wanhu welibule uhasanyi, [8] kwaviya
Mwana wa Munhu niiyo Mndewa wa Isiku
ya Mhumulo."

Munhu yeli na mkono uholole
(Maliki 3:1-6; Luka 6:6-11)

[9] Yesu kasegela hanhu haja na kahita
kuna ikaye ya kutosela, [10] uko kukala
na munhu yaholole umkono. Wanhu
wamwenga wakalile haja wowalondile
kumgeza Yesu muladi yabanange, ivo
wamuuza, "Vino vinoga kumuhonya
munhu muna Isiku ya Mhumulo."
[11] Yesu kawedika, mweye vimuli hano
yelihi ng'hondolo wake yahagwa muna
dikombo muna isiku ya Mhumulo na heza-
mulava kunze bule? [12] Vimuwona mweye
vino ng'hondolo kofaya kufosa munhu?
Kwaviya vinoga kusang'hana yanogile
muna Isiku ya Mhumulo. [13] Maabaho
kamulongela munhu ija, "Golosa mkono

wako." Nayo kagolosa mkono wake, na
uhona fana viya mkono wake we kaidi.
14 Mafalisayo wasegela na wahita kutenda
mipango ya kumkoma Yesu.

Msang'hani yoyasaguligwe na Mulungu

15 Yesu viyavimanyile chiya chiwakalile
wopanga, kasegela hanhu haja, na
lung'husesa lukulu lwa wanhu lumson-
delela. Kawahonya wose wakalile watamu,
16 na kawalongela sekewawalongele wanhu
wamwenga mbuli zake. 17 Katenda
ivo muladi chiya chiyalongile Mulungu
kufosela mulotezi wake Isaya chitimiye,
18 "Ino ni msang'hani wangu, yonimsagule,
yonimulonda, na ninogeligwa nayo.
Nizakwika Muhe wangu mchanyha yake,
na kezagong'onda kwa haki muna zisi zose
chila chinogile na chihile haulon-
gozi wa Mulungu.
19 Hezadeta wala hezaguta ng'hondo bule,
iviya dizi jake hadihulikika bule muna
zinzila.
20 Balati dikanhigwe hezadikenha, wala
utambi ufuka mosi hezauzima
bule, mbaka vondayatende nhaguso
yoilondeka itawale,
21 na wanhu wose wezamulolela yeye."

Yesu na Mwenembago
(Maliki 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Maabaho wanhu wamwenga wamgalila
Yesu munhu yoyakalile chipofu na hadaha
kulonga kwaviya kakala na chinyamkela,
Yesu kamuhonya, ivo kadaha kulonga na
kuwona. 23 Wanhu wose wazanywa na
chiya chiyatendile Yesu, wauza, "Ino ko-
daha kuwa mwana wa Daudi?"
24 Mbali Mafalisayo viwahulike ivo,
wedika, "Kalava vinyamkela kwaviya
Mwenembago kamwing'ha ludabwa lwa
kulava."
25 Yesu kavimanya chiwakalile wogesa,
ivo kawalongela, "Ufalume wowose
wowiigola wenyewo vibumbila vibum-
bila voviitowa venyewo kwa venyewo
hawizadaha ng'hani bule. Na bululu
jojose hebu lukolo lolose yoiigola yenyewo
kwa yenyewo muna ivibumbila bum-
bila voviitowa venyewo kwa venyewo,
vizakugwa. 26 One Lufyende komulava
Lufyende, iyo koitowa mwenyewo. Lelo
ufalume wake wizakwimaze? 27 Mweye
molonga kuwa niye nolava vinyamkela
kwa udaho wa Mwenembago, wanenu
nowalava vinyamkela kwa udaho wa
yelihi? Muvimanye wawo ni wawo
wondawawataguse mweye. 28 Mbali one
nolava vinyamkela kwa udaho wa Muhe wa
Mulungu, kuvimanya Ufalume wa Mulungu
uwafikila.
29 "Yodahika vilihi munhu kwingila mgati
mwa kaye ya munhu imwenga yeli na lud-
abwa hamala baho kusola vinhu vake, na
sekeyanduse kumfunga munhu iyo yeli na
ludabwa?
30 "Munhu yoyose ija yeli kumgwazo na
niye, iyo konilema. Iviya munhu yoyose
hazola na niye, munhu iyo kopwililisa.
31 Kwaviya niye nowalongela vino, uhasanyi
wawo na maligo yawo yose kwa Mulungu,
wezalekeliligwa, mbali yoyomuliga Muhe
Yelile hezalekeleligwa. 32 Munhu wowose ija
yondayamulige Mwana wa Munhu, keza-
lekeleligwa, na munhu yoyose yondaya-
mulige Muhe Yelile, iyo hezalekeleligwa
bule, sambi hebu hamwande.

Biki na matunda yake
(Luka 6:43-45)

33 "Kupata matunda yanogile lazima
uwe na mbiki unogile, na one uhawa na
mbiki wihile kwizapata matunda yehile.
Mbiki womanyika kwa matunda yake
yokwima. 34 Mweye ulelwa wa zoka! Vino
mudahaze kulonga yanogile na mweye
mwiha? Kwaviya munhu yoyose kolonga
chiya chimemile muna umoyo wake.
35 Munhu yanogile kolava vinhu vinogile
muna ingama yake, na munhu yehile kolava
vinhu vihile muna ingama yake.
36 "Ivo muvimanye nowalongela, mbuli
yoyose ija hainogile, yondailongigwe na
wanhu, muna isiku ya nhaguso wezalon-
deka kwidika kwa mbuli iyo ihile ilongigwe.
37 Kwa mbuli zako kwizatogoligwa kuwa
weye kwabule ihile, kwa mbuli zako kwiz-
atagusigwa."

Wanhu wolonda chilaguso
(Maliki 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Maabaho wafundiza Malagilizo
wamwenga na Mafalisayo wamulongela,
"Mfundiza! Cholonda utende mauzauza."
39 Yesu kawedika, "Welesi wa siku zino!"
Wihile na wazinzi wolonda chilaguso?
Bule! Mbali wezakwing'higwa chilaguso
cha mulotezi wa Mulungu Yona. 40 Fana

Yona viyakalile munda mwa somba mkulu
siku nhatu imisi na ichilo, ivo Mwana
wa Munhu niivo vondayakale siku nhatu
imisi na ichilo muna umoyo wa isi.
41 Muna isiku ya nhaguso wanhu wa Ninawi
wezawazugumizani mweye, kwaviya
wasamha uhasanyi wawo viwamuhulike
Yona kopetela. Nowalongela hano hana
mkulu kumfosa Yona. 42 Siku iyo ya
nhaguso, nyang'ongwe kulawa Sheba
kezakwima na kuwatagusa wanhu wa
welesi uno, kwaviya kalawa isi ya kutali
na keza kutegeleza mafundizo yeli na ubala
ya mfalume Solomoni. Nowalongela kweli,
hano kuna mkulu kumfosa Solomoni!

Kubwela kwa chinyamkela
(Luka 11:24-26)

43 "Chinyamkela yahamulawa munhu,
kozunguluka kulonda hanhu hanyalile
helibule mazi muladi yahumule, na one
hapatile, 44 kolonga mwenyewo, 'Nizabwela
ukaye yangu kunilawile.' Ivo kezahita na
kezafika kaye yabule chinhu, ifyagiligwa
na ihambigwa. 45 Maabaho kasegela na
kuwasola vinyamkela wamwenga saba
wehile ng'hani kumfosa yeye kwa ivo wose
wokwiza kumwingila munhu ija na kukala
umo. Ugima wa munhu iyo wokwiha
kufosa ichanduso. Niivo vondailawilile kwa
wanhu wehile wa siku zino."

Mami yake na ndugu zake Yesu
(Maliki 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu viyakalile yang'hali kolonga
na wanhu, mami yake na ndugu zake
wafika. Wema kunze, wapula kulonga
nayo. 47 Munhu imwe kamulongela Yesu,
mami yako na ndugu zako wauko kunze
wema na wolonda kulonga na weye. 48 Yesu
kamwidika, "Mami yangu yelihi? Ndugu
zangu walihi?" 49 Maabaho kawagolosela
mkono wanahina wake na kalonga, "Wano
wawo mami yangu na wawo ndugu zangu!
50 Munhu yoyose yondayasang'hane yaja
Tati yangu wa kuulanga yoyomulonda
yayasang'hane, iyo niiyo sekulu wangu,
lumbu jangu na mami yangu."

13

Simwe da muhandi
(Maliki 4:1-9, Luka 8:4-8)

1 Siku ija Yesu kasegela mwiikaye
na kahita kakala mumgwazogwazo wa
dilamba, uko kakala hasi na kufundiza.
2 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzungu-
luka. Yesu kakwela mwiingalawa na kakala
umo. Wanhu wose wema mumgwazogwazo
wa dilamba. 3 Yesu kawalongela mbuli
nyingi kwa masimwe,

"Kukala na muhandi yoyahitile kuhanda
mbeyu. 4 Viyakalile komiza, mbeyu
zimwenga zilagalila habehi na inzila, na
ndege weza wazidomola 5 Mbeyu zimwenga
zilagalila hana uluwe, hohakalile na
ulongo chidogo. Zimbeyu zota himahima,
kwaviya ulongo haugendelele hasi bule.
6 Mbali zuwa vidilawile, zimbeyu zilungula
kwaviya mizizi yake haitile hasi ng'hani,
na zuwa vidilawile inyala na ifa. 7 Mbeyu
zimwenga zilagalila muna imiwa na miwa
ikula na iibana. 8 Mbali mbeyu zimwenga
zilagalila muna ichisangamhanya na zilela
imwe gana na imwenga malongo sita na
imwenga malongo matatu."

9 Yesu kakomelezela kulonga, "Yeli na
magutwi ya kuhulika nayahulike."

Lungilo da masimwe
(Maliki 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Wanahina wake wamuhitila na wa-
muuza, "Habali kolonga na wanhu kwa
masimwe?"

11 Yesu kawedika, "Mweye mumweda
kuvimanya sili za Ufalume wa kuulanga,
wawo hawamwedile bule. 12 Kwaviya
munhu yoyose yeli na chinhu, keza-
kongezigwa, na ija yelibule kezahokigwa
mbaka chiya chidodo chiyeli nacho.
13 Lekamana nolonga nawo kwa masimwe,
kwaviya wolola mbali hawawona, na
iviya wotegeleza mbali hawahulika na
hawavimanya. 14 Ivo mbuli ya mulotezi wa
Mulungu Isaya itimiya kumwawo,

'Wanhu wano wezategeleza na kutegeleza,
mbali hawezavimanya,
Wezalola na kulola mbali hawezawona,
15 kwaviya mizoyo ya wanhu wano iwa mi-
dala,
na magutwi yawo hawahulika vinogile
bule,
na meso yawo wafinyiliza.
Muladi sekewawone kwa meso yawo,
na sekewahulike kwa magutwi yawo na kwa
mizoyo yawo. Maabaho wezanihin-
dukila, na niye nizawahonya, ko-
longa Mndewa.'

16 “Mbali mweye mumweda kwaviya
meso yenu yowona na magutwi yenu
yohulika. 17 Nowalongelani kweli, walotezi
wa Mulungu wengi na wanhu wengi wa
Mulungu walonda kuyawona yomuwona
mweye, mbali hawayawonile na walonda
kuyahulika yaja yomuhulika mweye, mbali
hawayahulike.

Yesu kofambula simwe da muhandi
(Maliki 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mweye tegelezeni na muifunze ku-
lawa muna disimwe da muhandi. 19 Munhu
yoyose yohulika mbuli ya Ufalume wa
Mulungu bila ya kuvimanya kalinga fana
mbeyu ziya zilagalile mwiinzila na ija
Imwihi kokwiza na kogandula chihandigwe
muumoyo wake. 20 Na mbeyu ihandigwe
hana uluwe, ni simwe da munhu yohu-
lika mbuli iyo na koihokela kwa deng'ho.
21 Mbali haiwengila muna imizoyo yawo
na haikala bule, ivo manhesa yaheza kwa
ichimu cha usenga uwo wohinduka na
kuileka baho. 22 Mbeyu ilagale muna imiwa
simwe jake ni munhu yohanda, yohulika
mbuli iyo, mbali kudumba dumba kwa isi
ino na kulonda utajili wa vinhu woson-
delela mbuli iyo, nayo hawalela matunda.
23 Ija ihandigwe muna udongo unogile,
simwe jake niija munhu yohulika mbuli
na kuvimanya, iyo kolela matunda, imwe
gana na imwenga malongo sita na imwenga
malongo matatu.”

Simwe da savu

24 Yesu kawalavila simwe dimwenga
kawalongela, “Ufalume wa kuulanga ulinga
vino. Ulinga fana munhu yahandile mbeyu
zinogile muna umgunda wake. 25 Chilo
chimwe, wanhu viwagonile munhu yehile
kumwake kahanda savu muna uhemba,
maabaho kahita. 26 Ivo uhemba uwo
viukulile na kwandusa kukung'hunha, na
savu jandusa kuwoneka. 27 Wasang'hana wa
mwene ikaye wamuhitila na wamulongela,
‘Mwenevale, huhandile mbeyu zinogile
bule muna umgunda wako? Ijo disavu
dilawa kulihi?’ 28 Kawedika, iyo yehile niiyo
yasang'hane mbuli iyo. Na watumigwa
wamulongela kondachihite chikayang'ole?
29 ‘Sekemusang'hane ivo, bule ivo mwiz-
ang'ola disavu ijo hamwe na uhemba.
30 Vose umo muvileke vikule hamwe
mbaka siku za kugobola, vondazifike siku
za kugobola niza walongela wagobolaji
wangu, yanduseni kuduganya masavu
na muyafunge ng'hinza ng'hiza, hamala
baho muyasome moto, mbali uhemba
muugwagule na mukaike muna digulu
jangu.’ ”

Simwe da mbeyu ndodo yoitangigwa hal-
adali
(Maliki 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu kawalongela simwe dimwenga
kalonga, “Ufalume wa kuulanga ulinga
vino. Ulinga fana munhu yosola mbeyu
ya haladali na kuihanda kuna umgunda
wake. 32 Mbeyu iyo ndodo kufosa mbeyu
zimwenga zose zili umo mumgunda, mbali
ihakula yokuwa mbiki mkulu, na ndege
wa kuulanga wokwiza kuzenga mvulu zawo
muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Luka 13:20-21)

33 Yesu kawalongela simwe dimwenga,
“Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga
fana lusu muke yosola lusu na kuditibwiliza
muna usage madebe maidi na nusu na us-
age wose ugongomoka.”

Yesu kosang'hanila masimwe
(Maliki 4:33-34)

34 Yesu kawalongela mbuli izo zose kwa
masimwe na hawalongele wanhu mbuli
yoyose bila ya masimwe. 35 Katenda ivo
muladi mbuli yoilongigwe na mulotezi wa
Mulungu itimiye,
“Nizalonga nawo kwa masimwe,
nizawalongela mbuli hazimanyike kulawa
kulumbigwa kwa isi yose.”

Yesu kofambula simwe da masavu

36 Yesu viyaulekile lung'husesa na
kwingila muichiheleto, wanahina wake
wamuhitila na walonga, “Chilongele
fambulo da simwe da masavu muna
umgunda.”
37 Yesu kawedika, “Munhu yohanda zim-
beyu zinogile niiyo Mwana wa Munhu.
38 Umgunda ni isi yose, na ziya zimbeyu
zinogile ni wanhu waja weli na ufalume
wa Mulungu, masavu ni wanhu wa Msede.
39 Msede yahandile misavu niiyo Mwihi ku-
gozela uhelelo wa isi na waja wogobola ni
wasenga wa kuulanga. 40 Fana viya masavu
viyozoligwa na kwasigwa muna umoto, ni-
ivo vondaiwe uko kuuhelelo wa isi yose.
41 Mwana wa Munhu kezawatuma wasenga

wake wa kuulanga wawaduganye wanhu
kulawa kuna uufalume wake, waja wose
wowatenda wanhu watende uhasanyi na
waja wose wotenda yehile, 42 na wasenga
wa kuulanga wezawasa wanhu wawo muna
ditanuli da moto, umo wezalila na kudunda
meno. 43 Maabaho wanhu wa Mulungu
wezakwiva yauyau muna ufalume wa Tati
yawo. Yeli na magutwi ya kuhulika nayahu-
like!

Simwe da ngama ifisigwe

44 "Ufalume wa kuulanga ulinga vino.
Ulinga fana munhu yolawilila kuzahila
ngama ifisigwe mumgunda. Munhu
imwenga kaifuma na kaifisa kaidi na
kadeng'helela ng'hani na kahita kuuza
goya yaja yose yoyakalile nayo na kaugula
mgunda uja.

Simwe da lulu

45 "Ufalume wa kuulanga ulinga vino.
Ulinga fana munhu yozahila lulu inogile.
46 Viyapatile, kahita na kachuuza vinhu vose
vayeli navo, muladi yagule lulu iyo.

Simwe da lwavu

47 "Kaidi Ufalume wa kuulanga ulinga
fana mvuwaji yategile lwavu utegigwe
muna ibahali na uzola somba wa chila
mbasakanyo. 48 Lwavu vilumemile, waluk-
wega na wakala hasi. Maabaho wa-
sola somba wanogile waweka muna ivip-
ipa na somba wehile wawasa. 49 Ivo niivo
vondaiwe muna isiku iyo ya uhelelo wa
isi yose, wasenga wa kuulanga wezalawilila
na kuwaduganya wanhu wehile hagati ha
wanhu wanogile. 50 Wanhu wihile wezak-
wasigwa muna ditanuli da moto, na uko
wezalila na kuduna meno."

Simwe da ngama ya sambi na ya umwaka

51 Yesu kawauza, "Vino mbuli zino zose
muzimanya?"

Wamwidika, "Ona chizimanya."

52 Kowalongela, "Ino yofambula vino,
chila mfundiza Malagilizo yondayawe
mwanahina muna Ufalume wa kuulanga,
kolinga fana mwene kaye yoyolava vinhu
va sambi na vinhu va umwaka kulawa muna
ingama yake."

Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Maliki 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu viyakomeleze kulonga ya-
masimwe yano yose, kasegela hanhu
baho. 54 Kabwela ukaye yake. Kafundiza
muna ikaye ya kutosela, na wanhu wose
wowamuhulike wazanywa, waiuza, "Vino
kaupata kulihi ubala uno na mauzauza
yano?" 55 Vino iyo siiyo mwanage ija
imsongola vinhu na iviya mami yake
niiyo yotangigwa Maliya na ndugu zake
niwawo wotangigwa Yakobo na Yosefu
na wamwenga wotangigwa Saimoni na
Yuda? 56 Walumbu zake hawakala hano
bule? Lelo kayapata kulihi yano yose? 57 Na
ivo wamulema.

Yesu kawalongela, "Mulotezi ko-
hishimigwa chila hanhu, mbali kuna
ikaye yake mwenyewo hahishimigwa
bule." 58 Kwaviya wakala wabule uhuwilo,
hatendile mauzauza mengi.

14

Ifa ya Yohana Mbatizi
(Maliki 6:14-29, Luka 9:7-9)

1 Lusita ulo mtawala Helode kahulika
nhogolwa za Yesu. Ivo kawalongela
wasang'hani wake, "Ino niiyo Yohana
Mbatizi kazilibuka, leka maana ludabwa
wake wosang'hana sang'hano mgati yake."
2 Kawalongela watumigwa wake, "Ino niiyo
Yohana Mbatizi kazilibuka, lekamana kana
ludabwa lwa kusang'hana mauzauza."

3 Kwaviya Helode niiyo yalagilize Yohana
yagwiligwe, yafungigwe minyololo na
yekigwe muna ichifungo, katenda ivo
kwa ichimu cha Helodiya muke wa sekulu
wake yotangigwa Filipo. 4 Kwaviya Yohana
viyamulongelaga Helode, "Havinogile bule
weye kumsola Helodiya." 5 Helode kakala
kalonda kumkoma Yohana mbali chim-
potwile Helode kutenda ivo kawadumba
wanhu, kwaviya wanhu kumwao wamtoma
kuwa Yohana ni mulotezi wa Mulungu.

6 Viifikile siku ya kukumbuka kuvumbuka
kwa Helode, Mndele wa Helodiya kavina
hana iwanhu na Helode kanogelwa ng'hani,
7 mbaka keka chilagano kuwa, "Noilaha
kumwing'ha chochose chondayanpule!"

8 Kuno Helodiya kokong'hiligwa na mami
yake, kalonga, "Nig'he sambi ditwi da
Yohana Mbatizi muna ichano."

9 Mbali Mfalume kengilwa na chinyala
ng'hani, mbali kwa ichimu cha kwiilaha na
kwa ichimu cha waja iwageni wowakalile
haja hana didugila, kalagiliza yeng'higwe.
10 Ivo kamtuma munhu muna ichifungo

na kumkanha iditwi Yohana. [11] Ditwi
da Yohana digaligwa muna ichano na
wamwing'ha imwanage wa ichike, nayo
kamgalila mami yake. [12] Wanahina wa
Yohana weza na wausola umtufi wa Yohana
na wahita kuuwanda. Maabaho wahita
kumulongela Yesu yayo yalawilile.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

[13] Yesu viyahulike mbuli za Yohana,
kasegela uko kwa ngalawa na kahita
hanhu haholile na halibule wanhu, wanhu
viwahulike wamsondelela kuno wogenda
kwa magulu kulawa muna yamabululu
yawo. [14] Yesu viyahumuluke muna ingalawa
kalola na kawona lung'husesa lukulu lwa
wanhu, kawawonela ubazi na kawahonya
waja wakalile watamu.
[15] Viifikile ichigulogulo, wanahina wake
wamuhitila na wamulongela, "Zuwa di-
honga, na hanhu hano hachili ni chiwala
muhala, walage wanhu wahite kuna yam-
abululu wakagule ndiya." [16] Yesu kawedika,
"Wano wabule ulazima wa kuhita, mbali
mweye wenyewo weng'heni ndiya."
[17] Wamwidika, "Hano hochili chinayo ma-
gate matano muhala na somba waidi."
[18] Yesu Kalonga, "Nigalileni niye hano."
[19] Yesu kawalongela wanhu wakale hasi
hana yamasavu, maabaho kayasola yaja ya-
magate matano, na somba waidi maabaho
kalola kuulanga kamwing'ha hewela
Mulungu. Kayamogola yamagate na
kuweng'ha wanahina wake, na wanahina
waweng'ha wanhu. [20] Wanhu wose
wowakalile baho waja na weguta. Maabaho
wanahina wadondola yaja yamasigavu na
wamemeza vigelo longo na vidi. [21] Wadile
wakala walume magana malongo matano,
mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Maliki 6:45-52; Yohana 6:15-21)

[22] Maabaho Yesu kawashulutiza
wanahina wakwele mwiingalawa walon-
gole kuhita umwambu wa dilamba yeye
kakala yowalaga ulung'husesa lwa wanhu.
[23] Nayo viyakomeleze kuwalaga, kahita
mchanya mulugongo yaidumwe kutosa.
Viifikile ichigulogulo, Yesu kakala baho
yaidumwe. [24] Mbali lusita luno ngalawa
ikala ifika hana uludonho lwa dilamba,
beho diitowa na mawimbi iisung'hasung'ha
uko na uko.
[25] Ivo ikala ichilo chili behi na kukun-
guzuka, Yesu kawahitila wanahina
kuno kogenda na magulu mchanyha ya
mazi. [26] Wanahina viwamuwone kogenda
mchanyha ya mazi, wadumba na walonga,
"Uno mzimu!" Waguta nyangi kwa
kudumba.
[27] Lusita ulo Yesu kawalongela, "Ing'heni
moyo! Ni niye. Sekemudumbe!"
[28] Maabaho Petili kalonga, "One wahawa
weye Mndewa, nilongele nigende mmazi
nize kumwako."
[29] Yesu kamwidika, "Izo!" Petili kahu-
muluka kulawa muna ingalawa na kandusa
kugenda mchanyha ya mazi komuwinza
Yesu. [30] Mbali viyawonile beho, kadumba
na kandusa kudidimila na kalila, "Mndewa,
nikombole."
[31] Bahobaho Yesu kagolosa mkono wake,
kamwamha, kamulongela, "Weye mwene
uhuwilo ndodo, habali muna mashaka?"
[32] Maabaho wose waidi wakwela mwiin-
galawa na beho dima hupi. [33] Wose wakalile
muna ingalawa, wamtumbalila mavindi na
walonga, "Kweli weye kwa Mwana wa Mu-
lungu?"

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Maliki 6:53-56)

[34] Viwalokile dilamba wafika isi ya
Genesaleti, [35] wanhu wa uko viwammanyile
Yesu kauko. Wapwililisa mbuli zake
muna ziisi zose zili mumgwazogwazo na
iviya wamgalila wanhu wose wowakalile
watamu. [36] Na wamulamba yawatogolele
watamu wose muhavu wadalise mhindo ya
walo jake, na wose wowadalise wahona.

15

Mafundizo ya wasaho
(Maliki 7:1-13)

[1] Maabaho Mafalisayo wamwenga
na wafundiza Malagilizo wowalawile
Yelusalemu wamuhitila Yesu, wamuuza,
[2] "Habali wanahina wako hawamha bule
malagilizo ya wasaho zetu? Wahaja
hawanawa bule makono yawo voilondeka!"
[3] Yesu kawedika, "Habali na mweye
hamwamha Malagilizo ya Mulungu, mbali
mosondelela vihendo venu wenyewo?
[4] Kwaviya Mulungu kalonga, 'Muhulike
tati yako na mami yako, na ija yomuliga

tati yake hebu mami yake, kezakomigwa'.
5 Mbali mweye mowafundiza wanhu
hambwe munhu yahawa na chinhu
choyolonda kumwing'ha tati yake hebu
mami yake, maabaho kolonga, 'Chinhu
chino nimulavila Mulungu', 6 munhu ino
halondeka kaidi kumtegeleza tati yake
hebu mami yake. Niivo vumuibasakanya
mbuli ya Mulungu kwa mafundizo ya
chaumwaka ya vihendo venu. 7 Mweye
wadelenya! Mulotezi wa Mulungu Isaya
kalotela kweli viyalongile, 8 'Wanhu wano
wonitunhiza kwa milomo muhala,
mbali mizoyo yawo yakutali na niye.
9 Wawo wonitosela bule,
kwaviya wofundiza malagilizo ya wanhu,
wolonga ni Malagilizo yangu!' "

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Maliki 7:14-23)

10 Yesu kalutanga lung'husesa lwa wanhu
kumwake, kawalongela, "Tegelezeni na
muvimanye! 11 Chinhu chimtenda munhu
yambule mwiko siwo chiya chimwingila
mmulomo, mbali chiya chilawa mmulomo
wake, niicho chimtenda munhu yambule
mwiko."
12 Maabaho wanahina wake wamuhitila
na wamulongela, "Kovimanya kuwa Mafal-
isayo viwahulike mbuli iyo wengilwa na
ludoko?"
13 Yesu kawedika, "Chila mbiki hai-
handigwe na Tati yangu wa kuulanga
izang'oligwa. 14 Walekeni! Wawo ni
walangulizi vipofu wowalanguliza vipofu.
One munhu chipofu yahamulanguliza
chipofu imwenga, wose wezakugwa muna
dikolongo."
15 Petili kamulongela, "Chifambulile
ulonzi uwo."
16 Yesu kawalongela, "Vino hata mweye
iviya mung'hali hamuvimanyile bule.
17 Mweye mung'hali hamuvimanyile bule!
Chochose chimwingile munhu muna
umulomo, chohita mmunda, hamala baho
chokwasigwa kunze ya lukuli. 18 Mbali
viya vilawa mmulomo, volawa muna
umoyo, na ivo vovimtenda munhu yambule
mwiko. 19 Kwaviya muumoyo wake molawa
magesa yehile, kukoma na ugoni na ubavi
na ukalangama wa uvwizi na maligo.
20 Yayo ni yayo yomtenda munhu yambule
mwiko, mbali kuja bila ya kunawa makono
voilondeka hakumtenda munhu yambule
mwiko."

Uhuwilo wa mwanamke
(Maliki 7:24-30)

21 Yesu kasegela hanhu haja na kahita
muna isi yili habehi na Tilo na Sidoni.
22 Mwanamke imwe Mkanaani yoyokala
isi ija kamuhitila Yesu, kalila kwa dizi
kulu, "Mwana wa Daudi! Niwonele
ubazi, Mwenevale! Mndele wangu kana
chinyamkela na kogaya ng'hani."
23 Maabaho Yesu hedike mbuli bule.
Wanahina wake wamuhitila na wa-
mulongela, "Muleke yahite kwaviya
kochisondelela na kuno koguta nyangi
kuchisogo chetu!"
24 Yesu kedika, "Niye nitumigwa kwa
wanhu wa Isilaeli muhala. Walinga fana
ng'hondolo wagile."
25 Mwanamke iyo keza na kagwa chingub-
ingubi hana yamagulu ya Yesu, kalonga,
"Mwenevale! Nitaze."
26 Yesu kamwidika, "Havinogile bule ku-
sola ndiya ya wana na kuwasila zimbwa."
27 Mwanamke iyo kedika, "Wona Mn-
dewa, mbali hata zimbwa woja masigavu
yolagala kulawa mwiimeza ya wenevale
wawo."
28 Yesu kamwidika, "Mama, uhuwilo wako
ni mkulu, ivo choulonda kwizatendeligwa."
Lusita lujaluja mndele wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

29 Yesu kasegela haja na kahita mumg-
wazogwazo wa dilamba da Galilaya. Na
kakwela kuulugongo na kakala hasi.
30 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuhitila
na wamgalila vilema, mbetembete na
vipofu na mabubu na wamwenga wengi
waweka hana imigulu ya Yesu, nayo
kawahonya. 31 Lung'husesa luja lwa wanhu
wazanywa ng'hani viwawone mabubu
wolonga, mbetembete wogenda na vipofu
wowona. Ivo wamtunhiza Mulungu wa
Isilaeli.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Maliki 8:1-10)

32 Yesu kawatanga wanahina wake, kawa-
longela, "Nowawonela ubazi wanhu wano,
vino lelo zifika siku nhatu wang'hali na niye
na wabule ndiya. Silonda bule kuwalaga
wahite muzimwawo bila ya kuja, sekeweze
wasinduke nzila kwa nzala."

33 Wanahina wake wamuuza, “Kulihi kon-
dachipate ndiya ya kufaya wanhu wose
wano hano hana dibwilingu?”
34 Yesu kawauza, “Munayo magate men-
gahi?”
Wamwidika, “Magate saba na somba
wadodo.”
35 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi.
36 Maabaho kayasola yaja yamagate saba na
waja iwasomba, kamwing'ha hewela Mu-
lungu, kayamogola, kaweng'ha wanahina
wake. Wanahina nawo waweng'ha wanhu.
37 Wanhu wose waja na weguta. Maabaho
wanahina wayadondoleza yamasigavu na
wamemeza vigelo saba. 38 Wanhu wowadile
wapetigwe wakala walume magana ma-
longo mane, mbali wanaake na wana
hawapetigwe bule.
39 Yesu kawaleka wanhu na kakwela muna
ingalawa, kahita muna ibanzi ya iisi ya
Magadani.

16

Wanhu wolonda vilaguso
(Maliki 8:11-13, Luka 12:54-56)

1 Mafalisayo wamwenga na Masadukayo
wamuhitila Yesu muladi wangeze, ivo
wamulongela yawalaguse chilaguso kulawa
kuulanga, kulagusa kuwa kweli Mulungu
kamsagula. 2 Yesu kawedika, “Zua dahaswa,
molonga, ‘Diyelo kwizakuwa kunoga
kwaviya ulanga uwa ndung'hu.’ 3 Na
imitootondo ng'hani molonga, ‘Diyelo
kwizakuwa na mvula, kwaviya ulanga
mdung'hu na ziza.’ Vino mweye modaha
kuvimanya siku iyo vondaiwe kwa kulola
kuulanga, mbali hamudaha bule kulola
chilaguso cha lusita luno! 4 Welesi uno
wihile wa uzinzi wolonda chilaguso!
Chizakwing'higwa chilaguso bule mbali
chilaguso cha Yona.”
Yesu kawaleka, kasegela.

Lusu da Mafalisayo na Masadukayo
(Maliki 8:14-21)

5 Wanahina viwalokile dilamba, wazimiza
kusola magate. 6 Yesu kawalongela, “Mwi-
iteganye mwiikalize na lusu da Mafalisayo
na Masadukayo.”
7 Wandusa kuilongela wenyewo, “Vino
ino kolonga yano kwaviya hachisolile ma-
gate.”
8 Yesu kavimanya chiya chowakalile wo-
longa, kawauza, “Habali molongelela mw-
eye kwa mweye, kwaviya mwabule mag-
ate? Mbona muna uhuwilo ndodo! 9 Vino
mweye mung'hali hamunavimanya bule?
Vino hamkumbuka bule viya vinimogole
magate matano kwa wanhu magana ma-
longo matano? Vino mumemeza vigelo
vingahi va masigavu? 10 Na iviya kwa yaja
magate saba na kwa wanhu magana ma-
longo mane, vino mumemeza vigelo vin-
gahi va masigavu? 11 Vino hamuvimanyile
bule kuwa sikalile nolonga mbuli ya mag-
ate? Muiteganye na lusu da Mafalisayo na
Masadukayo.”
12 Maabaho wanahina wavimanya kuwa
Yesu hawalongele kuiteganya na lusu da
magate, mbali waiteganye na mafundizo ya
Mafalisayo na Masadukayo.

Petili kotogola Yesu ni Chilisito
(Maliki 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu kahita muna isi yili habehi na
Kaisaliya Filipi, kawauza wanahina wake,
“Wanhu wolonga Mwana wa Munhu
yelihi?”
14 Wamwidika, “Wamwenga wolonga,
Yohana Mbatizi na wamwenga Eliya, iviya
wamwenga wolonga Yelemiya hebu imwe
wa walotezi wa Mulungu.”
15 Yesu kawauza, “Na mweye molongaze,
mwolonga niye niiyo yelihi?”
16 Saimoni Petili kamwidika, “Weye niiyo
Chilisito Mkombola, Mwana wa Mulungu
yeli ngima.”
17 Yesu kedika, “Vinoga, Saimoni mwana
wa Yohana, kwaviya yano youlongile siwo
ya chiunhu, mbali yakwizila siku zose ku-
lawa kwa Tati yangu wa kuulanga. 18 Niye
nokulongela, Petili, weye kwaluwe, na
mchanyha ya luwe luno nizazenga kanisa
jangu na hata nguvu za kuzimu hazizadaha
kudihuma bule. 19 Nizakwing'ha luvugulo
lwa ufalume wa kuulanga. Jojose dondau-
funge mwii isi dizakuwa difungigwa kuu-
langa, na jojose dondauvugule muna isi na
kuulanga dizavuguligwa.”
20 Maabaho Yesu kawazuma wanahina
sekewamulongele munhu yoyose kuwa
yeye kakala Chilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya ifa na manhesa yake
(Maliki 8:31, 9:1; Luka 9:22-27)

[21] Kulawa chipindi icho, Yesu kandusa
kuwalongela wanahina wake, “Nolon-
deka nihite Yelusalemu. Uko walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila
wa Chilisito na wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo wezanigaza kwa
vinhu vingi. Wezanikoma, mbali siku
yeketatu nizazilibuka.”
[22] Petili kamsola Yesu hamgwazo, kan-
dusa kumbwakila, “Siivo bule Mndewa!
Yayo hayezakulawilila weye bule!”
[23] Yesu kamuhindukila Petili, kamulon-
gela, “Segela kumwangu, weye Lufyende!
Weye kwa ching'waso kumwangu, kwaviya
huyagesa yeli ya Mulungu bule, mbali yeli
ya chiunhu.”
[24] Lusita ulo Yesu kawalongela wanahina
wake, “Munhu yoyose yolonda kwiza
kumwangu, yaizume mwenyewo, yaupape
msalaba wake yanisondelele. [25] Kwaviya
munhu yoyose yolonda kukombola ugima
wake mwenyewo, kezawagiza, mbali
munhu yoyose yondayawagize ugima wake
kwa ichimu changu, kezaupata. [26] Vino
munhu kezamweda choni yahapata isi
yose mbali kagiza ugima wake, hebu
munhu kezalava choni kwasakanya na
ugima wake? [27] Kwaviya Mwana wa Munhu
kezakwiza muna utunhizo wa Tati yake
hamwe na wasenga wake wa kuulanga.
Baho kezamuliha chila munhu kwa chiya
chiyatendile. [28] Nowalongela kweli, hana
wanhu wowemile hano hawezadanganika
mbaka vondawamuwone Mwana wa
Munhu kokwiza yahawa Mfalume.”

17

Chihanga cha Yesu chogaluka
(Maliki 9:2-13, Luka 9:28-36)

[1] Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili
na ndugu waidi, ndugu wawo ni Yakobo
na Yohana. Kawagala mchanyha kuna ulu-
gongo waidumwe. [2] Uko Yesu kagaluka hau-
longozi hawo, ichihanga chake chiwa fana
viya zuwa na viwalo vake viwa vizelu chwee
fana bung'hulo. [3] Maabaho wanahina waja
watatu wamuwona Musa na Eliya wolonga
na Yesu. [4] Petili kamulongela Yesu, “Mn-
dewa, vinoga cheye kukala hano! One
uhalonda, nizazenga vizewe vitatu hano,
chimwe chako weye na chimwe cha Musa
na chimwe cha Eliya.”
[5] Viyakalile yolonga yayo, wingu zelu di-
wagubika, dizi dilawa muna diwingu ijo
dilonga, “Ino niiyo Mwanangu, nyachende
wangu yonimulonda. Mumtegeleze yeye!”
[6] Wanahina viwahulike dizi ijo, wad-
umba ng'hani, wagwa hasi chingubin-
gubi. [7] Yesu kawezila, kawadalisa, kawa-
longela, “Inukeni, Sekemudumbe!” [8] Ivo
wenuka na wabenzula yameso yawo, mbali
hawamuwonile munhu imwenga ila Yesu
yaidumwe.
[9] Viwakalile wohumuluka kuna ulu-
gongo, Yesu kawalagiliza, kawalongela,
“Sekemumulongele munhu wowose
yomuyawonile mbaka Mwana wa Munhu
vondayazilibuke.”
[10] Maabaho wanahina wake wamuuza,
“Habali wafundiza Malagilizo wolonga
Eliya kolondeka yanduse kwiza?”
[11] Yesu kedika, “Kweli Eliya kokwan-
dusa kwiza, nayo kezakwika goya chila
chinhu. [12] Mbali nowalongela, Eliya keza
kamala, mbali wanhu hawammanyile bule
na wamtendela viwalondile wawo. Ivo ivo
wezamgaza Mwana wa Munhu.”
[13] Maabaho wanahina wavimanya kuwa
kakala kolonga nawo mbuli za Yohana
Mbatizi.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na chinyamkela
(Maliki 9:14-29; Luka 9:37-43)

[14] Viyalubwelele lung'husesa lwa wanhu,
munhu imwe kamuhitila Yesu, kumtum-
balila mavindi haulongozi hake, [15] kalonga,
“Mwenevale, muwonele ubazi mbwanga
wangu, kogaya ng'hani, kana chisango.
Miyanza mingi kombwanha muna umoto
hebu muna yamazi. [16] Nimgala kwa
wanahina wako, mbali hawadahile bule
kumuhonya.”
[17] Yesu kawedika, “Mweye wanhu
mwilibule uhuwilo na mwagile! Nizakala
na mweye mbaka zuwaki? Nizawafunyila
umoyo mbaka zuwaki? Mgaleni iyo
imbwanga hano hamwangu!” [18] Yesu
kambwakila chinyamkela, chinyamkela
kamulawa imbwanga ija, bahobaho
mbwanga ija kahona.
[19] Maabaho wanahina wamuhitila Yesu
chinyele, wamuuza, “Habali cheye hachi-
dahile bule kumulava chinyamkela?”

[20] Yesu kawedika, “Kwaviya mweye
muhungukilwa na uhuwilo, nowalongela
kweli, one muwile na uhuwilo ndodo fana
mbeyu ya mbiki wa haladali, muhadahile
kutenda jojose. Hata one iwile kuulongela
lugongo, ‘Segela hano uhite kuja’ nawo
uhawategeleze. [21] Dino hadidahika bule
mbali kwa kutosa na kufunga.”

Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Maliki 9:30-32; Luka 9:43-45)

[22] Wanahina wose viwafikile kuna
umkowa wa Galilaya, Yesu kawalongela,
“Mwana wa Munhu kohita kutuligwa
muna yamakono ya wanhu, [23] wezamkoma,
mbali zihafosa siku nhatu hamwande,
kezazilibuka.”

Wanahina wengilwa na usungu ng'hani.

Kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu

[24] Yesu na wanahina wake viwafikile
Kapelinaumu, wasola kodi ya Kaye ya Mu-
lungu weza kwa Petili, wamuuza, “Vino
mfundiza wenu koliha kodi ya Kaye ya Mu-
lungu?”

[25] Petili kawedika, “Ona, koliha.”

Petili viyengile mgati, Yesu kandusa ku-
mulongela, “Kowonaze Saimoni? Vino
wafalume wa isi wosola kodi na usulu kwa
wanhu welihi? Kwa wanhu wa isi yawo
hebu kwa wageni?”

[26] Petili kamwidika, “Kwa wageni.”

Yesu kalonga, “Vinoga. Ivo wakaya
hawalondeka kuliha kodi bule. [27] Mbali
hachilonda kuwadesa wanhu wawo bule.
Ivo hita kuna dilamba ukalowe somba kwa
ndwano. Somba wa mwanduso yondaun-
pate, muna umulomo wake kwizawona
sente yoifaya kulihila kodi yangu na yako.
Sola ukalihe kodi yetu.”

18

Yelihi yeli mkulu?
(Maliki 9:33-37, Luka 9:46-48)

[1] Lusita ulo ulo wanahina wamuhitila
Yesu, wamuuza, “Yelihi yeli mkulu muna
Ufalume wa kuulanga?”

[2] Yesu kamtanga mwana ndodo,
kamwimiza haulongozi wawo, [3] kalonga,
“Nowalongela kweli, one hamugaluke na
kuwa fana wana wadodo, hamwizakwingila
bule muna Ufalume wa kuulanga. [4] Munhu
yoyose yotenda fana mwana ino, niiyo
mkulu muna Ufalume wa kuulanga.
[5] Yoyose yondayamuhokele mwana fana ino
kwa zina jangu, konihokela niye.

Vinhu vovimtenda munhu yatende uhasanyi
(Maliki 9:42-48; Luka 17:1-2)

[6] “Mbali munhu wowose yomuhasanya
imwe wa wanhu wano wadodo wowoni-
huwila, yomfaya yafungiligwe mwiisingo
dibwe kulu da kudundila na kudumbwik-
izwa muna uludonho lwa bahali. [7] Isi yose
izagaya kwa ichimu cha mbuli zoziwatenda
wanhu watende uhasanyi. Mbuli zino
zakuwatenda wanhu watende uhasanyi
zolodeka zize, mbali kezagaya ng'hani
munhu ija yowatenda wanhu watende
uhasanyi!

[8] “One mkono wako hebu mgulu wako
wahakutenda wagize uhuwilo wako,
ukanhe ukawase kutali na weye. Muhavu
kwingila muna ugima wa siku zose kuno
kuhungukilwa na mkono hebu mgulu,
sembuse kuwa na makono maidi hebu
migulu midi na kwasigwa muna umoto
wa siku zose. [9] One ziso jako dahakutenda
wagize uhuwilo, ding'ole na ukajase kutali
na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa
siku zose kuno kuna gele sembuse kuwa na
meso maidi, na kwasigwa muna jehanamu
ya moto.

Simwe da ng'hondolo yagile
(Luka 15:3-7)

[10] “Loleni, sekemumbeze imwe wa
wadodo wano! Kwaviya nowalongela kuwa
wasenga wawo kuulanga wakuulongozi wa
Tati yangu wa kuulanga. [11] Kwaviya Mwana
wa Munhu keza kukombola chiya chagile.

[12] “Mogesaze? Munhu yahawa na
ng'hondolo gana, na imwe mwa iwawo
kokwaga, vino hawaleka waja malongo
kenda na kenda, na kuhita kulugongo
na kunzahila ija ng'hondolo yagile?
[13] Nomulongelani kweli, one yahanpata
iyo, kodeng'helela ng'hani, kufosa waja
ng'hondolo malongo kenda na kenda
hawagile. [14] Iviya Tati yenu wa kuulanga
halonda bule wadodo wano wage.

Ndugu weli na uhasanyi

[15] “One ndugu yako yahakubananga, hita
ukamulamule weye na yeye mwiidumwe.
One yahakuhulika, kumpata ndugu yako.
[16] Mbali one yahalema kukutegelezae, um-
sole munhu imwe hebu wanhu wamwenga

weli hamwe na weye, muladi ‘chochose
chilongigwa na wakalangama waidi hebu
watatu chitogoligwe,’ fana Maandiko Yelile
viyolonga. 17 One yahalema kumtegelezani,
dilongele bumbila da wahuwila wa Chilisito
na one yahalema kuwategeleza wahuwila,
muleke kumwako yawe fana munhu ham-
manyile Mulungu hebu msola kodi.
18 “Nomulongelani kweli, chochose chon-
damufunge muna isi, chizafungigwa ku-
ulanga, na chochose chondamufungule
muna isi, chizafunguligwa kuulanga.
19 “Kaidi nowalongela kweli, wanhu waidi
vimwili wahaitogolela mbuli yoyose ya ku-
tosa hano hana isi, Tati yangu wa kuulanga
kezawatendela mbuli iyo. 20 Kwaviya hanhu
hohose howoiting'hana wanhu waidi hebu
watatu kwa zina jangu, na niye nahagati
yawo.”

Simwe da msang'hani halekelela

21 Maabaho Petili kamuhitila Yesu na
kamuuza, “Mndewa, vino ndugu yangu
yanibanange miyanza mingahi na niye
nimulekelele? Hata yahanibananga
miyanza saba?”
22 Yesu kamwidika, “Nokulongela, siyo
miyanza saba muhala, mbali saba miyanza
malongo saba. 23 Kwaviya Ufalume wa ku-
ulanga ulinga vino. Ulinga fana mfalume
imwe yoyalondile kuwapeta watumigwa
wake. 24 Viyakalile kopeta, kagaliligwa
msang'hani wake imwe yakalile kodaigwa
deni da hela miliyoni nyingi. 25 Nayo viya-
puwile cha kumuliha, mwenevale wake ka-
longa yachuuzigwe yeye na mke wake na
wanage na vinhu vose viyeli navo, mu-
ladi dikalihigwe dideni diya. 26 Msang'hani
ija kumtumbalila mavindi mfalume, ka-
longa, ‘Mwenevale, nolamba unifunyile
umoyo na niye nizakuliha chila chinhu!’
27 Mwenevale kamuwonela ubazi, kamfun-
gula, kamulekelela dideni na kamuleka
yahite.
28 “Mbali msang'hani ija viyasegele,
kamuwona msang'hani miyage yoyakalile
yondai hela ndodo. Kangwila, kamkabula
dimelo jake na kamulongela, ‘Unilihe
chila chinikudai.’ 29 Msang'hani miyage
kumtumbalila mavindi, kamulamba,
‘Nilekele, nizakuliha yose iviya.’ 30 Mbali
kalema, kasegela na kumwika miyage
mchifungo, mbaka vondayalihe dideni
diya. 31 Wasang'hani wayage viwayawonile
yaja yoyalawilile, wehilwa ng'hani, wahita
kumulongela mwenevale chila chinhu
chochilawilile. 32 Hamala baho, mwenevale
wake kamtanga ija imsang'hani, kamu-
longela, ‘Weye kwa msang'hani yehile!
Niye nikulekela deni diya jose kwaviya
kunilamba nikulekele. 33 Vino na weye
hulondeke kumuwonela ubazi msang'hani
miyago fana viya niye vinikuwonele ubazi?’
34 Mwenevale ija kehilwa ng'hani na kangala
msang'hani ija kuna ichifungo. Uko
kezagazigwa mbaka vondayalihe deni
yose.”
35 Yesu kakomelezela kulonga, “Ivo
niivo vondaiwe Tati yangu wa kuulanga
vondayawatende mweye, one mweye
hamuwalekele ndugu zenu kulawa muna
imizoyo yenu.”

19

Chibuwa cha nyasa
(Maliki 10:1-12)

1 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo,
kasegela isi ya Galilaya na kahita kuna
zibanzi za Yudeya, umwambu wa ulwanda
lwa Yolodani. 2 Lung'husesa lukulu lwa
wanhu lumsondelela, nayo kawahonya.
3 Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu
kwa kumgeza, walonga, “Vino muna Ya-
malagilizo yetu munhu kodaha kumwasa
mke wake kwa mbuli yoyose?”
4 Yesu kawedika, “Vino hamusomile bule
Yamaandiko Yelile yoyolonga kuwa, kulawa
mwanduso Mulungu kawalumba mulume
na muke? 5 Maabaho Mulungu kalonga,
‘Kwa ichimu chino, munhu kezamuleka
tati yake na mami yake, kezailumba na
mke wake, nawo waidi wezakuwa lukuli
lumwe.’ 6 Ivo siyo waidi kaidi, mbali lukuli
lumwe. Ivochiya choyachilumbilize Mu-
lungu, munhu sekeyachigole.”
7 Mafalisayo wamuuza, “Lelo habali Musa
kaching'ha Lagilizo da kumuleka muke kwa
kumwing'ha chibuwa cha nyasa?”
8 Yesu kawedika, “Musa kawalekelela
muwase wake zenu kwa mbuli ya udala
wa mizoyo yenu. Mbali kwandusila Mu-
lungu viyalumbile isi haiwile ivo bule.
9 Nowalongela, one mke wako hatendile
ugoni bule, hulondeka kumwasa na ku-
sola imwenga. One uhatenda ivo, kotenda
ugoni.”

[10] Wanahina wake wamulongela, “One
mbuli za munhu na mke wake zahawa ivo,
muhavu kuleka kusola.”
[11] Yesu kawedika, “Siyo wose wowodaha
kuhokela mbuli ino, mbali ni waja muhala
wowajaliigwe na Mulungu. [12] Kuna vinhu
vili mbasakanyo vimtendeza mulume
sekeyasole, wamwenga welekigwa ivo
kulawa muna izinda za mami zawo,
wamwenga watendigwa na wanhu kuwa
ivo, na wamwenga hawasola kwa kuuzahila
Ufalume wa kuulanga. Yoyodaha kwi-
ihokela mbuli ino nayaihokele.”

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Maliki 10:13-16; Luka 18:15-17)

[13] Wanhu wamgalila Yesu wana wadoo-
dodo muladi yawekile makono na
yawatosele. Mbali wanahina wake wawab-
wakila wanhu wawagalile wana wawo.
[14] Yesu kalonga, “Walekeni wana wadoo-
dodo weze kumwangu, sekemuwalemese.
Kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wa
wanhu fana wawo.” [15] Kawekila makono,
maabaho kasegela hanhu baho.

Mbwanga tajili
(Maliki 10:17-31; Luka 18:18-30)

[16] Munhu imwe kamuhitila Yesu na ka-
muuza, “Mfundiza! Nitende chinhu chilihi
chinogile muladi nihokele ugima wa siku
zose?”
[17] Yesu kamwidika, “Habali koniuza mbuli
ya vinhu vinogile? Yanogile ni imwe
muhala. Mbali one wahalonda kwingila
muna ugima wa siku zose, yamhilila malag-
ilizo.”
[18] Kamuuza, “Malagilizo yelihi?”
Yesu kamwidika, “Sekeukome, sekeuzini,
sekeubawe na sekeulonge uvwizi,
[19] wategeleze tati yako na mami yako, na
umulonde mkaya miyago fana viuilonda
weye mwenyewo.”
[20] Mbwanga ija kamwidika, “Malagilizo
yose niyamhisa. Lelo nihungukilwa na
choni kaidi?”
[21] Yesu kamulongela, “One wahalonda
uwe goya muna ichila chinhu, hita
ukachuuze vinhu vose viuli navo, maabaho
weng'he hela ngayengaye, na kwizakuwa
na ngama kuulanga. Maabaho wize
unisondelele.”
[22] Mbwanga ija viyahulike ivo, kahita kwa
usungu kwaviya kakala tajili ng'hani.
[23] Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake, “Nowalongelakweli, izakuwa vidala
ng'hani kwa matajili kwingila muna
Ufalume wa kuulanga. [24] Kaidi nowa-
longelani kweli, izakuwa vibuha kwa
mnyama yotangigwa ngamiya kwingila
muna ichizonzo cha sanziya sembuse
munhu tajili kwingila muna Ufalume wa
Mulungu.”
[25] Wanahina viwahulike ivo, wazanywa
ng'hani na wamuuza, “Lelo yelihi basi yon-
dayakomboligwe?”
[26] Yesu kawalola, kawedika, “Kwa munhu
haidahika bule, mbali kwa Mulungu chila
chinhu chodahika.”
[27] Petili kedika, “Lola, cheye chileka chila
chinhu na chikusondelela weye! Lelo chiza-
pata choni?”
[28] Yesu kawedika, “Nowalongela kweli,
muna isi ya sambi, Mwana wa Munhu
vondayakale hana ichigoda cha chifalume
chake, mweye womunisondelele niye iviya
mwizakala muna ivigoda longo na vidi,
kuyatagusa makabila longo na maidi ya
Isilaeli. [29] Chila munhu yoyalekile kaye hebu
ndugu wa chilume hebu wa chike hebu tata
hebu mama hebu wana hebu migunda kwa
ichimu cha zina jangu, kezahokela miyanza
gana, na kezakwing'higwa ugima wa siku
zose. [30] Mbali wengi weli wa mwanduso,
wezakuwa wa kuuhelelo, na wengi weli wa
kuuhelelo sambi, wezakuwa wa mwanduso.

20

Watumigwa muna umgunda wa mizabibu

[1] “Ufalume wa kuulanga ulinga vino.
Kukala na munhu yoyaidawile imitondo
ng'hani, kahita kuzahila wasang'hana mu-
ladi yawagale muna umgunda wake. [2] Nayo
viyaitogolele nawo kuwaliha yombe da siku
dimwe, kawagala kusang'hana kuna um-
gunda wake. [3] Saa nhatu kahita kuna
digulilo, kawafika wanhu wakala, wabule
usang'hano wowose. [4] Nawo iviya kawa-
longela, ‘Hiteni na mweye kuna umgunda
wangu. Nizawaliha viilondeka.’ [5] Ivo wanhu
waja wahita.
“Munhu ija kalawa kaidi saa sita imisi na
saa kenda, na katenda ivo ivo. [6] Viikalile
habehi kufika saa longo na imwe, kalawa
kaidi, kawafika wanhu wamwenga wema
zugaga. Kawauza, ‘Vilihi vino vimwimile

hano zugaga imisi yose bila sang'hano?'
7 Wamulongela, 'Kwaviya habule munhu
yoyaching'hile sang'hano.' Kawalongela,
'Vinoga, lelo na mweye hiteni kuna um-
gunda.'
8 "Vidiswile, ija mwene mgunda kamu-
longela imwimilizi wake, 'Watange wal-
imi uwalihe mayombe yawo, wahasongela
waja wa uhelelo mbaka wa mwanduso.'
9 Waja wanhu wanduse kusang'hana saa
longo na imwe viwezile, wahokela chila
munhu yombe da siku dimwe. 10 Ivo waja
wanduse kusang'hana viwezile, wagesa
wezahokela hela nyingi ng'hani, mbali
nawo weng'higwa yombe da siku dimwe.
11 Viwahokele hela zawo, wandusa kulon-
gelela kwa ija mwene mgunda, 12 walonga,
'Cheye chisang'hana usang'hano siku yose,
kai muna dizuwa, na wano wa kuuhelelo
wasang'hana saa dimwe muhala. Lelo
kochiliha chose sawa!'
13 "Mbali mwene mgunda kawedika,
'Tegelezeni mbwiya zangu, simbunzileni
bule. Vino hachiitogolele mweye mu-
sang'hane usang'hano wa siku yose kwa
maliho ya yombe da siku dimwe?' 14 Sola
iyo yili yako na uhite ukaye. Nolonda
kumwing'ha ino wa kuuhelelo fana
vinikwing'hile weye. 15 Vino havinogile
bule niye kutenda chiya chili changu
vonilonda niye mwenyewo? Hebu
muna migongo kwaviya niye nina moyo
unogile?"
16 Yesu kakomelezela kwa kulonga, "Waja
weli wa uhelelo wezakuwa wa mwanduso,
na waja weli wa umwanduso wezakuwa wa
uhelelo."

Yesu kolonga mwanza wa katatu mbuli ya ifa yake
(Maliki 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu viyakalile yohita Yelusalemu,
kawasola waja wanahina longo na waidi
waidumwe, kawalongela, 18 "Tegelezeni,
chohita Yelusalemu. Uko Mwana wa
Munhu kezatuligwa muna yamakono
ya wakulu wa nhambiko na wafun-
diza Malagilizo, nawo wezamtagusa
yadanganike. 19 Maabaho wezangala
kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wawo
wezamkeweza na wezamulanha mibalati
na wezamuwamba mumsalaba, mbali
siku deketatu hamwande kezazilibuka
kuwadanganike."

Mapulo ya mama imwe
(Maliki 10:35-45)

20 Maabaho mke wa Zebedayo na wanage
waidi wa chilume wamwizila Yesu. Imama
iyo kumtumbalila Yesu mavindi na kalonda
yatendiligwe choyolonda.
21 Yesu kamuuza, "Kolonda choni?"
Imama ija kamwidika, "Nikile chilagano
kuwa wano wanangu waidi wezakala
ubanzi wako wa kumoso na ubanzi wako
kulume muna Ufalume wako."
22 Yesu kedika, "Hamuchimanyile bule
chiya chimupula. Vino modaha kumgwila
nhungo yoning'wila niye?"
Wamwidika, "Chodaha."
23 Yesu kawalongela, "Kweli mwiza-
kung'wila nhungo yangu, mbali kukala
ubanzi wangu wa kumoso na ubanzi
wangu wa kulume, niye nabule udaho wa
kuweng'ha. Mbali wokwing'higwa waja
wasasaliligwe na Tati yangu."
24 Waja wanahina longo dimwe vi-
wahulike ivo, wawehila waja iwandugu
waidi. 25 Yesu kawatanga wose hamwe
na kawalongela, "Muvimanya kuwa
watawala wa wanhu weli siyo Wayahudi
wotawala kwa nguvu, na weli na ukulu
wowatumikisha. 26 Mbali haizakuwa ivo
bule kumwenu. Munhu yoyose yolonda
yawe mkulu kumwenu, kolondeka yawe
msang'hani wenu. 27 One munhu yoyose
yolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka
yawe mtumwa wenu, 28 fana viya Mwana
wa Munhu hezile kusang'haniligwa bule,
mbali kusang'hanila na kulava ugima wake
kwa ichimu cha kukombola wanhu wengi."

Yesu kowahonya vipofu waidi
(Maliki 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu na wanahina wake viwakalile
wolawa Yeliko, lung'husesa lukulu lwa
wanhu lumsondelela. 30 Wanhu waidi
vipofu wakala wakalile mumgwazogwazo
ya inzila. Viwahulike Yesu kofosa, wandusa
kuguta, "Mndewa! Mwana wa Daudi, uchi-
wonele ubazi."
31 Lung'husesa luwabwakila, wawalon-
gela wanyamale. Mbali wawo waiyoha ku-
landula yamadizi, "Mndewa! Mwana wa
Daudi! Uchiwonele ubazi!"
32 Yesu kema na kawatanga, kawauza,
"Molonda nimtendeleni choni?"
33 Wamwidika, "Mndewa, cholonda ku-
wona!"

[34] Yesu kawawonela ubazi na kawadalisa
meso yawo. Bahobaho wadaha kuwona,
nawo wamsondelela.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Maliki 11:1-11, Luka 19:28-40, Yohana 12:12-19)

[1] Yesu na wanahina wake viwakalile
habehi na Yelusalemu, wafika Besifage
kuna ulugongo lwa Mizaituni. Uko Yesu
kawatuma wanahina wake waidi wamulon-
golele. [2] Kawalongela, "Hiteni mbaka chibu-
lulu chiya chili kuulongozi wenu. Baho
mwizamfika chihongwe na mwanage wa-
fungigwa, wafunguleni muwagale hano.
[3] Munhu yahamulongelani mbuli yoyose,
longeni, 'Mndewa kowalonda na kezawab-
weleza.' "

[4] Yano yose yalawila muladi yaja yose ya-
longigwe na mulotezi wa Mulungu yatimie,
[5] "Dilongele bululu da Sayuni,
'Lola mfalume wako kokwiza,
muhole na kakwela chihongwe,
mwana chihongwe.' "

[6] Wanahina waja wahita, watenda fana
Yesu viyawalagilize kutenda. [7] Wamgalila
Yesu chihongwe ija na mwana chihongwe,
wanzanza viwalo mchanyha yake na
Yesu kakwela kungongo wake. [8] Wanhu
wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila
na wanhu wamwenga wakanha matambi
ya ming'andi ya mitende, wayazanza
mwiinzila. [9] Lung'husesa lukulu lwa
wanhu lulongole na waja wowasondelele
walandula madizi yawo, walonga,
"Nhogolwa, Mwana wa Daudi,
Mulungu yomtemela mate yokwiza kwa
zina da Mndewa!
Nhogolwa kwa yeli mchanyha ng'hani kuu-
langa."

[10] Yesu viyengile Yelusalemu, bululu jose
dingila tivitivi da wanhu. Wanhu wauza,
"Ino iyo yelihi?"

[11] Lung'husesa lwa wanhu lwidika, "Ino ni
Yesu, Mulotezi wa Mulungu kulawa Naza-
leti yili uko Galilaya."

Yesu kohita kuna Ikaye ya Mulungu
(Maliki 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

[12] Maabaho Yesu kengila mwi Ikaye
ya Mulungu. Kawawinga wanhu wose
wowakalile wogula na kuchuuza vinhu umo
mwi Ikaye ya Mulungu. Maabaho kahin-
dula meza za wavunja hela na kahindula
vigoda va wachuuza nziwa. [13] Kawalongela,
"Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
Mulungu kalonga, 'Kaye yangu izatangigwa
kaye ya nhambiko.' Mbali mweye muitenda
kuwa mina ya wabavi."

[14] Vipofu na mbetembete wamuhitila
umo mwi Ikaye ya Mulungu, nayo kawa-
honya. [15] Wakulu wa nhambiko na wafun-
diza Malagilizo wehilwa ng'hani viwawone
mauzauza yoyatendile Yesu, na wana viwa-
landule madizi yawo mwi Ikaye ya Mulungu
viwalongile, "Nhogolwa Mwana wa Daudi!"
[16] Wamuuza Yesu, "Vino kuwahulika wano
chiwolonga?"

Yesu kawedika, "Wona, nihulika. Vino
hamusomile bule muna Yamaandiko
Yelile, 'Muwafundiza wana wadoododo na
ving'hele kulava nhogolwa inogile.' "

[17] Maabaho Yesu kawaleka, kahita kunze
ya bululu da Besaniya, uko kagona.

Yesu koubwakila mbiki wa mtini
(Maliki 11:12-14, 20-24)

[18] Imitondo ng'hani Yesu viyakalile
kobwela kudibulu jake, kakala na nzala.
[19] Kauwona mbiki wa mtini mumgwazo ya
inzila, kauhitila mbali hawonile chochose,
ila kawona mayani muhala. Ivo kaulongela
mbiki uwo, "Whizakwima matunda kaidi
ng'o!" Bahobaho mbiki uwo unyala.

[20] Wanahina wake viwawonile ivo,
wazanywa ng'hani, waiuza, "Vino, habali
mtini uno unyala chihima hima?"

[21] Yesu kawedika, "Nowalongela kweli,
muhahuwila bila kwika shaka, hamwiz-
atenda ijo dilawilile kwa mtini muhala,
mbali hata muhaulongela lugongo luno,
'Ng'oka ukayase mwenyewo mwiibahali,'
nawo wizatenda ivo. [22] One muhahuwila,
mwizahokela chochose chondamupule
muna inhambiko."

Mbuli ya udaho wa Yesu
(Maliki 11:27-33; Luka 20:1-8)

[23] Yesu kengila muna Ikaye ya Mulungu.
Viyakalile kofundiza, wakulu wa nham-
biko na walala walangulizi wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito, wamuuza, "Vino
weye kotenda mbuli izo kwa udaho wa
yelihi? Yelihi yakwing'hile udaho uno?"

[24] Yesu kawedika, "Nomuuzani mbuli
imwe, one muhanidika, nizamulongelani
kuwa notenda yano kwa udaho wa yelihi.

[25] Vino ubatizo wa Yohana ulawa kulihi?
Ulawa kuulanga hebu ulawa kwa wanhu?"
Mbali wawo wandusa kuiuzagiza, "Chi-
halonga, 'Ulawa kuulanga,' kezachiuza,
'Habali hachimtogole Yohana?' [26] One chi-
halonga, 'Ulawa kwa wanhu,' chodumba
lung'husesa kwaviya wose wotogola kuwa
Yohana mulotezi wa Mulungu." [27] Ivo
wamwidika, "Hachivimanyile bule."
Yesu kawalongela, "Na niye iviya simu-
longelani kuwa notenda yano kwa udaho
wa yelihi.

Simwe da wabwanga waidi

[28] "Vino mweye mogesa choni? Kukala
na munhu kana wana waidi. Kamuhitila ija
wa mwanduso, kamulongela, 'Mwanangu,
hita diyelo ukasang'hane usang'hano muna
umgunda.' [29] Mwana ija kedika, 'Ndema,'
mbali hamwande katogola na kahita ku-
sang'hana usang'hano. [30] Maabaho tata
ija kamuhitila mwana imwenga, kamu-
longela viyaviya, nayo kamwidika, 'Ona
mwenevale,' mbali haitile bule. [31] Vino
yelihi hagati ya wano katenda yanogile kwa
tati yake?"
Wamwidika, "Mwana ija wa mwanduso."
Ivo Yesu kawalongela, "Nowalongela,
wasola kodi na wagoni wezamulongole-
lani kwingila muna Ufalume wa Mulungu.
[32] Yohana Mbatizi keza kumwenu kamula-
gusani nzila inogile, na mweye hamumto-
gole bule. Mbali wasola kodi na wagoni
wamtogola. Iviya hata vimuwonile yayo,
hamusamhile na hamumtogole bule."

Simwe da mgunda wa zabibu na walimi
(Maliki 12:1-12; Luka 20:9-19)

[33] Yesu kawalongela, "Tegelezeni simwe
dimwenga. Kukala na munhu imwe mwene
mgunda, kahanda zabibu. Kazungulusa
wako, kahimba kombo da kukamila divai
na kazenga lingo, maabaho kaweka walimi.
Viyakomeleze ivo kasegela kahita isi ya
kutali. [34] Siku za kwaha zabibu viyafikile,
kawatuma watumigwa wake kwa waja
iwalimi muladi wakasole zabibu. [35] Mbali
walimi wawagwila watumigwa waja,
imwe wamtowa, na imwenga wamkoma,
na imwenga wamkoma kwa mabwe.
[36] Kawatuma kaidi watumigwa wamwenga
wengi kufosa waja wa mwanduso, mbali
walimi wawatendela viyaviya. [37] Kuuhelelo,
kamtuma mwanage kuno kolonga,
'Mwanangu wezamtegeleza.' [38] Mbali
walimi waja viwamuwone mwanage,
wailongela wawo kwa wawo, 'Ino iyo
muhazi, chimkome muladi chisole uhazi
wake.' [39] Wamgwila na wamwasa kunze ya
umgunda wa mizabibu, wamkoma."
[40] Maabaho Yesu kawauza, "Vino mwene
mgunda wa mizabibu vondayeze, kezawa-
tenda choni walimi wawo?"
[41] Wawo wamwidika, "Kezawakoma
wanhu wawo wehile, nayo kezaweng'ha
walimi wamwenga umgunda wake, wawo
wezamwing'ha matunda kwa siku zake."
[42] Yesu kawalongela, "Vino hamunasoma
muna Yamaandiko Yelile viyolonga?
'Mhanda yowalemile wazenzi,
sambi iwa mhanda ya mgomba.
Dino ditendeka na Mndewa na ni da
mwazanyo ng'hani.'
[43] "Ukweli nowalongela, Ufalume wa
Mulungu wizasegezigwa kumwenu na
kwing'higwa wanhu wamwenga wok-
weleka matunda yake, wawo ni waja
wowotenda viyolonda Mulungu. [44] Munhu
yoyose yondayagwiligwe na mhanda iyo,
kezabenekabeneka, na munhu yoyose
yondaingwile, izandunda tipitipi."
[45] Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo vi-
wahulike masimwe yayo, wavimanya kuwa
kakala kowalonga wawo. [46] Ivo wakala
wozahila zila ya kumgwila, mbali wakala
wodumba wanhu, kwaviya wanhu wamu-
wona kuwa Yesu ni mulotezi wa Mulungu.

22

Simwe da dugila da zengele
(Luka 14:15-24)

[1] Yesu kalonga nawo kaidi kwa masimwe.
[2] "Ufalume wa kuulanga ulinga vino.
Kukala na mfalume yaweng'hile mwanage
dugila da zengele. [3] Maabaho kawatuma
wasang'hani wake wawatange waja
wowagonikigwe kunaisola, mbali wowag-
onikigwe walema kwiza. [4] Kawatuma kaidi
wasang'hani wamwenga, kawalongela
wakawalongele, 'Dugila jangu disasaligwa
dimala, ng'ombe lume na dang'ang'a
wanenehe wachinjigwa wamala, na chila
chinhu chikigwa goya chimala. Izoni kuna
didugila!' [5] Mbali wawo wowagonekigwe
hawagesile, wahita imwe kumgunda
wake na imwenga kuna ibiashala yake,

[6] na wamwenga wawamha wasang'hani
waja, wawaliga na kuwakoma. [7] Mfalume
ija kapata ludoko, kawatuma wakalizi
wake wahite kuwakoma wakomaji wawo
na kusoma bululu jawo. [8] Maabaho
kawalongela wasang'hani wake, 'Ndiya
ya zengele isasaligwa imala, mbali waja
wowagonikigwe hawafaya bule. [9] Ivo hiteni
kudikulugumbi, na wose wondamuwawone
watangeni kuna isola.' [10] Watumigwa waja
wahita kuna zinzila mhanda, wawagala
wanhu wose wowawaonile, wehile na
wanogile, dugila da zengele dikala
dimemile wageni.
[11] "Mfalume kengila mnyumba kuwalola
wageni, kamuwona munhu hayawale walo
da zengele. [12] Kamuuza, 'Mbwiyangu
kwingilaze muno na weye kwabule chiwalo
cha zengele?' Mbali munhu ija kakala hupi.
[13] Baho mfalume kawalongela wasang'hani,
'Mumfunge migulu na makono, maabaho
mumwase kunze kudiziza, uko kezalila na
kudunda meno.' "
[14] Maabaho Yesu kakomeleza kwa ku-
longa, "Watangigwe wengi mbali wasag-
uligwe wadodo."

Mbuza kusonhela kuliha kodi kwa mfalume wa Loma
(Maliki 12:13-17, Luka 20:20-26)

[15] Maabaho Mafalisayo wahita kunze
kutenda usaguzi muladi wadahe kumtega
Yesu kwa mbuli zake. [16] Wawatuma
wanahina wawo kumwake na wanahina
wa chibumbila cha Helodi. Walonga,
"Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa
munhu mkweli, na iviya kofundiza nzila ya
Mulungu chiukweli. Humdumba munhu
yoyose, na iviya hulola ukulu wa munhu.
[17] Lelo chilongele, kogesaze? Vinoga
kumwing'ha kodi mfalume wa Loma hebu
havinogile?"
[18] Mbali Yesu kavimanya wihi wawo,
kawalongela, "Mweye mwawadelenya!
Mbona monigeza? [19] Nilaguseni hela
yoisang'haniligwa kuliha kodi!"
Wamgalila sente. [20] Yesu kawauza, "Chi-
hanga chino na zina dino va yelihi?"
[21] Wamwidika, "Va mfalume wa Loma."
Yesu kawalongela, "Mwing'heni
mfalume wa Loma vili va mfalume wa Loma
na mwing'heni Mulungu vili va Mulungu."
[22] Viwahulike ivo wazanywa, wamuleka
na wasegela.

Mbuza kusonhela uzilibuko
(Maliki 12:18-27; Luka 20:27-40)

[23] Siku iyo Masadukayo wamwenga,
wanhu wowolonga kuwa wanhu wowadan-
ganike hawadaha kuzilibuka, wamuhitila
Yesu, [24] wamuuza, "Mfundiza, Musa kalonga
munhu yahadanganika bila kuleka wana,
ndugu yake yamsole mgane iyo muladi
yanpatile wana ndugu yake yoyadanganike.
[25] Lelo kukala na ndugu saba, wa mwanduso
kasola, maabaho kadanganika bila kupata
wana, kamulekela ndugu yake muke iyo.
[26] Ndugu wekaidi ikala ivo ivo, na wekatatu,
mbaka wose saba. [27] Kuuhelelo mama ija
nayo kadanganika. [28] Lelo muna isiku ya
kuzilibuka, mama iyo kezakuwa muke wa
yelihi? Ndugu wose saba wamsola."
[29] Yesu kawedika, "Mweye mokwaga
kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile
wala udaho wa Mulungu. [30] Kwaviya wanhu
wowadanganike vondawazilibuke, haweza-
sola wala kusoligwa, mbali wezakuwa fana
msenga wa kuulanga. [31] Na kwa mbuli ya
kuzilibuka, vino hamusomile bule muna
ichitabu Mulungu viyalongile, [32] 'Niye
Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa
Isaka na Mulungu wa Yakobo.' Sili Mulungu
wa wanhu wowadanganike, mbali Mulungu
wa wanhu weli wagima."
[33] Lung'husesa viwahulike ivo, wazanywa
ng'hani na mafundizo yake.

Lagilizo kulu
(Maliki 12:28-34; Luka 10:25-28)

[34] Mafalisayo viwahulike kuwa Yesu
kowatenda Masadukayo wanyamale,
waiduganya hamwe. [35] Imwe wawo,
yoyakalile mfundiza Malagilizo kamuuza
Yesu kwa kungeza. [36] "Mfundiza, Lagilizo
dilihi dili kulu kufosa yose?"
[37] Yesu kamwidika, " 'Mulonde Mndewa
Mulungu wako kwa moyo wako wose, na
kwa muhe wako wose, na kwa nzewele zako
zose.' [38] Dino ijo lagilizo dili kulu na da
mwanduso. [39] Na lagilizo dekaidi ijo dino,
'Mulonde mkaya miyago fana viuilonda
mwenyewo.' [40] Malagilizo yose ya Musa na
maandiko yose ya walotezi wa Mulungu
vohuwila malagilizo yano maidi."

Mbuza kusonhela Chilisito?
(Maliki 12:35-37; Luka 20:41-44)

[41] Mafalisayo viwaiduganye hamwe,
Yesu kawauza, [42] "Mweye mogesa choni

kwa mbuli ya Chilisito Mkombola? Vino
mwelekwa wa yelihi?"
Wawo wamwidika, "Mwelekwa wa
Daudi."
43 Yesu kawauza, "Lelo habali Daudi kam-
tanga Mndewa kwa udaho wa Muhe Yelile?
Kwaviya Daudi kalonga, 44 'Mndewa kamu-
longela Mndewa wangu,
Kala hano ubanzi wangu wa kulume,
mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu
yako.'
45 One Daudi komtanga iyo 'Mndewa,'
Chilisito kokuwaze mwelekwa wa Daudi?"
46 Habule munhu yoyose yoyadahile
kumwidika Yesu, na kusongela siku ija
habule munhu yoyose yoyagezile kumuuza
Yesu kaidi.

23

Yesu kowazuma wafundiza Malagilizo na Mafalisayo

(Maliki 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

1 Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa
lwa wanhu na wanahina wake. 2 "Wafundiza
Malagilizo na Mafalisayo wakala muna
ichigoda cha Musa. 3 Ivo yamheni na
mutende yaja yose yowomulongelani,
mbali sekemuhige viya viwotenda wawo,
wawo hawasang'hana yaja yowoyalonga.
4 Wowatwika wanhu mbahasha zizamile
na wawo wenyewo hawalonda bule
kugolosa hata kwa chidole wadahe
kupapa. 5 Wotenda chila chinhu muladi
wawonigwe na wanhu, kwaviya wovala
mulamulo wandikigwe Malagilizo muna
ivihanga vawo na muna yamakono
yawo, na wopanula vibwaya va viwalo
vawo. 6 Wolonda kukala kuna ivigoda
va kuulongozi kuna yamadugila, na
kukala kuchisogo kuna zikaye za kutosela.
7 Wolonda kulamsigwa na wanhu muna
yamagulilo, na wolonda kutangigwa
'Mfundiza'. 8 Mbali mweye sekemtangigwe
'mfundiza', kwaviya mfundiza wenu ni
imwe muhala, na mweye wose mwandugu
9 Na hano mwiisi sekemumtange yoyose,
'Tata,' kwaviya muna Tata imwe muhala
wa kuulanga. 10 Wala sekemutangigwe
'Walangulizi' kwaviya mulangulizi wenu ni
imwe muhala, nayo ni Chilisito. 11 Na mkulu
kumwenu kolondeka yawe msang'hani
wenu, 12 Na munhu yoyose yondayaitende
mwenyewo mkulu, kezahulumusigwa, na
munhu yoyose yondayaitende mwenyewo
ndodo kezakwezigwa.

Yesu kobwakila udelenya wawo

(Maliki 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 "Mwizagaya mweye wafundiza
Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya!
Mowahindila wanhu Ufalume wa kuulanga
mweye wenyewo hamwingila, na iviya
hamuwalekela wowolonda kwingila
wengile. 14 Mwizagaya mweye wafundiza
Malagilizo na Mafalisayo, Wadelenya!
Kwaviya moja muna zikaye za wagane, na
kwa udelenya motambika nhambiko nhali.
Kwa ichimu icho nhaguso yenu izakuwa
ng'hulu ng'hani.
15 "Mwizagaya mweye wafundiza Malag-
ilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mo-
genda mwiibahali na mwiisi inyalile mu-
ladi muwapate wanhu wasondelele nzila ya
kumsondelela Mulungu iyenu, na muhawa-
pata mowatenda wawe wana wa jehanamu,
miyanza midi kufosa mweye wenyewo.
16 "Mwizagaya mweye walangulizi vipofu.
Mofundiza, 'Munhu yoyose yahailaha kwa
kaye ya Mulungu siyo chinhu, mbali ko-
daha kuilaha kwa zahabu ya Kaye ya Mu-
lungu kaifunga.' 17 Mweye wabozi na vipofu!
Ilihi yili ng'hulu, zahabu hebu Kaye ya
Mulungu yoiitenda zahabu yele. 18 Iviya
mofundiza, 'Munhu yoyose yahailaha kwa
chilingo siyo chinhu, mbali munhu yon-
dayailahe kwa nhambiko yili muna imaz-
abahu, ulaho uwo womwamha.' 19 Mweye
vipofu! Ilihi yili ng'hulu nhambiko hebu
chilingo yoyiheleza inhambi? 20 Ivo munhu
yoilaha kwa chilingo kailaha kwa chilingo
icho, na chochose chochikigwe mchanyha
yake. 21 Na munhu yoyose yoilaha kwa Kaye
ya Mulungu koilaha kwa Kaye ya Mulungu,
na Mulungu yokala mgati yake. 22 Na munhu
yoyose yoilaha kwa ulanga, koilaha kwa
chigoda cha chifalume cha Mulungu, na
kwa yeye yoyokala mchanyha yake.
23 "Mwizagaya mweye wafundiza Malag-
ilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mosola
zaka za wanhu, hata za mayani yeli na
mnung'ho unogile, manjano, na kuno
moleka mbuli za mana za malagilizo
fana viya kumnogeza Mulungu, ubazi na
uhuwilo. Yano hasa yayo yomulondeka
kuyamhilila bila kuyaleka yaja yamwenga.
24 Mweye walangulizi vipofu! Mogemula

ng'honzi muna yamazi, mbali momela
mnyama yotangigwa ngamiya!
25 "Mwizagaya wafundiza Malagilizo
na Mafalisayo! Wadelenya! Mosunha
nhungo na machano kwa kunze mbali
mgati mumema vinhu vomuvipatile kwa
kukwapula na ugila. 26 Weye Mfalisayo
chipofu! Yandusa kusunha nhungo mgati,
na kunze kwizakwela iviya!
27 "Mwizagaya mweye wafundiza Malag-
ilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mulinga
fana maleme yoyahakigwe langi nzelu,
yowoneka yanoga kwa kunze, mbali mgati
yamema mivuha ya wanhu wowadanganike
na chila chinhu chifilile. 28 Na mweye
iviya mowoneka na wanhu kwa kunze
kuwa munoga, mbali kwa mgati mumema
uhasanyi na udelenya.

Yesu kolonga nhaguso yawo
(Luka 11:47-51)

29 "Mwizagaya mweye wafundiza Malag-
ilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mozenga
maleme ya walotezi wa Mulungu na
kuyahamba maleme ya wanhu wanogile.
30 Molonga cheye one chikalile uko
miyaka iyo ya wasaho zetu, sigambe
chitende chiya chiwatendile na kuwakoma
walotezi wa Mulungu. 31 Mbali moto-
gola wenyewo kuwa mweye mwawana
wa wanhu wawakomile walotezi wa
Mulungu. 32 Maabaho mukomelezela
usang'hano wousang'hanigwe na wasaho
zenu. 33 Mweye mazoka, na wana wa
mazoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya
jehanamu? 34 Maabaho nizatuma walotezi
wa Mulungu kumwenu wanhu wabala
na wafundiza, mbali wamwenga mwiza-
wakoma na wamwenga mwizawawamba
mumsalaba, na wamwenga mwizawalanha
mibalati muna zikaye zenu za kutosela na
kuwawinga kulawa bululu mbaka bululu.
35 Ivo damu yose ya wanhu wanogile ize
mchanyha yenu ilililigwe mwiisi kusongela
kuitiligwe damu ya Abeli ija yanogile
mbaka kakala damu ya Zakaliya mwana
wa Balakiya yomumkomile muna Ikaye ya
Mulungu hagati ya hanogile na chilingo.
36 Nomulongelani kweli, mbuli zino zose
zokwiza mchanyha ya wanhu wa ulelwa
uno.

Ulondo wa Yesu kwa bululu da Yelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 "Yelusalemu! Yelusalemu! Kuwakoma
walotezi wa Mulungu na kuwatowa kwa
mabwe waja wasenga woyawatumile
Mulungu kumwenu! Miyanza mingahi
nimkunzagizani hamwe kumwangu fana
viya kolo da nguku vodikunzagiza vanage
hasi ya mabawa yake, mbali hamulondile
bule! 38 Na sambi loleni Kaye yenu ya
Mulungu izakuwa hame. 39 Kwandusila
sambi nomulongelani, hamwizaniwona
kaidi! Mbaka vondamulonge, 'Mulungu
yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da
Mndewa.' "

24

Yesu kolonga mbuli ya kusonhela ku-
nangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Maliki 13:1-2, Luka 21:5-6)

1 Yesu kasegela na kalawa kunze ya Kaye
ya Mulungu, na viyakalile kohita, wanahina
wake wamuhitila muladi wamulaguse ya-
mazengo ya Kaye ya Mulungu. 2 Yesu
kawedika, "Moyawona yano yose? Nowa-
longela kweli, habule hata dibwe dimwe
dondadisigale mchanyha ya dimwenga,
chila dibwe dizalagazigwa hasi."

Uzidilwa na manhesa
(Masayo 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yesu viyakalile muna ulugongo lwa
mizaituni, wanahina wake wamuhitila
waidumwe wamulongela, "Chilongele
mbuli izo zizalawilila zuwaki na chilaguso
chaki chondachilaguse kwiza kwako na
uhelelo wa isi yose."
4 Yesu kawedika, "Muiteganye, munhu
yoyose sekeyamvwizileni. 5 Kwaviya wanhu
wengi wezakwiza kwa zina jangu na weza-
longa kuwa wawo ni Chilisito Mkombola, na
wezawavwizila wanhu wengi. 6 Na mweye
mwizahulika ndwagi na luvumo lwa nd-
wagi, loleni sekendumbizwe, yayo yolon-
deka yalawilile kwaviya uhelelo ung'hali
haunalawilila. 7 Isi izaitowa na isi imwenga,
ufalume wizaitowa na ufalume umwenga.
Kwizakuwa na nzala na gudemeko da
isi chila hanhu. 8 Yayo yose yalinga
fana mwanduso wa usungu wa kuibasula
mwana.
9 "Mwizagwiligwa na kutuligwa muladi
mutagusigwe na mwizakomigwa. Wanhu
wa zisi zose wezamwihilani kwa ichimu
changu. 10 Wanhu wengi wezaikwala na
kuulema uhuwilo wawo, na wezainunila,

na wezaibiduka wenyewo kwa wenyewo.
11 Maabaho wezalawilila walotezi wa uvwizi
wengi muladi wawavwizila wanhu wengi.
12 Kwa ichimu cha kongezeka kwa yehile, na
ulondo wa wanhu wengi wizahola. 13 Mbali
ija yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo,
kezakomboligwa. 14 Na Mbuli ino Inogile
ya Ufalume izapetigwa muna isi yose fana
ukalangama kwa zisi zose, na maabaho
uhelelo wizakwiza.

Wihi wa ubananzi
(Maliki 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 "Mwizawona, 'Wihi wa ubananzi,'
woulongigwe na mulotezi wa Mulungu
Daniyeli. Dizakwima hanhu helile, ija
yosoma yavimanye. 16 Maabaho waja
weli muna isi ya Yudeya, wakimbilila
kuna ulugongo. 17 Ija yeli kuna ichisuwili,
sekeyahumuluke kuvisola vinhu vili muna
ikaye yake. 18 Munhu yeli kumgunda
sekeyabwele kuchisogo kusola walo jake.
19 Wezagaya china mama weli na wimo na
wokong'heza muna zisiku izo. 20 Toseni
kwa Mulungu muladi kukimbila kwenu
sekekuwe muna zisiku za chihuhwe hebu
siku za Mhumulo! 21 Kwaviya lusita ulo,
kwizalawilila magayo makulu, na iyo
hainalawilila kwandusila kulumbigwa kwa
isi mbaka diyelo na haizalawilila kaidi.
22 Siku izo one sigambe zihunguzigwe,
habule munhu yoyose yahakomboke, mbali
Mulungu kezahunguza siku izo kwa ichimu
cha woyawasaguligwe na Mulungu.

23 "Siku izo yoyose yondayawalongele
mweye, 'Loleni Chilisito Mkombola
kahano!' Hebu 'kahaja!' Sekemtogole.
24 Kwaviya wezalawilila Machilisito wa
uvwizi na walotezi wa uvwizi, nawo weza-
tenda mauzauza makulu na mawewedeko,
muladi one ihadahika wadahe kuwavwizila
mbaka wanhu wowasaguligwe.

25 "Tegelezeni! Nomulongelani mbuli ino
lung'hali lusita halunafika.

26 "Hebu munhu yoyose yahakulongela,
'Lola, ka kuna dibwilingu!' Sekemuhite,
hebu 'Koifisa hano,' sekemutogole.
27 Kwaviya lumuli vilulawa ulawilo wa zuwa
mbaka uswelo wa zuwa, ivo vondaiwe kwiza
kwa Mwana wa Munhu.

28 "Hohose heli na mtufi, vilele woit-
ing'hana.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Maliki 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 "Vondauwe uzidilwa wa siku izo, zuwa
dizagumigwa ziza, na mwezi hawizalava
mulenge wake, na nhondo zizalagala ku-
lawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga
zizatingisigwa. 30 Maabaho chilaguso cha
Mwana wa Munhu chizawoneka kuulanga,
wanhu wa makabila yose muna isi wezalila
vondawamuwone Mwana wa Munhu kok-
wiza kulawa kuna yamawingu ya kuulanga
kwa udaho na utunhizo mkulu. 31 Nayo
kezawatuma wasenga wa kuulanga hamwe
na dizi kulu da mhalati, nayo kezawat-
ing'hana wanyachende wake kulawa chila
ubanzi wa isi, kulawa uhelelo uno wa kuu-
langa mbaka umwenga.

Simwe da mbiki wa mtini
(Maliki 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 "Kwa mbiki wa mtini muifunze
simwe, matambi yake yokwandusa
kutombola na kulava mayani, muvimanye
mvula yahabehi. 33 Iviya na mweye
vimuyawona yano yose viyotendeka,
muvimanye kuwa siku zahabehi ng'hani.
34 Nowalongela kweli, mbuli zino zose
zizalawilila wang'hali wanhu wokala sambi
hawanadanganika. 35 Ulanga na isi vizafosa,
mbali mbuli zangu hazizafosa bule!

Habule yamanyile saa wala siku
(Maliki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

36 "Habule munhu yamanyile siku iyo
wala saa, hata wasenga wa kuulanga
wala Mwana, ila Tata muhala. 37 Kwiza
kwa Mwana wa Munhu kwizakuwa
fana yaja yoyalawilile siku za Nuhu
38 Zisiku izo ing'hali hainalawilila gombo,
wanhu wakala woja na kungwa, wosola
na kusoligwa mbaka Nuhu viyengile
mwiisafina. 39 Wakala hawavimanyile
chochilawilile mbaka gombo diwasola
wose. Ivo niivo vondaiwe kwiza kwa
Mwana wa Munhu. 40 Siku izo wanhu waidi
wezakuwa kumgunda, imwe kezasoligwa
na imwenga kezalekigwa. 41 Wanaake
waidi wezakuwa wodunda ndiya, imwe
kezasoligwa na imwenga kezalekigwa.

42 "Ivo, kaleni meso, kwaviya hamuvi-
manyile siku yondayeze Mndewa wenu.
43 Mbali muvimanye mbuli ino, Mwenekaye
one yavimanyile lusita luyokwiza mbavi,
yahakalile meso, sigambe yaileke kaye yake
ibenigwe. 44 Kwa ichimu icho na mweye

muisasale kwaviya Mwana wa Munhu kok-
wiza muna isiku hamuilolele.

Msang'hani mwaminika na msang'hani heli mwaminika
(Luka 12:41-48)

45 "Yelihi yeli msang'hani mwaminika
mwene nzewele, mwenevale wake
yamwike hachanyha ya wamwenga,
yaweng'he ndiya kwa lusita lwake.
46 Izakuwa vinoga kwa msang'hani ija
mwenevale wake yaheza komfika katenda
ivo. 47 Nowalongelani kweli, mwenevale
kezamwika msang'hani iyo mchanyha ya
vinhu vake vose. 48 Mbali msang'hani yehile
kolonga mwenyewo kuwa mwenevale wake
kokalama kubwela, 49 Maabaho kandusa
kuwatowa wasang'hani wayage na kuja
na kung'wa hamwe na walevi. 50 Maabaho
mwenevale wa msang'hani ija kezakwiza
siku hamuilolele na saa haimanyile.
51 Mwenevale kezamkanha vihande, na
kumwika hamwe na bumbila da wadelenya,
uko kwizakuwa na ndilo na kudunda meno.

25

Simwe da wali longo

1 "Chipindi icho, ufalume wa kuulanga
wizakuwa fana vino. Kukala na wali
longo wowasolile mawenge yawo, maabaho
wahita kungozela msolaji. 2 Watano wawo
wakala wabozi, na watano wakala wabala.
3 Waja iwabozi wasola mawenge yawo mbali
hawasolile ngama ya mavuta ya moto.
4 Mbali waja iwabala wasola mavuta mwi-
izinyhupa zawo hamwe na mawenge yawo.
5 Msola viyakalame kwiza, wose wandusa
kukukila na wagona nhongo.

6 "Chilo chikulu, nyangi zigutigwa
kunze, 'Izoni msolaji kafika! Laweni
muhite mukamuhokele!' 7 Wali wose longo
walamka na wasola mawenge yawo. 8 Waja
iwabozi wawalongela iwabala, 'Ching'heni
mavuta yenu chidogo kwaviya mawenge
yetu yazimika.' 9 Waja iwabala wawedika,
'Haidahika bule kwaviya yano yeli muno
hayafaya mweye na cheye. Vinogile
muhite kwa wachuuza mavuta mukagule
mavuta yenu wenyewo.' 10 Ivo waja wali
iwabozi wahita kugula mavuta. Viwakalile
wang'hali mwiinzila, msolaji kafika, wali
wakalile waisasala wamala wengila nayo
mwiikaye ya sola, na wahinda ulwivi.

11 "Hamwande waja wali iwabozi
weza, wandusa kutanga, 'Mwenevale!
Mwenevale! Chivugulile ulwivi.' 12 Mbali
mwenevale kawedika, 'Nowalongela kweli,
mweye simmanyileni bule.' "

13 Yesu kakomeleza kwa kuwalongela,
"Kaleni meso, kwa ichimu hamvimanyile
siku wala saa.

Simwe da wasang'hani watatu
(Luka 19:11-27)

14 "Kaidi ufalume wa kuulanga wizakuwa
fana vino. Kukala na munhu imwe kalonda
kuhita mwanza, kawatanga wasang'hani
wake na kuwalongela wakalize vinhu vake.
15 Kamwing'ha imwe masanduku matano ya
hela, imwenga masanduku maidi ya hela,
na imwenga sanduku dimwe da hela, chila
munhu fana viyadahile. Maabaho kasegela,
kahita mwanza wake. 16 Msang'hani ija
yoyeng'higwe masanduku matano ya
hela, kahita kazisang'hanila, kapata faida
masanduku matano yamwenga ya hela.
17 Iviya ija yoyeng'higwe masanduku maidi
kasang'hanila kapata faida masanduku
maidi yamwenga. 18 Mbali ija msang'hani
yoyeng'higwe sanduku dimwe, kahita,
kahimba hasi na kaifisa hela ya mwenevale
wake.

19 "Vilufosile lusita lutali, mwenevale
wa watumigwa waja kabwela na kandusa
kupeta hela ziyaweng'hile watumigwa
wake. 20 Msang'hani wa mwanduso
yoyeng'higwe masanduku matano, kagala
masanduku yamwenga matano, kamu-
longela mwenevale wake, 'Mwenevale,
kuning'ha masanduku matano, na hano
hana masanduku yamwenga matano
ya hela faida yonipatile.' 21 Mwenevale
wake kamulongela, 'Vinoga msang'hani
unogile na wa kwaminika! Kwaminika
kwa madodo, nizakwika mchanyha ya
mengi. Ingila umo mwa kudeng'helela
mwa mwenevale wako.'

22 "Maabaho msang'hani yoyeng'higwe
masanduku maidi keza, kamulongela
mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha
masanduku maidi, lola masanduku maidi
ya hela yamwenga faida yonipatile.'
23 Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga
mtumigwa unogile. Kukala kunoga kwa
madodo nizakwika mchanyha ya mengi.

Izo udeng'helele hamwe na mwenevale
wako.'
24 "Maabaho ija yahokele sanduku dimwe
da hela imwe keza kalonga, 'Mwenevale,
nivimanya kuwa weye kwa munhu
ndala. Kogobola hanhu huhahandile,
na koduganya hanhu huhamizile mbeyu.
25 Nidumba, ivo nihita nidifisa sanduku da
hela muna umsanga. Lola hela yako aino.'
26 "Mwenevale wake kamwidika kamu-
longela, 'Weye mtumigwa wihile na mbwa!
Kovimanya kuwa niye nogobola hanhu si-
hahandile na noduganya hanhu sihamizile
mbeyu. 27 Viilondeka weye wiike hela
yangu kwa iwaja wolava limangwe, na
niye niheza nisole iyangu na kuhokela
yoileligwe. 28 Muhokeni hela iyo iyeli nayo,
mwing'heni ija yeli na masanduku longo
ya hela. 29 Kwaviya munhu yoyose yeli
na chinhu kokongeziligwa, mbali ija yeli
bule kezahokigwa mbaka chiya ichidodo
chiyeli nacho. 30 Na mtumwa ija yelibule
faida mwaseni kutali kunze kuna diziza,
uko kezalila na kudunda meno.

Nhaguso ya kuuhelelo

31 "Mwana wa Munhu vondayeze muna
utunhizo wake hamwe na wasenga wa
kuulanga, kezakala mwiichigoda cha
chifalume chake, 32 na wanhu wa zisi zose
wezaiting'hana haulongozi wake, nayo
kezawagola fana viya ndima viyowagola
ng'hondolo na luti. 33 Kezaweka ng'hondolo
ubanzi wa kulume na luti ubanzi wa ku-
moso. 34 Maabaho Mfalume kezawalongela
waja weli ubanzi wake wa kulume, 'Izoni
mweye womutemiligwe mate na Tati
yangu, hokeleni ufalume unifunganyiligwe
kwandusila isi viilumbigwe. 35 Nikala na
nzala, muning'ha ndiya, nikala na ng'hilu,
muning'ha mazi ya kung'wa, nikala mgeni,
munihokela muna ikaye yenu, 36 nikala
nabule chiwalo, muning'ha chiwalo, nikala
mtamu, mwiza kunisang'hanila, nikala
mchifungo, mwiza kunilaula.'
37 "Maabaho wanhu wanogile
wezamwidika, 'Mndewa, zuwaki chiku-
wona kwa nzala chikwing'ha ndiya?
Hebu zuwaki chikuwona kuna ng'hilu
chikwing'ha mazi? 38 Hebu zuwaki viukalile
mgeni chikuhokela muna ikaye yetu?
Hebu zuwaki viukalile kwabule chiwalo
chikuyawaza? 39 Hebu zuwaki chikuwona
kwamtamu hebu kwa mchifungo chiza
kukulaula?'
40 "Mfalume kezawedika, 'Nowalongeleni
kweli, fana vimuwatendela ndugu zangu
wawo wadodo, munitendela niye!'
41 "Maabaho kezawalongela waja weli
ubanzi wake wa kumoso, 'Segeleni
kumwangu, mweye womuduwiligwe na
Mulungu, muhite kuna umoto wa siku
zose uyekiligwe Mwihi na wasenga wa
kuulanga wake! 42 Kwaviya nikala na nzala
hamuning'hile ndiya, nikala na ng'hilu
hamuning'hile mazi ya kung'wa, 43 nikala
mgeni, hamunihokele muzikaye zenu,
nikala nabule chiwalo hamuniyawaze bule,
nikala mtamu na mwiichibano hamwizile
kunilaula.'
44 "Wawo wezakwidika wezalonga, 'Mn-
dewa zuwaki chikuwona kwa nzala, hebu
kuna ng'hilu, hebu kwa mgeni, hebu kwab-
ule chiwalo, hebu kwa mtamu, hebu kwa
mchifungo, sekechikutaze?' 45 Mfalume
kezawedika, 'Ukweli nowalongela, cho-
chose chiya hamuwatendele wadodo wawo,
hamunitendele niye bule.' 46 Wawo weza-
hita kwingila magayo ya siku zose, na
wanogile wezahita kuna ugima wa siku
zose."

26

Mpango wa kumkoma Yesu

(Maliki 14:1-2, Luka 22:1-2, Yohana 11:45-53)

1 Yesu viyakomeleze kufundiza mbuli
zino zose, kawalongela wanahina wake,
2 "Fana vimumanyile zihafosa siku mbili,
izakuwa dugila da Pasaka, na Mwana wa
Munhu kezalavigwa muladi yawambigwe
mumsalaba."
3 Siku ziya wakulu wa nhambiko na walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa
Chilisito woiting'hana muna imhongono
ya mkulu wa nhambiko, zina jake Kayafa,
4 wazahila nzila ya kumgwila Yesu chinye-
lenyele muladi wamkome. 5 Walonga,
"Mbali sekeiwe siku za dugila, sekeilawilile
ndwagi mwa wanhu."

Yesu kogidiligwa mavuta ya hela ng'hulu ng'hani uko Betaniya

(Maliki 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu viyakalile Besaniya, mwiikaye ya
munhu yotangigwa Saimoni yoyaugule
utamu wa dikulu. 7 Yesu viyakalile koja,

mwanamke imwe kamwizila na nyhupa ya
alabasita inogile ng'hani yili na mavuta
ya hela nyingi ng'hani, kangidila muna
iditwi jake. 8 Mbali wanahina viwawone
ivo, wehilwa ng'hani, wauza, "Wachoni
unanzi uno? 9 Mavuta yano ya sente nyingi
ng'hani yahachuuzigwa kwa sente nyingi,
na sente zino wogoliligwa ngayengaye."
10 Yesu kamanya chiwakalile wolonga,
kawalongela, "Habali mongaza mama ino?
Kanitendela chinhu chinogile. 11 Siku zose
munawo ngayengaye, mbali hamwiza-
kuwa na niye siku zose. 12 Viyanigidile
mavuta ya hela ng'hulu ng'hani muna
ulukuli lwangu, kafunganya kuwandigwa
kwangu. 13 Ivo nowalongela ukweli, hohose
hondahapetigwe Mbuli Inogile mwiisi
yose, chino chiyatendile mwanamke
ino, chizalongigwa kwa kumbukumbu ya
mwanamke iyo."

Yuda kotogola kumbiduka Yesu
(Maliki 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa
waja wanahina longo na waidi kahita
kwa wakulu wa nhambiko, 15 kawauza,
"Mwizaning'ha choni one nihangala Yesu
kumwenu?" Wampetela hela malongo
matatu. 16 Kulawa baho, Yuda kakala koza-
hila nzila ya kumuhinduka Yesu.

Yesu koja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wake
(Maliki 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30)

17 Siku ya mwanduso ya Dugila da Magate
Hayanagumigwa Lusu, wanahina wa Yesu
wamuhitila, wamuuza, "Halihi houlonda
chikufunganyile ndiya ya Pasaka?"

18 Yesu kawedika, "Hiteni uko kudibululu,
mwizafika munhu mulongeleni, 'Mfundiza
kolonga, siku yangu yahaguhi. Niza-
kuja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina
wangu kumwako.' "

19 Wanahina watenda fana Yesu viyawa-
longela, wafunganya ndiya ya Pasaka.

20 Viifikile ichigulogulo, Yesu na
wanahina wake longo na waidi wakala
hasi woja. 21 Viwakalile woja, Yesu
kalonga, "Nowalongela kweli, imwe wenu
kezanibiduka."

22 Wanahina wawona usungu, wandusa
kumuuza, imwe imwe, "Mndewa, ni niye?"

23 Yesu kawedika, "Munhu yoyose yov-
abika gate hamwe na niye muna ichiziga,
iyo yondayanihinduke. 24 Mwana wa Munhu
kohita kumwake fana Maandiko Yelile viy-
olonga. Mbali lwake munhu ija yombiduka
Mwana wa Munhu. Yahawile vinoga
munhu iyo sigambe yelekigwe bule."

25 Yuda, iyo yondayambiduke Yesu, ka-
muuza, "Ni niye mfundiza?"

Yesu kamwidika, "Mndewa, ni niye?."

Ndiya ya Mndewa
(Maliki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

26 Viwakalile woja, Yesu kasola gate,
kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho
kamogola na kaweng'ha wanahina wake,
kalonga, "Hineni muje wose, luno ulo lukuli
lwangu."

27 Maabaho kasola nhungo, kamwing'ha
hewela Mulungu, kalonga, "Hineni
mung'we wose kwa nhungo ino." 28 "Ino
iyo damu yangu ya lagano, yoikwitika
kwa wanhu wengi kwa ichimu cha
kulekelela uhasanyi. 29 Mbali nowalongela,
sizakung'wa kaidi divai ya mzabibu mbaka
vondaning'we ya sambi hamwe na mweye
muna Ufalume wa Tati yangu."

30 Maabaho wemba wila, wasegela wahita
kuna ulugongo lwa Mizaituni.

Yesu kolotela kuwa Petili kezambela
(Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Maabaho Yesu kawalongela, "Mweye
wose ichilo chino mwizanileka, kwaviya
Yamandiko Yelile yolonga, 'Mulungu
kezamkoma mdimi, na bumbila da
ng'hondolo wezaimwaga.' 32 Mbali
hamwande vondanizilibuke, nizawalon-
golela kuhita mkowa wa Galilaya."

33 Petili kedika, "Hata one wose wa-
hakuleka, niye sizakuleka bule!"

34 Yesu kamulongela Petili, "Nokulon-
gela ukweli, yang'hali nzogolo hanakwika,
kwizanibela miyanza mitatu kuwa huni-
manyile."

35 Petili kedika, "Hata nihalondeka ku-
danganika hamwe na weye, sizakubela
bule!"

Na wanahina wamwenga walonga ivo
ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane
(Maliki 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Maabaho Yesu kahita na wanahina
wake hanhu hotangigwa Gesisemane,
kawalongela, “Niye vonihita haja kutosa,
mweye kaleni hano.” 37 Kawasola Petili na
wana waidi wa Zebedayo, kandusa kuwa
na giyogiyo na kusafagila. 38 Kawalongela,
“Moyo wangu wosafagila ng'hani habehi na
kudanganika. Kaleni hano, mukale meso
hamwe na niye.”
39 Maabaho kahita hatali chidogo, kagwa
chingubi ngubi katosa, kalonga, “Tati
yangu, one ihadahika, unyepule na nhungo
ino ya manhesa muladi sekeinifike. Mbali
siyo fana vinilonda niye, mbali fana
viulonda weye.”
40 Maabaho kawabwelela waja wanahina
watatu, mbali kawafika wagona. Kamulon-
gela Petili, “Iwaze hamudahile kukala meso
na niye hata kwa saa dimwe? 41 Kaleni meso
na mutose muladi sekemugezigwe. Moyo
wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli
lwabule nguvu.”
42 Bahobaho kahita kutosa mwanza
wekaidi. Kalonga, “Tati yangu, one
haizadahika nhungo ino ya manhesa
isegele one siing'wile, lelo diya doulonda
ditendeke.” 43 Kabwela kaidi, kawafika
wanahina wake wagona kwaviya meso
yawo yakala na vuwovuwo.
44 Yesu kawaleka kaidi mwanza weketatu,
kahita kutosa mbuli iyo iyo. 45 Maabaho
kawezila wanahina wake, kawalongela,
“Mung'hali mugona na kuhumula? Loleni,
lusita lufika Mwana wa Munhu kutuligwa
mmakono ya wahasanyi. 46 Lamkeni chihite.
Loleni, munhu yondayanibiduke kokwiza!”

Yesu kogwiligwa

(Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

47 Yesu viyakalile yang'hali kogendelela
kulonga nawo, lusita uloulo Yuda, imwe
wa wanahina longo na waidi, keza hamwe
na wanhu wengi wene mizele na malungu.
Wanhu wawo watumigwa na wakulu wa
nhambiko na walala walangulizi wa bum-
bila da wahuwila wa Chilisito. 48 Yuda
kaweng'ha chilaguso kamala kuwalongela,
“Ija yondanimnonele iyo iyo, mumgwile.”
49 Yuda kahita siku zose mbaka kuyeli
Yesu, kalonga, “Mfundiza, nokulamsa!”
Maabaho kamnonela.
50 Yesu kamulongela, “Mbwiya, tenda
hima diya dikugalile.”
Maabaho wanhu wawo weza na wamg-
wila Yesu, wamtataliza. 51 Imwe wa waja
wakalile hamwe na Yesu kagolosa mkono
wake, kasomola zele jake, kamkanha
mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko
digogogo digutwi da kulume. 52 Baho
Yesu kamulongela, “Bweleza zele jako
hanhu houdipatile, kwaviya wanhu wose
wowokwamha zele wezadanganika kwa
zele. 53 Mweye hamuvimanyile kuwa
nihadahile kumtanga Tati yangu lusita ulo
yahamgalile mvunyo wa majeshi kufosa
longo na maidi ya wasenga wa kuulanga.
54 Mbali yano one hayalawilile, Yamaandiko
Yelile yoyolonga kuwa yano yolondeka
yalawilile yezakuwaze kweli?”
55 Maabaho Yesu kawalongela
lung'husesa lwa wanhu, “Mwiza kunyamha
kwa mazele na malungu fana viya niye
nambavi? Siku zose nikala hasi na
kufundiza muna Ikaye ya Mulungu, na
hamunigwilile bule. 56 Yano yose yolondeka
yalawilile muladi Maandiko Yelile ya
walotezi wa Mulungu yatimie.”
Maabaho wanahina wose wamuleka,
wakimbila.

Yesu haulongozi wa ichitala

(Maliki 14:53-65; Luka 22:54-55; Yohana 18:13-14, 19-24)

57 Wanhu waja wamgwilile Yesu wamgala
kwikaye ya Mkulu wa nhambiko digogogo
Kayafa, kuwakalile waiting'hana walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila
wa Chilisito na wafundiza Malagilizo.
58 Petili kamsondelela kwa kutali mbaka
kuluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa
nhambiko, kengila mgati, kakala hamwe
na wakalizi muladi yadahe kulola yose
yondayalawilile. 59 Wakulu wa nhambiko
na chitala chose wazahila ukalangama wa
uvwizi, wadahe kumkoma Yesu. 60 Mbali
hawawonile ukalangama wowose, mbali
wanhu wengi wema kulava ukalangama
wa uvwizi. Hamwande weza wakalangama
waidi. 61 Walonga, “Munhu ino kalonga,
‘Nodaha kuibomola Kaye ya Mulungu na
kuizenga kaidi kwa siku nhatu.’ ”
62 Maabaho Mkulu wa nhambiko
digogogokenuka, kamulongela Yesu,
“Whidika mbuli? Vino wanhu wano

wokulavila ukalangama waki?" [63] Mbali
Yesu kanyamala. Mkulu wa nhambiko
kamuuza kaidi, "Ilahe kwa zina da Mulungu
yeli ngima, chilongele one weye iyo
Chilisito Mwana wa Mulungu."

[64] Yesu kamwidika, "Ivo, fana voulonga.
Mbali nowalongela, kusongela sambi mwiz-
amuwona Mwana wa Munhu kakala ubanzi
wa kulume wa Mulungu yeli na Udaho,
kokwiza mchanyha mmawingu."

[65] Baho mkulu wa Nhambiko kadega
viwalo vake, kalonga, "Kaliga! Hachilonda
wakalangama kaidi! Sambi muhulika
viyaligile. [66] Mweye mogesaze?"

Wamwidika, "Kolondeka yakomigwe!"

[67] Maabaho wamtemela mate mchihanga
na wamtowa magwang'wali, na wamwenga
wamtowa mang'huwa. [68] Walonga, "Weye
Chilisito, lotela yelihi yakutowile!"

Petili kombela Yesu
(Maliki 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

[69] Petili kakala yakalile kunze kuluhe-
lengo. Msang'hani imwe wa Mkulu wa
nhambiko digogogo muke kamuhitila, ka-
mulongela, "Nawe iviya kukala hamwe na
Yesu wa Galilaya?"

[70] Mbali Petili kabela haulongozi ha
wose, kedika, "Sivimanya kuwa kolonga
choni." [71] Viyakalile kolawa kunze ya
ulwivi, kaiting'hana na msang'hani imwe
wa chike. Mtumigwa iyo kawalongela
wanhu wakalile wema hanhu haja, "Ino
kakala hamwe na Yesu wa Nazaleti."

[72] Mbali Petili kambela kaidi kwa kuilaha,
"Simmanyile bule munhu iyo!"

[73] Hamwande chidogo wanhu wakalile
baho wamuhitila Petili wamulongela,
"Weye kwa imwe wa wawo, ulonzi wako
wochilagusa."

[74] Baho Petili kandusa kuiduwila na
kuilaha, kalonga, one nolonga uvwizi
Mulungu yanitaguse, "Simmanyile bule
munhu iyo!"

Bahobaho nzogolo keka. [75] Petili
kakumbuka mbuli ziyalongiligwe na Yesu,
"Yang'hali nzogolo hanakwika, kwizani-
bela miyanza mitatu kuwa hunimanyile
bule." Kalawa kunze, kandusa kulila kwa
usungu.

27

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Maliki 15:1, Luka 23:1-2, Yohana 18:28-32)

[1] Imitootondo ng'hani wakulu wa nham-
biko na walala walangulizi wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito watenda mpango
muladi wadahe kumkoma Yesu. [2] Wandaza
nzabi, maabaho wamsola na wangala kwa
Pilato yakalile mtawala wa Loma.

Ifa ya Yuda
(Sang'hano 1:18-19)

[3] Yuda ija yoyambiduke Yesu, viyawone
kuwa womtagusa, kawona ubazi, ivo
kawabwelezela hela zawo malongo matatu
wakulu wa nhambiko na walala walangulizi
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito.
[4] Kalonga, "Niye nibananga kwa kumbiduka
munhu yelibule uhasanyi yakomigwe."

Wawo wamwidika, "Yayo cheye hay-
achisonhela manye mwenyewo."

[5] Yuda kazasa zihela muna Ikaye ya Mu-
lungu, maabaho kasegela, kahita kuikoma
mwenyewo kwa luzabi.

[6] Wakulu wa nhambiko gogo wazisola
hela izo na walonga, "Muna yamalag-
ilizo yetu hachilondeka bule kuzika mwi-
ingama ya nhambiko, kwaviya ni hela za
damu." [7] Wazitagusa hamwe hela izo na
wazisang'hanila kugulila Mgunda wa Chi-
longo, uwe hanhu ha kuwandila wageni.
[8] Lekamana mbaka diyelo mgunda uwo
wotangigwa, "Mgunda wa damu."

[9] Ivo mbuli za mulotezi wa Mulungu
Yelemiya zitimia, "Wasola hela malongo
matatu, ziwatogole kumuliha wanhu wa
Isilaeli, [10] na wazisang'hanila sente izo
kugulila mgunda wa chilongo fana Mndewa
viyanilagilize."

Pilato komuuza Yesu
(Maliki 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

[11] Yesu kema haulongozi ha mtawala wa
Loma, iyo kamuuza, "Weye iyo Mfalume wa
Wayahudi?"

Yesu kamwidika, "Voulonga ivo yili."
[12] Mbali wakulu wa nhambiko na walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa
Chilisito viwakalile womtagusa, hedike
mbuli yoyose.

[13] Ivo Pilato kamulongela, "Vino huhulika
bule mbuli zino zose zowokulonga?"

[14] Mbali Yesu hedike mbuli yoyose, na
mkulu iyo kazanywa ng'hani.

Yesu kotagusigwa ifa
(Maliki 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

[15] Chila dugila da Pasaka mkulu wa
Loma komulekelela mfungwa imwe yoy-
alondigwe na lung'husesa. [16] Siku izo kukala
na mfungwa imwe yamanyike ng'hani
yoyatangigwe Balaba. [17] Maabaho wanhu
viwaiting'hane, Pilato kawauza, "Molonda
nimulekelele yelihi, Balaba hebu Yesu
yotangigwa Chilisito?" [18] Pilato kavimanya
kuwa walangulizi wa Wayahudi wangala
Yesu kumwake kwaviya wamuwonela
migongo.

[19] Pilato viyakalile mwiichigoda cha
nhaguso, mke wake kamgalila usenga,
"Sekeuwe na mbuli yoyose na iyo munhu
mwene unovu, kwaviya chilo chifosile
nigazigwa ng'hani muzinzozi kwa ichimu
chake." [20] Mbali wakulu wa nhambiko na
walala walangulizi wa bumbila da wahuwila
wa Chilisito, wawasongeza lung'husesa,
wamulonde Balaba na kumkoma Yesu.
[21] Mbali Pilato kaluuza lung'husesa, "Yelihi
mwa wano waidi molonda nimulekele-
leni?"

Wamwidika, "Balaba!"

[22] Pilato kawauza, "Maabaho Yesu
yotangigwa Chilisito nimtende choni?"

Wamwidika, "Muwambe mumsalaba!"

[23] Mbali Pilato kawauza, "Katenda ilihi
ihile?"

Mbali wawo waiyoha kulandula madizi
yawo, "Muwambe mumsalaba!"

[24] Pilato viyawonile kuwa haifaya cho-
chose ila tibwilitibwili jandusa, kasola
mazi kanawa makono yake haulongozi ha
lung'husesa, kalonga, "Niye nabule kwi-
hiligwa kwa damu ya munhu ino! Ivo
manye wenyewo!"

[25] Lung'husesa lose wedika, "Damu yake
iwe mchanyha yetu na mchanyha ya
wanetu!"

[26] Maabaho Pilato kamfungulila Balaba,
kalagiliza Yesu yalanhigwe mibalati,
maabaho kamulava yawambigwe mumsal-
aba.

Wakalizi womkeweza Yesu
(Maliki 15:16-20; Yohana 19:2-3)

[27] Maabaho wakalizi wa Pilato
wamwingiza Yesu muna ichiheleto cha
mtawala, waiting'hana chibumbila chose.
[28] Wamvula viwalo vake na wamuyawaza
chiwalo chidung'hu. [29] Wabota kombelo da
miwa na wadika mchanyha ya ditwi jake
na balati kuna umkono wake wa kulume,
wanzeha na wamtowa mang'huwa haulon-
gozi wake, walonga, "Ndamsa Mfalume wa
Wayahudi!" [30] Maabaho wamtemela mate,
wasola diya dibalati na wamtowa najo
muna iditwi. [31] Viwakomeleze kumzeha,
wadivula walo diya na wamuyawaza viwalo
vake mwenyewo. Maabaho wangala
yawambigwe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

[32] Viwakalile wolawa, waiting'hana
na munhu kulawa Chilene Saimoni, na
wakalizi wamuwangiliza yausole msalaba
wa Yesu. [33] Wafika hanhu hatangigwe
Goligota, fambulo jake "Bombwe da Ditwi".

[34] Uko wamwing'ha Yesu divai itib-
wilizigwe na chinhu cha usungu, mbali
Yesu viyalanzile kalema kung'wa.

[35] Wamuwamba mumsalaba na maabaho
waigolela viwalo vake kwa kuvitowela
mhiya. [36] Viwakomeleze kutenda ivo wakala
hasi kuno womkaliza. [37] Hachanyha ya ditwi
jake wandika vino, "Ino iyo Yesu, Mfalume
wa Wayahudi." [38] Maabaho wabananzi
waidi wakala wawambigwa mumsalaba
hamwe na Yesu, imwe ubanzi wake wa
kulume na imwenga ubanzi wake wa
kumoso.

[39] Wanhu wakalile wofosa hanhu baho
wamuliga Yesu kuno wotingisa matwi
yawo kwa kunzeha, [40] wolonga, "Weye
mwene kuibomola Kaye ya Mulungu na
kuizenga kaidi kwa siku nhatu! Ikombole
mwenyewo, one uhawa Mwana wa
Mulungu, humuluka mumsalaba!"

[41] Ivo ivo na wafundiza Malagilizo na
wakulu wa nhambiko na walala walangulizi
wamkeweza, walonga, [42] "Kawakombola
wamwenga, mbali kuikombola mwenyewo
hadaha bule! Vino yeye siyo Mfalume wa
Isilaeli! One yahahulumuka mumsalaba,
chizamuhuwila! [43] Komuhuwila Mulungu
na kalonga, 'Niye ni Mwana wa Mulungu.'
Mbali leka chilole one Mulungu komu-
londa!"

44 Hata waja wabananzi wowakalile
wawambigwa hamwe nayo wamkeweza ivo
ivo.

Ifa ya Yesu
(Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

45 Kulawa saa sita mbaka saa kenda,
isi yose igubikigwa na ziza. 46 Na
zuwa da kenda Yesu kalandula dizi
jake kalila kwa nguvu kalonga, "Heloi
heloi Lama saba chitani?" Fambulo
jake, "Mulungu wangu, Mulungu wangu,
habali kunileka?" 47 Wanhu wamwenga
wemile haja wamuhulika na walonga,
"Komtanga Eliya." 48 Bahobaho imwe wawo
kakimbila, kasola dodoki, kadivabika muna
idivai igwaduke, maabaho kadika muna
ulumango na kamwing'ha Yesu yang'we.
49 Mbali wamwenga walonga, "Leka chilole
fana Eliya kezakwiza kumkombola!"
50 Yesu viyalongile kaidi kwa dizi kulu,
kadanganika.

51 Bahobaho panziya da Kaye ya Mulungu
ditulika vihande vidi kulawa uchanyha
mbaka hasi, isi igudemeka na miluwe it-
ulika. 52 Maleme yagubuka na ng'huli
za wanhu welile wowagonile zizilibuka.
53 Wasegela muna yamaleme, na hamwande
Yesu viyazilibuke, wengila kuna dibululu
jelile, uko wanhu wengi wawawona.

54 Mkulu wa wakalizi na waja wakalile
hamwe nayo womkaliza Yesu, viwadiwone
gudemeko da isi na mbuli zozitendeke,
wadumba ng'hani, walonga, "Kweli ino
kakala Mwana wa Mulungu!"

55 Haja hakala na wanaake wengi wolola
kwa kutali, wawo wowamsondelele Yesu
kulawa mkowa wa Galilaya na kumtaza.
56 Viwakalile, kakala umo Maliya Magi-
dalena, na Maliya mami yake Yakobo na
Yosefu, na mke wa Zebedayo.

Uzisi wa Yesu
(Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

57 Viifikile ichigulogulo keza munhu
tajili wa Alimasaya, zina jake Yosefu, nayo
kakala mwanahina wa Yesu. 58 Kahita
kwa Pilato na kumpula lukuli lwa Yesu.
Baho Pilato kalagiliza yeng'higwe. 59 Ivo
Yosefu kauhulumusa lukuli lwa Yesu na
kauzingiliza muna ichikanda chizelu cha
sambi, 60 kawika muna dileme da sambi
dodikalile hana ihanhu hake ha kuwandila
doyakalile kadisongola muna uluwe,
keka dibwe kulu haumulomo wa dileme,
maabaho kasegela. 61 Maliya Magidalena na
Maliya ija wekaidi wakala habehi na dileme.

Ukalizi kudileme

62 Na siku isondelele, dikala Isiku ya
Mhumulo, wakulu wa nhambiko na Mafal-
isayo waiting'hana na Pilato, 63 walonga,
"Mwenevale, chokumbuka kuwa viyakalile
ngima kalonga, 'Zahafosa siku nhatu
nizazilibuka.' 64 Ivo ulagilize leme jake
dikalizigwe goya mbaka muna isiku ya tatu.
Muladi wanahina wake sekewadahe kuhita
na kuubawa lukuli lwake na kuwalongela
wanhu kuwa kazilibuka. Uvwizi wa uhelelo
wizaufosa uja wa mwanduso."

65 Pilato kawalongela, "Soleni wakalizi,
hiteni muhakikishe kuwa leme dokalizigwa
fana vomulonda."

66 Ivo wasegela wahita kudikaliza dileme
kwa kwika chilaguso muna idibwe.

28

Yesu kozilibuka
(Maliki 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Viimalile Isiku ya Mhumulo, siku
ya mwanduso ya juma, vikukunguzuke,
Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi,
wahita kudilola dileme. 2 Bahobaho kulaw-
ilila gudemeko kulu da isi, kwaviya msenga
wa kuulanga kahulumuka kadibimbilisa
dibwe diya na kadikalila. 3 Na chihanga
chake chikala fana lumwemwe, na mawalo
yake yakala mazelu chwee! 4 Wakalizi
wazanywa ng'hani, wagudemeka wawa
fana wanhu wadanganike.

5 Msenga wa kuulanga kawalongela
wanaake waja, "Sekemwanywe, kwaviya
novimanya kuwa monzahila Yesu yoy-
awambigwe mumsalaba. 6 Hano kahab-
ule, kazilibuka fana viyalongile. Izoni
muhalole hanhu hoyagonizigwe. 7 Lelo
hiteni himahima, na mukawalongele
wanahina wake vino, 'Yesu kazilibuka,
nayo kezamulongolelani kuhita mkowa wa
Galilaya, uko mwizamuwona!' Kumbukeni
viya viyamulongeleni."

8 Ivo wanaake waja wasegela kudileme
himahima, kwa kudumba na deng'ho kulu,
na wakimbila kuwalongela wanahina wake.

9 Bahobaho Yesu kaiting'hana nawo,
kawalongela, "Kaleni kwa tindiwalo."

Wamkwenhukila, wamwamha magulu
yake na wamtambikila. [10] Maabaho Yesu
kawalongela, “Sekemudumbe. Hiteni
mukawalongela ndugu zangu wahite
mkowa wa Galilaya, uko wezaniwona.”

Mbuli ya wakalizi

[11] Wanaake vikalile wang'hali mwi inzila
wohita, wakalizi wamwenga wahita kuna
dibululu na kuwalongela wakulu wa nham-
biko chila chinhu chilawilile. [12] Wakulu
wa nhambiko viwaiting'hane na walala wa-
panga mbuli zawo, waweng'ha sente nyingi
waja iwakalizi [13] na wawalongela, “Longeni
kuwa ichilo vichikalile chigona nhongo
wanahina wake weza na wabawa lukuli lwa
Yesu.” [14] One mtawala yahahulika mbuli
ino, cheye chizalonga nayo, na mweye
hamwizadumba bule.
[15] Wakalizi wazisola hela ziya watenda
fana viwafunzigwe. Na mbuli iyo yenela
kwa Wayahudi mbaka diyelo.

Yesu kowalawila wanahina wake
(Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

[16] Maabaho wanahina longo na imwe
wahita mkowa wa Galilaya kuna ulugongo,
uko Yesu kuyawalongele wahite. [17] Na vi-
wamuwone, wamtumbalila mavindi, mbali
wamwenga wakala wodumba. [18] Yesu
kawakwenhukila habehi na kawalongela,
“Ning'higwa udaho wose kuulanga na mwi
isi. [19] Ivo hiteni kwa wanhu wa zisi zose
mukawatende wawe wanahina wangu, na
muwabatize kwa zina da Tata na Mwana na
Muhe Yelile, [20] na muwafundize kuyamha
yose yonimulongeleni mweye. Na niye
nizakuwa hamwe na mweye siku zose
mbaka kuuhelelo wa isi.”

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MALIKI
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi na ivo vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa "Mbuli Inogile." Navo vandikigwa viyadanganike Yesu, navo vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni nguhi kufosa vitabu vimwenga vitatu. Na iviya yodahika Maliki chikala chitabu cha mwanduso muna Zimbuli Zinogile zose, yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 65-70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wasomi wengi woitogolela kuwa chandikiligwa kuna isi ya Loma kwa lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wowakalile uko kuna isi ya Loma.

Maliki iviya kamanyika fana Yohana Maliki, kakala mbwiya wa Mtumigwa Paulo na Balinaba, mbali nhogolwa yake ihunguka lusita viyawalekile mumwanza wawo wa chimisiwonali muna ichitabu cha Sanghano za Watumigwa 13:13. Kumwande Maliki kahita kaidi na Balinaba muna Sanghano za Watumigwa 15:37-39. Maliko iviya kakala kamanyika fana viya mbwiya wa haguhi wa Petili muna ichitabu cha 1 Petili 5:13. Ingawa Maliki hakalile msindila wa ugima wa Yesu, wasomi woitogolela kuwa Maliki kandika usindila wa Petili na uwo usindila umtaza kwandika Mbuli yake Inogile. Mbuli Inogile ya Maliki yotoma muna uwanahina na mafundizo ya Yesu kusonhela lusita lwa kuuhelelo.

Yeliumo

1. Maliki kokitambulisa chitabu chake muna 1:1-13.
2. Kaidi Maliki kosimulila sanghano ya Yesu lusita viyakalile Galilaya muna 1:14-8:21.
3. Maabaho kosimulila mwanza wa Yesu kuhita Yelusalemu muna 8:22-10:52.
4. Kuuhelelo Maliki kogotola kwa kwandika kusonhela lusita lwa Yesu uko Yelusalemu, lusita viyadanganike na viyazilibuke muna 11:1-16:8.

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Masayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Mwanduso wa Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito, Mwana wa Mulungu. 2 Fana viyandikile mulotezi wa Mulungu Isaya,
"Mulungu kalonga, 'Nizamtuma msang'hani wangu kuulongozi wako,
iyo kezaitanda nzila yako.'
3 Dizi da munhu dotanga muichuwala,
'Muitande nzila ya Mndewa,
muhagolose hanhu honda yafose.' "

4 Ivo Yohana kalawilila muichuwala, kopetela na kobatiza. Kawalongela wanhu, "Lekeni uhasanyi wenu na mubatizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu." 5 Wanhu wengi walawa mwiisi ya Yudeya na bululu da Yelusalemu wahita kumtegeleza Yohana. Watogola kuleka uhasanyi wawo, na Yohana kawabatiza mu ulwanda wa Yolodani.

6 Yohana kayawala chiwalo chitendigwe kwa mazoya ya ngamiya na mkwiji wa mbende mchigudi chake, na kakala koja nzige na uki wa mwiimbago. 7 Kawapetela, "Kuchisogo changu kezakwiza munhu yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake. 8 Niye nowabatiza kwa mazi, mbali yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile."

Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu
(Masayo 3:13, 4:11; Luka 3:21-22, 4:1-13)

9 Siku izo, Yesu keza kulawa mudibululu da Nazaleti, mwiisi ya Galilaya, na kabatizigwa na Yohana muna ulwanda wa Yolodani. 10 Bahobaho viyalawile muna yamazi, kawona kuulanga kuvuguka na Muhe wa Mulungu kamuhulumukila fana nziwa. 11 Na dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, "Weye niyo mwanangu nyachende wangu, ninogiligwe na weye."

12 Bahobaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala, 13 na kakala uko kwa siku malongo mane kogezigwa na Lufyende. Na wanyama wa muna imbago wakala haja, mbali Wasenga wa Kuulanga wa Mndewa weza na kumsang'hanila.

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso
(Masayo 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)

14 Yohana vayekigwe mwiichifungo,
Yesu kahita kuna umkowa wa Galilaya
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Mu-
lungu. 15 Kalonga, “Lusita lufika, Ufalume
wa Mulungu wa habehi. Lekeni uhasanyi
wenu na kuitogola Mbuli Inogile!.”

16 Yesu viyakalile yofosa mumgwazog-
wazo mwa dilamba da Galilaya, kawaona
wavula waidi, Saimoni na Andeleya ndugu
yake. Wakala wovula somba kwa lwavu.
17 Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, na
niye nizawafundizani kuwavuwa wanhu.”
18 Bahobaho wazileka nyavu zawo na
wamsondelela.

19 Viyagendelele haulongozi chidogo,
kawaona Yakobo na Yohana, wana
wa Zebedayo. Wakala mwiingalawa,
wozitenda goya nyavu zawo. 20 Bahobaho
Yesu viyawaonile, kawatanga. Na wawo
wamuleka Zebedayo tati yawo hamwe
na wanhu wa kusang'hana mwiingalawa,
wamsondelela.

Yesu komuwinga chinyamkela
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na wanahina wake wahita
mudibululu da Kapelinaumu. Isiku ya
Mhumulo [C] viifikile, Yesu kengila mwii
Kaye ya kutosela, kandusa kufundiza.
22 Wanhu wamtegeleze wazanywa ng'hani
kwa mafundizo yake, kwaviya hafundize
fana wafundiza Malagilizo, mbali kakala
yofundiza fana munhu yana udaho.

23 Bahobaho munhu yoyakalile na
chinyamkela kengila mwii kaye ya kutosela
na kaguta kwa dizi kulu, 24 “Kolonda
uchitende choni, weye Yesu wa Nazaleti?
Vino kwiza kuchikomeleza? Nokumanya
weye iyo Yelile wa Mulungu!”

25 Yesu kambwakila chinyamkela ija,
“Nyamala! Lawa kwa munhu ino!”

26 Chinyamkela kangela chisango munhu
ija, kalila kwa dizi kulu, na kumulawa.
27 Wanhu wazanywa ng'hani na waiuza
wenyewo, “Chinhu gani chino? Yano ma-
fundizo ya sambi? Munhu ino kana udaha
wa kulava vinyamkela, nawo womuhulika!”

28 Na ivo mbuli za Yesu zenela himahima
chila hanhu mwiisi ya Galilaya.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Bahobaho viwalawile mwii Kaye ya ku-
tosela, Yesu hamwe na Yakobo na Yohana
wahita kwikaye kwa Saimoni naAnde-
leya. 30 Mkoi wa Saimoni kakala yagonile
mudikomwa, kolumwa. Bahobaho Yesu
viyafikile wamulongela mbuli za mtamu
iyo. 31 Kamuhitila, kamwamha mkono na
kumwinula. Utamu umulawa, naye kan-
dusa kuwasang'hanila.

32 Ichigulogulo vichifikile, wanhu
wamgalila Yesu watamu wawo na wose
wowakalile na vinyamkela. 33 Na wanhu
wose wa dibululu waiting'hana hana ulwivi
lwa ikaye. 34 Na Yesu kawahonya wanhu
wengi wowakalile na mitamu mbasakanyo.
Viya viya kawalava vinyamkela wengi, na
haweng'hile nyafasi ya kulonga kwaviya
wammanya yeye yalihi.

Yesu kowapetela wanhu mwiisi ya Galilaya
(Luka 4:42-44)

35 Siku isondelele imitootondo ng'hani,
Yesu kalamka na kusegela ukaye. Kalawa
hanze mudibululu, kahita hanhu halibule
wanhu, uko katosa. 36 Mbali Saimoni na
iwayage wahita kumulonda. 37 Na vawa-
muwonile, wamulongela, “Wanhu wose
wokuzahila weye.”

38 Mbali Yesu kawalongela, “Chihite
mwii vibululu vimwenga vili mmabehi na
hano. Uko nako nolondeka kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile, kwaviya icho niicho
chinizile.”

39 Ivo Yesu kahita chila hanhu mwiisi
ya Galilaya, kawapetela wanhu Mbuli In-
ogile muna zikaye za kutosela na kuwinga
vinyamkela.

Yesu komuhonya munhu yoyakalile na dikulu
(Masayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Munhu imwe yeli na dikulu kamwizila,
kumtumbalila mavindi na kumpula. Ka-
longa, “Wahalonda, kwodaha kunihonya.”[C]

41 Yesu kamuwonela ubazi, kaugolosa
umkono wake, kamdalisa na kumulongela,
“Nolonda kukutaza, hona!” 42 Na bahobaho
dikulu dilawa, kahona.

[C] 1:21 Isiku ya Mhumulo hebu Isiku ya Sabato, fambulo jake isiku ya mhumulo.

[C] 1:40 Kunihunga: Dikulu dikala ditamu dinikimilila munhu kumtosela Mulungu, kwaviya kakala kafila.

43 Yesu kamulongela yahite na kum-
gomesa ng'hani, 44 "Tegeleza, sekeumu-
longele munhu yoyose mbuli ino, mbali
wite ukailaguse kwa mulava nhambiko.
Maabaho, kalave nhosa fana Musa vayalag-
ilize kwa kuhona kwako, muladi kuwala-
gusa wanhu wose kuwa kuhona."
45 Mbali munhu iyo kalawa, kandusa
kuwapetela wanhu mbuli izo, mbaka Yesu
hadahile kwingila mudibululu kwa uwazi.
Ivo, kakala kunze, hanhu halibule wanhu.
Hata ivo wanhu wamuhitila kulawa chila
hanhu.

2

Yesu komuhonya munhu yahololile
(Masayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Vizifosile siku chidogo, Yesu kabwela
kaidi Kapelinaumu, na wanhu wahu-
lika kuwa ka ukaye. 2 Wanhu wengi
waiting'hana hamwe mbaka kukala
habule hanhu hasigale hana ulwivi,
wamema mbaka haluhelengo. Yesu kakala
kowapetela mbuli. 3 Weza wanhu wane,
wampapa munhu yahololile, wamgala
kwa Yesu. 4 Kwa chimu kukala na wanhu
wengi, hawadahile kuwa habehi na Yesu.
Ivo watobola kuchisuwili, kulinga haja
hayakalile Yesu. Baho, wamuhulumusa
munhu ija yahololile muidilili. 5 Yesu
viyawonile uhuwilo wawo, kamulongela
munhu ija yahololile, "Mwanangu,
kusegezigwa uhasanyi wako."
6 Wafundiza Malagilizo wamwenga
wakalile baho wandusa kuyiuza wenyewo,
7 "Hambwe vino ni chinhu chilihi chochim-
tenda yalonge ivo? Ino komuliga Mulugu!
Mulungu yaidumwe yodaha kusegeza
uhasanyi!"
8 Bahobaho Yesu kavimanya yaja
yawakalile wogesa mwi imyoyo yawo. Ivo
kawalongela, "Habali mwogesa ivo mwi
imizoyo yenu? 9 Dilihi dibuhile, kumulon-
gela munhu yahololile, 'Uhasanyi wako
usegezigwa, hebu kulonga, inuka, papa
dilili jako wite'? 10 Mbali muvimanye vino,
Mwana wa Munhu kana udaho wa kusegeza
uhasanyi mwiisi." Maabaho kamulongela
munhu yahololile, 11 "Nokulongela, inuka,
upape lili jako na wite ukaye!"
12 Nayo kenuka, kapapa lili jake na ku-
lawa kunze wanhu wose womulola. Wose
wazanywa na wamtunhiza Mulungu, wa-
longa, "Hachina chiwona chinhu chino!"

Yesu komtanga Lawi
(Masayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu kahita kaidi mumgwazogwazo wa
bahali. Lung'husesa lukulu lwa wanhu
lumwizila, naye kandusa kuwafundiza.
14 Viyakalile kofosa, kamuwona Lawi,
mwanage Alufayo kakala mwii kaye ya
kulihila kodi. Yesu kamulongela, "Nison-
delele." Lawi kenuka na kumsondelela.
15 Yesu viyakalile yoja ndiya mwiikaye
ya Lawi, wasola kodi wengi na "weli
na uhasanyi" wakala hamwe nayo na
wanahina wake, kwaviya wanhu wengi
wakala womsondelela. 16 Wafundiza
Malagilzo wamwenga wakalile Mafalisayo
viwamuwonile koja na "weli na uhasanyi"
na wasola kodi, wawauza wanahina wake,
"Habali koja na wanhu fana wano?"
17 Yesu viyawahulike, kawedika, "Wanhu
wagima hawamulonda mganga mbali
watamu womulonda. Sizile kuwatanga
wanhu wanogile, mbali weli na uhasanyi."

Mbuza ya kusonhela kufunga kuja
(Masayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Wanahina wa Yohana Mbatizi na
wanahina wa Mafalisayo wakala wofunga
kuja. Wanhu wamwenga wamwitila Yesu
na kumuuza, "Habali wanahina wa Yohana
na wanahina wa Mafalisayo wofunga kuja,
mbali wanahina wako hawafunga kuja?"
19 Yesu kawedika, "Vino wanhu wag-
onekigwe kudidugila da kusola wodaha
kufunga kuja chipindi munhu yoyosola
kahamwe nawo? Hawadaha kufunga
kuja. 20 Mbali chipindi chizakwiza munhu
yoyosola vondayasegezigwe kumwawo.
Baho wezafunga kuja.
21 "Habule munhu yoyokanha chikupo
cha walo da sambi na kuchika mwii
chiwalo cha umwaka. Kwaviya yahatenda
ivo, chikupo cha sambi chizachibananga
chiwalo cha umwaka, na hanhu hadegeke
hezakongezekela. 22 Na habule munhu
yoguma divai ya sambi mwii mifuko ya
mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda
ivo, divai ya sambi izaitula mbende, na
divai izakwitika na mifuko izabanangika.
Mbali divai ya sambi igumigwa mwii
mbende ya sambi."

Mbuza kusonhela Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu hamwe
na wanahina wake wakala wofosa muna
imigunda ya uhemba. Viwakalile wofosa,
wanahina wake wandusa kuhulula uhemba.
24 Mafalisayo wamulongela, "Lola! Habali
wanahina wako wotenda chinhu hachilon-
deka kutendigwa mwii Isiku ya Mhumulo?"
25 Yesu kawedika, "Hamusomile chiya
Daudi chayatendile na wayage vawakalile
na nzala? 26 Muna siku za mkulu wa nham-
biko Abiyasali, Daudi kengila mwii Kaye
ya Mulungu na kuyaja yamagate yoyalav-
igwe kwa Mulungu. Yamagate yayo yalon-
deka kudigwa na walava nhambiko muhala.
Mbali Daudi kayaja na maabaho kaweng'ha
wayage."
27 Maabaho Yesu kawalongela, "Isiku ya
Mhumulo ikigwa kwa wanhu, na siyo
wanhu kwa Isiku ya Kuhumula. 28 Mwana
wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhu-
mulo."

3

Yesu komuhonya munhu yaholoilile mkono
(Masayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu kengila kaidi mwii Kaye ya
Kutosela. Baho kukala na munhu yaholoilile
mkono. 2 Wanhu wamwenga wakala
wolonda chimu cha kumgwila Yesu. Ivo
wamulola fana kezamuhonya mwii Isiku
ya Mhumulo. 3 Yesu kamulongela munhu
yaholoilile mkono, "Izo hano haulongozi."
4 Maabaho Yesu kawauza wanhu waja,
"Chilihi chinogile kutendigwa muna Isiku
ya Mhumulo, kutenda yanogile hebu
kutenda yehile? Kuukombola ugima wa
munhu hebu kuukoma?"
Mbali hawalongile chinhu. 5 Yesu
kawalola waja wanhu kwa ludoko, na
kawona usungu muumoyo wake kwa chimu
cha udala wa mizoyo yawo. Maabaho
kamulongela munhu yaholoilile, "Golosa
umkono wako." Nayo kaugolosa, bahobaho
umkono wake uhona. 6 Maabaho Mafalisayo
walawa kunze ya kaye ya Mulungu,
waiting'hana na wanhu wa chigwena cha
Helode, na wandusa kulonda nzila ya
kumkoma Yesu.

Lung'husesa lwa wanhu lwomsondelela Yesu

7 Yesu na wanahina wake wabaguka
muulwanda lwa Galilaya, wanhu wamson-
delela. Walawa mwi izisi za Galilaya,
Yudeya, 8 Yelusalemu, na Idumeya, na
umwambu wa Yolodani, na banzi za
Tilo na Sidoni. Wose wawo weza kwa
Yesu kwaviya wahulika mbuli zayatendile
Yesu. 9 Kwa ichimu wanhu wakala
wengi, Yesu kawalongela wanahina wake
wamtandile ngalawa muladi wanhu seke-
wamsung'hesung'he. 10 Kwa ichimu kawa-
honya wengi, ivo wanhu wose wakalile
wogaya wakala woisung'hasung'ha wadahe
kumwamha. 11 Na wanhu wakalile na
vinyamkela chila vawamuonile Yesu,
wagwa haulongozi hake, na walila kwa dizi
kulu, "Weye iyo Mwana wa Mulungu!"
12 Mbali Yesu kawagomesa kumulongela
munhu yoyose kuwa yeye yalihi.

Yesu kowasagula watumigwa longo dimwe na waidi
(Masayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Yesu kakwela hanhu henuke na
kuwalanga wanhu woyawalondile
mwenyewo, na wawo wamsondelela.
14 Nayo kawasagula wanhu longo dimwe
na waidi, kawalanga watumigwa. Kawa-
longela, "Niwasagula mweye mukale na
niye. Maabaho nizawatuma mkawapetele
wanhu. 15 Na mweye mwizadaha kulava
vinyamkela."
16 Na wano wawo woyawasagule, Saimoni,
Yesu kamwing'ha zina Petili, 17 Yakobo na
ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo,
wano kaweng'ha zina Boanelige, fambulo
jake "Wanhu wa Ng'huwa," 18 Andeleya,
Filipo, Batulomayo, Masayo, Tomasi,
Yakobo mwana wa Alufayo, Tadeyi,
Saimoni Mkananayo, 19 na Yuda Isikaliyoti,
yoyamuhinduke Yesu.

Yesu na Mwenembago
(Masayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Maabaho Yesu kabwela ukaye.
Lung'husesa lukulu lwa wanhu luit-
ing'hana kaidi mbaka Yesu na wanahina
wake hawadahile kuja. 21 Ndugu zake
vawahulike, wahita kumsola kwaviya
wanhu wakala wolonga, "Kokwingililwa!"
22 Na wafundiza Malagilizo walawile
Yelusalemu walonga, "Kana Mwenembago!
Na imkulu wa vinyamkela iyo yomtaza
kuwalava vinyamkela."

23 Yesu kawalanga, kawalongela simwe,
"Vino Lufyende kodaha kumulava Setani?
24 Fana ufalume wahaigola wenyewo,
ufalume uwo uzagwa. 25 Na ikaye
yahaigolagola yenyewo, ikaye iyo izagwa.
26 Ivo fana ufalume wa Lufyende wahaigola
wenyewo, uzagwa na kufika hauhelelo.
27 "Habule munhu yodaha kwingila mwi-
ikaye ya munhu yeli na nguvu na ku-
sola vinhu vake, mbaka yanduse kum-
funga munhu iyo yali na nguvu. Maabaho
kezadaha kusola vinhu vake.
28 "Nowalongela ukweli, wanhu weza-
segezeligwa uhasanyi wawo na maligo yao
yose kwa Mulungu. 29 Mbali yoyose yon-
dayamulige Muhe Yelile hezasegezeligwa
ng'o, kwaviya katenda uhasanyi wa siku
zose."
30 Yesu kalonga ivo kwa ichimu wanhu
wakala wolonga, "Kana chinyamkela."

Mami yake Yesu na iwandugu zake
(Masayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Maabaho mami yake Yesu na wan-
dugu zake weza Wema hanze, wamtuma
munhu yakamtange Yesu. 32 Wanhu wengi
wakala wamzunguluka. Nawo wamulon-
gela, "Mami yake yako na wandugu zako
wakunze wokuzahila."
33 Yesu kawedika, "Mami yangu yalihi?
Na wandugu zangu walihi?" 34 Maabaho
kawalola wanhu wamzunguluke na ku-
longa, "Mami yangu na wandugu zangu
iwano wabahano! 35 Munhu yoyose yotenda
yaja yomnogeza Mulungu, iyo ndugu yangu
na lumbu jangu na mami yangu."

4

Simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu kandusa kufundiza kaidi mumg-
wazogwazo mwa lamba da Galilaya.
Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzungu-
luka mbaka kengila mwiingalawa na kukala
umo. Wanhu wose wakala mumgwazog-
wazo mwa lamba. 2 Kawafundiza vinhu
vingi kwa masimwe. Muna yamafundizo
yake kawalongela,
3 "Mnhegeleze, Hakala na munhu yoy-
ohanda kahita kumiza mbeyu. 4 Viyakalile
komiza, mbeyu zimwenga zilagalila mwi-
inzila, na ndege weza wazija. 5 Zimwenga
zilagalila muna uluwe hali na ulongo
chidogo. Zota hima hima kwaviya ulongo
ukala chidogo. 6 Mbali zuwa vidilawile,
diisoma minoga, na kwaviya haikalile
na mizizi, inyala. 7 Zimwenga zilagalila
hanhu hana imiwa. Imiwa ikula na
kuibananga minoga hata ipotwa kulela.
8 Mbali zimwenga zilagalila hanhu hana
udongo unogile. Minoga yota, ikula na
kulela, zimwenga zilela malongo matatu,
zimwenga zilela malongo masita, na
zimwenga zilela gana."
9 Maabaho Yesu kalonga, "Munhu yeli na
magutwi, yahulike!"

Lungilo da masimwe
(Masayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu viyakalile yaidumwe, wanahina
wake longo dimwe na waidi wamuhi-
tila na kumulongela yawafambulile
masimwe yayo. 11 Yesu kawedika, "Mweye
mwing'higwa kuzimanya mbuli zifisigwe
za Ufalume wa Mulungu. Mbali waja weli
kunze wozihulika mbuli izo kwa masimwe,
12 muladi,
Walole, mbali sekewawone,
wahulike, mbali sekewavimanye,
Kwaviya wahavimanya
wodaha kumbwelela Mulungu,
naye kezadaha kuwasegezela uhasanyi
wawo."

Yesu kofambula simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake, "Hamudimanyile simwe dino? Lelo
muzamanyaze simwe dimwenga jojose?
14 Mbeyu yoihandigwe na muhandi ni mbuli
ya Mulungu. 15 Wanhu wamwenga walinga
mbeyu zilagalile mnzila. Vawahulika
mbuli, Lufyende kokwiza na kusola mbuli
ihandigwe mgati mmwawo. 16 Wamwenga
walinga fana mbeyu zihandigwe muna
yamabwe. Wahahulika mbuli, bahobaho
woihokela kwa deng'ho. 17 Mbali kwaviya
wabule mizizi mgati mmwawo, wokala
chipindi chidogo. Wahapata magayo
hebu manhesa kwa chimu cha mbuli,
bahobaho wabwela kuchisogo. 18 Wanhu
wamwenga walinga mbeyu zihandigwe
muna imiwa. Wohulika mbuli, 19 mbali
begete da ugima uno, uvwizi wa vinhu, na
kulonda mbuli zimwenga, voyibebenyeka
mbuli mbaka ipotwe kulela. 20 Mbali wanhu
wamwenga walinga fana mbeyu ihandigwe

muna udongo unogile. Wohulika mbuli,
woitogola na wolela, wamwenga malongo
matatu, wamwenga malongo masita, na
wamwenga gana dimwe."

Wenge digubikigwe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu kagendelela kulonga, "Vino
munhu kodaha kwingiza chitasa mnyumba
maabaho kudigubika na mhishi hebu
kudika muuvungu wa dikomwa? Haidahika
hata chidogo. Mbali munhu kokwika
chitasa hana ichingolobweda, muladi
chimwemwese kose. 22 Kwaviya chinhu
chochose chochifisigwe chizawoneka,
na chinhu chochose chochigubikigwe
chizagubuligwa. 23 Yeli na magutwi ya
kuhulika, nayahulike."

24 Na kawalongela, "Iteganyeni na yaja
yomuyahulika! Ndagilizi zomusang'hanila
kuwatagusila wamwenga, Mulungu
kezazisang'hanila ndagilizi izo kuwatagusa
mweye, maabaho mwizakongezeligwa.
25 Munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa,
na munhu yelibule chinhu welibule chinhu,
kezahokigwa hata chiya chidodo chiyeli
nacho."

Simwe da mbeyu ikota

26 Yesu kagendelela kulonga, "Ufalume
wa Mulungu ulinga munhu yahandile
mbeyu mumgunda wake. 27 Ichilo kogona,
imisi kolamka. Mbeyu zokota na kukula,
mbali yeye havimanya bule vitendeka.
28 Udongo wenyewo wozitenda mbeyu
kukula goya na kwima matunda, teng'hu
diyani maabaho mada, na kuuhelelo
uhemba wokung'hunha. 29 Mbeyu ya-
hakangala, munhu iyo kosola sengo na
kokwandusa kusenga, kwa ichimu siku za
kukangala ndiya zifika."

Simwe da mbeyu ndodo ng'hani kufosa zose
(Masayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

30 Yesu kalonga kaidi, "Vino Ufalume wa
Mulungu chiulinganyize na choni? Simwe
dilihi donda nisang'hanile kuufambula?
31 Ulinga na mbeyu ya haladali yili ndodo
kufosa mbeyu zose zili mwiisi. 32 Mbali
yahahandigwa, yokula na kuwa biki kulu
kufosa mibiki yose. Dokwika matambi
makulu ng'hani, mbaka ndege weli kuu-
langa wodaha kuzenga mvulu zawo muna
yamatambi yake."

33 Yesu kawapetela wanhu mbuli yake
kwa masimwe yamwenga fana ino,
kawalongela viya viwodaha kuvimanya.
34 Kawalongela vose kwa masimwe mbali
kakala yaidumwe na wanahina kawalon-
gela chila chinhu funhufunhu.

Yesu konyamaliza beho kulu

35 Ichigulogulo cha siku ija, Yesu
kawalongela wanahina wake, "Chikanhe
lwanda chihite umwambu." 36 Wawaleka
wanhu wose weli haja, wanahina wengila
mwiingalawa iyengile Yesu na wandusa
kusegela. Kukala ngalawa zimwenga.
37 Beho kulu dilawilila na kutibula mazi,
mawimbi yandusa kwingila mwiingalawa
na mbaka ilonda kumema mazi. 38 Yesu
kakala kuchisogo mwiingalawa, kagona
na kadika ditwi jake mumto. Wanahina
wamulamusa, wamulongela, "Mfundiza,
hugesa cheye vichidanganika?"

39 Yesu kalamuka, kadibwakila beho
na kayalongela mawimbi, "Nyamala!"
Maabaho beho dikala hupi na kukala
zinziwa. 40 Maabaho Yesu kawalongela
wanahina wake, "Habali modumba?
Mwabule uhuwilo mbaka sambi?"

41 Wanahina wadumba ng'hani, waiuza-
giza, "Ino munhu waki? Hata mbeho na
mawimbi vose vimtegeleza!"

5

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu na wanahina wake wafika
umwambu wa dilamba da Galilaya mwiisi
ya Wagelasi. 2 Lusita ulo ulo Yesu
viyahulumuke mwiingalawa, kaiting'ha
na munhu yeli na chinyamkela yoyalawile
kuna ivileme kowawandigwa wanhu.

3 Ukazi wa munhu iyo ukala kuna
ivileme, na habule munhu yadahile
kumfunga kaidi, hata kwa minyololo.
4 Lusita lwingi wageza kumzingiliza, mbali
kaidumula minyololo viwamzingilizaga
muna yamakono yake na kuvibenaga-
benaga vizuma viwamzingilizaga muna
yamagulu yake. Habule munhu yoyadahile
kumgwila. 5 Ichilo na imisi kakala kuna
yamaleme na imigongo koguta nyangi na
kuikanhakanha na mabwe.

[6] Viyamuwonile Yesu kwa kutali,
kamkimbilila na maabaho kumtumbalila
mavindi. [7] Kaguta nyangi kwa dizi
kulu, “Yesu Mwana wa Mulungu yeli
Kuchanyha Ng'hani! Choni chiulonda
kumwangu? Ilahe kwa zina da Mulungu
kuwa hwizanhesa!” [8] Kalonga ivo kwaviya
Yesu kamulongela, “Chinyamkela mulawe
munhu ino!”
[9] Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”
Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa,
kwaviya chawengi!” [10] Kamulamba ng'hani
Yesu sekeyawawinge kunze mwa isi ija.
[11] Kukala lung'husesa lukulu lwa
nguluwe wodimigwa muna umulima.
[12] Ivo vinyamkela wamulamba Yesu,
“Uchigale kuzinguluwe, na uchilekelele
chiwengile wawo.” [13] Yesu kawatogolela,
ivo vinyamkela wamulawa munhu ija na
wengila mwiizinguluwe. Lung'husesa
lose lwa nguluwe malongo magana maidi
wakimbilila mudilamba, na wadumbukila
muna yamazi wadanganika.
[14] Wadimi wa zinguluwe wakimbila na
kuzipwililisa mbuli izo muyamabululu
na mwiimigunda. Wanhu wahita kulola
yalawilile. [15] Viwafikile kwa Yesu, wamu-
wona munhu ija yoyakalile na lung'husesa
lwa vinyamkela kakala hasi, kayawala
viwalo goya na hakili zake zimbwelela.
Wanhu wose wadumba. [16] Wanhu wowa-
wonile dilawilile, wawalongela wamwenga
yaja yampatile munhu ija yoyakalile na
vinyamkela na mbuli za nguluwe.
[17] Maabaho wanhu wamulamba Yesu
yasegele mwiisi yawo.
[18] Yesu viyakalile kokwela mwiingalawa,
munhu ija yoyakalile na vinyamkela kamu-
lamba wahite wose.
[19] Mbali Yesu kalemela, kamulongela,
“Hita ukaye kwa ndugu zako ukawalon-
gele yaja yose Mndewa yoyakutendele na
viyakuwonele ubazi.”
[20] Ivo munhu iyo kasegela na kuhita
uko Dekapoli, kawalongela yaja yose Yesu
yoyamtendele. Wanhu wose wowahulike
wazanywa.

Mndele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu

(Masayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

[21] Yesu kabwela umwambu wa dilamba.
Lung'husesa lukulu lwa wanhu lum-
memela mumgwazogwazo mwa dilamba.
[22] Maabaho keza munhu imwe mkulu
wa kaye ya kutosela zina jake Yailo.
Viyamuwonile Yesu, kaibwanha hasi
muyamagulu yake, [23] kampula, “Mndele
wangu ni mtamu ng'hani. Nokulamba wize
ukamwikile makono yapate kuhona.”
[24] Maabaho Yesu kahita hamwe na Yailo.
Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumson-
delela na kumsung'ha-sung'ha.
[25] Baho kukala na mwanamke imwe yoy-
akalile na utamu wa kulawa damu kwa
miyaka longo na midi. [26] Mwanamke
iyo kagaya ng'hani kuwahitila waganga
wengi na kasang'hanila vinhu vake vose,
hapatile muhavu mbali hali yake igen-
delela kwiha. [27] Viyahulike mbuli za Yesu,
kafosa mgati muulung'husesa, kamson-
delela Yesu kuchisogo na kudalisa walo
jake, [28] kailongela mwenyewo, “Nihadalisa
walo jake muhala, nizahona.”
[29] Viyamhile walo da Yesu, bahobaho
damu ileka kumulawa, nayo kaihulika kuwa
kahona. [30] Bahobaho Yesu kavimanya
kuwa udaho umulawa. Basi kaluhindukila
lung'husesa lwa wanhu na kuluuza, “Yelihi
yoyadalise walo jangu?”
[31] Wanahina wake wamwidika, “Kowona
wanhu viwokusung'ha-sung'ha, maabaho
weye kouza yelihi yoyakudalise?”
[32] Mbali Yesu kalola banzi zose muladi ya-
muwone yoyatendile ivo. [33] Mwanamke ija
kachimanya chinhu chochimulawilile, ivo
kamuhitila Yesu kuno kodumba na kugude-
meka. Kamtumbalila mavindi na kamu-
longela ukweli wose. [34] Yesu kamulongela,
“Mwanangu, uhuwilo wako ukuhonyeza.
Hita kwa tindiwalo, na utamu wako uhona.”
[35] Lusita ulo Yesu viyakalile kolonga,
wanhu wamwenga weza kulawa ukaye kwa
Yailo, ija mkulu wa kaye ya kutosela na
wamulongela, “Mndele wako kadanganika.
Habali kogendelela kumgaza mfundiza?”
[36] Yesu viyahulike mbuli zilongigwe na
wanhu wawo, kazeha, kamulongela mkulu
wa kaye ya kutosela, “Sekeudumbe, togola
tu.”
[37] Maabaho Yesu halondile munhu yoyose
yamsondelele, ila Petili na Yakobo na
Yohana, ndugu yake Yakobo. [38] Viwafikile
mwiikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela
yatangigwe Yailo, Yesu kawona tibwilitib-
wili na kahulika nyangi na ndilo. [39] Yesu
kengila mnyumba na kuwalongela, “Habali

motenda tibwilitibwili na kulila? Mndele
hadanganike bule, kagona tu!”
40 Mbali wamseka, ivo Yesu kawasegeza
wose kunze, kamsola tati yake ija imwana
na mamiyake yake na waja wanahina
watatu, wengila mumsana muyatambal-
isigwe imndele. 41 Kamwamha mkono na
kumulongela, “Talita, koumu!” Fambulo
jake, “Mndele, nokulongela lamka!”
42 Bahobaho mndele ija kenuka na kan-
dusa kugenda. Mndele iyo kakala na
miyaka longo na midi. Chinhu icho vichi-
lawilile, wanhu wazanywa ng'hani. 43 Mbali
Yesu kawagomesa ng'hani sekewamulon-
gele munhu yoyose mbuli ija, maabaho
kawalongela, “Mwing'heni ndiya mndele
ino.”

6

Yesu kolemigwa Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu kasegela baho, kahita kudibul-
ulu jake na wanahina wake wamsondelela.
2 Isiku ya Mhumulo viifikile, kandusa ku-
fundiza mwiikaye ya kutosela. Wanhu
wowamuhulike wazanywa. Wauza, “Vino
kazipatahi mbuli zino?” Viya ubala waki
woyeng'higwe ino mbaka yatende mauza-
uza yano? 3 Viya ino siyo ija msongola
vinhu? Mwana wa Maliya, ndugu yawo
Yakobo na Yose na Yuda na Saimoni. Vino
walumbu zake si wokala baha hamwetu?
Ivo hawamtogole bule.
4 Yesu kawalongela, “Mulotezi wa Mu-
lungu kohishimigwa chila hanhu, kasolo
mwiisi yake mwenyewo, na kwa ndugu
zake na kwa wanhu wa ulukolo lwake
mwenyewo.”
5 Yesu hadahile kutenda mauzauza
yoyose, ila kawekila makono watamu
wadodo na kuwahonyeza. 6 Kazanywa
ng'hani kwaviya wanhu wakala wabule
uhuwilo.

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi
(Masayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Amalabaho Yesu kahita mwi ivibululu
vili habehi, kafundiza wanhu. 7 Yesu
kawatanga wanahina longo na waidi,
kawatuma waidiwaidi, kaweng'ha udaho
wa kuwinga vinyamkela. 8 Kawalongela,
“Mwahahita, sekemusole chinhu, kasolo
mhome muhala. Sekemusole gate na
chigelo na hela mwichibindo. 9 Valeni
vilatu, mbali sekemsole viwalo vimwenga.
10 Hanhu hohose honda muhokelwe,
mukale umo mbaka vondamusegele. 11 Na
hanhu hohose hawamuhokeleni hebu
kuwategeleza, segeleni hanhu baho,
na kung'huneni matimbwisi yeli muna
yamagulu yenu, kulagusa chilaguso cha
kuwakanya.”
12 Ivo wasegela na kuwapetela wanhu
waleke uhasanyi wawo. 13 Wawalava
vinyamkela wengi, na wawaboboda mavuta
wanhu wengi wowakalile watamu na
kuwahonyeza.

Ifa ya Yohana Mbatizi
(Masayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Mfalume Helode kahulika zimbuli izo,
chimu nhogolwa za Yesu zenela chila
hanhu. Wanhu wakala wolonga, “Yohana
Mbatizi kazilibuka! Icho ichimu lekamana
kana ludabwa lwa kusang'hana mauzauza.”
15 Wamwenga walonga, “Iyo ni Eliya.”
Na wamwenga walonga, “Iyo ni mulotezi
wa Mulungu yalingane na walagula wa
umwaka.”
16 Mbali Helode viyahulike ivo, kalonga,
“Ino niiyo Yohana Mbatizi inimkan-
hile iditwi kazilibuka kulawa mwiifa!”
17 Kwaviya Helode mwenyewo kakala
kalagiliza Yohana yagwiligwe na yekigwe
mwiichifungo. Katenda ivo kwaviya
kamsola Helodiya, yoyakalile mke wa
Filipo, sekulu wa Helode. 18 Yohana Mbatizi
kakala komulongela Helode, Malagilizo
yolonga, “Havilondeka bule weye kumsola
mke wa sekulu wako.”
19 Ivo Helodiya kakala komwihila Yohana,
na kakala kalonda kumkoma. Mbali
hadahile bule kwa ichimu cha Helode.
20 Helode kakala komdumba Yohana
kwaviya kavimanya Yohana kakala munhu
yanogile na yelile, ivo kakala komkaliza.
Kakala konogelwa kumtegeleza, ingawa
kakala konyululuka ng'hani chila viya-
malile kumtegeleza.
21 Siku dimwe, nyafasi ipatigwa viikalile
mwiisiku ya kukumbuka kuvumbuka
kwa Helode. Helode kakala kawatendela
dugila kulu wakulu wa bululu na wakulu
wa wakalizi na walangulizi wa Galilaya.
22 Mndele wa Helodiya viyengile kuvina,
kawanogeza ng'hani Helode na wageni
wake. Ivo Helode kamulongela mndele
ija, “Nipule chinhu chochose chiulonda,

nizakwing'ha." [23] Kalonga kwa kuilaha,
"Noilaha, chochose chonda unipule
nizakwing'ha, hata nusu ya ufalume
wangu!"
[24] Ivo mndele ija kahita kumuuza
mamiyake yake, "Nipule choni?"
Mamiyake kamwidika, "Pula ditwi da
Yohana Mbatizi."
[25] Bahobaho mndele ija kakimbila mbaka
kwa mfalume na kumulongela, "Ning'he
sambi baha ditwi da Yohana Mbatizi muna
ichano!"
[26] Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani,
mbali kwaviya kailaha haulongozi ha wa-
geni wake hana didugila, hadahile ku-
mulemela bule. [27] Lusita ulo ulo, mfalume
kamulagiliza mkalizi kudigala ditwi da
Yohana. Mkalizi kahita kuna ichifungo
na kumkanha Yohana iditwi. [28] Maabaho
keka ditwi ijo muna ichano, kamgalila
mndele ija, nayo kamwing'ha mami yake.
[29] Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli
iyo, wahita kuusola mtufi wa Yohana,
wauwanda.

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo matano

(Masayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

[30] Watumigwa wabwela, waiting'hana na
Yesu na kumulongela yaja yose yowa-
tendile na kufundiza. [31] Kukala na wanhu
wengi wowakalile wokwiza na kusegela,
mbaka Yesu na wanahina wake hawap-
atile bule nyafasi ya kuja ndiya. Ivo
kawalongela, "Chiteni chiidumwe hanhu
helibule wanhu muladi mukahumule chi-
dogo." [32] Ivo wasegela waidumwe kwa
ngalawa, wahita hanhu helibule wanhu.
[33] Mbali wanhu wowaonile viwakalile
wosegela, wavimanya. Ivo wahita kulawa
mabululu yose, wakimbila na wawalon-
golela kufika Yesu na wanahina wake.
[34] Yesu viyahulumuke kulawa mwiingalawa,
kaluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu.
Kawaonela ubazi kwaviya wakala fana
ng'hondolo welibule wadimi. Ivo kandusa
kuwafundiza vinhu vingi.
[35] Viifikile chigulogulo, wanahina wake
wamuhitila na wamulongela, "Hanhu hano
hochili ni chuwala muhala, na sambi diswa.
[36] Walekelele wanhu wahite muna imigunda
na muna yamabululu yeli habehi muladi
wakagule ndiya waje."
[37] Yesu kawedika, "Mweye weng'heni
ndiya waje."
Wamuuza, "Vino chihite chikagule ma-
gate ya hela nyingi ng'hani chiweng'he
waje?"
[38] Yesu kawauza, "Munayo magate men-
gahi? Hiteni mkalole."
Viwavimanyile, wamulongela. "Kuna
magate matano na somba waidi."
[39] Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake wawalongele wanhu wose waigole
mwiivibumbila-bumbila, wakale hasi
hana yamasavu mabisi. [40] Ivo wakala
mwiivibumbila va wanhu gana-gana
na va wanhu malongo matano-matano.
[41] Maabaho Yesu kayasola yaja yamagate
matano na somba waidi, kalola kuchanyha
kuulanga na kumwing'ha Mulungu hewela.
Maabaho kayamogola yamagate yaja,
kaweng'ha wanahina wake wawagolele
wanhu. Viyaviya kawagolela wose waja
somba waidi. [42] Wanhu wose waja na
weguta. [43] Wanahina wake wadondola
yaja yamasigavu ya magate na somba na
kumemeza vigelo longo na vidi. [44] Walume
muhala wadile wakala magana malongo
matano.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi

(Masayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

[45] Bahobaho Yesu kawalagiliza wanahina
wake wakwele mwiingalawa wahite Besi-
saida. Yeye kakala kolulaga lung'husesa
lwa wanhu wasegele. [46] Viyakomeleze
kuwalaga wanhu, kahita kumulima kutosa.
[47] Viifikile chigulogulo, ngalawa ikala mgati
mudilamba, mbali Yesu kakala yaidumwe
mwiisi inyalile. [48] Kawawona wanahina
wake wogayagaya kutowa zing'hafi,
kwaviya beho kulu dikala dowabweleza
kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu
kawahitila kuno kogenda mchanyha
ya mazi. Kalonda kuwafosa, [49] mbali
viwamuwonile kogenda mchanyha ya mazi,
wagesa mzimu. Waguta ng'hondo. [50] Wose
viwamuwone wadumba ng'hani.
Bahobaho Yesu kawalongela, "Ing'heni
moyo! Ni niye! Sekemdumbe." [51] Maabaho
kakwela mwiingalawa muweli wanahina
wake, na beho dinyamala hupi. Wanahina
wazanywa ng'hani, [52] kwaviya hawavi-
manyile bule imbuli ya kwing'higwa ndiya

lung'husesa lukulu lwa wanhu, mizoyo
yawo ikala midala kuvimanya.

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Masayo 14:34-36)

53 Viwamalile kukanha dilamba, wafika isi
ya Genesaleti, baho waimiza ngalawa yawo.
54 Bahobaho viwalawile mwiingalawa,
wanhu wammanya Yesu. 55 Ivo wanhu
wapwililisa mwiisi ija yose, wandusa
kuwasola watamu muna yamakomwa na
kuwagala hohose howahulike Yesu kabaho.
56 Hanhu hohose haja Yesu hayahitile,
muimigunda hebu muna yamabululu hebu
mwiiziisi, wanhu waweka watamu muna
yamagulilo. Wamulamba yawalekelele
wadalise hata muna imhindo ya walo jake.
Wose wowadidalise wahona.

7

Mafundizo ya wahenga
(Masayo 15:1-9)

1 Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo
walawa Yelusalemu, waiting'hana haulon-
gozi ha Yesu. 2 Wawawona wanahina
wake wamwenga woja ndiya kuno makono
hayanawigwe, hawanawile makono fana
Mafalisayo viwolonda wanhu wanawe.
3 Mafalisayo na Wayahudi wose wakala
wamhilila malagilizo ya wasaho zawo.
Wakala hawaja chinhu wang'hali hawana
nawa makono mbaka muiching'ho.
4 Kaidi hawaja chinhu chilawile kudisoko
mbaka wachisunhe teng'hu. Iviya yauko
mafundizo yamwenga wayahokela kulawa
umwaka fana viya kusunha nhungo na ziga
na viyaa va shaba.
5 Ivo waja Mafalisayo na wafundiza
wa Malagilizo wamuuza Yesu, "Habali
wanahina wako hawawinza mafundizo
yochihokele kwa wasaho zetu? Habali woja
ndiya kwa makono hayasunhigwe?"
6 Yesu kawedika, "Mweye wadelenya!
Mulagula Isaya kalagula vinogile kumwenu
vayalongile,
'Wanhu wano wonhogoza kwa milomo
yawo,
mbali mizoyo yawo yakutali na niye.
7 Wonitambikila bule
kwaviya wofundiza Malagilizo ya wanhu
fana viya ni malagilizo ya Mulungu!'
8 "Mweye moleka malagilizo ya Mulungu,
mowinza mafundizo ya wanhu."
9 Yesu kagendelela kuwalongela,
"Moyalema malagilizo ya Mulungu
muladi muwinze mafundizo ya wanhu.
10 Musa kalagiliza, 'Wategeleze tati yako
na mamiyake yako.' Iviya kalagiliza,
'Munhu yoyose yonda yamulige tati
yake hebu mamiyake yake yakomigwe.'
11 Mbali mweye mofundiza vino, fana
munhu kana chinhu cha kumwing'ha tati
yake hebu mami yake, mbali kalonga,
'Chino ni Kolibani,' fambulo jake, chinhu
chino ni cha kumwing'ha Mulungu,
12 maabaho molonga munhu iyo halondigwa
kumwing'ha tati yake hebu mami yake.
13 Ivo vimuibena mbuli ya Mulungu kwa
mafundizo yomuihokeleza. Iviya motenda
vinhu vingi vifanile na ivo."

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Masayo 15:10-20)

14 Maabaho Yesu kalutanga kaidi
ulung'husesa lwa wanhu na kalulongela,
"Nhegelezeni mose na muvimanye.
15 Habule chinhu chochimwingila munhu
kulawa kunze chichidaha kumtenda
yambule mwiko. Mbali chiya chochilawa
mgati mwa munhu niicho chichidaha
kumtenda yambule mwiko." 16 Munhu
yahawa na magutwi nayahulike.
17 Viyalulekile ulung'husesa lwa wanhu,
kengila mnyumba, wanahina wake
wamulongela yawafambulile simwe diya.
18 Yesu kawalongela, "Vino mweye iviya
mwabule hakili? Hamuvimanyile bule?
Habule chinhu chochimwingila munhu
kulawa kunze chochimtenda yambule
mwiko. 19 Kwaviya hachingila muumoyo
mbali chokwingila mmunda, maabaho
cholawa kunze ya lukuli." Viyalongile ivo,
Yesu kazitogola ndiya zose kudigwa.
20 Kagendelela kulonga, "Chiya chochi-
lawa muumoyo wa munhu, icho chimtenda
munhu yambule mwiko. 21 Kwaviya
muumoyo wa munhu molawa magesa
yehile na ugoni na ubavi na kukoma na
kuigona na wihi 22 na ugoni na uvwizi na
uziya na kulola vinhu chiwihi na maligo
na magoda na ubozi. 23 Vino vose vihile
volawa mgati muumoyo wa munhu, navo
niivo mwambula mwiko munhu."

Uhuwilo wa mwanamke
(Masayo 15:21-28)

[24] Maabaho Yesu kasegela, baho kahita
mwiisi yili habehi na dibulu da Tilo. Uko
kengila mnyumba na halondile munhu
yoyose yavimanye kuwa kahaja, mbali
hadahile bule kuifisa. [25] Mwanamke imwe
yoyakalile na mwana mndele yeli na
chinyamkela kahulika mbuli za Yesu.
Ivo bahobaho kamuhitila na kaibwanha
muna yamagulu yake. [26] Mwanamke iyo
kakala Muyunani, yalekigwe mudibululu
da Silofoinike uko Siliya. Kampula Yesu
yamulave mndele wake chinyamkela.
[27] Yesu kamulongela, "Waleke wana teng'hu
weguta. Kwaviya havinogile bule kusola
ndiya ya wana na kuzasila zimbwa."

[28] Mwanamke ija kedika, "Mndewa, mbali
hata zimbwa zozikalile hasi ha imeza zoja
ndiya za wana zozisigale!"

[29] Yesu kamulongela mwanamke ija, "Kwa
ivo vowidike, hita ukaye, na kwizamfika
chinyamkela kamulawa mndele wako!"

[30] Ivo kahita ukaye kumwake, kamfika
mwanage katambalala mudikomwa,
chinyamkela kakala kamulawa.

Yesu kamuhonya munhu yoyakalile chinziwi bubu

[31] Maabaho Yesu kasegela isi ya Tilo na
kahita mudilamba da Galilaya kufosela
Sidoni na mwiisi ya Dekapoli. [32] Wanhu
wamwenga wamgalila munhu yoyakalile
chinziwi na yeli na ludanha, wamulamba
Yesu yamwikile makono munhu iyo. [33] Ivo
Yesu kamsola munhu iyo hamgwazo
helibule wanhu. Kaguma vidole vake
muna yamagutwi ya munhu iyo. Maabaho
katema yamate na kumdalisa lulimi.
[34] Maabaho Yesu kalola kuulanga, kab-
weleza umuhe na kumulongelela munhu
iyo, "Efata!" Fambulo jake, "Vuguka!"

[35] Bahobaho munhu iyo kandusa kuhulika
na ludanha lwa lulimi lwake lulegela, kan-
dusa kulonga goya. [36] Maabaho Yesu kawag-
omesa kumulongela munhu yoyose mbuli
ino. Mbali vayagendelele kuwagomesa, ni-
ivo vawagendelele kuipwililisa mbuli iyo.
[37] Wanhu wazanywa ng'hani, walonga, "Ka-
tenda yose vinogile. Kawatenda vinziwi
wahulike na mabubu walonge!"

8

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo mane
(Masayo 15:32-39)

[1] Siku dimwe lung'husesa lumwenga
lukulu lwa wanhu luiting'hana kaidi.
Wanhu viwakalile wabule ndiya, Yesu
kawatanga wanahina wake na kuwalon-
gela, [2] "Nowaonela ubazi wanhu wano,
ichimu wakala na niye siku nhatu, na
sambi wabule ndiya. [3] Na niye nahawalaga
wahite ukaye kumwawo wahawa na
nzala, wezasinduka mwiinzila, kwaviya
wamwenga wawo walawa kutali."

[4] Wanahina wake wamuuza, "Hano
chamwiichuwala, izapatika kulihi ndiya ya
kuwegutiza wanhu wano wose?"

[5] Yesu kawauza, "Munayo magate men-
gahi?"

Wamwidika, "Chinayo saba."

[6] Yesu kawalongela wanhu wakale hasi.
Kayasola yaja yamagate saba, kamwing'ha
Mulungu hewela. Maabaho kayamogola
yamagate yaja na kuweng'ha wanahina
wake waweng'he wanhu, na wawo wa-
tenda ivo. [7] Iviya wakala na visomba vi-
dodo. Yesu kamwing'ha Mulungu hewela,
kawalongela wanahina wake wawagolele
wanhu iviya. [8] Wanhu waja weguta. Amal-
abaho wanahina wadondoleza masigavu
na wamemeza vigelo saba. [9] Na wanhu
wadile wakala wafosa magana malongo
mane. Yesu kawalaga wanhu. [10] Bahobaho
kakwela mwiingalawa na wanahina wake,
kahita mwiisi ya Dalimanuta.

Mafalisayo wolonda mauza uza kulawa kwa Mulungu
(Masayo 12:38-42, 16:1-4)

[11] Mafalisayo wamwenga weza kwa Yesu,
wandusa kuibishila na Yesu. Wakala
wolonda kumgeza, ivo wamulonda yatende
chilaguso cha mauzauza kulawa kwa Mu-
lungu. [12] Yesu kapata usungu muumoyo,
kalonga, "Mbona wanhu wa ulelwa uno
wolonda vilaguso? Nowalongelani kweli,
habule chilaguso chonda weng'higwe."

[13] Maabaho kawaleka, kakwela mwiin-
galawa na kukanha umwambu wa dilamba.

Lusu da Mafalisayo na da Helode
(Masayo 16:5-12)

[14] Wanahina wakala wazimiza kusola ya-
magate, wakala na gate dimwe muhala
mwiingalawa. [15] Yesu kawalamula, kawa-
longela, “Mwiilole! Muyiteganye na lusu da
Mafalisayo na da Helode!”
[16] Wanahina wandusa kuiuzagiza
wenyewo, “Kalonga vino kwaviya chabule
magate.”
[17] Yesu kayamanya yowakalile woiuza-
giza. Kawalongela, “Mbona moiuzag-
iza wenyewo kwaviya mwabule yamagate?
Mng'hali hamnalola wala hamnavimanya?
Vino mizoyo yenu ing'hali midala? [18] Meso
munayo mbali hamuwona? Magutwi mu-
nayo mbali hamuhulika? Wala hamukum-
buka? [19] Siku diya vinimogole yamagate
matano na kuweng'ha wanhu magana ma-
longo matano, vino mudondola vigelo vin-
gahi va masigavu?”
Wamwidika, “Chimemeza vigelo longo
na vidi.”
[20] Kawauza kaidi, “Na vinimogole yaja ya-
magate saba na kuweng'ha wanhu magana
malongo mane, mudondola vigelo vingahi
va masigavu?”
Wamwidika, “Chidondola vigelo saba.”
[21] Yesu kawauza, “Mung'hali hamunavi-
manya?”

Yesu komuhonya chipofu uko Besisaida

[22] Wafika mudibululu da Besisaida,
wanhu wemwenga wamgalila Yesu munhu
chipofu na wamulamba yandalise. [23] Yesu
kamwamha mkono munhu ija chipofu,
kanigala kunze ya dibululu. Maabaho
kamtemela mate muna yameso, kamwikila
makono yake na kumuuza, “Vino kodaha
kulola chinhu?”
[24] Munhu ija kalola kuchanyha, kalonga,
“Ona! Nowona wanhu, mbali walinga
mibiki yogenda.”
[25] Yesu kamwikila kaidi makono muna
yameso. Maabaho meso yake yavuguka,
nayo kawa mgima, na kawona vinhu vose
funhufunhu. [26] Yesu kamulagiliza chipofu
yahite ukaye kumwake na kamgomesa
sekeyabwele mudibululu diya.

*Petili kamtogola Yesu iyo Chilisito, Mu-
lopozi*
(Masayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

[27] Maabaho Yesu na wanahina wake
wahita muna yamabululu ya Kaisaliya Fil-
ipi. Mwiinzila Yesu kawauza, “Nilongeleni,
wanhu wolonga niye iyo yelihi?”
[28] Wamwidika, “Wamwenga wolonga
weye ni Yohana Mbatizi, wamwenga
wolonga ni Eliya na wamwenga wolonga
ni imwe wa walotezi wa Mulungu.”
[29] Yesu kawauza, “Na mweye mwolonga
niye ni yelihi?”
Petili kamwidika, “Weye ni Chilisito.”[a]
[30] Maabaho Yesu kawalamula, “Sekemu-
mulongele munhu yoyose mbuli ino.”

Yesu kolonga mbuli ya manhesa na ifa yake
(Masayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

[31] Yesu kandusa kuwafundiza wanahina
wake, “Mwana wa Munhu kolondeka
yagazigwe ng'hani na kulemigwa na
walala, na wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali
zihafosa siku nhatu, kezazilibuka.” [32] Yesu
kakala kolonga mbuli iyo funhufunhu.
Petili kamsola kumgwazo na kandusa
kun'bwakila. [33] Mbali Yesu kahinduka,
kawalola wanahina wake na kumbwakila
Petili, “Segela kuchisogo changu, Lu-
fyende! Kwaviya magesa yako siyo ya
Mulungu, ila ya chiunhu!”
[34] Maabaho Yesu kalutanga lung'husesa
lwa wanhu na wanahina, kawalongela,
“Munhu yoyose yolonda kunisondelela,
yaileme mwenyewo, yaitwike msalaba
wake yanisondelele.” [35] Kwaichimu
munhu yolonda kukombola ugima wake
mwenyewo kezawagiza, mbali munhu
yowagiza ugima wake kwa sama yangu,
na kwa sama ya Mbuli Inogile, munhu iyo
kezaukombola. [36] Vino munhu kobweda
choni kuipata isi yose mbali kowagiza
ugima wake? [37] Habule chinhu munhu
choyodaha kulava kuupata ugima wake
kaidi. [38] Fana munhu yahambonela chinyala
niye na mbuli zangu muna ulelwa uno
wa uzinzi na uhasanyi, niye, Mwana wa
Munhu nizamuwonela chinyala munhu iyo
vondanize muna utunhizo wa Tati yangu,
hamwe na wasenga wa kuulanga welile.

9

[1] Iviya Yesu kawalongela, “Nowa-
longela kweli, wanhu wamwenga weli

[a] 8:29 Chilisito: Zina Chilisito kwa Chigiliki fambulo jake ni Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu yawe Mfalume. Kwa Chiyebulaniya zina dino ni Maseya.

hano hawezadanganika mbaka wauwone
Ufalume wa Mulungu wokwiza kwa
ludabwa."

Utunhizo wa Yesu wowoneka
(Masayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili,
Yakobo na Yohana, kahita nawo hachanyha
muumulima mtali waidumwe. Baho
lukuli lwa Yesu lugaluka haulongozi hawo.
3 Viwalo vake vikala vomelemeta chwee,
habule munhu mwiisi yoyodaha kufuwa
viwalo kuwa fana ivo. 4 Maabaho wanahina
waja watatu wawaona Musa na Eliya
wolonga na Yesu. 5 Petili kamulongela Yesu,
"Mfundiza, vinoga cheye kukala bahano.
Leka chizenge vizewe vitatu, chimwe chako
na chimwenga cha Musa na chimwenga cha
Eliya." 6 Petili hachimanyile cha kulonga
kwaviya yeye na wayage wakala wodumba
ng'hani.
7 Maabaho dilawililа wingu diwagubika,
na dizi dilawa mudiwingu kulonga, "Ino
niiyo mwanangu, nyachende wangu,
mumtegeleze!" 8 Lusita ulo ulo wanahina
walola kuno na kuno, hawamuwone munhu
imwenga ila Yesu yaidumwe.
9 Viwakalile wohulumuka muumulima,
Yesu kawalongela, "Sekemumulongele
munhu yoyose yomuyawone mbaka niye,
Mwana wa Munhu vondanizilibuke kulawa
kuiifa."
10 Wamhisa mbuli ija, mbali waiuzag-
iza wawo kwa wawo, "Kuzilibuka kulawa
kuiifa fambulo jake choni?" 11 Wamuuza
Yesu, "Mbona wafundiza Malagilizo wo-
longa Eliya kolondeka kwiza teng'hu?"
12 Yesu kawedika, "Kweli Eliya kezak-
wiza teng'hu na kusasala chila chinhu
goya. Mbali, habali yandikigwa Mwana
wa Munhu kezagazigwa ng'hani na
kulemigwa? 13 Mbali nowalongela, Eliya
keza kamala, na wanhu wamtendela
vowalondile, fana vayandikiligwe muna
yamaandiko."

Yesu komuhonya mwana yeli na chinyamkela
(Masayo 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 Hata viwawafikile waja wanahina
wamwenga, waluwona lung'husesa
lukulu lwa wanhu luwazunguluka, na
wafundiza Malagilizo wamwenga wakala
woibishila nawo. 15 Lusita ulo ulo
ulung'husesa lwa wanhu viwamuwonile
Yesu, wazanywa ng'hani na wamkimbililа
kumulamsa. 16 Yesu kawauza wanahina
wake, "Moibishila choni na wawo?"
17 Munhu imwe muja muulung'husesa
lwa wanhu kamwidika, "Mfundiza, niku-
galila mwanangu, kana chinyamkela yam-
tendile kuwa bubu. 18 Yahamwizila, komb-
wanha hasi na kumtenda mwana yalaw-
igwe na hovu muumulomo, kogegeda meno
na kunyala ulukuli wose. Niwalongela
wanahina wako wamulave chinyamkela
iyo, mbali hawadahile bule."
19 Yesu kawedika, "Mweye ulelwa ulibule
uhuwilo! Ng'hale na mweye mbaka
zuwaki? Mgaleni kumwangu." 20 Wamgala
kwa Yesu.
Chinyamkela viyamuwone Yesu, ba-
hobaho kamguma chisango mwana ija,
mwana ija kagwa hasi koibimbilisa kuno
kolava hovu muumulomo. 21 Yesu kamuuza
tata wa mwana ija, "Mwana ino kawa vino
kusongela zuwaki?"
Kamwidika, "Kusongela kuudodo wake.
22 Miyanza mingi chinyamkela kageza kung-
wisa muumoto hebu munayamazi muladi
yamkome. One uhadaha, uchiwonele ubazi
na uchitaze!"
23 Yesu kamulongela, "Habali kolonga
uhadaha! Niye nokulongela, yose yodahika
kumwake yoyohuwila."
24 Bahobaho tata wa mwana ija kalonga
kwa dizi kulu, "Nohuwila mbali uhuwilo
wangu mdodo. Nitaze niwe na uhuwilo
mkulu!"
25 Yesu viyaonile lung'husesa lwa wanhu
wokongezeka kuulongozi kumwake,
kambwakila chinyamkela ija, "Weye
chinyamkela wa ububu na unziwi, nokulon-
gela mulawe imwana ino, sekeumwingile
kaidi!"
26 Chinyamkela kaguta kwa dizi kulu,
kamgwisa mwana iyo hasi, maabaho ka-
mulawa. Imwana kawoneka fana kadan-
ganika, ivo wanhu wamwenga walonga,
"Kadanganika!" 27 Mbali Yesu kamwamha
mkono imwana ija, kamtaza kwinuka, nayo
kenuka.
28 Yesu viyengile mnyumba, wanahina
wake wamuuza viyakalile yaidumwe,
"Habali cheye hachidahile bule ku-
mulava chinyamkela?" 29 Nayo kawedika,
"Chinyamkela fana ino hadaha kulawa ila
kwa kutosa muhala."

Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Yesu na wanahina wake wasegela
hanhu haja kufosela Galilaya. Halondile
munhu yavimanye kuyeli, 31 kwaviya
kakala kowafundiza wanahina wake.
Kawalongela, "Niye, Mwana wa Munhu
nizageligwa muna yamakono ya wanhu,
nawo wezanikoma. Mbali zihafosa siku
nhatu, nizazilibuka."
32 Wanahina wake hawavimanyile bule
mbuli iyo, mbali wadumba kumuuza.

Yelihi yeli mkulu?
(Masayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Viwafikile Kapelinaumu, wengila
mnyumba. Yesu kawauza, "Mukala
mwiibishila choni muinzila?"
34 Mbali wawo hawamwidike kwaviya
muinzila wakala woibishila yelihi yeli
mkulu mgati yawo.
35 Yesu kakala hasi, kawalanga waja
wanahina wake longo na waidi na
kuwalongela, "Munhu yoyose yoyolonda
kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe wa
kuuhelelo, na yawe mtumwa wa wose."
36 Kamsola imwana mdodo, kamwimiza
hagati yawo. Maabaho kamuhagatila na
kuwalongela, 37 "Munhu yoyose yonda
yamuhokele imwana fanile ino kwa zina
jangu, konihokela niye. Na munhu yoyoni-
hokela niye, hanihokela niye niidumwe, ila
komuhokela na ija yoyanhumile iviya."

Munhu yoyochitogola ka ubanzi wetu
(Luka 9:49-50)

38 Yohana kamulongela Yesu, "Mfun-
diza, chimuwona munhu imwe kolava
chinyamkela kwa zina jako. Cheye
ching'oma kwaviya siyo miyetu vichili."
39 Yesu kawalongela, "Sekemumgome.
Habule munhu yotenda mauzauza kwa zina
jangu na kuno konilonga vihile. 40 Kwaviya
munhu yoyose haiswela na cheye, ni
miyetu vichili. 41 Nowalongela kweli,
munhu yoyose yonda yaweng'he nhungo
ya mazi ya kung'wa kwaviya mweye mwa
wanhu wa Chilisito, kezahokela gweko jake.

Kugezigwa muna uhasanyi
(Masayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 "Munhu yoyose yonda yamtende imwe
wa wadodo wano wowonihuwila yatende
uhasanyi, muhavu munhu iyo yafungiligwe
dibwe kulu da kudundila muna isingo yake
na kwasigwa mwiibahali. 43 One mkono
wako uhakutenda utende yehile, uukanhe.
Muhavu wingile muna ugima wa siku zose
na mkono umwe muhala, kufosa kwingila
na makono maidi jehanamu. Uko moto
wake hauzimika bule.* 45 Iviya one umgulu
wako uhakutenda utende yehile, ukanhe.
Muhavu wingile muna ugima na umgulu
umwe, kufosa kuwa na migulu midi na
kwasigwa jehanamu. 47 Na one ziso jako da-
hakutenda utende vihile, ding'ole. Muhavu
kwingila muna Ufalume wa Mulungu na
ziso dimwe, kufosa kuwa na meso maidi na
kwasiga jehanamu. 48 'Uko mhembele wake
hawafa bule, na moto wake haufa bule.'
49 "Chila munhu kezahungigwa kwa
umoto, fana nyama viigumigwa munyu.
50 "Munyu unoga, mbali one wahagiza
umunyu wake, wizagumigwa choni mbaka
ukolele?
"Muwe na umunyu wa umbwiya mgati
yenu, mukale kwa tindiwalo."

10

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Masayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Maabaho Yesu kasegela hanhu haja
na kwita Yudeya, na kukanha lwanda
lwa Yolodani. Lung'husesa lwa wanhu
lumwitila, nayo kawafundiza fana vaya-
tendaga.
2 Mafalisayo wamwenga wamwitila Yesu
na kumgeza, wamuuza, "Chilongele, vino
vinoga mulume kumuleka muke wake?"
3 Yesu kawauza, "Musa kawalagiliza vil-
ihi?"
4 Wawo wamwidika "Musa kachilongela
kuwa mulume kodaha kumwing'ha
chibuwa cha nyasa na kumuleka muke
wake."
5 Yesu kawalongela, "Musa kawandik-
ila lagilizo ijo kwaviya mizoyo yenu mi-
dala. 6 Mbali maandiko yolonga, ku-
lawa kwandusigwa kulumbwa isi, Mulungu
kawalumba mulume na muke. 7 'Kwa
ichimu icho mulume keza muleka tati yake
na mami yake, nayo kezailumba na muke
wake, 8 nawo wezakuwa lukuli lumwe.' Ivo

* 9:43 Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza misitali ya 44 na 46, "Umo funza wake hawafa na moto wake hauzimika bule."

wawo si waidi kaidi, ila lukuli lumwe. [9] Ivo
chiya chayalumbilize Mulungu, munhu
sekeyachigole."
[10] Vawabwelile mnyumba, wanahina
wake wamuuza Yesu mbuli iyo. [11] Yesu
kawalongela, "Munhu yoyose yomwasa
muke wake na kusola muke imwenga,
iyo komtendela uzinzi muke wake wa
mwanduso. [12] Viyaviya muke yomuleka
mulumake na kusoligwa na mulume
imwenga, komtendela uzinzi mulumake."

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

[13] Wanhu wamwenga wamgalila Yesu
wana wadoododo yawekile makono yake,
mbali wanahina wawabwakila wanhu waja.
[14] Yesu viyaonile ivo, kehilwa, kawalongela
wanahina wake, "Walekeni wana wadoo-
dodo weze kumwangu, sekemuwagome
kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa
wanhu fana wana wano. [15] Nowalongela
kweli, munhu yoyose yoyolema kuuhokela
Ufalume wa Mulungu fana mwana mdodo,
hadaha kwingila mu Ufalume uwo bule."
[16] Maabaho kawahagatila wana waja,
kawekila makono yake na kuwatemela
mate.

Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

[17] Yesu viyanduse kusegela, munhu imwe
kamkimbilila, kamtumbalila mavindi na
kumuuza, "Mfundiza unogile, nitendeze
niye niupate ugima wa siku zose"?
[18] Yesu kamuuza, "Habali konhanga niye
ninoga?" Habule yanogile ila Mulungu
yaiduwe. [19] Kuyamanya malagilizo,
sekeukome na sekeutende uzinzi na
sekeubawe na sekeubunze na sekeuvwize
na uwategeleze tati yako na mami yako.
[20] Munhu ija kalonga, "Mfundiza! Nizamha
ndagilizi zose kwandusila udodo wangu."
[21] Yesu kamulola kamulonda na kamu-
longela kuhungukilwa na mbuli imwe.
Hita ukagule vose vuuli navo, uweng'he
hela ngayengaye, na weye kwizakuwa
na ngama uko kuulanga. Maabaho wize
unisondelele. [22] Munhu ija viyahulike ivo,
kakwesa ng'hombali, kasegela kwa luholozi
kwaviya kakala na vinhu vingi.
[23] Yesu kalola banzi zose na kuwalongela
wanahina wake, "Izakuwa vidala ng'hani
wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna
Ufalume wa Mulungu!"
[24] Wanahina wazanywa viwahulike mbuli
iyo. Mbali Yesu kawalongela kaidi,
"Wanangu, vidala ng'hani kwingila muna
Ufalume wa Mulungu! [25] Vidala ng'hani kwa
munhu yeli na vinhu vingi kwingila muna
Ufalume wa Mulungu, kufosa ngamiya
kwingila muna ichizonzo cha sanzia."
[26] Wanahina wazanywa ng'hani, wandusa
kwiiuza, "Vino yelihi yonda yadahe ku-
lopoligwa?"
[27] Yesu kawalola, kalonga, "Kwa munhu
haidahika bule, ila kwa Mulungu haili ivo,
yose yodahika kwa Mulungu."
[28] Petili kamulongela Yesu, "Cheye
chileka vose na chikusondelela weye!"
[29] Yesu kawalongela, "Nowalongela kweli,
munhu yoyose yalekile kaye yake hebu
ndugu zake hebu lumbu zake hebu mami
yake hebu tati yake hebu wanage hebu
migunda kwa ichimu cha niye na mbuli
inogile, [30] kezahokela miyanza mingi, muna
lusita luno lwa sambi. Kezahokela miyanza
gana, kaye, wandugu, walumbu, mama,
wana na migunda na viyaviya kudununzwa.
Na muna ulusita lukwiza, kezahokela ugima
wa siku zose. [31] Mbali waja wenevale
wezakuwa wohawapetigwa, na waja
wohawapetigwa wezakuwa wenevale."

Yesu kolonga deketatu mbuli ya ifa yake
(Masayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

[32] Yesu na wanahina wake wakala
mwiinzila, woita Yelusalemu. Yesu
kakala kawalongolela, wanahina wake
wazanyigwa, na wanhu wasondelele
wengilwa na ludumbo. Yesu kawasola
kaidi kumgwazo waja wanahina longo na
waidi, kandusa kuwalongela yaja yonda
yamulawilile. [33] Kawalongela, "Mnhegeleze,
choita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu
kezatuligwa kwa wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo. Nawo wezamtagusa
ifa, na maabaho wezamtula kwa wanhu
weli siyo Wayahudi. [34] Na wawo wezanizeha
kuno wonitemela mate kuno wonitowa
mibalati, maabaho wezanikoma. Mbali siku
ya tatu nizazilibuka."

Pulo da Yakobo na Yohana
(Masayo 20:20-28)

35 Maabaho Yakobo na Yohana, wana wa
Zebedayo wamwizila Yesu na wamulon-
gela, “Mfundiza, kuna chinhu cholonda
uchitendele.”
36 Yesu kawauza, “Chinhu gani?”
37 Wamwidika, “Vondaukale muna
ichigoda chako cha Ufalume muna
utunhizo wako, cholonda chikale na weye,
imwe ubanzi wako wa kulume na imwenga
ubanzi wako wa kumoso.”
38 Yesu kawalongela, “Hachimanya chim-
pula. Vino mwodaha kung'wila nhungo ya
manhesa ining'wila niye hebu kubatizigwa
ubatizo unibatizigwa niye?”
39 Wamwidika, “Chodaha,”
Yesu kawalongela, “Mwizaing'wila
nhungo ining'wila niye na kubatizigwa
ubatizo unibatizigwe niye. 40 Mbali niye
sidaha kusagula yelihi yakale ubanzi wangu
wa kulume hebu wa kumoso. Hanhu baho
wezakala waja wasaguligwe na Mulungu.”
41 Waja wanahina longo viwahulike
chiya chiwapulile Yakobo na Yohana,
wawawonela ludoko. 42 Yesu kawalanga
hamwe na kuwalongela, “Muvimanya waja
wowoneka kuwa watawala wa wanhu weli
siyo Wayahudi wotawala kwa nguvu, na
walangulizi wawo wana udaho mkulu
kwa wanhu. 43 Mbali si ivo kumwenu.
Munhu yoyose yolonda kuwa mkulu
kumwenu, kolondeka yawe msang'hani
wenu, 44 na yoyose kumwenu yolonda
kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe
mtumwa wa wose. 45 Kwaviya Mwana wa
Munhu hezile kusang'hanilwa bule, ila
kuwasang'hanila wanhu na kuulava ugima
wake kuwakombola wanhu wengi.”

Yesu komuhonya chipofu Batulome
(Masayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Maabaho wafika Yeliko. Yesu na
wanahina wake hamwe na lung'husesa
lukulu lwa wanhu vawakalile wosegela
mudibululu ijo, chipofu imwe yoy-
atangigwe Batulome mwana wa Timayo
kakala yakalile mumgwazogwazo mwa
inzila, kopula. 47 Viyahulike Yesu Mnazaleti
kofosa baho, kandusa kutanga kwa dizi
kulu, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele
ubazi!”
48 Wanhu wengi wambwakila na wamu-
longela yanyamale. Mbali yeye kagendelela
kutanga kwa dizi kulu, “Mwana wa Daudi,
niwonele ubazi!”
49 Yesu katimalala na kulonga, “Mulonge-
leni yeze.”
Ivo wamtanga ija chipofu, wamulongela,
“Igangamize! Ima, kokutanga!”
50 Kawasa ngolole wake, kazumha na
kumwitila Yesu.
51 Yesu kamuuza, “Nikutendele choni?”
Chipofu iyo kamwidika, “Mfundiza,
nolonda kuwona.”
52 Yesu kamulongela, “Hita, kuhuwila
kwako kukuhonya.”
Lusita ulo chipofu kadaha kuwona, kam-
sondelela Yesu mzila.

11

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Viwafikile habehi na Yelusalemu,
habehi na mabululu ya Besifage na
Besaniya, kuna umulima wa Mizaituni,
Yesu kawatuma wanahina wake waidi
walongole. 2 Kawalongela, “Hiteni kuchibu-
lulu chili kuulongozi. Vondamwingile,
mwiza muwona mwana chihongwe
kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na
munhu. Mfunguleni mumgale hano. 3 One
munhu yahawauza, ‘Mbona motenda ivo?’
Mulongeleni, Mndewa komulonda na keza
mbweleza hano sambi.”
4 Wanahina waja wahita na kumuwona
mwana chihongwe kafungigwa hana ul-
wivi wa kaye. Vawakalile womfungula,
5 wanhu wamwenga wakalile wemile baho
wawauza, “Motenda choni? Habali mom-
fungula iyo chihongwe?.”
6 Nawo wawalongela fana Yesu vayawa-
longele, na wanhu waja wawaleka wahite.
7 Wamgala mwana chihongwe iyo kwa
Yesu, wavitandika viwalo vawo mchanyha
yake, na Yesu kakala mchanyha ya mwana
chihongwe iyo. 8 Wanhu wengi wanzanza
viwalo vawo mwiinzila, na wamwenga
wakanha matambi ya mibiki mumigunda
na kuyanzanza mwiinzila. 9 Wanhu
walongole na waja wamsondelele walan-
dula madizi yawo, waguta, “Mwing'heni
nhogolwa Mulungu, Mulungu kamtemela
mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa!
10 Utemeligwe mate ufalume woukwiza wa
wasaho yetu Daudi. Nhogolwa Mulungu
yeli Kuchanyha ng'hani kuulanga!”

[11] Yesu kengila Yelusalemu na kahita
mwii Kaye ya Mulungu. Kalola chila chinhu
ugaluga, mbali kwaviya zuwa dikala dis-
wile, kahita Besaniya hamwe na wanahina
wake longo na waidi.

Yesu kouduwila mbiki wa nhini
(Masayo 21:18-19)

[12] Siku isondelele vawakalile wolawa Be-
saniya, Yesu kakala na nzala. [13] Kauwona
mbiki wa mtini kwa kutali uli na mayani
mengi. Kaugendela yawone fana kodaha
kupata nhini. Mbali viyafikile, hawonile
tini, ila mayani muhala, kwaviya haukalile
msimu wa nhini. [14] Maabaho kaulongela
mbiki uja, "Kusongela sambi na kugen-
delela, habule munhu yonda yaje kaidi
matunda yako ng'o!"

Na wanahina wake wahulika vayalongile
ivo.

Yesu koita mwii Kaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

[15] Wafika Yelusalemu, Yesu kengila mwii
Kaye ya Mulungu. Maabaho kandusa
kuwawinga wanhu wakalile wochuuza na
kugula vinhu umo. Kavihindula ivilingo
va wanhu wakalile wovunja hela, na
vigoda va wanhu wakalile wochuuza
nziwa. [16] Kawalemesa kulawa na chinhu
chochose mwii dikonhi da Kaye ya
Mulungu. [17] Maabaho kawafundiza, "Muna
yamaandiko Mulungu kolonga, 'Kaye
yangu izatangwa kaye ya nhambiko, kwa
wanhu wa ziisi zose.' Mbali mweye
muitenda kuwa mina ya wabavi!."

[18] Wakulu wa nhambiko na wafundiza
Malagilizo vawahulike yayo, wandusa ku-
londa nzila ya kumkoma Yesu. Mbali
wakala wamdumba kwaviya lung'husesa
lose lukanganyika kwa mafundizo yake.
[19] Viikalile ichigulogulo, Yesu na wanahina
wake wasegela mudibululu ijo.

Fundizo dichipata kulawa kwa mtini unyalile
(Masayo 21:20-22)

[20] Siku isondelele imitondo, vawakalile
wofosa wauwona mbiki wa mtini unyala ku-
songela muna yamazizi mbaka kwinhem-
beti. [21] Petili kakumbuka chayalongile Yesu,
kamulongela, "Mfundiza, lola! Uja mbiki
wa mtini wouuduwile unyala!"

[22] Yesu kawedika, "Muhuwile Mulungu.
[23] Nowalongela kweli, one munhu ya-
haulongela lugongo luno, 'Hita ukayase
muibahali,' one hawile na begeta mumoyo
wake, ila kohuwila kuwa chayalongile
chizalawilila, chizatendeka kumwake. [24] Ivo
nowalongela, vimtosa na kupula chinhu
chochose, muhuwile kuwa muhokela, navo
vizakuwa venu. [25] Vomtosa, mulekelele
chila munhu yoyawahasanye chochose
chiya, muladi Tati yenu yeli kuulanga nayo
yawalekelele uhasanyi wenu." [26] Mbali fana
mweye hamuwalekelela wayenu, nayo Tati
yenu yeli kuulanga hezawalekelela bule
uhasanyi wenu.

Mbuza kusonhela udaho wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

[27] Wafika kaidi Yelusalemu. Yesu
viyakalile yoita mwii Kaye ya Mulungu,
wakulu wa nhambiko na wafundiza Malag-
ilizo na walala wamwitila. [28] Wamuuza,
"Weye kotenda vinhu vino kwa udaho gani?
Yelihi yakwing'hile udaho wa kutenda
yayo?"

[29] Mbali Yesu kawedika, "Na niye niza-
wauza mbuli imwe, mwahanidika, na niye
iviya nizawalongela kwa udaho wa yelihi
noyatenda yano. [30] Yelihi yoyamwing'hile
Yohana udaho wa kubatiza? Mulungu hebu
wanhu? Nilongeleni."

[31] Waiuza wenyewo na kulonga, "One cha-
halonga, 'Ulawa kwa Mulungu,' kezachi-
uza, 'Lelo habali hamumuhuwile?' [32] Na
hachidaha kulonga 'Ulawa kwa munhu.' "
Wawadumba wanhu kwaviya wanhu wose
wavimanya kuwa Yohana kakala mulotezi
wa Mulungu. [33] Ivo wamwidika Yesu, "Ch-
eye hachivimanya."

Yesu kawalongela, "Na niye iviya siwa-
longela bule kwa udaho wa yelihi notenda
yano yose."

12

Simwe da walimi na mgunda wa mizabibu
(Masayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

[1] Yesu kandusa kulonga nawo kwa
masimwe. "Munhu imwe kahanda miz-
abibu mumgunda. Amalabaho kazungu-
lusila wako, kahimba hanhu ha kubojogela
nzabibu, na kazenga lingo. Keka mkalizi,
maabaho kahita isi ya kutali. [2] Msimu
wa kwaha nzabibu viufikile, kamtuma
msang'hani wake kwa waja walimi, muladi

wamwing'he nzabibu. [3] Mbali walimi
wamgwila, wamtowa na kumuwinga
bila kumwing'ha chinhu. [4] Maabaho
kamtuma kaidi mtumwa imwenga. Iyo
nayo wamtowa muna iditwi na kumtendela
vihile. [5] Kamtuma mtumwa imwenga,
iyo wamkoma. Kawatuma watumwa
wamwenga wengi, wamwenga wawatowa,
na wamwenga wawakoma. [6] Kasigala
na munhu imwe wa kumtuma, nayo
kakala mwanage nyachende. Kalonga,
'Ino wa uhelelo wezamtegeleza, kwaviya
ni mwanangu.' [7] Mbali walimi waja
wailongela, 'Ino iyo muhazi. Leka
chimkome na uhazi wizakuwa wetu.' "
[8] Ivo wamgwila na kumkoma, maabaho
wamwasa kunze mwa mgunda uwo.

[9] Maabaho Yesu kauza, "Vino munhu
mwene mgunda kezatendaze?" "Keza-
kwiza na kuwakoma walimi waja, na
kuweng'ha wanhu wamwenga mgunda uja
wa mizabibu. [10] Hamsomile andiko jelile
dodilonga.
'Dibwe dodilemigwe na iwazenzi,
sambi diwa da chandusilo.
[11] Vinhu vino vitendigwa na Mndewa,
navo ni va mwazanyo kumwetu!' "

[12] Walangulizi wa Wayahudi walonda
kumgwila Yesu, kwaviya wavimanya
kalonga simwe ijo kuwalonga wawo. Mbali
wawadumba wanhu, kwa ivo wamuleka,
wahita.

Mbuli ya kuliha kodi
(Masayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

[13] Hamwande Mafalisayo wamwenga
na wanhu wamwenga wa chibumbila
cha mfalume Helode watumigwa kwa
Yesu muladi wamtege kwa mbuli zake.
[14] Wamwitila na kulonga, "Mfundiza,
chovimanya kuwa weye kwa munhu ulonga
ukweli, na humdumba munhu yoyose,
kwaviya hulola ukulu wa munhu, mbali
muna ukweli muhala kofundiza nzila ya
Mulungu. Ivo uchilongele, vino vinoga
hebu havinogile kuliha kodi kwa Kaisali?
Chimwing'he hebu sekechimwing'he?"

[15] Mbali Yesu kaumanya udelenya wawo.
Kawauza, "Mbona mwonigeza? Ngalileni
hela niilole."

[16] Wamgalila. Nayo kawauza, "Chihanga
chino na zina dino va yelihi?"

Wamwidika, "Va Kaisali."

[17] Ivo Yesu kalonga, "Vinhu va Kaisali
mwing'heni Kaisali, vinhu va Mulungu
mwing'heni Mulungu."

Nawo wamwazanya ng'hani.

Mbuli ya kuzilibuka
(Masayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

[18] Maabaho wanhu wamwenga muna
ichibumbila cha Masadukayo, wanhu wo-
longa kuwa habule kuzilibuka, wamwitila
Yesu, wamuuza, [19] "Mfundiza, Musa
kachandikila lagilizo dino, 'Fana munhu
yahadanganika na kuleka muke mgane
yelibule mwana, ndugu wa munhu
yafile kolondeka yamsole mgane iyo,
muladi yamulelele ndugu yake wana.'
[20] Kukala na ndugu saba. Mkulu wawo
kasola muke na kadanganika halekile
mwana. [21] We kaidi kamsola mgane iyo,
nayo kadanganika iviya halekile mwana.
Ilawilila ivo ivo kwa ndugu we ketatu.
[22] Ndugu wose saba wamsola muke iyo
mbali hawalekile wana bule. Kuuhelelo,
muke ija iviya kadanganika. [23] Lelo wanhu
vondawazilibuke kulawa mwi ifa, muke iyo
kezakuwa muke wa yelihi? Kwaviya ndugu
wose saba wakala wamsola."

[24] Yesu kawedika, "Mweye mwohasanya
kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile
wala udaho wa Mulungu. [25] Wanhu iwadan-
ganike vondawazilibuke, hawezasola wala
kusoligwa, wezakuwa fana wasenga wa
kuulanga. [26] Kwa mbuli ya kuzilibuka
kwa wanhu iwadanganike, vino hamu-
somile bule muchitabu cha Musa mbuli ya
ichibago chikwaka moto? Mulungu vaya-
mulongele Musa, 'Niye Mulungu wa Bu-
lahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu
wa Yakobo.' [27] Yeye siyo Mulungu wa wanhu
iwadaganike, ila wa wanhu wagima. Ivo
mweye mwohasanya ng'hani!"

Lagilizo kulu
(Masayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

[28] Imwe wa wafundiza Malagilizo
kafika na kuhulika Yesu koisosokanya na
Masadukayo. Viyaonile Yesu kawedika
goya, kamuuza, "Muna yamalagilizo yose,
lagilizo dilihi dikulu kufosa yose?"

[29] Yesu kamwidika, "Lagilizo kulu ijo
dino. 'Tegelezeni, mweye wanhu wa Isi-
laeli! Mndewa Mulungu wetu iyo Mndewa
yaidumwe. [30] Mulonde Mndewa Mulungu

wako kwa moyo wako wose, na kwa muhe
wako wose, na kwa hakili zako zose, na kwa
nguvu zako zose.' [31] Na dilagizo da kaidi
kwa ukulu ijo dino, 'Mulonde miyago fana
vowiilonda mwenyewo.' Habule lagilizo
kulu kufosa yano maidi."
[32] Ija mfundiza Malagilizo kamulongela
Yesu, "Mfundiza, kwidika goya vuulongile
Mndewa yaidumwe iyo Mulungu, na hab-
ule mulungu imwenga ila yeye. [33] Iviya
umulonde Mulungu kwa moyo wako wose
na kwa hakili zako zose na kwa nguvu
zako zose, na kumulonda miyago fana
vouwilonda mwenyewo vinoga kufosa ku-
mulavila zabihu Mulungu."
[34] Yesu viyaonile kamwidika kwa ubala,
kamulongela, "Huli kutali na Ufalume wa
Mulungu."
Kulawa baho, habule munhu yoya-
muuzile Yesu chinhu chochose kaidi.

Chilisito iyo yelihi?
(Masayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

[35] Yesu viyakalile kofundiza mwii Kaye
ya Mulungu, kawauza, "Habali wafundiza
Malagilizo wolonga Chilisito ni mwana wa
Daudi? [36] Muhe Yelile kamulanguliza Daudi,
nayo kalonga.
'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Ukale ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehile kumwako
hasi ha magulu yako.'
[37] Daudi mwenyeo komtanga Chilisito 'Mn-
dewa.' Lelo Chilisito kodahaze kuwa
mwana wa Daudi?"

*Yesu kowalamula wanhu wayilole na wa-
fundiza Malagilizo*
(Masayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Lung'husesa lwa wanhu lukala
lumtegeleza Yesu kwa deng'ho. [38] Viyakalile
kofundiza, kawalongela, "Muyilole na
wafundiza Malagilizo! Wolonda kuyawala
viwalo vitali na kuita mumasoko muladi
walamsigwe kwa nhunya. [39] Iviya wosagula
vigoda va kuulongozi mwii zikaye za
kutosela, na kukala hanhu hanogile
kuna yamadugila. [40] Wowabamanya na
kusola kaye za wagane. Kuyilagusa kuwa
wanoga, wotosa nhosa nhali. Wanhu wawo
wezatagusigwa nhaguso ng'hulu!"

Sadaka ya mgane
(Luka 21:1-4)

[41] Yesu kakala mwii Kaye ng'hulu
ya Mulungu habehi na chitanda cha
sadaka, kawalola wanhu vawakalile wolava
sadaka. Matajili wengi walava hela nyingi.
[42] Maabaho keza mwanamke mgane na
ngayengaye, kalava sente mbili. [43] Yesu
kawalanga wanahina wake na kuwalongela,
"Nowalongela kweli, mgane ino keka
nyingi mwiichitanda cha sente kufosa
wose. [44] Kwaviya wose walava zawasigaze,
mbali mgane ino kalava vose vayalinavo."

13

*Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa
Kaye ya Mulungu*
(Masayo 24:1-2, Luka 21:5-6)

[1] Yesu viyakalile kolawa mwii Kaye
ya Mulungu, mwanahina wake imwe
kamulongela, "Mfundiza, lola mabwe na
mazengo yano viyanogile!"
[2] Yesu kamwidika, "Koyawona mazengo
yayo makulu? Hadizalekigwa dibwe
mchanyha ya dibwe dimwenga, chila dibwe
dizakwasigwa hasi."

Magayo na manhesa
(Masayo 24:3-14, Luka 21:7-19)

[3] Yesu viyakalile muna Ulugongo lwa
Mizaituni, umwambo wa Kaye ya Mu-
lungu. Petili na Yakobo na Yohana na
Andeleya wamuuza viwakalile waidumwe.
[4] "Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki,
yayo yose yezalawilila zuwaki? Na vila-
guso vilihi vondavilaguse kuwa yayo yose
ya mmabehi kulawilila?"
[5] Yesu kawalongela, muilole, munhu
sekeyeze yawavwizile. [6] Wanhu wengi
wezakwiza na kulonga, niye niiyo! Na
wezawavwizila wengi. [7] Na mweye
vondamuhulike ng'hondo na mbuli za
ng'hondo, sekemudumbe. Yayo yolondeka
kulawilila, mbali uhelelo ung'hali kufika.
[8] Isi izayitowa na isi imwenga, na ufalume
wizayitowa na ufalume umwenga. Chila
hanhu hezakuwa na migudemeko ya isi, na
kwizakuwa na nzala. Yano yose yezakuwa
fana mwanduso wa usungu wa kuibasula
mwana.
[9] "Na mweye muyilole. Mwizagwiligwa
na kugaligwa kwiichitala. Mwizatowigwa
mwii zikaye za kutosela. Mwizagaligwa
haulongozi ha watawala na wafalume kwa
ichimu changu, muladi muwalongele Mbuli

Inogile. [10] Na ung'hali uhelelo haunafika,
Mbuli Inogile yolondeka kupetigwa kwa
ziisi zose. [11] Vondawawagwile mweye na
kuwagala kwiichitala, sekemugese chonda
mulonge. Lusita vondalufike, longeni
chochose chila chonda mwing'higwe,
kwaviya siyo mweye mulonga ila Muhe
Yelile. [12] Ndugu kezamuhinduka ndugu
yake yakomigwe, na tata kezamuhinduka
mwanage yakomigwe. Wana wezawalema
na kuwakoma tati zawo na mami zawo.
[13] Wanhu wose wezawehila kwa ichimu
changu. Mbali yoyose yonda yafunye
umoyo mbaka kuuhelelo kezakomboligwa.

Magayo makulu
(Masayo 24:15-28, Luka 21:20-24)

[14] "Vondamuwone 'Wihi wa ubananzi'
wima hanhu si hake (munhu yosoma
yavimanye), waja weli mwii isi ya Yudeya
wakimbilile kumilima. [15] Yeli kuchisuwili
sekeyahulumuke hasi, hebu kwingila
mnyumba kusola chinhu chochose. [16] Na
yeli kumgunda sekeyabwele ukaye kusola
viwalo vake. [17] Wezagaya ng'hani wanaake
weli na ziwimo na waja wokong'heza
muna zisiku izo! [18] Toseni ng'hani yayo
sekeyalawilile muna zisiku za chihuhwe!
[19] Kwaviya muna zisiku izo kwizakuwa
magayo makulu ng'hani, yayo yang'hali
kulawilila kusongela mwanduso Mulungu
viyalumbile isi yose mbaka sambi, na
hayezalawilila kaidi! [20] One Mndewa
sigambe yahunguze siku izo, habule
munhu yonda yahone. Mbali kwa ichimu
cha wanhu waja Mndewa woyawasagule,
kayahunguza zisiku izo.

[21] "Muna zisiku izo, munhu yoyose ya-
hawalongela, 'Loleni, Chilisito Mkombola,'
hebu 'Lola, kakuja!' Sekemumtogole.
[22] Kwaviya wezalawilila Machilisito wa
uvwizi na walotezi wa uvwizi. Wezatenda
uzonza na vilaguso muladi wawavwizile
hata waja Mulungu oyawasagule, one
ihadahika. [23] "Tegelezeni! Nomulongelani
chila chinhu chonda chilawilile."

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31, Luka 21:25-28)

[24] "Siku izo za magayo makulu zihafosa,
zuwa dizagumigwa ziza, na umwezi haw-
izalava mulenge wake. [25] Nhondo zizala-
gala kulawa kuulanga, na ludabwa wa ku-
ulanga wizatingisigwa. [26] Maabaho wanhu
wezaniona niye, Mwana wa Munhu naheza
mmawingu kwa udaho mkulu na utun-
hizo. [27] Na niye nizawatuma wasenga wangu
wa kuulanga kuwasola waja woniwasagule
mwii isi yose, kulawa ubanzi umwe mbaka
ubanzi umwenga.

Fundizo da mbiki wa mtini
(Masayo 24:32-35, Luka 21:29-33)

[28] "Mbiki wa mtini uwafundize mbuli
ino, vondamuwone matambi yake yokuwa
mateke na mayani yosuka, mwovimanya
kuwa msimu wa mvula wammabehi.
[29] Iviya, vondamuwone yose yayo yolawilila,
mvimanye Mwana wa Munhu kammabehi
ng'hani kwiza. [30] Nowalongeleni kweli,
wanhu wa ulelwa uno hawezafosa bule
mbaka yayo yose yalawilile. [31] Ulanga na
isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa
bule.

Habule munhu yavimanyile siku wala saa
(Masayo 24:36-44)

[32] "Habule munhu yavimanyile siku ija
wala saa ija. Hata wasenga wa kuu-
langa wala Mwana hawavimanyile, ila Tata
yaidumwe iyo yavimanyile. [33] Muyilole,
mkale meso kwa ichimu hamvimanya bule,
izakuwa zuwaki. [34] Izakuwa fana munhu
yohita mwanza na kuwalekela watumwa
wake ulangulizi, chila imwe na usang'hano
wake. Amalabaho kamulongela mkalizi
wa lwivi yawe meso. [35] Ivo mkale meso,
kwaviya hamuvimanyile bule mwene kaye
kokwiza zuwaki, kodaha kwiza ichigu-
logulo, hebu ichilo chikulu, hebu nzogolo
zikwika, hebu imitondo. [36] Fana yaheza
kwa kuwasinhusa, sekeyawafike mugona
nhongo. [37] Chino chiniwalongela mweye,
nowalongela wanhu wose, 'Mkale meso!' "

14

Lungilo da kumkoma Yesu
(Masayo 2:1-5, Luka 22:1-2, Yohana 11:45-53)

[1] Zisigala siku mbili kufika dugila da
Pasaka na dugila da magate hayanagu-
migwa hamila. Wakulu wa nhambiko
na wafundiza Malagilizo wakala wozahila
kumgwila Yesu chihupihupi na kumkoma.
[2] Walonga, "Sekechimgwile mwiiisiku ya
didugila da Pasaka, bule wanhu wezatenda
fujo."

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13, Yohana 12:1-8)

3 Yesu kakala uko Besaniya mwii kaye
ya Saimoni, munhu yoyakalile na dikulu
umwaka. Na viyakalile koja, mwanamke
imwe yakalile na nyhupa ya mavuta
yonung'hila ya bei ng'hulu ng'hani keza.
Kaifungula na kangidila Yesu mavuta yayo
nditwi. 4 Wanhu wamwenga wakalile baho
wehilwa na wayilongela, "Habali koya-
bananga vino mavuta yano ya bei ng'hulu
ng'hani? 5 Mavuta yano yahadahike
kuguligwa kwa hela nyingi ng'hani, na
hela izo waheng'higwe ngaengae!" Ivo
wambwakila muke iyo.
6 Mbali Yesu kalonga, "Mulekeni. Mbona
mwondesa? Kanhendela chinhu chinogile.
7 Munawo ngaengae siku zose, na mwodaha
kuwataza lusita lolose lumulonda. Mbali
hamwizakuwa hamwe na niye siku
zose. 8 Mwanamke ino katenda chiya
chayadahile. Kalongola kuluboboda lukuli
lwangu mavuta yonung'hila kulusasala kwa
mazisi. 9 Nowalongela kweli, hohose haja
mbuli inogile honda ipetigwe mwii iisi
yose, chino chayatendile mwanamke ino
chizalongigwa kwa kumkumbuka yeye."

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
(Masayo 26:14-16, Luka 22:3-6)

10 Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe
wa waja longo na waidi, kahita kwa
wakulu wa nhambiko muladi yamuhinduke
Yesu kumwawo. 11 Nawo viwahulike
Yuda chayawalongele, wadeng'helela,
wamulongela kuwa wezamwing'ha hela.
Ivo Yuda kandusa kuzahila nzila ya
kumuhinduka.

Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina wake
(Masayo 26:17-25, Luka 22:7-14, 21-23, Yohana 13:21-30)

12 Mwiisiku ya mwanduso ya dugila da
Magate hayanagumigwa hamila, isiku ya
kumchinja mwana ng'hondolo wa Pasaka,
wanahina wake wamuuza, "Kolonda chi-
hite kulihi kukusasalila ndiya ya Pasaka?"
13 Yesu katuma wanahina wake waidi,
kawalongela, "Hiteni mudibululu, umo
mwizayiting'hana na mulume kayitwika
nongo ya mazi. Msondeleleni 14 mbaka
mwii kaye yonda yengile, na mumulongele
mwene kaye, mfundiza kolonga, 'Chilihi
chiheleto cha wageni muladi nije ndiya
ya Pasaka na wanahina wangu?' 15 Nayo
kezawalagusila chiheleto chikulu chili
uchanyha chimalile kutandigwa. Umo
mnisasalile."
16 Wanahina wasegela, wahita kudibul-
ulu, na wawona chila chinhu fana Yesu
vayawalongele. Ivo wasasala ndiya ya
Pasaka.
17 Viifikile ichigulogulo, Yesu keza na
nawanahina longo na waidi. 18 Vawakalile
woja, Yesu kalonga, "Nowalongela kweli,
imwe vumwili, yoja hamwe na niye,
kezamhinduka."
19 Wanahina wanyunyuwala, wamuuza
imwe imwe, "Vino iyo niye?"
20 Yesu kawedika, "Imwe vumwili longo
na waidi, iyeye yotoweza gate hamwe
na niye mwiichiziga. 21 Mwana wa
Munhu kezadanganika fana Maandiko
vayandikigwe. Mbali kezagaya ng'hani
munhu ija yomuhinduka Mwana wa
Munhu. Ihawile muhavu fana munhu iyo
sigambe yelekigwe!"

Ndiya ya Mndewa
(Masayo 26:26-30, Luka 22:14-20, 1 Wakolimso 11:23-25)

22 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, ka-
mulongela Mulungu, "Hewela." Maabaho
kadimogola na kuweng'ha wanahina wake,
kawalongela, "Soleni, luno ulo lukuli
lwangu."
23 Maabaho kasola nhungo ya di-
vai, kamulongela Mulungu, "Hewela."
Kaweng'ha, na wose wang'wa mwiinhungo
iyo. 24 Kawalongela, "Ino iyo damu yangu
ya lagano ikwitika kwa ichimu cha wanhu
wengi. 25 Nowalongela kweli, sizakung'wa
kaidi divai ya nzabibu mbaka siku ija
vondaniing'we divai ya sambi muna
Ufalume wa Mulungu."
26 Maabaho viwakomeleze kwimba wila,
wahita kumulima wa Mizaituni.

Yesu kolagula kuwa Petili kezambela
(Masayo 26:31-35, Luka 22:31-34, Yohana 13:36-38)

27 Yesu kawalongela, "Mweye wose mwiz-
akimbila na kundeka, fana Maandiko Yelile
viyolonga,
'Nizamtowa imdimi,

na ng'hondolo wezapwililika.' [28] Mbali
hamwande ya kuzilibuka kwangu,
nizawalongolela kwita Galilaya."

[29] Petili kamulongela Yesu, "Hata wose
wahakuleka, niye sizakuleka ng'o!"

[30] Yesu kamulongela, "Nokulongela
kweli, ichilo cha diyelo, yang'hali nzogolo
hanakwika miyanza midi, kwizanibela
miyanza mitatu."

[31] Mbali Petili kakanhamiza kulonga,
"Hata ihalondeka chidanganike hamwe na
weye, sizakubela."

Na wanahina wamwenga wose walonga
ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane
(Masayo 26:36-46, Luka 22:39-46)

[32] Wafika hanhu hotangigwa Gesisemane.
Yesu kawalongela wanahina wake, "Lusita
niye lunita kutosa, mweye kaleni hano."
[33] Kawasola Petili na Yakobo na Yohana.
Nayo kandusa kuwona usungu na umoyo
womsafagiza ng'hani. [34] Kawalongela,
"Usungu uli muna umoyo wangu ni mkulu
ng'hani, wodaha kunikoma. Kaleni hano
na kaleni meso."

[35] Kahita kuulongozi chidogo, kayib-
wanha hasi na katosa, one ihadahika
sekeyafosele lusita luja lwa manhesa.
[36] Katosa, "Tata, Tati yangu! Yose yodahika
kumwako. Unisegezele nhungo ino ya
manhesa kumwangu. Mbali si fana
vinilonda niye, ila viulonda weye."

[37] Maabaho kawabwelela waja wanahina
watatu, kawafika wagona. Kamuuza Petili,
"Saimoni, kugona? Hudahile kukala
meso hata kwa zuwa dimwe muhala?"
[38] Kawalongela, "Kaleni meso na mtose
sekemwize kugezigwa. Muhe wolonda
kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule
ludabwa."

[39] Kahita kutosa mwanza wa kaidi, na
kalonga mbuli ziya ziya. [40] Maabaho kab-
wela kaidi, kawafika wanahina wake wag-
ona, meso yawo yakala vuwevuwe. Nawo
hawavimanyile bule da kumulongela.

[41] Yesu viyawabwelele lwakatatu, kawa-
longela, "Mng'hali mwogona na kuhu-
mula? Basi! Lusita lufika, niye, Mwana wa
Munhu sambi nogeligwa mmakono mwa
wahasanyi. [42] Mwinuke, chihite! Loleni ija
yonihinduka kammabehi!"

Yesu kogwiligwa
(Masayo 26:47-56, Luka 22:47-53, Yohana 18:3-12)

[43] Yesu viyakalile yogendelela kulonga,
Yuda, imwe wa waja wanahina longo na
waidi, kafika. Keza hamwe na lung'husesa
lwa wanhu weli na mizele na vilungu.
Wakala watumigwa na wakulu wa nham-
biko na wafundiza Malagilizo na walala.
[44] Yuda ija imuhinduka, kakala kalwing'ha
chilaguso lung'huse ulwo kuwa, "Ija yon-
danimnonele iyo iyo mgwileni, mumgale
na mumkalize sekeyasulupuke."

[45] Yuda viyafikile, bahobaho kangendela
Yesu na kulonga, "Mfundiza!" Maabaho
kamnonela. [46] Ivo wanhu wawo wamgwila
na kumdaza Yesu. [47] Mbali munhu imwe
mwa iwaja wemile haja kalava mwele wake,
kamtowa mtumwa wa mkulu wa nhambiko
na kumkanha gutwi jake. [48] Yesu kawa-
longela, "Mbona mwokwiza na mazele na
malungu kunigwila niye, fana niye mbavi?
[49] Chila siku nikala hamwe na mweye, nikala
nofundiza mwii Kaye ya Mulungu, hamnig-
wilile. Mbali leka Maandiko Yelile yatimie."

[50] Maabaho wanahina wose wamuleka na
kukimbila.

[51] Mbwanga imwe yoyakalile kayawala
ngolole kakala yomsondelela Yesu. Vi-
walondile kumgwila, [52] kauleka ngolole
wake, kakimbila mwazi.

Yesu mudilundo da walala wa Wayahudi
(Masayo 26:57-68, Luka 22:54-55, 63-71, Yohana 18:13-14, 19-24)

[53] Maabaho wamgala Yesu kwii kaye
ya mkulu wa nhambiko. Baho wakulu
wa nhambiko, na walala na wafundiza
Malagilizo wose wakala waiting'hana
hamwe. [54] Petili kakala komsondelela
Yesu kwa kutali, kengila muluhelengo
lwa kaye ya mkulu wa nhambiko. Kakala
hamwe na wakalizi, kokotela moto.
[55] Wakulu wa nhambiko na wanhu wose
mudilundo da Wayahudi walonda mbuli
wadahe kumkoma Yesu, mbali hawawonile.
[56] Wanhu wengi walava usindila wa uvwizi,
mbali usindila wawo hauwilinganye bule.

[57] Mbali wanhu wamwenga wenuka,
walava usindila wa uvwizi, walonga,
[58] "Chimuhulika munhu ino kolonga,
'Nizaibananga Kaye ino ya Mulungu
izengigwe kwa makono ya wanhu, na
siku ya tatu, nizazenga imwenga honda

izengigwe bule kwa makono ya wanhu.' "
59 Hata ivo usindila wawo hauwilinganye
bule.
60 Mkulu wa nhambiko kema haulongozi
ha wanhu na kamuuza Yesu, "Vino kwab-
ule cha kwidika kwa usahidi uno owoulava
kumwako?"
61 Mbali Yesu kanyamala hupi, halongile
mbuli yoyose. Mkulu wa nhambiko ka-
muuza kaidi, "Vino weye iyo Chilisito,
Mwana wa Mulungu yotemiligwa mate?"
62 Yesu kedika, "Iyo niye. Na mw-
eye wose mwizaniwona niye, Mwana wa
Munhu nikala mkono wa kulume wa Mn-
dewa mwene Ludabwa, na nokwiza mwii
yamawingu ya kuulanga!"
63 Mkulu wa nhambiko kadega diwalo
jake, kalonga, "Vino cholonda usindila
umwenga? 64 Mumuhulika vayamuligile
Mulungu! Mweye mwonaze?"

Wose wamtagusa yakomigwe.

65 Wamwenga wandusa kumtemela mate,
wamgubika yameso, na wamtowa na kumu-
longela, "Lagula, yelihi yakutowile!" Iviya
wakalizi wamsola na kumtowa mang'huwa.

Petili kombela Yesu
(Masayo 26:69-75, Luka 22:56-62, Yohana 18:15-18, 25-27)

66 Petili viyakalile yang'hali mu-
luhelengo, mwanamke imwe yakalile
msang'hani wa mkulu wa nhambiko keza.
67 Viyamuwonile Petili kokotela moto,
kambunhulila meso na kamulongela, "Hata
weye kukala hamwe na Yesu Mnazaleti."
68 Mbali Petili kabela, "Simmanyile bule
wala sichimanya chiulonga." Maabaho
kalawa mbaka kuluhelengo, bahobaho nzo-
golo keka.
69 Msang'hani ija mwanamke kamuwona
kaidi Petili haja. Kandusa kaidi kuwalon-
gela wanhu wakalile wema haja, "Munhu
ino ni imwe wa wawo!" 70 Mbali Petili kabela
kaidi.

Hamwande chidogo wanhu wakalile
wema haja wamulongela Petili kaidi, "Weye
ni imwe wa wawo kweli, kwa ichimu weye
iviya kwa Mgalilaya."
71 Petili kandusa kuyiduila na kuyilaha,
"Niye simmanyile munhu ino imulonga
mbuli zake!"
72 Bahobaho nzogolo keka kwa umwanza
we kaidi. Petili kakumbuka viya Yesu vaya-
mulongele, "Ichilo cha diyelo, yang'hali
nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizani-
bela miyanza mitatu." Kandusa kulila.

15

Yesu kuchitala cha Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14, Luka 23:1-5, Yohana 18:28-38)

1 Chilochilo, wakulu wa nhambiko wait-
ing'hana na walala na wafundiza Malag-
ilizo na balaza jose, waitogolela kumgala
Yesu kwa Pilato. Ivo wandaza wangala
na kumwing'ha Pilato. 2 Pilato kamuuza
Yesu, "Hambwe weye iyo mfalume wa
Wayahudi?"

Yesu kedika, "Ona, fana weye vou-
longile."
3 Wakulu wa nhambiko wamsitaka Yesu
kwa mbuli nyingi. 4 Ivo Pilato kamuuza
Yesu kaidi, "Hwidika chochose? Tegeleza
masitaka yose yayo yawakusitaka weye!"
5 Mbali Yesu hedike mbuli, Pilato
kazanywa.

Yesu kotagusigwa ifa
(Masayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

6 Chila dugila da Pasaka, Pilato kakala
na ichihendo cha kumulekelela munhu
imwe yeli mchifungo wanhu wowamu-
londile. 7 Chipindi icho, kukala na munhu
yotangigwa Balaba. Iyo kakala kafungigwa
hamwe na wanhu wamwega kwa kutenda
usonga magida na kuwakoma wanhu
vikukalile na magodogodo. 8 Lung'husesa
lwa wanhu lumwitila Pilato na kumpula
yawalekelele mfungwa imwenga fana
viyotendaga. 9 Pilato kawauza, "Vino
mwolonda nimulekele mfalume wa
Wayahudi?" 10 Pilato kalonga ivo kwaviya
kavimanya kuwa wakulu wa nhambiko
wakala wamgalile Yesu kumwake kwa
kumuwonela migongo.
11 Mbali wakulu wa nhambiko walu-
songeza lung'husesa lwa wanhu wampule
Pilato yamulekelele Balaba badala ya Yesu.
12 Pilato kaluwuuza kaidi lung'husesa ulo,
"Molonda nimtende choni ino imumtanga,
Mfalume wa Wayahudi?"
13 Walandula yamadizi, "Muwambe mum-
salaba!"
14 Pilato kawauza, "Vino katenda chinhu
gani chihile?"

Mbali wawo waiyoha kulandula ya-
madizi, "Muwambe mu msalaba!"

15 Maabaho Pilato kahalonda kuwanogeza
wanhu, ivo kamulekela Balaba kulawa
mchifungo. Maabaho kalagiliza Yesu
yatowigwe mibalati na yawambigwe mu
msalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu
(Masayo 27:27-31, Yohana 19:2-3)

16 Wakalizi wamwingiza Yesu mgati mwa
mhongono ya kaye ya Pilato, mkulu wa
isi, maabaho wawalanga wayawo wose.
17 Wamuyawala chiwalo cha langi ya zam-
balau, na waluka kombelo da mfalume
dodilukigwe na miwa, wadika muna iditwi
da Yesu. 18 Maabaho wandusa kumula-
musa, "Mwinyi, Mfalume wa Wayahudi!"
19 Wagendelela kumtowa na balati muna
iditwi jake na kumtemela mate. Maabaho
wamtumbalila mavindi na kumwinamila.
20 Viwamalile kumkeweza, wamvula viwalo
va langi ya zambalau, wamuyawala viwalo
vake. Amalabaho wamulava kunze muladi
wamuwambe mu msalaba.

Yesu kowambigwa mu msalaba
(Masayo 27:32-44, Luka 23:26-43, Yohana 19:17-27)

21 Viwakalile mwiinzila, waiting'hana na
munhu imwe yatangigwe Saimoni, munhu
wa isi ya Chilene, tati yawo Alekizanda
na Lufo. Munhu iyo kakala kolawa kum-
gunda koita kudibululu. Wakalizi wamshu-
lutiza yausole msalaba wa Yesu. 22 Wamgala
hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake
"Hanhu ha Bombwe." 23 Wamwing'ha divai
itibwilizigwe na chiwope cha manemane,
mbali Yesu kalema kuing'wa. 24 Maabaho
wamuwamba mu msalaba na wayigolela
viwalo vake kwa kutowa mhiya kulamula
yelihi yapate chilihi. 25 Dikala zuwa da
tatu imitondo viwamwambile mu msal-
aba. 26 Wandika vitala vake vino, "Mfalume
wa Wayahudi". 27 Maabaho wamuwamba
Yesu hamwe na wabavi mu misalaba, imwe
ubanzi wake wa kulume na imwe ubanzi
wake wa kumoso.g

29 Wanhu wakalile ofosa mwiinzila
watingisa matwi yawo na kumuliga Yesu,
walonga, "Mwee! Weye mwene kuibena
Kaye ya Mulungu na kuizenga kwa siku
nhatu! 30 Lelo hulumuka mu msalaba na
uwihonye mwenyeo!"

31 Viyaviya wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo wamkeweza Yesu,
wayilongela, "Kawahonya wamwenga,
mbali hadaha kuyihonya mwenyeo! 32 Goza
chimulole iyo Chilisito, Mfalume wa
Isilaeli! Yahulumuke sambi mu msalaba,
na cheye chizamuhuwila!"

Na hata waja wanhu waidi wawambigwe
mu misalaba hamwe nayo wamuliga.

Yesu kodanganika mu msalaba
(Masayo 27:45-56, Luka 23:44-49, Yohana 19:28-30)

33 Viikalile zuwa da sita imisi, isi yose
ikala igubikigwe na ziza mbaka viifikile
zuwa da kenda imisi. 34 Na mudizuwa da
kenda imisi, Yesu kalila kwa dizi kulu, "Eloi,
Eloi, lama sabakitani?" Fambulo jake ni,
"Mulungu wangu, Mulungu wangu, mbona
kundeka?"
35 Wanhu wamwenga wakalile wema
haja viwahulike ivo, walonga, "Tegeleza,
komutanga Eliya!" 36 Munhu imwe
kakimbila, kavabika dodoki mwiidivai
yoigwaduke na kudika muna ulumango.
Maabaho kumwikila Yesu mumulomo na
kulonga, "Goza chilole fana Eliya kezakwiza
kumuhulumusa mu msalaba!"
37 Yesu kalava dizi kulu, maabaho kadan-
ganika.
38 Panziya dikalile mwii Kaye ya Mulungu
didegeka vihande vidi kulawa kuchanyha
mbaka hasi. 39 Na mkulu wa wakalizi
yakalile kema haulongozi ha msalaba ka-
wona Yesu vayadanganike. Kalonga, "Kweli
munhu ino kakala Mwana wa Mulungu."
40 Wanaake wamwega wakala wolola
kwa kutali. Wamwenga wawo wakala
Maliya Magidalena, na Maliya mamiyake
yawo Yakobo ndodo na Yosefu, hamwe na
Salome. 41 Yesu viyakalile Galilaya, wanaake
wano wamuwinza na kumsang'hanila.
Wanaake wamwenga wengi wowezile
Yelusalemu hamwe nayo iviya wakala haja.

Yesu kowandigwa
(Masayo 27:57-61, Luka 23:50-56, Yohana 19:38-42)

42 Ikala ichigulogulo ya Isiku ya Kuy-
isasala kwa Isiku ing'hali ya Mhumulo.
43 Yosefu mkaya wa Alimasaya, munhu wa
chitala cha Wayahudi, na yotegelezigwa

g 15:27 Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali wa 28, "Ivo, Maandiko yatimia yalongile, 'Kekigwa hamwe na lung'husesa lwa wanhu wehile.'"

ng'hani, kafika. Munhu iyo kakala ko-
gozela kwiza kwa Ufalume wa Mulungu.
Kamwitila Pilato bila kudumba, kampula
yamwing'he lukuli lwa Yesu. 44 Pilato
kazanywa kuhulika kuwa Yesu kamala ku-
dangaimka. Kamtanga mkulu wa wakalizi
na kamuuza fana Yesu kadanganika mwaka.
45 Pilato viyalongiligwe na ija mkulu wa
wakalizi kuwa Yesu kamala kudanganika,
kamulekela Yosefu yalusole lukuli lwa Yesu.
46 Yosefu kagula sanda, kaluhulumusa lukuli
lwa Yesu, kaluzingiliza sanda na kalwika
mwiidileme dikalile dodisongoligwe muu-
luwe. Amalabaho kabimbilisa dibwe kulu
hamulomo ha dileme. 47 Maliya Magidalena
na Maliya mamiyake yake Yosefu waha-
wona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu.

16

Kuzilibuka kwa Yesu
(Masayo 28:1-8, Luka 24:1-12, Yohana 20:1-10)

1 Isiku ya Mhumulo vidimalile, Maliya
Magidalena, na Maliya mamiyake yake
Yakobo, na Salome wagula mavuta ya
kunung'hila muladi wakalubobode lukuli
lwa Yesu. 2 Ivo Jumapili[h] imitondo
zuwa vijanduse kulawa, wahita kudileme.
3 Viwakalile mwiinzila, wayilongela,
"Yelihi yonda yachibimbilisile dibwe diya
hamulomo ha dileme?" 4 Mbali viwalolile,
wawona dibwe diya kulu dibimbilisigwa
mwaka. 5 Ivo waingila mwiidileme,
wamuwona mbwanga yaiyawalile chiwalo
chizelu chwee kakala ubanzi wa kulume.
Wazanywa.
6 Mbwanga iyo kawalongela, wanaake
waja "Sekemwanywe. Mwomzahila Yesu
Mnazaleti yoyawambigwe mu msalaba. Ka-
habule hano, kazilibuka! Loleni hanhu
hawamwikile. 7 Lelo hiteni mukawalon-
gele wanahina wake hamwe na Petili kuwa,
'Yesu kawalongolela Galilaya, uko mwiza-
muwona fana vayawalongele.' "
8 Ivo waanake waja wasegela kudileme,
wakimbila kuno wogudemeka na
kwazanywa. Hawamulongele munhu
yoyose mbuli iyo kwaviya wadumba
ng'hani.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena
(Masayo 28:9-10, Yohana 20:11-18)

9 Yesu viyazilibuke Jumapili imitootondo,
mosi kamulawilila Maliya Magidalena,
ija Yesu yoyamulavile vinyamkela saba.
10 Mwanamke ija kahita kuwalongela
waja wowakalile hamwe na Yesu,
nawo wang'hali mwiinhanga na kulila.
11 Viwahulike kuwa Yesu kazilibuka na
mwanamke ija kamuwona, hawamtogolele
bule.

Yesu kowalawilila wanahina waidi
(Luka 24:13-35)

12 Hamwande Yesu kawalawilila
wanahina wake waidi muna dilumbo
dimwenga. Wanahina wawo wakala
wohita kuvibululu. 13 Nawo wabwela na
wawalongela wowamsondelele Yesu, mbali
nawo iviya hawatogole bule.

Yesu kowalawilila wanahina longo na imwe
(Masayo 28:16-20, Luka 24:36-49, Yohana 20:19-23, Sang'hano 1:6-8)

14 Hamwande Yesu kawalawilila
wanahina longo na imwe viwakalile woja.
Kawabwakila kwaviya wakala wabule
uhuwilo, na kwaviya wakala wadala
kuwatogola wanhu waja wowamuonile
viyamalile ya kuzilibuka. 15 Kawalongela,
"Hiteni mwiisi yose mkapetele Mbuli
Inogile kwa wanhu wose. 16 Munhu
yoyose yonda yatogole na kubatizigwa
kezakomboligwa, mbali yonda yaleme
kutogola kezatagusigwa. 17 Na vilaguso vino
vizayisondelela na wawo ohuwila, kwa zina
jangu wezalava vinyamkela na wezalonga
kwa luga yasambi. 18 Wezakwamha
mazoka, na hata wahang'wa madaka
hayezawatenda vihile bule. Wezawekila
watamu makono yawo, nawo wezahona."

Yesu kosoligwa kuulanga
(Luka 24:50-53, Masayo 1:9-11)

19 Mndewa Yesu viyakomeleze kulonga
na wanahina wake, kasoligwa kuulanga,
na kakala ubanzi wa kulume wa Mu-
lungu. 20 Maabaho wanahina wahita chila
hanhu kupetela Mbuli Inogile. Mndewa
kasang'hana nawo na kalagusa mapetelo
yawo ni ya kweli kwa vilaguso vovilawilile.

---

h 16:2 Jumapili: Muna Chigiliki ditangigwa siku ya mwanduso ya juma.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA LUKA
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ni chimwe mwa vitabu vine va Lagano da Sambi vovisimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa "Mbuli Inogile." Masayo na Maliki na iviya Yohana, ivo vose vandikigwa viyadanganike Yesu. Luka handike simo ya ugima wa Yesu muhala mbali iviya kandika chiya chiwatendile wanahina wa Yesu viifosile udanganiko wa Yesu na uzilibuko wake, chitabu icho chotangigwa Sang'hano za Watumigwa. Habule munhu yoyose yovimanya zuwaki na kulihi Mbuli Inogile ya Luka kuyandikiligwe, mbali wasomi wengi woitogolela kuwa yodahika yandikigwa mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Yoyandike ni Luka yoyakalile mganga. Ugenzi wake wa kwandika ni kusang'hanila ulonzi woulagusa kuwa kakala munhu msomi. Luka kakala kolonda kwandika vinogile kwa kusimulila ugima wa Yesu, kwa kuwalongela yaja yoyalawilile kwa kuisondelela na wamwenga muladi wamwede kwa kusoma chitabu cha Luka muna 1:1-3. Chovimanya Luka hawile Muyahudi bule chahasoma chitabu cha Wakolosayi 4:10-14. Kandika ivo muladi wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kuvimanya kwa kufambula vihendo va Wayahudi muna Luka 1:8.

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka viilinga ng'hani na vitabu va Masayo na Maliki, kwaviya vosimulila chinhu chimwe na kwa ugenzi umwe. Muna ivitabu vino vitatu, Luka muhala iyo yandike ng'hani kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi. Iviya Luka kokanhamiza kulekelelwa muna 3:3 na 11:4 17:3-4 na 23:34 na iviya 24:47 na iviya kokanhamiza nhambiko muna 3:21 na 5:16 na 6:12 na 11:1-12 na iviya 22:32.

Yeliumo

1. Luka kokwandusa chitabu chake na kolonga chimu cha kwandika muna 1:1-4.
2. Kaidi Luka kosimulila kwelekigwa kwa Yesu na viya viyaisasale kwa sang'hano yake muna 1:5-13.
3. Maabaho kwa hanhu hakulu ha Mbuli Inogile yoyandikigwe na Luka kosimulila viya sang'hano ija yoyaitendile Yesu haswa mauzauza na vinhu viyafundize muna 4:14-21:38.
4. Kuuhelelo, Luka kogotola muna zisula mbili za kulukomelezo 23-24, kosimulila viya Yesu viyadanganike na kawandigwa na kazilibuka.

1 Mwenevale Seyofilo,
"Wanhu wengi waiyoha fana viwadahile
kwandika vinhu vovilawilile kumwetu.
2 Wandika vinhu vichilongiligwe na waja
waviwonile kwa meso yawo na wasang'hani
wa mbuli ija kulawa mwanduso na kupeta
Mbuli Inogile." 3 Ivo Mwenevale, kwaviya
na niye nyhunguza vinogile vinhu ivo
vose kulawa mwanduso, nilola vinogile
na niye nikwandikile goya viya vilawilile.
4 Nosang'hana ivo muladi weye udahe
kuumanya ukweli wose wa vinhu viya
viufundizigwe.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi kwolagusigwa

5 Siku ziya Helode viyakalile mfalume
wa Yudeya, kukala na Mkulu wa nham-
biko digogogo imwe, zina jake Zakaliya,
wa chibumbila cha Abiya. Mke wake
katangigwa Elizabeti, nayo kalawa muna
ulukolo lwa Haluni. 6 Wose waidi wakala
wanoga haulongozi ha Mulungu, kuno
wokwamha malagilizo yose ya Mndewa.
7 Hawakalile na mwana bule, kwaviya Eliz-
abeti kakala halela. Na wose waidi wakala
walala ng'hani.
8 Siku dimwe Zakaliya kakala mwii Kaye
ya Mulungu kotenda sang'hano yake ya
kulava nhambiko fana viyatendaga mwii
zamu yake. 9 Kulawa muna ichihendo cha
wakulu wa nhambiko, mhiya imsagula Za-
kaliya kuhita kufukiza ubani mgati mwa
Kaye ya Mndewa. 10 Lusita lwa kufukiza
ubani vilufikile, lung'husesa lwa wanhu
lukala hanze lwotosa.
11 Maabaho Msenga wa Mndewa kulawa
Kuulanga kamulawilila Zakaliya, kema
ubanzi wa kulume wa chilingo cha
kufukizila ubani. 12 Zakaliya viyamuwone,

kasinhuka, kakala kogudema kuno ko-
dumba. 13 Mbali msenga wa kuulanga
ija kamulongela, “Sekeudumbe, Zakaliya!
Mulungu kahulika nhosa yako. Mke wako
kezakwelekela mwana wa chilume, na weye
kwizamtanga Yohana. 14 Kwizasekelela
ng'hani na kudeng'helela, na wanhu wengi
wezasekelela kwa kwelekigwa kwake.
15 Kezakuwa mkulu ha ulongozi ha Mndewa.
Hezakung'wa bule upele wala chinhu cho-
chose chogela ukoligwa. Kezamemezigwa
Muhe Yelile kusongela mmunda mwa
mami yake. 16 Kezawabweleza wanhu wengi
wa Isilaeli kwa Mndewa Mulungu wawo.
17 Kezamulongolela Mndewa, kezakuwa
na ludabwa fana lwa Eliya mulotezi wa
Mulungu kuwatenda china tata wawagese
iwana wawo. Kezawahindula wanhu
wohawamuhulika Mulungu wagese magesa
ya wanhu wanogile, kuwatenda wanhu
waisasale kumuhokela Mndewa.”
18 Zakaliya kamuuza msenga wa kuulanga
ija, “Vino nizavimanyaze kuwa mbuli iyo
izakuwa kweli? Niye na mulala na mke
wangu iviya mulala.”
19 Msenga wa kuulanga ija kamwidika,
“Niye na Gabuliyeli. Nokwima hanhu ha
Mulungu. Iyo ni iyo yoyanitumile nilonge
na weye na kukugalila mbuli ino inogile.
20 Mbali huhuwile mbuli yangu yondailaw-
ilile kwa lusita lwake, ivo hwizadaha ku-
longa mbaka siku ijo mbuli zonikulongele
vondazilawilile.”
21 Wanhu wowakalile womgozela Zakaliya
wazanywa kwaviya viyakalame muna Ikaye
ya Mulungu. 22 Viyalawile kunze, hadahile
kulonga nawo, ivo wavimanya kuwa ka-
wona malaguso Mwiikaye ya Mulungu.
Kwaviya hadahile kulonga, kasang'hanila
vilaguso kwa makono yake kulonga nawo.
23 Zamu yake ya usang'hano viimalile,
Zakaliya kabwela ukaye. 24 Siku za
hamwande chidogo, mke wake kapata
wimo, na kwa lusita lwa miyezi mitano
halawile ukaye yake. Kalonga, 25 “Mndewa
kanitendela yano. Sambi kanilagusa ubazi
wake. Kanisegezela chinyala chonikalile
nacho haulongozi ha wanhu!”

Kwelekigwa kwa Yesu kwolagusigwa

26 Muna umwezi wa sita wa wimo wa
Elizabeti, Mulungu kamtuma msenga wa
kuulanga yoyatangigwe Gabuliyeli yahite
kudibululu doditangigwa Nazaleti muna
iisi ya Galilaya. 27 Keza na usenga kwa mwali
imwe mhambe yoyatangigwe Maliya.
Imwali iyo kalondeka kufudikiligwa na
mbwanga imwe yoyatangigwe Yosefu wa
lukolo lwa Mfalume Daudi. 28 Msenga
wa kuulanga kamuhitila na kumulongela,
“Nokulamsa! Mndewa kahamwe na weye,
nayo kakutemela mate g'hani!”
29 Maliya viyahulike usenga uwo wa
msenga wa kuulanga, kapata fondogolo
ng'hani muumoyo wake, iviya kazanywa
mbuli iyo ina fambulo jaki. 30 Mbali msenga
wa kuulanga ija kamulongela, “Maliya,
sekeudumbe! Mana Mulungu kakulagusa
unovu wake. 31 Kwizapata wimo, na
kwizakweleka mwana wa chilume, nayo
kwizamtanga Yesu. 32 Nayo kezakuwa
mkulu, kezatangigwa Mwana wa yeli
Uchanyha Ng'hani. Na Mndewa Mulungu
kezamtenda yawe Mfalume, fana Daudi
wasaho yake viyakalile. 33 Kezakuwa
Mfalume wa lukolo lwa Yakobo siku zose,
ufalume wake hawizakuwa na uhelelo
bule!”
34 Maliya kamuuza msenga wa kuu-
langa ija, “Niye namhambe. Lelo yano
yezadahikaze?”
35 Msenga wa kuulanga ija kamwidika,
“Muhe Yelile kezakuhulumukila, na udaho
wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani lwa
Mulungu lwizakugubika. Kwa ichimu chino
Mwana Yelile yondayelekwe kezatangigwa
Mwana wa Mulungu. 36 Mkumbuke ndugu
yako Elizabeti. Ilongigwa hadaha kulela
bule, mbali sambi kana wimo wa miyezi sita
hamwe na ulala wake. 37 Kwaviya habule
chinhu hachidahika kwa Mulungu!”
38 Maliya kalonga, “Niye na msang'hani
wa Mndewa, nhendiligwe ivo viulongile.”
Maabaho msenga wa kuulanga ija kasegela.

Maliya komulaula Elizabeti

39 Siku chidogo hamwande, Maliya
kahita hima hima mbaka bululu dili
muimilima ya Yudeya. 40 Uko kengila muna
ikaye ya Zakaliya, kamulamsa Elizabeti.
41 Elizabeti viyahulike ndamsa ya Maliya,
mwana ching'hele kakwesa mwiinda
yake. Elizabeti kamemezigwa Muhe Yelile
42 nayo kalandula dizi, kalonga, “Mulungu
kakutemela mate kufosa wanaake wose,
nayo mwana yondaumweleke katemeligwa

mate! [43] Vilihi mbuli zino ng'hulu
zinilawilila niye mbaka mama wa Mndewa
wangu yanilaule? [44] Vinihulike ndamsa
yako, mwana ching'hele muinda yangu
kakwesa kwa deng'ho. [45] Kudeng'helela
ng'hani weye yuutogole mbuli ya Mndewa,
kwaviya izakuwa kweli kumwako."

Wila wa nhogolwa wa Maliya

[46] Maliya kalonga,
"Moyo wangu womtunhiza Mndewa,
[47] na muhe wangu wodeng'helela
kwaichimu cha Mulungu Mulopozi wangu,
[48] kwaviya kanikumbuka, msang'hani wake
mnyendanyenda!
Kusongela sambi na kugendelela
wanhu wose wezanitanga nili na heli
[49] kwa vinhu vikulu Mulungu yeli na Lud-
abwa voyanhendele.
Zina da Mulungu jela.
[50] Kusongela ulelwa uno na kugendelela
kowalagusa ubazi waja wowondumba.
[51] Katenda vinhu vikulu kwa mkono wake.
Kawapwililisa weli na magoda munaimi-
zoyo yawo.
[52] Kawahulumusa wafalume weli na lud-
abwa kulawa kuna ivigoda va chi-
falume vawo,
na kawenula wanyendanyenda.
[53] Weli na nzala kawegutiza yanogile,
na kawasegeza matajili makono muhala.
[54] Kamtaza Isilaeli msang'hani wake,
kakumbuka kulagusa ubazi wake
[55] kwa Bulahimu na lukolo lwake
siku zose!"

[56] Maliya kakala na Elizabeti kwa lusita
lwa miyezi mitatu, maabaho kabwela ukaye
yake.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi

[57] Lusita lwa Elizabeti kuibasula vilufikile,
kaibasula mwana wa chilume. [58] Wakaya
wayage na ndugu zake viwahulike
vinhu vinogile Mndewa viyamtendele,
wadeng'helela hamwe nayo.

[59] Maabaho vidifikile siku da nane, weza
kumwingiza ulungwana imwana. Walonda
kumtanga Zakaliya, zina da tati yake.
[60] Mbali mami yake kalonga, "Siivo! Zina
jake kezatangigwa Yohana."

[61] Wamulongela, "Mbona mulukolo wenu
habule munhu yeli na zina ijo?" [62] Maabaho
wamuuza tati yake kwa chilaguso, wavi-
manye kolonda yamtange mwanage zina
dilihi.

[63] Zakaliya kapula chibawo cha kwandik-
ila, maabaho kandika vino, "Zina jake
Yohana." Wose wazanywa! [64] Bahobaho Za-
kaliya kadaha kulonga kaidi, nayo kandusa
kumwing'ha nhogolwa Mulungu. [65] Wakaya
wayage wafikigwa na lugano, na mbuli zino
zenela muna imilima ya isi ya Yudeya.
[66] Chila munhu yoyahulike mbuli izo kaiuza-
giza muna umoyo wake, "Mwana ino keza-
kuwa mwana waki?" Ioneka kweli ludabwa
lwa Mndewa yahamwe nayo.

Ulaguzi wa Zakaliya

[67] Zakaliya tati yake Yohana
kamemezigwa Muhe Yelile, nayo kalonga
ulaguzi uno kulawa kwa Mulungu,
[68] Yeng'higwe nhogolwa Mndewa, Mulungu
wa Isilaeli!
Kwaviya keza kuwataza wanhu wake na
kuwakombola.
[69] Kaching'ha cheye Mulopozi yeli na lud-
abwa,
mzukulu wa Daudi msang'hani wake.
[70] Kalonga kufosela kwa walotezi wa
Mulungu wake welile kusongela
umwaka
[71] kuwa kezachikombola kulawa kwa wehi
wetu,
na kulawa muna uludabwa lwa wanhu wose
wowochihila.
[72] Kalonga kezawawonela ubazi wasaho
zetu,
na kezakumbuka lagano jake jelile.
[73] Kamulahila Bulahimu wasaho yetu
[74] kezachikombola kulawa muna yamakono
ya wehi wetu.
Na kezachitenda chidahe kumsang'hanila
bila ya lugano,
[75] kwa kwela na kuwoneka munoga haulon-
gozi hake,
siku zose ya ugima wetu.

[76] "Na weye mwanangu, kwizatangigwa mu-
lotezi wa Mulungu yeli Uchanyha
Ng'hani.
Kwizamulongolela Mndewa,
kumsasalila nzila yake.
[77] Kwizawalongela wanhu wake kuwa weza-
komboligwa,
kwa kusegeziligwa uhasanyi wawo.

[78] Mulungu wetu ni kana ubazi na moyo unogile.
Kezachimwemwesela mwemweso da ukombola kulawa kuchanyha
[79] kwizawamwemwesela wose wowokala muna diziza na sisila da ifa,
yalangulize hatuwa zetu muna inzila ya tindiwalo."
[80] Mwana kakula lukuli na muhe. Kakala mudibwilingu mbaka siku viyawalawilile wanhu muumwingi wa Isilaeli.

2

Kwelekigwa kwa Yesu
(Masayo 1:18-25)

[1] Siku ziya, Agusito, Mfalume wa Loma keka lagilizo da kuwalonda wanhu wose wa ufalume wa Loma wapetigwe. [2] Uwo ukala mwanza wa mwanduso kwa wanhu kupetigwa, Chileniyo viyakalile mkulu wa isi ya Siliya. [3] Ivo chila munhu kahita muna dibululu jake kwandikigwa zina jake.

[4] Yosefu kalawa bululu da Nazaleti muna iisi ya Galilaya, kahita bululu da Betelehemu muna iisi ya Yudeya, hanhu hoyelekigwe Mfalume Daudi. Yosefu kahita haja kwaviya kalawa muna ulukolo lwa Daudi. [5] Kahita kupetigwa hamwe na mhambe wake Maliya, yoyakalile na wimo. [6] Viwakalile Betelehemu, siku ya Maliya kuibasula difika. [7] Nayo kaibasula mwanage chaudele, mwana wa chilume, kamuyawaza vibwende. Maabaho kamtambalisa hanhu ha kudila ng'ombe muna dizizi da ng'ombe, kwaviya hawapatile bule hanhu ha kukala muna ikaye ya wageni.

Wadimi wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

[8] Kuichuwala habehi na Betelehemu kukala na wadimi wowakalile wokaliza bumbila da mifugo yawo ichilo. [9] Msenga wa kuulanga wa Mndewa kulawa kuulanga kawalawila, na utunhizo wa Mndewa uwamwemwesela, nawo wadumba ng'hani. [10] Mbali msenga wa kuulanga iyo kawalongela, "Sekemudumbe! Niwagalila Mbuli Inogile yondaiwadeng'heleze wanhu wose. [11] Kwaviya diyelo muna dibululu da Daudi kelekigwa Mulopozi wenu, iyo Chilisito, Mndewa! [12] Chino chizakuwa chilaguso kumwenu, mwizamuwona mwana ching'hele, kayawazigwa vibwende katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama."

[13] Hajahaja, bumbila kulu da wasenga wa kuulanga diiting'hana na mtumigwa ija wa kuulanga, wamwimbila Mulungu na kulonga,
[14] "Utunhizo kwa Mulungu yeli uchanyha ng'hani kuulanga,
na tindiwalo kwa wanhu weli muna isi yose woyanogeligwe nawo."

[15] Wasenga wa kuulanga wawo viwabwelile kuulanga, wadimi wailongela, "Chihite Betelehemu chikawone icho chochilawilile, choyachilongele Mndewa."

[16] Ivo wakimbila hima hima, wawafika Maliya na Yosefu, na wamuwona ija imwana ching'hele katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama. [17] Wadimi wawo viwamuwone imwana ija, wawalongela mbuli zowalongeligwe na msenga wa kuulanga kumsonhela imwana ija. [18] Wose wowahulike yayo, wazanywa na mbuli ziwalongile wadimi. [19] Mbali Maliya kazika mbuli izo zose muna umoyo wake na kuzigesa ng'hani. [20] Wadimi waja wabwela muichuwala, wahamtunhiza na wamwimbila Mulungu kwa yose yowayahulike na yowayawone, yose yalawilila fana viya viwalongeligwe na msenga wa kuulanga.

Imwana kokwing'higwa zina

[21] Muna isiku ya nane, siku da kumwingiza ulungwana imwana vidifikile, katangigwa zina jake Yesu. Zina ijo keng'higwa na msenga wa kuulanga chipindi chiya mami yake yang'hali hanapata wimo.

Yesu kolavigwa kwa Mndewa Mwiikaye ya Mulungu

[22] Siku viyafikile ya Yosefu na Maliya kutenda ichihendo cha kusafyizigwa vino niivo viwalondigwe na lagilizo da Musa. Ivo wamsola imwana, wahita nayo muna dibululu da Yelusalemu wamwike haulongozi ha Mndewa, [23] viya viyandikigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, "Chila mwana chaudele wa chilume kolondeka yawe kela haulongozi ha Mndewa." [24] Iviya wahita kulava nhosa iviya viilongigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, "Tetele waidi hebu makinda ya nziwa maidi."

25 Chipindi chiya, muna dibululu da
Yelusalemu kukala na munhu imwe zina
jake Saimoni. Munhu iyo kakala kanoga na
komdumba Mulungu. Iyo kakala kogozela
kwiza kwa ukombola wa Isilaeli, nayo
kakala na Muhe Yelile. 26 Muhe wa Mu-
lungu kamulongela kuwa hezadanganika
mbaka yamuwone Chilisito. Mulopozi
yoyasaguligwe na Mndewa. 27 Maabaho
Muhe wa Mulungu kamulongoza Saimoni
kengila muna Ikaye ya Mulungu. Maabaho
Maliya na Yosefu wangala imwana Yesu
muna Ikaye ya Mulungu wamtendele fana
viilondeke munaichihendo cha Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
28 Semiyoni kamsola imwana Yesu muna
yamakono yake, maabaho kamwing'ha
nhogolwa Mulungu, kalonga,
29 "Sambi Mndewa, mulekelele mtumigwa
wako,
yahite kwa tindiwalo, kwaviya kutenda viya
viulongile.
30 Kwa meso yangu yauwona ukombola
wako,
31 wouutendile uwoneke kwa wanhu wose.
32 Bung'hula dino dolagusa vuulonda weye
kwa manyambenyambe,
na dizagala utunhizo kwa wanhu wako wa
Isilaeli."
33 Tati yake na mami yake Yesu wazanywa
na mbuli ziyalongile Saimoni kumsonhela
imwana. 34 Saimoni kawatemela mate,
kamulongela Maliya, mami yake Yesu,
"Imwana ino kasaguligwa na Mulungu
kwa kusegeza uhasanyi na kuwazilibula
wanhu wengi muna Isilaeli. Maabaho keza-
kuwa chilaguso kwa Mulungu, na wanhu
wengi wezamulema. 35 Maabaho magesa
muna imizoyo ya wanhu wengi yezagubu-
ligwa wazi. Na weye mwenyewo, usungu
fana viya mwele ukanha wizauhoma moyo
wako."
36 Kukala na mulotezi wa chike imwe,
kakala mulala ng'hani, zina jake Ana,
mwanage Fanueli, wa kabila da Asheli.
Mwanamke iyo kakala na mulume wake
kwa miyaka saba kusongela kusoligwa
kwake. 37 Maabaho kakala mgane mbaka
ichipindi chiya kakala mulala wa miyaka
malongo manane na mine. Na chipindi
icho chose kakala muna ikaye ya Mulungu,
kotambika ichilo na imisi kwa kufunga kuja
na kutosa. 38 Saa ija ija muke iyo kalawilila,
kamwing'ha hewela Mulungu, na kalonga
mbuli ya imwana ija kwa iwanhu wose
wowakalile wougozela ukombola wa
Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

39 Yosefu na Maliya viwakomeleze
yose yowalondeke kutenda na Malagilizo
ya Mndewa, wabwela ukaye kumwawo
Nazaleti, muna dibululu da Galilaya.
40 Imwana kakula, kagendelela kupata
ludabwa, kamema ubala, na unovu wa
Mulungu ukala hamwe nayo.

Mbwanga Yesu muna Ikaye ya Mulungu

41 Chila mwaka tati yake na mami yake
Yesu wakala na chihendo cha kuhita
Yelusalemu muulusita lwa dugila da
Pasaka. 42 Mbwanga Yesu viyakalile na
miyaka longo na midi, wose wahita
kunadidugila ijo viwalondeke na chihendo.
43 Viwakomeleze dugila, wandusa kubwela
ukaye kumwawo, mbali mbwanga Yesu
kakala Yelusalemu, tati yake na mami yake
hawavimanyile bule. 44 Walinga kakala
hamwe na lung'husesa lwa wanhu, wahita
mbaka zuwa diswa. Maabaho wandusa
kumzahila kwa wandugu na wambwiya
zawo. 45 Hawamuwonile bule, ivo wabwela
Yelusalemu kumzahila. 46 Muna isiku ya
kusatu, wamfika muna Ikaye ya Mulungu
mgati mwa wafundiza wa Chiyahudi,
kowategeleza na kowauza mbuza. 47 Wose
wowahulike mbuli zake wazanywa kwa
ubala wake na kwaviya viyawedike. 48 Mami
yake na tati yake viwamuwonile wazanywa
ng'hani. Mami yake kamuuza, "Mwana
weye! Habali kuchitendela vino? Niye na
tati yako chikala chokuzahila kwa kugaya."

49 Yesu kawedika, "Habali munizahila?
Hamuvimanyile kuwa niye nilondeka
nikale muna ikaye ya Tati yangu?" 50 Mbali
wawo hawavimanyile fambulo da mbuli
yoyawalongele.

51 Maabaho, kabwela nawo mbaka Naza-
leti, nayo kakala kowategeleza. Mami yake
kagendelela kukumbuka vinhu vose muna
umoyo wake. 52 Na Yesu kakula muna
ubala na ichimo, na kumnogeza Mulungu
na kuwanogeza wanhu iviya.

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Yohana 1:19-28)

1 Mwaka longo na tano wa ufalume wa
Loma Tibeliyo, Pilato kakala mkulu wa isi ya
Yudeya, Helode kakala mkulu wa Galilaya,
na ndugu yake Filipo kakala mkulu wa
Ituleya na isi ya Tilakoniti, na Lusaniya
kakala mkulu wa Abilene. 2 Anasi na Kayafa
wakala wakulu wa nhambiko. Lusita ulwo
ulwo, mbuli ya Mulungu imwizila Yohana,
mwana wa Zakaliya kuja kudibwilingu.
3 Ivo Yohana kahita chila hanhu habehi na
lwanda lwa Yolodani. Kawapetela wanhu,
"Lekeni uhasanyi wenu, mubatizigwe, na
Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu."
4 Vino ivo viyandikigwe muna ichitabu cha
Isaya, mulotezi wa Mulungu,
"Munhu kotanga kulawa kuna dibwilingu,
'Muitande nzila ya Mndewa.
Muhagolose hanhu hondayafose.
5 Chila bonde dimemezigwe,
na chila mulima na chilima visesigwe,
nzila zohazigoloke zigoloswe,
na nzila zihile zikigwe goya.
6 Wanhu wose weli na ng'huli wezauwona
ulopozi wa Mulungu!' "
7 Yohana kowalongela wanhu wowa-
muhitile wabatizigwe, "Mweye ulelwa wa
zoka! Yelihi yoyawalongele mwodaha
kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza?
8 Tendeni vinhu vovilagusa kuwa muleka
uhasanyi wenu. Lekeni kuilongela,
'Bulahimu wasaho yenu!' Nowalongela,
Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano
na kuyatenda yawe welesi wa Bulahimu!
9 Nhemo ikigwa imala muna yamazizi
kukanha mibiki, ivo chila mbiki uja
hawima matunda yanogile wizakanhigwa
na kwasigwa muumoto."
10 Lung'husesa lwa wanhu lumuuza, "Lelo
chitende choni?"
11 Yohana kawedika, "Yeli na viwalo vidi
yamwing'he yelibule chiwalo, na yeli na
ndiya na yatende ivo ivo."
12 Wasola kodi nawo weza kubatizigwa.
Wamuuza, "Mfundiza, na cheye chitende
choni?"
13 Yohana kawalongela, "Sekemsole
vinhu kufosa vimulondeka kusola."
14 Nawo wakalizi wamuuza, "Na cheye
chitende choni?"
Nayo kawedika, "Sekemsole vinhu va
munhu yoyose kwa ludabwa, na seke-
mumshitaki munhu yoyose kwa uvwizi.
Mulizike na maliho yenu."
15 Wanhu wakala wololela kwiza kwa Mu-
lopozi, ivo wandusa kuiuzagiza mwiimi-
zoyo yawo, "Manye Yohana iyo Chilisito?"
16 Yohana kawalongela wose, "Niye nowa-
batiza mweye kwa mazi, mbali kezakwiza
yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya kwi-
inama na kufungula nzabi za vilatu vake.
Yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile na
kwa moto. 17 Kamha lungo lwa kubetela.
Kezaduganya ngano na kuika mudidungu,
mbali kezailunguza imhumba muna umoto
hauzimika bule."
18 Ivo kwa mbuli nyingi Yohana
kawapetela wanhu Mbuli Inogile, na
kawalamula wasakanye ugenzi wawo.
19 Mbali Yohana kambwakila Mfalume
Helode, kwaviya kamuhoka Helodiya
muke wa ndugu yake, na kwaichimu cha
vinhu vingi vihile Helode voyavitendile.
20 Maabaho Helode kongeza wihi wake kwa
kumguma Yohana muichifungo.

Yesu kobatizigwa
(Masayo 3:13-17; Maliki 1:9-11)

21 Wanhu wose viwamalile kuba-
tizigwa, maabaho Yesu nayo kabatizigwa.
Viyakalile kotosa, ulanga uvuguka,
22 Muhe Yelile kamuhulumukila muna
ulukuli fana lwa nziwa. Dizi dihulikigwa
kulawa kuulanga, "Weye iyo mwanangu,
nyachende wangu. Ninogeligwe na weye."

Ulelwa wa Yesu Chilisito
(Masayo 1:1-17)

23 Yesu viyanduse usang'hano wake,
kakala na miyaka malongo matatu. Wanhu
wagesa yeye kakala mwana wa Yosefu,
mwana wa Heli. 24 Heli kakala mwana
wa Matati, yoyakalile mwana wa Lawi,
mwana wa Meliki, mwana wa Yana,
mwana wa Yosefu, 25 yoyakalile mwana
wa Matatiya, mwana wa Amosi, mwana
wa Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa
Nagayi, 26 yoyakalile mwana wa Maati,
mwana wa Matatiya, mwana wa Semeyi,
mwana wa Yosefu, mwana wa Yuda,
27 yoyakalile mwana wa Yoana, mwana wa
Lesa, mwana wa Zelubabeli, mwana wa
Shealitieli, mwana wa Neli, 28 mwana wa

Meliki, mwana wa Adi, mwana wa Kosamu,
mwana wa Elimadamu mwana wa Eli,
29 yoyakalile mwana wa Yoshuwa, mwana
wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana
wa Matati, mwana wa Lawi, 30 yoyakalile
mwana wa Semiono, mwana wa Yuda,
mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu,
mwana wa Eliyakimu, 31 yoyakalile mwana
wa Meleya, mwana wa Mena, mwana
wa Matata, mwana wa Natani mwana
wa Daudi, 32 yoyakalile mwana wa Yese,
mwana wa Obedi mwana wa Bowazi,
mwana wa Salimoni, mwana wa Nashoni,
33 yoyakalile mwana wa Aminadabu, mwana
wa Alamu, mwana wa Heziloni, mwana
wa Pelesi, mwana wa Yuda, 34 yoyakalile
mwana wa Yakobo, mwana wa Isaka,
mwana wa Bulahimu, mwana wa Tela,
mwana wa Naholi, 35 yoyakalile mwana
wa Selugi, mwana wa Leyu, mwana wa
Pelegi mwana wa Ebeli, mwana wa Sala,
36 yoyakalile mwana wa Kenani, mwana
wa Alifakisadi, mwana wa Shemu, mwana
wa Nuhu, mwana wa Lameki, 37 yoyakalile
mwana wa Mesusela, mwana wa Henoko,
mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli,
mwana wa Kenani, 38 yoyakalile mwana wa
Enoshi, mwana wa Seti, mwana wa Adamu
yoyakalile mwana wa Mulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu
(Masayo 4:1-11; Maliki 1:12-13)

1 Yesu kalawa muulwanda lwa Yolodani
kamema Muhe Yelile, na Muhe iyo ka-
mulongoza mbaka kuna ichuwala. 2 Uko
kagezigwa na Mwihi kwa lusita lwa siku
malongo mane. Lusita ulo lose, hadile
chinhu chochose bule, na vizifosile siku izo,
kaihulika nzala.
3 Mwihi kamulongela, "Fana weye iyo
Mwana wa Mulungu, dilongele dibwe dino
digaluke kuwa gate."
4 Yesu kamwidika, "Yandikigwa muna
Yamaandiko Yelile, 'Munhu hadaha kuwa
mgima kwa kuja gate muhala.' "
5 Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka
hanhu heli uchanyha ng'hani, bahobaho
kamulagusa falume zose zili muna iisi
yose. 6 Maabaho Mwihi kamulongela Yesu,
"Nizakwing'ha ufalume na utunhizo wa
vinhu vose vino, kwaviya vose ning'higwa
niye, na niye nodaha kumwing'ha munhu
yoyose yonimulonda. 7 Ivo vinhu vose vino
vizakuwa vako weye one uhanidumbalila
mavindi."
8 Yesu kamwidika, "Yandikigwa muna
Yamaandiko Yelile, 'Mtosele Mndewa,
Mulungu wako na umsang'hanile yeye
muhala!' "
9 Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka
kuna dibululu da Yelusalemu, kamwika
kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu.
Kamulongela, "One weye Mwana wa
Mulungu, ibwanhe hasi. 10 Kwaviya
yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
'Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa
kuulanga wakukalize. 11 Kaidi yandikigwa,
wezakusola muna yamakono yawo, muladi
sekewiikwale mgulu wako muna yamabwe.'
"
12 Mbali Yesu kamwidika, "Yandikigwa
muna Yamaandiko Yelile, 'Sekeumgeze Mn-
dewa Mulungu wako.' "
13 Mwihi viyakomeleze kumgeza Yesu
kwa chila nzila, kamuleka kwa lusita.

Yesu kokwandusa usang'hano wake uko Galilaya
(Masayo 4:12-17; Maliki 1:14-15)

14 Maabaho Yesu kabwela muna umkowa
wa Galilaya, kakala kamema ludabwa lwa
Muhe Yelile. Mbuli zake zenela Galilaya na
muna iziisi zose za mmabehi. 15 Nayo kakala
kowafundiza wanhu muna zikaye zawo za
kutosela, na kakala kotunhizigwa na wose.

Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Maliki 6:1-6)

16 Maabaho Yesu kahita Nazaleti, hanhu
hayakulile. Muna Isiku ya Mhumulo,
kengila muna ikaye ya kutosela fana vichi-
wile chihendo chake. Kema muladi yasome
Maandiko Yelile. 17 Keng'higwa chitabu cha
Isaya, mulotezi wa Mulungu. Kachigubula
na kusoma hanhu handikigwe vino,
18 "Muhe wa Mndewa wa hachanyha yangu.
Kwaviya kanisagula niye kuwagalila
ngayengaye mbuli inogile.
Kanituma niwagong'ondele wowafungigwe
kuwa wezalekelelwa,
na vipofu wezawona,
na kuwakombola wawoneligwe.
19 Na kugong'onda kuwa lusita lufika
lwa Mndewa kuwakombola wanhu wake."
20 Maabaho Yesu kachigubika chitabu,
kamwing'ha msang'hani, maabaho kakala
hasi. Wanhu wose wowakalile mwiikaye
ya kutosela wambung'hulila meso. 21 Nayo

kandusa kuwalongela, “Yoyandikigwe
muna Yamaandiko Yelile diyelo yalawilila
kumwetu.”
22 Wanhu wose wamtogola na wazanywa
na mbuli za unovu zayalongile. Walonga,
“Vino ino heli mwana wa Yosefu bule?”
23 Nayo kawalongela, “Nivimanya mwiz-
anilongela ulonzi uno, ‘Mganga ihonye
mwenyewo! Yose yochiyahulike kuwa kuy-
atenda Kapelinaumu, yatende iviya hano
ha ikaye yako.’ ” 24 Kagendelela kulonga,
“Nowalongeleni kweli, mulotezi wa Mu-
lungu hatogoligwa bule na wanhu wa isi
yake.
25 “Mbali tegelezeni, kweli kukala na wa-
gane wengi muna isi ya Isilaeli chipindi
cha Eliya. Chipindi icho, mvula haitonyile
kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi
sita, ivo kukala na nzala ng'hulu muna
iisi yose. 26 Hata ivo Eliya hatumigwe kwa
mgane yoyose Isilaeli, mbali katumigwa
kwa mgane yoyakalile Seleputa muna iisi ya
Sidoni. 27 Iviya muna ichipindi cha Elisha,
mulotezi wa Mulungu kukala na wanhu
wengi weli na dikulu muna iisi ya Isilaeli.
Habule munhu yoyose yahonyigwe mbali
Namani muhala, munhu wa isi ya Siliya.”
28 Wanhu wose wowakalile muja mwi-
ikaye ya kutosela viwahulike yayo, wehilwa
ng'hani. 29 Wema, wamulava Yesu hanze
ya chibululu chawo na kumgala mchisuwili
cha ichilima hodizengigwe bululu jawo.
Walonda kumwasa hasi, 30 mbali Yesu kafosa
hagati ya lung'husesa, kahita kumwake.

Munhu yeli na chinyamkela
(Maliki 1:21-28)

31 Maabaho Yesu kahita mbaka Kapelin-
aumu, bululu da Galilaya. Muna Isiku
ya Mhumulo, kakala kofundiza wanhu.
32 Wazanywa na mafundizo yake, kwaviya
kakala kofundiza kwa udaho. 33 Mwiikaye
ya kutosela, kukala na munhu yeli na
chinyamkela. Kaguta nyangi, 34 “Yee!
Kolonda kuchitenda choni, Yesu wa Naza-
leti? Vino kwiza kuchikoma? Nikumanya
weye kwa yelihi, weye ni Mtumigwa Yelile
wa Mulungu!”
35 Yesu kachibwakila icho chinyamkela,
“Nyamala! Mulawe munhu ino!” Maabaho
chinyamkela icho chingwisa hasi munhu
iyo haulongozi hawo na kulawa bila kumu-
lumiza.
36 Wanhu wose wazanywa ng'hani na
wakala woilongela, “Vino zino ni mbuli
zaki? Munhu ino kana udaho na ludabwa
lwa kubwakila vinyamkela, navo vomuhu-
lika!” 37 Ivo mbuli za Yesu zenela chila
hanhu muna isi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Maliki 1:29-34)

38 Yesu kalawa mwiikaye ya kutosela,
kahita mwiikaye ya Saimoni. Mama mkoyi
wa Saimoni kakala mtamu, kolumwa homa
kali, ivo wanpula Yesu yamuhonye. 39 Yesu
keza na kwima habehi na mwanamke ija,
kaibwakila ija ihoma imuleke. Ihoma
imuleka, na bahobaho mwanamke ija
kenuka na kandusa kuwasang'hanila.
40 Zuwa vidikalile doswa, wanhu
wamgalila Yesu watamu wose weli na
mitamu mbasakanyo, nayo keka makono
yake mchanyha mwa chila imwe, na
kawahoneza wose. 41 Vinyamkela viwalawa
wanhu wengi, viguta nyangi na kulonga,
“Weye kwa Mwana wa Mulungu!”
Mbali Yesu kavibwakila, wala havilekele
kulonga kwaviya wavimanya kuwa yeye ni
Chilisito.

Yesu kopetela mwiiikaye za kutosela
(Maliki 1:35-39)

42 Siku isondelele imitondo, Yesu kasegela
kahita hanhu hahupike helibule wanhu.
Wanhu wandusa kumulonda, na viwamu-
wone, walonda kungoma sekeyasegele.
43 Mbali yeye kawalongela, “Nolondeka
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya
Ufalume wa Mulungu muna yamabululu
yamwenga iviya, kwaviya icho niicho
Mulungu choyanhumile kuchitenda.”
44 Ivo kagendelela kuwapetela wanhu
muna zikaye za kutosela za isi ya Yudeya.

5

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso
(Masayo 4:18-22; Maliki 1:16-20)

1 Siku dimwe Yesu kakala kema hamg-
wazo ya dilamba da Genesaleti, na wanhu
wengi wakala wammemela na kuisung'ha-
sung'ha kutegeleza mbuli ya Mulungu.
2 Kaziwona ngalawa mbili mumgwazo
mwa dilamba zozilekigwe na wavulaji
wowakalile wosunha nyavu zawo. 3 Yesu
kengila mwiingalawa imwe ya Saimoni,
kamulongela yaikwese hatali chidogo

kulawa hamgwazo ha dilamba mbaka
mmazi. Maabaho kakala umo mwingalawa
na kufundiza lung'husesa lwa wanhu.
4 Viyakomeleze kulonga, kamulongela
Saimoni, “Igale ingalawa mbaka hana ya-
mazi mengi, maabaho mwase nyavu zenu
mmazi muvule somba.”
5 Saimoni kamwidika, “Mndewa, Chiiy-
oha kuvula somba ichilo chigima mbali
hachipatile chinhu. Mbali kwaviya weye
kulonga, nizakwasa nyavu!” 6 Wasa nyavu,
wavula somba wengi mbaka nyavu zawo
zandusa kudegeka. 7 Wawatanga wayawo
wowakalile muna ingalawa imwenga weze
kuwataza. Weza na wazimemeza ngalawa
zose mbili somba, mbaka zandusa kuzama.
8 Saimoni Petili viyawonile yayo yoyalaw-
ilile, katumbala mavindi haulongozi ha
Yesu kalonga, “Mndewa, sekewize habehi
na niye! Niye ni munhu nili na uhasanyi!”
9 Saimoni hamwe na wayage wose
wazanywa kwa kupata somba wengi viya.
10 Iviya wayage Saimoni, Yakobo na Yohana
wana wa Zebedayo, nawo wazanywa.
Yesu kamulongela Saimoni, “Sekeudumbe,
kwandusila sambi na kugendelela kwiza-
kuwa mvulaji wa wanhu.”
11 Wazimiza mhwani ngalawa zawo,
waleka chila chinhu, wamuwinza Yesu.

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Masayo 8:1-4; Maliki 1:40-45)

12 Yesu viyakalile muna dibululu dimwe,
munhu imwe yeli yolumwa dikulu lukuli
lwose keza. Viyamuwone Yesu, kaibwanha
hasi chingubingubi na kumulamba, “Mn-
dewa, wahalonda, kodaha kunihonyo!” *
13 Yesu kaugolosa mkono wake, kandalisa
na kulonga, “Nolonda, Hona!” Bahobaho
munhu ija utamu umulawa. 14 Yesu
kamulongela, “Sekeumulongele munhu
yoyose. Mbali hita ukailaguse kwa
mkulu wa nhambiko, na ukalave nhosa
kwa ichimu cha kuhonyigwa kwako,
Musa viyalagilize, muladi wanhu wose
wavimanye kuwa kuhona.”
15 Mbali mbuli za Yesu zenela chila hanhu,
na wanhu wengi weza kumtegeleza na
kuhonyezigwa mitamu yawo. 16 Mbali Yesu
kakala kohita hanhu halibule wanhu na
kutosa.

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Masayo 9:1-8; Maliki 2:2-12)

17 Siku dimwe Yesu kakala kofundiza.
Mafalisayo wamwenga na wafundiza
Malagilizo wowalawile chila bululu da
Galilaya, Yudeya na Yelusalemu wakala
baho. Udaho wa Mndewa ukala haja yadahe
kuhonya watamu. 18 Wanhu wamwenga
weza, wampapa muna dikomwa munhu
imwe yaholole, wageza kumwingiza mgati
wamwike haulongozi wa Yesu. 19 Mbali
wapotwa kwingila mgati kwaviya wanhu
wakala wengi. Ivo wamkweza iyo yaholole
kuichisuwili, watobola zonzo, maabaho
wamuhulumusa muna dikomwa jake na
kumwika hagati ha lung'husesa lwa wanhu,
haulongozi wa Yesu. 20 Yesu viyawone
uhuwilo wowakalile nawo, kamulongela
munhu iyo yaholole, “Mbwiyangu,
kulekeleligwa uhasanyi wako.”
21 Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo
wandusa kuiwuzagiza, “Ino yelihi yoy-
omuliga Mulungu! Vino kuna munhu
yoyodaha kulekelela uhasanyi? Mu-
lungu yaidumwe iyo yodaha kulekelela
uhasanyi!”
22 Yesu kavimanya magesa yawo,
kawauza, “Habali mwogesa mbuli izo
muna imizoyo yenu? 23 Dilihi dibuhile,
kulonga, ‘Kulekeliligwa uhasanyi wako’
hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’ 24 Mbali
muvimanye kuwa, Mwana wa Munhu
kanawo udaho wa kulekelela uhasanyi
muna iisi yose.” Baho kamulongela ija
yaholole, “Nokulongela, inuka wiitwike
komwa jako, uhite ukaye yako!”
25 Bahobaho munhu ija yoyakalile ka-
holola kema haulongozi wawo, kaitwika
dikomwa doyakalile kagonela, kahita ukaye
yake yahamtunhiza Mulungu. 26 Wanhu
wose wazanywa ng'hani! Wamema lugano
na wamtunhiza Mulungu kuno wolonga,
“Diyelo chiwona vinhu va mauzauza!”

Yesu komtanga Lawi
(Masayo 9:9-13; Maliki 2:13-17)

27 Hamwande, Yesu kalawa kunze, kamu-
wona msola kodi imwe yotangigwa Lawi
kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu ka-
mulongela, “Nisondelele.” 28 Lawi kenuka,
kaleka chila chinhu, kamsondelela.

* 5:12 Dikulu ukala utamu wowomtenda munhu sekeyamtambikile Mulungu kwaviya kawoneka kambula mwiko haulongozi ha Mulungu!

[29] Maabaho Lawi kamtendela Yesu dugila
kulu ukaye yake, na bumbila kulu da wasola
kodi na wanhu wamwenga wakala baho.
[30] Mbali Mafalisayo wamwenga na wafun-
diza Malagilizo wamwenga wa chibumbila
cha Mafalisayo wawalongela wanahina wa
Yesu, "Habali mwoja na kung'wa hamwe na
wasola kodi na 'wahasanyi'?"
[31] Yesu kawedika, "Wanhu wagima hawa-
mulonda bule mganga, mbali weli watamu
wawo womulonda. [32] Sizile bule kuwatanga
wanhu wanogile, ila niza kuwatanga waja
weli na uhasanyi wapate kusamha."

Yesu kouzigwa mbuli ya kufunga kuja
(Masayo 9:14-17; Maliki 2:18-22)

[33] Wanhu wengi wamulongela Yesu,
"Miyanza mingi wanahina wa Yohana
Mbatizi wofunga kuja na wotosa, na
wanahina wa Mafalisayo wotenda ivo ivo,
mbali wanahina wako woja na kung'wa!"
[34] Yesu kawedika, "Vino wanhu wago-
nikigwe muna isola wodaha kufunga kuja
lusita ija yosola kahamwe nawo? Aka!
Haidahika bule. [35] Mbali lusita luzafika
ija yosola vondayasegezigwe mwa iwawo,
baho wezafunga kuja."
[36] Yesu kawalongela simwe dino, "Habule
munhu yokanha chikupo cha walo da sambi
na kuchigela muna diwalo da umwaka.
Fana yahatenda ivo, kezadidega walo da
sambi, na chikupo chochilawa muna di-
walo da sambi hachizailinga na walo da
umwaka. [37] Wala habule munhu yoguma
divai ya sambi mwii mifuko ya mbende
ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai
ya sambi izaitula mifuko iyo, divai izak-
witika na mifuko izatulika. [38] Divai ya sambi
yogumigwa muna mifuko ya mbende ya
sambi! [39] Habule munhu yong'wa divai ya
umwaka na maabaho yalonde kung'wa di-
vai ya sambi. Kwaviya kolonga, 'Divai ya
umwaka inoga.' "

6

Mbuza ya Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Maliki 2:23-28)

[1] Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu na
wanahina wake wakala wogenda kufosela
muna imigunda ya uhemba. Wanahina
wake wandusa kuhulula uhemba, wau-
figisa kwa makono yawo, maabaho wauja.
[2] Mafalisayo wamwenga wamuuza, "Ha-
bali motenda chinhu chochilemezigwe ku-
tendigwa muisiku ya Mhumulo?"
[3] Yesu kawedika kawalongela, "Vino
hamsomile bule chiya chiyatendile Daudi
na wayage viwakalile na nzala? [4] Yeye
kengila muna ikaye ya Mulungu, kasola
magate yoilavigwe kwa Mulungu, kaja na
kuweng'ha wayage. Malagilizo yowagoma
wanhu wamwenga kuja magate yayo, ila
wakulu wa nhambiko muhala."
[5] Maabaho Yesu kakomeleza kwa kuwa-
longela, "Mwana wa Munhu niyo Mndewa
wa Isiku ya Mhumulo."

Munhu yaholole umkono
(Masayo 12:9-14; Maliki 3:1-6)

[6] Muna Isiku ya Mhumulo dimwenga,
Yesu kahita kufundiza wanhu mwiikaye
ya kutosela. Muja mgati mwiikaye ya
kutosela mukala na munhu yakalile
kaholola mkono wa kulume. [7] Wafundiza
Malagilizo na Mafalisayo wamwenga
wakala wolonda chimu cha kumshitaka
Yesu. Ivo wakala wogozela walole fana
kezamuhonya munhu muna Isiku ya
Mhumulo. [8] Mbali Yesu kavimanya magesa
yawo, kamulongela ija yeli na umkono
uholole, "Inuka, wize wime hano." Munhu
ija kenuka na kwima haja. [9] Maabaho
Yesu kawalongela, "Nowauza mweye,
Vino Malagilizo yetu yochilonda chitende
choni muna Isiku ya Mhumulo? Kutenda
yanogile hebu yehile? Kuhonya ugima
wa munhu hebu kuukoma?" [10] Kawalola
wanhu wose wowakalile haja, maabaho
kamulongela ija yaholole umkono, "Golosa
umkono wako." Nayo katenda ivo na
umkono wake uhona kaidi.
[11] Mbali wanhu wehilwa ng'hani na wan-
dusa kuilongela wenyewo chinhu chaki
chowodaha kumtendela Yesu.

Yesu kowasagula watumigwa longo na waidi
(Masayo 10:1-4; Maliki 3:13-19)

[12] Siku ziya Yesu kahita kumulima, uko
kakala meso ichilo chose kotosa kwa Mu-
lungu. [13] Siku isondelele imitondo viifik-
ile, kawatanga wanahina wake, kawasag-
ula longo na waidi kulawa muna dibum-
bila jawo, wawo kawatanga watumigwa.
[14] Wawo ni Saimoni, iyo Yesu kamwing'ha
zina da Petili na Andeleya ndugu yake na

Yakobo na Yohana na Filipo na Batulomayo.
15 Masayo na Tomasi, Yakobo mwana wa
Alufayo na Saimoni yoyatangigwe mkaya
mtowanila isi ya Isilaeli, 16 Yuda mwana
wa Yakobo na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhin-
duke Yesu.

Yesu kofundiza na kuhonya wanhu
(Masayo 4:23-25)

17 Yesu viyahumuluke kulugongo hamwe
na watumigwa wake, kema hanhu ho-
hakalile hagoloke hamwe na bumbila kulu
da wanahina wake. Lung'husesa lukulu
lwa wanhu lukala haja kulawa Yudeya na
Yelusalemu, na kulawa mhwani ya Tilo na
Sidoni. 18 Wanhu wawo weza kumtegeleza
Yesu na kuhonyigwa mitamu yawo.
Viyaviya wanhu wowakalile wogazigwa na
vinyamkela weza na wahonyigwa. 19 Wanhu
wose walonda kumdalisa Yesu, kwaviya
udaho ukala womulawa na kuwahonya
wose.

Deng'ho na luholozi
(Masayo 5:1-12)

20 Yesu kawalola wanahina wake, kalonga,
"Mumweda mweye ngayengaye,
kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wenu!
21 Mumweda mweye muli na nzala sambi,
kwaviya mwizakwiguta!
Mumweda mweye womulila sambi,
kwaviya mwizasekelela!
22 "Mumweda mweye one wanhu wa-
hamwihilani,
wahawabagula na kuwaliga
na kulonga mweye mwa wehi, kwaichimu
cha Mwana wa Munhu!
23 Deng'heleleni na kuvina yayo vonday-
alawilile,
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga.
Ivo niivo wasaho zenu vowatendele
walotezi wa Mulungu.
24 Mbali mwizagaya mweye matajili,
kwaviya ndeng'helelo yenu izamala sambi!
25 Mwizagaya mweye mwigutile sambi,
kwaviya hamwande mwizawona nzala!
Mwizagaya mwenye womusekelela sambi,
kwaviya mwizaomboleza na kulila!
26 "Mwizagaya fana wanhu wose weza-
weng'heni nhogolwa, kwaviya wasaho
zawo wawatendela ivo ivo walotezi wa
uvwizi.

Kuwalonda wehi
(Masayo 5:38-48, 7:12)

27 "Mbali nowalongela mwenye womu-
nitegeleza, walondeni wehi wenu, waten-
deleni yanogile waja wowomwihilani mw-
eye. 28 Watemeleni mate waja wowaduwila
mweye, watoseleni waja wowomuwonelani
mweye. 29 One munhu yahakutowa kanza
dimwe, muleke yakutowe kanza dimwenga.
Na one munhu yoyose yahakuhoka koti
jako, muleke yasole na ng'hanzu yako.
30 Mwing'he chila munhu choyokupula, na
one munhu yoyose yahakuhoka chinhu
chako, sekeumulongele yakubwelezele.
31 Watendeleni wanhu fana viya vimulonda
wanhu wawatendele mwenye.

32 "One mwowalonda wanhu waja muhala
womulondani mweye, vino mwizahokela
unovu ulihi? Kwaviya hata 'wene uhasanyi'
wowalonda waja wowowalonda wawo!
33 One mweye mwowatendela yanogile
wanhu waja muhala wowomtendelani
yanogile, vino mwizahokela unovu ulihi?
Kwaviya hata 'wene uhasanyi' wotenda
ivo! 34 Na one mwowakwazima wanhu
waja muhala womuhuwila wezawaliheni,
vino mwizahokela unovu ulihi? Hata
'weli na uhasanyi' wowakwazima wayawo
wahalolela kubweleziligwa viyaviya.
35 Mbali mweye walondeni wehi wenu
na kuwatendela yanogile, wakwazimeni
wanhu bila kulolela kubweleziligwa.
Maabaho gweko jenu dizakuwa kulu, na
mweye mwizakuwa wana wa Mulungu
yeli Uchanyha Ng'hani. Kwaviya yeye
kanoga kwa wanhu welibule hewela na
wehi. 36 Muwe na ubazi, fana Tati yenu viyeli
na ubazi.

Kuwatagusa wamwenga
(Masayo 7:1-5)

37 "Sekemuwataguse wamwenga, Mu-
lungu hezamtagusani mweye bule.
Sekemuwalonge vihile wamwenga, na
Mulungu hezamulongani mweye vihile.
Walekeleleni wamwenga, na Mulungu
kezawalekeleleni mweye. 38 One mwa-
haweng'ha wanhu wamwenga, Mu-
lungu nayo kezamwing'hani mweye.
Mwizahokela ningo imemile ng'hani na
kukandiligwa mmakono yenu. Kwaviya
ningo ija ija yomuwalingila wamwenga,
Mulungu kezaisang'hanila kuwalingila
mweye."

39 Maabaho Yesu kawalongela simwe
dino, “Chipofu hadaha kumulongoza
chipofu miyage. One yahatenda ivo, wose
waidi wezakwingila mudikombo. 40 Habule
mwanahina yomfosa mfundiza wake.
Mbali chila mwanahina yahakomeleza
mafundizo, kokuwa fana mfundiza wake.

41 “Habali kwochiwona chibanzi chili
muidiziso da miyago mbali hudiwona bale
dili muna diziso jako? 42 Hebu kwodahaze
kumulongela ndugu yako, ‘Ndugu yangu,
goza nisegeze chibanzi muidiziso jako,’ na
kuno weye hudiwona bale dili muidiziso
jako. Kwa ndelenya weye! Teng'hu
lava bale dili muidiziso jako, maabaho
kwizadaha kulava chibanzi chili mudiziso
da ndugu yako.

Mbiki na matunda yake
(Masayo 7:16-20, 12:33-35)

43 “Habule mbiki unogile woukwima
matuda yehile bule, iviya habule mbiki
wihile woukwima matunda yanogile bule.
44 Chila mbiki womanyika kwa matunda
yake. Wanhu hawaha machungwa muna
imiwa, wala hawaha nhini muna imiwa
ya mmbago. 45 Munhu yanogile kolava
yanogile muna ingama yake inogile yili
muumoyo wake, na munhu yehile kolava
yehile muumoyo uwake. Kwaviya munhu
kolonga yoyamemile muumoyo wake.

Wazenzi waidi
(Masayo 7:24-27)

46 “Habali mwonitanga, ‘Mndewa,
Mndewa’ mbali hamutenda bule yonimu-
longelani muyatende? 47 Niza walagusa
munhu yoyose yokwiza kumwangu na ku-
nitegeleza na kunihulika 48 iyo kalinga fana
munhu yoyazengile kaye kwa kuhimba
chandusilo muuluwe na kuzenga kaye
yake baho. Mvula ng'hulu viitonyile, mazi
mengi yaitowa kaye ija, mbali haitingisike
kwaviya ikala izengigwe vinogile. 49 Mbali
munhu yoyose yoyohulika mbuli zangu
sekeyatende fana voyolondeka kutenda,
iyo kalinga munhu yoyazengile kaye yake
muna umsanga bila kuhimba chandusilo.
Mvula ng'hulu viitonyile, mazi yaitowa
kaye ija, itingisika na kugwa! Na kaye yose
ibanangika ng'hani.”

7

Yesu komuhonya mtumwa wa mkulu wa wakalizi gana dimwe wa Loma
(Masayo 8:5-13)

1 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo
zose kwa wanhu, kahita Kapelinaumu.
2 Mtumwa wa mkulu imwe wa wakalizi gana
dimwe wa Loma kakala mtamu, habehi
na kudanganika. Mkulu iyo kakala ko-
mulonda ng'hani mtumwa ija. 3 Mkulu
iyo viyahulike mbuli za Yesu, kawatuma
walala wamwenga wa Chiyahudi kumu-
lamba Yesu yeze yamuhonya mtumwa
wake. 4 Viwafikile kwa Yesu, wamulamba
ng'hani, walonga, “Munhu ino kofaya um-
taze, 5 kwaviya kowalonda wanhu, iviya
kachizengela kaye ya kutosela.”

6 Ivo Yesu kahita hamwe na wawo.
Viyakalile habehi kufika mwiikaye ya
mkulu ija, mkulu ija kawatuma mbwiya
zake wakamulongele Yesu, “Mndewa,
sekewigaze kwiza kuno, kwaviya niye sifaya
weye wingile mwiikaye yangu. 7 Iviya
niiwona sifaya lekamana sizile kumwako.
Mbali longa mbuli muhala, msang'hani
wangu kezahona. 8 Kwaviya na niye ni
munhu nili na udaho, na ninawo wakalizi
hasi yangu. Nahamulongela imwe, ‘Hita,’
nayo kohita, na nahamulongela imwenga,
‘Izo,’ nayo kokwiza, na nahamulongela
mtumwa wangu, ‘Tenda chino,’ nayo
kochitenda.”

9 Yesu viyahulike yayo, kazanywa,
kauhindukila luja ulung'husesa wa wanhu
woukalile womuinza, kalonga, nowalon-
gelani, “Sinawona munhu yeli na uhuwilo
mkulu fana uno hata munaiisi ya Isilaeli!”

10 Wanhu waja wowatumigwe viwab-
welile ukaye kwa mkulu ija, wamfika
mtumwa ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mama mgane

11 Hamwande chidogo, Yesu na wanahina
wake wahita muna dibululu dimwe
ditangigwa Naini. Lung'husesa lukulu
lwa wanhu luwasondelela. 12 Viwakalile
wahabehi na lwivi lukulu lwa bululu,
wanhu wowakalile wapapa mtufi wa
mbwanga wakala wolawa. Mbwanga iyo
yaoyadanganike kakala mwana yelekigwe
yaidumwe wa mama mgane, na wanhu
wengi wa bululu diya wakala hamwe na
mama iyo. 13 Mndewa viyamuwone mama

iyo, kamuwonela ubazi, kamulongela,
"Sekeulile." [14] Maabaho kahita na kudidal-
isa diya dikomwa diwaugoneze ulukuli wa
mbwanga ija. Wanhu waitwikile dikomwa
diya wema. Yesu kalonga, "Mbwanga,
nokulongela, lamka!" [15] Mbwanga ija
kalamka na kandusa kulonga. Maabaho
Yesu kamwing'ha mami yake mbwanga ija.
[16] Wanhu wose wafikwa na lugano,
wawa womwing'ha nhogolwa Mulungu.
Walonga, "Mulotezi wa Mulungu mkulu
kalawilila kumwetu! Mulungu keza
kuwataza wanhu wake!"
[17] Mbuli zino za Yesu zenela kose muna isi
yose ya Yudeya na muna ziisi za mmabehi.

Wasenga watumigwe na Yohana Mbatizi
(Masayo 11:2-19)

[18] Wanahina wa Yohana Mbatizi
wamulongela Yohana mbuli izo zose.
Nayo kawatanga wanahina wake waidi
[19] kawatuma wahite kwa Mndewa wamuuze,
"Vino weye iyo ija yokwiza hebu chingozele
imwenga?"
[20] Waja iwanhu viwamfikile Yesu,
wamulongela, "Yohana Mbatizi kachituma
chikuuze, 'Vino weye niiyo ija yoyalongile
Yohana kezakwiza, hebu chingozele
munhu imwenga?' "
[21] Muna zisiku izo, Yesu kakala kowa-
honya wanhu wengi wowakalile watamu
na wowakalile na magayo na kalava
vinyamkela na vipofu wengi kawadahiza
kuwona. [22] Yesu kawedika wanahina wa
Yohana, kalonga, "Hiteni mukamulongele
Yohana yaja yomuyawone na kuyahulika.
Vipofu wowona na mbetembete wogenda,
wene dikulu wosafyigwa, wasuwa magutwi
wohulika, wadanganike wozilibuligwa na
Mbuli Inogile yopetigwa kwa ngayengaye.
[23] Kamweda munhu ija hanilema niye kwa
yaja yoniyatenda!"
[24] Wasenga wa Yohana viwasegele, Yesu
kandusa kuwalongela wanhu kumsonhela
Yohana. "Vimuhitile kumulola Yohana
kudibwilingu, vino mugesa kezakuwa fana
munhu waki? Vino mugesa yeye kalinga
sanze vidihembelusigwa na mbeho? [25] Vino
muhita kulola choni? Vino mugesa keza
munhu yoyaiyawale mawalo yanogile?
Bule! Wanhu woiyawala mawalo yanogile
na wene ugima unogile wokala mwiizikaye
za wafalume! [26] Nilongeleni, vino muhita
kulola choni? Muhita kumulola mulotezi
wa Mulungu? Ona, mbali muwona mengi
kufosa mulotezi wa Mulungu. [27] Kwaviya
Yohana niiyo iyo yolongigwa muna
Yamaandiko Yelile, 'Mulungu kalonga,
nizamtuma msenga wangu yakulongolele,
iyo kezaisasala nzila yako.' " [28] Maabaho
Yesu kakomeleza kwa kulonga, "Habule
yeli mkulu kufosa Yohana muna iwanhu
wose wa isi ino yose. Mbali munhu ija yeli
mdodo ng'hani muna ufalume wa Mulungu
ni mkulu kufosa Yohana."
[29] Wanhu wose, na hata wasola kodi vi-
wahulike yayo, watogola malagilizo yelile
ya Mulungu kwaviya wakala wabatizigwa
na Yohana. [30] Mbali Mafalisayo na wafun-
diza malagilizo walema kumuhulika Mu-
lungu kwaviya walema kubatizigwa na
Yohana.
[31] Iviya Yesu kagendelela kulonga, "Vino
niwalinganyize na choni wanhu wa ulelwa
uno? Ni wanhu walingile vilihi? [32] Walinga
fana wana wakalile kudigulilo. Bumbila
dimwe dodigutila bumbila dimwenga,
'Chiwatoweleni chilonge-longe, mbali
hamuvinile, chimba wila wa ndilo, mbali
hamulilile!' [33] Yohana Mbatizi keza, wala
hadile na hang'wile divai, mbali mweye
mulonga, 'Kana chinyamkela!' [34] Mwana
wa Munhu keza, koja na kung'wa na
mweye mulonga, 'Munhu ino mmelo na
mulevi, mbwiya wa wasola kodi na weli
na uhasanyi!' [35] Mbali ubala wa Mulungu
ulagusigwa kuwa kweli kwa waja wose
woutogola."

Yesu mwiikaye ya Saimoni Mfalisayo

[36] Mfalisayo imwe kamgoneka Yesu kuja
ndiya ya ichilo hamwe nayo. Ivo Yesu
kahita kuikaye ya Mfalisayo iyo, kakala na
kuja ndiya. [37] Muna dibululu diya, kukala
na mama imwe yeli na uhasanyi. Viyahu-
like kuwa Yesu koja mwiikaye ya Mfalisayo
iyo, keza na nyhupa ya alibasta imemile
mafuta yonung'hila goya ng'hani. [38] Kema
habehi na magulu ya Yesu, kalila na masozi
yake yalagalila mmagulu ya Yesu. Maabaho
mwanamke iyo kayahangusa magulu ya
Yesu kwa mvili zake, maabaho kayanonela
na kuyaboboda mavuta yaja. [39] Mfalisayo
ija yoyamgoneke Yesu viyawone yayo, kai-
longela muna umoyo wake, "Munhu ino

one yawile mulotezi wa Mulungu, yahavi-
manyile kuwa mwanamke ino yoyondalisa
ni mwene uhasanyi!”
40 Yesu kamulongela Mfalisayo iyo, “Sai-
moni, nolonda nikulongele chinhu.”
Saimoni kalonga, “Ona Mfundiza, nilon-
gele.”
41 Yesu kandusa kulonga, “Kukala na
wanhu waidi wowakwazime hela kwa
munhu yoyokwazimisha hela. Imwe
kakwazima magana matano, na imwenga
malongo matano. 42 Wose waidi wapotwa
kuliha madeni yawo, ivo munhu ija
yoyawakwazimishe kawalekela wose. Vino
yelihi viweli yondayamulonde ng'hani
munhu ija yoyawakwazimishe?”
43 Saimoni kamwidika, “Nogesa ni ija
yalekeligwe hela nyingi.”
Yesu kamulongela, “Kwidika goya.”
44 Maabaho Yesu kamuhindukila
mwanamke ija na kumulongela Saimoni,
“Komuwona mwanamke ino? Ningila
mwiikaye yako, huning'hile bule mazi ya
kunawa magulu yangu, mbali mwanamke
ino kayanava magulu yangu kwa masozi
yake, na kayahangusa kwa mvili zake.
45 Hunihokele kwa kuninonela, mbali ku-
songela viningile, mwanamke ino halekile
kuyanonela magulu yangu. 46 Hudibobode
ditwi jangu mavuta, mbali mwanamke
ino kayaboboda magulu yangu mavuta
yonung'hila goya ng'hani. 47 Nokulongela,
mwanamke ino konilonda ng'hani kwaviya
uhasanyi wake mwingi ulekeleligwa, ivo
nayo konilonda ng'hani. Mbali munhu
yoyalekeleligwe chidogo kolonda chidogo.”
48 Maabaho Yesu kamulongela
mwanamke ija, “Kulekeleligwa uhasanyi
wako.”
49 Wanhu wamwenga wowakalile haja
wandusa kuiuzagiza, “Vino ino ni
munhu waki yoyodaha kulekelela wanhu
uhasanyi?”
50 Yesu kamulongela mwanamke ija, “Ku-
nihuwila kwako kukukombola. Hita kwa
tindiwalo.”

8

Wanaake wowaisondelele na Yesu

1 Hamwande, Yesu kahita munayam-
abululu na vibululu, kogong'onda Mbuli
Inogile ya Ufalume wa Mulungu. Wanahina
longo na waidi wahita hamwe nayo.
2 Wanaake wamwenga wowakalile walav-
igwa vinyamkela na kuhonyigwa mitamu
yawo na Yesu iviya wawasondelela.
Wawo wakala china Maliya, yatangigwe
Magidalena, ija yoyalavigwe vinyamkela
saba, 3 na Yoana mke wa Kuza, yoyakalile
mkulu mwiidilundo da kwa Helode. Iviya
wakala Suzana na wanaake wamwenga
wengi. Wanaake wawo wakala womtaza
Yesu na wanahina wake kwa vinhu vawo.

Simwe da muhandi
(Masayo 13:1-9; Maliki 4:1-9)

4 Lung'husesa lukulu lwa wanhu wakala
womwizila Yesu kulawa chila bululu.
Lung'husesa lwa wanhu viluiting'hane
hamwe, Yesu kawalongela simwe dino,
5 “Muhandi kahita kumiza mbeyu.
Viyakalile komiza mbeyu mumgunda,
zimwenga zilagalila nzila, wanhu wofosa
nzila wazibojoga na ndege wazija.
6 Zimwenga zilagalila hana ulongo uli
muuluwe, na vizotile, zinyala kwaviya
hakukalile na mazi muulongo. 7 Zimwenga
zilagalila muna imiwa, zikula hamwe na
miwa na miwa ija iziminya. 8 Zimwenga
zilagalila muna ulongo unogile. Zikula na
kulela, chila imwe miyanza gana.”
Yesu viyalongile yayo, kalandula dizi na
kulonga, “Munhu yeli na magutwi ya kuhu-
lika, na yahulike!”

Lungilo da masimwe
(Masayo 13:10-17; Maliki 4:10-12)

9 Wanahina wake wamuuza Yesu, “Simwe
dino fambulo jake choni?” 10 Nayo
kawedika, “Niwatenda mweye muzimanye
Mbuli za Ufalume wa Mulungu. Mbali
kwa wanhu wamwenga, nowalongela kwa
masimwe, muladi,

‘walole mbali sekewawone,
na wahulike mbali sekewavimanye.’

Yesu kofambula simwe da muhandi
(Masayo 13:18-23; Maliki 4:13-20)

11 “Dino ijo fambulo da simwe dino,
Mbeyu zolagusa mbuli ya Mulungu.
12 Mbeyu ziya zozilagalile nzila zolagusa
wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu,
mbali Mwihi kokwiza na kuisola Mbuli iyo
mwiimizoyo yawo muladi sekewatogole
na kukomboligwa. 13 Mbeyu zozilagalile
muulongo uli muuluwe zolagusa wanhu

wowohulika Mbuli ya Mulungu na
kuihokela kwa deng'ho, mbali wabule
mizizi haiwengila ng'hani bule muimizoyo
yawo. Woitogola kwa lusita luguhi muhala,
mbali wahagezigwa woileka. 14 Mbeyu
zozilagalile munaimiwa zolagusa wanhu
waja wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali
viwogendelela, Mbuli iyo ya Mulungu
yominyigwa-minyigwa na tabu na deng'ho
na vinhu va isi. Wanhu wawo hawalela
matunda yoyose. 15 Na mbeyu zozilagalile
udongo unogile zolagusa wanhu kuto-
gola Mbuli ya Mulungu, woihokela na
kuitegeleza kwa mizoyo yawo yose, na
wofunya umoyo mbaka walela matunda.

Chitasa chigubikwe na nongo
(Maliki 4:21-25)

16 "Wanhu hawawasha chitasa na
kuchigubika na nongo hebu kuchika
muuvungu, mbali wochika ha ichingolob-
weda muladi wanhu wahengila mnyumba
wawone bung'hulo jake.
17 "Chochose chochifisigwe chizakuwa
wazi, na chochose chochigubikigwe, chiza-
gubuligwa na kugaligwa kuna dibung'hulo.
18 "Muiteganye kwa yaja yomuhulika,
kwaviya munhu yeli na chinhu keza-
kongezeligwa, na munhu yelibule chinhu
mbali kagesa kana chinhu, kezahokigwa
hata chiya chidodo choyogesa kuwa
kanacho."

Mami yake na ndugu zake Yesu
(Masayo 12:16-50; Maliki 3:31-35)

19 Baho mami yake na ndugu zake Yesu
wamuhitila, mbali hawadahile kumkwen-
hukila habehi kwaviya lung'husesa lwa
wanhu lukala lukulu. 20 Munhu imwe kamu-
longela Yesu, "Mami yako na ndugu zako
wakunze, wolonda kukuwona."
21 Yesu kawedika wanhu wose, "Mami
yangu na ndugu zangu ni waja woihulika
mbuli ya Mulungu na kuitogola."

Yesu kodibwakila beho kulu
(Masayo 8:23-27; Maliki 4:35-41)

22 Siku dimwe Yesu kakwela ngalawa
hamwe na wanahina wake, kawalongela,
"Chikanhe lamba mbaka umwambu."
Baho wandusa mwanza. 23 Viwakalile
muumwanza, Yesu kagona nhongo.
Bahobaho, beho kulu ng'hani diza
mudilamba, ngalawa yandusa kumema
mazi, wose wakala wogaya ng'hani.
24 Wanahina wamuhitila Yesu, wamulamsa
na kumulongela, "Mndewa, Mndewa!
Chodanganika!"

Yesu kalamka, kadibwakila beho diya na
mawimbi ya mazi, navo vihupika hupii,
kuwa zinziwa. 25 Maabaho Yesu kawalon-
gela, "Uhuwilo wenu wakulihi?"

Mbali wawo wazanywa na kudumba, wai-
longela wenyewo, "Ino iyo yelihi? Kobwak-
ila beho kulu na mawimbi, navo vomuhu-
lika!"

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Maliki 5:1-20)

26 Yesu na wanahina wake wagendelela
na mwanza. Wafika mhwani ya isi ya
Wagelasi yili umwambu wa dilamba da
Galilaya. 27 Viyakalile yolawa mwiingalawa,
kaiting'hana na munhu imwe wa bululu
diya yeli na vinyamkela. Munhu iyo
havalile walo kwa lusita mwingi, wala
hakalile ukaye, mbali kuna yamaleme.
28 Viyamuwone Yesu, kalila kwa dizi kulu,
kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kalan-
dula dizi na kulonga, "Yesu, Mwana wa
Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani! Vino
kolonda kunitenda choni? Nokulamba,
sekeunigaze!" 29 Munhu iyo kalonga ivo
kwaviya Yesu kavibwakila vinyamkela vim-
ulawe. Miyanza mingi vinyamkela ivo
vikala vomwizila munhu iyo. Ingawa
wanhu wakala wamzingiliza makono yake
kwa vizuma na magulu yake kwa mhingu na
kumwika muukalizi, mbali kadaha kubena
vizuma na mhingu vowamzingilizile, na
vinyamkela vingala mbaka kudibwilingu.
30 Yesu kamuuza, "Zina jako nani?"

Nayo kedika, "Zina jangu Lung'husesa."
Kedika ivo kwaviya kakala na vinyamkela
vingi. 31 Vinyamkela viya vimulamba Yesu
sekeyavigume mudikombo ditali dilibule
uhelelo.
32 Habehi na hanhu haja hakala na bum-
bila da nguluwe wowakalile woja mmulima.
Ivo vinyamkela wamulamba Yesu yav-
ilekelele vikawengile nguluwe wawo, nayo
Yesu kavitogolela. 33 Vinyamkela vimulawa
munhu iyo na vihita muzinguluwe.
Bumbila jose da zinguluwe dikimbila
kuingema ya dilamba da Galilaya, wengila
mudilamba na wadanganika mmazi.

34 Wadimi wa zinguluwe viwawonile
chiya chochilawilile, wakimbila, wapwilisa
mbuli izo muna yamabululu na muna
ivibululu. 35 Wanhu wahita kuwona chiya
chochilawilile. Viwafikile kwa Yesu,
wamuwona munhu ija yalawigwe na
chinyamkela kakala muna yamagulu ya
Yesu, kayawala viwalo, na nzewele zake
zimbwelela. Wanhu wose wadumba.
36 Na waja wawonile yalawilile wamuwona
wawasimulila viya munhu ija yakumbigwe
na chinyamkela viyahonyigwe. 37 Maabaho
wanhu wose wa isi ya Wagelasi wamulamba
Yesu yasegele kumwawo kwaviya wakala
wodumba ng'hani. Ivo Yesu kakwela muin-
galawa, kahita. 38 Munhu ija yalawigwe
na vinyamkela kamulamba Yesu yahita
hamwe nayo.

Mbali Yesu kamulaga na kamulongela,
39 "Bwela ukaye ukamulongele chila munhu
yose Mulungu yoyakutendele."

Ivo munhu ija kahita chila hanhu muna
dibululu jose, kawalongela wanhu mbuli
zose ziyatendiligwe na Yesu.

Mndele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu
(Masayo 9:18-26; Maliki 5:21-43)

40 Yesu viyabwelile ubanzi umwenga
wa dilamba, wanhu wamuhokela kwa
deng'ho kwaviya wose wakala won-
gozela. 41 Maabaho keza munhu imwe
yoyatangigwe Yailo yakalile mkulu wa
Kaye ya kutosela. Kaibwanha muyamagulu
ya Yesu, kamulamba yahite ukaye yake
42 kwaviya mndele wake yoyelekigwe
yaidumwe kakala habehi kudanganika.
Mndele iyo kakala na miyaka longo na midi.

Yesu viyakalile kohita, wanhu wakala
womsung'ha-sung'ha chila ubanzi mwi-
inzila. 43 Muna dibumbila diya dodi
mmemele Yesu kukala na mwanamke
yoyakalile na utamu wa kulawa damu
kwa miyaka longo na midi. Kakala
kasang'hanila vinhu vake vose kwa
waganga, mbali habule yoyadahile ku-
muhonya. 44 Mwanamke iyo kamsondelela
Yesu hachisogo, maabaho kadalisa mhindo
ya walo da Yesu. Bahobaho damu
ileka kumulawa. 45 Yesu kauza, "Yelihi
yoyanidalise?"

Wanhu wose wabela. Mbali Petili kamu-
longela, "Mndewa, wanhu wakuzunguluka
na kukusung'ha-sung'ha!"

46 Mbali Yesu kalonga, "Kuna munhu
kanidalisa, kwaviya niwona ludabwa lwa
uhonyaji lunilawa." 47 Mwanamke ija viya-
wone kuwa hadaha kuifisa bule, keza
kogudemeka, kaibwanha muyamagulu ya
Yesu. Maabaho kamulongela Yesu hai-
wanhu wose chimu cha kumdalisa Yesu,
na viya viyahonyigwe bahobaho. 48 Yesu
kamulongela, "Mndele wangu, kunihuwila
niye kukuhonya. Hita kwa tindiwalo."

49 Yesu viyakalile kolonga yayo, keza
munhu kulawa kuikaye ya mkulu wa kaye
ya kutosela. Kamulongela Yailo, "Mndele
wako kamala kudanganika. Sekeungaze
Mfundiza."

50 Mbali Yesu viyahulike yayo, kamulon-
gela Yailo, "Sekeudumbe, huwila muhala
na mndele wako kezahona."

51 Viyafikile kuikaye ya Yailo, halondile
munhu kwingila hamwe nayo, mbali Petili,
Yohana, Yakobo, tati yake na mami yake
mndele ija. 52 Wanhu wose wakala wolila
na kwimba wila wa usungu kwa ichimu cha
mwana yoyadanganike. Yesu kawalongela,
"Sekemulile kwaviya mwana hadanganike
bule, kagona nhongo muhala."

53 Wanhu wamseka Yesu kwaviya
wavimanya kuwa mndele ija kadanganika
kamala. 54 Mbali Yesu kamwamha mkono,
kamulongela, "Mwanangu, lamka!"
55 Ugima umbwelela mndele ija, na
bahobaho kalamka. Maabaho Yesu
kawalagiliza wamwing'he ndiya. 56 Tati
yake na mami yake wazanywa ng'hani,
mbali Yesu kawalongela sekewamulongele
munhu yoyose dodilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi
(Masayo 10:5-15; Maliki 6:7-13)

1 Yesu kawatanga hamwe wanahina wake
longo na waidi na kaweng'ha ludabwa na
udaho wa kulava vinyamkela na kuhonya
watamu. 2 Maabaho kawatuma wahite
kupetela mbuli ya Ufalume wa Mulungu
na kuhonya watamu. 3 Kawalongela,
"Sekemusole chinhu chochose mu-
naumwanza wenu. Sekemusole mhome,
wala ndiya, wala hela, wala viwalo
vidi. 4 Na kaye yoyose yondamwingile

na kuhokeligwa, kaleni umo mbaka
vondamulawe mudibululu ijo. 5 Na wanhu
wahalema kumuhokelani, segeleni bululu
ijo na kung'huneni matimbwisi ya magulu
yenu kuwa ukalangama kumwawo kuwa
wawalema."
6 Wanahina wasegela na wahita muna
ivibululu vose, wahapetela Mbuli Inogile na
kuwahonya watamu chila hanhu.

Mfalume Helode kodumba
(Masayo 14:1-12; Maliki 6:14-29)

7 Sambi mtawala Helode kahulika mbuli
zose zozisang'anigwe, ivo kakala na
mwazanyo kwa viya wakala wolonga,
"Yohana Mbatizi kazilibuka." 8 Wamwenga
walonga Eliya kalawilila, wamwenga
walonga imwe wa walotezi wa Mulungu
wa umwaka kazilibuka. 9 Mbali Helode
kalonga, "Yohana nimkanha iditwi. Vino
ino yonihulika mbuli zake iyo yelihi?"
Kagendelela kugeza kumuwona Yesu.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Yohana 6:1-14)

10 Watumigwa viwabwelile, wamulongela
Yesu chila chinhu chiwatendile. Yesu
kawasola waidumwe, kahita nawo mbaka
bululu ditangigwe Besisaida. 11 Mbali
wanhu viwamanyile, wamsondelela. Yesu
kawahokela, kalonga nawo mbuli za
Ufalume wa Mulungu na kawahonya
wanhu wakalile wolonda kuhonyigwa.
12 Zuwa vidikalile doswa, wanahina longo
na waidi wamuhitila na wamulongela,
"Walage wanhu wahite muna ivibululu na
muna imigunda ili mmabehi muladi wapate
ndiya na hanhu ha kugona, kwaviya hano
hachili ni chuwala muhala."
13 Mbali Yesu kawedika, "Weng'heni mw-
eye ndiya waje."
Wawo wamwidika, "Cheye chinayo
magate matano na somba waidi muhala.
Kolonda chihite chikawagulile ndiya
wanhu wose wawo?" 14 Wanaalume muhala
wakala magana malongo matano.
Yesu kawalongela wanahina wake, "Wa-
longeleni wanhu wakale muna ivibumbila
va wanhu malongo matano-matano."
15 Baho wanahina watenda ivo, na wanhu
wose wakala hasi. 16 Yesu kayasola yaja
magate matano na somba waidi, kalola
kuulanga, kamwing'ha hewela Mulungu.
Maabaho kayamogola yamagate na somba,
kaweng'ha wanahina wake wawagolele
wanhu. 17 Wanhu wose waja na weguta.
Wanahina wadondola vigelo longo na vidi
va masigavu.

Petili kotogola kuwa Yesu iyo Mulopozi
(Masayo 16:13-19; Maliki 8:27-29)

18 Siku dimwe Yesu kakala kotambika
yaidumwe. Wanahina wamwizila, nayo
kawauza, "Vino wanhu wolonga niye
yelihi?"
19 Nawo wamwidika, "Wamwenga wo-
longa Yohana Mbatizi, wamwenga wo-
longa weye Eliya, na wamwenga wolonga
kwa imwe wa walotezi wa umwaka yoy-
azilibuke."
20 Nayo kawauza, "Na mweye molonga
niye yelihi?"
Petili kedika, "Weye Chilisito, Mulopozi
usaguligwe na Mulungu." 21 Maabaho
Yesu kawagoma ng'hani sekewamulongele
munhu yoyose chinhu chino.

Yesu kolonga mbuli ya manhesa yake na ifa
(Masayo 16:20-28)

22 Iviya Yesu kawalongela, "Mwana wa
Munhu kolondeka kugazigwa ng'hani na
kulemigwa na walala na wakulu wa nham-
biko na wafundiza Malagilizo. Keza-
komigwa, mbali siku deketatu hamwande
kezazilibuka."
23 Maabaho kawalongela wanhu wose,
"Munhu yoyose yolonda kunisondelela
nayaileme mwenyewo na yaitwike msalaba
wake, maabaho yanisondelele. 24 Kwaviya
munhu yoyose yolonda kukombola
ugima wake kezawagiza, mbali yoyose
yondayawagize ugima wake mwenyewo
kwa kuniwinza niye kezaukombola. 25 Vino
munhu yahapata chila chinhu muna iisi
yose, mbali kawagiza ugima wake, munhu
iyo kapata choni chinogile? 26 Munhu
yoyose yoyoniwonela chinyala niye na
mafundizo yangu, Mwana wa Munhu
kezamuwonela chinyala vondayeze muna
utunhizo wake, na muna utunhizo wa
Tati yake, na wasenga wa kuulanga welile
wa kuulanga. 27 Nomulongelani kweli,
wabahano wanhu haweza danganika
mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu."

Lukuli lwa Yesu logaluka
(Masayo 17:1-8; Maliki 9:2-8)

[28] Siku nane kulawa viyalongile mbuli
zino, Yesu kawasola Petili na Yohana na
Yakobo, kahita nawo kuumulima kutosa.
[29] Yesu viyakalile kotosa, chihanga chake
chigaluka na walo jake diwa zelu chwee!
[30] Bahobaho wanhu waidi wakala wolonga
nayo. Wanhu wawo wakala Musa na
Eliya, [31] wawoneka muna utunhizo wa ku-
ulanga, na walonga na Yesu mbuli za ifa
yake yonda itendeke Yelusalemu. [32] Petili
na wayage wakala wokuluza, mbali vi-
walamke wauwona utunhizo wa Yesu na
wanhu waidi wakalile wema hamwe nayo.
[33] Wanhu waja viwamulekile Yesu, Petili ka-
mulongela Yesu, "Mwenevale, vinoga ch-
eye chikale hano. Leka chizenge vizewe vi-
tatu, chimwe chako, na chimwe cha Musa,
na chimwe cha Eliya." Petili kakala havi-
manyile bule chiyolonga.

[34] Petili viyakalile kogendelela kulonga,
wingu dilawilila, diwagubika na kungugu
jake, na wanahina wadumba ng'hani vi-
wagubikigwe na wingu ijo. [35] Dizi dilonga
kulawa kudiwingu, "Ino iyo Mwanangu
yonimsagule, mtegelezeni yeye!"

[36] Dizi vidihupike, Yesu kawoneka
yaidumwe. Wanahina wanyamala na
hawamulongele munhu yoyose mbuli izo
zowaziwone kwa lusita luja.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na vinyamkela

(Masayo 17:14-18; Maliki 9:14-27)

[37] Siku dekaidi Yesu na waja wanahina
watatu wahulumuka kulawa kuumulima,
na lung'husesa lukulu lwa wanhu luit-
ing'hana na Yesu. [38] Na munhu imwe mu-
naulung'husesa luja lwa wanhu kalandula
dizi jake, "Mfundiza! Nokulamba umulole
mwanangu, ni mwanangu yaidumwe.
[39] Chinyamkela chinzenzeula na kumtenda
yagute nyangi, kaidi chonguma chisango
na hovu domulawa muumulomo, na
hachimuleka hima! [40] Niwalamba wanahina
wako wamulave chinyamkela iyo, mbali
wapotigwa."

[41] Yesu kawedika, "Vino mweye wanhu
wa ulelo uno ulibule uhuwilo na uli na
uhasanyi! Vino nizakala na mweye mbaka
lini?" Maabaho kamulongela munhu ija,
"Mgale imwana wako hano."

[42] Mbwanga ija viyezile, chinyamkela
chimbwanha hasi na chinguma chisango.
Yesu kachibwakila chinyamkela na ku-
muhonya mwana ija, maabaho kambweleza
kwa tati yake. [43] Wanhu wose wazanywa
kwa udaho mkulu wa Mulungu.

Yesu kolonga mwanza wekaidi mbuli ya ifa yake

(Masayo 17:22-23; Maliki 9:30-32)

Wanhu viwakalile wang'hali wok-
wazanywa na vinhu viyatendile
Yesu, kawalongela wanahina wake,
[44] "Sekemuzimize chino chonimulonge-
leni! Mwana wa Munhu kezatuligwa
mmakono ya wanhu." [45] Mbali wanahina
hawavimanyile bule fambulo da mbuli iyo,
kwaviya difisigwa hawadahile kuvimanya
bule, nawo wadumba kumuuza Yesu.

Yelihi yeli mkulu

(Masayo 18:1-5; Maliki 9:33-37)

[46] Wanahina wa Yesu wasonga kuiuza-
giza wenyewo kwa wenyewo yelihi yon-
dayawe mkulu viweli. [47] Yesu kamanya
magesa yawo, kamsola mwana mdoododo,
kamwika habehi nayo. [48] Maabaho kawa-
longela, "Munhu yoyose yoyomuhokela
mwana ino kwa zina jangu, konihokela
niye, na yoyose yoyonihokela niye, ko-
muhokela yoyanitumile. Kwaviya munhu
yeli mdodo vimwili, iyo mkulu kufosa
wose."

Munhu yoyose hamtogolani mweye heli ubanzi wenu

(Maliki 9:38-40)

[49] Yohana kamulongela Yesu, "Mndewa,
chimuwona munhu kolava vinyamkela kwa
zina jako. Chingomesa kutenda ivo kwaviya
heli mwiichibumbila chetu bule."

[50] Yesu kamulongela Yohana na wanahina
wamwenga, "Sekemungomese, kwaviya
wanhu wowose wowomtogolani mweye
wahamwe na mweye."

Wanhu wa Samaliya wolema kumuhokela Yesu

[51] Siku za kusoligwa kwa Yesu kuulanga
viyakalile habehi, Yesu kalonda kuhita
Yelusalemu. [52] Kawatuma wasenga wamu-
longolele, wahite kunachibululu mwiisi
ya Samaliya kumsasalila chila chinhu.
[53] Mbali wanhu wa Samaliya hawamuhokele
bule kwaviya wavimanya kuwa kohita
Yelusalemu. [54] Wanahina wake, Yakobo
na Yohana viwawone ivo, wamuuza Yesu,
"Mndewa, vino kolonda chiutange moto

uhulumuke kulawa kuulanga uwalunguze
wose?”
55 Yesu kawahindukila kawabwakila.
Kawalongela, “Hamuvimanyile bule muhe
waki umulinawo, kwaviya Mwana wa
Munhu hezile bule kuubananga ugima wa
wanhu, mbali kuwalopola.” 56 Maabaho
Yesu na wanahina wake wahita kunaichibu-
lulu chimwenga.

Wowolondeka kuwa wanahina wa Yesu
(Masayo 8:19-22)

57 Viwakalile nzila, munhu imwe ka-
mulongela Yesu, “Nizakusondelela kokose
kondauhite.”
58 Yesu kamulongela, “Matukwa wana
mina, na ndege wa kuulanga wana mvulu,
mbali Niye, Mwana wa Munhu nabule
hanhu ha kugoneza ditwi jangu na kuhu-
mula.”
59 Yesu kamulongela munhu imwenga,
“Nisondelele.”
Mbali munhu ija kalonga, “Mndewa,
nileke teng'hu nikamuwande tati yangu.”
60 Yesu kamwidika, “Waleke wadanganike
wawawande wadanganike wawo, mbali
weye hita ukaugong'onde Ufalume wa
Mulungu.”
61 Munhu imwenga kalonga, “Mndewa,
nizakusondelela, mbali teng'hu leka
nikawalage ndugu zangu.”
62 Yesu kamulongela, “Munhu yoyose ya-
songile kulima maabaho kolola kuchisogo,
hafaya kusang'hana usang'hano muna
Ufalume wa Mulungu.”

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na waidi

1 Maabaho Mndewa kawasagula wanhu
wamwenga malongo saba na waidi,
kawatuma waidi waidi wamulongolele
kuhita chila hanhu na chila bululu
hoyalondile kuhita. 2 Kawalongela,
“Mavuno ni mengi, mbali wagobolaji ni
wadodo. Ivo mpuleni Mndewa wa mavuno
yagale wasang'hani wake muna mavuno
yake. 3 Hiteni! Nomtumani mweye fana
ng'hondolo mgati ya mbwizi. 4 Sekemusole
mfuko, wala chigelo, wala vilatu. Na
sekemwime na kumulamsa munhu yoyose
nzila. 5 Kaye yoyose yondamwingile,
mwanduse kulonga, ‘Tindiwalo diwe
mwiikaye ino’ 6 Na yahawa umo munhu
wa tindiwalo, ndamsa zenu za tindiwalo
zizasigala na yeye. One kamwabule,
tindiwalo jenu dizabwela kumwenu.
7 Kaleni mwiikaye iyo iyo, diyeni na
ing'weni chochose chondawamwing'heni,
kwaviya msang'hani kolondeka yapate
yombe jake. Sekemuhame hame kulawa
kaye imwe kuhita kaye imwenga. 8 Fana
muhengila munadibululu na wanhu
wahamuhokelani, diyeni chiya chon-
damwing'higwe. 9 Muwahonye watamu
weli munadibululu ijo na muwalongele,
‘Ufalume wa Mulungu wa habehi na mw-
eye.’ 10 Mbali fana muhengila mudibululu
na wanhu walema kumuhokelani, foseni
muna zinzila zawo na mulonge, 11 ‘Hata
matimbwisi ya dibululu jenu yeli mmagulu
yetu choyakung'hunha yawe chilaguso
kumwenu. Mbali molondeka muvimanye
kuwa mbuli ino ya Ufalume wa Mulungu
wa habehi na mweye!’ 12 Nomulongelani
kweli, munaisiku ya nhaguso, Mulungu
kezawawonela ubazi mkulu kwa Sodoma
kufosa bululu ijo!”

Mabululu hayahuwila
(Masayo 11:20-24)

13 “Kwizagaya weye Kolazini kwizagaya!
Weye Besisaida kwizagaya! Kwaviya fana
mauzauza yoyatendeke hano yahatendeke
Tilo na Sidoni, wanhu wake wahayawale
viwalo va maguniya na kuihaka maivu
kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo!
14 Munaisiku ya nhaguso Mulungu kewa-
wonela ubazi kwa Tilo na Sidoni kufosa
kumwako. 15 Na weye Kapelinaumu! Vino
kolonda kwiinula mbaka kuulanga? Bule!
Kwizahumulusigwa mbaka kuzimu!”
16 Yesu kawalongela wanahina wake,
“Munhu yoyose yoyomtegelezani mweye,
konitegeleza niye, na yoyose yoyomule-
mani mweye, konilema niye. Na munhu
yoyose yoyonilema niye, komulema ija
yanitumile!”

Wanhu malongo saba na waidi wobwela

17 Hamwande wanhu waja malongo saba
na waidi wabwela wodeng'helela, walonga,
“Mndewa, hata vinyamkela vochihulika
kwa zina jako!”
18 Yesu kawedika, “Nimuwona Lufyende,
kahulumuka kulawa kuulanga fana
lumwemwe. 19 Tegelezeni! Nimwing'hani
udaho mweye, ivo mwizabojoga zoka na

inge, mwizakuwa na udaho kwa wehi
wenu wose. Habule chinhu chonda
chiwalumizeni. 20 Mbali sekemudeng'helele
kwaviya vinyamkela vomuhulikani, mbali
deng'heleleni kwaviya mazina yenu
yandikigwa kuulanga."

Yesu kodeng'helela
(Masayo 11:25-27, 13:16-17)

21 Lusita lujaluja Yesu kadeng'helela kwa
udaho wa Muhe wa Mulungu. Maabaho
kalonga, "Tata, Mndewa wa ulanga na isi,
nokwing'ha hewela kwaviya kuvifisa vinhu
vino kwa wanhu wene nzewele na ubala,
na kuvilagusa kwa wana wadoododo! Ona,
Tata, ivo niivo voikunogeza.

22 "Tati yangu kaning'ha vinhu vose. Na
habule yammanyile Mwana ila Tata, na
habule yammanyile Tata mbali Mwana na
yoyose Mwana yoyolonda kungubulila."

23 Maabaho Yesu kawahindukila
wanahina wake na kalonga nawo
waidumwe, "Wamweda wanhu waja
wowoviwona vinhu vomuviwona mweye!
24 Nomulongelani kweli, walotezi wa
Mulungu wengi na wafalume wengi
walonda kuwona chino chomuwona
mweye, mbali hawadahile bule, na walonda
kuhulika chino chomuhulika mweye, mbali
hawadaha bule."

Simwe da Msamaliya yanogile

25 Hamwande mfundiza Malagilizo keza
kwa Yesu muladi yamgeze, kamuuza,
"Mfundiza, vino nitende choni niupate
ugima wa siku zose?"

26 Yesu kamwidika, "Vino malagilizo yo-
longaze? Weye koyamanyaze?"

27 Munhu ija kamwidika, "Mulonde Mn-
dewa Mulungu wako kwa moyo wako wose
na kwa muhe wako wose na kwa ludabwa
lwawo lose, na kwa nzewele zako zose.
Mulonde mkaya miyago fana vouilonda
mwenyewo."

28 Yesu kamwidika, "Kwidika goya. Tenda
ivo na weye kwizakuwa mgima."

29 Mbali munhu ija kalonda kulagusa
kanoga, ivo kamuuza Yesu, "Mkaya
miyangu iyo yelihi?"

30 Yesu kamwidika, "Kukala na munhu
imwe yoyalawile Yelusalemu kuhita Yeliko.
Wabavi wamgwila, wambawila vinhu vake,
wamtowa na wamuleka habehi na kudan-
ganika. 31 Baho kalawilila mkulu wa nham-
biko kofosa muna inzila ija, mbali viya-
muwone munhu ija yoyatowigwe, kag-
waza. 32 Iviya na Mulawi viyafosile haja
na kumuwona munhu yoyatowigwe, nayo
kagwaza. 33 Mbali Msamaliya imwe yoy-
akalile kofosa nzila ija kamfika munhu
ija. Viyamuwone, kamuwonela ubazi.
34 Kamkwenhukila habehi, kamfunga mal-
onda yake na kuyaguma mavuta na di-
vai. Maabaho kamkweza mchanyha ya
chihogwe wake, kamgala mbaka kwiikaye
ya wageni na kamwimiliza. 35 Siku dison-
delele Msamaliya ija kamwing'ha dinali
mbili mkulu wa mwene kaye ya wageni.
Maabaho kamulongela, 'Mkalize munhu
ino. Hondanibwele nizakuliha chochose
chousang'hanile.' "

36 Maabaho Yesu kamuuza munhu ija,
"Vino mwa iwanhu waja iwatatu, yelihi
yakalile mkaya miyage ija yatowigwe na
wabavi?"

37 Nayo kedika, "Ni ija yoyamuwonele
ubazi."

Yesu kamulongela, "Hita, na ukatende
ivo ivo."

Yesu kowalaula Masa na Maliya

38 Yesu na wanahina wake viwakalile
mwiinzila, kengila mwiichibululu.
Mwanamke imwe yatangigwe Masa ka-
muhokela mwiikaye yake. 39 Mwanamke ija
kakala na ndugu yake yotangigwa Maliya,
yoyakalile muyamagulu ya Mndewa.
Nayo kakala kotegeleza mafundizo ya
Yesu. 40 Mbali Masa kakala kohunganika
kwa sang'hano nyingi. Kamuhitila Yesu
na kumuuza, "Mndewa! Vino huwona
ndugu yangu kanilekela sang'hano zose
niidumwe?" Mulongele yeze yanitaze!

41 Mndewa kamwidika, "Masa, Masa!
Kohunganika na kugaya kwa vinhu vingi,
42 mbali chochilondeka ni chimwe muhala.
Maliya kasagula chinhu chinogile, na
hachizasegezigwa kumwake."

11

Yesu kofundiza viilondeka kutosa
(Masayo 6:9-13; 7:7-11)

1 Siku dimwe Yesu kakala hanhu hamwe
kotosa. Viyakomeleze, wanahina wake
imwe kamulongela, "Mndewa, chifundize

kutosa, fana Yohana Mbatizi viyawafundize
wanahina wake."
[2] Yesu kawalongela, "Muhatosa, longeni vino,
'Tata, [f] Zina jako ditunhizigwe,
Ufalume wako wize. [g]
[3] Uching'he diyelo ndiya yetu ya siku zose.
[4] Chilekelele uhasanyi wetu,
fana cheye vochiwalekelela wowachitendele yehile.
Sekeuchingize muna yamagezo.' "
[5] Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake, "Chitende imwe wenu kahita
kuikaye ya mbwiyake ichilo na kulonga,
'Mbwiyangu, nyazime ndiya [6] kwaviya
mbwiyangu yeli muumwanza keza
ukaye yangu, na niye nabule ndiya cha
kumwing'ha!' [7] Na chitende ija mbwiyako
yeli mnyumba kokwidika, 'Nileke nihumule! Lwivi luhindigwa lumala, na
niye na wanangu chigona. Sidaha bule
kwinuka na kukwing'ha chinhu chochose!'
[8] Nomulongelani, hata fana hezasegela
kukwing'ha kwaviya ni mbwiyake, mbali
kwaviya vohuwona chinyala kugendelela
kumpula, kezakwinuka na kukwing'ha
chiulonda.
[9] "Ivo nowalongelani, puleni na mweye mwizakwing'higwa, zahileni na mweye
mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa.
[10] Kwaviya chila munhu yondayapule kezakwing'higwa, na chila munhu yondayazahile kezapata, na chila munhu yondayahodize kezavuguliligwa. [11] Vino tata yelihi
vimwili yondayapuligwe somba na mwanage kezamwing'ha zoka? [12] Hebu yelihi yoyodaha kumwing'ha mwanage inge yahapula finga? [13] Fana mweye muli wehi muvimanya kuweng'ha wanenu vinhu vinogile,
vino Tati yenu yeli kuulanga hezaweng'ha
Muhe Yelile wanhu waja wowonpula?"

Yesu na Mwenembago
(Masayo 12:22-30; Maliki 3:20-27)

[14] Siku dimwe Yesu kakala kolava
chinyamkela chochimtendile munhu imwe
yawe bubu. Chinyamkela vichimulawile,
munhu ija kandusa kulonga. Lung'husesa
lwa wanhu lwazanywa ng'hani. [15] Mbali
wanhu wamwenga walonga, "Iyo kolava
vinyamkela kwa udaho wa mwenembago,
mkulu wa vinyamkela!"
[16] Wanhu wamwenga walonda kumgeza
Yesu, ivo wamulonda yatende mauzauza
kulagusa kuwa kalawa kuulanga. [17] Mbali
Yesu kayamanya yowakalile woyagesa
mwiimizoyo yawo, ivo kawalongela,
"Ufalume wowose uhaigola wenyewo
na kuitowa wenyewo kwa wenyewo
haudaha kugendelela. Na kaye yahaigola
yenyewo kwa yenyewo izakugwa. [18] Fana
Lufyende yahaigola mwenyewo, vino
ufalume wake wizakwimaze? Mweye
mwolonga kuwa niye nolava vinyamkela
kwa udaho wa Mwenembago. [19] Fana miye
nosang'hanila ludabwa lwa Mwenembago
kulava vinyamkela, lelo wanhu wenu
wolava vinyamkela kwa udaho wa yelihi?
Wanhu wenu wawo wondawamtaguseni.
[20] Mbali fana nosang'hanila udaho wa
Mulungu kulava vinyamkela, Ufalume wa
Mulungu umwizilani umala.
[21] "Munhu mwene ludabwa yoyoikaliza
kaye yake kwa silaha, vinhu vake havizabawigwa. [22] Mbali munhu mwene ludabwa kumfosa yeye yaheza kumtowa, kezamuhoka silaha zake zose zoyakalile kozihuwila, na kusola vinhu vake.
[23] "Munhu yoyose heli na niye bule,
kanilema. Na munhu yoyose yohayakunzagiza na niye, kopwililisa.

Kubwela kwa chinyamkela mwa munhu
(Masayo 12:43-45)

[24] "Chinyamkela yahamulawa munhu,
chohita hanhu helibule mazi, chahazahila
hanhu ha kuhumula. One hachipatile
hanhu ha kuhumula, choilongela,
'Nizaibwelela kaye yangu yoniilawile.'
[25] Chihabwela na kuifika kaye yake
ifyagiligwa na kuhambigwa, [26] Kohita kusola
vinyamkela vimwenga saba vili na ludabwa
kufosa yeye. Navo vokwiza na kukala mwa
munhu iyo. Baho hali ya munhu iyo iha
kufosa ija ya umwaka."

Deng'ho da kweli

[27] Yesu viyakalile kolonga mbuli izo,
mwanamke imwe munaulung'husesa
kalandula dizi jake kumulongela Yesu,

[f] 11:2 Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza Tati yetu uli kuulanga, [g] 11:2 Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yakongeza Youlonda yatendeke, mwiisi fana uko kuulanga.

"Kamweda mwanamke yoyakweleke na
yoyakulelile!"
[28] Mbali Yesu kamwidika, "Wamweda
waja wose wowoihulika mbuli ya Mulungu
na kutenda viya voiwalonda kutenda."

Wanhu wolonda kuwona mauzauza
(Masayo 12:38-42)

[29] Lung'husesa vilukalile lwoisung'ha-
sung'ha kumzunguluka Yesu, Yesu ka-
gendelela kulonga, "Welesi uno wihile
wolonda chilaguso! Habule munhu yonda
yaweng'he chilaguso mbali chilaguso cha
Yona. [30] Kwaviya fanaviya Yona viyakalile
chilaguso kwa wanhu wa Ninawi, ivo ivo
Mwana wa Munhu kezakuwa chilaguso
kwa wanhu wa ulelo uno. [31] Muna isiku ya
nhaguso, malikiya wa Sheba kezakwima na
kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya
kalawa isi yake na kuhita kutegeleza
mafundizo ya ubala ya Mfalume Solomoni,
na lelo munhu mkulu kumfosa Solomoni
kabahano. [32] Muna isiku ya nhaguso, wanhu
wa Ninawi wezakwima na kuwatagusa
wanhu wa ulelo uno, kwaviya wawo
wasamha uhasanyi wawo viwahulike
mapetelo ya Yona. Nowalongela ukweli,
hano hana munhu mkulu kumfosa Yona!

Bung'hulo da lukuli
(Masayo 5:15, 6:22-23)

[33] "Habule munhu yowasha chitasa na
kuchifisa hebu kuchigubika kwa nongo.
Mbali chitasa chokwikigwa haichingolob-
weda muladi wanhu wokwingila wawone
bung'hulo. [34] Meso yako ni chitasa cha
lukuli lwako. Fana meso yako yowona,
lukuli lwako lwose luna bung'hulo, mbali
fana meso yako hayawona, iviya lukuli
lwako lwose luna lwiza. [35] Mwolondeka ku-
vimanya kuwa chitasa chili mgati mmwenu
sekechiwe lwiza. [36] Ivo fana kuna bung'hulo,
na habule hanhu heli na lwiza, maabaho
bung'hulo dizakuwa chila hanhu, fana viya
chitasa vochikumwemwesela na bung'hulo
jake."

Yesu kowalonga vihile Mafalisayo na wa-
fundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

[37] Yesu viyamalile kulonga, Mfalisayo
imwe kampula yahite kumwake yakaje
ndiya hamwe nayo. Ivo Yesu kahita na
kakala hasi, kandusa kuja. [38] Mfalisayo iyo
kazanywa ng'hani viyamuwone Yesu koja
bila ya kunawa makono yake. [39] Mndewa ka-
mulongela, "Mweye Mafalisayo mwosunha
nhungo na chano kwa kunze, mbali
mgati mmwenu mumema uhokaji na wihi.
[40] Wabozi mweye! Vino siyo Mulungu
yoyaumbile kunze, siyo ija ija yoyaumbile
mgati? [41] Mbali muweng'he ngaye-ngaye
vimwili navo, na Mulungu kezadeng'helela
chila chinhu chomuchitenda.

[42] "Mwizagaya mweye Mafalisayo!
Kwaviya mwolava zaka za viungo na
mboga fana bwasi na mnavu na chila
mboga zimwenga za mayani, mbali
mwoleka kutenda yanogile kwa wanhu na
kumulonda Mulungu. Mulondeka teng'hu
muwe wanhu wene kutenda yanogile
haulongozi wa Mulungu, na wowomulonda
Mulungu, bila kuleka kulava zaka.

[43] "Mwizagaya mweye Mafalisayo!
Kwaviya mwolonda kukala kuna ivigoda va
haulongozi muna zikaye za kutosela, na ku-
lamsigwa munayamagulilo. [44] Mwizagaya
kwaviya mulinga fana maleme yelibule
vilaguso, na wanhu wofosa mchanyha yake
bila kuvimanya."

[45] Imwe wa wafundiza Malagilizo kamu-
longela, "Mfundiza, viulonga ivo kochiliga
cheye!"

[46] Yesu kamwidika, "Na mweye wa-
fundiza Malagilizo mwizagaya! Kwaviya
mwowatwika wanhu mbahasha ziza-
mile ng'hani, wala mweye wenyewo
hamuwataza hata kwa chidole muhala.
[47] Mwizagaya! Mwozenga maleme ya
walotezi wa Mulungu wowakomigwe
na wasaho zenu. [48] Na mweye sambi
mwawakalangama na chiya chowatendile
wasaho zenu, wawakoma walotezi wa
Mulungu, na mweye mwowazengela
maleme. [49] Maabaho iviya Ubala wa
Mulungu ulonga, 'Nizawatuma walotezi wa
Mulungu na watumigwa, mwizawakoma
wamwenga na kuwawinga wamwenga.'
[50] Ivo wanhu wa ulelo uno wolondeka
kutagusigwa kwa damu ya walotezi wa
Mulungu wose kusongela kulumbigwa
kwa isi yose, [51] kusongela kukomigwa kwa
Abeli mbaka kukomigwa kwa Zakaliya,
yoyakomigwe hagati ya chilingo na hanhu
helile. Ona, nowalongela lukolo luno
luzatagusigwa kwa kuwakoma wawo wose.

52 "Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo! Kwaviya muifisa mvugulilo ya lwivi lwa kaye ya kuvimanyila. Mweye wenyewo hamwingila, na muwalema hata waja wowolonda kwingila!"
53 Yesu viyasegele hanhu haja, Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kumulonga vihile na wamuuza mbuli nyingi,
54 wageza kumsepasepa muladi wangwile kwa mbuli zihile zondayadahe kulonga.

12

Yesu kolemesa udelenya
(Masayo 10:26-27)

1 Lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana mbaka wanhu wakala woibojoga. Yesu kandusa kuwalongela wanahina wake teng'hu, "Iteganyeni na lusu da Mafalisayo da udelenya. 2 Chinhu chochose chigubikigwe chizagubuligwa, na chochifisigwe chizamanyika. 3 Yoyose yamulongile muulwiza yezahulikigwa imisi, na yoyose yamuyalongile kwa kunyong'onya mwiidumwe yezagong'ondwa kuichisuwili.

Yelihi wa kudumbigwa
(Masayo 10:28-31)

4 "Nomulongelani wambwiya zangu, sekemuwadumbe wanhu wawo wowolukoma lukuli, maabaho hawadaha bule kutenda chinhu chochose chihile. 5 Nizamulagusani wa kumdumba. Mdumbeni Mulungu, yahamala kumkoma munhu kodaha kumwasa jehanamu. Nomulongelani, mdumbeni yeye!
6 "Vino videge vitano haviuzigwa kwa sente mbili? Mbali vivili, habule chochizimizigwa na Mulungu. 7 Hata nyele za mmatwi yenu zipetigwa zose. Ivo sekemdumbe kwaviya mweye munoga ng'hani kufosa shole wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisito Mkombola
(Masayo 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 "Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyonitogola haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamtogola haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu. 9 Mbali munhu yoyose yonda yanileme haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamulema haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu.
10 "Munhu yoyose yonda yalonge mbuli ihile kwa Mwana wa Munhu kezalekeleligwa, mbali munhu yoyose yonda yamulige Muhe Yelile hezalekeleligwa bule.
11 "Vondawamgaleni haulongozi ha kaye za kutosela na watawala na walangulizi, sekemuwe na lugano kuwa mwizalonga choni na mwizakwidika choni. 12 Kwaviya Muhe Yelile keza mfundizani lusita luja luja yomulondigwa kuyalonga."

Simwe da tajili mbozi

13 Munhu imwe munaulung'husesa luja kamulongela Yesu, "Mfundiza, mulongele ndugu yangu chiigolele uhazi wetu."
14 Yesu kamwidika, "Mbwiyangu, vino yelihi yoyanikile niye kuwa msemi hebu mgolaji wa vinhu venu?" 15 Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa, "Iteganyeni na ugila, kwaviya ugima wa munhu hauli muna ivinhu viyeli navo!"
16 Maabaho Yesu kawalongela simwe, "Kukala na tajili imwe yoyakalile na mgunda woumulele ng'hani. 17 Tajili iyo kagesa muumoyo wake, 'Lelo nizatendaze? Nabule hanhu ha kwika mavuno yangu.'
18 Maabaho kailongela, 'Nizatenda vino, nizabomola madungu yangu na kuzenga makulu ng'hani. Umo nizakwika nafaka na vinhu vangu vose vinogile. 19 Maabaho nizaulongela moyo wangu, Lelo kunavo vinhu vinogile vingi vowiikile ngama ya kusang'hanila kwa miyaka mingi. Ivo humula uje na ung'we na udeng'helele!'
20 Mbali Mulungu kamulongela munhu ija, 'Mbozi weye! Chilo cha diyelo nolonda ugima wako! Vino vinhu vouvikile mwenyewo vizakuwa va yelihi?' "
21 Yesu kakomelezela kwa kulonga, "Vino ivo vondaiwe kwa munhu yoyoimemezela vinhu kwa ichimu chake mwenyewo, mbali havika vinhu vake kwa Mulungu."

Muhuwile Mulungu
(Masayo 6:25-34)

22 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, "Sekemuwe na lugano kwa ichimu cha ndiya chomulonda muladi kuwa wagima, wala viwalo vomulonda kwa ichimu cha ng'huli zenu. 23 Kwaviya ugima ni bola kufosa ndiya na lukuli ni bola kufosa viwalo. 24 Loleni mahowe, hawahanda na hawagobola na wabule dungu, mbali Mulungu kowalisa. Mweye munoga

ng'hani kufosa ndege! [25] Yelihi hagati yenu
kwa kuigaza kodaha kongeza hata fana
dimwe muna ugima wake? j [26] Lelo fana
hamudaha kutenda chinhu chidodo fana
icho, habali mugaiye vinhu vimwenga?
[27] Loleni maluwa ya kumbago viyonogeza,
hayasang'hana usang'hano wala hayait-
endela viwalo. Mbali nomulongelani,
hata Mfalume Solomoni mwenyewo na
ukulu wake wose hanawahi kuiyawala walo
dinogile fana luwa dimwe muna yamaluwa
yayo. [28] Fana Mulungu koyayawaza ivo
mayani ya kumbago, yaja diyelo yauko na
igolo yokwasigwa muumoto, vino hezam-
tendelani mweye mengi ng'hani? Vilihi
mweye wanhu muli na uhuwilo mdodo!
[29] "Ivo sekemuwe na lugano kuwa mwiz-
akuja choni hebu mwizakung'wa choni.
[30] Kwaviya wanhu wohawammanyile Mu-
lungu wogaiya vinhu ivo. Tati yenu kav-
imanya kuwa mohitaji vinhu ivo. [31] Mbali
teng'hu uzahileni Ufalume wa Mulungu, na
vinhu ivo vose mwizakwing'higwa.

Utajili kuulanga
(Masayo 6:19-21)

[32] "Sekemudumbe, mweye bumbila
dodo, kwaviya Mulungu wenu kawasag-
ulani kumwing'hani mweye ufalume.
[33] Chuuzeni vinhu venu vose na zihela
mukaweng'he ngaye-ngaye. Itendeleni
mifuko yohaisakala na kuikila ngama yenu
kuulanga, uko haizahunguka. Uko wabavi
hawadaha kuubawa, wala sondo hawadaha
kuubananga. [34] Kwaviya haja haili ngama
yako, baho hondauwe moyo wako iviya.

Kaleni meso

[35] "Isasaleni kwa jojose dondadize, fun-
geni mkwiji muna ivigudi venu na vitasa
venu viwe vokwaka. [36] Muwe fana wanhu
wowogozela mwenevale wawo, vondayab-
wele kulawa kunaisola. Vondayeze na
kuhodiza, wadahe kumvugulila bahobaho.
[37] Wezadeng'helela ng'hani watumigwa
waja mwenevale wawo vondayabwele
kowafika wameso! Nomulongelani
kweli, mwenevale iyo kezaifunga mkwiji
mwiichigudi, kezakala nawo mwiimeza
na kuwasang'hanila. [38] Wezadeng'helela
ng'hani hata fana yeheza ichilo chikulu
hebu imitootondo kezawafika waisasala.
[39] Mbali muimanye mbuli ino, fana mwene
kaye yahavimanyile fana yonda yeze
mbavi, yahakalile meso. Wala sigambe
yaileke kaye yake ibenigwe na mbavi. [40] Na
mweye iviya muisasale, kwaviya Mwana
wa Munhu kezakwiza fana hamuimanyile
bule."

Msang'hani mwaminika na heli mwaminika
(Masayo 24:45-51)

[41] Petili kamuuza, "Mndewa, vino simwe
ijo kuchilongela cheye muhala, hebu
wanhu wose?"
[42] Mndewa kamwidika, "Vino yelihi
msang'hani mwaminika na yeli na ubala,
ija mwenevale wake yonda yamwike
mchanyha ya wasang'hani wamwenga,
na kuweng'ha wanhu yombe kwa lusita
lwake? [43] Kezadeng'helela mtumwa ija fana
mwenevale wake yaheza kezamfika ko-
tenda ivo. [44] Nowalongela kweli, mwenevale
kezamwika msang'hani iyo uchanyha ya
vinhu vake vose. [45] Mbali msang'hani ija
yahalonga muumoyo wake, 'Mwenevale
wangu kezakalama kubwela.' Maabaho
kasonga kuwatowa watumwa wamwenga
walume na wanaake, maabaho kaja na
kung'wa mbaka kakolwa. [46] Mwenevale
wa mtumwa ija kezakwiza muna dizuwa
mtumwa ija dohadigesile na muna fana
yohaimanyile bule. Nayo kezamkanha
mtumwa ija vihande vihande, na kumwika
hamwe na hawatogole kuhuwila.
[47] "Na mtumwa ija yavimanyile viyolonda
mwenevale wake, mbali haisasale wala
kutenda viyalondeke na mwenevale
wake, mtumwa iyo kezatowigwa ng'hani.
[48] Mbali mtumwa yohavimanyile viyolonda
mwenevale wake yavitende, nayo katenda
vihile, mtumwa iyo kezatoigwa chidogo.
Munhu yoyose yoyeng'higwe vinhu vingi,
kumwake vizalondeka vinhu vingi, na
munhu yoyose yoyeng'higwe vinhu vingi
ng'hani, kumwake vizalondeka vinhu vingi
ng'hani.

Yesu kowatenda wanhu waibagule
(Masayo 10:34-36)

[49] "Niza kubwinha moto mwiisi, na
nilonda uwile waka umala! [50] Ninawo
ubatizo wonilondigwa niuhokele, na niye

j 12:25 Kongeza hata fana dimwe muna ugima wake, hebu kuitenda yawe mtali.

nogaya mbaka umale! 51 Vino mogesa kuwa
niza kungalilani tindiwalo munaiisi? Hata
chidogo! Sizile kugala tindiwalo mbali
kuwabagula wanhu. 52 Kwaviya kusongela
sambi, wanhu watano wa kaye imwe
wezaihasanya, watatu kwa waidi na waidi
kwa watatu. 53 China tata wezaihasanya
na wana wawo, na wana wezaihasanya na
tati zawo. China mama wezaihasanya na
wandele zawo na wandele wezaihasanya na
mami zawo. Wakoi wa chike wezaihasanya
na wakoi zawo, na wakoi wezaihasanya na
wakoi wa chike."

Kuvimanya cha kutenda
(Masayo 16:2-3)

54 Yesu kawalongela wanhu, "Vimuwona
mawingu yokwiza ubanzi wa ushwelo wa
zuwa, baho molonga, 'Mvula izatonya,' na
kweli yotonya. 55 Na Vimuwona vulavumbi
dolawa ubanzi wa kusi, molonga, 'Kwiza-
kuwa na vuke,' na yokuwa ivo. 56 Mweye
wadelenya! Modaha kuvimanya chihanga
cha isi na ulanga, iwaze kuwa hamuvi-
manyile lusita luno?

Ilumbe na mwihi wako
(Masayo 5:25-26)

57 "Habali hamudaha kuilamulila
wenyewo mbuli zinogile za kusang'hana?
58 Kwaviya one mshitaka wako kokugala
kwiichitala, iyohe uilumbe nayo muhawa
mung'hali muna inzila. Fana si ivo msemi
kezakugala kwa wakulu, nawo wezakwika
mchifungo. 59 Nokulongela, hwizalawa uko
ng'o mbaka ulihe sente ya uhelelo."

13

Samheni uhasanyi wenu hebu mwizadan-
ganika

1 Na lusita ulo ulo, wanhu wamwenga
wamulongela Yesu mbuli za Wagalilaya
wowakomigwe na Pilato viwakalile wom-
ulavila nhosa Mulungu. 2 Yesu kawedika,
"Vino mweye mwogesa Wagalilaya wawo
wakala wahasanyi kufosa Wagalilaya
wamwenga kwaviya wagaya ng'hani? 3 Siyo
ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya
hamusamha uhasanyi wenu, na mweye
wose mwizadanganika fana wawo. 4 Hebu
mwogesa waja wanhu longo na wanane
wowadanganike kwa kulagaliligwa na lingo
uko Siloamu wakala na uhasanyi kufosa
wanhu wose wakalile Yelusalemu? 5 Siyo
ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya
hamusamha uhasanyi wenu, na mweye
wose mwizadanganika fana wawo."

Simwe da mkuyu hawima

6 Maabaho Yesu kawalongela simwe dino,
"Kukala na munhu yoyakalile na mtini
kumgunda wake. Munhu ino kahita ku-
londa nhini, mbali hapatile bule. 7 Ivo ka-
mulongela mwimilizi wa mgunda, 'Miyaka
mitatu nikala nokwiza kulonda matunda
muna umbiki uno wa mtini mbali sipatile
chochose bule. Ukanhe! Habali ugen-
delele kuubananga?' 8 Mbali mwimilizi
kamwidika, 'Mwenevale, uleke mwaka uno
muhala, na niye nizauhalilila, na kuugu-
mila mboleya. 9 One uhema, vinoga! Mbali
one hawimile, kwizaukanha.' "

Yesu komuhonya mwanamke muna Isiku
ya Mhumulo

10 Muna Isiku ya Mhumulo, Yesu kakala
kofundiza mwiikaye ya kutosela. 11 Na
baho hakala na mwanamke imwe yoy-
akalile na chinyamkela chochamtendile
yawe mtamu kwa miyaka longo na mi-
nane. Kakala kaveduka na hadahile bule
kugoloka. 12 Yesu viyamuwonile, kamtanga,
kamulongela, "Mama, kuhonyigwa utamu
wako!" 13 Maabaho Yesu kamwikila makono
mwanamke iyo, na bahobaho mwanamke
iyo kagoloka, kamtunhiza Mulungu.

14 Mkulu wa kaye ya kutosela kehiligwa
kwaviya Yesu kamuhonya munhu muisiku
ya Mhumulo. Ivo kawalongela wanhu,
"Kuna siku sita zozifaya kusang'hana us-
ang'hano. Muna zisiku izo, izoni muho-
nyigwe, mbali sekemwize muna isiku ya
Mhumulo!"

15 Mndewa kedika, "Mweye wadelenya!
Vino yelihi vimwili hamfungula ng'ombe
wake hebu chihongwe wake kulawa hanhu
ha kudila na kumgala kung'wa mazi muna
Isiku ya Mhumulo? 16 Mwanamke ino ni
mwana wa Bulahimu, nayo kafungigwa na
Lufyende miyaka longo na minane ino.
Vino hailondeke yafunguliligwe munaisiku
ya Mhumulo" 17 Yesu viyamalile kulonga
ivo, wehi wake wawona chinyala, mbali
wanhu wadeng'helela kwa mauzauza yoy-
atendile Yesu.

Simwe da mbeyu ndodo kufosa zose

18 Yesu kalonga, “Vino ufalume wa Mu-
lungu ulinga choni? Vino nodaha kuulin-
ganyiza na choni? 19 Ulinga fana chiya
chochilawilila munhu viyohanda mbeyu ya
haladali muna umgunda. Mbeyu ija yokula
na kuwa biki kulu, na ndege wozenga
mvulu muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Masayo 13:33)

20 Yesu kawauza kaidi, “Vino Ufalume wa
Mulungu niulinganyize na choni? 21 Ulinga
fana lusu dodisoligwe na mwanamke na
kudihanganya na mhishi nhatu za usage na
usage wose ugongomoka.”

Lwivi lusisili
(Masayo 7:13-14, 21-23)

22 Maabaho Yesu kagendelela na mwanza
kuhita Yelusalemu. Viyakalile nzila,
kafosela munayamabululu na mwiivibululu
kuwapetela wanhu. 23 Munhu imwe
kamuuza, “Mndewa, vino wanhu wadodo
wawo wondawakomboligwe?”

Yesu kawedika, 24 “Muiyohe kwingila
munaulwivi lusisili, kwaviya nomulonge-
lani kuwa wanhu wamwenga wezageza
kwingila, mbali wezapotigwa. 25 Mwene
kaye kezakwima na kuhinda lwivi, na
mweye mwizakwima kunze na kuhodiza
muhalonga, ‘Mwenevale, chivugulile
ulwivi.’ Mbali yeye kezawedika, ‘Sim-
manyileni mweye wala komulawa!’ 26 Na
mweye mwizalonga, ‘Chija na kung'wa
hamwe na weye, na kufundiza muna ya
mabululu yetu!’ 27 Mbali kezalonga kaidi,
‘Nomulongelani simmanyileni mulawa
kulihi. Segeleni kumwangu mweye mose
motenda yehile!’ 28 Muzalila na kugaya
ng'hani vondamumuwone Bulahimu,
Isaka, Yakobo na walotezi wa Mulungu
wose wamuna Ufalume wa Mulungu,
mbali mweye wenyewo mwasigwa kunze.
29 Wanhu wezakwiza kulawa ubanzi wa
ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo, na
kulawa ubanzi wa kasikazini na ubanzi wa
kusi, na wezakala na kuja muna Ufalume wa
Mulungu. 30 Maabaho wanhu waja haweli
wenevale sambi wezakuwa wa wenevale,
na wanhu waja wenevale sambi wezakuwa
haweli wenevale.”

Yesu koionela ubazi Yelusalemu
(Masayo 23:37-39)

31 Lusita luja luja Mafalisayo wamwenga
wamuhitila Yesu na kumulongela, “Segela
hano uhite hanhu hamwenga, kwaviya
Helode kolonda kukukoma.”

32 Yesu kawedika, “Hiteni mukamulon-
gele ija tukwa, ‘Diyelo na igolo nolava
vinyamkela na kuhonya watamu, na muna
siku deketatu nizakomeleza usang'hano
wangu.’ 33 Hata ivo, nolondeka diyelo, igolo
na chisindo nyamhe nzila yangu, kwaviya
hailondeka mulotezi wa Mulungu yadan-
ganike kunze ya Yelusalemu!

34 “Weye Yelusalemu! Weye Yelusalemu!
Kowakoma walotezi wa Mulungu na
kuwatowa na mabwe watumigwa wa Mu-
lungu wowatumigwe kumwako! Miyanza
mingahi nilonda kuwakunzanya wanago
fana viya kolo da nguku vodikunzagiza
vifalanga vake hasi ya mabawa yake, mbali
haulondile bule! 35 Loleni, mulekeligwa
kaye yenu ya Mulungu! Na niye nowa-
longela, hamwizaniwona kaidi ng'o mbaka
vondamulonge, ‘Katemiligwa mate ija
yoyokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

1 Siku imwe ya Mhumulo, Yesu kengila
kuja mwiikaye ya mkulu wa Mafalisayo.
Wanhu wakala womsepasepa Yesu.
2 Munhu imwe yoyakalile na safula keza kwa
Yesu. 3 Yesu kawauza wafundiza Malagilizo
na Mafalisayo, “Vino Malagilizo yetu
yotogola kumuhonya munhu munaisiku
ya Mhumulo hebu hayatogola bule?”

4 Mbali wawo hawalongile chochose.
Yesu kamwamha munhu ija na kamuhonya,
maabaho kamuleka yahite. 5 Maabaho
kawedika, “Yelihi vimwili ihawa mwanage
hebu ng'ombe wake kadumbukila mwi-
ichisima munaisiku ya Mhumulo hadaha
kumulava?”

6 Mbali hawadahile kumwidika bule.

Unyendanyenda na ukalimu

7 Yesu viyawawonile wowagonikigwe
wengi wasagula vigoda va kuulon-
gozi, kawalongela wose simwe dino,
8 “Uhagonikigwa na munhu kunaisola,
sekeukale vigoda va kulongozi. Kwaviya
munhu imwenga mkulu kukufosa weye
kodaha kwiza, 9 na munhu yoyawagonikeni
wose kokwiza kumwako na kukulongela,

'Inege yakale ino.' Baho kwizawona
chinyala na kuhita kukala kuna ivigoda
va kuchisogo. [10] Mbali weye uhagonikigwa
utende vino, uhafika kuna didugila, hita
ukakale kuna ivigoda va kuchisogo, muladi
munhu ija yoyakugoneke yahakwizila,
yakulongele, 'Mbwiyangu, inuka wize
ukakale kuna ivigoda va kuulongozi.'
Baho kwizatunhizigwa na wanhu wose
wowakalile hamwe na weye. [11] Kwaviya
munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa
mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na
munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa
mdodo kezatendigwa kuwa mkulu."

[12] Maabaho Yesu kamulongela ija
yoyakugoneke, "Uhatenda ndiya cha imisi
hebu cha ichilo, sekeuwagoneke mbwiya
zako hebu ndugu zako hebu wakaya wayago
weli matajili. Kwaviya uhatenda ivo, wawo
nawo wezakugoneka mwiizikaye zawo, na
ivo wezakuliha yaja youwatendele. [13] Mbali
uhatenda dugila, wagoneke ngayengaye,
vilema, mbetembete, na vipofu, [14] na
weye kwizatemiligwa mate. Kwaviya
wawo hawadaha kukuliha, Mulungu
kezakuliha munaisiku ya kuzilibuligwa
wanhu wanogile."

Simwe da dugila kulu
(Masayo 22:1-10)

[15] Imwe wa wanhu waja wowagonekigwe
viyahulike mbuli izo, kamulongela Yesu,
"Kezamweda munhu ija yondayaje ndiya ya
didugila kuna Ufalume wa Mulungu!"

[16] Yesu kamulongela, "Munhu imwe
katenda dugila da zengele na kawag-
oneka wanhu wengi. [17] Vilufikile lusita
lwa kuja, kawatuma wasang'hani wake
yakawalongele wageni, 'Izoni, kwaviya
sambi chila chinhu chisasaligwa chimala!'
[18] Mbali wawo wagonekigwe hawagesile,
kwaviya chila imwe kakala na usang'hano
wake. Munhu wa mwanduso kamu-
longela mtumwa ija, 'Nigula mgunda,
ivo nolondeka nikaulole. Nokulamba
unilekelele.' [19] Munhu imwenga kalonga,
'Nigula ng'ombe longo dimwe, sambi
nohita kuwageza. Nokulamba unilekelele.'
[20] Munhu imwenga nayo kalonga, 'Nisola
mke sambi, na kwaichimu icho sidaha
kwiza.'

[21] "Msang'hani ija kahita, kamulongela
mwenevale wake mbuli izo. Mwenevale
viyahulike ivo, kehilwa, kamulongela
mtumwa wake, 'Lawa hima hima uhite
kudikulugumbi na vichocholo va mab-
ululu, uwalongelele ngaye-ngaye na
vilema na vipofu na mbetembete weze.'
[22] Mtumwa ija kalonga, 'Mwenevale,
yayo younilagilize yatendeka yamala,
mbali hata sambi nyafasi yabaho.' [23] Ivo
mwenevale kamulongela mtumwa wake,
'Lawa kunze uhite kuzinzila na kuzimhaka,
uwalongele wanhu weze muladi kaye
yangu imeme. [24] Kwaviya nomulongelani
kuwa, munaiwaja wowagonikigwe, habule
hata imwe yonda yalanze ndiya ya dugila
jangu!' "

Kugaya kwa ichimu cha kuwa mwanahina
(Masayo 10:37-38)

[25] Baho lung'husesa lwa wanhu vilukalile
lomsondelela Yesu, Yesu kawahindukila,
kawalongela, [26] "Munhu yoyose yoyonison-
delela mbali hamwihila tati yake na mami
yake, muke wake na wanage, ndugu zake
na walumbu zake, na one haihile yeye
mwenyewo, hadaha bule kuwa mwanahina
wangu. [27] Munhu yoyose yohaupapa msal-
aba wake na kunisondelela, hadaha bule
kuwa mwanahina wangu.

[28] "Yelihi vimwili mweye yahalonda
kuzenga lingo, hakala teng'hu na ku-
peta galama, kulola kuwa kanazo hela
za kuukomelezela usang'hano wake?
[29] Kwaviya fana yahandusa kuhimba
chandusilo, hadaha kuukomeleza, wanhu
wose wowowona chiyatendile wezamseka.
[30] Maabaho wezalonga, 'Munhu ino kandusa
kuzenga, mbali hadahile kukomeleza
usang'hano!'

[31] "Hebu kuna Mfalume yelihi yahalonda
kuhita kuitowa na Mfalume imwenga,
hakala hasi teng'hu na kugesa kuwa yeye
na wanhu magana longo kezadaha kuitowa
na Mfalume mwene wanhu magana
malongo maidi? [32] Fana yahawona hadaha,
kowatuma wasenga wake wahite kwa
Mfalume iyo yang'hali kutali wamulambe
kuwe na tindiwalo. [33] Iviya one munhu
hadaha kuleka chila chiyeli nacho, hadaha
kuwa mwanahina wangu.

Munyu ulibule umunyu
(Masayo 5:13; Maliki 9:50)

[34] "Munyu unoga, mbali munyu wahagiza
umunyu wake, ugumigwe choni mbaka uwe

na umunyu kaidi? 35 Haifaya bule kwikigwa
muna umgunda wala kuhanganya na mbo-
leya, yokwasigwa kunze. Mwene magutwi
ya kuhulika, nayahulike!"

15

Simwe da ng'hondolo yagile
(Masayo 18:12-14)

1 Siku dimwe wasola kodi na wamt wene
uhasanyi weza kumtegeleza Yesu. 2 Mbali
Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wan-
dusa kuilongela, "Munhu ino kawahokela
wene uhasanyi na koja hamwe nawo!"
3 Yesu kawalongela simwe dino,
4 "Vino munhu yelihi kumwenu mwene
ng'hondolo gana, ng'hondolo imwe
yahaga, hawaleka waja malongo kenda
na kenda hanhu ha kudimila, na kuhita
kunzahila ija yoyagile mbaka yamuwone?
5 Na yahamuwona kezadeng'helela na
kumwika mmayega yake, 6 na kumgala
ukaye. Maabaho kezawatanga mambwiya
zake na wakaya wayage na kuwalongela,
'Deng'heleleni hamwe na niye, kwaviya
nimuwona ng'hondolo wangu yagile.'
7 Iviya nowalongelani, kwizakuwa na
deng'ho kulu kuulanga kwa ichimu cha
munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha
kufosa wanhu malongo kenda na kenda
wanogile wohawalonda kusamha."

Simwe da sente yagile

8 "Hebu fana mwanamke imwe yoyakalile
na sente longo na kagiza sente imwe, keza-
tendaze? Kezawasha chitasa na kufyag-
ila kaye yake, na kuizahila chila hanhu
mbaka yaiwone. 9 Na yahaiwona sente ija,
kezawatanga mambwiya zake na wakaya
wayage na kuwalongela, 'Deng'heleleni
hamwe na niye kwaviya niiwona sente
yangu yagile!' 10 Iviya nowalongelani,
wasenga wa kuulanga wa Mulungu wana
deng'ho kwa ichimu cha munhu imwe
mwene uhasanyi yoyosamha."

Simwe da mbwanga yagile

11 Yesu kagendelela kuwalongela, "Kukala
na munhu imwe yoyakalile na wana waidi
wa chilume. 12 Mbwanga imdodo kamulon-
gela tati yake, 'Tata, ning'he vinhu vangu va
uhazi sambi.' Ivo tata ija kawagolela vinhu
vake sawa sawa wabwanga waja waidi.
13 Viyafosile siku ndodo, mbwanga imdodo
kagula vinhu vake. Maabaho kahita isi
ya kutali, uko kadanganya hela zake kwa
kusang'hanila chakachaka. 14 Viyakomeleze
kudanganya chila chinhu, kulawilila nzala
ng'hulu mwiisi ija, nayo kakala kabule
chinhu chochose. 15 Ivo kahita kusang'hana
usang'hano kwa munhu imwe yoyakalile
mkaya wa isi ija, nayo kamgala kum-
gunda yakawadime nguluwe. 16 Kalonda
kuja makang'ha yowakalile woja nguluwe,
mbali habule munhu yamwing'hile chinhu
ndiya. 17 Mbali nzewele zake vizimbwelele,
kailongela mwenyewo, 'Vino ni watumigwa
wengahi wa tati yangu woja na kusigaza,
na niye hano nofa na nzala? 18 Nizasegela
na kuhita kwa tati yangu na kumulon-
gela, Tata, nimbananga Mulungu wangu
na nikubananga na weye iviya. 19 Sifaya
kutangigwa mwanago kaidi, nitende fana
imwe wa watumigwa wako.' 20 Ivo kasegela,
kahita kwa tati yake.

"Mbali viyakalile yang'hali kutali, tati
yake kamuwona, kamuwonela ubazi,
kamkimbila, kamuhagatila, na kamnonela.
21 Mbali mwana ija kalonga, 'Tata, nim-
bananga Mulungu wa kuulanga na weye
iviya. Sifaya kutangigwa mwanago.'
22 Mbali tata kawatanga watumwa wake,
kawalongela, 'Himahima! Galeni walo
dinogile mumuyawaze. Mvazeni na
mhete mchidole na vilatu mmagulu.
23 Maabaho hiteni mkagale dang'ang'a
dinenehe na mudichinje, chije na chi-
deng'helele! 24 Kwaviya ino mwanangu
kakala kadanganika, lelo kazilibuka, kakala
kaga mbali sambi kawoneka.' Ivo wandusa
kudeng'helela.

25 "Dugila vidikalile dogendelela, ija
mbwanga mkulu kakala kumgunda.
Viyakalile habehi na ikaye, kahulika, nyila
na wanhu wovina. 26 Ivo kamtanga imwe wa
wasang'hani, kamuuza, 'Vino kuna choni?'
27 Msang'hani ija kamwidika, 'Mdodo wako
kabwela ukaye na tati yako kamchinjila
dang'ang'a dinenehe kwaviya kampata
yang'hali ngima!'

28 "Mbwanga ija imkulu kehiligwa
ng'hani, kalema kwingila mnyumba. Tati
yake kalawa kunze, kamulamba yengile
mnyumba. 29 Mbali kamwidika tati yake,
'Lola, miyaka ino yose nikusang'hanila fana
mtumwa, na silemile bule kukutegeleza

ndagilizi yako. Kuning'ha choni niye?
Huning'hile hata luti nitende dugila na
mambwiya zangu! 30 Mbali ino mwanago
kadanganya vinhu vako na malaya, na
viyabwelile ukaye kumchinjila dang'ang'a
dinenehe!' 31 Tati yake kamwidika,
'Mwanangu, lusita lwose kukala na niye, na
chila chinhu chinili nacho ni chako. 32 Mbali
chitende dugila na chideng'helela, kwaviya
mdodo wako kakala kadanganika mbali
sambi ngima, kakala kaga mbali sambi
kawoneka!' "

16

Simwe da mulolezi mbala

1 Yesu kawalongela wanahina wake,
"Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile
na mulolezi wa vinhu vake. Tajili
ino kalongeligwa kuwa mulolezi wake
kakala kodanganya vinhu vake. 2 Ivo
kamtanga mnyumba, kamulongela, 'Vino
ni mbuli yaki ino yoniihulika kumwako
weye? Nipetele vinhu vangu vose
viuhokele na viulavile kwaviya hudaha
bule kuwa ndolezi wangu kaidi.' 3 Mulolezi
ija kailongela mwenyewo, 'Mwenevale
wangu kezanilekeza usang'hano, nitende
choni? Kulima sidaha, na kupula nowona
chinyala. 4 Novimanya cha kutenda muladi
vondanilavigwe muna usang'hano wangu,
wanhu wanihokele ukaye yawo.'
5 "Ivo kawatanga wanhu wose wowolon-
deka kumuliha mwenevale wake. Maabaho
kamuuza yanduse kwiza, 'Vino kolondeka
kumuliha mwenevale wangu hela nyin-
gahi?' 6 Kamwidika, 'Vipimo gana va
mavuta ya zaituni.' Mulolezi ija ka-
mulongela, 'Sola cheti chako, kala hasi
hima, yandika ningo malongo matano.'
7 Maabaho kamuuza imwenga, 'Na weye
kolondeka ulihe choni?' Nayo kedika, 'Ma-
guniya magana longo ya uhemba.' Mulolezi
kamulongela, 'Sola cheti chako na yandika,
maguniya malongo manane.'
8 "Mwenevale kamtogoza mulangulizi ija
mvwizi kwa kutenda vinhu kwa ubala.
Kwaviya wanhu wa isi ino yose wana ubala
muna ukutenda mbuli zawo kufosa wana
weli mudibung'hulo."
9 Yesu kagendelela kulonga, "Nomu-
longelani, sang'hanileni vinhu venu
kuipatila wambwiya, muladi vondazimale,
wamuhokeleni muna ikaye ya siku zose.
10 Munhu yoyose yoyotogoligwa muna
chinhu chidodo ng'hani, kezatogoligwa
muna chinhu chikulu, na munhu yoyose
yahatogoligwa muna chinhu chidodo, iviya
hezatogoligwa muna chinhu chikulu. 11 Ivo
mweye one hamutogoliligwe kwika vinhu
vili mwiisi, yelihi yonda yawatogolele
kwika vinhu va kweli? 12 Na one hamudahile
bule kwika vinhu va munhu imwenga
vinogile, yelihi yonda yaweng'he vinhu
venu wenyewo?
13 "Habule mtumwa yoyodaha
kuwasang'hanila wenevale waidi. Kwaviya
kezamwihila imwe na kumulonda
imwenga, hebu kezamwamhilila imwe
na kunzeha imwenga. Hamudaha kum-
sang'hanila Mulungu kuno mosang'hanila
hela."

Mbuli zimwenga za Yesu
(Masayo 11:12-13, 5:31-32; Maliki 10:11-12)

14 Mafalisayo wowolonda hela viwahu-
like ivo, wanzeha Yesu. 15 Yesu kawalon-
gela, "Mweye iyo womuilagusa munoga
kwa wanhu, mbali Mulungu kammanyani
mizoyo yenu. Kwaviya chinhu chochi-
woneka chinoga haulongozi ha wanhu, kwa
Mulungu chiwoneka chiha.
16 "Malagilizo ya Musa na mbuli za
walotezi wa Mulungu vipetigwa mbaka
muna ichipindi cha Yohana Mbatizi.
Kusongela chipindi icho, Mbuli Inogile ya
Ufalume wa Mulungu yopetigwa, na chila
munhu koiyoha kwingila kwa ludabwa.
17 Mbali vibuha ng'hani kwa ulanga na isi
kusegela, kufosa kuhunguka hata chinhu
chidodo munayamalagilizo.
18 "Mulume yoyose yomwasa muke wake
na kusola muke imwenga kotenda uzinzi,
na mulume yoyomsola muke yoyasigwe ko-
tenda uzinzi.

Munhu tajili na Lazalo

19 "Kukala na munhu imwe tajili yoy-
akalile koyawala viwalo va chitani inogile
ng'hani, na chila siku kakala kotenda dugila
koja ndiya zinogile ng'hani. 20 Haulongozi
ha lwivi lwake ulukulu, kekigwa ngaye-
ngaye imwe, zina jake Lazalo yoyakalile
na vilonda vingi. 21 Ngaye-ngaye iyo
kakala kolonda kuja masigavu yalagale mu-
naimeza ya tajili ija. Na zimbwa zikala
zokwiza kumulambita vilonda vake.

22 “Hamwande, Lazalo kadanganika na
kasoligwa na wasenga wa kuulanga mbaka
mwiimhambaga ya Bulahimu. Tajili ija
nayo kadanganika na kawandigwa. 23 Kuja
kuzimu, munhu ija yakalile na vinhu vingi
kakala kogaya ng'hani, kenula meso yake,
kamuwona Bulahimu kwa kutali hamwe na
Lazalo mwiimhambaga yake. 24 Katanga
kwa dizi kulu, ‘Tata Bulahimu, niwonele
ubazi! Mtume Lazalo yavabike nhonga
ya chidole chake munayamazi, yaluhoze
lulimi lwangu, kwaviya nogaya ng'hani mu-
naumoto uno!’
25 “Mbali Bulahimu kamwidika,
‘Mwanangu, kumbuka weye kuhokela
vinhu vinogile munaugima wako, mbali
Lazalo kahokela vihile. Sambi Lazalo
kahano kodeng'helela, na weye kwolu-
mizigwa. 26 Iviya hagati yetu cheye na
mweye hekigwa kombo kulu muladi wanhu
wolonda kulawa kuno kwiza kumwenu
wapotigwe, na wanhu wa kumwenu
sekewadahe kwiza kumwetu!’ 27 Munhu
tajili kalonga, ‘Basi nokulamba tata
Bulahimu, mtume Lazalo kuikaye ya tati
yangu. 28 Kwaviya ninawo ndugu watano.
Mulekelele yahite yakawalongele waleke
kutenda yehile muladi na wawo sekeweze
hanhu hano ha magayo.’
29 “Bulahimu kalonga, ‘Wandugu
zako wanayo Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa na walotezi wa
Mulungu, wawategeleze wawo chiwo-
longa.’ 30 Tajili ija kamwidika, ‘Bule tata
Bulahimu. Fana munhu yoyazilibuke
yahawahitila, wezaleka uhasanyi wawo.’
31 Mbali Bulahimu kamulongela, ‘Fana
hawawahulike Musa na walotezi wa
Mulungu, hawezamuhulika hata munhu
yahazilibuka.’ ”

17

Uhasanyi
(Masayo 18:6-7; Maliki 9:42)

1 Yesu kawalongela wanahina wake,
“Vizalawilila vinhu vondaviwatende
wanhu watende uhasanyi, mbali kezagaya
ng'hani munhu ija yovitenda vilawilile.
2 Muhavu munhu iyo yafungigwe dibwe
kulu da kudundila mwiisingo na yakasigwe
mwiibahali, kufosa kumtenda imwe
wa wadodo wano yatende uhasanyi.
3 Iteganyeni!
“Fana ndugu yako yahakubananga, mu-
lamule, yahasamha mulekelele. 4 Na fana
yahakubananga miyanza saba muna isiku
imwe, na kubwela kumwako miyanza saba
na kukulongela, ‘Nisamha,’ mulekelele.”

Uhuwilo

5 Watumigwa wamulongela Mndewa,
“Uchongezele uhuwilo wetu.”
6 Mndewa kawedika, “Fana muwile na
uhuwilo mdodo fana mbeyu ya haladali,
muhaulongele mbiki wa mkuyu, ‘Ng'oka,
ukaihande mwiibahali.’ Nawo uhawahu-
like.

Sang'hano ya mtumwa

7 “Chitende imwe wenu kana mtumwa
yoyolima kumgunda hebu yoyodima
ng'ombe. Vino mtumwa iyo viyobwela
kulawa kumgunda, yelihi kezamulon-
gela, ‘Izo teng'hu, kala hasi uje ndiya.’
8 Vino hezamulongela, ‘Nisasalile ndiya
nije, maabaho unisang'hanile mbaka
nikomeleze kuja na kung'wa, maabaho
na weye uje na kung'wa?’ 9 Vino keza-
mulongela hewela mtumwa ija kwaviya
kayatenda yoyalagilizigwe kuyatenda?
10 Na mweye ivo ivo, muhakomeleza
kutenda yose yomulondeke kuyatenda,
longeni, ‘Cheye cha watumwa muhala, na
chitenda yayo yochilondeke kuyatenda.’ ”

Yesu kowahonya wanhu longo wene dikulu

11 Yesu viyakalile mwiinzila kuhita
Yelusalemu, kafosela Samaliya na Galilaya.
12 Viyakalile kokwingila munaichibululu
chimwe, kaiting'hana na wanhu longo
wene dikulu wema kutali. 13 Waguta kwa
dizi kulu kuno wolonga, “Yesu, Mndewa,
uchiwonele ubazi!”
14 Yesu kawalola, kawalongela, “Hiteni
mukailaguse kwa wakulu wenu wa nham-
biko.”
Viwakalile mwiinzila, wasafyika. 15 Imwe
wawo viyawonile kuwa kahonyigwa,
kabwela, kamtunhiza Mulungu kwa dizi
kulu. 16 Kaibwanha mmagulu ya Yesu
na kumwing'ha hewela. Munhu iyo
kakala Msamaliya. 17 Yesu kalonga, “Vino
hawahonyigwe bule wanhu longo? Lelo
waja kenda wakulihi? 18 Vino habwelile
hata imwe kumwing'ha utunhizo Mulungu
ila mgeni ino muhala?” 19 Maabaho Yesu
kamulongela munhu ija, “Ima na uhite,
uhuwilo wako ukuhonya.”

Kwiza kwa Ufalume wa Mulungu
(Masayo 24:23-28, 37-41)

20 Mafalisayo wamwenga wamuuza Yesu,
"Ufalume wa Mulungu wizakwiza zuwaki?"
Yesu kawedika, "Ufalume wa Mulungu
hawiza kwa kuwoneka kwa meso bule.
21 Habule munhu yonda yalonge, 'Lola,
auno,' hebu 'Auja,' kwaviya Ufalume wa
Mulungu wa mgati mmwenu."
22 Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake, "Siku yokwiza vondamulonde
kuwona siku dimwe muna zisiku za Mwana
wa Munhu, mbali sekemudiwone bule.
23 Wanhu vondawawalongele, 'Loleni,
kakuja,' hebu, 'Loleni, kakuno!' Mweye
sekemuwawinze. 24 Kwaviya fana viya
lumwemwe volumweka kulawa kuulanga
na kumwemwesa ubanzi umwe mbaka
ubanzi umwenga, ivo vondayawe Mwana
wa Munhu muna isiku yake. 25 Mbali
teng'hu kezagaya ng'hani na kezalemigwa
na wanhu wa ulelo uno. 26 Na fana viiwile
munazisiku za Nuhu, viya viya izakuwa
ivo munazisiku za Mwana wa Munhu.
27 Chila munhu kakala koja na kung'wa,
kusola na kusoligwa mbaka siku diya Nuhu
viyengile mwiisafina. Baho gombo diza na
kuwakoma wanhu wose. 28 Izakuwa fana
viulawilile muna zisiku za Lutu. Wanhu
wakala woja na kung'wa, wakala wogula
na kuchuuza, wakala wohanda na kuzenga.
29 Mbali siku diya Lutu viyasegele Sodoma,
kuwashigwa moto wa chibiliti kulawa
kuulanga na kuwalunguza wose. 30 Vino
ivo vondaiwe siku diya Mwana wa Munhu
vondayagubuligwe.
31 "Muna isiku iyo, munhu yeli mchisuwili
na vinhu vake va mnyumba, sekeyahu-
lumuke kuhita mwiiikaye kuvisola, na
munhu yeli kumgunda iviya sekeyabwele
kuchisogo kusola chochose. 32 Mkumbukeni
muke wa Lutu. 33 Munhu yoyose yolonda
kuukombola ugima wake mweyewo,
kezawagiza, na yoyose yowagiza ugima
wake, kezaulopola. 34 Nomulongelani, ichilo
cha siku iyo, wanhu waidi wezagona muna
dikomwa dimwe, imwe kezaganduligwa
na imwenga kezalekigwa. 35 Wanaake
waidi wezakuwa hamwe wodunda,
imwe kezaganduligwa na imwenga
kezalekigwa." 17:35. Wanaake waidi,
kezalekigwa. Maandiko yamwenga ya
umwaka yokongeza msitali 36. Wanhu
waidi wezakuwa kumgunda, imwe
kezasoligwa na imwenga kezalekigwa.
36 Wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe
kezaganduligwa, imwenga kezalekigwa.
37 Maabaho wanahina wake wamuuza,
"Kulihi Mndewa?"
Yesu kawedika, "Hohose heli na kiga,
baho honda waiting'hane vilele."

18

Simwe da mgane na msemi

1 Maabaho Yesu kawalongela wanahina
wake simwe kuwafundiza kuwa wolondeka
kutosa siku zose na sekewafe moyo.
2 Kalonga, "Muna idibululu dimwe kukala
na msemi imwe yoyakalile hamdumba
Mulungu wala hawagesa wanhu bule. 3 Na
kuna dibululu ijo kukala na mwanamke
mgane yoyakalile komuhitila msemi iyo
bila kufamoyo na kumulamba, 'Nitaze
nipate yonilondeka kupata kwa mwihi
wangu.' 4 Kwa lusita lutali msemi iyo
kalema kumtaza mgane ija. Mbali
hamwande kailongela mwenyewo, 'Hata
fana niye simdumba Mulungu wala
siwagesa wanhu, 5 mbali kwaviya mgane
ino konigaza, nizamwing'ha chiyolondeka
kupata muladi sekeyeze chila siku na
kunilegeza.' "
6 Maabaho Mndewa kagendelela kulonga,
"Tegelezeni viyalongile ija msemi yehile.
7 Vino Mulungu hezawatagusa waja woy-
awasagule womulililа imisi na ichilo? Vino
kezakalama kuwataza? 8 Nowalongelani
kezawezilani hima hima! Mbali Mwana wa
Munhu vondayeze, vino kezawona uhuwilo
mwiisi yose?"

Simwe da Mfalisayo na msola kodi

9 Maabaho Yesu kawalongela simwe
dino wanhu waja wowoiwona wanoga
na kuwazeha wamwenga. 10 Na kalonga,
"Kukala na wanhu waidi wowahitile
kutambika Mwiikaye ya Mulungu. Imwe
kakala Falisayo na imwenga kakala msola
kodi. 11 Mfalisayo ija kema yaidumwe,
katosa vino muumoyo wake, 'Weye
Mulungu, nokwing'ha hewela kwaviya
niye silingile fana wanhu wamwenga,
wahokaji na wowotenda yehile na wazinzi,
na wala silingile fana msola kodi ino. 12 Niye
nofunga kuja miyanza midi muna zisiku

saba, na nolava zaka muna ichila chinhu
chonichipata.'
13 "Mbali msola kodi ija kema kutali,
wala hagezile bule hata kwinula meso yake
kuulanga. Mbali kaitowa mhambaga yake
kwa usungu na kulonga, 'Weye Mulungu,
niwonele ubazi, niye mwene uhasanyi.'
14 Yesu kawalongela, msola kodi ino kahita
ukaye yake kanoga haulongozi ha Mulungu
kumfosa ija Mfalisayo. Kwaviya munhu
yoyose yoyoitenda mwenyewo mkulu
kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu
yoyose yoyoitenda mwenyewo mdodo keza
tendigwa kuwa mkulu."

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Maliki 10:13-16)

15 Wanhu wamwenga wawagala wana
wawo wadoododo kwa Yesu muladi
yawekile makono. Wanahina viwawawone
ivo, wawabwakila wanhu waja. 16 Mbali
Yesu kawatanga wana wadoododo na
kalonga, "Walekeni wana wadoododo weze
kumwangu, sekemuwagome. Kwaviya
Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana
wano. 17 Nomulongelani ukweli, munhu
yoyose yohauhokela Ufalume wa Mulungu
fana mwana mdoododo, hezakwingila
muna ufalume uwo ng'o!"

Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Maliki 10:17-31)

18 Mkulu imwe wa Chiyahudi kamuuza
Yesu, "Mfundiza unogile, nitende choni
nidahe kupata ugima wa siku zose?"
19 Yesu kamuuza, "Habali konitanga niye
yanogile? Habule munhu yanogile ila Mu-
lungu muhala. 20 Koyamanya Malagilizo,
'Sekeukome, sekeuwe mgoni, sekeubawe,
sekeulonge uvwizi, wahulike tati yako na
mami yako.' "
21 Munhu ija kedika, "Yayo yose niya-
tenda kusongela udodo wangu."
22 Yesu viyahulike ivo, kamulongela,
"Kuhungukiligwa na chinhu chimwe.
Chuuza vose viuli navo ukaweng'he ngaye-
ngaye hela, na weye kwizakuwa na ngama
kuulanga, maabaho izo unisondelele."
23 Mbali munhu ija viyahulike ivo, kapata
luholozi kwaviya kakala na vinhu vingi.
24 Yesu viyamuwone kuwa kana chiholozi,
kamulongela, "Ni vidala ng'hani kwa
wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna
Ufalume wa Mulungu! 25 Vibuha ngamiya
kwingila munaichizonzo cha sanziya
kufosa tajili kwingila muna Ufalume wa
Mulungu."
26 Wanhu wowamuhulike, wamuuza,
"Lelo yelihi yondayadahe kukomboligwa?"
27 Yesu kawedika, "Chinhu hachidahika
kwa wanhu, kwa Mulungu chodahika."
28 Maabaho Petili kalonga, "Lola! Ch-
eye chileka vinhu vetu vose na kukuwinza
weye."
29 Yesu kawalongela, "Nowalongela kweli,
munhu yoyose yoyalekile kaye yake, hebu
muke wake, hebu ndugu, hebu tati yake
na mami yake, hebu wana, kwaichimu cha
Ufalume wa Mulungu, 30 kezahokela vingi
miyanza mingi ng'hani muna zisiku zino za
sambi na ugima wa siku zose muna ulusita
lukwiza."

Yesu kolonga lweketatu mbuli ya ifa yake na kuzilibuka kwake
(Masayo 20:17-19; Maliki 10:32-34)

31 Yesu kawasola waja wanahina wake
longo na waidi, kawalongela, "Tegelezeni!
Chohita Yelusalemu, na chila chinhu
chochandikigwe na walotezi wa Mu-
lungu kwa mbuli ya Mwana wa Munhu
chizalawilila. 32 Kwaviya kezakwikigwa
mmakono ya wanhu weli siyo Wayahudi,
nawo wezamzeha na wezamuliga na
wezambwajulila mate, 33 wezamulanha
mibalati, maabaho wezamkoma. Mbali siku
nhatu hamwande, kezazilibuka."
34 Mbali wanahina hawavimanyile chinhu
icho kwaviya fambulo da mbuli iyo dikala
difisigwa kumwawo, na hawayamanyile ya-
longigwe.

Yesu komuhonya chipofu
(Masayo 20:29-34; Maliki 10:46-52)

35 Yesu viyakalile habehi kufika Yeliko,
munhu imwe chipofu kakala mumgwazo ya
inzila kopula. 36 Viyahulike lung'husesa lwa
wanhu lwofosa, kauza, "Kuna choni?"
37 Wamulongela, "Yesu wa Nazaleti ko-
fosa."
38 Nayo kalandula dizi, "Yesu! Mwana wa
Daudi! Niwonele ubazi!"
39 Wanhu wowalongole wambwakila na
kumulongela yanyamale, mbali yeye kaiy-
oha kulandula dizi, "Mwana wa Daudi, ni-
wonele ubazi!"
40 Yesu kema, kawalongela wanhu
wamgale kumwake. Chipofu ija viyafikile

habehi, Yesu kamuuza, 41 "Kolonda
nikutendele choni?"
Kamwidika, "Mndewa, nolonda ku-
wona."
42 Yesu kamulongela, "Lola! Kunihuwila
kwako kukuhonya."
43 Bahobaho chipofu ija kadaha kuwona,
kamsondelela Yesu kuno komwing'ha
hewela Mulungu. Wanhu viwawonile ivo,
ivia wamtunhiza Mulungu.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu kahita bululu da Yeliko na kakala
kofosa umo. 2 Uko kukala na mkulu
wa wasola kodi yoyatangigwe Zakayo,
nayo kakala tajili. 3 Munhu iyo kalonda
kumuwona Yesu ni munhu wa vilihi, mbali
kapotigwa kwa ichimu cha lung'husesa
lwa wanhu, na kwaviya yeye kakala
nguhi. 4 Ivo kakimbila kuulongozi, kakwela
mchanyha mumbiki wa mkuyu muladi
yamuwone Yesu, kwaviya Yesu kezafosela
nzila ija. 5 Yesu viyafikile hanhu haja, kalola
uchanyha, kamulongela Zakayo, "Zakayo,
hulumuka hasi hima, kwaviya nizakala
kuikaye yako diyelo."
6 Ivo Zakayo kahulumuka hasi hima
hima na kamuhokela Yesu kwa deng'ho
kulu. 7 Wanhu wose wowawonile ivo,
wandusa kulongelela, "Kohita kukala na
'muhasanyi!' "
8 Mbali Zakayo kema, kamulongela Yesu,
"Mndewa, lola! Nizaweng'ha ngayen-
gaye nusu ya vinhu vangu, na yahawa
nimuhoka munhu yoyose chinhu, niza-
muliha miyanza mine."
9 Yesu kamulongela, "Diyelo ukombola
ufika mwiikaye ino, kwaviya ino nayo ni
lukolo lwa Bulahimu. 10 Kwaviya Mwana wa
Munhu keza kuzahila na kukombola wanhu
wowagile."

Simwe da watumwa longo
(Masayo 25:14-30)

11 Wanhu wakala wogendelela
kumtegeleza Yesu. Kwaviya kakala habehi
na Yelusalemu, na kwaviya wanhu wagesa
kuwa Ufalume wa Mulungu wizawoneka
chipindi chiya chiya, kawalongela simwe.
12 Kawalongela, "Kukala na munhu imwe
wa lukolo lwa chifalume, kafunga mwanza
kuhita isi ya kutali muladi yakwezigwe
kuwa Mfalume, maabaho yabwele ukaye.
13 Yang'hali kusegela, kawatanga watumwa
wake longo, kamwing'ha chila imwe
hela, ilingile ya mshahala miyezi mitatu,
kawalongela, 'Ichuluzileni mbaka von-
danibwele.' 14 Mbali wanhu wa bululu
jake wamwihila, ivo wawalongela wanhu
wahite wakamuluvye, 'Hachimulonda ino
yachilangulize.'
15 "Vilofosile lusita lutali mfalume, kab-
wela. Maabaho kawalongela watumwa
woyaweng'hile hela watangigwe haulon-
gozi wake muladi yavimanye faida yoyap-
atile. 16 Msang'hani wa mwanduso keza, ka-
longa, 'Mwenevale, hela yako igala faida ya
mafungu longo.' 17 Nayo kamulongela, 'Ku-
tenda goya, msang'hani unogile! Kwaviya
kukala mwaminika muna ichinhu chidodo,
nizakwika uwe mulangulizi muna yamab-
ululu longo.' 18 Msang'hani wekaidi keza,
kamulongela 'Mwenevale, hela yako igala
mafungu matano ya yaja youning'hile.'
19 Mwenevale wake kamulongela, 'Weye
nawe kwizakuwa mkulu munayamabululu
matano.'
20 "Mtumwa imwenga keza, kalonga,
'Mwenevale, ino iyo hela yako, niifisa muna
ichibindo. 21 Nikudumba kwaviya weye kwa
munhu mkali. Kosola vinhu vohuvikile
bule, na kogobola vohuvihandile bule.'
22 Mwenevale kamulongela, 'Weye mtumwa
wihile! Nizakutagusa kwa mbuli yako
mwenyewo. Kunimanya kuwa niye
namunhu ndala, yonisola vinhu vosivikile
bule, na kugobola vosihandile bule.
23 Habali huikile hela yangu kuingama,
muladi vondanibwele nisole hamwe na
faida?'
24 "Maabaho kawalongela waja wowemile
habehi, 'Muhokeni hela izo mukamwing'he
ija mwene mafungu longo.' 25 Nawo wa-
mulongela, 'Mwenevale, mbali yeye kanayo
mafungu longo!' 26 Naye kawedika, 'Nowa-
longela kweli, ija yeli na chinhu keza-
kongeziligwa, na ija yelibule chinhu, keza-
hokigwa hata chiya chidodo chiyelina-
cho. 27 Na sambi waja wehi wangu, waja
hawanilonda niwe mfalume, wagaleni hano
muwakome haulongozi wangu!' "

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ku-
deng'heleligwa

(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Yohana

12:12-19)

28 Yesu viyamalile kulonga yano,
kawalongolela kuhita Yelusalemu.
29 Viyakalile habehi kufika Besaniya na
Besifage, munaumulima woutangigwa
Mizaituni, kawatuma wanahina wake
waidi walongole, 30 kawalongela, "Hiteni
kunaichibululu chili haulongozi wenu.
Vondamwingile munaichibululu icho,
mwizamfika mwana chihongwe ka-
fungigwa, yang'hali hanakweligwa na
munhu. Mfunguleni mungale hano.
31 Munhu yoyose yahamuuzani, 'Habali
momfungula?' Mumulongele, 'Mndewa
komulonda.' "

32 Na watumigwa waja wowatumigwe
wahita na wawona fana Yesu viyawalon-
gele. 33 Viwakalile womfungula mwana chi-
hongwe, wenyewo wawauza, "Vino habali
mwomfungula mwana chihongwe?"

34 Nawo wedika, "Mndewa komulonda."
35 Wamgala kwa Yesu, wanzanza viwalo
vawo mchanyha ya mwana chihongwe na
wamkweza Yesu uchanyha yake. 36 Na
viyakalile muumwanza, wanhu wanzanza
viwalo vawo mwiinzila.

37 Viyakalile habehi na kufika
Yelusalemu, kuna umuhulumuko wa
mulima wa Mizaituni, lung'husesa lukulu
lwa wanahina wake lwandusa kutowa
lukenze na kumtunhiza Mulungu kwa dizi
kulu, kwa ichimu cha sang'hano zose za
udaho zowaziwonile. 38 Walonga,

"Mulungu kamtemela mate mfalume
yoyokwiza kwa zina da Mndewa!
Mulungu kachipatila tindiwalo kuulanga,
na ukulu kuchanyha ng'hani kuulanga!"

39 Mafalisayo wamwenga wowakalile
muna lung'husesa luja wamulongela
Yesu, "Mfundiza, wazume wanahina wako
wanyamale!"

40 Yesu kawedika, "Nomulongelani, wa-
hanyamala wano, mabwe yezakwandusa
kuguta."

Yesu kodililila bululu da Yelusalemu

41 Yesu viyafikile habehi na kudiwona
bululu da Yelusalemu, kadililila, 42 kalonga,
"One uvimanyile chinhu chochilondeka
kukugalila tindiwalo! Mbali lelo chifisigwa
mmeso yako. 43 Kwaviya siku yozakwiza,
wehi wako vondawakuzengele mhongono,
wezakuzunguluka na kukuminyaminya
banzi zose. 44 Wezakuhonda weye na wanhu
weli mgati mmwako. Hawezakulekela hata
dibwe hachanyha ya dimwenga kwaviya
haimanyile siku iyokwiza Mulungu
kukukombola!"

Yesu kokwingila Mwiikaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Maliki 11:15-19; Yohana 2:13-22)

45 Maabaho Yesu kengila Mwiikaye ya
Mulungu, kandusa kuwawinga kunze
wanhu wowakalile wochuuza vinhu.
46 Kawalongela, "Yandikigwa, 'Kaye yangu
izakuwa kaye ya nhambiko.' Mbali mweye
moitenda kuwa mwina wa wabavi!"

47 Chila siku Yesu kakala kofundiza
Mwiikaye ya Mulungu. Wakulu wa
Nhambiko na wafundiza Malagilizo na
wakulu wa wanhu, wakala wozahila nzila
ya kumkoma, 48 mbali wapuwa cha kutenda
kwaviya wanhu wose wakala wolonda
ng'hani kumtegeleza.

20

Mbuli ya udaho wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Maliki 11:27-33)

1 Siku dimwe Yesu kakala Mwiikaye ya
Mulungu kofundiza wanhu na kupetela
Mbuli Inogile. Wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo hamwe na walala
wamwizila, 2 wamuuza, "Chilongele, ko-
tenda mbuli zino kwa udaho wa yelihi?
Vino yelihi yakwing'hile udaho uno?"

3 Yesu kawedika, "Na niye nizawauza
mbuli imwe, nilongeleni, 4 yelihi yoy-
amwing'hile Yohana udaho wa kubatiza,
vino Mulungu hebu wanhu?"

5 Wandusa kuiuzagiza wenyewo, "Chi-
longe choni? Fana chihalonga 'Ulawa
kuulanga,' kezalonga, 'Lelo habali hamu-
muhuwile Yohana?' 6 Na chihalonga,
'Ni wanhu,' wanhu wose wezachitowa
na mabwe kwaviya wose wotogola kuwa
Yohana kakala mulotezi wa Mulungu."
7 Ivo wamwidika, "Hachivimanyile bule
yelihi yoyamwing'hile Yohana udaho wa
kubatiza."

8 Yesu kawalongela, "Na niye siwalonge-
lani kuwa notenda mbuli zino kwa udaho
wa yelihi."

Simwe da walimi wa mgunda wa mizabibu.
(Masayo 21:33-46; Maliki 12:1-12)

9 Yesu kawalongela wanhu simwe
dino, “Munhu imwe kalima mgunda wa
mizabibu. Keka walimi, maabaho kahita
kunaiisi imwenga kakala siku mengi. 10 Na
chipindi cha kwaha nzabibu vichifikile,
kamtuma mtumwa imwe yahite kwa walimi
waja muladi wamwing'he nzabibu. Mbali
walimi waja wamtowa mtumwa ija na wa-
muwinga makono muhala. 11 Ivo kamtuma
mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa
iviya na wamtendela mbuli zihile na
wamuwinga makono muhala. 12 Kamtuma
kaidi mtumwa weketatu. Ino nayo
wamguma mabanha, wamwasa kunze.
13 Maabaho munhu ija mwene mgunda
kaiuza mwenyewo, ‘Nitende choni? Nizam-
tuma mwanangu yonimulonda ng'hani,
langi yeye wezamtegeleza!’ 14 Mbali walimi
viwamuwone iyo, wailongela wenyewo,
‘Ino iyo muhazi. Chimkome na uhazi
wizakuwa wetu!’ 15 Ivo wamulava kunze
ya mgunda wa mizabibu, wamkoma.”

Maabaho Yesu kawauza, “Vino mwene
mgunda kezawatenda choni walimi wawo?
16 Kezakwiza na kezawakoma walimi wose,
na kezaweng'ha mgunda uja wanhu
wamwenga.”

Wanhu viwahulike yayo, walonga, “Mbe!
Sekeiwe ivo!”

17 Mbali Yesu kawalola, maabaho
kawauza, “Mbuli ino fambulo jake choni,

‘Mzengo wowaulemile wazenzi,

sambi uwa mhanda ya mgomba’? 18 Chila
munhu yondayagwe munzengo
uwo kezabenekabeneka, na yoyose
yondaungwile uzamsaganha.”

Mbuli ya kuliha kodi kwa Kaisali
(Masayo 22:15-22; Maliki 12:13-17)

19 Wafundiza Malagilizo na wakulu wa
nhambiko walonda wangwile Yesu ba-
hobaho, kwaviya wavimanya kuwa Yesu ka-
longa simwe diya kuwalonga wawo. Mbali
wakala wowadumba wanhu. 20 Ivo wakala
wozahila nzila. Wawatuma wanhu wowai-
tendile wanoga, muladi wamgwile Yesu
kwa mbuli zake, wadahe kumgala kwa
mkulu wa ufalume wa Loma. 21 Wanhu
wawo wamuuza, “Mfundiza chovimanya
kuwa weye kolonga na kufundiza vinhu
vinogile. Chovimanya hulola ukulu wa
munhu, mbali kofundiza viya Mulungu
viyolonda wanhu watende kwa ukweli.
22 Chilongele, vino vinoga kuliha kodi kwa
Kaisali, hebu havinogile bule?”

23 Mbali Yesu kavimanya kuwa wakala
walonda kungeza, ivo kawalongela,
24 “Nilagusileni sente. Vino ina chihanga
na zina va yelihi?”

Wamwidika, “Va Kaisali.”

25 Ivo Yesu kawalongela, “Mwing'heni
Kaisali vili va Kaisali, na mwing'heni Mu-
lungu vili va Mulungu.”

26 Ivo hawadahile bule kumgwila
kwa mbuli zake haulongozi ha wanhu.
Wazanywa kwaviya viyedike, wanyamala
hupi.

Mbuza kusonhela uzilibuko
(Masayo 22:23-33; Maliki 12:18-27)

27 Maabaho Masadukayo wamwenga,
wanhu wowolonga kuwa kwabule uzilibulo,
wamuhitila Yesu, wamuuza, 28 “Mfundiza,
Musa kachandikila. ‘Munhu yahadan-
ganikiligwa na ndugu yake mwene muke,
mbali ndugu yoyadanganike kabule
mwana, munhu iyo kolondeka yamsole
mgane iyo muladi yanpatile ndugu yake
wana.’ 29 Lelo kukala na ndugu saba. Wa
mwanduso kasola muke, kadanganika
helekile wana. 30 Na wekaidi kamsola muke
iyo, nayo kadanganika bila kweleka wana.
31 Maabaho weketatu kamsola, na iviya wose
saba wamsola, mbali wose wadanganika
hawelekile wana. 32 Kuuhelelo, muke ija
nayo kadanganika. 33 Hambwe munaisiku
ya uzilibuko muke iyo kezakuwa wa yelihi?
Kwaviya wose saba wamsola.”

34 Yesu kawedika, “Wanhu wa siku
zino wosola na kusoligwa. 35 Mbali waja
wowasaguligwe kuzilibuka na kupata
ugima wa siku zose, hawezasola wala
kusoligwa. 36 Wezakuwa fana wasenga
wa kuulanga na hawezadanganika bule.
Wawo ni wana wa Mulungu kwaviya
wazilibuka. 37 Mbali kwa mbuli ya wanhu
wowadanganike kuzilibuka, hata Musa
kalagusa ivo muna imbuli ya chibago
chochikwaka, baho viyamtangile Mndewa
kuwa ni ‘Mulungu wa Bulahimu na
Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’
38 Nayo siyo Mulungu wa wowadanganike
mbali ni Mulungu wa wagima, kwaviya
wose wokala kumwake wana ugima.”

39 Wafundiza Malagilizo wamwenga wa-
longa, “Mfundiza, kulonga goya!” 40 Wala

habule munhu yamgezile kumuuza mbuli
zimwenga kaidi.

Swali kusonhela Masiya
(Masayo 22:41-46; Maliki 12:35-37)

41 Maabaho Yesu kawauza, "Habali wanhu
wolonga kuwa Chilisito kezakuwa Mwana
wa Daudi? 42 Kwaviya Daudi mwenyewo
kolonga munaichitabu cha Zabuli,
'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Ukale ubanzi wangu wa kulume.
43 Mbaka niwatende wehi wako
kuwa hanhu ha kwikila magulu yako.'
44 Daudi mwenyewo komtanga Chilisito,
'Mndewa.' Vilihi lelo yadahe kuwa mwan-
age?"

Yesu kowazuma wafundiza wa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

45 Na wanhu wose viwakalile wom-
tegeleza, Yesu kawalongela wanahina
wake, 46 "Muiteganye na wafundiza
Malagilizo. Wawo wolonda kugenda
wayawala viwalo vitali na kulamsigwa
muna yamagulilo kwa nhunya. Iviya
wolonda kukala vigoda va kuulongozi
muna zikaye za kutosela na muna
yamadugila. 47 Wowabamanya wagane na
kwa udelenya wotosa nhosa nhali. Wawo
wezatagusigwa ng'hani."

21

Nhosa ya mgane
(Maliki 12:41-44)

1 Yesu kalola kose, kawawona matajili
woguma sadaka zawo muna ichitanda cha
nhosa. 2 Iviya kamuwona mgane imwe
ngayengaye koguma sente mbili ndodo.
3 Kalonga, "Nowalongela vino, mgane ino
kalava nyingi kufosa wose. 4 Kwaviya
wanhu wano wose walava vinhu vovisigale
muna ivinhu vawo, mbali ino muna un-
gayengaye wake kalava vose viyelinavo."

Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Masayo 24:1-2; Maliki 13:1-2)

5 Wanahina wamwenga wakala wolonga
mbuli ya Kaye ya Mulungu voihambigwe
kwa mabwe yanogile, na nhosa za wanhu
zozilavigwe kwa Mulungu. Yesu kalonga,
6 "Moyawona mabwe yano? Siku yokwiza,
hadizasigala dibwe mchanyha ya dibwe
dimwenga, chila dibwe dizakwasigwa hasi."

Magayo na manhesa
(Masayo 24:3-14; Maliki 13:3-13)

7 Wanhu wamuuza Yesu, "Mfundiza, chi-
longele mbuli zino zizalawilila zuwaki vino
vinhu ivo vizalawilila zuwaki? Na chi-
laguso chaki chondachilawilile kulagusa
kuwa mbuli zino zahabehi kwiza?"
8 Yesu kawalongela, "Muiteganye,
sekemwize kuvwiziligwa. Kwaviya wengi
wezakwiza kwa zina jangu na kulonga,
'Niye ni Chilisito,' na 'Lusita lufika!' Mbali
mweye sekemuwawinze. 9 Muhahulika
mbuli za ng'hondo na migomo, seke-
mudumbe, kwaviya vinhu ivo vizalawilila
teng'hu, mbali uhelelo hawili habehi bule."
10 Maabaho Yesu kagendelela kulonga,
"Wanhu wa isi imwe wezaitowa na
wanhu wa isi imwenga, na ufalume
wizaitowa na ufalume. 11 Kwizakuwa na
migudemeko mikulu ya isi na nzala na
mitamu chila hanhu. Na kwizakuwa
na vinhu va kudumbigwa na vilaguso
vikulu vya kuulanga. 12 Mbali yang'hali
kulawilila yayo yose, wezamgwilani na
kumdununzani. Wezamgalani muna
zikaye za kutosela, na muna ivifungo, na
wezawagalani haulongozi ha wafalume na
watawala kwaviya munihuwila. 13 Chino
chizakuwa chipindi chenu chinogile cha
ukalangama wa Mbuli Inogile. 14 Mbali mu-
vimanye munaimizoyo yenu, sekemugese-
gese vondamwidike. 15 Kwaviya niye
nizamwing'hani mbuli za kulonga hamwe
na ubala, na wehi wenu wose hawezadaha
kuihuma nayo na kuilema. 16 Na mweye
mwiza mwizabidukigwa na tati zenu, na
mami zenu, na ndugu zenu, na wakaya
wayenu, na mambwiya zenu. Nawo
wezawakoma wamwenga wenu. 17 Wanhu
wose wezamwihilani kwa ichimu cha
kuniwinza niye. 18 Mbali hata mvili umwe
muna yamatwi yenu hawizakwaga. 19 Mbali
yondayafunye umoyo mbaka kuhelelo
kezakuwa mgima.

Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Yelusalemu
(Masayo 24:15-21; Maliki 13:14-19)

20 "Vondamuwone bululu da Yelusalemu
digubikigwa na wakalizi, muvimanye kuwa
siku za kubomoligwa kwake zahabehi.
21 Baho waja weli muna iisi ya Yudeya
wakimbilile kuimilima, na weli mgati ya
mabululu walawe kunze, na wose weli

mmigunda sekewengile munadibululu.
22 Kwaviya yayo yezakuwa siku za nhaguso
muladi yaja yose yandikigwe yalawilile.
23 Wezagaya wene wimo na wokong'heza
siku izo! Kwaviya kwizakuwa na manhesa
mengi muna iisi, na Mulungu kezawatagusa
wanhu wa isi ino. 24 Wezakomigwa kwa
mizele, na wezasoligwa fana wafungwa
mwiizisi zose. Bululu da Yelusalemu diz-
abojogigwa na wanhu weli siyo Wayahudi,
mbaka chipindi chawo ngayengaye
vondachifike.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Maliki 13:24-27)

25 "Kwizakuwa na vilaguso lusita ulwo,
zuwa dizakumigwa ziza muna mwezi haw-
izalava mulenge wake na nhondo ziza-
lagala kulawa kuulanga. Wanhu mwii
isi wezagaya kwa ichimu cha kudumba
uvumi wa bahali na msung'he-msung'he
wake. 26 Wanhu wezasinduka kwa kudumba,
na kulolela mbuli yondailawilile munai-
isi yose, kwaviya ludabwa wa kuulanga
wizatingisika. 27 Maabaho wezamuwona
Mwana wa Munhu kokwiza mmawingu kwa
ludabwa na utunhizo mkulu. 28 Na baho
vinhu ivo vondavanduse kulawilila, msan-
galale. Mwime, mwinule matwi yenu
kwaviya ukombola wenu wahabehi."

Fundizo da mbiki wa mkuyu
(Masayo 24:32-35; Maliki 13:28-31)

29 Maabaho Yesu kawalongela simwe
dino, "Loleni mbiki wa mtini na mibiki
imwenga yose. 30 Muhawona mayani yake
yokwandusa kusuka, movimanya kuwa vuli
dahabehi. 31 Na mweye iviya muhawona
vinhu ivo volawilila, muvimanye kuwa
Ufalume wa Mulungu wa habehi.

32 "Nowalongelani kweli, wanhu wa ulelo
uno hawezafosa bule mbaka vinhu ivo vi-
lawilile. 33 Isi na ulanga vizasegela, mbali
mbuli zangu hazizasegela ng'o.

Mukale meso

34 "Muiteganye! Mizoyo yenu
sekeisoligwe na ndiya na umelo, kupatika
na kugaiya ugima uno, muvimanye
kuwa siku ija izakwiza kwa kuwedukiza.
35 Kwaviya ivo vondayawezile wanhu wose
wowokala chila hanhu muna isi yose.
36 Ivo kaleni meso siku zose, mutambike
mudahe kukomboka muna iyayo yose
yonda yalawilile, na kwima haulongozi ha
Mwana wa Munhu."

37 Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwi-
ikaye ya Mulungu, na ichilo kohita ku-
umulima wa Mizaituni na kukala uko. 38 Na
wanhu wose wakala wolamka imitootondo
na wahita kuna Ikaye ya Mulungu muladi
wamtegeleza.

22

Mpango wa kumkoma Yesu
(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Dugila da magate hayanagumigwa
lusu doditangigwe Dugila da Pasaka
dikala habehi. 2 Wakulu wa nhambiko
na wafundiza Malagilizo wakala wozahila
nzila ya kumkoma Yesu chinyele, mbali
wakala wowadumba wanhu.

Yuda kotogola kumkoma Yesu
(Masayo 26:14-16; Maliki 14:10-11)

3 Maabaho Lufyende kamwingila Yuda
yoyatangigwe Isikaliyoti, imwe wa iwaja
wanahina longo na waidi. 4 Ivo kahita kwa
wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye
ya Mulungu, kalonga nawo viya vondaya-
muhinduke Yesu. 5 Nawo wadeng'helela na
watogola kumwing'ha hela. 6 Yuda katogola
na kandusa kuzahila nzila ya kumuhinduka
Yesu bila wanhu kuvimanya.

Yesu koisasala kuja ndiya ya Pasaka
(Masayo 26:17-25; Maliki 14:12-21; Yohana 13:21-30)

7 Siku ya magate hayanagumigwa lusu
ifika. Iviya ikala siku yoilondeka kuchinja
wana ng'hondolo wa dugila da Pasaka. 8 Ivo
Yesu kawatuma Petili na Yohana, kawalon-
gela, "Hiteni mkachisasalile Pasaka chije."

9 Nawo wamuuza, "Kolonda chikasasale
kulihi?"

10 Kawedika, "Vondamuhite kudibululu,
mwizaiting'hana na mulume kaitwika
nongo ya mazi. Mumsondelele mbaka
muna ikaye yonda yengile, 11 mulongeleni
mwene kaye, 'Mfundiza kokuuza, chakulihi
chiheleto cha wageni, nije Pasaka hamwe
na wanahina wangu?' 12 Nayo kezawala-
gusani chiheleto chikulu chili uchanyha
chochikigwe goya. Na mweye sasaleni
umo."

13 Wahita na wafika chila chinhu fana
Yesu viyawalongele, nawo wasasala ndiya
ya Pasaka.

Ndiya ya Mndewa ya ichigulogulo
(Masayo 26:26-30; Maliki 14:22-26; 1 Wakolimso 11:23-25)

14 Saa viifikile, Yesu kawasola watu-
migwa wake na kukala nawo mwiimeza.
15 Kawalongela, "Nolonda ng'hani kuja
ndiya iyo ya Pasaka hamwe na mweye
ning'hali sinagazigwa! 16 Kwaviya nowa-
longelani, Ino iyo Pasaka ya uhelelo noja
na mweye mbaka honda ikamilike muna
Ufalume wa Mulungu."

17 Maabaho Yesu kasola nhungo,
kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho
kalonga, "Soleni muig'we wose.
18 Nowalongelani, kusongela sambi siza-
kung'wa bule divai ya mzabibu mbaka
Ufalume wa Mulungu vondawize."

19 Maabaho kasola gate, kamwing'ha
hewela Mulungu, kadimogola na
kaweng'ha wanahina wake, kalonga,
"Luno ulo lukuli lwangu woulavigwa
kwa ichimu chenu. Tendeni vino kwa
kunikumbuka niye." 20 Iviya viyakomeleze
kuja, kaweng'ha inhungo na kulonga,
"Nhungo ino ni lagano da sambi da
Mulungu dodigubikigwe na damu yangu
yoikwitika kwa ichimu chenu.

21 "Mbali loleni! Munhu ija yonda
yanihinduke kabahano koja hamwe na
niye! 22 Mwana wa Munhu kezadanganika
fana Mulungu viyalondile, mbali kezagaya
ng'hani munhu ija yoyomuhinduka!"

23 Wandusa kuiuzagiza wenyewo yelihi
viweli kezatenda chinhu icho.

Yelihi yeli mkulu

24 Iviya wandusa kuibishila yelihi keza-
kuwa mkulu mwa iwawo wose. 25 Yesu
kawalongela, "Wafalume wa wanhu weli
siyo Wayahudi wowatawala wanhu kwa
ludabwa, na waja wene udaho kumwawo
wotangigwa 'Mbwiya wa wanhu.' 26 Mbali
kumwenu mweye si ivo bule. Ija yeli mkulu
nayawe fana mdodo kuwafosa wose, na mu-
langulizi yawe fana mtumigwa. 27 Kwaviya
yelihi yeli mkulu? Ija yokala hasi yoja,
hebu ija yosasala ndiya? Ni ija yokala hasi
yoja. Mbali niye ni munhu yoyosang'hanila
mgati yenu.

28 "Na mweye iyo womukalile na niye
munaukugezigwa kwangu. 29 Na niye
nomwing'hani mweye ufalume, fana Tati
yangu viyaning'hile niye. 30 Mwizakuja
na kung'wa mwiimeza yangu muna
ufalume wangu, na kukala muna ivigoda va
chifalume na kuwatagusa makabila longo
na maidi ya Isilaeli.

Yesu kolonga kuwa Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Yohana 13:36-38)

31 "Saimoni, Saimoni! Nitegeleze!
Lufyende kawalonda yapate kuwagola
wanogile na wehile fana mulimi viyobeta
uhemba. 32 Mbali nikutambikila weye, Sai-
moni, muladi uhuwilo wako sekeuhunguke,
na weye vondaubwele kaidi wagangamize
ndugu zako."

33 Petili kamulongela, "Mndewa, niye
natayali kugenda na weye mwiichifungo,
na hata kudanganika na weye!"

34 Yesu kamulongela, "Nokulongela Petili,
diyelo nzogolo yang'hali hanakwika bule,
weye kwizanibela miyanza mitatu kuwa
hunimanyile bule."

Muisasale kwa chipindi cha magayo

35 Maabaho Yesu kawauza wanahina
wake, "Baho vinimtumileni mweye
mwabule mfuko hebu mkoba hebu vilatu,
muhungukiligwa na chinhu chochose?"

Wamwidika, "Hachihungukiligwe na
chinhu bule."

36 Yesu kawalongela, "Mbali sambi yoyose
yeli na mfuko nayausole, na umkoba
iviya. Na yoyose yelibule zele, nayachuuze
koti jake yakagule zele. 37 Nowalongela
maandiko yoyolonga, 'Nayo kezapetigwa
hamwe na wanhu wabananzi,' yezakuwa
kweli. Kwaviya yose yandikigwe kwa
ichimu changu yolondeka kulawilila."

38 Wanahina walonga, "Mndewa, lola,
hano hana mazele maidi!"

Kawalongela, "Ifaya."

Yesu kotosa kulugongo lwa Mizaituni
(Masayo 26:36-46; Maliki 14:32-42)

39 Yesu kahita kunaumulima wa Mizaituni
fana viyazowele, wanahina wake nawo
wamsondelela. 40 Viyafikile uko, kawalon-
gela, "Toseni muladi sekemugezigwe."

41 Maabaho kawaleka, kahita hanhu
hatali chidogo ha munhu kwasa dibwe.
Katumbala mavindi, katosa, 42 "Tata,

ihadahika, unisegezele nhungo ino ya
manhesa. Mbali siyo fana vonilonda niye,
mbali youlonda weye yatendeke." [43] Baho
mtumigwa kulawa kuulanga kamulawilila
na kumwing'ha ludabwa. [44] Nayo kwaviya
viyakalile muna uzidilwa, kaiyoha ng'hani
kutosa. Fuguti jake diwa fana viya
madondo ya damu yoyolagala hasi.
[45] Viyakomeleze kutosa, kawahitila
wanahina wake. Kawafika wagona nhongo,
wakala na usungu. [46] Kawalongela,
"Habali mogona? Lamkeni toseni muladi
sekemugezigwe"

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Yohana 18:3-11)

[47] Yesu viyakalile kogendelela kulonga,
lung'husesa lwa wanhu weza na munhu
imwe yotangigwa Yuda, imwe wa
wanahina longo na waidi kawalongolela.
Kamkwenhukila Yesu kamulamsa kwa
kamnonela. [48] Mbali Yesu kamulongela,
"Yuda, kombiduka Mwana wa Munhu kwa
kumnonela?"
[49] Na wanahina wowakalile hamwe na
Yesu viwawone yoyalawilile, wauza, "Mn-
dewa, chiwatowe na mipanga?" [50] Imwe
wawo kamtowa mbande mtumigwa wa
Mkulu wa nhambiko, kamkanha gutwi da
kulume.
[51] Mbali Yesu kalonga, "Sekemutende ivo
kaidi!" Kamwamha gutwi na kumuhonya.
[52] Maabaho Yesu kawalongela wakulu wa
nhambiko na wakalizi wa kaye ya Mulungu
na walala wowezile kumgwila, "Vino mwiza
na mapanga na malungu fana niye nam-
bavi? [53] Chila siku nikala hamwe na mw-
eye mwi Ikaye ya Mulungu, hamunigwilile
bule. Mbali ino iyo saa yenu, ludabwa lwa
ziza lotawala."

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:57-58, 69-75; Maliki 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

[54] Wamgwila Yesu na wamsola, wahita
nayo kwiikaye ya mkulu wa nham-
biko. Petili kawasondelela kwa kutali.
[55] Wakong'ha moto hagati ya luhelengo,
wakala hamwe. Nayo Petili kakala
nawo. [56] Msang'hani imwe mwanamke
viyamuwone kakala baho kokotela moto,
kambunhulila meso, kalonga, "Munhu ino
kakala hamwe na Yesu!"
[57] Mbali Petili kabela mbuli iyo,
"Mwanamke weye, simmanyile bule iyo
youmulonga!"
[58] Hamwande chidogo munhu imwenga
kamuwona Petili na kalonga, "Weye nayo
iviya kwa imwe wawo!"
Mbali Petili kedika, "Aweye, siyo niye
bule!"
[59] Maabaho hamwande chidogo, munhu
imwenga chidogo kamkanhamiza kulonga,
"Ukweli munhu ino kakala hamwe na Yesu
kwaviya yeye nayo ni Ngalilaya!"
[60] Mbali Petili kedika, "Aweye munhu
weye, sichimanyile bule choulonga!"
Bahobaho viyakalile kolonga, nzogolo
keka. [61] Mndewa kahinduka kamulola Petili.
Petili kakumbuka mbuli ija iyalongeligwe
na Mndewa, "Diyelo nzogolo yang'hali
hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza
mitatu kuwa hunimanyile bule!" [62] Petili
kalawa kunze na kalila kwa usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa

(Masayo 26:67-68; Maliki 14:65)

[63] Wanhu waja wowakalile womkaliza
Yesu, wakala wonzeha na kumtowa.
[64] Wamgubika yameso na kumuuza, "Lotela!
Yelihi yakutowile?" [65] Na walonga vinhu
vingi va kumuliga.

Yesu mwiidilundo da wakulu wa isi wa Chiyahudi

(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Yohana 18:19-24)

[66] Siku isondelele imitondo, walala walan-
gulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
waiting'hana, wakala wakulu wa nham-
biko magogogo na wafundiza Malagilizo
ya Musa yoyamwing'hile Mulungu. Yesu
kagaligwa haulongozi wa chila. [67] Walonga,
"Chilongele, weye iyo Chilisito, Mulopozi?"
Yesu kawedika, "Fana nahamulongelani,
hamwizanitogola bule, [68] iviya nahawauza,
hamwiza kwidika. [69] Mbali kusongela sambi
na kugendelela, Mwana wa Munhu keza-
kala ubanzi wa kulume Mulungu yeli na
Ludabwa."
[70] Wose wamuuza, "Vino, weye kwa
Mwana wa Mulungu?"
Nayo kawedika, "Mweye molonga. Iyo
niye."
[71] Walonga, "Lelo hachilonda
wakalangama kaidi? Cheye wenyewo

chihulika chiyalongile kwa mulomo wake
mwenyewo!”

23

Yesu kogaligwa haulongozi ha Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Maabaho wanhu wose wenuka, wangala
Yesu kwa Pilato. 2 Wandusa kumshitaka,
walonga, “Chimuwona munhu ino kowag-
iza wanhu wetu. Kawagoma kuliha kodi
kwa Mfalume wa Loma na kulonga yeye ni
iyo Chilisito, Mndewa.”
3 Pilato kamuuza, “Weye iyo Mfalume wa
Wayahudi?”
Yesu kedika, “Ona, ivo viulonga”
4 Maabaho Pilato kawalongela wakulu wa
nhambiko na uja ulung'husesa lwa wanhu,
“Siwona bule chimu cha kumtagusa munhu
ino.”
5 Mbali wawo wagangamala kulonga,
“Kowakong'hela wanhu waitowe muna
uufalume wa Loma kwa mafundizo yake
kusongela iisi yose ya Yudeya, kandusila
Galilaya mbaka kuno.”

Yesu kogaligwa kwa Helode

6 Pilato viyahulike yayo kauza fana kweli
ni munhu wa Galilaya. 7 Na viyavimanyile
kuwa Yesu kahasi ya utawala wa Helode,
kamgala kwa Helode kwaviya yeye nayo
kakala Yelusalemu chipindi icho. 8 Helode
viyamuwone Yesu, kadeng'helela kwaviya
kakala kolonda kumuwona kwa siku nyingi.
Kahulika mbuli zake, na kahuwila kum-
wona viyotenda mauzauza. 9 Ivo kamuuza
Yesu mbuli nyingi, mbali Yesu hedike cho-
chose bule. 10 Wakulu wa nhambiko na wa-
fundiza Malagilizo, wema wamshitaka Yesu
kwa ludabwa. 11 Helode na wakalizi wake
wamtendela Yesu mbuli zihile na kunzeha,
wamuyawaza walo da chifalume, maabaho
wambweleza kwa Pilato. 12 Siku diya Helode
na Pilato wailumba kwa umbwiya, baho
umwaka wakala waihile.

Yesu kotagusigwa kudanganika
(Masayo 27:15-26; Maliki 15:6-15)

13 Pilato kawatanga hamwe wakulu
wa nhambiko na walala na wanhu,
14 maabaho kawalongela, “Mungala munhu
ino kumwangu kwaviya kowakong'hela
wanhu waitowe muna uufalume wa
Loma. Niye nilamula mbuli zake
haulongozi wenu, mbali siwonile bule
chochose chiyabanange munazimbuli
izo zomumulongeleze. 15 Helode iviya
kambweleza munhu ino kumwetu kwaviya
hawonile chiyabanange. Ivo munhu
iyo hatendile chochose chochimulonda
yakomigwe. 16 Kwaivo nizamulanha
mibalati na nizamulekela.” 17 Chila Dugila
da Pasaka Pilato komulekelela mfungwa
imwe.
18 Maabaho lung'husesa lose lwa wanhu
walandula yamadizi, “Mkome munhu iyo
na uchilekele Balaba!” 19 Balaba kakala
munhu yekigwe mchifungo kwa kutenda
fujo muna isi na kuwakoma wanhu.
20 Pilato kalonda kumulekelela Yesu, ivo
kalonga nawo mwanza we kaidi. 21 Mbali
wawo walandula madizi yawo, walonga,
“Muwambe mumsalaba! Muwambe mum-
salaba!”
22 Pilato kawalongela mwanza we ke-
tatu, “Habali? Ino katenda dilihi di-
hile? Siwonile bule chinhu chochose chi-
hile chochimulonda yakomigwe. Ivo keza-
lanhigwa mibalati na niza mulekelela.”
23 Mbali walandula madizi yawo kwa
ludabwa, walonda Yesu yawambigwe
munausalaba. Kwa madizi yawo wahuma.
24 Maabaho Pilato kalamula kumtagusa
Yesu muladi chiwolonda chitendeke.
25 Kamulekela yowamulondile, ija yekigwe
mchifungo kwaviya kowakong'hela wanhu
waitowe muna uufalume wa Loma, ka-
mulava Yesu yakomigwe fana viwalondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Yohana 19:17-27)

26 Wakalizi viwakalile womsegeza Yesu,
waiting'hana na munhu imwe yatangigwe
Saimoni munhu wa Chilene yakalile kolawa
kumgunda. Wamgwila na wamtwika msal-
aba yausole kuichisogo cha Yesu.
27 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumson-
delela, na wanaake wowakalile womulililila
na kumuombolezela. 28 Yesu kawahindu-
kila, na kuwalongela, “Mweye wanaake wa
Yelusalemu, sekemunililile niye, mbali
ililileni wenyewo na wanenu. 29 Kwaviya
siku zizakwiza wezalonga, ‘Wamweda
wanaake weli mbasa, zinda hazinakweleka,
matombo hayanakong'heza bule!’ 30 Baho
wezailongela milima, ‘Chilagalileni,’ na
vilima, ‘Chigubikeni.’ 31 Kwaviya fana

wanhu wahatenda vino kwa mbiki mbisi,
izakuwaze kwa mbiki unyalile?"
32 Wanhu waidi wabananzi iviya wa-
galigwa muladi wakomigwe hamwe na
Yesu. 33 Viwafikile hanhu hotangigwa,
"Bombwe da Ditwi," baho wamuwamba
Yesu mumsalaba hamwe na waja wa-
bananzi, imwe ubanzi wake wa kulume na
imwenga ubanzi wake wa kumoso. 34 Yesu
kalonga, "Tata, uwawonele ubazi kwaviya
hawavimanyile bule chiwotenda."
Wagola viwalo vake kwa kutowa mhiya.
35 Wanhu wemile haja wolola. Wakulu wa
Chiyahudi nawo wakala wonzeha, walonga,
"Kawakombola wanhu wamwenga, leka
yaikombole mwenyewo fana yeye Chilisito,
Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu!"
36 Wakalizi iviya wanzeha. Wamuhitila
na kumwing'ha siki, 37 walonga, "Ikom-
bole mwenyewo fana weye Mfalume wa
Wayahudi."
38 Mchanyha yake wandika vino, "Ino iyo
Mfalume wa Wayahudi."
39 Imwe wa waja wabananzi wakalile
wawambigwa hamwe na Yesu kamuliga
Yesu, kalonga, "Vino weye siyo Chilisito
bule? Ikombole mwenyewo na cheye."
40 Mbali ija mbananzi imwenga kamb-
wakila miyage, kalonga, "Weye humdumba
hata Mulungu bule? Weye nawe kwa muna
inhaguso iyo iyo. 41 Cheye chotagusigwa
vilondeka, ivo chohokela maliho yochilon-
deka kwa ubananzi wetu. Mbali munhu
ino hatendile bule chochose chihile."
42 Maabaho kamulongela Yesu, "Yesu,
nikumbuke viwonda wize na Ufalume
wako!"
43 Yesu kamulongela, "Ukweli nokulon-
gela, diyelo kwizakuwa na niye Paladiso."

Ifa ya Yesu

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Yohana 19:28-30)

44 Ikala fana sita imisi, ziza ditanda mwi-
isi yose, mbaka fana kenda 45 kwaviya
zuwa dihunguka bung'hulo jake. Maabaho
panziya da Kaye ya Mulungu ditulika vi-
hande vidi. 46 Yesu kalila kwa dizi kulu, ka-
longa, "Tata! Muna yamakono yako nowika
muhe wangu." Maabaho kadanganika.
47 Ija mkulu wa wakalizi gana wa Loma
viyawone yoyalawilile, kamtunhiza Mu-
lungu kalonga, "Ukweli munhu ino kakala
munhu ino kakala yanogile haulongozi wa
Mulungu!"
48 Na wanhu wakalile waiting'hana kulola
mbuli izo viwawone yoyalawilile, wahita
kumwawo kuno woitowa zihambaga kwa
usungu. 49 Mbali wose wowammanyile Yesu
na waja wanaake wowamsondelele kulawa
Galilaya, wema kwa kutali wolola vinhu ivo.

Yesu kowandigwa

(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Yohana 19:38-42)

50-51 Kukala na munhu imwe zina jake
Yosefu mkaya wa Yudeya muna ichibul-
ulu chitangigwa Alimasaya. Munhu iyo
kakala kanoga, nayo kakala kogozela kwiza
kwa Ufalume wa Mulungu. Ingawa kakala
imwe wa iwakulu wa chitala cha Wayahudi
mbali hachitogole bule chiya chowatendile
wayage. 52 Kahita kwa Pilato, kapula
yeng'higwe mtufi wa Yesu. 53 Kauhulumusa
lukuli lwa Yesu, kaufumba sanda ya chitani,
kawika hagati ya dileme hodisongoligwe
mwiidileme dikalile disongoligwe muluwe,
na dilibule mtufi mgati. 54 Ikala ijumaa,
ikala siku ya Kuisasala kwa Isiku ya Mhu-
mulo, na Siku ya Mhumulo ikala habehi
kwandusa.
55 Wanaake waja wowakalile womson-
delela Yesu kulawa Galilaya, wahita na
Yosefu, wahawona hanhu hawikigwe lukuli
lwa Yesu. 56 Maabaho wabwela ukaye,
wasasala mavuta ya kunung'hila na mali-
hamu.
Muna Isiku ya Mhumulo wahumula fana
Malagilizo viyolonda.

24

Yesu kozilibuka

(Masayo 28:1-10; Maliki 16:1-8; Yohana 20:1-10)

1 Jumapili imitootondo ng'hani,
wanaake wasola mavuta ya kunung'hila
yowayasasale, wahita kudileme. 2 Wafika
dibwe diya diwagubike muna dileme
dibimbilisigwa hatali na mulomo wa
dileme. 3 Wengila muna dileme, mbali
hawawone mtufi wa Mndewa Yesu.
4 Viwakalile wazanywa kwa chinhu icho,
bahobaho wanhu waidi wowaiyawale
viwalo vizelu chwee wema habehi nawo.
5 Wanaake waja wazanywa ng'hani na
kuidulika hasi, mbali iwanhu waja

wawalongela, “Habali mwonzahila munhu
ngima muna iwanhu wadanganike? 6 Yesu
helibaha bule, kazilibuka! Kumbukeni
viyawalongele viyakalile muna iisi ya
Galilaya, 7 ‘Mwana wa Munhu kolondeka
kugeligwa mmakono ya wahasanyi, nawo
wezamuwamba mumsalaba, mbali siku
yeketatu hamwande kezazilibuka.’ ”
8 Maabaho wanaake waja wakumbuka
mbuli ija iyawalongele. 9 Wasegela
kudileme, wawalongela mbuli ija waja
watumigwa longo na imwe wa Yesu na
wahu wamwenga. 10 Wanaake wowalongile
mbuli izo kwa watumigwa wakala Maliya
Magidalena na Yoana na Maliya mami yake
Yakobo na wanaake wamwenga wowakalile
hamwe nawo. 11 Mbali watumigwa wa
Yesu wawona mbuli izo ziwalongile
wanaake wawo ni za ubozi, ivo hawatogole
bule. 12 Mbali Petili kalawa na kakimbila
mbaka kudileme. Viyafikile, kainama
na kusungulila mgati, baho kawona
sanda muhala. Maabaho kabwela ukaye
kokwazanywa kwa icho chochilawilile.

Kuhita Emawu
(Maliki 16:12-13)

13 Muna isiku ija ija, wanhu waidi
wowakalile womuwinza Yesu wakala
wohita muna ichibululu chochitangigwa
Emawu, utali wa ugenzi wa mafana maidi
kulawa Yelusalemu. 14 Wakala woilon-
gela mbuli za vinhu vose vovilawilile.
15 Viwakalile woilongela na kuiwuza, Yesu
mwenyewo kalawilila na kuilongoza nawo.
16 Wamuwona, mbali hawammanyile bule.
17 Yesu kawauza, “Ni mbuli zaki zino
zimulonga vimugenda?”

Wema chidogo wahuzunika. 18 Munhu
imwe mwa iwawo yoyatangigwe Kileopasi
kamuuza, “Vino weye kwa mgeni muna
dibululu da Yelusalemu mbaka huzimany-
ile mbuli zozilawilile kuja siku zino?”
19 Kawauza, “Mbuli zaki?”

Nawo wamwidika, “Vinhu vovimu-
lawilile Yesu wa Nazaleti. Munhu iyo
kakala mulotezi wa Mulungu yoyodaha
kutenda na kulanguliza haulongozi ha
Mulungu na wanhu wose. 20 Wakulu
wa nhambiko na wakulu wetu wamtula
kwa wakulu wa Chilumi yatagusigwe
ifa, maabaho kawambigwa mumsalaba,
21 Chilolela kuwa yeye iyo yonda yaikombole
isi ya Isilaeli. Mbali lelo ni siku yeketatu
kusongela vovilawilile vinhu ivo, 22 Iviya,
wanaake wamwenga wa chibumbila chetu
imitootondo ng'hani wahita kulidileme.
Wachazanya ng'hani kwa kuchilongela
23 hawaufikile bule mtufi wake. Wabwela na
kuchilongela walawililigwa na msenga wa
kuulanga yoyawalongele kuwa Yesu kakala
ngima. 24 Maabaho wanhu wamwenga wa
chibumbila chetu wahita kudileme, nawo
wafika fana wanaake waja viwalongile.
Mbali hawamuwonile Yesu bule.”

25 Maabaho Yesu kawalongela, “Mbona
mweye wabozi vino! Na mizoyo yenu
midala kuhuwila yose yoyalongigwe na
walotezi wa Mulungu! 26 Vino hailondeke
bule Chilisito Mulopozi kugazigwa vilingile
vino, na hamwande kwingila muna utun-
hizo wake?” 27 Na Yesu kasonga ku-
longa viya viyandikigwe muna Yamaandiko
Yelile, kasongela chitabu cha Musa mbaka
maandiko ya walotezi wose wa Mulungu.

28 Viwakalile habehi na chibululu
chiwakalile wohita, Yesu katenda fana
kolonda kugendelela kumwande. 29 Mbali
wamulamba, “Ukale hamwe na cheye,
kwaviya dizuwa diswa, na lwiza lotanda”
Ivo, kengila na kukala nawo. 30 Viyakalile
hasi na kuja ndiya hamwe nawo, kasola
gate, kamwing'ha hewela Mulungu, kadi-
mogola na kuweng'ha. 31 Bahobaho meso
yawo yagubuligwa nawo wammanya, nayo
hawoneke kaidi mmeso yawo. 32 Waiuzagiza
wenyewo, “Vino mizoyo yetu hayakile bule
mgati mmwetu viyakalile kolonga na cheye
mwiinzila na kuchilongela goya Maandiko
Yelile?”

33 Bahobaho wasegela na kubwela
Yelusalemu. Kuja wawafika watumigwa
longo na imwe waiduganya hamwe na
wanhu wamwenga, 34 walonga, “Mndewa
kazilibuka kweli! Kamulawilila Saimoni!”
35 Maabaho waja wanahina waidi wawa-
longela chiya chochiwalawilile mwiinzila,
na viya Yesu viyailaguse viyakalile ko-
mogola gate.

Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

36 Viwakalile wowalongela mbuli izo, ba-
hobaho Yesu mwenyewo kema hamwe
nawo, kawalamsa, “Tindiwalo na diwe
kumwenu.”

[37] Wasinhuka na kudumba, wagesa wa-
wona mzimu. [38] Mbali kawalongela, “Mbona
modumba? Habali muna mkangagile mwi-
imizoyo yenu? [39] Loleni makono na magulu
yangu mmanye iyo niye. Nyamheni mu-
wone, kwaviya mzimu wabule lukuli wala
mavuha fana vomuniwona.”
[40] Viyalongile ivo, kawalagusa makono
na magulu yake. [41] Wakala wang'hali
hawanatogola bule. Wadeng'helela na
kwazanywa ng'hani. Yesu kawauza, “Muna
ndiya yoyose hano?” [42] Wamwing'ha chi-
hande cha somba yokigwe. [43] Kachisola,
kachija wose womulola.
[44] Maabaho kawalongela, “Ino iyo mbuli
iniwalongele vinikalile ning'hali hamwe
na mweye. Ilondeka vitendeke vose vo-
vandikigwe kusonhela niye muna yamalag-
ilizo ya Musa na munaivitabu va walotezi
wa Mulungu na Zabuli.”
[45] Ivo Yesu kawagubulila nzewele zawo
wapate kuyamanya Maandiko Yelile.
[46] Kawalongela, “Yandikigwa vino, Chilisito
Mulopozi kezagazigwa na zuwa deketatu
hamwande kezazilibuka. [47] Maabaho wanhu
wose weli muna iisi yose, kwandusila
Yelusalemu na wolondigwa wapeteligwe
kwa zina jake waleke uhasanyi. Mulungu
nayo kezawalekelela uhanyi wawo. [48] Na
mweye iyo wakalangama wa mbuli
zino. [49] Niye mwenyewo nizawagalila
ija yoyawalaganile Tati yangu kuwa
kezamtuma. Mbali mweye gozeleni muna
dibwilingu mbaka vondamwing'higwe
ludabwa kulawa kuulanga.”

Yesu kosoligwa kuhita ku ulanga
(Maliki 16:19-20; Sang'hano 1:9-11)

[50] Maabaho kawalongoza kunze ya
bululu yawatemele mate kuhita Besaniya,
nayo kenula makono yake uchanyha
na kawatemela mate. [51] Viyakalile
kowatemela mate, kawaleka na kasoligwa
kuhita kuchanyha kuulanga. [52] Nawo
wamtosela, maabaho wabwela Yelusalemu
kwa deng'ho kulu. [53] Wagendelela kukala
muna Ikaye ya Mulungu lusita lose na
kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA YOHANA
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi vovisimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa ivitabu vine vino chotangigwa "Mbuli Inogile." Masayo na Maliki na Luka na Yohana vandikigwa viyadanganike Yesu. Mbuli Inogile ya Yohana yandikigwa na Mtumigwa Yohana, iviya yodahika yandikigwa mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Viiwoneka chitabu hachilagusa bule kuwa Yohana niiyo yandike, ila ugenzi wa kwandika wiilinga na 1 Yohana na 2 Yohana na iviya 3 Yohana. Wandikaji wamwenga wakalile uko lusita ulo walonga kuwa Yohana kakala bululu da Efeso, kwa ivo yodahika kuwa chitabu chino chandikigwa muna dibululu da Efeso.

Yohana kolonga funhula funhula malungilo ya chitabu ni kuwataza wanhu kutogola kuwa Yesu Mkombola na Mwana wa Mulungu yeli mgima 20:31. Kwa kuhuwila dino chidahe kuwa na ugima kwa zina jake. Chitabu chandikigwa kwa chimu cha wasomaji wose, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli Inogile ya Yohana yoibasakanya chidogo na Mbuli Zinogile zimwenga nhatu. Mbuli Inogile ya Yohana itoma mauzauza yoyasang'hane Yesu na iviya handike ng'hani kusonhela masimwe yake. Na iviya handike mbuli za mana fana viya ubatizo wa Yesu na kugezigwa kuna dibwilingu.

Yeliumo

1. Yohana kokwandusa Mbuli Inogile muna 1:1-18.
2. Kaidi kokwandika kusonhela mauzauza yamwenga yoyasang'hane Yesu muna 1:19-12:50.
3. Maabaho kolonga mengi yoyalawilile muna uugima wa Yesu na kokongeza kudanganika kwa Yesu na uzilibuko wake muna 13:1-20:31.
4. Kuuhelelo, Yohana kogotola Mbuli Inogile muna isula ya 21 yolonga kusonhela lusita Yesu viyawalawilile kwa wanhu viifosile kuzilibuka kwake na maabaho kolonga lungilo da kwandika chitabu.

Mbuli ya Ugima

1 Baho mwanduso vinhu vose ving'hali havinalumbigwa kukala na imwe yatangigwe Mbuli. Mbuli iyo kakala kwa Mulungu, nayo kakala Mulungu. 2 Kusongela mwanduso Mbuli kakala na Mulungu. 3 Kufosela yeye, Mulungu kalumba vinhu vose, habule chinhu chilumbigwe bila yeye. 4 Mbuli iyo kakala chandusilo cha ugima, na ugima uwo ukala bung'hulo kwa wanhu, 5 bung'hulo ijo domwemwesa mudiziza, na ziza hadidahile bule kudisegeza.

6 Mulungu kamtuma msenga wake, munhu iyo zina jake Yohana. 7 Yohana keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo, muladi wanhu wose waihulike na kuihuwila. 8 Yeye mwenyewo hakalile bung'hulo bule, mbali keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo ijo. 9 Dino dikala bung'hulo da kweli, bung'hulo dodikalile dokwiza muna iisi yose na kuwamwemwesela wanhu wose.

10 Mbuli kakala mwiisi, na ingawa Mulungu kalumba isi kufosela yeye, mbali habule munhu muna iisi yammanyile bule. 11 Keza kumwake mwenyewo, mbali wanhu wake hawamuhokele bule. 12 Mbali wanhu wose wowamuhokele na wowamuhuwile, kaweng'ha udaho wa kuwa wana wa Mulungu. 13 Wana wowelekigwe siyo kwa udaho wa wanhu hebu kwa lukuli hebu kwa udaho wa munhu mbali kwa udaho wa Mulungu.

14 Ija yoyatangigwe Mbuli kawa munhu, nayo kakala hamwe na cheye. Na cheye chiuwona utunhizo wake, utunhizo wa Mwana Nyachende yoyezile kulawa kwa Tata, kamema utunhizo na ukweli.

15 Yohana kawalongela wanhu mbuli za munhu iyo. Kalandula dizi, "Ino iyo yoniwalongele, 'Iyo yokwiza kuchisogo changu ni mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye ning'hali sinakwelekigwa.' "

16 Kwa mvunyo yake ya ubazi, cheye chose chihokela unovu umwe mchanyha ya unovu. 17 Mulungu kaching'ha Malagilizo kufosela Musa, mbali unovu na kweli viza kufosela Yesu Chilisito. 18 Habule munhu yoyose yoyamuwonile Mulungu. Mbali

Mwana Nyachende muhala yeli Mulungu
kweli, yeli habehi na Tata, iyo niiyo yoya-
chitendeze chimmanye Mulungu viyeli.

Usenga wa Yohana Mbatizi
(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Uno uwo ukalangama wa Yohana,
baho walangulizi wa Wayahudi kulawa isi
ya Yelusalemu viwawatumile wakulu wa
nhoselo na Walawi kuhita kwa Yohana,
kumuuza kuwa yeye kakala yelihi.
20 Yohana halemile bule, mbali kato-
gola gubulagubula, "Niye sili Chilisito bule
yoyasaguligwe na Mulungu kuwakombola
wanhu."
21 Wamuuza, "Humbe weye kwa yelihi?
Weye kwa Eliya?"
Yohana kawedika, "Mbe, si niye bule."
Wamuuza kaidi, "Vino weye kwa
mulotezi wa Mulungu yoyalongigwe
kokwiza?"
Kawedika, "Si niye bule."
22 Maabaho wamuuza, "Vino weye
mwenyewo koilongaze? Lelo chilongele
chikawalongele waja wowachitumile kuku-
uza. Vino weye mwenyewo koilongaze?"
23 Yohana kedika kwa kulonga chiya
chiyalongile mulotezi wa Mulungu Isaya,
"Niye na dizi da munhu dotanga kudib-
wilingu, 'Igoloseni nzila ya Mndewa!' "
24 Maabaho wasenga wowatumigwe na
Mafalisayo, 25 wamuuza Yohana, "One weye
huli Chilisito wala Eliya wala mulotezi wa
Mulungu, lelo habali kobatiza?"
26 Yohana kawedika, "Niye nobatiza kwa
mazi, mbali mgati mmwenu kaumo imwe
hamummanyile bule. 27 Iyo niiyo yokwiza
hachisogo changu. Niye sifaya hata kwi-
inama na kufungula nzabi za vilatu vake."
28 Yano yose yalawilila uko Besaniya,
umwambu wa ulwanda lwa Yolodani,
Yohana hoyakalile kobatiza.

Mwanang'hondolo wa Mulungu

29 Siku isondelele Yohana kamu-
wona Yesu komwizila, kalonga,
"Loleni! Mwanang'hondolo wa Mulungu
yoyosegeza uhasanyi wa isi! 30 Ino
iyo yonilongile mbuli zake vinilongile,
'Kokwiza munhu kuchisogo changu yeli
mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho
niye ning'hali sina vumbuka.' 31 Niye
mwenyewo nikala simmanyile bule, mbali
niza kubatiza kwa mazi muladi wanhu wa
Isilaeli wammanye."
32 Maabaho Yohana kalava ukalangama
uno, "Nimuwona Muhe kohulumuka
kulawa kuulanga fana nziwa na kakala
uchanyha yake. 33 Niye nikala simmanyile
bule, mbali ija yanitumile kubatiza kwa
mazi kanilongela, 'Munhu yondaumu-
wone Muhe komuhulumukila na kukala
mchanyha yake, iyo niiyo yondayabatize
kwa Muhe Yelile.' 34 Niye nichiwona chinhu
icho, na niye nowalongela kweli, ino iyo
Mwana wa Mulungu."

Yesu kosagula wanahina wa mwanduso

35 Siku isondelele Yohana kakala haja
kaidi hamwe na wanahina wake waidi.
36 Viyamuwone Yesu kofosa, kalonga,
"Loleni! Mwanang'hondolo wa Mulungu!"
37 Waja wanahina waidi viwamuhulike
Yohana kolonga ivo, wamuwinza Yesu.
38 Yesu kahinduka, kawona womuwinza,
kawauza, "Vino mwozahila choni?"
Wamwidika, "Labi, vino weye kokala
kulihi?" Labi fambulo jake mfundiza.
39 Kawedika, "Izoni mwizawona." Ivo
wahita na wawona hanhu hayakalile kokala
Yesu. Ikala yofika saa longo ichigulogulo.
Nawo wakala na Yesu chigulogulo yose.
40 Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili
kakala imwe wa wanhu waidi wowahulike
chiya chiyalongile Yohana na kumuwinza
Yesu. 41 Bahobaho Andeleya kamuwona Sai-
moni ndugu yake, kamulongela, "Chimu-
wona Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu
kuwakombola wanhu." Munhu iyo niiyo
Chilisito Mulopozi. 42 Maabaho Andeleya
kamsola Saimoni kamgala kwa Yesu.
Yesu kamulola Saimoni, maabaho ka-
longa, "Weye kwa Saimoni mwana wa
Yohana, mbali kwizatangigwa Kefa." Kefa
fambulo jake Petili, Petili fambulo jake
luwe.

Yesu kowatanga Filipo na Nasanaeli

43 Siku isondelele Yesu kailunga kuhita
Galilaya. Kamuwona Filipo, kamulongela,
"Niwinze!" 44 Filipo kakala mkaya wa Be-
sisaida, bululu diwakalile wokala Andeleya
na Petili. 45 Filipo kamuwona Nasanayeli,
kamulongela, "Chimuwona ija mbuli zake
zandikigwe na Musa muna ichitabu cha
Malagilizo, na walotezi wa Mulungu iviya

wandika mbuli zake. Niiyo Yesu wa Nazaleti, mwana wa Yosefu."
46 Nasanayeli kauza, "Vino yodahika chinhu chochose chinogile chilawe Nazaleti?"
Filipo kamwidika, "Izo ulole."
47 Yesu viyamuwone Nasanayeli komwizila, kalonga, "Iyo ni Muisilaeli kweli, mgati mmwake mwabule uvwizi."
48 Nasanayeli kamuuza, "Vino weye kunimanyaze?"
Yesu kamwidika, "Nikuwona viukalile hasi ya mbiki wa mtini Filipo yang'hali hanakutanga."
49 Nasanayeli kedika kalonga, "Mfundiza, weye kwa Mwana wa Mulungu! Weye kwa Mfalume wa Isilaeli!"
50 Maabaho Yesu kalonga, "Kuhuwila kwaviya nikulongela kuwa nikuwona hasi hana umbiki wa mtini? Kwizawona vinhu vikulu kufosa vino!" 51 Yesu kagendelela kulonga, "Nowalongela kweli, mwizawona ulanga wogubuka na wasenga wa kuulanga wokwela na kuhulumuka mchanyha mwa Mwana wa Munhu."

2

Dugila da sola uko Kana

1 Vizifosile siku nhatu, kukala na dugila da sola mudibululu da Kana, mwiisi ya Galilaya. Mami yake Yesu kakala uko. 2 Yesu na wanahina wake iviya wakala wagonikigwa kuna didugila ijo. 3 Divai viimalile, mami yake Yesu kamulongela, "Wabule divai."
4 Yesu kamwidika, "Mama, sekeunilongele cha kutenda. Lusita lwangu lung'hali halunafika bule."
5 Mami yake Yesu kawalongela wasang'hani, "Tendeni chochose chondayamulongeleni."
6 Baho hakala miziga sita ya mabwe ikigwa mazi kwa ichimu cha chihendo cha Wayahudi cha kunawa nhende. Chila ziga dodaha kumema nongo nne mbaka tano. 7 Yesu kawalongela wasang'hani, "Memezeni mazi muna imiziga." Nawo waimemeza neemhu. 8 Maabaho kawalongela, "Lelo deheni yamazi na mumgalile mkulu wa didugila." Wasang'hani watenda ivo fana viyawalongele. 9 Mkulu wa didugila kayalanza yamazi, nayo yagaluke divai. Havimanyile bule kuilawile divai ija, mbali wasang'hani wowadehile yamazi wavimanya. Maabaho mkulu ija kamtanga munhu ija yosola hamgwazo, 10 kamulongela, "Chila munhu teng'hu kolava divai inogile maabaho wageni wahamala kung'wa ng'hani, baho kolava divai ihile. Mbali weye kuika divai inogile mbaka sambi."
11 Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza cha mwanduso uko Kana, muna iisi ya Galilaya. Uko kalagusa utunhizo wake na wanahina wake wamtogola.
12 Viyamalile yayo, Yesu na mami yake hamwe na ndugu zake na wanahina wake wahita Kapelinaumu. Wakala uko kwa siku ndodo.

Yesu kohita Mwiikaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-13; Maliki 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi, Yesu kahita Yelusalemu. 14 Kawafika wanhu Mwiikaye ya Mulungu wochuuza ng'ombe na ng'hondolo na nziwa na wanhu wamwenga wakala muna ivigoda vawo wokwasakanya hela. 15 Ivo kabota kwangwa da luzabi, kawawinga wose mwiikaye ya Mulungu, hamwe na ng'hondolo na ng'ombe. Iviya kavihindula vipango va wokwasakanya hela na kuzipwililisa hela zawo. 16 Maabaho kawalongela waja wakalile wochuuza nziwa, "Segezeni vinhu vino hano! Habali moitenda kaye ya Tati yangu kuwa gulilo?"
17 Wanahina wake wakumbuka kuwa yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, "Mulungu Ulondo wangu kwa kaye yako wonikoma muumoyo wangu."
18 Maabaho wakulu wa Wayahudi wamuuza Yesu, "Vino kodaha kutenda chilaguso chaki cha mauzauza kuchilagusa kuwa kunawo udaho wa kutenda yano yose?"
19 Yesu kawedika, "Ibomoleni Kaye ino ya Mulungu, na niye nizaizenga kaidi kwa siku nhatu!"
20 Wayahudi wamuuza, "Kaye ino ya Mulungu izengigwa kwa miyaka malongo mane na sita! Weye kwizaizenga kwa siku nhatu?"
21 Mbali kaye ya Mulungu iyakalile koilonga Yesu ikala lukuli lwake. 22 Ivo viyazilibuke, wanahina wake wakumbuka chila chiyalongile. Maabaho wayatogola

Maandiko Yelile na watogola mbuli ziya
ziyalongile Yesu.

Yesu kaumanya unhu wawo

23 Yesu viyakalile Yelusalemu muna
didugila da Pasaka, wanhu wengi
wamtogola kwaviya wawona mauzauza
yoyatendile. 24 Mbali Yesu hawiye na
uhuwilo nawo bule, kwaviya kawamanya
wanhu wose. 25 Iviya halondile bule munhu
yoyose yamulongele mbuli za munhu,
kwaviya kavimanya yaja yeli mwiimizoyo.

3

Yesu na Nikodemo

1 Kukala na mkulu imwe wa Wayahudi
yoyatangigwe Nikodemo, yoyakalile
mwiichibumbila cha Mafalisayo. 2 Chilo
chimwe, kamuhitila Yesu, kamulongela,
"Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa
mfundiza youtumigwe na Mulungu.
Habule munhu yoyose yoyodaha kutenda
mauzauza youtenda one Mulungu heli
hamwe nayo bule."
3 Yesu kamwidika, "Nokulongela kweli,
habule munhu yoyodaha kuuwona ufalume
wa Mulungu one helekigwe mwanza
wekaidi."
4 Nikodemo kamuuza, "Vino munhu mu-
lala kodahaze kwelekigwa kaidi? Vino ko-
daha kwingila kaidi mwiinda ya mami yake
na kwelekigwa?"
5 Yesu kamwidika, "Nokulongela kweli,
habule munhu yoyodaha kwingila muna
Uufalume wa Mulungu bila kwelekigwa
kwa mazi na kwa Muhe. 6 Chochelekigwa
na lukuli ni lukuli na chochelekigwa na
Muhe ni muhe. 7 Sekewazanywe kwaviya
nokulongela kuwa wose mwolondeka
mwelekigwe mwanza wekaidi. 8 Beho do-
hita ubanzi wowose dodilonda. Kotegeleza
dizi jake mbali hudimanya kodilawile wala
kodihita. Vino ivoili kwa chila munhu
yelekigwe na Muhe."
9 Nikodemo kamuuza, "Vino mbuli zino
zodahikaze?"
10 Yesu kamwidika, "Weye kwa mfun-
diza mwiisi ya Isilaeli na huzimanyile bule
mbuli zino? 11 Nokulongela kweli, cho-
longa vinhu vochivimanyile, iviya cho-
longa ukalangama wa vinhu vochiviwone,
mbali mung'hali mwolema ukalangama
wetu. 12 Vinimulongeleni mbuli za vinhu va
isi hamutogole bule, vino mwizatogolaze
nihawalongelani mbuli za vinhu va kuu-
langa?" 13 Habule munhu yahitile kuulanga
mbali Mwana wa Munhu, yoyezile kulawa
kuulanga.
14 Fana viya Musa viyachinule chiya
chinyago cha zoka da shaba kwa lubiki
kuja kudibwilingu, iviya Mwana wa Munhu
kolondeka yenuligwe 15 muladi chila munhu
yoyomtogola yawe na ugima wa siku zose.
16 Kwaviya Mulungu kawalonda wanhu wa
isi yose mbaka kamulava Mwanage ny-
achende, muladi chila munhu yoyomtogola
sekeyadanganike, mbali yawe na ugima wa
siku zose. 17 Mulungu hamtumile Mwanage
mwiisi yawataguse wanhu muna isi, mbali
kamtuma yawakombole.
18 Munhu yoyose yoyomtogola hata-
gusigwa bule, mbali munhu yoyose
yoyolema kumtogola iyo katagusigwa
kamala, kwaviya hamtogole Mwana
nyachende wa Mulungu. 19 Vino ivo
vondamutagusigwe, bung'hulo diza muna
iisi, mbali wanhu walonda ziza kufosa
bung'hulo, kwaviya sang'hano zawo
ziha. 20 Wanhu wose wowotenda yehile
wodihila bung'hulo na haweza kwiza
mudibung'hulo, kwaviya hawalonda
sang'hano zawo zilagusigwe. 21 Mbali
munhu yoyokala na kutenda yanogile
kokwiza kudibung'hulo, muladi sang'hano
zake ziwoneke kuwa zisang'hanigwa kwa
kumuhulika Mulungu.

Yesu na Yohana Mbatizi

22 Hamwande Yesu na wanahina wake
wahita muna iisi ya Yudeya, uko kakala
nawo na kabatiza. 23 Yohana iviya kakala ko-
batiza wanhu uko Ainoni habehi na Salimu,
kwaviya uko kukala na mazi mengi. Wanhu
wamuhitila, nayo kawabatiza. 24 Siku izo
Yohana kakala hanakwikigwa mchifungo.
25 Wanahina wamwenga wa Yohana wan-
dusa kwiihasanya na Muyahudi imwe kwa
mbuli ya kuisafya. 26 Wanahina waja wa-
muhitila Yohana, wamulongela, "Mfun-
diza, komkumbuka ija munhu yoyakalile na
weye umwambu wa ulwanda lwa Yolodani,
ija youchilongele mbuli zake? Lelo kobatiza
na wanhu wose womuhitila!"
27 Yohana kawedika, "Habule munhu yoy-
odaha kuwa na chinhu one heng'higwe
kulawa kuulanga. 28 Mweye wenyewo

mwa wakalangama viniwalongele, ‘Niye sili
Chilisito, mbali nitumigwa nimulongolele.’
29 Yeli na msoligwa niiyo msola. Mbwiya wa
mulume yosola yokwima na kugozela, nayo
kodeng'helela nani yahahulika dizi da mu-
lume yosola. Sambi na niye nodeng'helela,
na ndeng'helelo yangu itimia. 30 Yeye
kolondeka yawe mkulu, niye nolondeka
kuwa mdodo.”

Yoyolawa kuulanga ni mkulu kufosa wose

31 Munhu yokwiza kulawa kuulanga
mkulu kufosa wose. Munhu wa isi ni wa
chiisiisi, nayo kolonga mbuli za isi. Mbali
munhu yalawile kuulanga mkulu kufosa
vose. 32 Yeye kolonga yaja yaawone na
yaahulike, mbali habule munhu yoyatogole
mbuli ziyalongile. 33 Munhu yoyose
yotogola usenga wake, kothibitisha kuwa
Mulungu iyo kweli. 34 Yoyatumigwe na
Mulungu kolonga mbuli za Mulungu,
kwaviya Mulungu kammemeza Muhe wake.
35 Tata kamulonda Mwanage na kamwing'ha
chila chinhu mmakono yake. 36 Munhu
yoyose yoyomtogola Mwana kana ugima
wa siku zose, mbali yoyose yoyomulema
Mwana hezawona ugima bule, kwaviya
ludoko lwa Mulungu lwizakuwa kwa
munhu iyo.

4

Yesu na mwanamke Msamaliya

1 Kwa ivo Mndewa viyahulike Mafal-
isayo wahulika kuwa Yesu kopata wanahina
wengi na kubatiza kumfosa Yohana. 2 Hata
ivo Yesu mwenyewo habatize wanhu bule
mbali wanahina wake muhala. 3 Yesu
viyahulike ivo, kasegela Yudeya na kab-
wela kaidi Galilaya. 4 Muna umwanza wake
kalondeka yafosele Samaliya.

5 Kafika muna dibululu da Samaliya,
hanhu hatangigwe Sikali, habehi na
mgunda wa Yakobo uyamwing'hile Yosefu
mwanage. 6 Hanhu haja hakala na chisima
cha Yakobo. Ivo Yesu kakala hasi habehi na
chisima icho kwaviya kakala kalegela kwa
umwanza. Lusita uwo ikala saa sita imisi.

7 Mwanamke imwe wa Chisamaliya keza
kudeha mazi. Yesu kamulongela, “Un-
ing'he mazi ning'we!” 8 Wanahina wake
wakala wahita kudibululu kugula ndiya.

9 Mwanamke ija kamwidika, “Weye kwa
Muyahudi na niye na Msamaliya. Vil-
ihi konipula mazi ya kung'wa?” Kwaviya
Wayahudi hawaihanganya hamwe bule na
Wasamaliya.

10 Yesu kamwidika, “One uvimanyile
chinhu choyolava Mulungu, na one
iviya uvimanyile yelihi yokupula mazi
ya kung'wa, uhampulile yeye, nayo
yahakwing'hile mazi ya Ugima.”

11 Mwanamke ija kalonga, “Mwenevale,
weye kwabule doo da kudehela, na chisima
chingila. Lelo kulihi kondaupate mazi ya
Ugima? 12 Vino weye kwa mkulu kufosa tati
yetu Yakobo? Yeye mwenyewo na wanage
hamwe na wanyama wake wang'wa mazi ya
chisima chino!”

13 Yesu kamwidika, “Munhu yoyose
yong'wa mazi yano kezawona ng'hilu kaidi.
14 Mbali munhu yoyose yonda yang'we
mazi yonimwing'ha niye, hezawona ng'hilu
kaidi bule. Kwaviya mazi yonimwing'ha
niye yezakuwa nzasa yoilava mazi ya Ugima
mgati mmwake, na yezamwing'ha ugima
wa siku zose.”

15 Mwanamke ija kamulongela,
“Mwenevale, ning'he mazi yayo muladi
sekeniwone ng'hilu na wala sekenize hano
kudeha mazi.”

16 Yesu kamulongela, “Hita kamtange
mulumako wize nayo hano.”

17 Mwanamke ija kamwidika, “Nabule
mulume.”

Yesu kamulongela, “Kulonga goya viu-
longile kwabule mulume. 18 Kwaviya ku-
soligwa na walume watano, na mulume
yuuli nayo sambi si mulumako bule. Kuni-
longela kweli.”

19 Mwanamke ija kamulongela,
“Mwenevale, nowona weye kwa mulotezi
wa Mulungu. 20 Wasaho zetu wamtosela
Mulungu muna ulugongo luno, mbali
mweye Wayahudi mwolonga chilondeka
kumtosela Mulungu uko Yelusalemu.”

21 Yesu kamulongela, “Mama nitogole,
lusita lwokwiza wanhu hawezamtosela
Tata muna ulugongo luno wala uko
Yelusalemu. 22 Mweye Wasamaliya
mwotosela chiya hamchimanyile, mbali
cheye Wayahudi chomtosela Mulungu
yochimmanyile, na kwa cheye Wayahudi,
Mulungu kawakombola wanhu wose muna

iisi. [23] Mbali chipindi chokwiza, na sambi
chifika wanhu wowotosa muna ikweli
wezamtosela Tata muna Umuhe na kweli,
kwaviya wanhu wawo niiyo wawo Tata
yoowazahila. [24] Mulungu ni Muhe, wanhu
wake wowomtosela wolondeka kumtosela
kwa Muhe na kweli."

[25] Mwanamke ija kamulongela, "Novi-
manya Chilisito Mulopozi kokwiza, na von-
dayeze kezachilongela chila chinhu."

[26] Yesu kamulongela, "Niye yonilonga na
weye niiyo."

[27] Wanahina wake wabwela na wazanywa
ng'hani kumfika Yesu kolonga na
mwanamke. Mbali habule munhu
yamuuzile kuwa mwanamke ija kolonda
choni, hebu kumuuza Yesu habali kolonga
na mwanamke.

[28] Maabaho mwanamke kaileka nongo
yake ya mazi, kabwela kudibululu,
kawalongela wanhu, [29] "Izoni mumu-
wone munhu yoyanilongele vinhu vose
vinitendile. Vino ino kodaha kuwa
Chilisito?" [30] Ivo wanhu walawa kudibululu,
wamuhitila Yesu.

[31] Lusita luja luja wanahina wake wamu-
lamba Yesu, "Mfundiza, teng'hu diya!"

[32] Mbali Yesu kawedika, "Niye ninayo
ndiya yohamuimanyile bule."

[33] Maabaho wanahina wake wandusa kwi-
iuzagiza wenyewo, "Vino kuna munhu
wowose yoyamgalile ndiya?"

[34] Yesu kawalongela, "Ndiya yangu
iyo ino, kutenda viyolonda Mulungu na
kukomeleza sang'hano yake yoyaning'hile
kuitenda. [35] Vino mweye hamulonga,
'Ing'hali miyezi mine mbaka chipindi cha
kugobola chifike?' Nowalongela, inuleni
yameso yenu mulole migunda! Ndiya
zikangala na zolondeka kugoboligwa.
[36] Munhu yogobola ndiya kumgunda kezali-
higwa, na kokwika hamwe ndiya kwa ugima
wa siku zose. Maabaho munhu yohanda
na munhu yogobola wezadeng'helela
hamwe. [37] Ivo ulonzi ulonga kweli, 'Imwe
kohanda mbeyu, na imwenga kogobola
ndiya.' [38] Nimtumani kugobola ndiya
hamuzihandile bule. Wanhu wamwenga
wasang'hana, na mweye momweda kwa
sang'hano yawo."

[39] Wasamaliya wengi wa dibululu diya
wamuhuwila Yesu kwaviya mwanamke ija
kalonga, "Kanilongela vinhu vose voni-
tendile." [40] Ivo Wasamaliya viwamuhitile
Yesu wamulamba yakale nawo, Yesu kakala
nawo siku mbili.

[41] Wanhu wengi wamuhuwila Yesu kwa
ichimu cha mbuli yake. [42] Wamulongela
mwanamke ija, "Sambi chohuwila, si kwa
chila chiulongile weye. Cheye wenyewo
chimtegeleza, na chovimanya munhu ino
kweli ni Mulopozi wa isi."

Yesu komuhonya mwana wa mkulu

[43] Vizifosile siku mbili, Yesu kahita
Galilaya. [44] Kwaviya Yesu mwenyewo
kalonga mulotezi wa Mulungu hatogoligwa
bule muna iisi yake. [45] Wanhu wa Galilaya
wakala wahita mudidugila da Pasaka uko
Yelusalemu, na wawona yose yatendigwe
na Yesu muna didugila ijo. Ivo Yesu
viyafikile Galilaya, wanhu wa Galilaya
wamuhokela.

[46] Maabaho Yesu kahita kaidi Kana muna
isi ya Galilaya, hanhu hayagaluse mazi
kuwa divai. Baho hakala mkulu imwe
yeli na mwana mtamu uko Kapelinaumu.
[47] Mkulu iyo viyahulike Yesu kafika muna
iisi ya Galilaya kulawa Yudeya, kamulamba
Yesu yahite Kapelinaumu yakamuhonye
mwanage yoyakalile habehi kudanganika.
[48] Yesu kamulongela, "Kumwenu habule
munhu yoyodaha kutogola mbaka yawone
vilaguso na mauzauza."

[49] Mkulu ija kamwidika, "Mwenevale, chi-
hite sambi mwanangu yang'hali hanadan-
ganika."

[50] Yesu kamulongela, "Hita, mwanago
kezahona."

Mkulu ija kahuwila mbuli za Yesu,
ivo kahita. [51] Viyakalile mwiinzila, kait-
ing'hana na watumwa wake, wamulongela,
"Mwanago kahona!"

[52] Nayo kawauza lusita luyahonile mwan-
age, watumigwa wamwidika, "Utamu
umulawa igolo ifosile saa saba imisi."
[53] Maabaho tata iyo kakumbuka lukala lusita
luja luja Yesu viyamulongele, "Mwanago
kezahona." Ivo yeye hamwe na kaye yake
yose wamuhuwila Yesu.

[54] Chino chikala chilaguso cha mauza-
uza chekaidi chiyatendile Yesu viyalawile
Yudeya kuhita Galilaya.

5

Yesu komuhonya munhu

1 Hamwande Yesu kahita Yelusalemu
kuna didugila da Wayahudi. 2 Uko
Yelusalemu, habehi na ulwivi lukulu lwa
ng'hondolo kukala na lamba doditangigwa
kwa Chiyebulaniya Betisaza, najo dikala
na vihelengo vitano. 3 Wanhu wengi
wowakalile watamu wakala watambalala
muvihelengo ivo. Vipofu na mbetem-
bete na wanhu wowaholole. Wakala
wogozela yamazi yatibuligwe. 4 Kwaviya
lusita lumwenga msenga wa kuulanga
kohulumuka na kwingila muna dilamba
na kuyatibula yamazi. Mtamu yokwandusa
kwingila munayamazi viyatibuke, kakala
kohonyigwa utamu wowose uyakalile
nawo. 5 Haja hakala na munhu yakalile
kolumwa kwa lusita lwa miyaka malongo
matatu na nane. 6 Yesu viyamuwone
mtamu ija katambalala haja, kavimanya
kuwa kakala mtamu kwa siku nyingi. Ivo
kamuuza, “Vino weye kolonda kuhona?”

7 Mtamu ija kamwidika, “Mwenevale,
nabule munhu wa kunika muna dilamba
lusita yahatibuligwa. Chila honilonda
kwingila, munhu imwenga konilongolela.”

8 Maabaho Yesu kamulongela, “Inuka!
Sola lili jako uhite.” 9 Bahobaho mtamu ija
kahonyigwa, kasola lili jake, kahita.

Chinhu icho chilawilila muna Isiku ya
Mhumulo, 10 ivo walangulizi wa Wayahudi
wamulongela munhu ija yoyahonyigwe,
“Diyelo ni Isiku ya Mhumulo. Malagilizo
yetu yolema munhu yoyose kupapa lili
muna dizuwa dino.”

11 Mbali munhu iyo kawedika, “Munhu
yoyanihonyile kanilongela, ‘Sola lili jako
uhite.’ ”

12 Wamuuza kaidi, “Yelihi yoyakulongele
usole lili jako uhite?”

13 Mbali hammanyile bule munhu yoya-
muhonyile kakala yelihi, kwaviya wanhu
wakala wengi, na Yesu kakala yasegele.

14 Hamwande Yesu kahita muna ikaye
ya kumpulila Mulungu, kamuwona munhu
ija, kamulongela, “Tegeleza, sambi kuhona.
Leka kutenda uhasanyi hebu chinhu chihile
nani chizakupata.”

15 Maabaho munhu ija kasegela na kawa-
longela walangulizi wa Wayahudi kuwa
yoyamuhonyile kakala Yesu. 16 Ivo kwaviya
Yesu katenda chinhu icho muna Isiku ya
Mhumulo, Wayahudi wandusa kumwihila.
17 Yesu kawalongela, “Tati yangu kosanana
usang'hano lusita lwose, iviya niye nolon-
deka nisanane.”

18 Wayahudi walonda wamkome Yesu
kwaviya kahasanya Malagilizo ya Isiku ya
Mhumulo, na kwaviya kamtanga Mulungu
Tati yake, ivo kaitenda kalinga Mulungu.

Udaho wa Mwana wa Munhu

19 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli,
Mwana wa Mulungu hadaha kutenda
chinhu chochose yaidumwe. Kodaha
kutenda chiya muhala chiyamuwonile
Tati yake kochitenda, kwaviya chochose
chiyotenda Tata, iviya Mwana kochitenda.
20 Kwaviya Tata komulonda Mwana na
komulagusa yose yoyoyatenda. Kezamu-
lagusa vinhu vikulu kufosa vino, na mweye
wose mwizakwazanywa. 21 Saviya Tata
viyowazlilibula wanhu wowadanganike
na kuwena ugima, iviya Mwana kowena
ugima wanhu woyowalonda. 22 Tata
hamtagusa munhu yoyose bule, mbali
kamwing'ha Mwanage udaho wa kutagusa,
23 ivo wanhu wose wamuhulike Mwana
fana viwomuhulika Tata. Munhu yoyose
yoyolema kumuhulika Mwana, komulema
Tata yoyamtumile.

24 “Nowalongela kweli, munhu yoyose
yohulika mbuli yangu na kumuhuwila ija
yoyanitumile, kana ugima wa siku zose.
Hezatagusigwa kwaviya kafosa muna iifa
na kwingila muna uugima. 25 Nowalongela
kweli, lusita lokwiza, na sambi lufika
wanhu wowadanganike vondawahulike
dizi da Mwana wa Mulungu, na waja
wose wondawadihulike wezakuwa wagima.
26 Fana Tata mwenyewo viyeli mwanduso
wa ugima, iviya kamtenda Mwana kuwa
mwanduso wa ugima. 27 Kamwing'ha
Mwana udaho wa kutagusa kwaviya ni
Mwana wa Munhu. 28 Sekemwazanywe na
chino, lusita lokwiza wanhu wowadan-
ganike wezahulika dizi jake. 29 Nawo
wezalawa muna yamaleme yawo, waja
watendile yanogile wezazilibuligwa na
kukala wagima, mbali waja watendile
yehile wezazilibuligwa na kutagusigwa.

Ukalangama wa Yesu

30 "Niye mwenyewo sidaha bule kutenda
chinhu chochose, ila notagusa fana Mu-
lungu viyanilongele, ivo nhaguso yangu ni
ya haki. Sitenda viya vinilonda niye, mbali
notenda viya viyolonda ija yoyanhumile.

31 "One nihalonga mbuli zangu
mwenyewo, ukalangama wangu wa uvwizi.
32 Kauko imwenga yoyolonga mbuli zangu,
na niye novimanya chila chinhu chiyolonga
ni cha kweli. 33 Mweye muwatuma wanhu
kwa Yohana, nayo kawalongela mbuli
za kweli. 34 Niye silonda ukalangama
wa munhu, mbali nolonga vino muladi
mweye mukomboligwe. 35 Yohana kakala
fana chitasa chikalile chikwaka na kulava
bung'hulo, na mweye musagula lusita
ludodo kudenelela bung'hulo jake. 36 Mbali
niye nina ukalangama mkulu kufosa
ukalangama uyalavile Yohana. Kwaviya
usang'hano uyaninile Tata niukomeleze,
usang'hano woniutenda wolagusa kuwa
Tata kanituma. 37 Tata mwenyewo, iyo
yanhumile kolonga mbuli zangu. Hamu-
nawahi bule kuhulika dizi jake wala kuwona
chihanga chake lusita lwolwose. 38 Iviya
hamuhuwila mbuli yake bule kwaviya
hammuhuwile bule ija yoyamtumile.
39 Moyasoma yamandiko kwaviya mogesa
muna iyayo mwizapata ugima wa siku
zose. Maandiko Yelile yayo yolonga mbuli
zangu, 40 mbali mung'hali molema kwiza
kumwangu na kuwa na ugima!

41 "Silonda bule wanhu wanitunhize,
42 mbali nowamanya. Nomanya kuwa
mwabule ulondo wa Mulungu muna
imizoyo yenu. 43 Niza kwa udaho wa
Tati yangu, hamunihokele bule, mbali
munhu imwenga yaheza kwa udaho wake,
mwizamuhokela. 44 Molonda kuitunhiza
wenyewo, wala hamuzahila bule kutun-
hizigwa na Mulungu yaidumwe! Vino
mwizadahaze kunihuwila? 45 Sekemgese
kuwa niye nizamulongelezani kwa Tata.
Musa, iyo mweye mumulolela iyo yon-
dayamulongelezeni. 46 One momuhuwila
Musa, muhanihuwile na niye, kwaviya
yeye kazandika mbuli zangu. 47 Mbali
one hamuhuwila chiya choyandike Musa,
mwizadahaze kuhuwila chiya chinilonga
niye?"

6

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Hamwande Yesu kahita umwambu wa
lamba da Galilaya, hebu lamba ditangigwa
da Tibeliya. 2 Lung'husesa lukulu lwa
wanhu lumsondelela kwaviya wawona
vilaguso viyatendile va kuwahonya
watamu. 3 Maabaho Yesu kakwela
mchanyha kuna ulugongo, kakala hamwe
na wanahina wake. 4 Dugila da Pasaka ya
Wayahudi dikala habehi. 5 Yesu viyawonile
lung'husesa lukulu lwa wanhu longendela,
kamuuza Filipo, "Chigule kulihi ndiya ya
kuja wanhu wano wose?" 6 Yesu kalonga
ivo kwa kungeza Filipo kwaviya kavimanya
chiya chondayatende.

7 Filipo kamwidika Yesu, "Magate ya hela
magana maidi hazifaya bule hata ihawa
chila imwe yahapata chihande chidodo
muhala!"

8 Mwanahina imwe wa Yesu yoy-
atangigwe Andeleya, ndugu yake Saimoni
Petili kamulongela Yesu, 9 "Kabahano
mbwanga kanavo vigate vitano va uhemba
na visomba vidi. Mbali icho choni kwa
wanhu wengi fana wano!"

10 Yesu kawalongela wanahina wake,
"Walongeleni wanhu wakale hasi." Hanhu
haja hakala na savu dimema. Ivo
wanhu wose wakala hasi. Walume
muhala wowakalile muna ulung'husesa
luja peta yawo ikala magana malongo
matano. 11 Maabaho Yesu kavisola vigate
viya, kamwing'ha nhogolwa Mulungu
na kaweng'ha wanhu wowakalile hasi.
Iviya katenda viya viya kwa ivisomba.
12 Wanhu wose viwegute, Yesu kawalongela
wanahina wake, "Soleni masigavu muladi
sekechage chinhu chochose." 13 Ivo
wanahina wadondola na kumemeza vigelo
longo na vidi va masigavu ya vigate va
uhemba vovisigazigwe na wanhu wadile.

14 Wanhu viwawonile mauzauza yoy-
atendigwe na Yesu, wandusa kulonga,
"Kweli ino iyo mulotezi wa Mulungu
yokwiza muna isi." 15 Yesu kavimanya
wanhu wailungila kwiza wamtende
mfalume kwa nguvu, kawabanga, kahita
kuna ulugongo yaidumwe.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Maliki 6:45-52)

16 Zua vidishwile, wanahina wake wahu-
lumuka mbaka kuidilamba. 17 Wakwela
mwiingalawa wadahe kuloka dilamba
kuhita Kapelinaumu. Lwiza lukala lutanda,
na Yesu kakala yang'hali kuwafikila.
18 Beho kulu dikala dobuma na mazi
yatibuka. 19 Wanahina viwakalile wahita
fana ugenzi wa saa dimwe, wamuwona
Yesu kogenda mchanyha ya mazi, kokwiza
habehi na ingalawa. Wanahina wadumba
nani. 20 Mbali Yesu kawalongela, "Ni
niye! Sekemudumbe!" 21 Maabaho
walonda kumwingiza Yesu muna ingalawa,
bahobaho ngalawa ifika hanhu hana iisi
inyalile.

Wanhu womzahila Yesu

22 Siku isondelele, lung'husesa lwa wanhu
wowakalile umwambu wa dilamba wav-
imanya kuja kukala na ngalawa imwe
muhala. Iviya wavimanya kuwa Yesu
hengile bule muna ingalawa hamwe na
wanahina wake, mbali wanahina wasegela
waidumwe. 23 Maabaho ngalawa zimwenga
zilawile Tibeliya zifika habehi na hanhu
haja wanhu howadile magate Mndewa
viyakomeleze kumwina hewela Mulungu.
24 Viwawonile kuwa Yesu na wanahina wake
wakala wasegela, wakwela ngalawa na
kuhita Kapelinaumu kunzahila Yesu.

Yesu ndiya ya ugima

25 Wanhu viwamuwonile Yesu umwambu
wa dilamba, wamuuza, "Mfundiza, vino ku-
fika zuwaki hano?"
26 Yesu kawedika, "Nowalongela kweli,
mweye monizahila siyo kwaviya muwona
chilaguso, mbali kwaviya muja magate
na mwiguta. 27 Sekemugaiye ndiya yoi-
wola, mbali gaiyeni ndiya yoikala siku zose.
Ndiya ino iyo Mwana wa Munhu keza-
wena, kwaviya Mulungu kamtogolela ku-
tenda ivo."
28 Maabaho wamuuza Yesu, "Vino chi-
tende choni muladi chitende chiya Mu-
lungu choyochilonda chitende?"
29 Yesu kawedika, "Chino icho choy-
olonda Mulungu muchitende, mu-
muhuwile ija yoyamtumile."
30 Wamuuza, "Vino chilaguso chilihi
choudaha kuchitenda muladi chikuhuwile?
Vino kwizatendaze? 31 Wasaho zetu waja
mana uko kudibwilingu, fana viyandikigwe
muna Yamaandiko, 'Kawena gate dodilaw-
ile kuulanga waje.' "
32 Yesu kawalongela, "Nowalongelani
kweli, siyo Musa yawinileni ndiya ija ya
kuulanga. Tati yangu iyo yamwinileni
ndiya ya kweli yoilawile kuulanga.
33 Kwaviya ndiya yoyochina Mulungu ni
munhu ija yokwiza kulawa kuulanga na
kuwea ugima wanhu weli muisi."
34 Wamulongela, "Mwenevale, uchine
ndiya ino siku zose."
35 Maabaho Yesu kawalongela, "Niye
na ndiya ya ugima. Wanhu wowokwiza
kumwangu hawezawona nzala bule, na
wanhu wowonihuwila hawezawona nilu
bule. 36 Mbali fana vinimulongeleni,
muniwona mbali hamunihuwile bule.
37 Wose wowonina Tata, wezakwiza
kumwangu, na yoyose yokwiza kumwangu,
sizamwasa kunze bule. 38 Kwaviya niye
niza kulawa kuulanga siyo kutenda
vinilonda niye, mbali kutenda viyolonda
ija yoyanhumile. 39 Nayo yoyanitumile
kolonda vino, ndeke kumwagiza munhu
yoyose muna iwanhu waja woyaninile,
mbali niwazilibule wose muna isiku ya
uhelelo. 40 Kwaviya choyolonda Tati yangu
icho chino, chila munhu yoyomulola
Mwana na kumuhuwila yawe na ugima wa
siku zose, na niye nizanzilibula muna isiku
ya uhelelo."
41 Wayahudi wandusa kulongelela
kwaviya Yesu kalonga, "Niye iyo ndiya yoi-
humuluke kulawa kuulanga." 42 Walonga,
"Vino ino siyo Yesu mwanage Yosefu
bule? Vino tati yake na mami yake
hachiwamanyile bule? Lelo kodahaze
kulonga, 'Nihumuluka kulawa kuulanga?'
"
43 Yesu kawalongela, "Lekeni kulon-
gelela. 44 Habule munhu yoyodaha
kwiza kumwangu one Tata yoyanitumile
hamtendile yalonde kwiza kumwangu.
Nayo yoyokwiza, nizanzilibula muna
isiku ya uhelelo. 45 Walotezi wa Mulungu
wandika, 'Wanhu wose wezafundizigwa
na Mulungu.' Na yoyose yoyomuhulika
Tata na kuifunza kumwake kezakwiza
kumwangu. 46 Habule munhu yoyamu-
wonile Tata mbali imwe yoyalawile kwa
Mulungu, yeye yaidumwe iyo yamuwonile
Tata. 47 Nowalongela kweli, munhu yoyose

yonihuwila niye kanawo ugima wa siku
zose. 48 Niye ni ndiya ya ugima. 49 Wasaho
zenu waja mana kuja kudibwilingu, mbali
wadanganika. 50 Mbali ino ni ndiya
yoihulumuka kulawa kuulanga, munhu
yoyose yondayaije sekeyadanganike. 51 Niye
nandiya ya ugima yoihulumuka kulawa
kuulanga. One munhu yoyose yahaja ndiya
ino, kezakuwa ngima siku zose. Ndiya ino
ni lukuli lwangu lunilulava kwa sama ya
ugima wa wanhu wa isi yose."

52 Baho Wayahudi wandusa kuiuzagiza
kwa ludoko, "Vino munhu ino kodahaze
kuchigha lukuli lwake chije?"

53 Yesu kawalongela, "Nowalongela kweli,
one hamudile lukuli lwa Mwana wa Munhu
na kuing'wa damu yake, hamwizakuwa na
ugima mgati mmwenu. 54 Munhu yoyose
yoja lukuli lwangu na kuing'wa damu
yangu, iyo kanawo ugima wa siku zose, na
niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo.
55 Kwaviya lukuli lwangu ni ndiya ya kweli
na damu yangu ni ching'waji cha kweli.
56 Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na
kuing'wa damu yangu, iyo kokala mgati
mmwangu na niye nokala mgati mmwake.
57 Fana viya Tata yeli mgima viyanitumile,
na niye nina ugima kwa sama ya Tata. Ivo
munhu yoyose yoja lukuli lwangu keza-
kala ngima kwa sama ya niye. 58 Ino ni
ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga siyo
fana imana iwadile wasaho zenu, maabaho
wadanganika. Mbali munhu yoyose yoja
ndiya ino kana ugima wa siku zose."

59 Yesu kalonga ivo viyakalile kofundiza
muna ikaye ya kutosela uko Kapelinaumu.

Mbuli za ugima wa siku zose

60 Wengi mwa iwanahina wake viwahu-
like, walonga, "Mafundizo yano madala.
Vino yelihi yoyodaha kuyamanya?"

61 Yesu kavimanya bila ya kulongiligwa
na munhu kuwa wanahina wake wakala
wolongelela. Ivo kawauza, "Mafundizo
yano yowatenda muwe na mkangag-
ile? 62 Izakuwaze one mwizamuwona
Mwana wa Munhu kobwela kuulanga
hanhu hayakalile mwanduso? 63 Muhe
wa Mulungu kolava ugima, lukuli lwa
munhu haludaha chinhu bule. Mbuli
zoniwalongele ni mbuli za Muhe wa
Mulungu yowagalila ugima. 64 Mbali
wamwenga wenu mung'hali mwolema
kunitogola." Yesu kalonga vino kwaviya
kavimanya kusongela mwanduso welihi
mwa iwawo wolema kutogola na munhu
yelihi yondayambiduke. 65 Yesu kagendelela
kulonga, "Lekamana niwalongela habule
munhu yoyodaha kwiza kumwangu mbaka
Tata yamtende yadahe kwiza."

66 Kusongela siku ijo, wanahina wake
wengi wabwela kuchisogo na hawamson-
delele bule. 67 Maabaho Yesu kawauza waja
wanahina wake longo na waidi, "Vino na
mweye iviya mwolonda kusegela?"

68 Saimoni Petili kamwidika, "Mndewa,
chihite kwa yelihi? Weye kunazo mbuli
za ugima wa siku zose. 69 Chohuwila na
chovimanya weye kwa Yelile ulawile kwa
Mulungu."

70 Yesu kawedika, "Vino simsaguleni mw-
eye longo na waidi? Mbali imwe wenu
mwihi!" 71 Yesu kakala kolonga kumsonhela
Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti, imwe
wa wanahina longo na waidi. Hamwande
Yuda iyo yoyambiduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

1 Hamwende Yesu kahita Galilaya.
Halondile kuhita Yudeya kwaviya walan-
gulizi wa Wayahudi wakala wolonda
kumkoma. 2 Lusita lwa dugila da Vizewe
da Wayahudi dikala habehi. 3 Ndugu
zake wamulongela, "Kwolondeka usegele
hano uhite Yudeya muladi wanahina wako
wawone mauzauza youtenda. 4 Habule
munhu yotenda mbuli kwa kuifisa one
kolonda yamanyike kwa wanhu. Ivo
kwaviya na weye kotenda vinhu vino,
ilaguse kwa wanhu weli muisi." 5 Kwaviya
mbaka ndugu zake Yesu hawamtogole bule.

6 Yesu kawalongela, "Lusita lwangu
lufaya lung'hali halunafika bule, mbali
kumwenu mweye chila lusita lufaya.
7 Wanhu weli muna isi yose hawamwihilani,
mbali wonihila niye kwaviya nogendelela
kuwalongela kuwa wotenda mbuli zihile.
8 Mweye hiteni kudidugila. Niye sihita
bule kudidugila kwaviya lusita lwangu
lufaya halunafika bule." 9 Yesu kalonga ivo,
maabaho kasigala Galilaya.

Yesu kuna didugila da vizewe

10 Ndugu zake viwahitile kudidugila, Yesu
nayo kahita, mbali hahitile chiumwingi,

kahita chinyelenyele. [11] Walangulizi wa
Wayahudi wakala wonzahila kuna didugila
ijo. Ivo wauza, “Vino kakulihi munhu ija?”
[12] Kukala na minyong'onyo muna
ulung'husesa lwa wanhu. Wanhu
wamwenga wakala wolonga, “Munhu ino
kanoga.”
Wamwenga walonga, “Mbe! Kowag-
iza wanhu.” [13] Mbali habule munhu yoy-
adahile kulonga mbuli zake muumwingi,
kwaviya wakala wawadumba walangulizi
wa Chiyahudi.
[14] Dugila ijo vidifikile haludonho, Yesu
nayo kahita Mwiikaye ya Mulungu na
kandusa kufundiza. [15] Walangulizi wa
Wayahudi wazanywa, wauza, “Vino munhu
ino kayamaze yano yose nayo hasomile
bule kuishule?”
[16] Yesu kawedika, “Mafundizo yonifun-
diza siyo yangu bule mbali yolawa kwa
ija yanitumile. [17] Munhu yoyose yolonda
kutenda yaja yoyolonda Mulungu, kezavi-
manya fana mafundizo yangu yalawa kwa
Mulungu hebu nolonga kwa udaho wangu
mwenyewo. [18] Munhu yolonga mbuli zake
mwenyeo kolonda utunhizo wake. Mbali
munhu yolonda ukulu kwa ija yoyamtu-
mile, iyo ni mwaminifu, na kabule wihi
mgati mmwake. [19] Vino Musa hamwinileni
malagilizo bule? Mbali habule hata imwe
wenu yoyokwamha. Lelo habali molonda
kunikoma?”
[20] Lung'husesa lwa wanhu lumulongela,
“Weye kuna chinyamkela! Yelihi yoy-
olonda kukukoma?”
[21] Yesu kawalongela, “Nitenda mauzauza,
mweye wose mukala mwazanywa. [22] Musa
kawalagiliza mweye mutende chihendo
cha kuwengiza ulungwana wanenu wa
chilume, ingawa si Musa bule, mbali
wasaho zenu wawo wanduse. Ivo na
mweye momwingiza ulungwana mwana
wa chilume hata muna Isiku ya Mhumulo.
[23] One mumwingiza ulungwana mwana
muna Isiku ya Mhumulo muladi sekembene
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, habali monihila kwaviya nimuho-
nya munhu muna Isiku ya Mhumulo?
[24] Sekemutaguse kwa kulola kwa kunze
muhala, mbali taguseni viilondeka.”

Vino ino iyo Chilisito?

[25] Wanhu wamwenga wa Yelusalemu
wandusa kuiuzagiza, “Vino munhu
wowomzahila wamkome siyo ino? [26] Lola
lelo! Kabahano, kolonga muumwingi na
habule munhu yoyomulongela chinhu
chochose. Vino walangulizi wovimanya
kuwa kweli iyo ni Chilisito? [27] Mbali
chovimanya munhu ino kolawa kulihi.
Chilisito vondayeze habule munhu yoyose
yondayamanye koyolawa.”
[28] Yesu viyakalile kofundiza mwiikaye ya
Mulungu, kalandula dizi, “Mwonimanya na
mwomanya kunhu kunilawa. Sizile kwa
udaho wangu mwenyewo. Ija yoyanitumile
ni wa kweli. Mbali mweye hamummanyile
bule. [29] Niye nommanya kwaviya nilawa
kumwake, nayo iyo yoyanhumile.”
[30] Maabaho wanhu walonda kumgwila,
mbali habule munhu yoyose yagezile
kumgwila kwaviya lusita lwake lukala
halunafika. [31] Mbali wanhu wengi muna
ulung'husesa wamuhuwila, walonga, “Vino
Chilisito vondayeze kezatenda mauzauza
mengi kufosa munhu ino?”

Wakalizi watumigwa kumgwila Yesu

[32] Mafalisayo wahulika lung'husesa
wonyong'onya mbuli za Yesu. Ivo wawo na
wakulu wa nhambiko wawatuma wakalizi
wa kaye ya Kutosela wangwile Yesu.
[33] Yesu kawalongela, “Ning'hali na mweye
kwa lusita ludodo, maabaho nizahita
kwa ija yoyanitumile. [34] Mwizanizahila
mbali hamwizaniwona bule, kwaviya
hamwizadaha bule kwiza hanhu hanili.”
[35] Walangulizi wa Wayahudi wailongela,
“Vino munhu ino kezahita kulihi mbaka ch-
eye sekechimuwone? Vino kezahita muna
yamabululu ya Wagiliki yowokala wanhu
wetu na kuwafundiza Wagiliki? [36] Kalonga
kuwa, chizanzahila mbali hachizamuwona,
na iviya hachidaha bule kuhita hanhu
hayeli. Vino mbuli zino fambulo jake
choni?”

Lwanda lwa mazi ya Ugima

[37] Siku ya uhelelo ya dugila ijo dodikalile
siku ng'hulu ya dugila, Yesu kema,
kalandula dizi, “Munhu yoyose yeli na
nilu, nayeze kumwangu yang'we! [38] Munhu
yoyose yoyonihuwila niye, Maandiko
Yelile yolonga, ‘Nyanda za mazi ya Ugima
zizakilima kulawa mgati yake.’ ” [39] Yesu
viyakalile kolonga ivo, kakala kolonga

mbuli za Muhe wa Mulungu, ija wanhu
wowakalile womuhuwila wezamuhokela.
Mbaka siku diya, wanhu wakala wang'hali
hawanakwing'higwa Muhe wa Mulungu
kwaviya Yesu kakala yang'hali kutun-
hizigwa bule.

Wanhu viweli woibagula

40 Wanhu wamwenga muna ulung'husesa
viwamuhulike kolonga ivo, walonga,
"Munhu ino kweli ni ija imulotezi wa
Mulungu."
41 Wanhu wamwenga walonga, "Ino iyo
Chilisito!"
Mbali wanhu wamwenga walonga,
"Vino Chilisito kodahaze kulawa Galilaya?
42 Maandiko Yelile yolonga kuwa Chilisito
kezalawilila mulukolo lwa Daudi na
kwelekigwa uko Betelehemu, muna
dibululu dayakalile Daudi." 43 Ivo wanhu
muna ulung'husesa waibagula kwaajili
ya Yesu. 44 Wanhu wamwenga walonda
wangwile, mbali habule munhu yoyagolose
mkono wake kumgwila.

*Walangulizi wa Wayahudi wolema kumto-
gola Yesu*

45 Wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwab-
welile, wakulu wa nhambiko na Mafalisayo
wawauza, "Habali hamumgalile?"
46 Wakalizi wawedika, "Habule munhu
yoyose yoyalongile fana viyolonga munhu
ino!"
47 Mafalisayo wawauza, "Vino na mw-
eye iviya kamvwizilani? 48 Vino mumu-
wona mulangulizi yoyose hebu Mfalisayo
yoyose yoyomuhuwila? 49 Wanhu wano
hawamanyile bule Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa, ivo waduwiligwa na
Mulungu!"
50 Nikodemo, imwe wa Mafalisayo,
munhu ija yoyamuhitile Yesu baho
umwaka kauza, 51 "Vino Malagilizo yetu
yochilongela chimtaguse munhu ching'hali
hachinamtegeleza teng'hu na kumanya
chiyotenda?"
52 Mbali wawo wamwidika, "Vino na
weye iviya kolawa Galilaya? Lola muna
Yamaandiko Yelile kwizavimanya kuwa
habule mulotezi wa Mulungu yolawilila
Galilaya bule."
53 Maabaho chila munhu kahita ukaye
yake.

8

Mwanamke yoyagwiligwe ugoni

1 Mbali Yesu kahita kuna ulugongo lwa
Mizaituni. 2 Siku isondelele imitootondo
nani, Yesu kahita kaidi muna ikaye ya
Mulungu. Wanhu wose wamuhitila,
nayo kakala hasi, kandusa kuwafundiza.
3 Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo
wamgala mwanamke yoyagwiligwe ugoni.
Maabaho wamwika mwanamke iyo
hagati. 4 Wamulongela Yesu, "Mfundiza,
mwanamke ino kagwiligwa ugoni. 5 Muna
Yamalagilizo, Musa kachilongela kuwa
mwanamke fana ino kolondeka yatowigwe
na mabwe mbaka yadanganike. Lelo
weye kwolongaze?" 6 Wauza vino muladi
wangeze Yesu muladi wapate chimu cha
kumshitaka. Mbali Yesu kaidulika hasi,
kandika muna ditimbwisi kwa chidole
chake.
7 Nawo viwagendelele kumuuza, kenuka,
kawalongela, "Munhu yoyose yelibule
uhasanyi vimwili na yawe wa mwanduso
kumtowa dibwe." 8 Maabaho kaidulika hasi
kaidi, kandika muna ditimbwisi. 9 Wanhu
waja viwahulike ivo, wasegela imwe-imwe,
kwandusila walala. Yesu kasigala, na
mwanamke ija kakala kema haja haja.
10 Yesu kenuka, kamuuza mwanamke ija,
"Wakulihi wanhu waja wowakugwilile?
Habule hata imwe yoyakutaguse?"
11 Mwanamke ija kamwidika, "Mndewa,
habule munhu yoyanitaguse."
Yesu kamulongela, "Niye iviya sikuta-
gusa bule. Hita na sekeukatende uhasanyi
kaidi."

Yesu bung'hulo da isi

12 Yesu kawalongela kaidi Mafalisayo,
"Niye ni bung'hulo da isi. Munhu
yoyose yoyonisondelela niye kezakuwa na
bung'hulo na hezagenda muna ulwiza."
13 Mafalisayo wamulongela, "Weye
kwoilavila ukalangama wako mwenyewo,
kwa ivo chiulonga siyo kweli."
14 Yesu kawedika, "Hata one nihailav-
ila ukalangama mwenyewo, ukalangama
wangu ni wa kweli, kwaviya nimanya
kunilawile na kunihita. Mbali mweye
hamumanyile kunilawile hebu kunihita.
15 Mwotagusa fana wanhu viwotagusa. Niye

simtagusa munhu yoyose. [16] Mbali nahatagusa, notagusa viilondeka, kwaviya sitagusa niidumwe. Tata yanhumile kahamwe na niye. [17] Yandikigwa muna Yamalagilizo yenu kuwa, ukalangama wa wanhu waidi ni wa kweli. [18] Niye noilavila ukalangama mwenyewo, na Tata yoyanitumile iviya konilavila ukalangama."

[19] Maabaho wamuuza, "Tati yako kakulihi?"

Yesu kawedika, "Hamunimanyile niye wala Tati yangu. One muhanimanyile niye, na Tati yangu muhammanyile iviya."

[20] Yesu kalonga mbuli zino zose viyakalile kofundiza mwiikaye ya Mulungu, muna ichiheleto cha ngama. Wala habule munhu yangwilile, kwaviya lusita lwake lukala lung'hali halunafika.

Hamudaha kuhita hanhu honihita

[21] Yesu kawalongela kaidi, "Niye nohita, na mweye mwizanizahila, na mwizadanganika muna uhasanyi wenu. Hamudaha kuhita hanhu honihita."

[22] Walangulizi wa Wayahudi walonga, "Kalonga kuwa hachidaha kuhita hanhu hoyohita. Vino kolonda yaikome mwenyewo?"

[23] Mbali Yesu kawedika, "Mweye mwa wanhu wa isi ino yili hasi, mbali niye nilawa uchanyha. Mweye ni wa isi ino mbali niye siyo wa isi ino. [24] Nimulongelani kuwa mwizadanganika muna uhasanyi wenu. One hamutogole kuwa 'Niye Niiyo' mwizadanganika muna uhasanyi wenu."

[25] Wamuuza, "Weye iyo yelihi?"

Yesu kawedika, "Niye ni ija yoniwalongele kusongela mwanduso. [26] Ninayo mengi ya kulonga kusonhela mweye na kuwatagusa. Mbali ija yoyanhumile ni kweli, na niye nowalongela wanhu wa isi ino yaja yoniyahulike kumwake muhala."

[27] Hawamanyile kuwa Yesu kakala kowalongela mbuli za Tati yake. [28] Ivo Yesu kawalongela, "Vondamumwinule Mwana wa Munhu mumsalaba, baho mwizavimanya kuwa Niye Niiyo. Iviya mwizamanya kuwa niye sitenda chochose kwa udaho wangu, mbali nolonga chiyanifundize Tati yangu. [29] Nayo yoyanhumile kahamwe na niye, hanilekile niidumwe bule kwaviya siku zose notenda yaja yoyomnogeza yeye."

[30] Wanhu wengi wowamuhulike Yesu viyolonga yayo, wamtogola.

Ukweli wizawikeni wanhu kwiilegeha

[31] Yesu kawalongela Wayahudi wowamtogole "One muhayamha mafundizo yangu, mwizakuwa wanahina wangu kweli. [32] Maabaho mwizaumanya ukweli, na ukweli wizamwikani mwiilegehe."

[33] Wamwidika, "Cheye ni wazukulu wa Bulahimu. Hachinawahi kuwa watumwa kwa munhu yoyose. Vilihi kwochilongela chizailegeha?"

[34] Yesu kawalongela, "Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyotenda uhasanyi ni mtumwa wa uhasanyi. [35] Mtumwa si munhu wa mwiikaye siku zose, mbali mwana ni munhu wa mwiikaye siku zose. [36] One Mwana yahamtendani mwiilegehe, mwizailegeha kweli kweli. [37] Novimanya mweye mwa wazukulu wa Bulahimu. Mbali mwolonda kunikoma kwaviya hamtogola mafundizo yangu. [38] Nowalongela chiya Tati yangu choyanilaguse, mbali mweye mwotenda chiya tati yenu chayawalongele."

[39] Wamwidika, "Tati yetu ni Bulahimu."

Yesu kawalongela, "One muwile wana wa Bulahimu, muhatendile fana Bulahimu viyatendile. [40] Niye nimulongelani kweli yoniihulike kwa Mulungu, mbali lelo mwolonda kunikoma. Bulahimu hatendile ivo bule. [41] Mbali mweye mwotenda vinhu ivitendigwe na tati yenu."

Wamulongela, "Mulungu yaidumwe tati yetu chilinayo. Cheye cha wanage kweli."

[42] Yesu kawalongela, "One Mulungu yawile Tati yenu, muhanilondile niye kwaviya nilawa kwa Mulungu, na sambi na hano. Sizile kwa udaho wangu mbali yeye iyo yanitumile. [43] Habali hamuvimanya yano yonilonga? Kwaviya mweye hamudaha kutegeleza mbuli zangu. [44] Mweye mwa wana wa tati yenu Mwihi, kwa ivo mwolonda kutenda wihi fana tati yenu. Kusongela mwanduso yeye kakala mkomaji, wala hailumba na kweli, kwaviya mwabule kweli mgati mmwake. Viyovwiza koilagusa kuwa yeye ni mvwizi na ni tata wa uvwizi. [45] Niye kwaviya nowalongelani kweli, hamunitogola. [46] Vino kuna munhu yoyose yoyodaha kulava ukalangama kuwa niye nina uhasanyi? One nihawalongela kweli, habali mweye hamunitogola bule?

47 Munhu yeli wa Mulungu kohulika
chiya choyolonga Mulungu. Mweye
hamumuhulika bule kwaviya siyo wa
Mulungu."

Yesu na Bulahimu

48 Wayahudi wamuuza Yesu, "Vino hachi-
longile goya kulonga weye ni msamaliya na
kuna chinyamkela?"
49 Yesu kawedika, "Niye nabule
chinyamkela. Nomtunhiza Tati yangu,
mbali mweye hamunitunhiza bule.
50 Niye siizahilila utunhizo mwenyewo.
Kauko yoyouzahila, nayo niiyo msemi.
51 Nowalongela kweli, munhu yoyose yok-
wamha mafundizo yangu, hezadanganika
ng'o!"
52 Maabaho Wayahudi wamulongela
Yesu, "Lelo chovimanya kuwa weye kuna
chinyamkela! Bulahimu kadanganika na
iviya walotezi wadanganika, mbali weye
koolonga munhu yokwamha mafundizo
yako hezadanganika ng'o! 53 Weye vino
koitenda kwa mkulu kufosa tati yetu
Bulahimu? Yeye na walotezi wa Mulungu
wadanganika. Vino weye koitenda kwa
yelihi?"
54 Yesu kawedika, "Nahaitogoza
mwenyewo, ukulu wangu siyo chinhu bule.
Tati yangu, iyo yomulonga ni Mulungu
wenu, iyo yonitunhiza. 55 Mweye hamum-
manyile bule, mbali niye nimmanya.
One nihalonga simmanyile bule, nokuwa
mvwizi fana mweye. Mbali niye nimmanya
na iviya noyamha mbuli yake. 56 Tati
yenu Bulahimu kadenelela yaniwone, nayo
kaniwona, kadeng'helela."
57 Wayahudi wamulongela Yesu, "Weye
ung'hali kufikiza miyaka malongo matano,
vino kumuwona Bulahimu?"
58 Yesu kawedika, "Nowalongela kweli,
Bulahimu yang'hali hanakwelekwa, niye
nabaha."
59 Baho wadondola mabwe, walonda
wamtowe Yesu. Mbali Yesu kaifisa na
kalawa hanze ya Mwiikaye ya Mulungu.

9

Yesu komuhonya munhu yoyelekigwe chipofu

1 Yesu viyakalile kofosa, kamu-
wona munhu imwe chipofu kusongela
kwelekigwa kwake. 2 Wanahina wake
wamuuza, "Mfundiza, yelihi yoyatendile
uhasanyi hata munhu ino yelekigwe
chipofu? Vino ni yeye mweneywo hebu
tati yake na mami yake?"
3 Yesu kawedika, "Dino hadilawilile bule
kwa sama ya uhasanyi wa munhu ino
wala wa tati yake na mami yake. Munhu
ino kelekigwa chipofu muladi nguvu ya
Mulungu ilagusigwe muna ugima wake.
4 Cholondeka kumsang'hanila ija yanhu-
mile kung'hali imisi. Kwaviya chilo chok-
wiza, habule munhu yoyose yondayadahe
kusanana. 5 Vinili ning'hali muna iisi, Niye
niijo bung'hulo da isi."
6 Viyamalile kuyalonga yayo, katema
mate hasi, maabaho katenda nhope na ka-
muhaka ija ichipofu mmeso. 7 Maabaho ka-
mulongela, "Hita ukanawe muna dilamba
da Siloamu." Siloamu fambulo jake "Yoya-
tumigwe". Baho iyo chipofu kahita, kanawa
chihanga chake, maabaho kabwela ukaye
kuno kowona.
8 Wakaya wayage na wanhu wose wowa-
muwonile viyakalile kopula, waiuzagiza,
"Vino ino siyo munhu ija yoyakalile kop-
ula?"
9 Wanhu wamwenga walonga, "Ino iyo
yeye." Mbali wamwenga walonga, "Si yeye
bule."
Ivo munhu ija mwenyewo kalonga, "Niye
niiyo iyo."
10 Wamuuza, "Vino meso yako
yagubukaze?"
11 Kawedika, "Munhu ija yotangigwa
Yesu katenda nhope, kanihaka mmeso.
Maabaho kanilongela nihite Siloamu
nikanawe chihanga changu. Nihita, na
vininawile, bahobaho nidaha kuwona."
12 Wanahina wamuuza munhu yoyaho-
nyigwe, "Munhu iyo kakulihi?"
Kawedika, "Manye."

Mafalisayo wompeleleza chipofu yahonile

13 Maabaho wanhu wangala munhu ija
yoyakalile chipofu kwa Mafalisayo. 14 Siku
diya Yesu viyatendile nhope na kumuho-
nya munhu chipofu dikala Isiku ya Mhu-
mulo. 15 Maabaho Mafalisayo wamuuza
kaidi munhu ija viya viyadahile kuwona.
Nayo kawedika, "Kanihaka nhope mmeso,
maabaho ninawa, na sambi nowona." Ivo
waigola wawo kwa wawo.

[16] Walangulizi wa Mafalisayo wamwenga
walonga, “Munhu iyo yoyatendile ivo ha-
lawile kwa Mulungu, kwaviya hamha bule
Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo.”
Mbali wamwenga walonga, “Munhu
mwene uhasanyi kodahaze kutenda
vilaguso vino va mauzauza?”
[17] Maabaho wamuuza kaidi munhu ija,
“Kulonga munhu iyo kakuhonya meso
yako. Lelo weye kwolongaze kumsonhela
munhu iyo?”
Kawedika, “Munhu iyo ni mulotezi wa
Mulungu.”
[18] Wayahudi wakala hawanatogola bule
kuwa munhu ija kakala chipofu, maabaho
kadaha kuwona. Ivo wawatanga tati yake
na mami yake, [19] wawauza, “Vino ino mwa-
nenu? Mulonga kelekigwa chipofu, lelo
kadahaze kuwona?”
[20] Tati yake na mami yake wawedika,
“Cheye chivimanya ino niiyo mwanetu,
na iviya kelekwa chipofu. [21] Mbali
viya viyadahile kuwona, hebu yelihi
yoyangubule yameso hachivimanyile
bule. Muuzeni mwenyewo. Yeye mkulu
ngima, ivo kodaha kwidika mwenyewo!”
[22] Tati yake na mami yake walonga ivo
kwaviya wakala wowadumba walangulizi
wa Wayahudi. Walangulizi wawo walonga
munhu yoyose yondayalonge kuwa Yesu
niiyo Chilisito kezawingigwa mwiikaye ya
Kutosela. [23] Lekamana tati yake na mami
yake walonga, “Muuzeni mwenyewo. Yeye
ni munhu mkulu ngima!”
[24] Wayahudi wamtanga kaidi munhu ija
yoyakalile chipofu, wamulongela, “Wilahe
kwa Mulungu one kwolonga ukweli. Ch-
eye chovimanya munhu iyo yoyakuhonyile
kana uhasanyi.”
[25] Munhu ija kawedika, “One kana
uhasanyi, niye sivimanya bule. Chinhu
chimwe muhala chonimanyile, nikala
nitulika yameso, sambi nowona!”
[26] Maabaho wamuuza kaidi, “Vino
katenda choni? Katendaze kukuhonya
yameso yako?”
[27] Nayo kawedika, “Niwalongela, mbali
hamulondile kutegeleza. Lelo mwolonda
kuhulika mbuli ino kaidi? Hebu na mweye
mwolonda muwe wanahina wake?”
[28] Maabaho wamuliga na wamulongela,
“Weye kwa mwanahina wake! Cheye cha
wanahina wa Musa! [29] Chivimanya Mulungu
kalonga na Musa, mbali munhu ija hachim-
manyile bule koyolawa.”
[30] Munhu ija yoyakalile chipofu kawa-
longela, “Mwonyazanya! Mweye hamu-
vimanyile koyolawa, mbali kanihonya
meso yangu! [31] Chovimanya Mulungu
hawategeleza bule wanhu weli na
uhasanyi, mbali komtegeleza munhu
yoyose yomuhuwila na yoyotenda chiya
chiyomulondile yatende. [32] Kwandusila isi
viilumbigwe, habule munhu yoyahulike
kuwa munhu yoyose kamuhonya munhu
yoyelekigwe chipofu. [33] One munhu ino
halawile kwa Mulungu bule, sigambe
yadahe kutenda chinhu chochose.”
[34] Wamulongela, “Lola weye kwelekwa
muna uhasanyi. Lelo weye kwodahaze
kuchifundiza cheye?” Baho wamuwinga
mwi ikaye ya Kutosela.

Upofu wa chimuhe

[35] Yesu kahulika kuwa munhu ija yoya-
muhonyile kawingigwa mwiikaye ya Ku-
tosela. Ivo viyamuwonile kamuuza, “Vino
weye komuhuwila Mwana wa Munhu?”
[36] Munhu ija kamulongela, “Mwenevale,
vino munhu iyo yelihi? Nilongele muladi
na niye nimuhuwile!”
[37] Yesu kamulongela, “Kumuwona ku-
mala, munhu iyo youlonga nayo sambi ni
iyo!”
[38] Maabaho munhu ija kamulongela,
“Mndewa, nohuwila.” Maabaho kumtum-
balila mavindi Yesu.
[39] Yesu kamulongela, “Niza mwiisi ino ku-
tagusa, vipofu wawone, na wanhu wowona
wawe vipofu.”
[40] Mafalisayo wamwenga wowakalile
hamwe na wawo wahulika mbuli izo,
wamuuza, “Vino na cheye iviya cha
vipofu?”
[41] Yesu kawedika, “One muwile vipofu,
sigambemuwe na uhasanyi. Mbali sambi
mwolonga mwowona, ivo mung'hali na
uhasanyi.”

10

Simwe da mdimi

[1] Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli,
munhu yoyose one hengile bule muna
ichikwama cha ng'hondolo kufosela muul-
wivi, mbali kaibebenyeka na kwingila kwa

nzila zimwenga, iyo mbavi na muhokaji.
2 Munhu yokwingila kwa kufosela muulwivi
iyo niiyo ndimi wa ng'hondolo. 3 Mkalizi wa
lwivi komfungulila munhu iyo, ng'hondolo
wohulika dizi jake. Nayo kowatanga
ng'hondolo wake kwa mazina yawo,
maabaho kowagala kunze. 4 Yahawalava
kunze ng'hondolo wake, kowalongolela,
nawo wamuinza kwaviya wadimanya dizi
jake. 5 Hawamuinza munhu imwenga bule,
mbali wezamulema kwaviya hawadimany-
ile dizi da munhu imwenga."

6 Yesu kawalongela simwe dino, mbali
wawo hawavimanyile chiya chayalongile.

Yesu ni mdimi yanogile

7 Maabaho Yesu kawalongela kaidi,
"Nowalongela kweli, niye ni ulwivi wa
ng'hondolo. 8 Wanhu wose wowanilon-
golele niye wawo wabavi na iviya wahokaji,
na ng'hondolo hawawahulike bule. 9 Niye
ni lwivi. Munhu yoyose yoyokwingila
kufosela niye kezakomboligwa. Kezak-
wingila na kulawa kuzahila ndiya. 10 Mbavi
kokwiza kwa lungilo da kubawa, kukoma
na kubananga. Niye niza kwa lungilo
da kuwatenda muwe na ugima, na iviya
sekemuhungukiligwe na chinhu chochose
muna ugima wenu.

11 "Niye ni ndimi ninogile. Ndimi
yanogile kolava ugima wake kwa
ng'hondolo wake. 12 Munhu yoyolihigwa
kwa kuwadima ng'hondolo, na si mwene
ng'hondolo, yahamuwona mbwizi kokwiza,
kowaleka ng'hondolo na kokimbila. Ivo
mbwizi kowagwila na kuwapwililisa
ng'hondolo. 13 Kokimbila kwaviya ni
munhu wa kulihigwa muhala, na hawagesa
ng'hondolo bule. 14 Niye ni ndimi ninogile.
Nowamanya ng'hondolo wangu, na
ng'hondolo wangu wonimanya niye. 15 Fana
Tata viyonimanya na niye nommanya Tata,
na noulava ugima wangu kwa ichimu cha
ng'hondolo. 16 Iviya ninawo ng'hondolo
wamwenga, wawo siyo wa chikwama
chino. Wawo nawo nolondeka niwagale
hano iviya. Wezadihulika dizi jangu, na
kwizakuwa bumbila dimwe da ng'hondolo
na mdimi imwe.

17 "Tati yangu konilonda kwaviya noulava
ugima wangu muladi niuhokele kaidi.
18 Habule munhu yonihoka ugima wangu.
Noulava kwa kulonda mwenyewo. Nina
udaho wa kuulava, na nina udaho wa
kuusola kaidi ugima wangu. Vino ivo Tata
viyanilagilize nitende."

19 Mbuli zino za Yesu ziwatenda
Wayahudi waibagule kaidi. 20 Wanhu
wengi walonga, "Ino kana chinyamkela
na iviya kana chipeyu. Vino habali
mwomtegeleza?"

21 Mbali wamwenga walonga, "Munhu
mwene chinyamkela kodahaze kulonga
vino? Vino chinyamkela kodaha kumuho-
nya munhu chipofu?"

Wayahudi womulema Yesu

22 Uko Yelusalemu kukala na Dugila
da kuika wakifu Kaye ya Mulungu, iviya
ukala msimu wa chihuhwe. 23 Yesu kakala
muna Ikaye ya Mulungu, kogenda muna
uluhelengo lwa Solomoni. 24 Wayahudi
wamzunguluka, wamuuza, "Vino kwiz-
achileka muna umkangagile mbaka lini?
Chilongele funhu funhu fana weye kwa
Chilisito."

25 Yesu kawedika, "Nimulongelani, mbali
hamuhuwile bule. Mauzauza yonitenda
kwa zina da Tati yangu yoniyalagusa,
26 mbali mweye hamtogola kwaviya mw-
eye siyo ng'hondolo wangu. 27 Ng'hondolo
wangu wodihulika dizi jangu, nowamanya
nawo woniwinza. 28 Nowena ugima wa siku
zose, nawo hawezadanganika bule. Hab-
ule munhu yoyodaha kuwalava mmakono
yangu. 29 Tati yangu yoyaninile wawo, ka
mkulu kufosa wose. Habule munhu yoy-
odaha kuwalava mmakono ya Tati yangu.
30 Niye na Tata cha wamwe."

31 Wayahudi wadondola mabwe kaidi mu-
ladi wamtowe Yesu. 32 Yesu kawalongela,
"Nimulagusani mauzauza mengi kulawa
kwa Tata. Vino uzauza dilihi dodimtendani
munitowe na mabwe?"

33 Wayahudi wamwidika, "Hachikutowa
na mabwe kwaviya kutenda mauzauza,
mbali chikutowa kwaviya kumuliga Mu-
lungu! Weye kwa munhu, mbali kwolonga
kwa Mulungu."

34 Yesu kawedika, "Vino hayandikigwe
bule muna Yamalagilizo yenu Mulungu ka-
longa, 'Mweye mwa milungu'? 35 Mulungu
kawatanga 'milungu' waja wenigwe usenga
wake, na cheye chivimanya Yamaandiko
Yelile yolonga kweli siku zose. 36 Tata kanis-
agula na kunituma niye muna iisi. Lelo

mwolonga nimuliga Mulungu kwaviya ni-
longa 'Niye na Mwana wa Mulungu'? 37 One
sitenda bule sang'hano za Tati yangu zoy-
olonda nitende sekemunihuwile. 38 Mbali
one notenda sang'hano zake, hata fana
hamunihuwila, basi togoleni sang'hano
izo, muladi mumanye na kutambula kuwa
Tata kamgati mmwangu na niye namgati
mmwake."

39 Maabaho walonda wangwile kaidi,
mbali Yesu kawabanga.

40 Maabaho Yesu kabwela kaidi mwambu
wa dilamba da Yolodani, hanhu Yohana
hayakalile kobatiza, na kakala uko.
41 Wanhu wengi wamuhitila, walonga,
"Yohana hatendile mauzauza bule, mbali
chila mbuli iyamulongele munhu ino
ikala kweli." 42 Wanhu wengi hanhu haja
wamuhuwila Yesu.

11

Ifa ya Lazalo

1 Munhu imwe yoyatangigwe Lazalo
kakala mtamu. Munhu ino kakala mkaya
wa Besaniya, chibululu chiwakalile wokala
Maliya na Masa ndugu yake. 2 Maliya ino iyo
ija yoyabobode magulu ya Mndewa mavuta
ya kunung'hila goya na kuyahangusa
kwa mvili zake. Lelo Lazalo lumbu jake
iyo yakalile mtamu. 3 Ivo ndugu zake
Lazalo wamtumila Yesu usenga, "Mndewa,
mbwiyako youmulonda kolumwa."

4 Yesu viyahulike vino, kalonga, "Utamu
uno hauzamkoma Lazalo bule mbali unpata
kwa ichimu cha ukulu wa Mulungu muladi
Mwana wa Munhu yatunhizigwe kufosela
utamu uno."

5 Yesu kakala kowalonda Masa na mwali
wake na Lazalo. 6 Yesu viyahulike kuwa
Lazalo mtamu, kongeza kukala siku mbili
haja hayakalile. 7 Maabaho kawalongela
wanahina wake, "Chibwele Yudeya"

8 Wanahina wake wamulongela, "Mfun-
diza! Siku ndodo zifosile Wayahudi
walonda kukukoma na mabwe, habali
kolonda uhite kaidi hanhu haja?"

9 Yesu kawedika, "Imisi ina masaa longo
na maidi. Munhu yahagenda imisi hadaha
kuikwala, kwaviya kodiwona bung'hulo da
isi ino. 10 Mbali munhu yahagenda ichilo
kezaikwala, kwaviya kabule bung'hulo."

11 Maabaho Yesu kagendelela kulonga, "Mb-
wiyetu Lazalo kagona, mbali niye nohita
kumulamsa."

12 Wanahina wake wamwidika, "Mndewa,
one kagona, kezahona."

13 Yesu kakala kolonga Lazalo kadan-
ganika, mbali wanahina wake wagesa
Lazalo kagona. 14 Maabaho Yesu kawalon-
gela funhu funhu, "Lazalo kadanganika.
15 Nodenelela kwa ichimu chenu kwaviya
sikalile nayo bule, muladi munitogole.
Goza chihite."

16 Maabaho Tomasi, yatangigwe Mbasa,
kawalongela wanahina wayage, "Goza chi-
hite na mfundiza muladi chidanganike
hamwe nayo."

Yesu ni uzilibuko na ugima

17 Yesu viyafikile uko, kalufika lukuli lwa
Lazalo luwandigwa mdileme lumala siku
nne zifosile. 18 Chibululu cha Besaniya
chikala habehi na Yelusalemu, utali wa
ugenzi wa maili mbili, 19 ivo Wayahudi
wengi weza kwa Masa na Maliya kuwafaliji
kwa ifa ya ndugu yawo.

20 Masa viyahulike Yesu kokwiza, kahita
kumuhokela, mbali Maliya kasigala ukaye.
21 Masa kamulongela Yesu, "Mndewa, one
uwile hano, lumbu jangu sigambeyadan-
ganike bule! 22 Mbali novimanya hata sambi
Mulungu kezakwina chochose chondaun-
pule."

23 Yesu kamulongela, "Lumbu jako
kezazilibuka."

24 Masa kamwidika, "Novimanya
kezazilibuka muna isiku ya uhelelo."

25 Yesu kamulongela, "Niye ni uzilibuko
na ugima. Munhu yoyose yoyonihuwila
niye, hata yahadanganika kezakuwa ngima.
26 Na munhu yoyose yeli mgima na yoni-
huwila niye hezadanganika ng'o!. Vino
koyahuwila yayo?"

27 Masa kamwidika, "Wona, Mndewa! No-
huwila weye kwa Chilisito, Mwana wa Mu-
lungu, yezile mwii isi."

Yesu komulilila Lazalo

28 Masa viyalongile vino, kahita ukaye
na kumtanga Maliya mwali wake chinye-
lenyele. Kamulongela, "Mfundiza kabaha,
kokutanga." 29 Maliya viyahulike vino,
kenuka himahima kamuhitila Yesu. 30 Yesu
kakala yang'hali kwingila muna dibululu,
mbali kakala kema hanhu haja haja Masa

hayamuhokele. [31] Wayahudi wowakalile
ukaye wamfaliji Maliya, viwamuwonile
Maliya kenuka na kulawa kunze himahima,
wagesa kohita kulila kudileme.
[32] Maliya viyafikile hanhu hayakalile
Yesu, kamuwona, kumtumbalila mavindi,
na kamulongela, "Mndewa, one uwile baha,
lumbu jangu sigambeyadanganike bule."
[33] Yesu viyamuwonile Maliya kolila na
Wayahudi wowezile nayo nawo wolila, ka-
pata luholozi muumoyo wake na kawona
usungu. [34] Maabaho Yesu kawauza, "Mu-
muwanda kulihi?"
Wamwidika, "Mndewa, izo ulole"
[35] Yesu kalila. [36] Maabaho Wayahudi wa-
longa, "Loleni viyamulondile!"
[37] Mbali wamwenga walonga, "One ka-
muhonya munhu chipofu, vino kapotigwa
kumtenda Lazalo sekeyadanganike?"

Yesu komzilibula Lazalo

[38] Yesu viyakalile kaidi na luholozi na
kugazigwa muna umoyo wake, kahita
mbaka kudileme. Leme ijo dikala tuka
digubikigwe na dibwe. [39] Yesu kawalongela,
"Dibimbiliseni idibwe!"
Masa, lumbu wa ija yadanganike ka-
mulongela, "Mndewa, mbali kezanung'ha.
Kakala siku nne kusongela viyadanganike."
[40] Maabaho Yesu kamulongela, "Vino
sikulongele one wahahuwila kwizawona
utunhizo wa Mulungu?" [41] Ivo wadibim-
bilisa idibwe. Maabaho Yesu kalola ku-
ulanga, kalonga, "Tata, nokwina hewela
kwaviya weye konhegeleza. [42] Novimanya
kunitegeleza siku zose, mbali nolonga vino
muladi wanhu wowemile hano, watogole
kuwa weye kunhuma." [43] Yesu viyalongile
ivo, katanga kwa dizi kulu, "Lazalo, lawa
kunze!" [44] Lazalo kalawa kunze, makono
yake na magulu yake yazingilizigwa sanda,
na chihanga chake chigubikigwa na walo.
Yesu kawalongela, "Mfunguleni na mu-
muleke yahite."

Wayahudi wotenda mpango wa kumkoma Yesu
(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2)

[45] Wayahudi wengi wowezile kumulaula
Maliya wawona yoyatendile Yesu, ivo wa-
muhuwila. [46] Mbali Wayahudi wamwenga
wahita kwa Mafalisayo, wawalongela yaja
yoyatendile Yesu. [47] Ivo Mafalisayo na
wakulu wa nhambiko waiting'hana na
wanhu wa chitala cha Wayahudi, waiuzag-
iza, "Chitende choni? Munhu ino kotenda
mauzauza mengi?" [48] One chihamuleka
yagendelele, wanhu wose wezamuhuwila,
maabaho Waloma wezakwiza kubananga
Kaye yetu ya Mulungu na isi yetu.
[49] Maabaho imwe wawo, yoyatangigwe
Kayafa, yoyakalile Mkulu wa Nhambiko
Digogogo umwaka uja, kalonga, "Mweye
mwawabozi! [50] Vino hammanyile bule
kuwa muhavu munhu imwe kumwenu
yadanganike muladi wanhu wa isi yose
wakomboligwe?" [51] Hamanyile chiyakalile
kolonga, mbali kwaviya kakala mkulu
wa nhambiko wa umwaka uja, kalagula
kuwa Yesu kezadanganika kwa ichimu cha
Wayahudi. [52] Wala siyo kwa ichimu cha
Wayahudi muhala, mbali kezadanganika
muladi yaweke hamwe wana wa Mulungu
wowapwililike.
[53] Ivo kwandusila siku diya, walangulizi
wa Wayahudi wazahila nzila ya kumkoma
Yesu. [54] Ivo Yesu hahitile kaidi kuno
kowoneka mwa Wayahudi, mbali kalawa
uko na kuhita habehi na bwilingu, kuna
ichibululu chitangigwe Efulaimu. Uko
kakala na wanahina wake.
[55] Siku da Dugila da Wayahudi da Pasaka
vidikalile habehi kufika, wanhu wengi
wahita Yelusalemu muladi wakasafyigwe
ing'hali Pasaka kufika. [56] Wakala womzahila
Yesu, ivo viwaiting'hane muna Ikaye ya
Mulungu, waiuzagiza, "Mwowonaze? Vino
hezakwiza bule muna Didugila?" [57] Wakulu
wa nhambiko na Mafalisayo walagiliza one
munhu yoyose kovimanya kuyeli Yesu,
kolondeka yalonge muladi wangwile Yesu.

12

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Maliki 14:3-9)

[1] Zing'hali siku sita kufika dugila da
Pasaka, Yesu kafika Besaniya, ukaye
kwa Lazalo, ija yoyamzilibule. [2] Wanhu
wamsasalila Yesu ndiya ya ichigulogulo,
Masa kakala kowasananila. Lazalo kakala
imwe wa wanhu wowakalile haimeza na
Yesu. [3] Maabaho Maliya kasola chichupa
cha mavuta yonung'hila goya yoyaguligwe
kwa hela ng'hulu, kamboboda Yesu
mmagulu na kumuhangusa kwa nyele
zake. Kaye yose inung'ha goya. [4] Yuda

Isikaliyoti, imwe wa wanahina wake, ija
yondayambiduke Yesu kauza, [5] "Lelo habali
mavuta yano sekeyachuuzigwe kwa dinali
magana matatu, na hela zondazipatike
wenigwe ngayengaye?" [6] Halongile vino
kwaviya kawawonela ubazi ngayengaye,
mbali kwaviya kakala npapaji wa mkoba wa
hela, na lusita lumwenga kakala yobawaga
hela.

[7] Yesu kawedika, "Sekemungaze!
Mulekeni yayeke kwa ichimu cha siku da
kuwandigwa kwangu. [8] Siku zose munawo
ngayengaye, mbali hamwizakala na niye
siku zose."

Mpango wa kumkoma Lazalo

[9] Wayahudi wengi viwahulike Yesu kakala
Besaniya, wahita. Hawahitile kumuwona
Yesu yaidumwe, mbali iviya wahita
kumuwona Lazalo, munhu yoyazilibuke.
[10] Ivo walangulizi wa wakulu wa nhambiko
wazahila nzila ya kumkoma Lazalo iviya,
[11] kwaviya Wayahudi wengi wamuhitila
Yesu na kumuhuwila kwa ichimu cha chiya
chimulawilile Lazalo.

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40)

[12] Siku isondelele wanhu wengi wowezile
kuna Didugila da Pasaka, wahulika Yesu
kakala kokwiza Yelusalemu. [13] Ivo wa-
sola matambi ya mitende, wahita kunze
kumuhokela, walandula, "Nhogolwa Mu-
lungu Mulopozi! Mulungu kamtemela
mate yoyokwiza kwa zina da Mndewa! Mu-
lungu kamtemela mate Mfalume wa Isi-
laeli!"

[14] Yesu kamuwona mwana chihongwe,
kakala mchanyha yake, fana viyandikigwe
muna Yamaandiko Yelile,

[15] "Sekendumbe, wanhu wa Sayuni,
Mfalume wenu kokwiza,
kakala uchanyha ya mwana chihongwe."

[16] Mwanduso wanahina wake hawamany-
ile bule mbuli zino. Mbali Yesu viy-
atunhizigwe, wanahina wakumbuka chila
chinhu. Vose vilawilila fana Maandiko
Yelile viyalongile.

[17] Wanhu wowakalile na Yesu haja viyam-
tangile Lazalo kulawa muna dileme na kun-
zilibula, wagendelela kulonga yaja yoy-
alawilile. [18] Ivo wanhu wengi wahita ku-
muhokela Yesu kwaviya wahulika Yesu ka-
tenda chilaguso chino cha mauzauza. [19] Ivo
Mafalisayo wailongela, "Loleni, hachidaha
kutenda chochose. Wanhu wose wom-
uwinza!"

Wagiliki wolonda kumuwona Yesu

[20] Kukala na Wagiliki wengi muna iwanhu
wezile Yelusalemu kutosa muna Didugila
da Pasaka. [21] Wamuhitila Filipo, mkaya wa
Besisaida yili muna iisi ya Galilaya, wamu-
longela, "Mwenevale, chiye cholonda ku-
muwona Yesu."
[22] Filipo kahita na kamulongela Andeleya,
na wose waidi wahita kumulongela Yesu.
[23] Yesu kawedika, "Chipindi cha kutun-
hizigwa Mwana wa Munhu sambi chifika.
[24] Nowalongela kweli, mhule ya uhemba
one hailagale muulongo na kudanganika,
izasigala imwe muhala. Mbali one ihadan-
ganika, izakweleka mbeyu nyingi. [25] Munhu
yoyose yoyolonda ugima wake kezawag-
iza, mbali munhu yoyose yoyowihila ugima
wake mwi isi ino, kezakwing'higwa ugima
wa siku zose. [26] Munhu yoyose yoy-
olonda kunisang'hanila kolondeka yani-
winze. Hohose honili, mtumigwa wangu
kolondeka yawe baho iviya. One munhu ya-
hanisang'hanila, Tati yangu kezamwing'ha
nhogolwa munhu iyo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

[27] "Sambi moyo wangu una luholozi. Ni-
longe choni? Vino nilonge 'Tata, one ya-
hadahika, unyepule na nhungo ino ya man-
hesa ichipindi chino?' Bule, niza muna iisi
muladi nifosele chipindi chino cha man-
hesa. [28] Tata, ditunhize zina jako!"
Maabaho dizi kulawa kuulanga dilonga,
"Niditunhiza, na nizaditunhiza kaidi."
[29] Wanhu wengi wemile haja wadihulika
dizi diya, wamwenga walonga dikala bumo,
mbali wamwenga walonga, "Msenga wa ku-
ulanga kalonga nayo!"
[30] Mbali Yesu kawalongela, "Dizi ijo hadi-
lawile kwa ichimu changu, mbali kwa
ichimu chenu. [31] Suku da kutagusigwa isi
ino difika, mkulu wa isi ino kezahinduligwa.
[32] Vondaninuligwe mchanyha ya isi, nizawa-
tenda wanhu wose weze kumwangu."

33 Yesu kalonga vino kulagusa ni ifa ilihi
yoondayadanganike.
34 Lung'husesa lwa wanhu lumuuza,
“Malagilizo yetu yolonga kuwa Chilisito
kezakuwa ngima siku zose. Habali lelo
kwolonga ‘Mwana wa Munhu kolondeka
yenuligwe?’ Vino ino Mwana wa Munhu
iyo yelihi?”
35 Yesu kawalongela, “Mwizakala mudi-
bung'hulo kwa lusita ludodo. Gendeni na
dibung'hulo, ding'hali ziza hadinamfikani
na kuwahuma. Kwaviya munhu yogenda
ndiziza hamanya koyohita. 36 Ditogoleni
bung'hulo kwaviya munajo, muladi muwe
wana wa bung'hulo.”

Wayahudi wolema kumtogola Yesu

Yesu viyalongile ivo, kasegela na kwi-
ifisa. 37 Vilemela Yesu katenda mauzauza
yano yose haulongozi wawo, mbali wawo
hawamtogole bule. 38 Yano yose yalawilila
muladi yatimie yaja yalongigwe na mu-
lotezi wa Mulungu Isaya viyalongile,
“Mndewa, munhu ilihi yoyotogola usenga
wetu?
Munhu yelihi Mndewa yoyangubulile
nguvu zake?”
39 Ivo hawadahile bule kuhuwila, kwaviya
Isaya iviya kalonga,
40 “Mulungu kayapofula meso yawo,
kaitenda midala mizoyo yawo,
muladi sekewawone kwa meso yawo,
na sekewavimanye kwa nzewele zawo,
na sekewanihindukile,
muladi niwahonye.”
41 Isaya kalonga mbuli izo kwaviya kau-
wona utunhizo wa Yesu na kalonga mbuli
zake.
42 Hata walangulizi wengi wa Wayahudi
wamuhuwila Yesu. Mbali Mafalisayo
hawamtogole muumwingi, kwaviya wad-
umba kuwingigwa mwiikaye ya kutosela,
43 na kwaviya walonda kutunhizigwa na
wanhu kufosa kutunhizigwa na Mulungu.

Yesu keza mwiisi kuwakombola wanhu

44 Maabaho Yesu kalandula dizi, “Munhu
yoyonihuwila niye, hanihuwila niye
muhala, mbali iviya komuhuwila ija yan-
humile. 45 Munhu yoyose yoniwona niye,
iviya komuwona ija yanhumile. 46 Niye na
bung'hulo dodizile mwiisi, muladi wanhu
wose wowonihuwila sekewakale muna
diziza. 47 One munhu kozihulika mbuli
zangu na hazamha bule, niye simtagusa.
Kwaviya sizile kutagusa wanhu wa isi mbali
kuwakombola. 48 Munhu yoyose yondema
niye na kulema mafundizo yangu kauko
yondayamtaguse. Mbuli iyo yonilongile
iyo yondaimtaguse muna isiku ya uhelelo.
49 Kwaviya silonga kwa udaho wangu
bule, mbali Tata yanhumile kanilagiliza
chonilondeka kulonga.” 50 Niye novimanya
kuwa lagilizo jake dogala ugima wa siku
zose. Ivo nolonga yaja Tata yoyanilongele
niyalonge.

13

Yesu kowanava magulu wanahina wake

1 Ding'hali hadinafika Didugila da Pasaka,
Yesu kakala kovimanya saa yake ifika yon-
dayasegele hano muiisi kuhita kwa Tati
yake. Kakala kawalonda nani wanhu wake
weli hano mwiisi, nayo kawalonda mbaka
kuuhelelo.
2 Yesu na wanahina wake wakala woja
ndiya ya ichilo. Mwihi kakala kamwingila
kamala Yuda Isikaliyoti, mwana wa
Saimoni, muladi yambiduke Yesu. 3 Yesu
kakala yavimanyile Tata kamwing'ha
udaho wa chila chinhu, na iviya kakala
yalawile kwa Mulungu na kezabwela kwa
Mulungu. 4 Ivo kahasegela hana indiya,
keka ngolole wake hamgwazo, maabaho
kasola ngolole, kaifunga mchigudi.
5 Maabaho kaguma yamazi muna ichiziga,
kandusa kuwanava migulu iwanahina
wake na kuhangusa na chiya ichikumbi
choyaifungile mchigudi.
6 Yesu kafika kwa Saimoni Petili. Saimoni
kamuuza, “Mndewa, vino weye kwizani-
nava magulu yangu?”
7 Yesu kamwidika, “Chonitenda sambi
weye huchimanya bule, mbali kwizachi-
manya hamwande.”
8 Petili kamulongela Yesu, “Bule! Weye
hwizaninava magulu ng'o.”

Yesu kamwidika, “One sikunavile mag-
ulu yako, hwizakuwa mwanahina wangu
kaidi!”
9 Saimoni Petili kamulongela, “Mndewa,
sekeunave magulu muhala, mbali iviya un-
ave makono yangu na ditwi jangu!”
10 Yesu kedika, “Munhu yoyogile kela
lukuli lwose na kolondigwa yanave magulu
muhala. Mweye mwela, ingawa simose.”

[11] Yesu kamala kummanya ija yondayambiduke lekamana kalonga si wose welile.

[12] Yesu viyamalile kuwanava magulu yawo, kayawala ngolole wake, kabwela ha indiya, kakala hasi. Kawauza, "Vino muyamanya yoniwatendele? [13] Mwonitanga mfundiza na Mndewa, mwotenda goya kwaviya ivo vinili. [14] Niye, Mndewa na mfundiza wenu niwanavani mweye magulu yenu, mweye iviya mwolondeka mwinave magulu yenu mweye kwa mweye. [15] Nimulagusani simwe, na mweye mwolondeka kutenda fana viniwatendele. [16] Nowalongela kweli, habule mtumwa mkulu kufosa mwenevale wake, wala habule mtumigwa mkulu kufosa ija yamtumile. [17] Sambi mwovimanya vinhu vino, one muhavitenda, Mulungu kezamtemelani mate.

[18] "Silonga mbuli zino kumwenu mose, nowamanya waja woniwasagule. Mbali Yamaandiko Yelile yolondeka yatimie, yaja yoyolonga, 'Munhu ija yoja hamwe na niye, kezanibiduka.' [19] Nowalongela yano ivino sambi yang'hali hayana lawilila, muladi vondayalawilile, mdahe kutogola kuwa niye 'Niye Iyo.' [20] Nowalongelani kweli! Munhu yoyose yondayamuhokele munhu yoyanitumile, konihokela niye. Na munhu yoyose yondayanihokele niye, komuhokela ija yoyanhumile."

Yesu kolagula munhu yonda yambiduke
(Masayo 26:20-25; Maliki 14:17-21; Luka 22:21-23)

[21] Nayo Yesu viyamalile kulonga yayo, kengilwa na luholozi muumoyo, kalonga, "Nowalongela kweli, imwe wenu kezanibiduka"

[22] Wanahina wailola, hawavimanyile bule komulonga yelihi. [23] Mwanahina imwe yoyalondigwe ng'hani na Yesu kakala yakalile habehi na Yesu. [24] Saimoni Petili kamfunyiza, kamulongela, "Muuze komulonga yelihi."

[25] Ivo mwanahina iyo kumkwenhukila Yesu habehi, kamuuza, "Mndewa, vino komulonga yelihi?"

[26] Yesu kamwidika, "Munhu ija yondanimwine gate doniditoweze mwiibakuli ni iyo." Maabaho katoweza gate, kamwing'ha Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti. [27] Bahobaho Yuda viyasolile gate, Lufyende kamwingila. Yesu kamulongela, "Tenda himahima chiulonda kutenda!" [28] Mbali habule munhu mwa iwaja wowakalile wokala hana indiya yavimanyile habali Yesu kamulongela ivo Yuda. [29] Kwaviya Yuda kakala kopapa mkoba wa hela, wanahina wamwenga wagesa Yesu kakala komulongela yahite yakagule ndiya ya dugila, hebu yakawene chinhu ngayengaye.

[30] Yuda viyahokele gate, kalawa kunze lusita ulwo ulwo. Ikala ichilo.

Amuli ya sambi

[31] Yuda viyasegele Yesu kalonga, "Sambi Mwana wa Munhu kezatunhizigwa, na Mulungu kezatunhizigwa kufosela Mwana wa Munhu. [32] Na one ukulu wa Mulungu ugubuligwa kufosela Mwana, maabaho Mulungu mwenyewo kezaugubula ukulu wa Mwana wa Munhu mgati mmwake mwenyewo, na bahobaho kezamtunhiza. [33] Wanangu, nizakala na mweye lusita ludodo. Mwizanizahila, mbali sambi nowalongela chiya choniwalongele Wayahudi, 'Hamdaha kuhita hanhu honihita niye.' [34] Lelo nowena lagilizo da sambi, mwilonde mweye kwa mweye. Fana niye vinimulondeleni mweye, na mweye mwilonde ivo ivo. [35] One muhailonda mweye kwa mweye, wanhu wose wezavimanya mweye mwa wanahina wangu."

Yesu kolagula Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34)

[36] Saimoni Petili kamuuza, "Mndewa, vino kohita kulihi?"

Yesu kamwidika, "Hudaha bule kuniwinza hanhu honihita sambi, mbali hamwande kuzaniwinza."

[37] Petili kamulongela, "Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Nizadanganika kwa ichimu chako!"

[38] Yesu kamulongela, "Ivo vino weye kwodaha kudanganika kwa ichimu changu? Nokulongela kweli, yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu."

14

Yesu ni nzila ya kuhita kwa Tata

[1] "Sekemwingilwe na luholozi muna imizoyo yenu. Momuhuwila Mulungu, nihuwileni na niye. [2] Muna ikaye ya Tati

yangu muna viheleto vingi, one siivo, na-
hawalongeleni. Nohita kuwasasalila hanhu
henu. 3 Nahahita na kuwasasalila hanhu,
nizakwiza kuwasola muladi mukale haja
honikala niye. 4 Moimanya nzila ya hanhu
haja honihita."
5 Tomasi kamulongela, "Mndewa,
hachivimanyile bule kohita kulihi, lelo
choimanyaze nzila?"
6 Yesu kamwidika, "Niye niiyo nzila, na
ukweli, na ugima. Habule munhu yodaha
kuhita kwa Tata bila kufosela kumwangu."
7 "One munimanya niye, na Tati yangu iviya
muhammanyile, kusongela sambi mum-
manya na mumuwona."
8 Filipo kamulongela, "Mndewa, uchila-
gusile Tata, iyo niiyo ichinzahila."
9 Yesu kamwidika, "Nikala na mweye siku
nyingi, Filipo hunanimanya bule? Munhu
yoyose yoyaniwone niye kamuwona Tata.
Habali kolonga 'Chilaguse Tata'? 10 Weye
huhuwila bule kuwa niye na mgati mwa
Tata, na Tata kamgati yangu? Mbuli zini-
walongelani siyo zangu bule, mbali Tata
yokala mgati yangu niiyo yozisang'hana
sang'hano zake. 11 Muhuwile haja hani-
walongele, Niye namgati mwa Tata na
Tata kamgati yangu. One hamuhuwile
ivo, muhuwile kwa zisaano zinitendile.
12 Nowalongela kweli, munhu yoyose yon-
dayanihuwile niye kezatenda viya vini-
tendile. Kezatenda vinhu vikulu kufosa
vino, kwaviya Niye nohita kwa Tata. 13 Na
nizamtendelani chochose chondamupule
kwa zina jangu, muladi Tata yatunhizigwe
mgati mwa Mwana. 14 One muhapula
chinhu chochose kwa zina jangu nizamten-
delani.

Yesu kolonga kezachigalila Muhe Yelile

15 "One muhanilonda, mwizakwamha
Malagilizo yangu. 16 Nizampula Tata, nayo
kezamwing'hani Mtazi imwenga, nayo
kezakala na mweye siku zose. 17 Iyo Muhe
Yelile iyogubula kweli. Wanhu wa isi
ino hawadaha bule kumuhokela kwaviya
hawadaha kumuwona na kummanya.
Mbali mweye mwommanya, kwaviya
kokala na mweye na kezakuwa mgati
mmwenu.
18 "Vondanisegele, sizamulekani
wachiwa, nizambwelelani. 19 Muna
ichipindi chidodo chikwiza wanhu wa
isi ino hawezaniwona kaidi bule, mbali
mweye mwizaniwona, kwaviya namgima,
na mweye iviya mwizakala wagima.
20 Muna isiku iyo mwizavimanya kuwa
Niye namgati mwa Tati yangu, na mweye
mwamgati mmwangu, na Niye namgati
mmwenu.
21 "Wanhu waja wohokela Malagilizo
yangu na kuyamha, wanhu wawo
wonilonda. Tati yangu kezawalonda wanhu
waja wowonilonda niye, iviya na niye
nizawalonda na kuilagusa kumwawo."
22 Yuda, mbali siyo Isikaliyoti, kalonga,
"Mndewa, habali kolonda kuilagusa
kumwetu muhala na siyo kwa wanhu weli
muna iisi yose bule?"
23 Yesu kamwidika, "Munhu yoyose
yonilonda niye kezayamha Malagilizo
yangu, na Tati yangu kezamulonda, niye
na Tati yangu chizakwiza kumwake na
kukala nayo. 24 Munhu yoyose hanilonda
niye hayamha bule Malagilizo yangu. Na
mafundizo yomuhulike siyo yangu bule,
yolawa kwa Tata yanhumile.
25 "Nimulongelani vinhu vino vinikalile
ning'hali hamwe na mweye. 26 Tati yangu
kezangalilani Mtazi, iyo Muhe Yelile, Tata
yondayamtume kwa zina jangu, kezawa-
fundiza yose na kuwakumbusa yose yoni-
walongele.
27 "Nowalekelani tindiwalo, nomwinani
tindiwalo jangu. Simwinani bule fana
isi voitenda. Sekemwazanywe. Seke-
mudumbe. 28 Muhulika viniwalongeleni,
'Nosegela na nizambwelelani.' One
munilonda niye, mwizadenelela kwaviya
nohita kwa Tata kwaviya yeye ni mkulu
kufosa niye. 29 Nimulongeleni yang'hali
hayanalawilila, muladi vondayalawilile
muhuwile. 30 Sizalonga na mweye kaidi
mbuli nyingi, kwaviya mkulu wa isi ino
kokwiza. Iyo kabule nguvu kumwangu.
31 Mbali chila munhu muna iisi kolondeka
kuvimanya kuwa nomulonda Tata na
nosanana chiya choyanilagilize niye.
"Lelo izoni chihite.

15

Yesu ni mzabibu wa kweli

1 "Niye nanzabibu wa kweli, na Tati yangu
iyo mulimi. 2 Chila tambi mgati mmwangu
dohadikwima matunda, yeye kodikanha.
Mbali kodahulila chila tambi dodikwima
matunda muladi dime matunda mengi.

3 Mweye mwela mumala kwa ichimu cha
mbuli ija inimulongeleni. 4 Kaleni mgati
yangu, na niye nizakala mgati yenu. Tambi
hadidaha kwima matunda diidumwe, ila
one dihakala muna umbiki dodaha. Iviya
na mweye hamdaha kwima matunda
mbaka mkale mgati mmwangu.
5 "Niye nanzabibu, mweye mwa matambi.
Munhu yahakala mgati mmwangu na niye
mgati mmwake, kezakweleka matunda
mengi, kwaviya mwiidumwe hamdaha bule
kutenda chochose. 6 One munhu yoyose
hakala mgati mmwangu, kokwasigwa
kunze fana viya matambi viyakwasigwa na
kunyala. Wanhu woyadondola matambi
yayo na woyeka muumoto yalungule. 7 One
mwahakala mgati mmwangu na mbuli
zangu zizakala mgati mmwenu, puleni
chochose chimulonda mwizakwing'higwa.
8 Mwahakweleka matunda mengi na
kuilagusa kuwa mwawanahina wangu,
Tati yangu kotunhizigwa. 9 Fana viya Tata
viyanilondile niye, iviya niye nomulondani
mweye. Lelo kaleni muna dilondo
jangu. 10 One muhamha Malagilizo yangu,
mwizakala muna dilondo jangu, fana niye
viniyamhile Malagilizo ya Tata na kukala
muna dilondo jake.
11 "Nimulongelani yano yose muladi
ndeng'helelo yangu ikale mgati mmwenu
na ndeng'heleo yenu sekeimale. 12 Ndagilizi
yangu iyo ino, Mwiilonde mweye kwa
mweye, fana niye vinimulondileni mweye.
13 Habule ulondo mkulu kufosa ulondo wa
munhu kulava ugima wake kwa ichimu cha
mbwiya zake. 14 Mweye mwa wambwiya
zangu one muhatenda yaja yoniwalagilize.
15 Sizamtangani mweye watumwa kaidi,
kwaviya mtumwa hazimanya sang'hano za
mwenevale wake. Mbali nowatanga mweye
mbwiya zangu kwaviya nimulongelani
vinhu vose vinilongiligwe na Tati yangu.
16 Mweye hamunisagule niye, mbali niye
nimsagulani mweye muhite mukeleke
matunda, matunda yoyokala. Tata nayo
kezamwig'hani chochose chondamupule
kwa zina jangu. 17 Lagilizo jangu ijo dino,
mwiilonde mweye kwa mweye.

Isi yowehila wanahina

18 "One wanhu wa isi yose wahamwihi-
lani mweye, muvimanye kuwa mosi wani-
hila niye. 19 One muwile wanhu wa isi
ino, wanhu wake wahamulondeni. Mbali
mweye siyo wanhu wa isi ino. Niye
nimsagulani kulawa muna iisi ino, kwa
ichimu icho wanhu wa isi ino womwihilani.
20 Mukumbuke chiniwalongele, 'Mtumwa
siyo mkulu kufosa mwenevale wake.' One
wanhu wonigaza niye, iviya na mweye
wezangazani. One woyamha Malagilizo
yangu iviya wezayamha malagilizo yenu.
21 Wezamtendelani yano yose kwa zina
jangu, kwaviya hawammanyile bule ija yan-
humile. 22 One sizile na kulonga nawo, wa-
hadahile kulonga wabule uhasanyi. Mbali
sambi hawadaha kulonga wabule uhasanyi.
23 Munhu yoyose yonihila niye komwihila
Tati yangu iviya. 24 One sitendile bule
kumwawo sang'hano ziya habule munhu
yoyose imwenga yoyazitendile, sigambe
wawe na uhasanyi. Mbali lelo wayawona
yanitendile, na wang'hali wonihila niye
na iviya womwihila Tati yangu. 25 Mbali
yano yolawilila muladi Yamaandiko Yelile
yandikigwe muna Yamalagilizo yawo yawe
kweli, 'Wanhu wanihila bule.'
26 "Baho mtazi vondayeze kulawa kwa
tata niiyo muhe wa kweli, iyo kezalonga
mbuli zangu. 27 Mweye iviya mwolondeka
kulonga mbuli zangu, kwaviya mukala na
niye kusongela mwanduso.

16

1 "Yesu kagendelela kulonga yano
yose, muladi sekemuuleke uhuwilo wenu.
2 Wanhu wezawingigwa munazikaye za ku-
tosela, na chipindi chokwiza wezawakoma
na kugesa womsang'hanila Mulungu.
3 Wezawatendela vinhu vino kwaviya
hawammanyile Tata wala hawanimanyile
niye. 4 Niwalongelani vinhu vino muladi
lusita vondalufike, mwizakumbuka yaja
yonimulongeleni.

Usang'hano wa Muhe Yelile

"Siwalongeleni mbuli zino kusongela
mwanduso kwaviya nikala hamwe na
mweye. 5 Sambi nohita kwa ija yanhumile,
mbali habule hata imwe vimwili yoniuza,
'Kohita kulihi?' 6 Kwaviya niwalongela yano
yose, mizoyo yenu imema usungu. 7 Mbali
nowalongela kweli, Muhavu nisegele.
Kwaviya one sizasegela, Mtazi hezakwiza
kumwenu. Mbali nihasegela nizamtuma
kumwenu. 8 Nayo vondayeze, kezawalagusa

wanhu weli muna iisi ukweli kusonhela
uhasanyi na yaja yanogile haulongozi
wa Mulungu, kusonhela nhaguso ya
Mulungu. 9 Wakala weha kwa ichimu cha
uhasanyi, kwaviya hawanihuwile niye
bule, 10 wabananga kwaviya hawayamanyile
yalihi yanogile haulongozi ha Mulungu,
kwaviya nohita kwa Tata na mweye
hamwiza niwona lusita lwingi, 11 iviya weha
kwa iyo inhaguso, kwaviya mkulu wa isi ino
katagusigwa kamala.
12 "Ninazo mbuli nyingi za kuwa-
longela, mbali sambi zizakuwa nyingi
nani kumwenu kuzimanya. 13 Muhe
Yelile vondayeze, kezamulongozani muna
ikweli yose. Hezalonga kwa udaho
wake mwenyewo, mbali kezalonga chiya
chiyahulike na kezamulongelani yaja
yokwiza. 14 Iyo kezanitunhiza niye,
kwaviya kezawalongela yose yoyapatile
kumwangu. 15 Vinhu vose viyelinavo Tata
ni vangu. Lekamana nimulongelani kuwa
Muhe kezamulongelani yaja yoyapatile
kumwangu."

Usungu na deng'ho

16 Yesu kawalongela wanahina wake,
"Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali
hamwande chidogo mwizaniwona."
17 Wanahina wake wamwenga waiuzag-
iza, "Vino mbuli ino fambulo jake choni
viyalongile, kwa lusita ludodo chizamu-
wona, mbali hamwande chidogo hachiza-
muwona? Vino kakala na fambulo dil-
ihi viyalongile kwaviya kohita kwa Tata?"
18 Wagendelela kuiuzagiza, "Vino 'Lusita lu-
dodo' fambulo jake choni? Hachivimanyile
kolonga mbuli yaki."
19 Yesu kavimanya kuwa wakala wolonda
kumuuza, ivo kawalongela, "Vino
mwoiuzagiza nina fambulo jaki vinilongile,
'Kwa lusita ludodo hamwizaniwona,
mbali hamwande chidogo mwizaniwona'?
20 Nowalongela kweli, mwizalila na kuwona
usungu muna imizoyo yenu, mbali isi
izadeng'helela. Mwizakuwa na usungu,
mbali usungu wenu wizagaluka ndenelelo.
21 Muke viyokweleka mwana kowona
usungu kwaviya saa yake ifika. Mbali
yahamala kweleka mwana, kozimiza
usungu, kodenelela kwaviya mwana
kelekigwa muna iisi. 22 Mweye iviya, sambi
muna usungu, mbali nizamuwonani kaidi
na mwizadenelela, na habule munhu
yoyodaha kuwasegezela ndenelelo yenu.
23 "Muna isiku iyo hamwizanipula chinhu
chochose. Nomulongelani kweli, Tati
yangu kezamwig'hani chochose chonda-
mumpule kwa zina jangu. 24 Mbaka sambi
hampulile chochose kwa zina jangu. Puleni
mwizakwing'higwa, na ndeng'helelo yenu
izakuwa ng'hulu ng'hani.

Kuihuma isi yose

25 "Nimulongelani mbuli zino zose kwa
masimwe. Mbali lusita lukwiza sizalonga
na mweye kwa masimwe mbali nizamulon-
gelani funhu funhu mbuli za Tata. 26 Siku
ijo mwizapula kwa zina jangu. Simulonge-
lani kuwa nizanpulilani kwa Tata. 27 Tata
mwenyewo komulondani, kwaviya mweye
munonda niye na mutogola kuwa nilawa
kwa Mulungu. 28 Niye nilawa kwa Tata na
niza muna iisi, na sambi noileka isi na
kubwela kwa Tata."
29 Maabaho wanahina wake wamulon-
gela, "Sambi kwolonga funhu funhu bila
masimwe. 30 Lelo chovimanya kuwa kwovi-
manya vinhu vose, na kwodaha kuidika
mbuza yoyose hata ing'hali kuuzigwa. Icho
chochitenda chitogole kuwa kulawa kwa
Mulungu."
31 Yesu kawedika, "Lelo sambi mwonito-
gola? 32 Lusita lukwiza, kai lufika lumala,
vondamupwililike chila munhu ukaye
yake. Mweye wose mwizanileka niidumwe.
Mbali sili dumwe bule, kwaviya nahamwe
na Tati yangu. 33 Nimulongelani mbuli
zino zose muladi mukale mgati mmwangu
na muwe na tindiwalo. Muna isi ino
mwizagazigwa. Mwiigangamize! Niye
niihuma isi ino!"

17

Yesu kowatosela wanahina

1 Yesu viyamalile kulonga mbuli izo,
kalola kuulanga, kalonga, "Tata, Lusita
lufika. Mtunhize Mwanago muladi
Mwanago nayo yakutunhize weye.
2 Kwaviya kumwing'ha Mwanago udaho
kwa wanhu wose muladi yawene ugima
wa siku zose waja wose woumwing'hile.
3 Uno uwo ugima wa siku zose, wanhu
wakumanye weye, Mulungu wa kweli
wiidumwe, na wammanya Yesu Chilisito
youmtumile. 4 Niulagusa ukulu wako muna
isi, niikomeleza sang'hano younhumile

niisanane. [5] Lelo tata uning'he utunhizo
haulongozi wako, utunhizo uja woukalile
nawo weye uja wonikale nawo isi ing'hali
haina lumbigwa bule.
[6] "Nikutenda umanyike kwa wanhu waja
wouninile muna iisi ino. Wanhu wawo
wakala wako, weye kunina wawe wangu,
na wawo wayamha mbuli yako. [7] Sambi
wavimanya vinhu vose vouninile volawa
kumwako. [8] Niwe na mbuli zouning'hile
nawo wazitogola. Wavimanya kuwa kweli
nolawa kumwako, na watogola weye iyo
unhumile.
[9] "Nowatosela. Siwatosela wanhu wa isi
ino bule, mbali nowatosela wanhu waja
wouning'hile, kwaviya wano ni wako.
[10] Wanhu wose wonilinawo wako, na wose
woulinawo wangu. Na ukulu wangu
wowoneka muna iwawo. [11] Sambi nokwiza
kumwako. Sili muna iisi kaidi, mbali
wawo wang'hali muna iisi. Tata Yelile,
walolese goya kwa nguvu ya zina jako, zina
diuninile, muladi wawe wamwe fana weye
na niye vichili wamwe. [12] Vinikalile nawo,
niwalolesa goya kwa nguvu ya zina jako
douning'hile. Niwakaliza, na habule hata
munhu imwe yagile, mbali ija yoyalondeke
kwaga muladi Maandiko Yelile yatimie.
[13] Sambi nokwiza kumwako, nilonga mbuli
zino zose hanikalie muna iisi, muladi
wameme ndenelelo yangu mwiimizoyo
yawo. [14] Niwe na mbuli yako mbali wanhu
wa isi ino wawehila, kwaviya wawo siyo
wanhu wa isi ino, fana Niye visili munhu
wa isi ino. [15] Mbali sikupula bule uwasegeze
muna iisi, mbali nopula uwalolese na ija
imwihi. [16] Fana viya niye visili wa isi ino,
iviya wawo siyo wanhu wa isi ino bule.
[17] Uwatende wawe wako kwa iyo ikweli,
mbuli yako ni kweli. [18] Niwatuma muna iisi,
fana weye viunhumile niye muna iisi. [19] Kwa
ichimu chawo niye mwenyewo noisafya
kwa weye muladi na wawo wasafyigwe
haswa kwa weye.
[20] "Siwatosela bule wawo muhala.
Nowatosela iviya wanhu waja won-
dawanihuwile niye kwa usenga wawo.
[21] Notosa wose wawe wamwe. Tata,
notosa wakale mgati mmwetu, fana weye
viukala mgati mmwangu na niye vinikala
mgati mmwako, muladi wanhu wa isi
ino watogole kuwa weye kunituma niye.
[22] Niwe na utunhizo uja uja wouninile,
muladi wawe wamwe fana cheye vichili
wamwe. [23] Niye namgati mmwawo na weye
kwamgati mmwangu. Nokulamba wawe
wamwe kweli. Maabaho wanhu wa isi ino
wavimanye weye kunituma na kuwalonda
wawo fana viunilondile niye.
[24] "Tata, nolonda wanhu waja woun-
ing'hile wakale na niye hanhu honikala.
Wawone utunhizo wangu wouninile
kwaviya kunilonda ing'hali isi kulumbigwa.
[25] Tata unogile, wanhu wa isi ino
hawakumanya, mbali niye nokumanya,
na wawo wovimanya kuwa weye kuni-
tuma. [26] Nikutenda wanhu wakumanye,
na nizagendelela kutenda ivo, muladi
ulondo woulinawo kumwangu ukale mgati
mmwawo, iviya na niye nizakala mgati
mmwawo."

18

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53)

[1] Yesu viyakomeleze kutosa, yeye na
wanahina wake wahita umwambu wa
chizanda cha Chidiloni. Hanhu haja hakala
na mgunda wa mibiki ya Mizaituni, Yesu
na wanahina wake wengila umo. [2] Yuda,
ija yoyambiduke Yesu, kahamanya hanhu
haja kwaviya miyanza mingi Yesu kakala
kohita hanhu haja na wanahina wake.
[3] Ivo Yuda kasola kibumbila cha wakalizi
na wasang'hani kulawa kwa wakulu wa
nhambiko na Mafalisayo, keza nawo baho
na vitasa na mimuli na silaha. [4] Yesu
kavimanya yose yondayamulawilile, ivo
kawalawilila, kawauza, "Vino mwonzahila
yelihi?"
[5] Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti,"
Yesu kawalongela, "Iyo Niye."
Yuda yoyambiduke kakala kema hanhu
haja hamwe nawo. [6] Yesu viyawalongele,
"Iyo Niye," wabwela kuchisogo, wagwa
hasi. [7] Yesu kawauza kaidi, "Mwonzahila
yelihi?"
Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."
[8] Kawalongela, "Nimulongelani mala
kuwa iyo niye. One mwonizahila niye,
walekeni wano wahite." [9] Kalonga ivo
muladi yaja yayalongile yawe kweli, "Tata,
wanhu waja wouning'hile simwagize hata
imwe."

10 Saimoni Petili kakala na zele. Kadilava,
kamtowa mbande mtumigwa wa mkulu wa
nhambiko wa Mulungu, kamkanha gutwi
da kulume. Mtumigwa iyo katangigwa Ma-
liki. 11 Yesu kamulongela Petili, “Bweleza
zele jako muna iyala. Nolondeka ning'wile
nhungo ya manhesa yoyaning'hile Tata.”

Yesu kogaligwa kwa Anasi

12 Maabaho wakalizi wa Loma na mkulu
wawo na Wakalizi wa Kaye ya Mulungu
wa Chiyahudi wamgwila Yesu, Wamdaza
nzabi, 13 teng'hu wangala kwa Anasi. Anasi
kakala mkoi wa chilume wa Kayafa, yoy-
akalile mkulu wa nhambiko mwaka uja.
14 Kayafa iyo ija yoyawalongele walangulizi
wa Wayahudi. Muhavu munhu imwe
yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose.

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:69-70; Maliki 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Saimoni Petili na mwanahina imwenga
wamuwinza Yesu. Kwaviya ija mwanahina
imwenga kamanyika na mkulu wa nham-
biko digogogo, kahita hamwe na Yesu muna
uluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nham-
biko digogogo. 16 Mbali Petili kasigala
kunze ya ulwivi. Maabaho ija mwanahina
yoyamanyike na mkulu wa nhambiko kab-
wela, kalonga na mwanamke ija yakalile
kokaliza ulwivi. Maabaho mwanamke
ija kamulongela Petili yengile mnyumba.
17 Msang'hani mwanamke ija yoyokaliza ul-
wivi kamuuza Petili, “Vino na weye huli
imwe wa wanahina wa munhu ino?”

Petili kamwidika, “Aka, si niye bule.”

18 Kukala na mbeho ng'hani, ivo wa-
tumigwa na wakalizi wakogha moto wa
makala, wakala wokotela. Nayo Petili
kakala kema hamwe nawo kokotela.

Mkulu wa Nhambiko digogogo komuuza Yesu

(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu
kamuuza Yesu mbuli za wanahina wake,
na mbuli za mafundizo yake. 20 Yesu
kamwidika, “Nilonga funhu funhu na
wanhu wose. Siku zose mafundizo yangu
yatendeka muna zikaye za Mulungu
na muna Zikaye za kutosela, hanhu
howoitinana Wayahudi wose. Silongile
chochose kwa chifiso. 21 Habali kwoniuza
niye? Wauze wanhu wowanihulike. Wawo
wavimanya chinilongile.”

22 Yesu viyalongile yano, mkalizi imwe
yoyakalile kema habehi kamtowa Yesu kofi,
kamulongela, “Habali kwomwidika vino
mkulu wa nhambiko digogogo?”

23 Yesu kamwidika, “One nilonga chinhu
chihile, lagusa wihi uwo. Mbali one nilonga
kweli, habali kwonitowa?”

24 Maabaho Yesu yang'hali kadazigwa nz-
abi, Anasi kamgala kwa Kayafa, mkulu wa
nhambiko digogogo.

Petili kombela Yesu kaidi

(Masayo 26:71-75; Maliki 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Saimoni Petili kakala haja kogendelela
kotela moto. Munhu imwenga kamuuza,
“Vino weye iviya huli imwe wa wanahina
wa munhu ino?”

Mbali Petili kabela na kalonga, “Aka! Si
niye bule!”

26 Mtumigwa imwe wa Mkulu wa Nham-
biko, ndugu wa munhu ija yakanhigwe
digutwi na Petili kamuuza, “Vino siku-
wonile nayo bule kuna umgunda wa mibiki
ya Mizaituni?”

27 Petili kabela kaidi, kalonga, “Aka.” Ba-
hobaho nzogolo keka.

Yesu kogaligwa kwa Pilato

(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Imitootondo nani Yesu kasoligwa
muna ikaye ya Kayafa na kugaligwa
mwiimhongono ya mulangulizi wa Loma.
Walangulizi wa Chiyahudi hawengile
mwiimhongono, kwaviya hawalondile
kwambula mwiko muladi wadahe kuja
ndiya ya Pasaka. 29 Ivo Pilato kalawa
kunze, kawauza, “Vino mungala munhu
ino kabananga choni?”

30 Wamwidika, “Sigambechingale
kumwako bule one habanange chochose.”

31 Pilato kawalongela, “msoleni na mum-
taguse kwa malagilizo yenu.”

Wayahudi wamwidika, “Cheye
hachilondeka kumtagusa munhu yoyose
yakomigwe.” 32 Ilawilila vino muladi
mbuli za Yesu ziyalongile kulagusa
kezadanganika vilihi zitimie.

33 Maabaho Pilato kahita kaidi mwi-
imhongono, kamuuza Yesu, “Vino weye
kwa Mfalume wa Wayahudi?”

34 Yesu kamwidika, “Vino kwoniuza
weye hebu wanhu wamwenga wakulongela
mbuli zangu?”
35 Pilato kamwidika, “Kwovimanya niye
siyo Muyahudi. Wanhu wako na wakulu
wako wa nhambiko wawo wakugalile
kumwangu. Vino kutenda choni?”
36 Yesu kamwidika, “Ufalume wangu siyo
wa isi ino bule. One ufalume wangu uwile
wa isi ino, wasang'hani wangu wahadahile
kuwalemesa Wayahudi sekewanigwile.
Mbali ufalume wangu siyo wa isi ino!”
37 Pilato kamuuza, “Vino weye kwa
mfalume?”
Yesu kamwidika, “Weye kwolonga niye
na Mfalume. Niye nyelekigwa kwa ichimu
icho, na kwa ichimu icho niza mwiisi kuwa-
longela wanhu mbuli ya kweli. Chila
munhu yeli muna ikweli konitegeleza.”
38 Pilato kamuuza, “Kweli icho ichoni?”

Yesu kotagusigwa ifa

(Masayo 27:15-31; Maliki 15:6-20; Luka 23:13-25)

Maabaho Pilato kalawa kunze, kawa-
longela Wayahudi “Sipatile banango da
munhu ino. 39 Mbali muna ichihendo chenu,
nomulekelelaga mfungwa imwe muna
lusita lwa Pasaka. Mwolonda nimulekele
Mfalume wa Wayahudi?”
40 Walandula madizi yawo, “Bule! Chifun-
gulile Balaba!” Ija Balaba kakala mbavi.

19

1 Maabaho Pilato kamsola Yesu yalan-
higwe mibalati. 2 Wakalizi waluka kombelo
da miwa, wamvaza Yesu muna iditwi.
Maabaho wamuyawaza walo da chifalume.
3 Wanhu wamuhitila na kumulongela,
“Minzamwe mfalume wa wayahudi!”
Maabaho wamtowa makofi.
4 Pilato kalawa kunze kaidi, kawalongela
Wayahudi, “Loleni, nomulava kumwenu
muladi muvimanye sipatile chimu cha
kumtagusa.” 5 Yesu kalawa kunze, kavala
kombelo da miwa na walo da chifalume.
Pilato kawalongela, “Loleni! Munhu
mwenyewo aino hano!”
6 Wakulu wa nhambiko wa Kaye ya Mu-
lungu na wakalizi viwamuwonile Yesu, wa-
landula yamadizi, “Muwambe mumsalaba!
Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawalongela, “msoleni mka-
muwambe mumsalaba. Mbali niye sipatile
chimu cha kumtagusa.”
7 Wayahudi wamwidika, “Cheye china
lagilizo, na kwa dilagilizo ijo. Munhu iyo
kolondeka yadanganike kwaviya kaitenda
yeye ni Mwana wa Mulungu.”
8 Pilato viyahulike ivo, kadumba nani.
9 Kengila kaidi mwiimhongono, kamuuza
Yesu, “Vino weye kolawa kulihi?”
Mbali Yesu hedike bule. 10 Pilato kamu-
longela, “Vino kwolema kulonga na niye?
Huvimanyile bule kuwa nina udaho wa
kukulekela hebu kukuwamba mumsalaba?”
11 Yesu kamwidika, “Udaho wose
woulinawo kumwangu kwing'higwa na
Mulungu. Nayo munhu ija yoyanigalile
kumwako kana uhasanyi mkulu ng'hani.”
12 Pilato viyahulike ivo, kazahila nzila ya
kumulekela Yesu. Mbali Wayahudi walan-
dula madizi yawo, “One uhamulekela, weye
siyo mbwiya wa mfalume mkulu wa Loma.
Munhu yoyose yoyolonga ni mfalume ko-
mulema mfalume mkulu wa Loma!”
13 Pilato viyahulike mbuli izo, kangala
Yesu kunze na kukala mchigoda cha nha-
guso, hanhu hatangigwe “Luhelengo lwa
mabwe.” Kwa Chiyebulaniya “Gabasa.”
14 Ikala saa sita imisi, Isiku ya Kuyisasala
kwa Pasaka. Pilato kawalongela Wayahudi,
“Aino hano mfalume wenu!”
15 Mbali walandula yamadizi, “Mkome!
Mkome! Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawauza, “Vino mwolonda
nimuwambe mumsalaba mfalume wenu?”
Wakulu wa nhambiko wamwidika,
“Chabule mfalume imwenga ila mfalume
mkulu wa Loma muhala!”

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43)

16 Maabaho Pilato kamtula Yesu muna ya-
makono yawo wakamuwambe mumsalaba.
Maabaho wakalizi wamsola Yesu.
17 Yesu kalawa kunze kuno kaupapa
msalaba wake, kahita hanhu hohatangigwe
“Bombwe” Kwa Chiyebulaniya “Goligota”.
18 Baho wamuwamba Yesu mumsalaba.
Iviya wawawamba wanhu wamwenga
waidi, imwe ubanzi wake wa kulume na
imwenga ubanzi wake wa kumoso, na Yesu
hagati yawo. 19 Pilato kandika chilaguso,
kachika uchanyha ya msalaba. Kandika

vino, “Yesu wa Nazaleti, Mfalume wa
Wayahudi.” 20 Wayahudi wengi wachisoma
chilaguso chino, kwaviya hanhu baho
hoyawambigwe Yesu hakala habehi na
bululu, na chilaguso chandikigwa kwa
Chiyebulaniya na Chilumi na Chigiliki.
21 Wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi wa-
mulongela Pilato, “Sekewandike ‘Mfalume
wa Wayahudi’, ila yandika, ‘Munhu ino
kalonga, niye namfalume wa Wayahudi.’
”
22 Pilato kalonga, “Chinyandike
nichandika.”
23 Wakalizi viwamuwambile Yesu, wasola
viwalo vake, wavigola vilundi vine, chila
mkalizi lundi jake. Iviya wasola ng'hanzu
yake, ng'hanzu iyo ikala ilukigwe kwa chi-
hande chimwe cha walo muhala chilibule
muluko. 24 Wailongela, “Sekechididege, leka
chitowe mhiya chilole yelihi yondayadi-
pate.” Ilawilila vino muladi Maandiko
Yelile yatimile yoyolonga,

“Waigolela viwalo vake,
na ng'hanzu yake waitowela mhiya.”

Vino ivo viwatendile wakalizi wawo.
25 Mami yake Yesu na mami yake mkulu
hamwe na Maliya, muke wa Chiliyopa, na
Maliya Magidalena wakala wemile habehi
na msalaba wa Yesu. 26 Yesu viyamu-
wonile mami yake, na habehi yake kema
ija mwanahina iyamulondile, kamulon-
gela mami yake, “Mama, lola, iyo niiyo
mwanago.”
27 Maabaho Yesu kamulongela ija
imwanahina, “Lola, iyo niiyo mami yako.”
Kusongela lusita ulo mwanahina ija
kamsola Maliya, kakala nayo ukaye yake.

Yesu kodanganika

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Yesu kavimanya kuwa sambi yose ya-
mala kutimia. Muladi Maandiko Yelile ya-
timie, kalonga, “Nowona ng'hilu.”
29 Hanhu haja hakala na nyhupa ikalile
na siki. Ivo wavabika dodoki muna isiki,
wadika muna ulumango lwa mbiki wa
hisopo, maabaho wadika muumulomo wa
Yesu. 30 Yesu viyafonzile isiki, kalonga,
“Chila chinhu chitimiya.”

Maabaho kaidulika iditwi, kadanganika.

Yesu kohomigwa mgoha mulubavu

31 Dikala Isiku ya Kuisasala na Pasaka,
na siku isondelele ikala Isiku ya Mhumulo.
Walangulizi wa Wayahudi hawalondile bule
mitufi ikale muna imisalaba muna Isiku
ya Mhumulo kwaviya Isiku iyo ikala siku
ng'hulu. Ivo wanpula Pilato magulu ya
wanhu wawo wowawambigwe mumsalaba
ibenigwe, na mitufi yawo ihulumusigwe.
32 Ivo wakalizi wahita, wabena magulu
ya munhu wa mwanduso yoyawambigwe
mumsalaba hamwe na Yesu, na maabaho
wabena magulu ya ija munhu imwenga.
33 Mbali viwafikile kwa Yesu, wamuwona
kadanganika kamala, ivo hawambenile bule
magulu yake. 34 Mkalizi imwe kamuhoma
Yesu na mgoha mulubavu. Bahobaho ilawa
damu na mazi. 35 Munhu ija yawonile chiya
chilawilile kachilongela ukalangama mu-
ladi chitogole. Na chiya chiyachilongele
cha kweli, na kovimanya kolonga kweli.
36 Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile ya-
timie, “Habule hata vuha jake dimwe don-
dadibenigwe.” 37 Iviya Yamaandiko Yelile
yolonga, “Wezamulola munhu ija yowa-
muhomile.”

Yesu kowandigwa mdileme

(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Hamwande, Yosefu yoyalawile chi-
langulizi wa Wayahudi wa dibululu da
Alimasaya kampula Pilato yamwine mtufi
wa Yesu. Yosefu kakala mwanahina
wa Yesu kwa chinyele kwaviya kakala
kowadumba Wayahudi. Pilato kamtogolela,
ivo Yosefu kausola, kahita nawo. 39 Yosefu
kailongoza na Nikodemo, munhu ija
yoyahitile kwa Yesu ichilo baho umwaka.
Nikodemo kakala yagalile mavuta vibaba
malongo matatu, yatibwilizigwe na
manemane na ubani. 40 Walusola lukuli
lwa Yesu, wauzingiliza sanda hamwe na
yaja yamavuta ya kunung'hila ya ichihendo
cha Wayahudi cha kuwanda. 41 Hanhu haja
hoyawambigwe Yesu hakala na mgunda,
na muna umgunda uwo kukala na tuka
da sambi, habule munhu yawandigwe
muna dituka ijo. 42 Kwaviya dikala Isiku
ya Wayahudi Kuisasala, na kwaviya leme
dikala habehi, wawika lukuli lwa Yesu umo.

20

Leme muhala
(Masayo 28:1-8; Maliki 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Imitootondo siku ya mwanduso ya
juma, kung'hali hakunakunguzuka, Maliya
Magidalena kahita kuna dituka na kadi-
wona dibwe dibimbilisigwa kulawa kuna
ulwivi lwa dituka. 2 Kahita yokimbila mbaka
kwa Saimoni Petili na kwa ija mwanahina
imwenga yoyalondigwe na Yesu, kawalon-
gela, "Wausola mtufi wa Mndewa kuna
dileme, na hachivimanyile wawika kulihi!"
3 Maabaho Petili hamwe na ija
mwanahina imwenga wahita kuna di-
tuka. 4 Wose waidi wakimbila, mbali ija
mwanahina imwenga kakimbila kumfosa
Petili na kandusa kufika kuna dileme.
5 Kainama na kusungulila mgati, kawona
sanda, mbali hengile mgati bule. 6 Maabaho
Saimoni Petili, yakalile kuchisogo chake
kafika na kwingila leme. Kawona sanda 7 na
chitambala chiyazingiliziligwe Yesu nditwi.
Chitambala icho hachikalile na sanda
bule, mbali chikala chikuigwa hamgwazo
chiidumwe. 8 Maabaho mwanahina ija
imwenga yoyanduse kufika kuna dileme
iviya kengila mgati, kawona na katogola.
9 Wakala wang'hali hawanavimanya
Yamaandiko Yelile viyalongile kuwa Yesu
kolondeka yazilibuke. 10 Maabaho wanahina
waja wabwela ukaye yawo.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena
(Masayo 28:9-10; Maliki 16:9-11)

11 Maliya kakala kema kunze ya dileme
kolila. Viyakalile yang'hali yolila, kainama
na kusungulila mdileme, 12 kawawona
wasenga wa kuulanga waidi, wayawala
viwalo vizelu chwee, wakala hanhu
haukalile mtufi wa Yesu, imwe hadikalile
iditwi na imwe hayakalile yamagulu.
13 Watumigwa waja wamuuza, "Mama,
habali kwolila?"
Nayo kawedika, "Wamsola Mndewa
wangu, na sivimanyile bule wamwika
kulihi."
14 Maabaho Maliya kahiduka kuchisogo,
kamuwona Yesu kema mbali havimanyile
kuwa kakala Yesu. 15 Yesu kamuuza, "Mama,
kwolilila choni? Kwonzahila yelihi?"
Maliya kagesa iyo ni mkalizi wa ichizi, ivo
kamulongela, "Mwenevale, one kumsola,
nongele kumwika kulihi nihite nikamsole."
16 Yesu kamulongela, "Maliya!"
Maliya kamuhindukila, kamulongela
kwa Chiyebulaniya, "Laboni!" Fambulo
jake, "Mfundiza."
17 Yesu kamulongela, "Sekeunyamhe,
kwaviya ning'hali sinahita bule kwa Tata
kuulanga. Mbali hita ukawalongela ndugu
zangu niye nohita kwa Tati yangu na Tati
yenu, Mulungu wangu na Mulungu wenu."
18 Ivo Maliya Magidalena kahita.
Viyawafikle wanahina, kawalongela,
"Nimuwona Mndewa!" Iviya kawalongela
chila chiyalongiligwe na Yesu.

Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Viikalile chigulogulo muna isiku ya
mwanduso ya juma, wanahina wakala wait-
ing'hana hamwe mwiikaye. Zinyivi zikala
zihindigwe kwaviya wakala wowadumba
vilangulizi wa Wayahudi. Maabaho Yesu
keza, kema hagati yawo, kawalongela,
"Mukale kwa tindiwalo!" 20 Viyakomeleze
kulonga yayo, kawalagusila makono yake
na lubavu lwake. Wanahina wadenelela
nani kwaviya wamuwona Mndewa. 21 Yesu
kawalongela kaidi, "Mukale kwa Tindiwalo.
Fana viya Tata viyanhumile niye, na
niye nomtumani mweye." 22 Maabaho
kawahumulila, kawalongela, "Hokeleni
Muhe Yelile. 23 One muhawalekelela wanhu
uhasanyi wawo, wezalekeleligwa, mbali
one hamuwalekelele, hawezalekeleligwa
bule."

Yesu na Tomasi

24 Mwanahina imwe mwa waja wanahina
longo na waidi, Tomasi yoyatangigwe
Mbasa hawile baho bule Yesu viyezile.
25 Ivo wanahina wamwenga wamulongela,
"Chimuwona Mndewa!"
Mbali Tomasi kawedika, "One sizaziwona
ng'hovu za misumali muna yamakono yake
na kwika chidole changu muna zing'hovu
izo, na kwika makono yangu muna ulubavu
lwake, sizahuwila bule."
26 Vizifikile siku nane, wanahina wait-
ing'hana hamwe kaidi mnyumba. Tomasi
kakala nawo. Nyivi zikala zihindigwe,
mbali Yesu keza, kema hagati yawo,
kawalongela, "Mkale kwa Tindiwalo!"
27 Maabaho Yesu kamulongela Tomasi, "Ika
chidole chako hano, na ulole makono

yangu. Maabaho golosa mkono wako uwike
mulubavu lwangu. Sekeuleme kutogola,
togola!"
28 Tomasi kamwidika, "Mndewa wangu na
Mulungu wangu!"
29 Yesu kamulongela, "Vino kutogola
kwaviya kuniwona? Wamweda waja woni-
togola bila kuniwona!"

Lungilo da chitabu chino

30 Yesu viyakalile na wanahina wake,
katenda mauzauza mengi, mauzauza
yamwenga hayandikigwe bule muna
ichitabu chino. 31 Mbali mbuli zino
zandikigwa muladi mutogole kuwa Yesu
niiyo Chilisito, Mwana wa Mulungu na kwa
kumuhuwila muwe na ugima kwa zina jake.

21

Yesu kowalawilila wanahina saba

1 Hamwande Yesu kawalawilila kaidi
wanahina wake mumgwazogwazo mwa
dilamba da Tibeliya. Ilawilila vino,
2 Saimoni Petili, na Tomasi yoyatangigwe
Mbasa, na Nasanayeli mkaya wa Kana mwi
isi ya Galilaya, na wana wa Zebedayo,
hamwe na wanahina wamwenga waidi
wa Yesu wakala hamwe. 3 Saimoni Petili
kawalongela, "Nohita kuvuwa somba."

Wamulongela, "Na cheye chohita na
weye." Ivo wahita wakwela ngalawa,
mbali chilo chiya chose hawapatile chinhu
chochose. 4 Vikwanduse kukunguzuka,
Yesu kema haingema ya dilamba, mbali
wanahina hawavimanyile bule kuwa kakala
Yesu. 5 Maabaho Yesu kawauza, "Wanike!
Mwabule somba yoyose?"

Wamwidika, "Ona! Chabule."

6 Maabaho Yesu kawalongela, "Yaseni
lwavu lwenu ubanzi wa kulume wa
ngalawa, na mwizavuwa somba." Ivo wasa
lwavu mmazi, na hawadahile kukwega
lwavu kwaviya wapata somba wengi nani.

7 Maabaho mwanahina ija yoyalondigwe
na Yesu kamulongela Petili, "Ino Mndewa."
Bahobaho Petili viyahulike munhu ija
kakala Mndewa, kayawala walo jake,
kwaviya kakala kadivula diwalo, kaibwanha
mmazi. 8 Wanahina wamwenga weza
muna ingalawa kwaviya hawakalile
kutali bule na isi inyalile, mbali wakala
utali wa magulu gana, wakwega lwavu
lumemile somba. 9 Viwafikile isi inyalile,
wawona moto wa makala, somba na
magate vikigwa mchanyha yake. 10 Yesu
kawalongela, "Galeni somba wamwenga
womuwavuwile."

11 Saimoni Petili kengila mwi ingalawa,
kalusola ulwavu mbaka kuna isi inyalile.
Lumema somba wakulu gana dimwe ma-
longo matano na watatu. Ingawa kukala
na somba wengi, lwavu haludumuke bule.
12 Yesu kawalongela, "Izoni muje." Hab-
ule mwanahina yamuuzile, "Weye kwa
yelihi?" kwaviya wammanya kakala Mn-
dewa. 13 Yesu keza, kasola gate, kaweng'ha.
Iviya kasola somba, kaweng'ha.

14 Ino ikala mwanza wekatatu Yesu
kuwalawilila wanahina wake kusongela
viyazilibuke.

Yesu na Petili

15 Viwakomeleze kuja, Yesu kamuuza Sai-
moni Petili, "Saimoni mwana wa Yohana,
vino kwonilonda niye kufosa wano?"

Saimoni Petili kamwidika, "Ona, Mn-
dewa weye kwovimanya kuwa nokulonda."

Yesu kamulongela, "Walolese wana
ng'hondolo wangu."

16 Maabaho Yesu kamuuza mwanza
wekaidi, "Saimoni mwana wa Yohana, vino
kwonilonda?"

Kamwidika, "Ona, Mndewa weye kwovi-
manya kuwa niye nokulonda."

Yesu kamulongela, "Walolese wana
ng'hondolo wangu." 17 Yesu kamuuza kaidi
lweketatu, "Saimoni mwana wa Yohana,
vino kwonilonda?"

Saimoni Petili kawona usungu
kwaviya Yesu kamuuza lweketatu, "Vino
kwonilonda?" Kamwidika, "Mndewa,
kwovimanya chila chinhu, kwovimanya
kuwa niye nokulonda."

Yesu kamulongela, "Walolese wana
ng'hondolo wangu. 18 Nokulongela kweli,
viukalile mbwanga, kuiyawala mwenyewo
na kuhita hanhu houlonda. Mbali
vondauwe mulala, kwizayagolosa makono
yako na munhu imwenga kezakufunga
na kukugala hanhu huhalonda." 19 Yesu
kalonga vino kulagusa Petili vondayadan-
ganike na kumtunhiza Mulungu. Maabaho
kamulongela Petili, "Niwinze!"

Yesu na ija mwanahina yoyamulondile

[20] Petili kahinduka, kamuwona ija
mwanahina yalondigwe na Yesu kowaw-
inza. Mwanahina ino iyo ija lusita vi-
wakalile woja ndiya ya ichilo kakala habehi
nani na Yesu na kumuuza, “Mndewa,
vino yelihi yondayakubiduke?” [21] Petili
viyamuwonile, kamuuza Yesu, “Mndewa,
vilihi munhu ino?”
[22] Yesu kamwidika, “One nolonda yakale
mgima mbaka vondanibwele, vino na weye
yokufunya choni? Weye niwinze niye!”
[23] Ivo mbuli izo zenela kwa wandugu
kuwa mwanahina ino hezadanganika bule.
Mbali Yesu halongile kuwa mwanahina
ino hezadanganika bule, ila kalonga, “One
nolonda yakale ngima mbaka vondanib-
wele, vino na weye yokufunya choni?”
[24] Ino iyo mwanahina yoyalongile mbuli
zino zose na kuzandika, na cheye chovi-
manya zino zialongile ni za kweli.

Uhelelo

[25] Yesu katenda vinhu vingi. One chila
chinhu chiyatendile chihandikigwe, isi
yose sigambeiwe na hanhu ha kwika vitabu
vandikigwe.

SANG'HANO ZA WATUMIGWA
Ulongozi

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa ni simo za mwanduso wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na viya viyenele Mbuli Inogile kwandusila Yelusalemu na Yudeya na Samaliya hata kugendelela, fana viya Yesu viyawalongele wanahina wake yang'hali kusoligwa kuulanga muna Sang'hano za Watumigwa 1:8. Chitabu chino chandikigwa na Luka ija yandike Mbuli Inogile ya Luka. Yeye kakala mganga na iviya kaiteganya ng'hani muna ukwika vinogile vinhu. Luka kasang'hanila Mbuli Inogile ya Luka na chitabu cha Sang'hano za Watumigwa kwa kumwandikila mwenevale Tofili yoyakalile Muyunani muna 1:1, mbali vitabu vino vosonhela kwa wanhu wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na Wagiliki na Wayahudi.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 60-64 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwaviya chitabu chokomelezela yang'hali Paulo hanalavigwa bule muna ichifungo. Iviya Luka kagenda miyanza mingi na Mtumigwa Paulo na yodahika kandika Sang'hano za Watumigwa muna dibululu da Amtiokiya. Sanghano za Watumigwa ni magendelelo ya Mbuli Inogile yandikigwe na Luka yokwandusa na Yesu kwiita mchanyha kuulanga. Lungilo da Luka kwandika ni fana viya da Mbuli yake Inogile. Kalonda Tofili na Wachilisito wowakalile wokongezeka wavimanye kuwa yaja yowafundizigwe na ivo kandika simo ya kweli ya ugima wa Yesu na kwenela kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa choching'ha masimwe ya wanhu wa bumbila da wahuwila wa mwanduso na chochilagusa vochilondeka kukala kwa kumuhuwila Yesu. Masimwe ya Watumigwa yochilagusa viya kutegemeya ludabwa wa Muhe Yelile muna ukweneza usenga wa Mbuli Inogile kwa wanhu wamwenga.

Yeliumo

1. Kwiza kwa Muhe Yelile kwa Wanahina na mwanduso wa kukula kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-8:1.
2. Kaidi yolonga magayo ng'hani ya bumbila na yokwenela Yelusalemu muna 8:2-12:23.
3. Maabaho yolonga Paulo kokwandusa mwanza wake wa mwanduso muna 12:24-14:28.
4. Iviya lundo doiting'hana Yelusalemu kuitogolela chilihi chochilondeka kwa wahuwila wa sambi muna 15:1-35.
5. Hamwande yolonga Paulo kohita mwanza wake wekaidi muna 15:36 - 18:22.
6. Maabaho Paulo kohita mwana wake weketatu muna 18:23-20:38.
7. Kaidi Paulo kogwiligwa uko Yelusalemu muna isula ya 21-26.
8. Kuhelelo Paulo kogaligwa isi ya Loma muna isula ya 27-28.

[1] Mwenevale Tofili. Muna ichitabu changu cha mwanduso, nyandika mbuli zose Yesu ziyatendile na kufundiza kusongela viyanduse usang'hano wake, [2] mbaka siku diya diyasoligwe kuhita kuulanga. Yang'hali hanasoligwa, kaweng'ha malagilizo kwa udaho wa Muhe Yelile watumigwa waja woyawasagule. [3] Kwa lusita lwa siku malongo mane hamwande ya ifa yake, Yesu kawalawilila miyanza mingi na kwa nzila nyingi kulagusa kuwa kweli kakala mgima. Wamuwona, nayo kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu. [4] Viyaiting'hane nawo, kawalagiliza vino, "Sekemulawe Yelusalemu, mbali mugozele chitumetume chonimulongeleni, chitumetume chiya choyawalaganile Tati yangu. [5] Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye siku ndodo hamwande mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile."

Yesu kosoligwa kuulanga
(Maliki 16:19-20; Luka 24:50-53)

[6] Watumigwa viwaiting'hane na Yesu, wamuuza, "Mndewa, vino lusita luno kwizawabwelezela Waisilaeli Ufalume?"

[7] Yesu kawalongela, "Lusita hebu msimu vikigwa kwa udaho wa Tati yangu, mweye siyo sang'hano yenu kuvimanya izakuwa zuwaki. [8] Mbali Muhe Yelile yahamwizilani, mwizahokela ludabwa, na mweye mwizakuwa wakalangama wangu uko Yelusalemu

na muna isi ya Yudeya na muna isi ya
Samaliya, na muna isi yose."
9 Viyakomeleze kulonga yayo kasoligwa
kuulanga, wose wakala womulola,
maabaho wingu dingubika muna yameso
yawo.
10 Viwakalile wang'hali wobunhula
yameso yawo kuulanga Yesu viyakalile
kosoligwa, bahobaho wanhu waidi wakalile
wayawale viwalo vizelu chwee wema
habehi yawo, 11 walonga, "Mweye wanhu wa
Galilaya! Habali mwima hano mobunhula
meso kuulanga? Yesu ino yoyasoligwe
kumwenu kuhita kuulanga, kezabwela
kaidi fana viyaviya vimumuwonile kohita
kuulanga."

Matiyasi kosaguligwa yasole nyafasi ya Yuda
(Masayo 27:3-10)

12 Maabaho watumigwa wabwela
Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa
Mizaituni, utali wa chilomita imwe kulawa
kuna dibululu. 13 Viwafikile kuna dibululu,
wengila muna ichiheleto cha uchanyha
chiwakalile wokala. Nawo wakala Petili na
Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo
na Tomasi na Batulomayo na Masayo na
Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni
Zeloti na Yuda mwana wa Yakobo. 14 Wawo
wose wagendelela kuiting'hana hamwe
kutosa hamwe na wanaake waja na Maliya,
mami yake Yesu, na wadodo zake Yesu wa
chilume.
15 Siku dimwe muna zisiku izo, kukala na
mting'hano wa wahuwila. Wahuwila wawo
wakala gana na malongo maidi. Petili kema
hagati yawo, kalonga, 16 "Ndugu zangu,
ilondeka Maandiko Yelile yatimiye, Muhe
Yelile kalonga kufosela Daudi na kalotela
mbuli za Yuda, yoyawalongoze wanhu waja
wowamgwilile Yesu. 17 Yuda kakala miyetu
kwaviya kasaguligwa muladi chisang'hane
nayo sang'hano ino."
18 Yeye kagula mgunda kwa zihela ziya-
patile kwa sang'hano yake ihile, kagwa
muna umgunda uwo, katulika na utumbo
wake wose ulawa kunze. 19 Wanhu wose wa
Yelusalemu wahulika mbuli izo, ivo muna
uulonzi wawo wautanga mgunda uwo Ake-
lidana, fambulo jake "Mgunda wa damu."
20 "Kwaviya yandikigwa muna Izabuli,
'Kaye yake ikale bule,
munhu yoyose sekeyakale muna ikaye iyo.'
Iviya yandikigwa,
'Munhu imwenga yamhe sang'hano yake.'
"
21 Ivo yolondeka kumsagula munhu imwe
kulawa muna iwanhu wailongoze na cheye
siku zose Mndewa Yesu viyakalile hamwe
na cheye, 22 kwandusila siku ziya Yohana
viyakalile yang'hali kobatiza, mbaka siku
diya Yesu viyasoligwe kulawa kumwetu
kuhita kuulanga. Munhu iyo kolondeka
yawe mkalangama miyetu wa kuzilibuka
kwa Yesu.
23 Ivo wasagula mazina maidi, Yosefu
yoyatangigwe Balisaba, iviya katangigwa
Yusito, na imwenga Matiyasi. 24 Maabaho
watosa, "Mndewa, weye koimanya mizoyo
ya wanhu wose. Lelo uchilaguse munhu
yelihi youmsagula muna iwanhu wano
waidi 25 yamhe sang'hano ya utumigwa
yoyailekile Yuda, ija yoyahitile hanhu
hake mwenyewo." 26 Maabaho wasagula
imwe mwa wawo waidi kwa kuwatowela
mhiya, na mhiya imgwila Matiyasi, nayo
kongezigwa muna iwatumigwa longo na
imwe.

2

Kwiza kwa Muhe Yelile

1 Isiku ya Pentekosite vidifikile, wahuwila
wose wakala waiting'hana hanhu hamwe.
2 Bahaja, wanhu wahulika mbumo kulawa
kuulanga fana mbumo wa mbeho wobuma
kwa ludabwa, nawo umemeza ikaye yose
yowakalile wanhu wawo. 3 Maabaho vi-
lawilila vinhu voviwoneka fana milambi ya
moto, navo vipwililika na kukala mchanyha
ya chila munhu. 4 Wose wamemezigwa
Muhe Yelile, wasonga kulonga kwa ulonzi
umwenga fana Muhe Yelile viyawadahize
kulonga.
5 Uko Yelusalemu kukala na Wayahudi
womnogeza Mulungu wowalawile chila isi
hasi ya ulanga. 6 Viwahulike mbumo
uwo, lung'husesa lukulu lwa wanhu waitin-
gana hamwe. Wose weduka kwaviya chila
munhu kawahulika walonga kwa ulonzi
wake mwenyewo. 7 Wazaganyika ng'hani,
walonga, "Vino wanhu wano wose wochi-
wahulika wolonga vino si Wagalilaya? 8 Lelo
yokuwaze chila imwe wetu kowahulika
wolonga kwa ulonzi wake mwenyewo?
9 Wamwenga chilawilila uko Palitiya na

Midiya na Elamu, wamwenga chilawilila
uko Mesopotaniya na Yudeya na Kapokiya
na Ponto na Asiya. [10] Filigiya na Pamfiliya,
Misili, na banzi za Libiya habehi na Chilene,
wamwenga walawilila Loma, [11] Wayahudi
na wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi
wowengile muna inzila ya kumsondelela
Mulungu ya Chiyahudi, wamwenga chi-
lawilila Chilete na Alabiya. Mbali ch-
eye chose chiwahulika wolonga kwa ulonzi
wetu wenyewo vinhu vikulu viyatendile
Mulungu." [12] Wose wazanywa na wengilwa
na mkangagile, waiuzagiza, "Vino mbuli
ino fambulo jake choni?"

[13] Mbali wanhu wamwenga wawazeha,
walonga, "Wanhu wano wakoligwa na di-
vai!"

Usenga wa Petili kwa wanhu

[14] Maabaho Petili kema hamwe na waja
watumigwa longo na imwe, kandusa kulu-
landulila lung'husesa, kalonga, "Wayahudi
wayangu, na mweye mose womukalile
hano Yelusalemu, lekeni niwalongele
na mweye mutegeleze goya chinilonga.
[15] Wanhu wano hawakoligwe bule fana
vimulonga. Sambi saa nhatu imitondo!
[16] Chino chochilawilile icho chiyalongile
Yoweli, mulotezi wa Mulugu,
[17] 'Mulungu kolonga,
Muna zisiku za uhelelo,
nizawetilila Muhe wangu wanhu wose,
Wana wenu wa chilume na wa chike
wezagong'onda usenga wangu.
Wabwanga zenu wezawona malaguso
na walala wezalota nzozi.
[18] Na wasang'hani wangu iviya,
wose wa chike na wa chilume
nizawetilila Muhe wangu muna zisiku izo,
nawo wezagong'onda usenga wangu.
[19] Nizatenda mawewedeka kuulanga,
na vilaguso muna isi,
kwizakuwa na damu na moto na mvuke wa
mosi.
[20] Zua dizagalusigwa kuwa ziza,
na mwezi wizagalusigwa kuwa mdung'hu
fana damu,
ing'hali hainafika Isiku ija ng'hulu na da
utunhizo da Mndewa.
[21] Chila munhu yonda yaditange zina da
Mndewa kezalopoligwa.'

[22] "Tegelezeni wanhu wa Isilaeli! Yesu
wa Nazaleti kakala munhu yeli na udaho,
yoyalagusigwe na Mulungu kumwenu
kwa nzila ya mawewedeka na vilaguso
na mauzauza yoyatendile Mulungu mgati
mmwenu kufosela yeye, fana mweye
wenyewo vimmanyile. [23] Kulawa mwan-
duso, Mulungu mwenyewo kwa lungilo
jake kalamula kuwa Yesu kezakwikigwa
muna yamakono yenu, mwizamkoma
kwa kuwaleka wanhu weli na uhasanyi
wamuwambe mumsalaba. [24] Mbali Mulungu
kamtenda Yesu yazilibuke kulawa kwa
wanhu wadanganike, kamkombola kulawa
muna usungu wa ifa kwaviya haidahike
bule ifa kumfunga. [25] Kwaviya Daudi
kalonga mbuli za Yesu vino,
'Nimuwona Mndewa haulongozi hangu
siku zose,
kwaviya yeye kahamwe na niye,
na niye sizadumba bule.
[26] Ivo moyo wangu wodeng'helela,
lulimi lwangu lolonga kwa kudeng'helela,
na lukuli lwangu lwizakala kwa kulolela,
[27] kwaviya hwizanileka kuzimu bule
hwizamuleka mtumigwa wako yelile ya-
wole muna dileme.
[28] Kunilagusa nzila yoilongoza kuna ugima,
na kwizanimemeza deng'ho kwaviya kwa-
hamwe na niye.'

[29] "Ndugu zangu, nolonda kuwalonge-
lani funhufunhu kwa mbuli zozimpatile
wasaho yetu Daudi. Yeye kadanganika na
kawandigwa, leme jake dabahano mbaka
diyelo. [30] Mbali kwaviya Daudi kakala mu-
lotezi wa Mulungu, kavimanya chiya Mu-
lungu chiyamulongele. Mulungu kailaha
kulonga kuwa kezamtenda imwe muna we-
lesi wake yakale muna ichigoda cha chi-
falume fana viya viyakalile Daudi. [31] Daudi
kawona chiya Mulungu chondayamtendele
hamwande, ivo kalonga mbuli za kuzilibuka
kwa Chilisito Mulopozi viyalongile,
'Hezalekigwa kuzimu bule,
wala lukuli lwake haluwola bule.'
[32] Mulungu kamzilibula ino Yesu, na ch-
eye wose cha wakalangama wa mbuli iyo.
[33] Yesu kenuligwa na kwikigwa ubanzi wa
kulume wa Mulungu, Tati yake. Kahokela
Muhe Yelile kulawa kumwake fana viyachi-
laganile. Maabaho kachigalila Muhe iyo, na
icho niicho chomuchiwona na kuchihulika
sambi. [34] Kwaviya siyo Daudi bule yoya-
soligwe kuhita kuulanga, mbali kalonga,

‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
kala ubanzi wangu wa kulume,
35 mbaka vondaniwatende wehi wako kuwa
chinhu cha kwikila magulu yako.’

36 “Lelo wanhu wose wa Isilaeli wavimanye kuwa kweli Mulungu kamtenda ino
Yesu yomumuwambile mumsalaba yawe
Mndewa na Chilisito Mulopozi.”

37 Wanhu viwahulike yano, wasomigwa
mizoyo yawo wamuuza Petili na watumigwa wamwenga, “Ndugu zetu, chitende
choni?” 38 Petili kedika, “Chila munhu
kolondeka yaleke uhasanyi wake na yabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito, Mulungu
keza mulekelelani uhasanyi wenu. Na mweye mwizahokela Muhe Yelile, chitumetume cha Mulungu. 39 Kwaviya chilagano
chiya chilaganiligwa kwa ichimu chenu na
wanenu na kwa wanhu wose wokala kutali,
kwa wanhu wose wotangigwa na Mndewa
Mulungu wetu.”

40 Petili kawasimulila mbuli zimwenga
nyingi ng'hani, kalonga, “Muilolopole
wenyewo kulawa muna welesi uno wihile.”
41 Wanhu wengi wazitogola mbuli zake na
wabatizigwa, na muna disiku diya wanhu
magana malongo matatu wongezeka muna
ulung'husesa. 42 Wano wose wagendelela
kufundizigwa na watumigwa wa Yesu,
kukala hamwe chindugu na kuja hamwe
na kutosa.

Viya wahuwila viwakalile

43 Watumigwa watenda vilaguso na
mawewedeko mengi mbaka chila munhu
kadumba. 44 Wanhu wose womuhuwila
Chilisito wagendela kuwa wamwe na
kuigolela vinhu vawo. 45 Wakala wogula
vinhu viwalinavo na waigolela hela
fana chila munhu viyalondile. 46 Chila
siku kwa moyo umwe wagendelela
kuiting'hana hamwe muna Ikaye ya
Mulungu, waja ndiya hamwe muna zikaye
zawo na wadeng'helela ndiya ya Mndewa.
47 Wamtogoza Mulungu na wanhu wose
wanogeligwa nawo. Chila siku Mndewa
kakala kowongezela wanhu wakalile
wolopoligwa.

3

Petili na Yohana womuhonya mbetembete

1 Siku dimwe saa kenda imisi, Petili na
Yohana wakala wohita kuna Ikaye ya Mulungu lusita lwa kutambika. 2 Lusita ulo
wanhu wakala wampapa munhu yakalile
mbetembete kulawa kwelekigwa kwake.
Chila siku wanhu wakala womwika munhu
iyo hana ulwivi lwa Kaye ya Mulungu, lolutangigwe “Lwivi lunogile” muladi yapule
chochose kwa waja wakalile wokwingila
muna Ikaye ya Mulungu. 3 Viyawawone
Petili na Yohana wokwingila muna Ikaye
ya Mulungu kawapula wamwing'he chinhu
chochose. 4 Peti na Yohana wambunhulila
yameso. Maabaho Petili kamulongela,
“Chilole!” 5 Nayo kawalola, kalolela kupata
chinhu chochose kumwawo. 6 Maabaho
Petili kamulongela, “Nabule hela wala zahabu, mbali nokwing'ha chiya chinili nacho, kwa zina da Yesu Chilisito wa Nazaleti, wime ugende!” 7 Maabaho kamwamha
mkono wake wa kulume na kamwinula.
Bahobaho magulu na mavindi yake viwa
na ludabwa. 8 Kazumha, kema kwa magulu
yake na kandusa kugenda genda. Maabaho
kengila nawo muna Ikaye ya Mulungu
kogenda na kozumha zumha na komtogoza Mulungu. 9 Wanhu wose wowakalile
baho viwamuwonile kogenda na kumtogoza Mulungu, 10 viwammanyile kuwa ni
yeye yakalile kopula habehi na “Lwivi
lunogile” lwa Ikaye ya Mulungu, wazanywa
kwa chiya chimulawilile.

Usenga wa Petili muna Ikaye ya Mulungu

11 Munhu iyo viyakali kohita na Petili
na Yohana, wanhu wose wazanywa na
wandusa kukimbilila hanhu hatangigwe
“Luhelengo lwa Solomoni.” 12 Petili viyawone ivo, kawalongela, “Wanhu wa Isilaeli, habali mwokwazanywa kwa chinhu
chino? Mbona mochibunhulila meso fana
cheye niiyo chimtendile munhu ino yadahe
kugenda kwa ludabwa lwetu wenyewo,
hebu kwaviya cheye chinoga haulongozi
ha Mulungu? 13 Mulungu wa Bulahimu
na Isaka na Yakobo, Mulungu wa wasaho
zetu, kamtunhiza Yesu msang'hani wake.
Mbali mweye mumsola muladi yakomigwe,
mumwika muna yamakono ya wakulu na
mumbela haulongozi ha Pilato, mbaka Pilato viyalondile kumulekele yahite,

14 “Kakala Yelile na kanoga, mbali mweye mumulema na mumulamba Pilato ya-

mulekelele munhu mkomaji. 15 Mumkoma
munhu ija yakalille mwanduso wa ugima,
mbali Mulungu kamzilibula na cheye ni
wakalangama wa mbuli iyo. 16 Ludabwa
lwa zina da Yesu ni ulo lumtendile munhu
ino yomumuwona na kummanya yahone.
Kadihuwila zina da Yesu. Kudihuwila zina
da Yesu kumtenda munhu ino yahone kweli
fana wanhu wose viwamuwone.
17 "Lelo, ndugu zangu Waisilaeli,
novimanya kuwa mweye na walangulizi
wenu mumtendela yano Yesu kwaviya
hamuvimanyile bule. 18 Mbali Mulungu
kakomeleza chila chiyalongile umwaka
kwa nzila ya walotezi wose, kuwa
ilondeka Chilisito wake yadununzigwe.
19 Samh'samheni na mumbwelele Mulungu,
muladi yamulekeleleni uhasanyi wenu.
Muhatenda ivo, 20 lusita lwa kongezigwa
ludabwa muna umuhe lokwiza kulawa
kwa Mndewa, nayo kezamtuma Yesu, yeli
Chilisito Mkombola, yomsaguliligwe.
21 "Kolondeka yakale kuulanga mbaka
lusita lwa kutendigwa vinhu vose kaidi
lufike, fana viya Mulungu viyalongile ku-
fosela walotezi wake welile wowakalile
umwaka.
22 "Musa kalonga, 'Mndewa Mulungu
wenu kezamgalilani mulotezi wake fana
viya viyanitumile niye, iyo kezalawa
kumwenu wenyewo. Molondeka kuhulika
chila chinhu chiyomulongelani. 23 Munhu
yoyose yolema kumuhulika mulotezi iyo
wa Mulungu, kezabaguligwa kulawa muna
iwanhu wa Mulungu na kezakomigwa.'
24 Walotezi wose wa Mulungu, kwandusila
Samweli na waja wose wezile hamwande,
iviya walonga mbuli za vinhu vilawilila
muna zisiku zino. 25 Chilagano cha Mulungu
kumwenu kufosela walotezi wake ni kwa
ichimu chenu, mweye mwa hanhu ha
lagano diyatendile Mulungu na wasaho
zenu. Fana viyamulongele Bulahimu,
'Kufosela welesi wako, nizawatemela mate
wanhu wose muna isi yose.' 26 Ivo Mulungu
kamsagula msang'hani wake na kamtuma
iyo teng'hu kumwenu muladi yamtemeleni
mate kwa kumtenda chila munhu yaleke
sang'hano zake zihile."

4

Petili na Yohana haulongozi ha dilundo da wakulu wa isi

1 Petili na Yohana viwakalile wang'hali
wolonga na wanhu, wakulu wa nhambiko
wamwenga na mkulu wa wakalizi wa Ikaye
ya Mulungu na Masadukayo wamwenga
wafika.
2 Wehilwa ng'hani kwaviya watumigwa
waja waidi wakala wowafundiza wanhu
kuwa Yesu kazilibuka. Iyo yolagusa kuwa
wanhu wowadanganike wezazilibuka.
3 Ivo wawagwila na waweka mchifungo
mbaka siku isondelele, kwaviya ikala
chigulogulo. 4 Mbali wanhu wengi
wowahulike usenga wawo wahuwila. Peta
ya walume wowahuwile ikala magana
malongo matano.
5 Siku isondelele, walangulizi wa
Wayahudi na walala na wafundinza
Malagilizo waiting'hana uko Yelusalemu.
6 Waiting'hana na mkulu wa nhambiko
Anasi na Kayafa na Yohana na Alekizanda
na wanhu wamwenga wowakalile wa
lukolo lwa mkulu wa nhambiko digogogo.
7 Wawemiza watumigwa waja haulongozi
hawo na wawauza, "Kwa ludabwa lulihi na
kwa zina da yelihi motenda mbuli zino?"
8 Petili kamemezigwa Muhe Yelile, kawa-
longela, "Walangulizi wa wanhu na walala,
9 one chihauzigwa diyelo chinhu chinogile
chiyatendiligwe mbetembete na viya viya-
honyigwe, 10 maabaho mweye wose na
wanhu wa Isilaeli muvimanye kuwa munhu
ino yemile hano haulongozi wenu ka-
hona kwa kufosela ludabwa lwa zina da
Yesu Chilisito wa Nazaleti, yomumuwam-
bile mumsalaba na Mulungu kamzilibula.
11 Ino iyo ija yolongigwa muna Yamaandiko
Yelile,

'Biki dowalemile wazenzi

sambi diwa mhanda ya mgomba.'

12 Yeye muhala yoyodaha kuchilopola,
habule munhu imwenga muna isi yose
yoching'higwe na Mulungu yoyodaha
kuchilopola."
13 Wanhu wa ichitala wazanywa viwa-
wonile ugangamalo wa petili na Yohana, na
kuwamanya kuwa ni wanhu hawasomile.
Wavimanya kuwa wawo wakala hamwe na
Yesu. 14 Mbali hawakalile na mbuli yoyose
ya kulonga, kwaviya wamuwona munhu
ija yoyahonyigwe kema haja hamwe na
Petili na Yohana. 15 Wawalongela walawe

kunze ya ichitala, maabaho wandusa kui-
longela wenyewo. 16 Waiuza, “Chiwatende
choni wanhu wano?” Wawo wedika, “Chila
munhu yokala Yelusalemu kovimanya uza-
uza dino dowatendile kumwawo, na cheye
hachidaha bule kubela. 17 Mbali muladi
mbuli ino sekeyenele mwa wanhu cholon-
deka chiwalemese waleke kulonga kaidi na
munhu yoyose kwa zina da Yesu.”
18 Ivo wawatanga kaidi muna ichiheleto
na wawalongela kuwa sekewalonge kaidi
wala sekewafundize kwa zina da Yesu.
19 Mbali Petili na Yohana wawedika, “Lamu-
leni mweye wenyewo kuwa dilihi dinogile
kutenda kwa Mulungu, kumtegelezani mw-
eye hebu kumtegeleza Mulungu. 20 Kwaviya
hachidaha bule kuleka kulonga mbuli ziya
zochiziwone na kuzihulika.” 21 Wawo vi-
wamalile kuwagoma kaidi, wawalekela na
wawaleka wahite. Ikala vidala kuwatagusa
kwaviya wanhu wose wakala womtunhiza
Mulungu kwa yaja yalawilile. 22 Munhu
ija yatendiligwe uzauza da kuhonyigwa
miyaka yake ikala ifosa malongo mane.

Wahuwila wotosa

23 Bahobaho Petili na Yohana vi-
walekeleligwe, wadibwelela bumbila jawo
na wawalongela chiya chiwalongeligwe na
wakulu wa nhambiko magogogo na walala.
24 Wahuwila viwahulike ivo, wose wailumba
hamwe na kutosa kwa Mulungu, walonga,
“Mkulu na mulumba wa ulanga na isi na
bahali na vose viliumo! 25 Kulonga kwa
Muhe Yelile kufosela wasaho yetu Daudi,
msang'hani wako, viyalongile,
‘Habali wanhu weli siyo Wayahudi wamema
ludoko?
Habali wanhu wopanga mipango ilibule
fambulo?
26 Wafalume wa isi waisasala goya,
na walangulizi waiting'hana hamwe,
wamuleme Mndewa na wamuleme Chilisito
wake.’
27 Kwaviya kweli Helode na Pontio Pilato
na wanhu weli siyo Wayahudi na wanhu
wa Isilaeli waiting'hana muna dibululu
dino kumduwila msang'hani wako Yelile
Yesu, youmtendile kuwa Chilisito Mu-
lopozi. 28 Waiting'hana muladi watende
vinhu viya viuilungile na kupanga ku-
lawa mwanduso kwa udaho wako na mal-
ondo yako. 29 Lelo Mndewa, kowona vi-
wochitenda chidumbe, uchitogolele cheye
wasang'hani wako chilonge usenga wako
bila kudumba. 30 Golosa mkono wako
uhonye, tenda vilaguso va mauzauza na
mawewedeko kwa zina da msang'hani wako
Yelile Yesu.”
31 Viwakomeleze kutambika, hanhu
hawaiting'hane hatingisika. Wose
wamemezigwa Muhe Yelile na wandusa
kugong'onda usenga wa Mulungu bila
kudumba.

Wahuwila wakala fana umwe

32 Bumbila da wahuwila wakala na
magesa yamwe na moyo umwe. Habule
hata imwe yalongile chino cha miyangu
hebu chino changu, mbali wose waigolela
chila chinhu. 33 Watumigwa wagendelela
kulonga kwa ludabwa mbuli ya kuzilibuka
kwa Mndewa Yesu, nayo Mulungu
kaweng'ha unovu wake. 34 Habule munhu
yoyose muna dibumbila yoyahungukiligwe
na chinhu. Wose wakalile na migunda
hebu kaye wavichuuza, na wagala zihela
kwa watumigwa, 35 weka magulu yawo
ha watumigwa, nawo wazigola kwa chila
munhu fana viilondeke
36 Yosefu, Mulawi yalawile Chipulo, watu-
migwa wamtanga Balinaba, fambulo jake,
“Munhu yogela moyo,” 37 kachuuza mgunda
wake, kasola zihela na kaweng'ha watu-
migwa.

5

Ananiya na Safila

1 Kukala na munhu imwe yatangigwe
Ananiya na mke wake Safila. Nawo
iviya wachuuza mgunda wawo. 2 Mbali
Ananiya kabagula hela zimwenga kafisa,
hela zisigale kazigala kwa watumigwa.
Mke wake kaimanya mbuli iyo. 3 Petili
kamulongela, “Ananiya, habali komulekela
Lufyende yakulangulize na kukutenda
umvwizile Muhe Yelile kwa kufisa
hela zimwenga ziupatile kwa kuchuuza
mgunda? 4 Umgunda viukalile ung'hali
hunauchuuza, ukala wako, viukomeleze
kuchuuza, zihela zikala zako. Lelo
habali kulamula kutenda chinhu icho?
Humvwizile munhu bule mbali kumvwizila
Mulungu!” 5 Bahobaho Ananiya viyahulike
ivo, kagwa hasi, kadanganika. Wanhu
wose wowahulike mbuli iyo wadumba
ng'hani. 6 Wabwanga weza, walufumba

sanda lukuli lwake na walulava kunze,
maabaho waluwanda.
7 Masaa matatu hamwande, mke wake
kengila, havimanyile bule chinhu chilaw-
ilile. 8 Petili kamulongela, “Nilongele, zino
izo hela zose zimpatile weye na mulume
wako kwa kuchuuza mgunda?”
Nayo kedika, “Ona, ivo.”
9 Petili kamulongela, “Habali weye na
mulume wako mulamula kumgeza Muhe
wa Mndewa? Walume wowamuwandile
mulume wako sambi wabahano hana ul-
wivi, nawo wezakusola na weye iviya!”
10 Bahobaho kagwa hasi hana yamagulu ya
Petili na kadanganika. Wabwanga waja vi-
wengile, wamuwona kadanganika, ivo wa-
mulava kunze na wamuwanda habehi na
mulume wake. 11 Bumbila da wahuwila wa
Chilisito jose na wanhu wamwenga wose
wowahulike mbuli izo wadumba ng'hani.

Mauzauza na mawewedeko

12 Vilaguso va mauzauza vingi na
mawewedeko vitendigwa na watumigwa
kwa wanhu. Wahuwila wose waiting'hana
muna Uluhelengo lwa Solomoni. 13 Wanhu
wakala wowalonga vinogile, hata ivo
habule munhu yoyose yeli kunze ya
bumbila ijo yagezile kwingila muna
dibumbila ijo. 14 Mbali wanhu wamuhuwile
Mndewa wakala wokongezeka ng'hani,
wake kwa walume. 15 Kwa ichimu cha
mauzauza yoyatendigwe na watumigwa,
wanhu wakala woweka watamu muna
zinzila na kuwagoneza muna yamakomwa
na muna yamalili muladi Petili ya-
hafosa muhavu sisila jake diwadalise
wamwenga. 16 Lung'husesa lwa wanhu
weza kulawa kuna yamabululu yeli habehi
na Yelusalemu, wawagala watamu na
wanhu wowakalile na vinyamkela, nawo
wawahonya wose.

Watumigwa wogazigwa

17 Maabaho mkulu wa nhambiko di-
gogogo na wayage wakalile wa chibumbila
cha Masadukayo wa hanhu haja, wawa-
wonela migongo watumigwa. 18 Wawagwila
watumigwa na waweka muna ichifungo.
19 Mbali ichilo msenga wa kuulanga wa
Mndewa kavugula ulwivi lwa ichifungo,
kawalava watumigwa kunze na kawa-
longela, 20 “Hiteni mkeme muna Ikaye
ya Mulungu, mukawalongele wanhu
wose mbuli ya ugima uno wa sambi.”
21 Watumigwa watogola, vikukunguzuke
wengila muna Ikaye ya Mulungu na
wandusa kufundiza.
Mkulu wa nhambiko digogogo na wayage
wawatanga hamwe wanhu wose wa ichitala
na walangulizi wa Wayahudi, maabaho
wawatuma wanhu muna ichifungo wawa-
gale watumigwa waja. 22 Mbali wakulu
viwafikile, hawawafikile bule wasang'hani
muna ichifungo. Ivo wabwela kuna
Ichitala na walonga, 23 “Vichifikile kuna
ichifungo, chifika ulwivi luhindigwa na
wakalizi wose wokaliza ulwivi. Mbali
vichifungule ulwivi, hachifikile munhu
yoyose mgati!” 24 Wakulu wa nhambiko
magogogo na Mkulu wa wakalizi wa
Kaye ya Mulungu viwahulike mbuli
iyo wazanywa kwa chiya chiwalawilile
watumigwa. 25 Maabaho munhu kengila
mgati na kawalongela, “Tegelezeni! Wanhu
womuwekile muna ichifungo wamuna
Ikaye ya Mulungu wofundiza!” 26 Ivo mkulu
wa wakalizi na wayage wahita na wawasola
watumigwa. Hawasang'hanile ludabwa,
kwaviya wadumba wanhu sekewawatowe
na mabwe. 27 Wawagala watumigwa na
wawemiza haulongozi ha ichitala, mkulu
wa nhambiko kawauza,
28 “Chimulongelani sekemufundize kwa
zina da munhu ino, mbali loleni chiya
chimtendile! Mupwililisa mafundizo yenu
Yelusalemu yose na molonda kulonga kuwa
cheye chimtenda munhu ija yadanganike!”
29 Petili na waja watumigwa wamwenga
wedika, “Cholondeka chimuhulike Mu-
lungu, siyo wanhu. 30 Mulungu wa wasaho
zetu kamzilibula Yesu, vimukomeleze
kumkoma kwa kumuwamba munaumsal-
aba. 31 Mulungu kamwinula mbaka ubanzi
wake wa kulume kuwa Mulangulizi na
Mulopozi, kuwatenda wanhu wa Isilaeli
wasamhe muladi Mulungu yawalekelele
uhasanyi wawo. 32 Cheye ni wakalangama
wa mbuli zino, cheye na Muhe Yelile, yeli
chitumetume cha Mulungu kwa wanhu
womuhulika.”
33 Wanhu wa ichitala viwahulike ivo,
wehilwa ng'hani na walonda wawakome
watumigwa. 34 Mbali imwe wawo, Mfal-
isayo yatangigwe Gamaliyeli, yoyakalile
Mfundiza Malagilizo na kadumbigwa
na wanhu wose, kema muna ichitala.

Kawalongela watumigwa wekigwe kunze
lusita luguhi. 35 Kawalongela wanhu wa
ichitala, “Mweye Waisilaeli wayangu,
muiteganye kwa chinhu chimuwatendela
wanhu wano! 36 Umwaka chidogo kukala
na munhu imwe zina jake Seuda, kalonga
kuwa yeye ni mkulu, na walume magana
mane wamsondelela. Mbali kakomigwa na
wanhu wake wose wapwililika na bumbila
jake jose dimala. 37 Maabaho Yuda wa
Galilaya kalawilila chipindi cha kupeta
wanhu, kalanguliza lung'husesa, mbali na
yeye iviya kakomigwa, na wanhu wose
wowamsomdelele wapwililika. 38 Lelo
nowalongela muyepule na wanhu wano
kwa kuwa mbuli ino hebu usang'hano uno
wahawa ulawa kwa munhu wizabeneka,
39 mbali uhawa ulawa kwa Mulungu, mweye
hamwizadaha bule kuwatenda wanhu
wano waleke, iviya mwizakuwa momulema
Mulungu!”

Wanhu wose wa ichitala wamtogola
Gamaliyeli.

40 Wawatanga watumigwa mgati na
wawalanha mibalati na kuwalongela seke-
wafundize kaidi kwa zina da Yesu, maabaho
wawalekelela wahite. 41 Watumigwa vi-
wasegele kuichitala wadeng'helela kwaviya
wawona walondeka wapate chinyala kwa
ichimu cha zina da Yesu. 42 Chila siku
wagendelela kufundiza na kupeta Mbuli
Inogile ya Yesu Chilisito Mulopozi muna
Ikaye ya Mulungu na muna zikaye za
wanhu.

6

Watazi saba

1 Hamwande, wanhu wowamuhuwile
Yesu viwakalile wokongezeka, kulaw-
ilila kulongelela hagati ya Wayahudi
wowolonga Chigiliki na waja wolonga
Chiyebulaniya. Waja wolonga Chigiliki
walongelela kwaviya wagane wawo wakala
wozimizigwa chila siku muna ukugoleligwa
ndiya. 2 Ivo waja watumigwa longo na waidi
wawatanga bumbila jose da wanahina
na wawalongela, “Havinogile bule cheye
kuleka kupeta Mbuli Inogile ya Mulungu
muladi chitende sang'hano ya kugola
ndiya. 3 Ivo ndugu zetu, saguleni wanhu
saba vimwili wowomanyika kuwa wamema
Muhe Yelile na weli na ubala, na cheye
chizaweng'ha sang'hano iyo. 4 Cheye
wenyewo chizatosa lusita lose na kutenda
sang'hano ya kupeta Mbuli ya Mulungu.”

5 Bumbila jose hamwe na watumigwa
wamtogoza Mulungu. Ivo Wawasagula
Sitefano, munhu yeli na uhuwilo na
yamemile Muhe Yelile hamwe na Filipo,
Polokolo na Nikanoli na Timona na Pali-
mena na Nikolayo yoyalawile Antiyokiya
na munhu yoyengile muna inzila ya
kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi.
6 Waweka haulongozi ha watumigwa,
nawo wawatambikila na wawekila makono
mchanyha yawo.

7 Ivo Mbuli ya Mulungu igendelela kup-
wililika. Wanahina wongezeka ng'hani uko
Yelusalemu, na wakulu wa nhambiko wengi
watogola uhuwilo.

Sitefano kogwiligwa

8 Mulungu kamulagusa unovu wake
ng'hani Sitefano na kumwing'ha lud-
abwa, katenda mauzauza makulu
na mawewedeko mgati mwa wanhu.
9 Maabaho wanhu wamwenga wowakalile
wa sinagogi doditangigwa Mahulu na
da Wachilene na da Waisikandaliya na
wamwenga wawo wa Chilikiya na Asiya,
wasegela wadahe kuibishila na Sitefano.
10 Mbali Muhe Yelile kamwing'ha Sitefano
ubala viyakalile kolonga, hawadahile
kuihasanya nayo. 11 Ivo wawasongeza
wanhu wamwenga walonge, “Chimuhulika
Sitefano kolonga mbuli za kuwaliga
Musa na Mulungu.” 12 Kwa kutenda
ivo, wawakong'hela wanhu na walala na
wafundiza Malaglizo. Ivo wamgwila Site-
fano na wamgala haulongozi ha ichitala.
13 Maabaho wawagala wakalangama wa
uvwizi wowalongile, “Munhu ino haleka
kulonga mbuli zihile kwa Ikaye ya Mulungu
na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa. 14 Chimuhulika kolonga kuwa
Yesu ino wa Nazaleti kezabananga Ikaye
ya Mulungu na kugalusa vihendo vose
vochihokele kulawa kwa Musa!” 15 Wanhu
wose wakalile muna ichitala wambunhulila
meso Sitefano na wawona kuwa chihanga
chake chilinga fana chihanga cha msenga
wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa Ichitala

1 Mkulu wa nhambiko digogogo kamuuza
Sitefano, “Vino Mbuli zino za kweli?”
2 Sitefano kedika, “Ndugu zangu na
tati zangu, nitegelezeni! Wasaho yetu
Bulahimu viyakalile yang'hali hanahita
kukala Halani, Mulungu wa utunhizo
kamulawila kuna isi ya Mesopotaniya,
3 kamulongela, ‘Leka kaye yako na isi yako.
Hita kuna isi yondanikulaguse.’ ”
4 Ivo
kaileka isi yake na kahita kukala kuna isi ya
Halani. Tati yake Bulahimu viyadanganike,
Mulungu kamulava muna isi ino imukala
sambi.
5 Mulungu hamwing'hile Bulahimu
hata hanhu hamwe muna isi ino hawe
hake, hata ivo kamwing'ha uhadi wa
kumwing'ha iisi ino iwe yake na welesi
wake vikalile siku izo kakala kabule mwana.
6 Mulungu kamulongela, “Wanago weza-
galigwa kuna isi yoitawaligwa na wanhu
wamwenga, uko wezatendigwa watumwa
na wezatendigwa vihile kwa miyaka
magana mane.”
7 Mbali niye nizawatagusa
wanhu wa isi yondaisang'hanile kuwatenda
mweye watumwa. Maabaho nizawalava
wanhu wa welesi wenu muna isi iyo
nawo wezanitambikila niye hanhu hano.
8 Maabaho Mulungu kamwing'ha Bulahimu
lagano da kwingiza ulungwana. Bulahimu
kamwingiza ulungwana Isaka siku ya nane
hamwande ha kuvumbuka kwake. Na Isaka
iviya kamwingiza ulungwana mwanage
Yakobo, na Yakobo kawatendela ivo ivo
wasaho zetu longo na waidi.
9 Waja wasaho zetu wamuwonele
migongo Yosefu, wamchuuza yawe
mtumwa muna isi ya Misili. Mbali Mulungu
kakala hamwe nayo,
10 Kamulava muna
uzidilwa wake wose. Yosefu viyalawilile
yang'hali kulawilila mfalume wa Misili,
Mulungu kamwing'ha nzewele na ubala
haulongozi ha mfalume wa Misili, nayo
kamtenda yawe mtawala wa Misili na kaye
yake yose.
11 Maabaho kulawilila nzala
ng'hulu muna isi ya Misili na Kanani,
iwatenda wanhu wazidilwe ng'hani.
Wasaho zetu hawadahile bule kupata ndiya
yoyose.
12 Ivo Yakobo viyahulike kuwa
uko Misili kuna ndiya, kawatuma wanage
na wasaho zetu wahite uko Misili kwa
mwaza wa mwanduso.
13 Muna umwanza
wekaidi Yosefu kawalongela ndugu zake,
na mfalume wa Misili kawamanya ndugu
zake.
14 Yosefu katuma wanhu kumtanga
tatiyake Yakobo na ndugu zake wose
kwiza kumwake, wanhu malongo saba
na watano weze.
15 Ivo Yakobo kahita
Misili, uko yeye na wasaho zetu wamwenga
wadanganika,
16 Mitufi yawo igaligwa
mbaka Shekemu, iwandigwa muna dileme
diyagulile Bulahimu kulawa kabila da
Hamoli kwa chiyasi fulani cha hela.
17 Lusita ulo vilufikile lwa Mulungu
kufikiza lagano diyamwing'hile Bulahimu,
lung'husesa lwa wanhu kuja Misili
longezeka ng'hani.
18 Kuuhelelo mfalume
hammanyile bule Yosefu kandusa kutawala
uko Misili.
19 Kawatendela vihile wanhu
wa isi yetu na kawawonela wasaho zetu,
wawawangiliza waweke kunze wana
wawo wadoododo wakomigwa.
20 Musa
kelekigwa siku izo, mwana yanogile
ng'hani. Kelekiligwa muna ikaye kwa
miyezi mitatu,
21 viyalavigwe kunze ya kaye,
mndele wa Falao kamsola, kamulela fana
mwanage.
22 Musa kafundizigwa ubala
wose wa Misili, kakala galu wa mbuli na
sang'hano
23 Musa viyakalile na chimo cha
miyaka malongo mane, Musa kalamula
kuhita kuwalola ndugu zake Waisilaeli.
24 Kamuwona ndugu yake kotendigwa
vihile na Mmisili, Musa kahita kumtaza
na kumulihila ludoko kwa kumkoma
Mmisili ija.
25 Kagesa kuwa wanhu wayage
wahavimanyile kuwa Mulungu kamtuma
yeye kuwakombola, mbali hawavimanyile
bule.
26 “Siku isondelele kawawona Waisilaeli
waidi woitowa, kalonda kuwatenda wakale
kwa tindiwalo, kawalongela, ‘Mweye ni
wandugu, habali molonda kuitenda vihile
wenyewo?’
27 Mbali munhu ija yakalile
yomtenda vihile miyage kamsung'ha Musa,
kalonga, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa
mtawala na mulamuzi wetu?’
28 ‘Kolonda
kunikoma niye, fana viya viumkomile
Mmisili igolo ifosile.
29 Musa viyahulike
ivo kakimbila, kahita kukala muna isi ya
Midiyani, uko kapata wana waidi.
30 “Viifosile miyaka malongo mane,
msenga wa kuulanga kamulawilila Musa
kuna imbago yoikalile yokwaka moto
kuja kudibwilingu, habehi na lugongo
lwa Sinayi.
31 Musa kazanywa kwa chiya
chiyawone, kahita habehi na imbago
muladi kulola goya. Mbali kahulika dizi

da Mndewa, [32] 'Niye ni Mulungu wa tati
zako, Mulungu wa Bulahimu, Isaka na
Yakobo.' Musa kagudema kwa kudumba
na hagendelele kulola kaidi. [33] Mndewa
kamulongela, 'Vula vilatu vako kwaviya
hanhu hano howimile hela. [34] Niyawona
yehile yowatendiligwa wanhu wangu kuja
Misili. Nihulika chililo chawo, na niye
niza kuwatenda wailegehe. Ivo izo sambi,
nizakutuma Misili.'

[35] "Ino Musa iyo ija wanhu wa Isilaeli
wamulemile, viwamulongele, 'Vino yelihi
yakwikile weye kuwa mtawala na mula-
muzi wetu?' Kufosela msenga wa kuulanga
ija yoyamulawile Musa muna ichibago
chochikalile chokwaka moto kudibwilingu,
Mulungu kamtuma iyo Musa yawe mu-
langulizi na mkombola. [36] Kawalanguliza
waja wanhu walawe Misili kwa kutenda
mauzauza mengi, muna isi ya Misili muna
Bahali ya Siliya na muna dibwilingu kwa
lusita lwa miyaka malongo mane kudib-
wilingu. [37] Musa iyo yoyawalongele wanhu
wa Isilaeli, 'Mulungu kezamgalilani mu-
lotezi fana niye kulawa muna iwandugu
zenu.' [38] Waisilaeli viwaiting'hane hamwe
kuja kudibwilingu, Musa kakala uko hamwe
na wasaho zetu na msenga wa kuulanga
ija yoyalongile na bumbila kuja kuna ulu-
gongo lwa Sinayi, iyo yoyeng'higwe mbuli
za ugima yaching'he cheye.

[39] "Mbali wasaho zetu walema kumuhu-
lika, wamsung'ha kutali na wagesa kuwa
wezabwela Misili. [40] Wamulongela Haluni,
'Chitendele milungu yonda ichilongoze
muna inzila, kwaviya hachimanyile bule
chochimulawilile Musa, yoyachilavile
Misili.' [41] Ivo wasongola nyang'hiti ya
dang'ang'a da ng'ombe, waitosela na kuchi-
tendela chihendo chinhu chiwatendile kwa
makono yawo wenyewo. [42] Lelo Mulungu
kagalula kawaleka muladi watosele nhondo
za kuulanga fana viyandikigwe muna
ichitabu cha walotezi,

'Mweye wanhu wa Isilaeli!
Si niye bule munilavile nhambiko na nhosa
kwa miyaka malongo mane kuja kudib-
wilingu?
[43] Mweye muchipape chizewe cha mulungu
Moleki,
na nyang'hiti ya nhondo ya mulungu wenu
Lefani,
nyang'hiti zimtendile izo zimtosela.
Na ivo nizamtumani muhite kutali kufosa
Babeli.'

[44] "Ivo kuja kudibwilingu wasaho zetu
wakala na zewe diya da ukalangama diten-
genezigwa fana Mulungu viyamulongile
Musa yaditende sisila ijo da iviya viyala-
gusigwe. [45] Maabaho wasaho zetu wai-
hokela wenyewo kwa wenyewo mbaka
chipindi cha Yoshuwa viyaisolile isi kulawa
kwa manyambenyambe wawo Mulungu
woyawekile haulongozi ha Wasaho zetu
mbaka siku za Daudi. [46] Daudi kalondigwa
na Mulungu, nayo Daudi kampula Mulungu
yamuleke yamzengele kaye iyo Mulungu
wa Yakobo. [47] Mbali Solomoni iyo yanzen-
gele Mulungu kaye.

[48] "Mbali Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani
hakala bule muna zikaye zozizengigwe na
wanhu, fana mulotezi wa Mulungu viyo-
longa,
[49] Mndewa kolonga,
'Ulanga ni chigoda cha chifalume changu,
na isi ni hanhu ha kwikila magulu yangu.
Mwizanizengela kaye ilingile vilihi?
[50] Si niye mwenyewo bule yonivitendile
vinhu vino vose?' "

[51] Sitefano kagendelela kulonga, "Mweye
muli na singo ndala! Magutwi na mizoyo
yenu vilinga fana wanhu hawammanyile
Mulungu, mweye fana wasaho zenu. Siku
zose momulema Muhe Yelile! [52] Vino
kuna mulotezi yoyose wa Mulungu
ija wasaho zenu hawamgazile bule?
Wawakoma wasenga wa Mulungu, waja
umwaka wowalongile mbuli ya kwiza
kwake mtumigwa yanogile haulongozi ha
Mulungu. Na sambi mweye mumbiduka
na mumkoma. [53] Mweye iyo muhokele
lagilizo da Mulungu dodigaligwe kumwenu
na wasenga wa kuulanga mbali hamtendile
fana vodilonga."

Sitefano kotowigwa na mabwe

[54] Wakulu wa ichitala viwahulike ivo, wa-
muwonela migongo ng'hani Sitefano na
wagegeda meno kwa ludoko. [55] Mbali Site-
fano kuno kamema Muhe Yelile, kalola
kuulanga kwa Mulungu, kawona utunhizo
wa Mulungu na Yesu kema ubanzi wa ku-
lume wa Mulungu. [56] Kalonga, "Loleni!
Nowona kuulanga kwa Mulungu kugubuka

na Mwana wa Munhu kema ubanzi wa ku-
lume wa Mulungu!"
57 Wanhu wose wakalile muna ichitala
chiya wasita magutwi yawo na waguta.
Maabaho wose wanzumhila, 58 wamulava
kunze ya dibulu na wamtowa na mabwe.
Wakalangama weka viwalo vawo muladi
vikalizigwe na mbwanga imwe yatangigwa
Sauli. 59 Wagendelela kumtowa na mabwe
Sitefano, Sitefano katosa, "Mndewa Yesu
uhokele Muhe wangu." 60 Katumbala
mavindi na kulonga kwa dizi kulu, "Mn-
dewa, wano sekeuwapetele uhasanyi uno."
Viyakomeleze kulonga ivo, kadanganika.

8

1 Sauli nayo kawona vinoga kukomigwa
kwa Sitefano.

Sauli kadigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito

Siku diya, wahuwila wa Chilisito wose wa
Chilisito weli Yelusalemu wandusa kugaya
ng'hani. Wanhu wose wowamtogole Yesu
wapwililikila isi ya Yudeya na Samaliya,
ila watumigwa muhala wasigala. 2 Wanhu
wamwenga wowomulonda Mulungu weza
na wamuwanda Sitefano, na wamtendela
nhula fuvu na walila ng'hani.
3 Mbali Sauli kandusa kudibananga bum-
bila da wahuwila wa Chilisito, kahita chila
kaye, kawalava kunze wahuwila, wanaake
na walume na kuwaguma muichifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa uko Samaliya

4 Wahuwila wowapwililike, wapeta Mbuli
Inogile chila hanhu howahitile. 5 Filipo
kahita kuna dibululu da Samaliya na uko
kawapetela wanhu mbuli ya Chilisito.
6 Wanhu waiting'hana kutegeleza vinogile
usenga wa Filipo na kuwona mauzauza
yaja yoyatendile Filipo, wose wahulika
goya chiyakalile yolonga. 7 Vinyamkela
wawalawa wanhu wengi kwa dizi kulu, na
wanhu wengi wowaholole na mbetembete
wahonyigwa. 8 Ivo kukala na deng'ho kulu
muna dibululu diya.
9 Munhu imwe yoyatangigwe Saimoni
kakala uko, yoyatendile uhawi muna
isi iyo, na kawazanya wanhu wa bululu
da Samaliya. Kalonga yeye ni munhu
mkulu. 10 Wanhu wose, wenevale na
ngayengaye wakala womtegeleza ng'hani
na walonga, "Munhu ino ni ludabwa lwa
Mulungu yoimanyika 'ludabwa lukulu.'
" 11 Wamtegeleza kwaviya lusita mwingi
kakala kowazanya kwa uhawi wake. 12 Mbali
wahuwila usenga wa Filipo woulonga
Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu
na zina da Yesu Chilisito wabatizigwa
wanaake na walume. 13 Saimoni mwenyewo
iviya kahuwila na hamwande kabatizigwa,
kakala komkoleleza Filipo na kazanywa na
mauzauza yoyatendigwe.
14 Watumigwa wakalile Yelusalemu, vi-
wahulike kuwa wanhu wa Samaliya wai-
hokela Mbuli inogile ya Mulungu, ivo
wawatuma Petili na Yohana kumwawo.
15 Viwafikile wawatosela wahuwila wowa-
muhokele Muhe Yelile. 16 Kwaviya chipindi
icho Muhe Yelile hakalile yowahumuluk-
ila yoyose viweli, wakala wabatizigwe kwa
zina da Mndewa Yesu muhala. 17 Maabaho
Petili na Yohana wawekila makono, nawo
wahokela Muhe Yelile.
18 Saimoni viyawonile kuwa wanhu
weng'higwa Muhe Yelile kwa kwikiligwa
makono na watumigwa, kaweng'ha hela
Petili na Yohana, 19 kawalongela, "Naniye
ning'heni udaho muladi munhu yoyose
yondanimwikile makono yangu yahokele
Muhe Yelile."
20 Mbali Petili kamwidika, "Weye na
hela yako hita kuzimu kwaviya kogesa
kuwa kodaha kugula chitumetume cha Mu-
lungu kwa hela! 21 Kwabule chinhu cho-
chose muna usang'hano wetu, kwaviya
moyo wako haunogile haulongozi ha Mu-
lungu. 22 Samha magesa yako yehile,
maabaho utambike kwa Mndewa, nayo ko-
daha kukulekelela kwa kuwa na magesa
yano. 23 Kwaviya nokuwona kuna usungu na
kwa muna ichifungo cha wihi."
24 Saimoni kawalongela Petili na Yohana,
"Nolamba, nitambikileni kwa Mndewa mu-
ladi yano yomuyalongile sekeyanilawilile."
25 Viwakomeleze kuwalongela viwom-
manya Yesu na kupeta usenga wa Mndewa,
Petili na Yohana wabwela Yelusalemu.
Viwakalile wang'hali wobwela, wapeta
Mbuli Inogile muna ivibululu ya Samaliya.

Filipo kombatiza mkulu wa Esiyopiya

26 Msenga wa kuulanga wa Mndewa ka-
mulongela Filipo, "Hita ubanzi wa hasi
kuna inzila ya kudibwilingu yoihulumuka
kulawa Yelusalemu kuhita Gaza." 27 Ivo
Filipo kaisasala goya na kandusa kuhita

Gaza. Lusita ulo ulo kukala na mkulu imwe
wa Esiyopiya, munhu iyo kakala yolawa
Yelusalemu kutosa. 28 Viyakalile yang'hali
kohita ukaye, kakala muna tololi dodibu-
luligwa na vihongwe kosoma chitabu cha
Isaya, mulotezi wa Mulungu. 29 Muhe Yelile
kamulongela Filipo, "Hita habehi na di-
tololi ijo na ukale habehi najo." 30 Filipo
kakwenhuka habehi ya ditololi ijo na ka-
muhulika munhu iyo kosoma chitabu cha
Isaya, mulotezi wa Mulungu. Baho Fil-
ipo kamuuza, "Vino koyamanya yayo you-
soma?"
31 Munhu iyo kedika, "Nizadahaze kuya-
manya one munhu hanifambulile bule?"
Kamulongela Filipo yakwele mchanya na
kukala hamwe nayo. 32 Hanhu ha Ya-
maandiko Yelile yoyakalile yosoma hakala
hano,
"Fana ng'hondolo yogaligwa kuchinjigwa,
fana mwanang'hondolo viyonyamala
viyokanhigwa mazoya,
nayo halongile mbuli bule. 33 Kagumigwa
chinyala na kawoniligwa
Habule munhu yodaha kulonga kusonhela
welesi wake,
Kwaviya ugima wake hano hana isi ufika
kuuhelelo."
34 Mkulu iyo kamuuza Filipo, "Nipulile,
mulotezi ino wa Mulungu kolonga mbuli
za yelihi? Kolonga zake mwenyewo
hebu za munhu hebu iviya za imwenga?"
35 Maabaho Filipo kandusa kumulon-
gela, kasang'hanila Yamaandiko Yelile
yano, kampetela Mbuli Inogile ya Yesu.
36 Viwakalile wang'hali wogendelela muna
inzila, wafika hanhu heli na mazi na
munhu ija kalonga, "Vino hanhu hano hana
chochose cha kumgoma sekenibatizigwe?"
37 Filipo kalonga, "Wahahuwila kwa moyo
wako wose kodaha kubatizigwa." Nayo
kalonga, "Nohuwila kuwa Yesu Chilisito
ni Mwana wa Mulungu." 38 Baho mkulu
kadimiza diya ditololi na wose waidi
wahulumuka muna yamazi, na Filipo
kambatiza. 39 Viwakalile wolawa muna
yamazi, Muhe wa Mndewa kamsola
Filipo, na mkulu ija hamuwone kaidi
mbali kagendelela na mwanza wake kuno
kodeng'helela. 40 Filipo kalawilila uko Azoto
na viyakalile kofosa kapeta Mbuli Inogile
muna yamabululu yose mbaka kafika
Kaisaliya.

9

Sauli kokomboligwa
(Sang'hano 22:6-16; 26:12-18)

1 Siku izo Sauli kaiyoha ng'hani kuwa-
tenda wanahina wa Mndewa wadumbe
kwa kuwakoma. Kahita kwa Mkulu wa
Nhambiko. 2 Kapula yeng'higwe baluwa
za utambuliso kuna zikaye za kutosela
uko Damasiki muladi yahafika uko yawaza-
hile walume na wanaake wowosondelela
nzila ya Mndewa, yawagwile na yawa-
gale Yelusalemu. 3 Mbali viyakalile muna
inzila habehi na kufika Damasiki, bahobaho
bung'hulo kulawa kuulanga, dimmwemwe-
sela kosekose. 4 Kagwa hasi na kuhulika
dizi domulongela, "Sauli, Sauli! Habali
konigaza?"
5 Sauli kauza, "Mndewa, weye kwa
yelihi?"
Dizi diya dimwidika, "Niye ni Yesu
younigaza!" 6 "Lelo inuka na wingile muna
dibulu, uko kwizalongiligwa chiulondeka
kutenda."
7 Wanhu wakalile muna umwanza umwe
na Sauli wema haja, wakala wabule da
kulonga, wahulika dizi diya mbali munhu
yoyalongile hawamuwone. 8 Sauli kenuka
na viyagubule meso yake hadahile kulola
chinhu chochose. Ivo wanhu waja wamu-
languliza kwa kumwamha mkono mbaka
Damasiki. 9 Sauli kakala siku nhatu bila
kulola. Lusita ulo lose hadile chinhu wala
kung'wa chochose bule.
10 Uko Damasiki kukala na mwanahina
imwe, zina jake Ananiya. Mndewa kalonga
nayo muna yamalaguso, "Ananiya!"
Ananiya kedika, "Ona, Mndewa."
11 Mndewa kamulongela, "Isasale uhite
kuinzila yoitangigwa Nzila Igoloke, na
muna ikaye ya Yuda, mumzahile munhu
yotangigwa Sauli kulawa Taliso. Sambi
yang'hali kotosa." 12 Muna yamalaguso ka-
muwona munhu zina jake Ananiya kengila
muna ichiheleto na kumwikila makono mu-
ladi yapate kuwona kaidi.
13 Ananiya kamwidika, "Mndewa nihu-
lika mbuli za munhu iyo kulawa kwa
wanhu wengi. Nihulika mengi yehile
yoyawatendele wanhu wako welile uko
Yelusalemu. 14 Nayo keza hano na udaho
kulawa kwa wakulu wa nhambiko yawag-
wile wose wowokutosela." 15 Mbali Mndewa

kamulongela, “Weye hita kwaviya nimsag-
ula yawe chia changu, yagong'onde zina
jangu kwa wanhu weli siyo Wayahudi na
wafalume na wanhu wa Isilaeli. 16 Niye
mwenyewo nizamulagusa mengi yoymu-
londa yagazigwe kwa ichimu cha zina
jangu.”
17 Ananiya kahita na kengila muna ikaye
iyakalile Sauli na kamwikila makono.
Kalonga, “Ndugu Sauli, Mndewa kanhuma,
Yesu mwenyewo yoyakulawilile muna
inzila. Kanhuma muladi upate kuwona
kaidi na umemezigwe Muhe Yelile.”
18 Bahaja vinhu vilingile fana mabale
vilagala kulawa muna yameso yake,
nayo kadaha kuwona kaidi. Kenuka
na kabatizigwa, 19 na viyakomeleze kuja,
ludabwa lwake lumbwelela.

Sauli kewapetela wanhu uko Damasiki

Sauli kakala siku ndodo hamwe
na wanahina wa Yesu uko Damasiki.
20 Bahobaho kandusa kupeta muna zikaye za
kutosela kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.
21 Wanhu wose wowamuhulike wazanywa
na wamuuza, “Vino munhu ino siyo ija
yoyakalile yowakoma wanhu wowamtosela
Yesu kuja Yelusalemu? Vino hezile hano
kwa lungilo da kuwagwila wanhu na kuwa-
gala kwa wakulu wa nhambiko?”
22 Mbali Sauli kagendelela kupata
ludabwa na kuweng'ha lugano Wayahudi
wowokala Damasiki kwa kulagusa kuwa
Yesu ni Chilisito.
23 Vizifosile siku nyingi, Wayahudi wait-
ing'hana hamwe na wapanga mipango ya
kumkoma Sauli, 24 mbali Sauli kaihulika
mbuli iyo. Ichilo na imisi wamkaliza muna
inzila ya kwingilila muna dibululu muladi
wamkome. 25 Mbali ichilo wanahina wake
wamsola, wamuhulumusa muna ichigelo
kufosela muna dizonzo dodikalile muna
ing'huta.

Sauli uko Yelusalemu

26 Sauli viyafikile Yelusalemu, kageza
kuilumba na wanahina, mbali wakala
wamdumba kwaviya hawatogolile kuwa
yeye ni mwanahina. 27 Mbali Balinaba
kamsola Sauli na kamgala kwa watumigwa.
Kawalongela watumigwa viya Sauli
viyamuwonile Mndewa muna umwanza
wake na kuwa Mndewa kalonga nayo, na
viyapetile zina da Yesu bila kudumba kuja
Damasiki. 28 Sauli kakala hamwe nawo
na wahita wose Yelusalemu yose, kapeta
mbuli ya Mndewa bila kudumba. 29 Kapeta
na kuilonga na Wayahudi wowolonga
Chigiliki, mbali nawo wageza kumkoma.
30 Ndugu viwamanyile imbuli iyo wamsola
Sauli mbaka Kaisaliya na wangala Taso.
31 Ivo wahuwila wa Chilisto wakala na
tindiwalo muna isi yose ya Yudeya na
Galilaya na Samaliya. Kwa nhazo ya Muhe
Yelile wapata ludabwa lwa kongezeka peta
yawo viwagendelele kumuhulika Mndewa.

Eneya kohonyigwa

32 Petili viyakalile kohita chila hanhu,
kafika kwa wanhu welile wowokala Lida.
33 Uko kamfika munhu imwe yatangigwe
Eneya, yagonile mudilili kwa miyaka mi-
nane kwa utamu wa kuholola. 34 Petili ka-
mulongela, “Eneya, Yesu Chilisito kokuho-
nya. Inuka, sola lili jako.” Bahobaho
Eneya kenuka. 35 Wanhu wose wowakalile
Lida na Shaloni wamuwona Eneya, nawo
wambwelela Mndewa.
36 Uko Yopa kukala na mwanahina wa
chike yatangigwe Tabita, kwa Chigiliki Do-
likasi, fambulo jake “Mtalati” mwanamke
iyo kakala kotenda yanogile siku zose
na kawataza ngayengaye. 37 Muna zisiku
izo kaugula na kadanganika. Wasunha
lukuli lwake na wawika muna ichiheleto
cha kuchanyha. 38 Lida si hatali ng'hani
na Yopa, ivo wanahina viwahulike Petili
kauko, wawatuma wanhu waidi kumwake,
na wamulamba, “Izo kumwetu himahima”
39 Petili kahita nawo, na viyafikila wamgala
muna ichiheleto cha kuchanyha, Wagane
wose wanzunguluka Petili wolila na
kumulagusa makoti na viwalo viyasonile
Dolikasi viyakalile yang'hali mgima. 40 Petili
kawalava wose kunze, maabaho katumbala
mavindi na katosa kaluhindukila lukuli
lwa mwanamke ija yadanganike, kalonga,
“Tabita, inuke!” Maye kabenzula meso
yake na viyamuwonile Petili, kenuka
na kukala hasi, 41 Petili kamwamha na
kamwinula. Maabaho kawatanga wanhu
welile hamwe na waja iwagane, kamuleka
muna yamakono yawo ka mgima. 42 Mbuli
ino imanyika muna yamabululu ya Yopa,
na wanhu wengi wamuhuwila Mndewa.
43 Petili kakala uko Yopa siku nyingi na
munhu imwe yotangigwa Saimoni, munhu
yosang'hana mbende.

10

Petili na Kolineliyo

1 Uko Kaisaliya kukala na munhu imwe
yatangigwe Kolineliyo, mkulu wa wawalan-
gulizi wa chibumbila chimwe cha Walumi
chitangigwe "Chibumbila cha wakalizi cha
Italiya." 2 Kakala munhu yakalile kon-
dumba Mulungu, yeye na wanhu wa ukaye
yake wakala wamtosela Mulungu. Iviya
kawataza ng'hani Wanhu weli ngayengaye
na kutambika kwa Mulungu siku zose.
3 Ikala saa kenda imisi viyawonile malaguso
funhu funhu, kamuwona msenga wa kuu-
langa wa Mulungu komwizila na kamtanga,
"Kolineliyo!"
4 Kolineliyo kamulola msenga wa
kuulanga kwa kudumba na kalonga,
"Mwenevale, chino choni?"
Msenga iyo kedika, "Mulungu
kanogeligwa na nhosa yako na sang'hano
zako kwa ngayengaye, nayo kezakwidika.
5 Sambi watume wanhu uko Yopa wakam-
tange munhu yotangigwa Saimoni, zina
jake dimwenga Petili. 6 Kokala muna ikaye
ya Saimoni yosang'hana mbende, yoyokala
habehi na bahali." 7 Maabaho msenga
wa kuulanga iyo kasegela, na Kolineliyo
kawatanga wasang'hani wake waidi na
mkalizi, mkalizi iyo niija yakalile yon-
dumba Mulungu nayoyokwaminika mwa
iwaja wowomsang'hanila. 8 Kawalongela
yose yoyamulawile na kawatuma Yopa.
9 Siku isondelele, saa sita imisi wanhu
waja viwakalile muna inzila habehi na ku-
fika Yopa, Petili kakwela kuchisuwili mu-
ladi yatose. 10 Kawona nzala na kalonda
ndiya yaje, na ndiya viikalile yosasaligwa
kawona malaguso. 11 Kawona kuulanga
kwa Mulungu kugubuligwa na chinhu fana
golole kulu dohumulusigwa muna isi kwa
banzi zose nne. 12 Mgati ya digolole kukala
na chila modeli ya wanyama wose weli na
magulu mane, na wowotambala hasi na
videge va kuulanga. 13 Kahulika dizi do-
mulongela, "Petili, Inuka, uchinje wano na
uwaje!"
14 Petili kalonga, "Aka, Mndewa! Sinakuja
chinhu chochose chambule mwiko hebu
hachinasafyigwa."
15 Dizi dimulongela kaidi, "Sekeulonge
chinhu chisafyigwe na Mulungu kuwa
chambula mwiko." 16 Mbuli iyo ilawilila
miyanza mitatu, maabaho golole diya
dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.
17 Petili yang'hali kazaganyika na mala-
guso yano yana fambulo jaki, wanhu waja
watumigwe kwa Kolineliyo wafika kuna
ikaye ya Saimoni koyakalile, nawo wema
kunze ya ulwivi, 18 watanga kwa dizi kulu
na wauza, "Hano hano mgeni yotangigwa
Saimoni Petili?"
19 Saimoni yang'hali kokwazanywa na
malaguso yayo fambulo jake choni, Muhe
Yelile kamulongela, "Petili, hano hana
wanhu watatu wokuzahila weye. 20 Ivo
isasale na uhulumuke, sekeudumbe kuhita
nawo kwaviya niwatuma niye." 21 Petili
kahumuluka na kawalongela wanhu wawo,
"Munhu yomunzahila iyo niye. Habali
mwiza?"
22 Wamwidika, "Cholawa kwa Kolineliyo,
mkulu wa wakalizi, munhu yomdumba Mu-
lungu na kalondigwa na Wayahudi wose.
Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamu-
longela yakutange weye ukaye yake muladi
yahulike chochose cha kulonga choulina-
cho." 23 Maabaho Petili kawalongela wanhu
wawo wengile muna ikaye muladi wagone
kwa siku dimwe

Siku isondelele Petili kaisasala kamala
na kandusa kuhita hamwe nawo, na
wandugu wengi kulawa Yopa wahita naye.
24 Siku de kaidi Petili kafika Kaisaliya,
Kolineliyo kakala kowagozela uko, hamwe
na ndugu zake na mambwiya zake wa
habehi woyawagoneke. 25 Petili viyakalile
kokwingila muna ikaye, Kolineliyo
kalawa kunze kumuhokela, kamtumbalila
mavindi na kumwinamina. 26 Mbali
Petili kamwinula, "Inuka," kamulongela,
"Niye mwenyewo namunhu fana weye."
27 Petili kagendelela kulonga na Kolineliyo
viwakalile wokwingila muna ikaye, umo
kawafika wanhu wengi waiting'hana
hamwe. 28 Kawalongela, "Mweye wenyewo
movimanya kuwa Muyahudi kalemigwa na
malagilizo ya dini yake kukala na munhu
yeli siyo Muyahudi hebu kumulaula. Mbali
Mulungu kanilagusa sekenimtange munhu
yoyose hasafyigwe hebu kambula mwiko.
29 Ivo vimunitangile silemile kwiza bule.
Lelo nomuuzani, Munitangila choni?"
30 Kolineliyo kedika, "Siku mane yafos-
ile saa kenda imisi, nikala muna ikaye

yangu notosa. Bahaja munhu yayawale vi-
walo vizelu chwe kema haulongozi hangu,
31 kalonga, ‘Kolineliyo, Mulungu kahulika
nhosa zako na hazimiza bule sang'hano
yako ya kuwataza ngayengaye. 32 Lelo wa-
tume wanhu wahite Yopa kumtanga Sai-
moni zina dimwenga Petili, kokala muna
ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende,
yoyokala habehi na bahali.’ 33 Ivo bahaja ni-
watuma wanhu kumwako, na weye kutenda
vinogile kwiza. Lelo cheye wose chaba-
hano haulongozi ha Mulungu, chogozela
kuhulika chinhu chochose chiulagilizigwe
na Mndewa uchilongele.”

Mbuli za Petili

34 Maabaho Petili kandusa kulonga,
“Lelo novimanya kuwa kweli Mulungu
habagula. 35 Mbali kowatogola wanhu
wowomtosela yeye na wowosang'hana
yanogile haulongozi hake bila kulola
lukolo. 36 Mweye movimanya usenga
uyatumile Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli,
kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kufosela
Yesu Chilisito, yeli Mndewa wa wose.
37 Mweye movimanya chochiwalawilile
muna isi yose ya Yudeya, kwandusila
Galilaya Yohana viyakomeleze kuwapetela
wanhu na kubatiza. 38 Movimanya mbuli
za Yesu wa Nazaleti na viya Mulungu
viyangidile Muhe Yelile na ludabwa. Kahita
chila hanhu, katenda yanogile na kawaho-
nya wanhu wose wakalile wolangulizigwa
na Mwihi kwaviya Mulungu kakala nayo.
39 Cheye cha wakalangama wa chila
chinhu chiyatendile mwa Wayahudi na
Yelusalemu. Wamkoma kwa kumuwamba
mumsalaba. 40 Mbali siku nhatu hamwande
ya ifa yake, Mulungu kanzilibuka, na
kamtenda yawoneke, 41 mbali hawoneke na
chila munhu, ila kwa waja wakalangama
wowasaguligwe na Mulungu, kwa cheye
chidile na kung'wa hamwe nayo hamwande
ha kuzilibuka kwake. 42 Kachilagiliza
chiwapetele wanhu Mbuli Inogile na
kuwalongela kuwa yeye iyo yasaguligwe na
Mulungu yawe mulangulizi wa iwagima na
wadanganike. 43 Walotezi wose wa Mulungu
walonga mbuli zake, walonga kuwa
wose wowomuhuwila iyo wezalekeleligwa
uhasanyi wawo kwa kufosela udaho wa zina
jake.”

Wanhu weli siyo Wayahudi wohokela Muhe Yelile

44 Petili viyakalile yang'hali kolonga,
Muhe Yelile kawahulumukila wanhu wose
wowakalile wotegeleza usenga wake.
45 Wahuwila wa Chiyahudi wowengizigwe
ulungwana wowezile na Petili kulawa Yopa
wazanywa kwaviya Mulungu viyawagidile
chitumetume chake cha Muhe Yelile
wanhu weli siyo Wayahudi. 46 Kwaviya
wawahulika wolonga ulonzi umwenga na
wamtogoza Mulungu. Maabaho Petili
kalonga, 47 “Wanhu wano wahokela Muhe
Yelile fana vichihokele cheye. Vino munhu
yoyose kodaha kuwalemesa sekewaba-
tizigwe na mazi?” 48 Ivo kawalagiliza
wabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito.
Maabaho wamulamba yakale nawo kwa
siku ndodo.

11

Petili kogala usenga kwa wahuwila wa Yelusalemu

1 Watumigwa na wahuwila wamwenga
kulawa Yudeya wahulika kuwa wanhu
weli siyo Wayahudi nawo iviya waihokela
Mbuli ya Mulungu. 2 Ivo Petili viyahitile
Yelusalemu, wanhu wowamuhuwile Yesu
wowengizigwe ulungwana wamulonga,
3 walonga, “Weye kwingila muna zikaye za
wanhu hawengizigwe ulungwana na kuja
nawo!” 4 Baho Petili kandusa kuwalongela
ugaluga chila chinhu chilawilile kulawa
mwanduso.
5 “Nikala muna dibululu da Yopa notosa
baho niwona malaguso, niwona chinhu
fana golole kulu dohumulusigwa hasi ku-
lawa kuulanga kwa Mulungu banzi zake
zose nne, maabaho diza haja hanikalile
6 Nilola mgati, niwona wanyama weli muna
isi, weli na magulu mane na wanyama
wa mmbago na wanyama wowotambala na
videge va kuulanga. 7 Maabaho nihulika
dizi donilongela, ‘Petili, inuka, uwachinje
uwaje!’ 8 Niye nidika, ‘Aka, Mndewa! Hab-
ule chinhu chochose hachitogoleka hebu
chambule mwiko chochingile muna umu-
lomo wangu.’ 9 Dizi dilonga kaidi ku-
lawa kuulanga kwa Mulungu, ‘Chinhu cho-
chose choyachisafyile Mulungu sekeuchi-
tange chambula mwiko,’ 10 Mbuli iyo ilaw-
ilila miyanza mitatu, kuuhelelo digolole
dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

11 "Wanhu watatu wowatumigwe
kumwangu kulawa Kaisaliya wafika muna
ikaye yonikalile nokala. 12 Muhe kanilon-
gela nihite nawo bila kudumba. Wahuwila
wano sita kulawa Yopa wanisondelela
niye mbaka Kaisaliya, na wose chingila
muna ikaye ya Kolineliyo. 13 Kachilongela
viya viyamuwonile msenga wa kuulanga
yemile muna ikaye, yoyamulongele,
'Tuma wanhu wamwenga wahite Yopa
kwa Saimoni Petili. 14 Kezamulongelani
mbuli zondazimkombole yeye na lukolo
lwako lwose.' 15 Na viyanduse kulonga,
Muhe Yelile kamuhulumukila fana viy-
achihumulukile cheye baho mwanduso.
16 Maabaho nikumbuka chiya chiyalongile
Mndewa, 'Yohana kabatiza kwa mazi,
mbali mweye mwizabatizigwa kwa Muhe
Yelile.' 17 Ivo fana Mulungu kaweng'ha
wanhu weli siyo Wayahudi chitume tume
fana chiyaching'hile cheye, wochimtogole
Mndewa Yesu Chilisito, lelo niye nayelihi
mbaka nigeze kumulemesa Mulungu?"

18 Viwahulike ivo wanyamala na
wamtunhiza Mulungu, walonga, "Maabaho
Mulungu iviya kaweng'ha wanhu weli
siyo Wayahudi nyafasi ya kusamha muladi
wawe na ugima!"

Wahuwila weli Antiyokiya

19 Wahuwila wamwenga wa Mndewa wap-
wililika kwa ichimu cha manhesa yoyan-
duse kulawalila lusita Sitefano viyadan-
ganike. Wamwenga wahita Foinike na
Chipulo na Antiyokiya, wopeta usenga uja
kwa Wayahudi muhala. 20 Mbali wahuwila
wamwenga wowalawile Chipulo na Chilene
wahita Antiyokiya, na wandusa kulonga na
wanhu weli siyo Wayahudi na kupeta Mbuli
Inogile ya Mndewa Yesu. 21 Ludabwa lwa
Mndewa lukala hamwe nawo, na wanhu
wengi wahuwila na wambwelela Mndewa.

22 Mbuli izo zihulikika na bumbila da
wahuwila wa Chilisto da Yelusalemu, ivo
wamtuma Balinaba yahite Antiyokiya.
23 Viyafikile na kuwona unovu wa Mulungu
kwa wanhu, kadeng'helela na kawalamba
wagendelele kumuhuwila Mndewa kwa
mizoyo yawo yose. 24 Balinaba kakala
munhu yanogile, kamema Muhe Yelile na
uhuwilo, na wanhu wengi wambwelela
Mndewa.

25 Maabaho Balinaba kahita Taso kumza-
hila Sauli. 26 Viyamfikile, kamgala An-
tiyokiya, na kwa mwaka mgima Balin-
aba na Sauli waiting'hana na wahuwila
na wawafundiza wanhu wengi. Wanahina
watangigwa wahuwila wa Chilisito kwa
mwanduso uko Antiyokiya.

27 Siku ziya walotezi wengi wa Mulungu
weza Antiyokiya kulawa Yelusalemu.
28 Imwe wawo yatangigwe Agabu kema,
kalonga kwa udaho wa Muhe Yelile kuwa
izalawilila nzala ng'hulu muna isi yose. Na
nzala iyo ilawilila muna zisiku za mtawala
Chilaudiyo. 29 Wanahina walamula kuwa
chila munhu fana viyodaha yagale chinhu
chochose muladi kuwataza wahuwila
wayawe wowokala Yudeya. 30 Watenda vino,
wawatuma Balinaba na Sauli wagale hela
kwa walala wa bumbila da wahuwila.

12

Manhesa mengi

1 Siku ziya mfalume Helode kawagwila
wahuwila wamwenga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito, na kawagaza.
2 Kawalongela wakalizi wamkome kwa
panga Yakobo ndugu yake Yohana.
3 Viyawonile Wayahudi wanogeligwa
na chiya chiyatendile, kagendelela na
kahita kumgwila Petili. Yano yalawilila
muna zisiku za Didugila da Magate
hayanagumigwa Lusu. 4 Viyakomeleze
kumgwila Petili kamwika mchifungo,
muna yamakono ya mabumbila mane ya
wakalizi wane wane. Helode kalonda
Pasaka ihamala yamulekelele haulongozi
ha wanhu. 5 Petili viyakalile yang'hali
mchifungo, wahuwila wamtosela kwa
Mulungu.

Petili kolekeleligwa

6 Ichilo chiya Helode yang'hali hana-
mulava Petili kunze haulongozi ha wanhu,
Petili kakala kagona hagati ha wakalizi
waidi, kazingilizigwa minyololo midi na
wakala wokaliza ulwivi lwa ichifungo.
7 Bahobaho, msenga wa kuulanga wa
Mndewa kalawila, bung'hulo dimwemwesa
muna ichiheleto chiya. Msenga wa
kuulanga iyo kamtowa Petili mulubavu
na kamulamsa. Kalonga, "Hima! Inuka!"
Na baho minyololo iwamzingilize muna
yamakono ilagala. 8 Maabaho msenga

wa kuulanga ija kamulongela, “Iyawale viwalo vako na vilatu vako.” Petili katenda ivo. Maabaho kamulongela, “Iyawale koti jako na unisondelele.” 9 Petili kamsondelela kunze ya ichifungo, mbali havimanyile bule yoyatendigwe na msenga wa kuulanga yakala yolawilila kweli, ila kagesa kawona malaguso. 10 Wafosa chituwo cha mwanduso cha wakalizi na che kaidi, maabaho wafika muna ulwivi lwa zuma lwa kwingilila muna dibululu. Lwivi luwafungukila lwenyewo, nawo walawa kunze. Viwakalile wang'hali wohita muna inzila imwe, bahaja msenga wa kuulanga iyo kamuleka Petili.

11 Petili viyavimanyile chochimulawilile, kalonga, “Lelo novimanya kweli kuwa Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yanilave muna yamakono ya Helode na kulawa chila chinhu chowachilolele Wayahudi chitendeke.” 12 Viyakalile kogesa ivo, kahita kuna ikaye ya Maliya, mami yake Yohana, zina jake dimwenga Maliki. Uko wanhu wengi waiting'hana na kutosa. 13 Petili kahodiza ulwivi lwa kunze, na msang'hani yotangigwa Loda keza kumwidika. 14 Nayo viyamanyile dizi da Petili, kadeng'helelela ng'hani mbaka kakimbila bila kuvugula ulwivi na kawalongela wanhu kuwa Petili kema kunze ya ulwivi. 15 Wamulongela, “Kuna lukwale.” Mbali yeye kakanhamiza kulonga kuwa ikala ivo. Walonga, “Iyo ni msenga wa kuulanga wake!”

16 Petili kagendelela kuhodiza na viwavugule na kumuwona, wazanywa. 17 Petii kawapungila mkono wanyamale, kawalongela Mndewa viyamulavile muna ichifungo. Maabaho kawalongela wagale mbuli iyo kwa Yakobo na waja wahuwila wamwenga, maabaho kasegela kahita hanhu hamwenga.

18 Viifikile imitondo, wakalizi wengilwa na mkangagile kwa chiya chimulawilile Petili. 19 Helode kalagiliza wamzahile, mbali hawamuwonile bule. Ivo kawauza waja iwakalizi na kalagiliza wakomigwe.

Maabaho Helode kasegela Yudeya kahita Kaisaliya, kakala uko lusita ludodo.

Ifa ya Helode

20 Helodi kawehila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, ivo wahita hamwe kumulola. Teng'hu watenda umbwiya na Balasito, yakalile msang'hani yokwaminika muna ikaye ya mfalume muladi yawataze. Maabaho wahita kwa Helode na wampula kuwe na tindiwalo, kwaviya zisi zawo zihuwila isi ya mfalume kupata ndiya.

21 Muna isiku yoisaguligwe Helode kayawala viwalo vake va chifalume na kakala muna ichigoda chake cha ufalume, kawalongela wanhu. 22 Wanhu walandula madizi, “Dino siyo dizi da munhu, mbali da imwe wa milungu!” 23 Bahobaho msenga wa kuulanga wa Mndewa kamgwisa hasi Helode kwaviya hamtunhize Mulungu. Kadigwa na sango na kadanganika.

24 Mbuli ya Mulungu igendelela na kwenela.

25 Balinaba na Sauli viwakomeleze usang'hano wawo, wabwela kulawa Yelusalemu, wamsola Yohana yoyatangigwe Maliki.

13

Balinaba na Sauli wosaguligwa na kutumigwa

1 Mgati mwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Antiyokiya kukala na walotezi wa Mulungu na wafundiza, nawo wakala Balinaba, na Saimoni yoyatangigwe Mtitu, na Lukiyo yolawila Chilene, na Sauli, na Manaeni yoyaleligwe na Helode. 2 Viwakalile wotosa kwa Mndewa na kufunga kuja, Muhe Yelile kawalongela, “Nibagulileni Balinaba na Sauli kwa ichimu cha sang'hano iniwatangile.”

3 Viwakomeleze kufunga na kutosa, wawekila makono na kawaleka wahita.

Uko Chipulo

4 Balinaba na Sauli wagaligwa na Muhe Yelile, wahulumukila Seleukiya, na kulawa uko wengila muna ingalawa mbaka Chipulo. 5 Viwafikile Salami, wapeta Mbuli ya Mulungu muna zikaye za kutosela za Wayahudi. Yohana Maliki kakala mtazi wawo.

6 Wahita visiwa vose va Pafo, uko wamfika Muyahudi imwe muhawi, mulotezi wa uvwizi yotangigwa Bali Yesu. 7 Munhu iyo kakala mbwiya wa Seligiyo Paulo, mkulu wa ichisiwa, munhu yeli na luti.

Seligiyo Paulo kawatanga Balinaba na Sauli
wahite kumwake kwaviya kalonda yahulike
Mbuli ya Mulungu. 8 Mbali iyo imuhawi
Bali Yesu, zina jake dimwenga Elima,
kalonda yamtende imkulu ija wa ichisiwa
yaleke kuhuwila na kaisosokanya nawo.
9 Mbali Sauli, zina jake dimwenga Paulo,
kuno kamema Muhe Yelile, kambunhulila
yameso Elima, 10 kalonga, "Weye mwana wa
Mwihi! Weye ni mwihi wa chila chinhu
chinogile. Kumema uvwizi na ubozi wose,
na siku zose huleka bule kuuzeha ukweli
wa Mndewa! 11 Sambi mkono wa Mndewa
wizakwamha, na weye kwizakuwa chipofu
na hwizawona bung'hulo da zuwa kwa
lusita ludodo."

Bahobaho kungugu na ziza vimwizila,
na kahita uko na uko kolonda munhu
wa kumwamha mkono yamulangulize.
12 Mkulu wa ichisiwa viyawonile yaja
yalawilile, kahuwila kwaviya kazanywa
kwa mafundizo ya mbuli za Mndewa.

Antiyokiya yili uko Pisidiya

13 Paulo na wayage wang'ola ingalawa ku-
lawa Pafo mbaka Pelige, bululu da Pamfil-
iya. Uko Yohana Maliki kawaleka, kabwela
Yelusalemu. 14 Wagendelela na umwanza
kulawa Pelige kuhita Antiyokiya yili uko
Pisidiya. Muna Isiku ya Mhumulo wengila
mwiikaye ya kutosela na wakala hasi.
15 Chitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa na ichitabu cha walotezi
wa Mulungu havisomigwa, wakulu wa kaye
ya kutosela ya Mulungu watuma usenga,
"Wandugu, one muhawa na mbuli ya kuwa-
longela wanhu wano, walongeleni." 16 Paulo
kenuka kenula mkono wake na kandusa
kulonga,

"Mweye Waisilaeli wayangu na mw-
eye wanhu womumtosela Mulungu!
Nitegelezeni!" 17 Mulungu wa wanhu
wano wa Isilaeli kawasagula wasaho zetu,
kuwatemela mate wanhu wawo baho
hawakalile wageni muna isi ya Misili,
na kwa udaho wake mkulu kawalava
muna isi iyo 18 na kwa miyaka malongo
mane kawafunyila umoyo kudibwilingu.
19 Kayabananga makabila saba muna isi ya
Kanani na kaweng'ha wanhu wake isi ija
iwe yawo. 20 Yano yose yakala kwa miyaka
magana mane na malongo matano.

"Hamwande, Mulungu kaweng'ha
walotezi wa Mulungu mbaka muna
zisiku za mulotezi wa Mulungu Samweli.
21 Maabaho wanhu viwapulile wawe na
mfalume, Mulungu kaweng'ha Sauli,
mwana wa Kishi wa kabila da Benjamini
yawe mfalume wawo kwa chipindi cha
miyaka malongo mane. 22 Mulungu
viyamulavile Sauli, kamtenda Daudi yawe
mfalume wawo. Mulungu kalonga mbuli ya
Daudi, 'Nimuwona Daudi, mwana wa Yese,
munhu yaunogele umoyo wangu. Yeye
kezatenda chila chinhu chonimulonda
yachitende.' 23 Kulawa muna welesi wa
Daudi, Mulungu kawagalila wanhu wa
Isilaeli Mulopozi Yesu, fana viyalongile.
24 Yang'hali Yesu hanakwandusa sang'hano
yake, Yohana kawapetela wanhu wose
wa Isilaeli waleke uhasanyi wawo na
wabatizigwe. 25 Nayo Yohana viyakalile
kokomeleza usang'hano wake, kawalongela
wanhu, 'Mweye mwogesa niye nayelihi? Si
niye bule imumgoza. Mbali imwe kokwiza
kuchisogo changu, iyo niye sifaya bule hata
kwiinama na kufungula nzabi za vilatu
vake.'

26 "Waisilaeli wayangu, welesi wa
Bulahimu, na mweye wanhu wose muli
siyo Wayahudi womumtosela Mulungu,
mbuli ino ya ulopozi igaligwa kumwetu.
27 Wanhu wa Yelusalemu na walangulizi
wawo hawavimanyile kuwa Yesu kakala
yelihi, na hawavimanyile mbuli za walotezi
zowosoma chila Isiku ya Mhumulo. Ivo
wamtagusa Yesu fana walotezi viwa-
longile. 28 Ingawa hawapatile chimu
cha kumtagusa ifa, wamulamba Pilato
yamkome. 29 Viwakomeleze kutenda
chiya chandikigwe muna Yamaandiko
Yelile kwa ichimu chake, wamuhulumusa
kulawa muna umsalaba na wamwika muna
dileme. 30 Mbali Mulungu kamzilibula,
31 na kwa siku nyingi kakala kowoneka
na waja woyengile nawo kulawa Galilaya
kuhita Yelusalemu. Wawo sambi ni
wakalangama wake kwa wanhu wa Isilaeli.
32 Na cheye chowapetela Mbuli Inogile,
mbuli ija Mulungu iyailagane na wasaho
zetu. 33 Mulungu kaifikizila kumwetu
cheye, iwana wawo chilagano icho kwa
kumzilibula Yesu, fana viyandikikwe muna
Izabuli yekaidi,
'Weye iyo mwanangu,

Diyelo niwa Tati yako.'
34 Mulungu kamzilibula na hamulekile
lukuli lwake luwole muna dileme, Mulungu
kalonga,
'Nizakwing'ha balaka zelile na za kweli
zoniilagane na Daudi.' 35 Na hanhu
hamwenga muna ichitabu cha Zab-
uli kalonga
'Whizamuleka mtumigwa wako Yelile ya-
wole muna dileme.'
36 Kwaviya Daudi viyakomeleze kum-
sang'hanila Mulungu muna ugima wake,
kadanganika na kawandigwa hamwe na
wasaho zake, lukuli lwake luwola. 37 Mbali
Mulungu kamzilibula Yesu, na lukuli lwake
haluwolile bule.
38 "Ivo ndugu zangu nolonda muvimanye
kuwa kufosela Yesu, mbuli ya kulekeleligwa
uhasanyi yopetigwa kumwenu, 39 na chila
munhu yomuhuwila Yesu kotendigwa
yabagule vinhu vose vovimtenda yaleke
kuwoneka kanoga haulongozi ha Mu-
lungu kufosela Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa. 40 Lelo muiteganye
sekemwize kupatigwa na yaja yalongigwe
na walotezi wa Mulungu.
41 " 'Tegelezeni mweye muli wazeha,
sang'haneni mwage.
Kwaviya chinitenda sambi,
muna lusita lwenu ni chinhu chili hachi-
huwila,
hata fana munhu yahawalongela.' "
42 Paulo na Balinaba viwakalile wolawa
muna ikaye ya kumpulila Mulungu,
wanhu wawalamba weze kulonga kaidi
mbuli zino muna Isiku ya Mhumulo
imwenga 43 Mting'hano uwo viumalile,
Wayahudi wengi na wanhu weli siyo
Wayahudi wowakalile wosondelkela nzila
ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi
wawasondelela Paulo na Balinaba. Watu-
migwa wawo walonga nawo, wawaguma
moyo wagendelele kukala muna unovu wa
Mulungu.
44 Isiku ya Mhumulo iwinzile, wanhu
wose muna dibululu diya weza kutegeleza
mbuli ya Mndewa. 45 Mbali Wayahudi
viwawonile mting'hano, wawona migongo,
wailema mbuli ilongigwe na Paulo na
wamuliga, 46 Mbali Paulo na Balinaba
wawedika bila kuwawonela chinyala,
"Chilondeka chimulongeleni mweye
teng'hu Mbuli ya Mulungu. Mbali kwaviya
moilema na kuwona kuwa hamufaya bule
kwa ugima wa siku zose. Lelo chomulekani
mweye na kuwagalila wanhu weli siyo
Wayahudi. 47 Kwaviya Mndewa kachilagiliza
vino,
Nikutenda uwe bung'hulo da wanhu weli
siyo Wayahudi,
muladi wanhu wa isi yose wadahe kukom-
boligwa."
48 Wanhu siyo Wayahudi viwahulike
mbuli iyo wadeng'helela wautogola usenga
wa Mndewa, waja wakalile wasaguligwe
kupata ugima wa siku zose, wawa na
uhuwilo.
49 Mbuli ya Mndewa yenela chila
hanhu mwiisi ija. 50 Mbali Wayahudi
wawatenda walume wakalile wolanguliza
bululu na walangulizi wa wanaake
siyo Wayahudi wowakalile womdumba
Mulungu wawakong'hela Paulo na Balinaba
na wawawinga kunze ya bululu ijo.
51 Watumigwa wakung'huna timbwisi
dikalile muna imigulu yawo fana lamulo.
Maabaho wahita Ikoniya. 52 Mbali wahuwila
weli Antiyokiya wakala wamema deng'ho
na Muhe Yelile.

14

Uko Ikoniya

1 Uko Ikoniya mbuli zikala fana vizikalile
kuja Antiokiya, Paulo na Balinaba
wahita muna zikaye za kutosela za
Wayahudi walonga kwa ugangamalo mbaka
Wayahudi wengi na wanhu weli siyo
Wayahudi wahuwila. 2 Mbali Wayahudi
weli hawahuwila wawasongeza wanhu
weli siyo Wayahudi wawaleme wanhu
wohuwila. 3 Paulo na Balinaba wakala
lusita mwingi, walonga kwa ugangamalo
mbuli ya Mndewa, iyo kalagusa kuwa
usenga wa unovu wa Mulungu ukala kweli
kwa kuweng'ha ludabwa lwa kutenda
mauzauza na mawewedeko. 4 Wanhu wa isi
ija waibagula, wamwenga wakala ubanzi
wa Wayahudi na wamwenga ubanzi wa
watumigwa.
5 Maabaho wanhu wamwenga weli
siyo Wayahudi na Wayahudi, hamwe na
walangulizi wawo, wailungila kuwatendela
vihile watumigwa na kuwatowa na mabwe.
6 Watumigwa viwaimanyile mbuli iyo
wakimbilila Lisitila na Delibe, isi ya

Lukaniya na muna zisi zili habehi. 7 Uko
wagendelela kupeta Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba uko Lusitila na Delibe

8 Uko Lisitila kukala na munhu
imwe yakalile mbetembete kwandusila
kwelekigwa kwake na hadahile kugenda.
9 Kamtegeleza Paulo viyakalile yolonga,
Paulo kamuwona kana uhuwilo wa
kuhonyigwa, ivo kambunhulila yameso
10 na kamulandulila dizi, "Ima kwa magulu
yako!" Bahaja munhu ija kazumha na
kandusa kugenda. 11 Lung'husesa lwa
wanhu viwawonile chiyatendile Paulo,
wandusa kulandula madizi yawo kwa
ulonzi wa Chilukoniya, "Milungu iza
kumwetu muna ivihanga fana va wanhu!"
12 Balinaba katangigwa Zeu, na Paulo
kwaviya yeye iyo yakalile mulangulizi
wa kulonga katangigwa Helime, 13 mkulu
wa nhambiko wa imwe wa milungu
yatangigwe Zeu, kaye yake ya kutosela ikala
kunze mwa dibululu, kagala ng'ombe na
maluwa kuna ulwivi lwa bululu kwaviya
yeye na mting'hano walonda walave nhosa
kwa watumigwa.

14 Mbali watumigwa Paulo na Balinaba
viwahulike ivo, wavidega viwalo vawo na
wakimbila muna ulung'husesa lwa wanhu
na waguta nyangi, 15 "Habali motenda
ivo? Cheye iviya cha wanhu fana mweye.
Chongalilani Mbuli Inogile muladi muleke
mbuli zili si chinhu na mumuhindukile
Mulungu yeli na ugima, yalumbile ulanga
na isi na bahali na vinhu vose vili muno.
16 Umwaka Mulungu kawalekela wanhu
wose watende viwolonda. 17 Kalagusa kuwa
kabahano kwa yanogile yoyatendile viya-
tendile, kaweng'ha mvula kulawa kuulanga
na mavuno kwa lusita lwake, kaweng'ha
ndiya nyingi na kuwadeng'heleza mizoyo
yenu." 18 Ingawa watumigwa walonga ivo,
ikala vidala kuwalemesa wanhu waleke
kuwatambikila wawo.

19 Wayahudi wamwenga kulawa An-
tiyokiya na Ikoniya wawatenda wanhu
wamtende vihile Paulo, wamtowa na
mabwe na wambulula mbaka kunze ya
dibululu, wagesa kadanganika. 20 Mbali
wanahina viwamzunguluke, kenuka na
kabwela kaidi muna dibulu. Siku isondelele
yeye na Balinaba wahita Delibe.

Kubwela Antiyokiya yili uko Siliya

21 Paulo na Balinaba wapeta Mbuli
Inogile uko Delibe na wapata wanahina
wengi. Maabaho wabwela Lisitila na
Ikoniya na Antiyokiya. 22 Wawagangamiza
wanahina mizoyo yawo wa mabululu yayo
na wawalamba wakale muna uhuwilo.
Wawafundiza, "Cholondeka chifosele
muna yamanhesa mengi muladi kwingila
muna Ufalume wa Mulungu." 23 Paulo
na Balinaba viwakomeleze kuwasagulila
walala muna chila bumbila da wahuwila wa
Chilisito na kutambika hamwe na kufunga
waweka muna yamakono ya Mndewa
wowamuhuwile. 24 Maabaho Paulo na
Balinaba wahita kufosela muna iisi ya
Pisidiya, wafika Pamfiliya. 25 Kuja Pelige
wapeta Mbuli Inogile na maabaho wahita
Ataliya.

26 Kulawa Ataliya, wengila muna
ingalawa, wabwela Antiyokiya. Hanhu
howapuliligwe unovu wa Mulungu kwa
sang'hano ija yowaikomeleze sambi.
27 Viwafikile Antiyokiya, waiting'hana
hamwe na wanhu wa bumbila wa wahuwila
wa Chilisito, wawalongela vinhu vose
viyatendile Mulungu hamwe nawo, na
viyawavugulile ulwivi lwa uhuwilo wanhu
weli siyo Wayahudi. 28 Na wakala uko kwa
lusita mwingi hamwe na wanahina.

15

Mting'hano uko Yelusalemu

1 Wanhu wamwenga weza Antiyokiya
kulawa Yudeya na wandusa kuwafundiza
wahuwila, "One hamwingile ulung-
wana fana Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa viyolonga, hamudaha
bule kulopoligwa." 2 Mbuli ino iwatenda
Paulo na Balinaba waihasanye nawo. Ivo
Paulo na Balinaba wasaguligwa hamwe
na wahuwila wamwenga wa Antiyokiya
wahite Yelusalemu kuwalola watumigwa
na walala kwa ichimu cha mbuli iyo.

3 Wagaligwa na wahuwila, na viwakalile
wohita kufosela Foinike na Samaliya,
wawalongela mbuli za kukomboligwa
kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli
ino iwadeng'heleza ng'hani wahuwila
wose. 4 Viwafikile Yelusalemu wahokiligwa
na wanhu wohuwila na watumigwa na
walala, nawo wawalongela yose Mulungu
yoyatendile kufosela wawo. 5 Mbali

wanhu wamwenga wahuwile kulawa
muna dibumbila da Mafalisayo wema na
walonga, “Wanhu weli siyo Wayahudi
wolondeka wamhe Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.”
6 Watumigwa na walala waiting'hana
hamwe muladi walonganye mbuza iyo.
7 Viwakomeleze kulonganya, Petili kema na
kalonga, “Ndugu zangu, movimanya kuwa
umwaka Mulungu kanisagula kumwenu
niwapetele Mbuli Inogile wanhu weli siyo
Wayahudi, muladi wahulike na wahuwile.
8 Mulungu yomanya magesa ya chila munhu
kalagusa kuwa kawatogola wanhu weli
siyo Wayahudi kwa kuweng'ha Muhe
Yelile fana viya viyachitendele cheye.
9 Hatendile ubagulo wowose hagati yetu
cheye na wawo, kawalekelela uhasanyi
wawo kwaviya wamuhuwila. 10 Lelo
habali sambi momgeza Mulungu kwa
kuwatwika mbahasha zizamile wanhu waja
womuhuwila Yesu, mbahasha ziya cheye
wala wasaho zetu hachidaha kwinula?
11 Bule! Chohuwila na kukomboligwa kwa
unovu wa Mndewa Yesu, fana viya viweli
wawo.”
12 Bumbila jose dikala hupi dowategeleza
Balinaba na Paulo viwosimulila mauzauza
na mawewedeko yoyatendile Mulungu kwa
wanhu weli siyo Wayahudi kufosela wawo.
13 Viwakomeleze kulonga, Yakobo kandusa
kulonga, “Ndugu zangu nitegelezeni!
14 Saimoni kachilongela viya Mulungu
viyawatendele wanhu weli siyo Wayahudi
baho mwanduso, kawasagula wamwenga
wawo wawe wanhu wake. 15 Mbuli zino
zilinga fana mbuli za walotezi wa Mulungu,
fana Maandiko Yelile viyolonga.
16 “Mndewa kalonga,
‘Zihamala mbuli zino nizabwela
na nizazenga kaidi ufalume wa Daudi.
Nizazenga kaidi mahame yake
na nizaugangamiza kaidi.
17 Na ivo wanhu wose wasigale wamzahile
Mndewa,
wanhu wose weli siyo Wayahudi woni-
watangile wawe wangu.
18 Ivo viyalongile Mndewa, yatendile mbuli
ino imanyike kulawa umwaka.’ ”
19 Yakobo kagendelela kulonga, “Lelo niye
nolamula vino, chileke kuwagaza wanhu
weli siyo Wayahudi wowamuhindukile
Mulungu. 20 Mbali chiwagalile baluwa
kuwalongela sekewaje ndiya zambule
mwiko kwa kutambikila nyang'hiti za
milungu, wayepule na uashelati na
sekewaje ng'onyo jojose dibobotoligwe
na sekewang'we damu. 21 Kwaviya
kulawa umwaka Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa yakala yosomigwa
muna zikaye za kutosela chila Isiku ya
Mhumulo, na mbuli zake zipetigwa chila
bululu.”

Usenga kwa wahuwila weli siyo Wayahudi

22 Maabaho watumigwa na walala hamwe
na wahuwila wose, walamula kusagula
wanhu mgati mmwawo wa kuwagala An-
tiyokiya hamwe na Paulo na Balinaba.
Wawasagula Yuda yatangigwe Balisaba na
Sila. Wawo wakala walangulizi mgati mwa
wahuwila. 23 Watuma usenga uno,
“Ndugu zetu wose muli siyo Wayahudi
womukala Antiyokiya na Siliya na Chilikiya,
cheye watumigwa na walala ndugu zenu,
chomulamsani. 24 Kwaviya chihulika kuwa
wanhu wengi walawile kumwetu wawagaza
kwa kuyagiza mizoyo yenu kwa mbuli zawo,
mbali hachiwatumile bule. 25 Ivo chose
chiitogolela kuwasagula wanhu wamwenga
na kuwatuma kumwenu hamwe na mamb-
wiya zetu Balinaba na Paulo. 26 Wawo
waulava ugima wawo kwa ichimu cha zina
da Mndewa wetu Yesu Chilisito. 27 Lelo
chiwatuma Yuda na Sila kumwenu. Wawo
wezalonga wenyewo chiya chochiwandik-
ile. 28 Chiwona vinoga kwa Muhe Yelile na
kwa cheye chileke kumtwikani mbahasha
zizamile kufosa yano yomulondeka kuya-
manya. 29 Lelo muyepule na vinhu vita-
mbikiligwe nyang'hiti. Sekemuje damu,
sekemuje nyama zifidigwe na sekemutende
uashelati. Muhayepula na yayo motenda
yanogile.”
30 Ivo waileka na wahita Antiyokiya, uko
wawatanga wahuwila wose na waweng'ha
usenga uwo. 31 Wanhu viwasomile usenga
uwo, wadeng'helela ng'hani kwaviya
usenga uja uwaguma moyo. 32 Maabaho
Yuda na Sila kwaviya wawo wenyewo
wakala walotezi wa Mulungu, walonga
mengi kuwaguma moyo na kuweng'ha
nguvu wahuwila. 33 Viwakomeleze kukala
uko, wanhu wowahuwile wa Antiokiya
wawalaga, wawalondela tindiwalo,
maabaho wabwela Yelusalemu kwa waja

wakalile wawatumile. [34] Mbali Sila kawona
vinoga kukala uko. [35] Paulo na Balinaba
wasigala uko Antiyokiya, wawo na wanhu
wamwenga wengi wafundiza na wapeta
Mbuli Inogile ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

[36] Vizifosile siku nyingi, Paulo kamulon-
gela Balinaba, "Haya chibwele kuchisogo
chikawalaule wanhu wohuwila muna
yamabululu yose yochipetile Mbuli Inogile
ya Mndewa na kulola viwogendelela."
[37] Balinaba kalonda kumsola Yohana
yotangigwa Maliki wahite nayo, [38] mbali
Paulo hagesile kuwa vinoga kumsola
Yohana, kwaviya halondile kukala nawo
mbaka uhelelo wa sang'hano yawo, mbali
Yohana kabwela na kawaleka Pamfiliya.
[39] Maabaho waihasanya ng'hani mbaka
waigola. Balinaba kamsola Maliki wahita
Chipulo. [40] Mbali Paulo kamsagula Sila na
wahuwila wa hanhu baho viwakomeleze
kumwika muna unovu wa Mndewa,
kasegela. [41] Kafosela Siliya na Chilikiya,
kuwaguma moyo wahuwila.

16

Timoseyo koilumba na Paulo na Sila

[1] Paulo kafika Delibe na Lisitila, uko
kukala na munhu imwe yomuhuwila Yesu.
Munhu iyo katangigwa Timoseyo. Mami
yake kakala Muyahudi yoyamuhuwile
Mndewa, mbali tati yake kakala siyo
Muyahudi. [2] Wahuwila wose wa Lisitila na
Ikoniya wamulongela yanogile Timoseyo.
[3] Paulo kalonda yamsole Timoseyo yahite
nayo, ivo kamwingiza ulungwana kwaviya
Wayahudi wakalile isi ija wavimanya
kuwa tati yake Timoseyo kakala Mgiliki.
[4] Na viwakalile wang'hali wofosa muna
yamabululu, waweng'ha wanhu waja
malagilizo yoyalavigwe na watumigwa
na walala wa Yelusalemu, wawalongela
wayamhe. [5] Ivo wahuwila wongezeka
kuwa na nguvu muna uhuwilo na wanhu
wongezeka chila siku.

Malaguso ya Paulo

[6] Wafosa muna isi ya Filigiya na
Galatiya kwaviya Muhe Yelile kawalemesa
sekewapete usenga muna zisi za Asiya.
[7] Viwafikile hana imhaka na Misiya,
walonda wahite Bisiniya, mbali Muhe
wa Yesu kawalemesa. [8] Wafosela Misiya,
wahulumukila Tulowa, [9] Chilo chiya
Paulo kawona malaguso ya munhu wa
Makedoniya kema, kamulamba, kalonga,
"Izo Mekodoniya uchitaze!" [10] Paulo
viyakomeleze kuwona malaguso, baho
chiisasala kuhita Makedoniya, kwaviya
chiwona kuwa Mulungu kachitanga
chikawapetele Mbuli Inogile wanhu wa
uko.

Lidiya kokomboka uko Filipi

[11] Kulawa Tulowa chikwela ngalawa
mbaka Sametilake, siku diwinzile chifika
Neapoli. [12] Kulawa uko chihita isi ya Filipi,
bululu kulu dili muna isi ya Makedoniya,
hanhu heli na mtawala wa Chilumi. Chikala
muna dibululu dino kwa siku nyingi.
[13] Muna Isiku ya Mhumulo chilawa kunze ya
dibululu na chihita kuna ulwanda, hanhu
haja chigesa hana hanhu ha Wayahudi
kuiting'hana hamwe kutosa. Chikala hasi
na chilonga na wanaake wowaiting'hane
haja. [14] Mgati mwa iwaja wowachihulike
kukala na mwanamke imwe yomdumba
Mulungu. Zina jake Lidiya, mwanamke
iyo kolawa muna dibululu da Siyatila. Iyo
kakala kochuuza viwalo vidung'hu va hela
nyingi. Mndewa kafungula moyo wake na
kahokela yaja yoyalongile Paulo. [15] Yeye
na wanhu wa kaye yake viwakomeleze
kubatizigwa kachilamba chihite ukaye
yake, kalonga, "One muniwona niye
nomuhuwila Mndewa, izoni mukale ukaye
yangu." Na kachilamba ng'hani chihite.

Paulo na Sila wokwikigwa muna ichifungo

[16] Siku dimwe vichikalile chohita hanhu
ha nhambiko, mndele imwe yakalile na
chinyamkela wa kulagula kaiting'hana na
cheye. Kakala kawapatila wenevale wake
hela nyingi kwa ulaguzi wake. [17] Kamuinza
Paulo na cheye kuno koguta nyangi,
"Wanhu wano ni wasang'hani wa Mulungu
mkulu yeli uchanyha! Womulongelani
viya vondamukomboligwe!" [18] Katenda ivo
kwa siku nyingi mbali Paulo havilondile,
kamuhindukila na kamulongela iyo, "Kwa
zina da Yesu Chilisito, nokulongela mulawe
munhu ino!" Bahobaho chinyamkela
kamulawa munhu ija.

[19] Wenevale wa mndele ija viwawonile
lolelo da kupata sente dimala, wawagwila
Paulo na Sila na wawabulula mbaka
waugulila vinhu haulongozi ha iwakulu.

[20] Wawagala haulongozi ha wakulu wa
Chilumi na walonga, "Wanhu wano ni
Wayahudi na wotenda ndwagi muna
dibululu jetu. [21] Wofundiza vihendo vawo
viya havilondeka na malagilizo yetu, cheye
ni wakaya wa Loma na hachidaha bule
kutogola vihendo vino."
[22] Lung'husesa lwa wanhu wailumba na
kuwalema Paulo na Sila.
Maabaho wakulu wawahambula iviwalo
Paulo na Sila, na walagiliza walanhigwe
mibalati. [23] Viwakomeleze kuwalanha
wawaguma muna ichifungo, mkalizi
wa chifungo kalagiliza wakalizigwe
ng'hani. [24] Nayo viyapatile malagilizo yayo,
kawaguma muna ichifungo cha mgati,
kawafunga migulu yawo na chibawo.
[25] Ichilo chikulu Paulo na Sila wakala
wotosa na kwimba nyila za kumtogoza Mu-
lungu kuno wafungigwe wamwenga wakala
wotegeleza. [26] Bahobaho kulawila nyukwa
nyukwa kulu da isi, mbaka mhanda za ichi-
fungo zitingisigwa na zinyivi zivuguka na
minyololo yawo ihagaya. [27] Mkalizi wa ichi-
fungo viyalamke na kuwona zinyivi za ichi-
fungo zivuguligwa, kagesa kuwa wafungwa
wose wakala wakimbila. Ivo kasomola zele
jake kalonda kuikoma mwenyewo. [28] Mbali
Paulo kalonga kwa dizi kulu, "Sekeuikome
mwenyewo! Wose chabahano!"
[29] Mkalizi wa ichifungo kapula ya-
galiligwe chitasa, kakimbilila kuna ichi-
heleto, katumbala mavindi haulongozi ha
Paulo na Sila kuno kogudemeka.
[30] Maabaho kawalava kunze kawauza,
"Wenevale, nolondeka nitende choni
muladi nilopoligwe!" [31] Wamwidika,
"Muhuwile Mndewa Yesu, na kwiza-
komboka weye hamwe na kaye yako."
[32] Maabaho wampetela mbuli ya Mndewa,
yeye hamwe na wanhu wamwenga wose
muna ikaye yake. [33] Ichilo chiya imkalizi
wa chifungo kawasola Paulo na Sila na
kawasunha vilonda vawo, na bahobaho
yeye na wanhu wa kaye yake wabatizigwa.
[34] Maabaho kawasola Paulo na Sila kawagala
kuna ikaye yake na kaweng'ha ndiya waje.
Yeye na wanhu wa kaye yake wadeng'helela
kwaviya lelo womuhuwila Mulungu.
[35] Imitondo yake wakulu wa Loma wawa-
tuma wakulu wa wawakalizi kwa wakalizi
wa chifungo na kawalongela, "Walekeni
wanhu waja wahite." [36] Ija imkalizi wa
chifungo kamulongela Paulo, "Wakulu wa
Loma walagiliza weye na Sila mulekeliligwe. Lelo modaha kusegela, hiteni kwa tindiwalo." [37] Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi, "Wachilanha mibalati haulongozi ha wanhu wose bila ya kuchitagusa, ingawa cheye ni Waloma. Maabaho wachika muna ichifungo. Lelo wolonda wachilave chinyele nyele. Aka! Leka weze wachilave wenyewo."
[38] Wakulu wa wakalizi wawalongela wakulu wa Loma, na viwahulike kuwa Paulo na Sila wakala wanhu wa Loma, wadumba ng'hani. [39] Ivo weza na kuwalamba, maabaho wawalava kunze ya ichifungo na kawalamba wasegela muna dibululu diya. [40] Paulo na Sila viwalawile muna ichifungo na kuhita kuna ikaye ya Lidiya. Uko waiting'hana na wahuwila, wawalongela mbuli za kuwaguma moyo, maabaho wasegela.

17

Uko Sesalonike

[1] Paulo na Sila wafosela Amfipoli na Apoloniya wahita mbaka Sesalonike, uko kukala na kaye ya kutosela ya Wayahudi. [2] Fana chihendo chake, Paulo kahita kuna ikaye ija ya kumpulila Mulungu. Kalonga na wanhu kwa siku za Mhumulo matatu, kwa kusang'hanila Maandiko Yelile, [3] kawalongela na kawafambulila Yamaandiko Yelile na kawalongela kuwa Chilisito Mulopozi kolondeka yagazigwe na kuzilibuka. Paulo kalonga, "Yesu ino yoniwapetela mbuli zake, niiyo Chilisito Mulopozi." [4] Wayahudi wamwenga wahuwila na wailumba na Paulo na Sila, na bumbila kulu da Wagiliki wowamdumbile Mulungu na wanaake wamwenga walangulizi iviya wahuwila.
[5] Mbali Wayahudi wawawonela migongo, wasola wanhu welibule usang'hano, watenda chibumbila na wandusa ndwagi muna dibululu jose waizila kaye ya Yasoni wohuwila kuwapata umo na Paulo na Sila muladi wawagale haiwanhu. [6] Mbali viwawapuwile, wawagwila Yasoni na wahuwila wamwenga na wawagala haulongozi ha walangulizi wa dibululu na walandula madizi, "Paulo na Sila wagala magayo chila hanhu! Sambi weza muna dibululu jetu. [7] Na Yasoni kawahokela ukaye

yake. Wose walema kutenda chiyalagilize
mfalume wa Loma na walonga hambwe
kuna mfalume imwenga, zina jake Yesu."
8 Wakulu wa isi na wanhu wamwenga
viwahulike ivo wehilwa ng'hani. 9 Wakulu
wawo wawatoza faini Yasoni na wayage,
maabaho wawaleka wasegela.

Uko Beleya

10 Ichilo vichingile wahuwila wawatuma
Paulo na Sila uko Beleya. Viwafikile uko,
wahita mwiikaye ya kutosela ya Wayahudi.
11 Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza
goya kuwafosa wanhu wa Sesalonike.
Wauhokela usenga uja wa Mulungu kwa
deng'ho, na chila siku wakala woyapekula
Yamaandiko Yelile muladi wawone fana
Paulo kolonga kweli. 12 Wayahudi wengi
wahuwila na wanaake wengi wa Chiyunani
weli na udaho na walume wengi wa
Chiyunani iviya wahuwila.
13 Mbali Wayahudi wa Sesalonike vi-
wahulike Paulo kopeta Mbuli ya Mulungu
uko Beleya iviya, wahita uko na wan-
dusa kuwakong'hela wanhu na ndwagi.
14 Bahobaho wahuwila wamgala Paulo mh-
wani. Mbali Sila na Timoseyo wasigala
uko Beleya. 15 Wanhu wowamsolile Paulo,
wahita nayo mbaka Asene. Maabaho wab-
wela mbaka Beleya wakala na malagilizo
kulawa kwa Paulo kuwa Sila na Timoseyo
sekewakalame kumsondelela Paulo.

Uko Asene

16 Paulo viyakalile yowagoza Sila na
Timoseyo uko Asene, kehilwa ng'hani
muna umoyo wake viyawonile bululu
diya dimema nyang'hiti za milungu.
17 Ivo kakala mwiikaye ya kutosela kakala
yolonga na Wayahudi na wanhu weli siyo
Wayahudi wowomtosela Mulungu, na chila
siku kakala kowasimulila wanhu wakalile
muumwingi. 18 Wamwenga wowainzile
mafundizo ya Epikulo na Sitoiki waibishila
nayo.
Wamwenga walonga, "Kolonda kulonga
choni ino mbozi?" Wamwenga wedika,
"Yowoneka fana kopeta mbuli ya milungu
imwenga." Walonga ivo kwaviya Paulo
kakala kopeta mbuli ya Yesu na mbuli ya
uzilibuko, 19 Ivo wamsola Paulo, wamgala
haulongozi ha ichitala cha bululu da Ale-
opoko na walonga, "Cholonda kuvimanya
mafundizo yako ya sambi yolonga choni.
20 Mbuli zimwenga zochihulike kolonga ni
za uzonza kumwetu, na cholonda kuvi-
manya fambulo da mbuli zino." 21 Wanhu
wose wa Asene na wageni wowokala umo
wasang'hanila lusita lwawo lwose kulonga
na huhulika chinhu cha sambi.
22 Paulo kema haulongozi ha ichitala cha
bululu na kalonga, "Nowona kuwa chila
munhu wa Asene komzahila Mulungu.
23 Kwaviya vinikalile nofosa na kulola
goya hanhu homutosela, niwona chilingo
chandikigwa, 'Kwa Mulungu hamanyika.'
Lelo niye nowapetela mbuli za iyo
imumtosela bila kummanya.
24 "Mulungu yalumbile isi na ulanga na
vinhu vose vili muno ni Mndewa wa ulanga
na isi, hakala muna zikaye za imwe wa
milungu zozizengigwe na wanhu. 25 Iviya
hasang'hanilwa kwa makono ya wanhu,
fana viya kolonda chochose, kwaviya yeye
mwenyewo koweng'ha wanhu wose ugima
na muhe na vinhu vose. 26 Kulawa kwa
munhu imwe, kalumba wanhu wa chila
isi na kawatenda wakale muna isi yose.
Kalamula kulawa umwaka, zuwaki na kulihi
kuwakalile wanhu wawo. 27 Katenda vino
muladi wanhu wamzahile na wamson-
delele hata kwa kumdalisa yapete kudal-
isigwa. Mulungu heli kutali na cheye bule.
28 Fana munhu imwe viyalongile,
'Mgati yake yeye chokala na chogenda na
kuwa na ugima wetu.'
Fana imwe wenu imtunga wila viyalongile,
'Cheye wose ni welesi wake.'
29 Ivo kwaviya cheye chawana wa Mu-
lungu, hachilondeka kulonga kuwa Mu-
lungu kalinga fana zahabu hebu hela hebu
dibwe, vinhu vitendigwa goya kwa ubala
wa wanhu. 30 Mulungu katenda fana
viya halola lusita luja wanhu viwakalile
hawammanyile, mbali sambi kowalongela
wanhu wose chila hanhu waleke uhasanyi
wawo. 31 Kwaviya Mulungu keka siku
yonda yawataguse wanhu wa isi yose vi-
ilondeka kwa munhu ija iyamsagule. Mu-
lungu kalagusa yano yose kwa kumzilibula
iyo!" 32 Viwahulike Paulo kolonga mbuli
ya kuzilibuka, wamwenga wamzeha, mbali
wamwenga walonga, "Cholonda chihulike
kaidi mbuli ino." 33 Ivo Paulo kasegela
kuna umting'hano. 34 Wanhu wamwenga
wamsondelela na wahuwila, imwe wawo
kakala Dionisiyo, munhu wa chitala. Uko

iviya kukala na mwanamke yatangigwe
Damalisi na wanhu wamwenga.

18

Uko Kolimso

1 Maabaho Paulo kasegela Asene kahita
Kolimso. 2 Uko Kolimso kamting'hana
Muyahudi imwe yotangigwa Akila,
yoyelekigwe na Ponto, yoyezile na muke
wake Pilisika kulawa Italiya siku ziya,
kwaviya mtawala Chilaudiyo kawalagiliza
Wayahudi wose walawe Loma. Ivo Paulo
kahita kuwalola, 3 na kakala na kusang'hana
nawo, kwaviya yeye kakala kosona mahema
fana wawo. 4 Chila Isiku ya Mhumulo
kakala kolonga na wanhu muna ikaye ya
kutosela, kageza kuwakwenhula Wayahudi
na Wagiliki.

5 Sila na Timoseyo viwafikile kulawa
Makedoniya, Paulo kasang'hanila lusita
lwake lwose kuwapetela Wayahudi kuwa
Yesu iyo Chilisito Mulopozi. 6 Viwaibishile
nayo na kumuliga, kalagusa kuwa hato-
gole kwa kukung'hunha viwalo vake na
kuwalongela, “Mwahaga, manye wenyewo!
Niye namwabule, kwandusila sambi niza-
hita kwa wanhu weli siyo Wayahudi.”
7 Maabaho Paulo kasegela, kahita kukala
muna ikaye ya munhu yeli siyo Muyahudi,
zina jake Tito Yusito, munhu yomtambikila
Mulungu, kaye yake ikala habehi na kaye
ya kutosela. 8 Chilisipo, yakalile mkulu wa
kaye ya kutosela ya Mulungu, kamuhuwila
Mndewa, hamwe na kaye yake yose. Wanhu
wamwenga wengi uko Kolinso wahulika
usenga, wahuwila na wabatizigwa.

9 Chilo chimwe Mndewa kamulongela
Paulo muna yamalaguso, “Sekeudumbe,
gendelela kupeta na wala sekeunyamale,
10 kwaviya niye nahamwe na weye.
Habule munhu yodaha kukulumiza na
kukubananga, kwaviya niye nina wanhu
wengi muna dibululu dino.” 11 Paulo kakala
uko lusita lwa mwaka umwe na miezi sita,
kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.

12 Galiyo viyakalile mkulu wa Akaya,
Wayahudi waiting'hana hamwe, wamgwila
Paulo na wamgala kuna ichitala. 13 Walonga,
“Munhu ino kowatenda wanhu wamtosele
Mulungu bila kusondelela Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa!”

14 Paulo viyalondile kulonga, Galiyo
kawalongela Wayahudi, “One iwile mbuli
ya ubamanyi hebu ya wihi, nihadahile
kumtegelezani. 15 Mbali kwaviya mbuli zino
na mazina ya malagilizo ni venu mweye,
lamuleni mweye wenyewo. Niye sizakuwa
mulamuzi wa mbuli zino!” 16 Maabaho
kawalava kunze ya ichitala. 17 Wawo
wose wamgwila Sositene, mkulu wa kaye
ya kutosela ya Mulungu, na wamtowa
haulongozi ha ichitala. Mbali Galiyo
hagesile mbuli iyo hata chidogo.

Paulo kobwela Antiyokiya

18 Paulo kakala yang'hali na waja wanhu
wahuwile uko Kolimso kwa siku nyingi,
kahita na Pilisika na Akila mbaka Siliya.
Yang'hali hanasegela Kemkeliya, kawegula
mvili zake kwa chimu cha chilagano chiyek-
ile. 19 Wafika Efeso, uko Paulo kawaleka
Pilisila na Akila. Kengila mwiikaye ya ku-
tosela na kalonga na Wayahudi. 20 Baho
wamulamba yakale lusita lutali, mbali yeye
hatogole bule. 21 Mbali viyakalile kosegela,
kawalongela, “One Mulungu yahalonda
nizakwiza kumwenu kaidi.” Maabaho
kakwela muna ingalawa kasegela Efeso.
22 Viyafikile Kaisaliya, kahita Yelusalemu
na kuwalamusa wahuwila, maabaho kahita
Antiyokiya.

23 Kakala uko lusita ludodo, maabaho
kagendelela na umwanza kwa kufosela
mgati mwa isi ya Galatiya na Filigiya kuno
kowaguma moyo wanhu waja wowamson-
delele Yesu.

Apolo uko Efeso na Kolimso

24 Chipindi icho Muyahudi imwe
yotangigwa Apolo, mwelekwa wa
Waisikandaliya, kafika Efeso. Iyo kakala
munhu yeli na udaho na yamanyile
vinogile Yamaandiko Yelile. 25 Munhu iyo
kakala kafundizigwa nzila ya Mndewa
na kwaviya muhe wake ukala wodinhila,
kandusa kulonga na kufundiza kwa
unovu mbuli za Yesu, mbali kammanya
Yohana na viya viyakalile kowabatiza
wanhu. 26 Kandusa kulonga bila kudumba
mwiikaye ya kutosela. Pilisika na Akila
viwamuhulike, wamsola ukaye yawo na
wamfambulila vinogile Nzila ya Mulungu.

27 Apolo viyalondile kuhita Akaya,
wahuwila wa Efeso wamtaza kwa
kuwandikila usenga wahuwila wa Akaya

wamuhokele. Nayo viyafikile uko kawataza
ng'hani waja wowakalile wahuwila kwa
unovu wa Mulungu. 28 Kwaviya kawahuma
ng'hani Wayahudi haulongozi ha wanhu
wose, kalagusa kulawa muna Yamaandiko
Yelile kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi.

19

Paulo uko Efeso

1 Apolo viyakalile Kolimso, Paulo kafosa
zisi zili muna ivilima na kafika Efeso. Uko
kawafika wanhu wamwenga wowamson-
delele Yesu, 2 kawauza, "Vino vimuwile
wahuwila mumuhokela Muhe Yelile?"
Wamwidika, "Aka, hata kuhulika kuwa
kuna Muhe Yelile hachinahulika bule."
3 Paulo kawauza, "Lelo mubatizigwa uba-
tizo ulihi?"
Wamwidika, "Ubatizo uyabatize
Yohana."
4 Paulo kalonga, "Ubatizo uyabatize
Yohana ukala kwa ichimu cha wanhu waja
wasamhile uhasanyi wawo, na kawalongela
wanhu wa Isilaeli wamuhuwile munhu ija
yokwiza kuchisogo chake, niiyo Yesu."
5 Viwahulike ivo, wabatizigwa kwa zina
da Mndewa Yesu. 6 Paulo viyawekile
makono yake, Muhe Yelile kawahumuluk-
ila, wandusa kulonga ulonzi umwenga na
kulotela. 7 Wakala walume longo na waidi.
8 Paulo kengila mwiikaye ya kutosela
na kulonga na wanhu bila kudumba kwa
lusita lwa miyezi mitatu, kageza kuwak-
wesa weze muna Ufalume wa Mulungu.
9 Mbali wamwenga wakala na mizoyo mi-
dala ivo hawatogole bule, na wailonga vi-
hile mbuli ya Mndewa. Ivo Paulo kawaleka
na kawasola wowahuwile na kulonga nawo
chila siku muna ikaye ya kufundizila ya
munhu imwe yatangigwe Tilano. 10 Mbuli
zino zigendelela kwa lusita lwa miyaka
midi, muladi wanhu wose wokala muna
ikaye ya isi ya Asiya, Wayahudi na wanhu
weli siyo Wayahudi, wahulike mbuli ya Mn-
dewa.

Wana wa Sikewa

11 Mulungu katenda mauzauza makulu
kufosela Paulo. 12 Hata vitambala na
viwalo vovilawile mulukuli va sang'hano
voyayawale kavigala kwa watamu,
na watamu wawo wahonyigwa mi-
tamu yawo na vinyamkela viwalawa.
13 Wayahudi wamwenga waja wakalile
wolava vinyamkela wahita uko na uko
wogeza kusang'hanila zina da Yesu.
Wawalongela waja wakumbigwe na
vinyamkela, "Nowalongela kwa zina da
Yesu, ija yopetigwa na Paulo." 14 Kukala
na ndugu saba wa tata imwe, Muyahudi
yatangigwe Sikewa mkulu wa nhambiko,
watenda ivo.
15 Mbali chinyamkela kawalongela, "Yesu
nimmanya na Paulo nimmanya, mbali mw-
eye wawo welihi?" 16 Maabaho munhu
ija yakalile na chinyamkela kawazumhila
wose kawadaha kawahuma ludabwa na
wawo wana wa Sikewa wakimbila kunze
mwa kaye ija wakala mwazi na wakala na
vilonda.
17 Wayahudi wose na wanhu weli siyo
Wayahudi wakalile Efeso wahulika mbuli
ino, wose wadumba ng'hani, na zina
da Mndewa Yesu ding'higwa nhogolwa
ng'hulu. 18 Wanhu wengi wowahuwile
weza, wasamha sang'hano zawo zihile
haulongozi ha wanhu. 19 Wanhu wamwenga
wakalile wotenda uhawi wavigala vitabu
vawo na wavilunguza haulongozi ha
wanhu. Viwapetile bei ya vitabu ivo,
wawona yodaha kufika hela magana
magana matano. 20 Ivo mbuli ya Mndewa
yenela na kuwa na ludabwa lukulu.

Tibwilitibwili uko Efeso

21 Vinhu vino vivikomelezeke, Paulo kala-
mula yahite Yelusalemu kafosela Make-
doniya na Akaya, kalonga, "Nihafika uko,
iviya nolondigwa nihite Loma." 22 Ivo kawa-
tuma waidi wa watumigwa wake, Timo-
seyo na Elasito wahite Makedoniya, yeye
mwenyewo kakala kuna mkowa wa Asiya.
23 Siku izo uko Efeso kulawilila tib-
wilitibwili kulu kwa ichimu cha Nzila ya
Mndewa. 24 Kukala na munhu imwe zina
jake Demetiliyo, iyo kakala mfuwa hela
yoyakalile kotenda vikaye vya hela vya
nyang'hiti vya Alitemi. Sang'hano iyo
iwatenda Demeteliyo na wayage kuwagalila
wahunzi faida nyingi. 25 Demeteliyo
kawatanga wose hamwe na wanhu
wamwenga wakalile na sang'hano ilingile
fana ivo na kawalongela, "Walume,
movimanya kuwa chopata hela nyingi
muna isang'hano ino. 26 Lelo modaha
kuwona na kuhulika mweye wenyewo
yaja yoyotenda Paulo. Kawakong'hela

na kuwahindula wanhu watogole kuwa
milungu itendigwa na wanhu siyo milungu
hata chidogo, siyo Efeso muhala mbali
mikowa yose ya Asiya. 27 Ivo kuna ng'hondo
kuwa sang'hano yetu izakuwa na zina
dihile. Siyo ivo muhala, mbali mbuli iyo
yodaha kuitenda mwiikaye ya Alitemi imwe
wa milungu kuwa siyo chinhu cha mana
na ukulu wake wizabanangika. Alitemi
iyo imwe wa milungu kotoseligwa muna
umkowa wa Asiya na muna zisi zose."

28 Viwahulike mbuli izo wasomigwa
mizoyo yawo na wandusa kulandula
madizi, "Mkulu ni Alitemi wa Efeso!"
29 Bululu jose dimema tibwilitibwili.
Wanhu wawagwila Gayo na Alisitaliko,
wakaya wa Makedoniya wowakalile muna
umwanza hamwe na Paulo, wakimbila
nawo mbaka hanhu ha miting'hano.
30 Paulo kalonda yahite haulongozi ha
lung'husesa, mbali wahuwila wamulemesa.
31 Wakulu wamwenga wa isi ya Asiya,
wakalile mbwiya zake Paulo, wamtumila
usenga wamulamba sekeyahite hanhu
ha miting'hano. 32 Lung'husesa lukala
lwehuka, wanhu wamwenga wakala
wolonga chinhu chino na wamwenga
wolonga chinhu chiya, kwaviya wanhu
wamwenga hawavimanyile waiting'hanila
choni. 33 Wayahudi wamwenga wamgala
Alekizanda haulongozi ha wanhu, na
wanhu wamwenga walandula madizi yawo.
Nayo kawafunyiza wanhu wanyamale,
muladi yaigombele haulongozi ha wanhu.
34 Mbali viwamanyile kuwa yeye kakala
Muyahudi, wose walandula madizi yawo
hamwe kwa masaa maidi, "Alitemi wa Efeso
ni Mkulu!"

35 Kalani wa bululu viyadahile kuwanya-
maliza iwanhu, "Mweye wanhu wa Efeso,"
vino mweye hamuvimanyile kuwa bululu
da Efeso ni mkalizi wa kaye ya Alitemi
imwe wa milungu na chinyago chake chi-
lagala kulawa kuulanga. 36 Habule munhu
yodaha kubela vinhu vino. Ivo molondeka
munyamale na muleke kutenda chinhu
chochose himahima. 37 Muwagala walume
wano hano ingawa hawabawile vinhu va
kaye ya mulungu hebu kamuliga mulungu
wetu wa chike. 38 One Demetiliyo na
wasang'hani wayage wana mbuli na munhu
wowose, vitala na wasemi wabaho. Wodaha
kugala ulonzi wawo uko. 39 Mbali one
muhalonda mbuli yoyose muna zimbuli
zingine, yezasang'hanigwa muna bumbila
haswa. 40 Kwaviya vino vitendeka diyelo
kuna ng'hondo ya kuwa wezachilongela
chigala ndwagi, chabule chimu chochose
cha ndwagi ino na hachidaha kulonga
mbuli yoyose yili na fambulo kwa kutenda
vino. 41 Viyakomeleze kulonga vino, kadi-
longela bumbila dihite.

20

Paulo kohita Makedoniya na Ugiliki

1 Hengelehengele diya da Efeso vidi-
malile, Paulo kawatanga hamwe wanhu
waja wowamsondelele kawagangamiza
imizoyo na kawalaga. Hamala baho
kawaleka na kahita Makedoniya. 2 Kahita
kufosela zisi ziya na kawagangamiza wanhu
mizoyo kwa mbuli nyingi. Maabaho kafika
Akaya, 3 uko kakala miyezi mitatu. Kakala
yoisasala kuhita Siliya mbali katola kuwa
wauko Wayahudi wolonda kumtendela
yehile, ivo kalamula kubwela kufosela
Makedoniya. 4 Sopatilo mwana wa Pilo
kulawa Beleya, wahita nayo, ivo Alisitaliko
na Sekundo kulawa Sesalonike, maabaho
Gayo kulawa Delibe, Tukiko na Tilofimo
na Timoseyo kulawa muna umkowa wa
Asiya. 5 Wanhu wawo wachilongolela na
kuchigozela kuja Tulowa, 6 Vichikomeleze
Dugila da Magate hayanagumigwa Lusu,
chikwela ngalawa kulawa Filipi, na siku
nhatu hamwande chifika Tulowa. Uko
chikala siku saba.

Mwanza wa uhelelo wa Paulo kuja Tulowa

7 Siku ya mwanduso ya juma, chiit-
ing'hana muladi chije ndiya hamwe. Paulo
kalonga na wanhu mbaka chilo chikulu,
kwaviya kasegela siku isondelele. 8 Vitasa
vingi vikala vokwaka muna ichiheleto
cha uchanyha kochikalile chiiting'hana.
9 Mbwanga imwe yatangigwe Eutiko kakala
yakalile muna dizonzo, Paulo viyakalile
kolonga, Eutiko kakukila na kagona,
mbaka kuuhelelo kazidilwa na nhongo na
kagwa kulawa muna ichiheleto cha tatu
cha uchanyha mbaka hasi. Viwahitile
kumwinula wamfika kadanganika. 10 Mbali
Paulo kahulumuka hasi, kamgwila na
kamtumbalila mavindi. Kalonga, "Seke-
mudumbe, yang'hali mgima!" 11 Maabaho

kakwela kaidi kuna dilingo, kamogola gate
kaja. Viyakomeleze kulonga nawo kwa
lusita lutali, mbaka habehi na imitondo,
Paulo kasegela. 12 Wamsola imbwanga
ija ukaye kuno mgima na wadeng'helela
ng'hani.

Kulawa Tuloya kuhita Mileto.

13 Cheye chikwela muna ingalawa chilon-
golela kuhita Aso, uko chahamsolile Paulo.
Kachilongela chitende vino, kwaviya yeye
kakala kohita uko kwa kufosela isi inyalile.
14 Viyachifikile uko Aso, chimkweza muna
ingalawa na chihita Mitilene. 15 Kulawa
uko chandusa mwanza na siku isondelele
chifika Kio. Siku dekaidi chimiza ingalawa
Samo na siku isondelele chifika Mileto.

16 Paulo kakala na kalamula kugendelela
na mwanza bila kufosela Efeso, muladi
sekeyakalame muna umkowa wa Asiya.
Kakala na himahima da kufika Yelusalemu
muna isiku ya Pentekosite, one ihadahika.

Paulo kowatanga walala wa Efeso

17 Kulawa Mileto Paulo katuma usenga
uko Efeso wakawatange walala wa bumbila
da wahuwila wa Chilisito muladi wait-
ing'hane nayo. 18 Viwafikile, kawalongela,
"Mweye movimanya viya vinikalile na
mweye siku zose kwandusila zuwa diya da
mwanduso vinifikile Asiya. 19 Movimanya
viya vinimsang'hanile Mndewa kwa
unyendanyenda mkulu, masozi na magezo
yamhatile kwa ichimu cha wihi wa
Wayahudi. 20 Movimanya kuwa silemile
hata chidogo kuwapetela hanze hanze
na muna zikaye zenu na kuwafundiza
chochose chondachiwataze. 21 Niwalongela
wose Wayahudi na wanhu weli siyo
Wayahudi wasamhe uhasanyi wawo kwa
Mulungu na wamuhuwile Mndewa wetu
Yesu.

22 "Sivimanyile chondachinilawilile
Yelusalemu, mbali nomuhulika Muhe
wa Mulungu na nohita uko. 23 Na lelo
nomuhulika Muhe Yelile konilongela kuwa
manhesa na vifungo vonigozela chila
isi. 24 Mbali siwona ugima wangu kuwa
chinhu bule, ila nolonda kukomeleza
sang'hano iyaning'hile Mndewa Yesu
niitende, sang'hano ya kupetela Mbuli
Inogile ya unovu wa Mulungu.

25 "Nifosa kumwenu kupeta mbuli ya
Ufalume wa Mulungu. Na lelo novi-
manya habule munhu yoyose kumwenu
yondayaniwone kaidi. 26 Ivo diyelo nowa-
longelani kweli, munhu yoyose kumwenu
yahaga, manye wenyewo. Niye namwab-
ule! 27 Kwaviya silekile bule kuwalongela
lungilo da Mulungu. 28 Muiteganye mw-
eye wenyewo na muwatiganye lung'husesa
lwose luja Muhe Yelile yamwikileni muwe
wemilizi wake mgati mmwake, mudidime
bumbila da wahuwila wa Mulungu woy-
awatendile wawe wake kwa kufosela damu
ya Mwanage. 29 Novimanya niye nihasegela,
mbwizi wezakwiza kumwenu na hawezadi-
wonela ubazi dibumbila. 30 Lusita lok-
wiza walume wamwenga kulawa muna
dibumbila jenu wenyewo vondawamulon-
geleni mbuli za uvwizi muladi kuwagiza
waja wowamsondelela Yesu na kuwatenda
wawasondelele wawo muhala. 31 Ivo kaleni
meso na mukumbuke kuwa kwa masozi
yangu, nimfundiza chila munhu imisi na
ichilo kwa lusita lwa miyaka mitatu.

32 "Sambi nomwikani muna ukalizi wa
Mulungu na usenga wa unovu wake, yoyo-
daha kuwagangamizani na kumwing'hani
balaka zoyawekile wanhu wowasafyigwe.
33 Silondile bule hela hebu viwalo va
munhu yoyose. 34 Mweye wenyewo
movimanya kuwa nitenda usang'hano
kwa makono yangu mwenyewo muladi
kupata vinhu vonilonda mwenyewo na
wayangu. 35 Muna zimbuli zose niwalagusa
kuwa kwa kuzamha sang'hano zino
molondeka kuwataza nyondenyonde na
kuzikumbuka mbuli za Mndewa Yesu viya
viyalongile mweyewo, 'Vinoga kulava
kufosa kuhokela.' "

36 Paulo viyakomeleze kulonga ivo,
katumbala mavindi hamwe nawo na
watosa. 37 Wose walila, wamuhagatila
na wamnonela, maabaho wamulaga.
38 Mbuli ino iwalumiza ng'hani kwaviya
Paulo kawalongela, "Hamwizaniwona kaidi
bule." Maabaho wahita nayo mbaka kuna
ingalawa.

21

Paulo kohita Yelusalemu

1 Chiwalaga na chisegela. Chikwela
ngalawa chihita dimwe kwa dimwe mbaka
Kosi, siku isondelele chifika Lode, na

kulawa uko chihita Patala. [2] Uko chifika
ngalawa ikalile yohita Foinike, ivo chikwela
na chisegela. [3] Na vichiiwone Chipulo,
chileka ubanzi wa kumoso chigendelela na
mwanza mbaka Siliya, na chihulumukila
Tilo kwaviya uko ngalawa yetu kondaihu-
lumuse imizigo. [4] Uko chiwafika wanhu
wowamsondelele Yesu, chikala nawo
kwa lusita lwa siku saba. Kwa ludabwa
lwa Muhe Yelile, wamulongela Paulo
sekeyahite Yelusalemu. [5] Mbali chipindi
chetu cha kukala nawo vichikomelezeke,
chisegela na chigendelelela na mwanza
wetu. Wose hamwe na wake zawo na
wana, wahita na cheye kunze ya bululu,
na baho chitumbala mavindi chitambika.
[6] Vichikomeleze kuwalaga wanhu wose,
chikwela muna ingalawa, nawo wabwela
ukaye yawo.

[7] Chigendelela na mwanza wetu kulawa
Tilo kuhita Tolemayi, uko chiwalamsa
wahuwila wayetu na chikala nawo zuwa
dimwe. [8] Siku isondelele chihita Kaisaliya
na chihita muna ikaye ya Filipo, mpetelaji.
Yeye kakala imwe mwa iwaja saba
wasaguligwe kuwa watazi kuja Yelusalemu.
[9] Munhu ino kakala na wali wane hawana-
soligwa wowakalile wogong'onda usenga
wa Mulungu. [10] Vichikalile uko siku
nyingi mulotezi wa Mulungu yatangigwe
Agabu, keza kulawa Yudeya. [11] Viyafikile
kausola mkwiji wa Paulo na kaizinga muna
yamakono na muna yamagulu na kalonga,
"Muhe Yelile kolonga, Wayahudi kuja
Yelusalemu wezamfunga fana vino munhu
yeli na mkwiji uno, na kumguma muna
yamakono ya wanhu weli siyo Wayahudi."

[12] Vichihulike yayo, cheye na wanhu
wamwenga wakalile baho chimulamba
Paulo sekeyahite Yelusalemu. [13] Mbali
Paulo kedika, "Habali molila na kuni-
tenda niwe na lugano? Niisasala siyo
kwa kufungigwa muhala, mbali hata
kudanganikila Yelusalemu kwa ichimu cha
Mndewa Yesu!"

[14] Viyalemile kuchitegeleza, chimuleka
na chilonga, "Yoyolonda Mndewa ya-
tendeke." [15] Vichikomeleze, chisasala
vinhu vetu na chisegela Yelusalemu.
[16] Wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu
wowalawile Kaisaliya wahita hamwe na
cheye wachigala kuna ikaye ya Mnasoni.
Mnasoni kakala munhu wa Chipulo, nayo
kakala muhuwila kwa siku nyingi.

Paulo komulaula Yakobo

[17] Vichifikile Yelusalemu, wahuwila
wachihokela kwa ndeng'helelo. [18] Siku
isondelele Paulo kahita hamwe na
cheye kumulola Yakobo na walala wose
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
wakalile baho. [19] Paulo kawalamsa na
kawalongela dimwe kwa dimwe mbuli
zose ziyatendile Mulungu kwa wanhu
weli siyo Wayahudi kufosela sang'hano
yake. [20] Viwahulike yayo, wose wamtunhiza
Mulungu. Maabaho walonga, "Ndugu
yetu Paulo, kodaha kuwona viya Wayahudi
wengi viwawile wahuwila, na viya wose
viwokwamha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.

[21] "Walongeligwa kuwa weye kowafun-
diza Wayahudi wose wowokala muna isi
ya wanhu weli siyo Wayahudi waleke
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, kuwalongela sekewawengize ulung-
wana wana wawo wala sekewawinze
vihendo vetu. [22] Wanhu wano wezahulika
kuwa weye kwa hano, lelo chitendeze?
[23] Vino ivo vochilonda weye utende. Hano
hana wanhu wane wekile chilagano.
[24] Ilumbe nawo, isafye hamwe nawo na
uwalihile muladi waweguligwe mvili zawo.
Wanhu wose wezavimanya kuwa mbuli
zowalongiligwe kukusonhela weye zabule
fambulo jojose, na kuwa mwenyewo
ung'hali kukala kwa kusondelela Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. [25] Kwa
mbuli ya wanhu waja weli siyo Wayahudi
wowahuwile, chiwagalila usenga na chiwa-
longela mbuli zichisagule, kuwa sekewaje
chochose chochitoseligwe nyang'hiti,
sekewaje damu na sekewaje nyama ya
ng'onyo dibobotoligwe na wayepule na
uashelati."

[26] Siku isondelele Paulo kawasola waja
iwanhu katenda nhambiko ya kuisafya
hamwe nawo maabaho kengila muna Ikaye
ya Mulungu kulava nhume kwa mbuli ya
uhelelo wa siku za kuisafya na kwa mbuli ya
nhosa yonda ilavigwe kwa ichimu cha chila
imwe wawo.

Paulo kogwiligwa muna Ikaye ya Mulungu

[27] Siku saba viyakalile habehi na
kukomelezeka, Wayahudi walawile muna

umkowa wa Asiya wamuwona Paulo muna
Ikaye ya Mulungu. Wawatenda wanhu
wose wamwihile Paulo na wamgwila.
28 Walandula madizi yawo na walonga,
"Mweye walume wa Isilaeli! Chitazeni!
Ino niiyo munhu yofundiza wanhu chila
hanhu waleke kuwasondelela wanhu
wa Isilaeli na Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa na Kaye ino ya
Mulungu. Na sambi kawengiza wanhu
weli siyo Wayahudi muna Ikaye ya
Mulungu, na kahatenda hanhu hano helile
hambule mwiko." 29 Walonga ivo kwaviya
wamuwona Tilofimo kulawa Efeso hamwe
na Paulo muna dibululu, na wagesa kuwa
Paulo kamwingiza muna Ikaye ya Mulungu.

30 Bululu jose jenela hengelehengele
na wanhu weza kulawa banzi zose
na wamgwila Paulo na wambulula na
wamulava kunze ya Kaye ya Mulungu na
bahobaho zinyivi za Ikaye ya Mulungu
zihindigwa. 31 Wakala wogeza kumkoma
Paulo, mbali zinhume zimfikila imkulu wa
wakalizi wa Chilumi kuwa Yelusalemu yose
ikala imema hengelehengele. 32 Bahobaho
imkulu wa wakalizi, kawasola wakalizi na
imkulu na kudihitila diya dibumbila da
wanhu. Viwamuwone imkulu wa wakalizi,
wakalizi waleka kumtowa Paulo. 33 Mkulu
wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumgwila
na kulagiliza yatatalizigwe minyololo midi.
Maabaho kauza, "Munhu ino iyo yelihi,
na katenda choni?" 34 Wanhu wamwenga
muna ulung'husesa luja walonga vino na
wamwenga walonga vimwenga, mkulu
iyo hadahile bule kuhulika goya kwaviya
kukakala na gubu, ivo kalagiliza Paulo
yagaligwe kuna imhongono. 35 Paulo
viyafikile muna ichidando, wakalizi
wamsola kwaviya wanhu wakala wotenda
hengelehengele 36 Lung'husesa lumson-
delela na wanhu wagendelela kulandula
madizi yawo, "Mkome iyo!"

Paulo koigombela mwenyewo

37 Wakalizi viwakalile womgala Paulo
muna imhongono, kamuuza mkulu
wa wakalizi, "Nodaha kulonga mbuli
kumwako?"

Imkulu kamuuza, "Vino kodaha kulonga
Chigiliki?" 38 "Hambwe weye kwa Mmisili
ija yanduse kuwatenda wanhu magana ma-
longo mane wagombe siku zino na kuwa-
longoza kudibwilingu?" 39 Paulo kedika,
"Bule! Niye ni Muyahudi mwelekwa wa
Taliso, muna isi ya Chilikiya, isi imanyika
ng'hani. Nokulamba nileke nilonge na
wanhu." 40 Mkulu ija kamulekela yalonge,
ivo Paulo kema hachanyha ha ichidando,
kawapungila mkono muladi wanhu wanya-
male. Viwanyamale, Paulo kalonga nawo
kwa Chiyebulaniya.

22

1 "Ndugu zangu na tati zangu,
nitegelezeni, viniigombela mwenyewo
haulongozi wenu." 2 Viwahulike kolonga
nawo kwa Chiyebulaniya, wanyamala hupi,
na Paulo kagendelela kulonga,

3 "Niye ni Muyahudi, mwelekwa wa
Taso muna isi ya Chilikiya, mbali nikulila
muna dibululu dino da Yelusalemu fana
mwanahina wa Gamaliyeli. Nifundizigwa
kwamha Malagilizo ya wasaho zetu na
nikala noiyoha kumuhulika Mulungu fana
mweye wose muli hano diyelo. 4 Niwagaza
wanhu wowosondelela nzila ino. Niwag-
wila wose wanaake na walume, na ni-
wasa muna ichifungo. 5 Mkulu wa nham-
biko digogogo na chitala chose cha walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa
Chilisito wodaha kulava ukalangama kuwa
nolonga kweli. Waning'ha usenga nigale
kwa Wayahudi wa Damasiki, ivo nihita uko
na kuwagala wanhu Yelusalemu muladi
watagusigwe.

Paulo kolonga mbuli ya ukombola wake
(Sang'hano 9:1-19; 26:12-18)

6 "Vinikalile muna umwanza habehi ku-
fika na Damasiki, Lusita lwa imisi sinhukila
bung'hulo kulu kulawa kuulanga dilawilila
dinimwemwesela banzi zose. 7 Nigwa hasi
na nihulika dizi donilongela, 'Sauli, Sauli!
Habali konigaza?' 8 Niuza, 'Mndewa, weye
kwa yelihi?' Mndewa kamwidika, 'Niye
niiyo Yesu wa Nazaleti, weye younigaza.'
9 Waja wayangu wadiwona bung'hulo diya,
mbali hawahulike dizi da munhu yakalile
yolonga na niye. 10 Niuza, 'Mndewa, nitende
choni?' Na Mndewa kanilongela, 'Inuka
uhite Damasiki, uko kwizalongiligwa chila
chinhu Mulungu chiyokulonda utende.'
11 Nikala chipofu kwa ichimu cha bung'hulo

diya, ivo wayangu wanisola kwa makono na
wanilongoza Damasiki.

12 "Kuna dibululu ijo kukala na munhu
imwe yotangigwa Ananiya, munhu wa dini
yoyokwamha Malagilizo yetu na kowahu-
lika Wayahudi wose wokala uko. 13 Kema
habehi yangu na kalonga, 'Ndugu yangu
Sauli, uwone kaidi!' Bahobaho niwona
kaidi. 14 Maabaho Ananiya kalonga, 'Mu-
lungu wa wasaho zetu kakusagula weye
umanye udaho wake, umuwone mtumigwa
wake wa yanogile haulongozi ha Mulungu
na umuhulike viyolonga kwa dizi jake.
15 Kwaviya kwizakuwa mkalangama wake
kumulongela chila munhu chiya chiuwone
na chiuhulike. 16 Lelo kogozela choni?
Inuka na ubatizigwe na kwizalekeleligwa
uhasanyi wako kwa kumtosela yeye.' "

Paulo kotangigwa kuwapetela wanhu weli siyo Wayahudi

17 "Nibwela Yelusalemu, na vinikalile
notambika muna Ikaye ya Mulungu,
niwona malaguso, 18 nimuwona Mndewa
kanilongela, 'Sambi segela Yelusalemu
himahima kwaviya wanhu wa hano
hawezatogola ukalangama wako kusonhela
niye.' 19 Nimwidika, 'Mndewa, wawo
wavimanya kuwa niye nihita kuna zikaye
za kutosela na kuwagwila na kuwatowa
wose wokuhuwila weye. 20 Mkalangama
wenu Sitefano viyakomigwe niye nikala
uko, nitogola kukomigwa kwake, na nikala
nokaliza viwalo va waja wamkomile.'

21 "Mndewa kanilongela, 'Hita, kwaviya
nizakutuma kutali kwa wanhu weli siyo
Wayahudi.' " 22 Wanhu wamtegeleza Paulo
mbaka kalonga vino, maabaho wandusa
kulandula madizi yawo, "Mkome iyo!
Hafaya bule kuwa mgima!" 23 Wagendelela
kulosokalosoka kuno woyatingisa makoti
yawo na kwasa timbwisi kuchanyha.
24 Mkulu wa wakalizi kawalagiliza wanhu
wake wamgale Paulo mgati muna imhon-
gono, maabaho kalagiliza wamuuze kwa
kumtowa mibalati, muladi yavimanye ha-
bali wanhu womulandulila madizi. 25 Mbali
viwakalile womfunga muladi wamulanhe
mibalati, Paulo kamulongela mkulu imwe
wa wakalizi yoyemile habehi, "Vino vinoga
kumwenu kumulanha mibalati mkaya wa
Loma yang'hali hanatagusigwa?"

26 Imkulu viyahulike vino, kahita kwa
mkulu wa wakalizi na kamuuza, "Kotenda
choni? Munhu ija ni mkaya wa Loma!" 27 Ivo
mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na
kumulongela, "Nilongele, vino weye kwa
mkaya wa Loma?"

Paulo kamwandika, "Ona." 28 Mkulu wa
wakalizi kalonga, "Niye niwa mkaya kwa
kuliha hela nyingi."

Paulo kamwidika, "Niye mkaya wa Loma
kwa kwelekwa."

29 Mbali waja wowakalile wamala kum-
sepa Paulo, lusita ulo wakimbila. Mbaka ija
mkulu wa wakalizi kadumba, viyavimany-
ile kuwa Paulo ni mkaya wa Loma na kawa
kamala kumfunga minyololo.

Paulo haulongozi wa ichitala

30 Siku isondelele mkulu wa wakalizi
kalonda yavimanye masitaka haswa
ya Wayahudi yowamtendile Paulo, ivo
kamfungula Paulo iminyololo na kalonga
wakulu wose wa nhambiko watende lundo.
Maabaho kamgala Paulo kuna ichitala na
kamwimiza haulongozi wawo.

23

1 Paulo kawabunhulila yameso wanhu wa
ichitala na kalonga, "Ndugu zangu Waisi-
laeli! Nimsang'hanila Mulungu kwa moyo
unogile mbaka diyelo." 2 Mkulu wa nham-
biko digogogo Ananiya kawalagiliza waja
wakalile wema habehi na Paulo wamtowe
muna umulomo wake. 3 Maabaho Paulo
kamulongela, "Mulungu kezakutowa, weye
mdelenya! Kukala baho unitaguse niye kwa
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, kuno weye mwenyewo koyabena
Malagilizo yayo kwa kulagiliza nitowigwe!"

4 Wanhu wakalile wema habehi na
Paulo walonga, "Weye komuliga Mkulu wa
nhambiko wa Mulungu!" 5 Paulo kedika,
"Ndugu zangu, sivimanyile bule kuwa
yeye ni mkulu wa nhambiko dogogogo,
kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
'Uleke kulonga vihile kwa imtawala
wa wanhu wako.' " 6 Maabaho Paulo
viyavimanyile wanhu wakalile baho
wengi wakala Masadukayo na wamwenga
Mafalisayo, kalonga, "Ndugu zangu, niye ni
Mfalisayo na mwana wa mafalisayo. Niye
notagusigwa kwaviya nololela kuwa wanhu
wadanganike wezazilibuka!" 7 Viyalongile

vino, Masadukayo na Mafalisayo wan-
dusa kwiihasanya, na bumbila diigola.
8 Masadukayo wolonga kuwa wanhu
wadanganike hawezazilibuka bule na kuwa
habule wasenga wa kuulanga wala viumbe
vimwenga va kuulanga, mbali Mafalisayo
wotogola yayo yose matatu. 9 Nyangi
zongezeka na wafundiza Malagilizo
wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo
wema na kulava mifundo yawo kwa
ludabwa, "Hachiwona chinhu chochose
chihile mwa munhu ino! Yodahika msenga
wa kuulanga wa Mndewa hebu chiumbe
cha kuulanga chilonga nayo."
10 Hengelehengele dikala kulu ng'hani,
na ija imkulu wa wakalizi kadumba kuwa
wanhu wahamtowile Paulo vihande vi-
hande. Ivo kalagiliza wakalizi wahulu-
muke na wamsole kwa nguvu kulawa muna
yamakono yawo, maabaho wangala muna
imhongono. 11 Chilo chisondelele Mn-
dewa kema habehi na Paulo na kulonga
"Sekeudumbe! Fana viuwalongele wanhu
mbuli zangu hano Yelusalemu, iviya kolon-
deka uwalongele wanhu uko Loma."

Wayahudi wozahila nzila ya kumkoma Paulo

12 Viuchile Wayahudi waiting'hana
hamwe waidumwe na walagana sekewaje
wala sekewang'we chinhu chochose mbaka
vondawamkome Paulo. 13 Wanhu watendile
ivo wakala wengi kufosa malongo mane.
14 Maabaho wahita kwa wakulu wa
nhambiko na walala, walonga, "Chiilaha
kuwa hachizakuja wala hachizakung'wa
chinhu chochose mbaka vondachimkome
Paulo. 15 Lelo mweye wanhu wa chitala
mumulambe mkulu wa wakalizi yamgale
Paulo kumwenu, mutende fana molonda
kuvimanya vinogile mbuli zake. Cheye
chiitanda kumkoma hata yang'hali
hanafika hano."
16 Mbali mwihwa wa Paulo kahulika
mpango uwo, Ivo kahita muna imhongono
na kamulongela Paulo. 17 Maabaho Paulo
kamtanga imwe wa wakulu wa wakalizi
na kamulongela, "Mgale mbwanga ino
kwa mkulu wa wakalizi, kana chinhu
cha kumulongela." 18 Mkulu wa wakalizi
kamsola mbwanga ija, kangala kwa
imkulu, kamulongela, "Paulo kanitanga na
kanilamba ningale mbwanga ino kumwako,
kwaviya kana chinhu cha kukulongela."
19 Mkulu wa wakalizi kamwamha mkono
mbwanga ija, kamkwenhusa hamgwazo
na hatali na kamuuza, "Kolonda kuni-
longela choni?" 20 Kamulongela, "Walan-
gulizi wa Wayahudi waitogolela wakupule
igolo ungale Paulo kuna ichitala, wo-
tenda fana wolonda wamanye vinogile
mbuli zake. 21 Mbali weye sekeutogole,
kwaviya hana wanhu kufosa malongo mane
waisasala kumzumhila wailaha haweza-
kuja chinhu chochose wala hawezakung'wa
chinhu chochose mbaka vondawamkome
Paulo. Sambi wakala goya wogozela ula-
muzi wako."
22 Mkulu wa wakalizi kamulongela
mbwanga iyo, "Sekeumulongele munhu
yoyose kuwa kunilongela mbuli ino."
Maabaho kamuleka yasegele.

Paulo kogaligwa Kaisaliya

23 Maabaho mkulu wa wakalizi kawatanga
wakalizi waidi, kawalongela, "Wasasaleni
wakalizi magana maidi na wowokwela
falasi malongo saba na wakalizi weli na
migoha magana maidi, na muisasale kuhita
Kaisaliya ing'hali kufika saa tatu ichilo.
24 Sasaleni falasi kwa ichimu cha Paulo na
mungale vinogile kwa Felisi, mkulu wa
mkowa." 25 Maabaho imkulu wa wakalizi
kandika usenga fana vino.
26 "Kwa mwenevale Felisi mkulu wa
mkowa, niye Chilaudiyo Lisiya, nokulamsa.
27 Wayahudi wamgwila munhu ino na
walonda kumkoma. Nivimanya kuwa
kakala mkaya wa Loma, ivo nihita na
wakalizi wangu na nimkombola. 28 Nilonda
kuvimanya chimu chiwamtagusile, ivo
nihulumuka muna ichitala chawo.
29 Nivimanya kuwa masitaka yenyewo
yosonhela ubishi kwa mbuli ya hanhu
hamwenga ha malagilizo yawo, ivo siwonile
kuwa katenda chochose chihile chochimu-
londa yakomigwe hebu yafungigwe
muna ichifungo. 30 Viinilongiligwe kuwa
Wayahudi wotenda npango wa kumkoma,
nilamula kumgala kumwako. Iviya ni-
walagiliza wowamtaguse walonge masitaka
haulongozi hako." 31 Ivo wakalizi wamsola
Paulo fana viwalagilizigwe. Ichilo chiya
chiya wangala Paulo mbaka Antipatili.
32 Siku isondelele wakalizi wa migulu
wabwela muna imhongono, wawaleka waja
wakalizi wakwela falasi, wagendelelela na
umwanza hamwe na Paulo. 33 Wamsola

mbaka Kaisaliya na wamgolela usenga
imkulu iyo wa mkowa na wamwika Paulo
haukalizi wake. 34 Mkulu iyo kasoma
usenga na kamuuza Paulo, kolawa isi
ilihi? Viyavimanyile kuwa kalawa mkowa
wa Chilikiya, 35 kalonga, "Nizakutegeleza
vondaweze waja wowakusitaki." Maabaho
kalagiliza Paulo yakalizigwe muna ikaye ya
ufalume ya Helode.

24

Paulo kuna ichitala cha Felisi

1 Siku tano hamwande, Mkulu wa
Nhambiko ya Mulungu, Ananiya kahita
Kaisaliya hamwe na walala wamwenga
na munhu imwe yamanyile Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa. Munhu
iyo katangigwa Telitulo. Wema haulongozi
wa Felisi, wamulongela mbuli za Paulo.
2 Paulo katangigwa mgati, Telitulo kandusa
kulonga hana ichitala ha Felisi.

"Mwenevale, chideng'helela tindiwalo
ng'hani muna ulangulizi wako, na vinhu
vingi vovilondigwa vitendigwa kwa ichimu
cha isi yetu. 3 Ivo choyahokela yano chila
hanhu na kwa lusita lose, na kukuto-
gola kwa ukulu. 4 Silonda bule kwagiza
ng'hani lusita lwako, kwa ivo nokulamba
uwe nyendanyenda na uchitegeleze chi-
dogo. 5 Chimuwona munhu ino msovu na
chandusilo cha hengelehengele mgati mwa
Wayahudi wose muna isi yose, maabaho
ni mulangulizi wa bumbila ditangigwa
Wanazalayo. 6 Kaidi kageza kuitenda Kaye
ya Mulungu yambule mwiko, chingwila na
chimtagusa kuilinga na malagilizo yetu.
7 Mbali Lisiya, mkulu wa walangulizi keza
na kamsola kwa nguvu muna yamakono
yetu. 8 One wahamuuza munhu ino,
weye mwenyewo kodaha kuifunza kulawa
kumwake vinhu viya vovitendile chimta-
guse." 9 Wayahudi wayatogola masitaka
yayo na walonga kuwa yayo yose yakala
kweli.

Paulo koigombela haulongozi ha Felisi

10 Mkulu wa mkowa kamfunyiza Paulo
yalonge, na Paulo kalonga,

"Novimanya kuwa kukala msemi wa
isi ino kwa miyaka mingi, nodeng'helela
kuigombela mwenyewo haulongozi wako.
11 Kodaha kuvimanya weye mwenyewo,
kuwa hazifosile siku longo na mbili kulawa
vinihitile Yelusalemu kutosa. 12 Wayahudi
hawanivikile noiuzagiza na wanhu wowose,
hawanivikile nowasongeza wanhu muna
Ikaye ya Mulungu hebu muna zikaye za
kutosela hebu hanhu hamwenga hohose
muna dibululu jawo. 13 Wala hawadaha bule
kulagusa chochose cha malongelezo yawo.
14 Chinhu chinitogola haulongozi wako ni
chino, niye nomtosela Mulungu wa wasaho
zetu kwa nzila ziwalongile kuwa za uvwizi.
Iviya notogola mbuli zose zozandikigwe
muna ivitabu va Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa na vitabu va walotezi
wa Mulungu. 15 Niye nomulolela Mulungu
fana wawo viwomulolela, kuwa wanhu
wose wadanganike wezazilibuka, wehile na
wanogile. 16 Ivo siku zose noiyoha ku-
tenda yanogile haulongozi ha Mulungu na
wanhu.

17 "Nisegela Yelusalemu miyaka mingi,
lelo nibwela muladi niwataze ndugu zangu
na kulava sadaka. 18 Lusita vinikalile no-
tenda yayo ivo wanifika muna Ikaye ya
Mulungu vinikalile notenda nhosa ija ya
kuisafya. Hakukalile na bumbila da wanhu
wala hengelehengele. 19 Mbali kukala na
Wayahudi wamwenga kulawa mkowa wa
Asiya, wawo niiyo wolondeka kuwa hau-
longozi wako kulava masitaka yawo one
wana chochose cha kulonga kusonhela
niye. 20 Hebu wano wenyewo nawalonge
dihile dilihi dowadiwawonile kumwangu
viya vinimile haulongozi ha ichitala, 21 ila
nilonga chinhu chimwe muhala haulon-
gozi hawo, 'Notagusigwa kwaviya nohuwila
kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka.' "

22 Maabaho Felisi, yamanyile goya mbuli
za Nzila ija, kemiza imbuli iyo. Kalonga,
"Lisiya mkulu wa wakalizi vondayeze, niza-
lamula mbuli yenu." 23 Kamulagiliza ija
imkulu wa wakalizi kuwa yamkalize Paulo,
mbali yailegehe chidogo muladi wambwiya
zake wamsang'hanile chiya choyolonda.

Paulo haulongozi ha Felisi na Dulusila

24 Vizifosile siku ndodo Felisi keza na
mke wake yatangigwe Dulusila, yakalile
Muyahudi. Kalagiliza Paulo yatangigwe
na kamtegeleza viyakalile kolonga mbuli
za kumuhuwila Yesu Chilisito. 25 Mbali
Paulo viyakalile kogendelela kulonga mbuli
ya kunoga haulongozi wa Mulungu, na
kuwa na kulinganya, na mbuli za isiku

ya nhaguso dodikwiza, Felisi kadumba na
kalonga, “Leka teng'hu, sambi kodaha
kuhita, nihailegeha nizakutanga kaidi.”
26 Lusita ulo ulo kakala yololela kuwa Paulo
kezamwing'ha hela, na kwa ichimu chino,
kamtanga miyanza mingi na kulonga nayo.
27 Viifosile miyaka midi, Polikiyo Fe-
sito kamuhokela Felisi kutawala, kawa
mkulu wa mkowa. Mbali kwaviya Felisi
kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, ka-
muleka Paulo muna ichifungo.

25

Paulo kopula lufani kwa Mkulu wa Loma

1 Vizifosile siku tatu Fesito kufika muna
umkowa, kasegela kulawa Kaisaliya, kahita
Yelusalemu. 2 Mkulu wa Nhambiko ya
Mulungu na walangulizi wa Wayahudi
wagala masitaka ya Paulo. Wamulamba
Fesito 3 yawadeng'heleze kwa kumgala
Paulo Yelusalemu, kwaviya wakala
wailungile kumkoma yang'hali muna
inzila. 4 Fesito kewedika, “Paulo kezasigala
muna ichifungo kuja Kaisaliya na niye
mwenyewo nizahita uko lusita ludodo
lukwiza. 5 Walekeni walangulizi wenu
wahite uko Kaisaliya hamwe na niye,
walave masitaka yawo hachanya yake one
katenda chochose chihile.”
6 Fesito kakala nawo zaidi ya siku nane
hebu longo hamwe nawo, maabaho kahita
Kaisaliya. Siku isondelele kakala hasi
kuna ichitala cha nhaguso na kalagiliza
Paulo yengizigwe mgati. 7 Paulo viyafik-
ile, Wayahudi wezile kulawa Yelusalemu
wema habehi yake na wandusa kulava ma-
longelezo mengi yazamile, hawayadahile
kuyalagusa kuwa kweli. 8 Mbali Paulo
kaigombela mwenyewo, “Sibanange mbuli
hachanyha ha Yamalagilizo ya Wayahudi
hebu hachanyha ha kaye ya Mulungu hebu
hachanyha ha mfalume wa isi ya Loma.”
9 Mbali Fesito kalonda yawadeng'heleze
Wayahudi, ivo kamuuza Paulo, “Vino ko-
daha kuhita Yelusalemu muladi ugezigwe
haulongozi hangu kwa masitaka yano?”
10 Paulo kamwidika, “Niye nokwima
hano haichitala cha mfalume wa isi ya
Loma, nolondeka nilongelezigwa hano.
Sitendile bule chinhu chihile chochose kwa
Wayahudi fana weye mwenyewo viuya-
manya yano vinogile. 11 One nahabananga
na kutenda chinhu chihile chochinilonda
nikomigwe, silema bule. Mbali one kuna
shitaka da uvwizi kwasakanya muna
yamakono yawo. Nolamba mfalume wa
isi ya Loma yanitegeleze.”
12 Maabaho Fesito viyakomeleze kulonga
na wanhu wa chitala, kedika, “Kolonda
kuhita kwa Mkulu wa Loma, haya kwizahita
kwa mfalume wa isi ya Loma!”

Paulo haulongozi wa Agilipa na Benike

13 Vizifosile siku ndodo, mfalume Agilipa
na Benike weza Kaisaliya kumulamsa
Fesito. 14 Viwakalile uko kwa siku nyingi,
Fesito kamulongela mfalume mbuli za
Paulo, kalonga, “Kabahano munhu imwe
yalekigwe muna ichifungo na Felisi, 15 na
vinihitile Yelusalemu wakulu wa nhambiko
wa Chiyahudi na walala wamulongeleza
na wanilamba nimtaguse. 16 Mbali niye
niwedika kuwa siyo chihendo cha Waloma
kumulava munhu yatagusigwe, yang'hali
msitaka hanaiting'hana na msitaki wake
na kutogoliligwa kwiigombela kwa yam-
asitaka yayo. 17 Viwezile hano hamwe na
niye, sikalame bule mbali siku isondelele
nikala muna ichitala na kulagiliza munhu
ino yagaligwe mgati. 18 Watagusa wake
wema, mbali hawalavile malongelezo
yehile fana vinigesile. 19 Mbali wakala
na mbuza zimwenga muna inzila ya
kumsondelela Mulungu yawo wenyewo na
muna zimbuli za munhu imwe yatangigwe
Yesu, yoyakalile kadanganika, mbali Paulo
kagong'onda kuwa ngima. 20 Sidimanyile
dakutenda kusonhela mbuli iyo, ivo
nimuuza Paulo fana kolonda kuhita
kwinhaguso kuichitala kuja Yelusalemu,
kwa ichimu cha malongelezo yayo.
21 Mbali Paulo kakanha lufaa, kalamba
yakalizigwe na yamuleke mfalume wa
isi ya Loma yalamule mbuli iyo. Ivo
nilagiliza yakalizigwe mbaka vondaningale
kwa mfalume wa isi ya Loma.” 22 Agilipa
kamulongela Fesito, “Niye mwenyewo
nolonda nimtegeleze munhu ino.”
Fesito kamwidika, “Kwizamtegeleza
igolo.”
23 Siku isondelele Agilipa na Benike
weza kwa ng'henze, wengila hanhu ha
kutegelezela mbuli, hamwe na wakulu wa
wakalizi na walangulizi wa dibululu. Fesito
kalagiliza Paulo yagaligwe hanhu baho.

[24] Fesito kalonga, “Mfalume Agilipa
na wose mwili hano hamwe na cheye,
momuwona munhu ino. Kaye yose ya
Wayahudi, hano na kuja Yelusalemu
wanilamba kwa kuguta nyangi kuwa
halondeka kuwa mgima kaidi. [25] Mbali
niye siwonile kuwa katenda jojose dihile
dodimtenda yakomigwe. Paulo mwenyewo
kakanha lufaa kwa Mkulu wa Loma,
nilamula kumgala Loma. [26] Mbali niye kwa
mbuli yake nabule chinhu cha kweli cha
kumwandikila Imkulu. Ivo nimgala hano
haulongozi wako weye mfalume Agilipa,
muladi uhakomeleza kulola goya nidahe
kuwa na chinhu cha kwandika. [27] Kwaviya
nogesa havinogile bule kumgala mfungwa
bila kulagusa chiyabanange.”

26

Paulo koigombela haulongozi ha Agilipa

[1] Maabaho Agilipa kamulongela Paulo,
“Sambi kodaha kuigombela mwenyewo.”
Baho Paulo kagolosa mkono wake
kaigombela, na kandusa kulonga,
[2] “Mfalume Agilipa! Noiwona nina
ndondokela diyelo kwima haulongozi
hako muladi niigombele mwenyewo kwa
masitaka yose yowonivwizila Wayahudi,
[3] kwaviya weye kuvimanya vihendo vose
va Wayahudi na kuihasanya kwawo. Ivo
nokulamba unitegeleze kwa kunifunyila
umoyo.
[4] “Kwaviya Wayahudi wose wavimanya
ugima wangu kwandusila vinikalie mb-
wanga, kulawa mwanduso muna isi yangu
na uko Yelusalemu. [5] Wavimanya kwa lusita
lutali, na wodaha kumgong'ondela fana
wahalonda kuwa kwandusila mwanduso
nikala Falisayo nyamhile dini yetu.
[6] Lelo sambi nokwima hano nigezigwe
kwa ichimu cha lolelo donilinajo muna
ichilagano chiya Mulungu choyekile na
wasaho zetu. [7] Chilagano icho niicho
chiya chochiloleligwa na makabila longo
na maidi ya isi yetu, womtosela Mulungu
vinogile imisi na ichilo, mwenevale
mfalume, Wayahudi wonishitaka kwa
ichimu cha uhuwilo uwo. [8] Lelo habali
mweye hamuhuwila kuwa haidahika
Mulungu kuwazilibula wanhu?
[9] “Niye mwenyewo niwona kuwa nolon-
deka nitende yose ihadahika hata kudilema
zina da Yesu wa Nazaleti. [10] Vino ivo
nitendile uko Yelusalemu. Kwa udaho
wa wakulu wa nhambiko niweka wanhu
wa Mulungu wengi muna ichifungo, nawo
viwatagusigwe kukomigwa, niye nitogola.
[11] Miyanza mingi niwatagusa muna zikaye
za kutosela na nigeza kuwatenda waulige
uhuwilo wawo, nikala nowehila ng'hani
mbaka nihita muna yamabululu ya wageni
kuwagaza.”

Paulo kolonga viyakomboke
(Sang'hano 9:1-19; 22:6-16)

[12] “Kwa lungilo ijo nihita Damasiki
kwa udaho na malagilizo kulawa kwa
Wakulu wa nhambiko. [13] Saa sita imisi
niwona bung'hulo kulawa kuulanga dofosa
bung'hulo da zuwa, dinimwemwesa niye
na wayangu wochikalile wose muna
umwanza chila ubanzi. [14] Chose chigwa
hasi, niye nihulika dizi donilongela kwa
Chiyebulaniya, ‘Sauli, Sauli! Habali
konigaza? Vidala kumwako kutowa
lubiki lusongoke.’ [15] Niye niuza, ‘Weye
kwa yelihi Mndewa?’ Na Mndewa
kanidika, ‘Niye ni Yesu weye younigaza.’
[16] Mbali inuka na wime kwa migulu yako.
Nikulawila kukusagula uwe msang'hani
na makalangama wangu. Walongele
wanhu wamwenga yaja youyawone diyelo
na yaja yondanikulagusile hamwande.
[17] Nizakukombola kulawa kwa wanhu wa
Isilaeli na kulawa kwa wanhu weli siyo
Wayahudi wondanikutume kumwawo,
[18] uwagubule yameso yawo na kuwatendeza
walawe muna diziza na kwingila muna
dibung'hulo, walawe muna uudaho wa
Lufyende, wamuhindukile Mulungu,
muladi kwa uhuwilo wawo walekeleligwe
uhasanyi wawo na kusola nyafasi yawo
muna wanhu iwaja wowasaguligwe na
Mulungu.”

Paulo kolonga mbuli ya Usang'hano wake

[19] “Ivo Mfalume Agilipa siyalemile bule
malaguso kulawa kuulanga kwa Mulungu.
[20] Teng'hu nipetela Damasiki na Yelusalemu
na maabaho muna isi yose ya Yudeya na
kwa wanhu weli Wayahudi, niwapetela
kuwa wolondeka wasamhe uhasanyi wawo
na wambwelele Mulungu na kutenda
mbuli zozilagusa kuwa wasamha. [21] Kwa
ichimu icho Wayahudi wanigwila vinikalile
muna Ikaye ya Mulungu, na wageza

kunikoma. 22 Mbali Mulungu kanitaza
mbaka diyelo, na ivo nokwima hano kulava
ukalangama wangu kwa wose, kwa wakulu
na wadodo. Silonga chinhu chimwenga
bule, mbali nolonga yaja walotezi na Musa
yowalongile kuwa yezalawilila, 23 kuwa
Chilisito Mkombola kolondeka yagazigwe
na yawe wa mwanduso kuzilibuka, muladi
yagong'onde mbuli ya bung'hulo da
ulopozi kwa Wayahudi na kwa wanhu weli
siyo Wayahudi."

24 Paulo viyakalile koigombela, Fesito ka-
landula dizi jake, "Paulo kuna lukwale! Ku-
soma ng'hani kukutenda uwe na lukwale!"

25 Paulo kamwidika, "Mwenevale Fesito,
nabule lukwale! Chinilonga ni ukweli
muhala. 26 Mfalume Agilipa nodaha kulonga
na weye bila ludumbo, kwaviya kuzimanya
mbuli zino. Novimanya kuwa yoyalawilile
yomanyika kumwako kwaviya mbuli hai-
tendeke kuna yamafiso bule. 27 Mfalume
Agilipa, vino kowahuwila walotezi wa Mu-
lungu? Novimanya kowahuwila!"

28 Agilipa kamulongela Paulo, "Vino ko-
gesa kwa lusita luno ludodo kwizanitenda
niye niwe nomuhuwila Chilisito?" 29 Paulo
kedika, "Iwe kwa lusita lutali hebu luguhi,
nhosa yangu kwa Mulungu ni kuwa weye na
wamwenga wose wowonihulika niye diyelo
mudahe kuwa fana niye, mbali bila miny-
ololo ino!" 30 Maabaho Mfalume Agilipa na
mkulu wa mkowa na Benike na wamwenga
wose wenuka, 31 na viwasegela wailongela
wenyewo, "Munhu ino hatendile chochose
chochimulonda yatagusigwe ifa hebu chi-
fungo." 32 Agilipa kamulongela Fesito,
"Munhu ino yahadahile kulekeleligwa one
halondile kukanha lufani kwa mfalume wa
isi ya Loma."

27

Paulo kogaligwa Loma

1 Viilamuligwe kuwa chihite Italiya,
Paulo na wafungigwa wamwenga wekigwa
muna yamakono ya Yuliyo, yoyakalile
mkulu wa wakalizi wa chibumbila chi-
tangigwe "Chibumbila cha wakalizi cha
Agusito." 2 Chikwela meli ilawile Adilamito
ikalile muna mwanza na kufosela bandali
zimwenga za mkowa wa Asiya, chandusa
mwanza. Alisitaliko mkaya wa Makedoniya
kulawa Sesalonike yoyakalile hamwe na
cheye. 3 Siku isondelele chifika Sidoni,
Yuliyo kamtendela vinogile Paulo na
kamtogolela yahite na kuwalola mbwiya
zake, wamwing'he vinhu viyolonda.
4 Kulawa uko chigendelela na umwanza, na
kwaviya beho dikala dobuma kwa nguvu
dochizila kuulongozi, chifosela ubanzi wa
Chipulo uko beho hadikalile kulu. 5 Chiloka
ibahali ya Chilikiya na Pamfiliya, chifika
Mila bululu da Likiya.

6 Uko mkulu ija kaifika ngalawa ya
Alekisandilila ikalile yohita Italiya, ivo
kachikweza umo. 7 Chigendelela na
umwanza ugaluga kwa siku nyingi, kwa
manhesa makulu chifika habehi na Nido.
Kwaviya vulavumbi dikala dochigoma,
chifosela ubanzi wa hasi ya chisiwa
cha Chilete, habehi na Salimone. Uko
vulavumbi hadiwile kulu. 8 Chifosa mhwani
kwa manhesa makulu, maabaho chifika
hanhu hatangigwe Bandali Inogile, habehi
na bululu da Leseya.

9 Na vilufosile lusita mwingi, na siku ya
kufunga ikala ifosile, lelo ikala ng'hondo
ng'hani kufosa na ngalawa, ivo Paulo
kawazuma 10 "Walume, nowona mwanza
wetu wizakuwa muna ihatali. Chizakwa-
giza vinhu, siyo mbahasha muhala mbali
na ugima wetu iviya." 11 Mbali mkulu
wa wakalizi kanogelwa na chiya chiya-
longile mwene ngalawa na mwendeshaji
wa ngalawa, na siyo chiya chiyalongile
Paulo. 12 Bandali ija ikala haifaya kukala
chipindi cha chihuhwe, wanhu wengi wala-
mula chisegela uko na chihita Fonike one
ihadahika, na chikala uko kwa siku zose ya
chihuhwe. Foinike ni bandali ya Chilete
ilola ubanzi wa kuchanyha wa ulawilo wa
zuwa, na uko wahadahile kukala lusita lwa
chihuhwe.

Vulavumbi kulu muna ibahali

13 Vulavumbi da kusi jandusa kubuna
nawo wagesa kuwa wapata chiwalondile
kupata, ivo wandusa kusegela, wendesa
ngalawa mbaka habehi na mhwani ya
Chilete. 14 Mbali hamwande chidogo,
dibeho kulu ng'hani ditangigwa "Beho da
kuchanyha ya ulawilo wa zuwa" jandusa
kubuna kulawa muna ichisiwa. 15 Ngalawa
ikala yotowigwa na beho na hachidahile
bule kuihasanya na beho. Ivo chiileka
ingalawa isoligwe na beho. 16 Vichikalile

chofosa habehi na ichisiwa chidodo
chitangigwa Kauda, chidaha kwimiza
ingalawa ndodo ya ingalawa ng'hulu
ng'hani, mbali kwa manhesa. 17 Wanhu
wakwega ingalawa ndodo, waizingiliza
ingalawa ng'hulu ng'hani kwa mizabi.
Wadumba kuwa wahadahile kunamata
muna ingema ya mhwani ya Libiya,
wahulumusa matanga na waileka ingalawa
isoligwe na mbeho. 18 Beho digendelela
kubuma na siku isondelele wandusa kwasa
kunze mibahasha ikalile muna ingalawa.
19 Zuwa deketatu wandusa kwasa via va
ngalawa kwa makono yawo wenyewo muna
yamazi. 20 Kwa siku nyingi hachidahile
kuwona zuwa hebu nhondo, na beho kulu
digendelela kubuma. Kuuhelelo chikala
chabule lolelo da kulopoligwa.

21 Viwakalile lusita mwingimengi bila ya
kuja, Paulo kema hagati yawo na kalonga,
"Walume, molondeka munitegeleze niye
na muleke kulawa Chilete, one mutendile
ivo chihayepule na manhesa yano na hasala
zose. 22 Mbali lelo nomulambani, seke-
mufe moyo! Habule hata imwe wenu
yondayagize ugima wake, mbali ngalawa
muhala niiyo yondayagize. 23 Kwaviya
chilo chifosile Mulungu yonimuhuwila na
kumtosela kamtuma msenga wake wa ku-
ulanga kumwangu, 24 kanilongela, 'Paulo,
sekeudumbe! Kolondeka wime haulongozi
ha Mfalume wa Loma. Na kwa ichimu chako
Mulungu kezakombola ugima wa chila
munhu muna ingalawa.' 25 Ivo walume,
sangalaleni! Kwaviya nomuhuwila Mu-
lungu kuwa izakuwa fana vinimulongeleni.
26 Mbali chizagaligwa mbaka kuna ichisiwa
chimwenga."

27 Chilo cha longo na nne, chikala
chosoligwa uko na uko muna ibahali ya
Adiliya. Chilo chikulu wanhu wa ingalawa
wagesa kuwa wahabehi na isi inyalile. 28 Ivo
walonda utali wa wingilo wa bahali kwa
kuhulumusa luzabi lufungigwe chinhu
chititu, wapata utali na nzela malongo
mane, hamwande chidogo watenda ivo
kaidi, wapata utali wa nzela malongo
matatu 29 Wadumba ngalawa sekeyangame
muna yamabwe, ivo wahumulusa nanga
nne kuna ichisogo cha ingalawa, na
watosa uche hima hima. 30 Wanhu
wa ingalawa ng'hulu ng'hani walonda
kuibanga na kuileka ingalawa ija. Ivo
viwakomeleze kutelemusa ingalawa ndodo
muna yamazi, waivwizila kuwa wohita
kutelemusa nanga ubanzi wa ulongozi.
31 Mbali Paulo kamulongela mkulu wa
wakalizi na wakalizi wake, "One wanhu
wa ingalawa wahalawa muna ingalawa,
hamwizakomboligwa bule."

32 Ivo wakalizi wakanha zinzabi za in-
galawa ng'hulu ng'hani, na waileka iza-
lame muna ibahali. 33 Vikukalile habehi
na kukunguzuka, Paulo kawalamba wose
waje, "Kwa siku longo na nne mukala
modumba, na hamudile chinhu chochose."
34 Nomulambani muje ndiya, moilonda mu-
ladi muwe wagima. Kwaviya hata mvili
imwe muna yamatwi yenu haizakwaga.
35 Viyakomeleze kulonga vino, Paulo ka-
sola gate, kamtogoza Mulungu haulon-
gozi hawo wose, kadimogola na kandusa
kuja. 36 Ivo wose wagumigwa moyo, na
chila munhu kaja ndiya. 37 Wanhu wose
chikalile muna ingalawa chikala magana
maidi na malongo saba na sita. 38 Chila
munhu viyegute, wahunguza mbahasha
kulawa muna imeli na kwasa uhemba muna
ibahali

Ngalawa ng'hulu ng'hani yobeneka

39 Viuchile, wanhu wa ngalawa hawav-
imanyile isi ija ila wadiwona Bwilingu,
waitogolela kuisigamiza ingalawa uko
one yahadahika. 40 Ivo wakanha nanga
na kuzileka muibahali, lusita ulwo ulwo
wazifungula nzabi zozikalile ziwamha
usukani, maabaho wajamha tanga dimwe
haulongozi kwamha dibeho wagendelelela
kumhwani. 41 Ngalawa ifika hanhu heli
na nzila mbili za mazi ya bahali, ngalawa
ikwama. Hanhu haulongozi ha imeli hakala
hadidimile muna umsanga haidahile
bule kusegela, na kuchisogo kwandusa
kubeneka kwaichimu cha ludabwa lwa
mawingu.

42 Wakalizi wailunga kuwakoma wa-
fungwa, muladi sekewagendelele mbaka
mhwani na kukimbila. 43 Mbali Mkulu
wa wakalizi kalonda kumkombola
Paulo, kawalemesa sekewatende fana
viwailungile, kawalagiliza waja wadahile
kogelela wazumhe mwanduso mwiibahali,
wafike isi inyalile, 44 wamwenga wasigale,
wakwela muna zimbawo na wamwenga
uhachanyha ya via va ngalawa. Ivo wanhu
wose wafika kuna isi inyalile.

28

Kuna ichisiwa cha Melita

1 Vichifikile mhwani chiifunza kuwa
chisiwa chiya chotangigwa Melita.
2 Wakaya wa haja wakala mbwiya zetu,
wakong'ha moto na wachihokela, kwaviya
mvula ikala yotonya na kukala na mbeho.
3 Paulo kadondola mzigo mdodo wa
ngodi na kuwika muna umoto, zoka
dilawa kwa ichimu cha uja umoto na
dimzingiliza muna umkono. 4 Wakaya
viwawonile zoka dotinga muna umkono wa
Paulo, wailongela, "Yodahika munhu ino
kakoma, ingawa kakomboka muna ibahali,
mbali yelibule ubagulo haizamuleka
yagendelele kuwa mgima." 5 Mbali Paulo
kadikung'husila dizoka muna umoto bila
kulumigwa hohose. 6 Wakala wogozela
yalulumuke hebu yagwe na bahobaho
yadanganike. Mbali viwagozele kwa lusita
lutali na hawawonile chinhu chochose
chimulawilile, wabidula magesa yawo na
walonga, "Ino ni imwe wa milungu!"

7 Habehi na hanhu haja hakala na
migunda ya Pubuliyo, mkulu wa chisiwa
chiya. Kachihokela vinogile chikala wageni
wake kwa siku nhatu, 8 Mbali tati yake
Pubuliyo kakala kagona muna dikomwa
mtamu na kohala damu. Paulo kumuwona,
na viyakomeleze kutosa, keka makono
yake muna iditwi jake na kumuhonya.
9 Viyalawilile yayo, wanhu wamwenga
wowakalile na vitamu muna ichisiwa
icho weza na wahonyigwa. 10 Waching'ha
vitumetume vingi, na vichanduse kaidi
umwanza, weka muna ingalawa vinhu
vovichilondile muna umwanza.

Mwanza wa kulawa Melita kuhita Loma

11 Viifose miezi mitatu, chandusa
mwanza kwa ngalawa ng'hulu ng'hani ya
Alekisandaliya, na yalama yake ni, "Ndugu
Mbasa." Ingalawa iyo ikala igela nanga
muna ichisiwa lusita lwose lwa chihuhwe.
12 Vichifikile bululu da Silakusa chikala haja
kwa siku nhatu. 13 Kulawa haja chihita na
chifika muna dibulu da Legiomu. Siku
isondelele beho dibuma kulawa kusi, na
zuwa disondelele chifika bululu da Puteoli.
14 Uko chiwafika wahuwila wamwenga
wachilamba chikale nawo siku saba na
ivo chihita isi ya Loma. 15 Wahuwila
uko isi ya Loma viwahulike kusonhela
cheye, weza hanhu ha Apiyo, na miyanza
mitatu kaiting'hana na cheye. Paulo
viyawawonile, kamtogoza Mulungu na
kageligwa moyo.

Paulo uko Loma

16 Vichifikile isi ya Loma, Paulo
kalekeleligwa kukala yaidumwe na mkalizi
imwe wa kumkaliza.
17 Vizifosile siku nhatu hamwande,
Paulo kawatanga hamwe walanguliza wa
Chiyahudi. Viwaiting'hane, kawalongela,
"Ndugu zangu Waisilaeli, ingawa sitendile
chinhu chihile mwa wanhu wetu hebu
vihendo viya vochihokele kwa wasaho
zetu, nikala mfungwa uko Yelusalemu
na kufungigwa kugaligwa mbaka isi ya
Loma. 18 Viwakomeleze kuniuza, Walumi
walonda kunilekelela kwaviya hawanifikile
na chinhu chihile chochose chochilonda
nikomigwe. 19 Mbali Wayahudi viwalemile,
niwangilizigwa nikanhe lufaa kwa mfalume
wa isi ya Loma, ingawa nabule mbuli ya
kuwasitaka wanhu wangu. 20 Lekamana
nimulambani niwawone na kulonga na
mweye, kwaviya nifungigwa minyololo
kwa ichimu cha chiya chowochilolela
wanhu wa Isilaeli."
21 Wawo wamulongela, "Cheye hachiza-
hokela usenga wowose kulawa Yudeya ku-
sonhela weye, hebu habule ndugu yoyose
kulawa kuja yezile na mbuli ya sambi hebu
yalongile chinhu chihile kusonhela weye.
22 Mbali cholonda kuhulika magesa yako,
kwaviya chivimanya kuwa chila hanhu
wanhu wolonga vihile kusonhela bumbila
jako."

23 Wapanga zuwa da kuiting'hana na
Paulo, na wanhu wengi weza hanhu
hoyakalile Paulo. Kwandusila imitondo
mbaka ichigulogulo kawafambulila usenga
wake kusonhela Ufalume wa Mulungu,
kasang'hanila Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa na maandiko ya
walotezi wa Mulungu, kageza kuwakwesa
wamtogole Yesu. 24 Wanhu wamwenga
wayahuwila yaja yoyalongigwe, na
wamwenga hawayahuwile. 25 Viwakalile
hawaitogolela, wasegela. Mbali Paulo
kalonga, "Muhe Yelile kalonga vinogile
na tati zetu kufosela mulomo wa Isaya,
mulotezi wa Mulungu. 26 Mulungu kalonga,
'Hita na uwalongele wanhu wano,

Mwizategeleza na kutegeleza, mbali hamwizavimanya.
Mwizalola na kulola, mbali hamwizawona.
27 Kwaviya mizoyo ya wanhu wano ni midala,
na magutwi yawo wayasita,
na meso yawo wafinya.
Bule ivo, meso yawo yezadaha kuwona,
magutwi yawo yezadaha kuhulika,
nzewele zawo zizadaha kuvimanya,
wodaha kunibwelela niye,
na niye nizadaha kuwahonya.' "

28 Maabaho Paulo kalonga, "Muvimanye kuwa mbuli ya Mulungu ya ulopozi ugaligwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Nawo wezaitegeleza!" 29 Paulo viyakomeze kulonga vino, Wayahudi wasegela, waiswela wenyewo kwa wenyewo. 30 Kwa miyaka midi Paulo kakala kaye yoyapangile yeye mwenyewo na kakala kowahokela wanhu wose wowezile kumulola. 31 Kapeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kafundiza mbuli ya Mndewa Yesu Chilisito, kalonga kwa ugangamalo na kwa kuilegeha.

USENGA WA PAULO KWA WALOMA

Ulongozi

Chitabu cha Waloma yodahika chandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 54 na 58 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yang'hali kudilaula bululu da Loma. Ivo kautuma usenga uwo wa kuwafunza wanhu womuhuwila Chilisito weli Loma, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kawandika usenga uno muna dibululu da Kolimso kunhu koyakalile yokala lusita luja. Paulo kandika usenga uno muladi zisi zose zidahe kuhuwila na kumtegeleza Yesu Chilisito muna 16:26.

Chitabu cha Waloma ni chitabu cha mana ng'hani kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa chila hanhu na chila lusita kwaviya vichimanyika na Paulo kaufambula ulopozi wochidaha kuupata kufosela Yesu Chilisito. Iviya Paulo kulumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Mkombola muna Dilagano da Umwaka. Wasomi mvunyo woitogolela kuwa hanhu hanogile muna 1:16 chochilonga, "Siiwonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa lwa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi." Muna ihanhu handuse ha chitabu cha Waloma muna isula ya 1-12, yosonhela ilimu ya Mulungu na hanhu hekaidi muna isula ya 13-15 hana ndagilizi za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuitambula yeye mwenyewo na ija yoyomwandikila muna 1:1-15.
2. Kaidi Paulo kokwandika kusonhela mbuli za chiunhu bila Mulungu na ulopozi woupatika kufosela Yesu Chilisito muna 1:16-11:36.
3. Maabaho Paulo kalava ndagilizi zimwenga za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito muna 12:1-15:13.
4. Kuuhelelo, Paulo kogotola chitabu cha Waloma kwa kuwalamsa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko Loma muna isula ya 16.

1 Niye Paulo, mtumwa wa Yesu Chilisito,
Mulungu kanitanga niwe mtumigwa na
kanisagula niwapetele wanhu Mbuli yake
Inogile.
2 Baho haumwaka Mulungu kawekila
wanhu chilagano Mbuli ino Inogile kwa
nzila ya walotezi wake, fana viyandikigwe
muna Yamaandiko Yelile. 3 Mbuli Inogile
yomulonga Mwana wa Mulungu, Mndewa
wetu Yesu Chilisito, kwa unhu wake
kelekigwa muna welesi lwa Daudi. 4 Kwa
muhe wake welile, yeye kalagusigwa kwa
udaho mkulu ni Mwana wa Mulungu
kwa kuzilibuka, Yesu Chilisito Mndewa
wetu. 5 Kufosela yeye Mulungu iyo
yaching'hile cheye unovu na utumigwa wa
kuwalanguliza wanhu wa zisi zose, wawe na
kutegeleza kokugaligwa na uhuwilo muladi
zina jake ditunhizigwe. 6 Iviya na mweye
mwili Loma, yomutangigwe kuwa wanhu
wake Yesu Chilisito.
7 Nowandikila mweye mose womukala
Loma wolondigwa na kutangigwa na Mu-
lungu kuwa wanhu wake welile.
Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu
Chilisito yamwing'hileni unovu na tindi-
walo.

Paulo kulonda yalaule Loma

8 Teng'hu, nomwing'ha hewela Mulungu
wangu kufosela Yesu Chilisito kwa ichimu
chenu, kwaviya uhuwilo wenu ilongigwa
muna izisi. 9 Nomsang'hanila Mulungu kwa
moyo wangu wose kwa kupeta Mbuli In-
ogile ya mwanage, yeye ni mkalangama
wangu viya vinimkumbukani, 10 siku zose
nihatambika. Nompulilani kwa Mulungu
kuwa one yahaninogela yanivugulile nzila
yahadahika nidahe kumulauleni. 11 Kwaviya
nolonda ng'hani kuwawona mweye mose
na nidahe kungolelani chitumetume cha
chimuhe na kumtendani mugangamale.
12 Chilonga hano ni kuwa wose niye na
mweye chiigele moyo mweye kwa uhuwilo
wangu na niye kwa uhuwilo wenu.
13 Ndugu zangu, nolonda muvimanye
vino, ning'hali nolonda kumulaulani mbali
nogomigwa mbaka sambi. Nolonda wanhu
wamuhuwile Mulungu vumwili fana
wanhu weli siyo Wayahudi viwamuhuwile.
14 Nilondeka kuwa na sang'hano ya
kuwapetela wanhu wose, Wagiliki na weli
siyo Wagiliki, na kuwapetela wanhu wabala

na wabozi. [15] Ivo niye nolonda ng'hani
kuwapeteleni Mbuli Inogile mweye iviya
womukala Loma.

Ludabwa lwa Mbuli Inogile

[16] Siiyonela chinyala bule Mbuli Inogile,
kwaviya ni ludabwa wa Mulungu wa
kuwakombola chila munhu yohuwila,
teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli
siyo Wayahudi. [17] Kwaviya Mbuli Inogile
yolagusa funhufunhu viya Mulungu
viyowatenda wanhu wake kuwa wanoga
haulongozi wake, wanhu wotenda vino kwa
uhuwilo kulawa mwanduso mbaka uhelelo.
Fana viya viyandikigwe muna Yamaandiko
Yelile, "Munhu yanogile haulongozi wa
Mulungu kezakala kwa uhuwilo."

Mulungu kowihila uhasanyi

[18] Kulawa kuulanga Mulungu kolagusa
kuwa kana ng'hasiliki kwa wanhu wose
wotenda uhasanyi na yehile, wowo-
tenda ukweli sekeumanyike kwa nzila
ya sang'hano zawo zihile. [19] Kwaviya
mbuli zozidaha kumanyika kusonhela
Mulungu zimanyike kumwawo funhu-
funhu. Mulungu mwenyewo kazitenda
ziwe funhufunhu. [20] Kulawa Mulungu
viyaumbile isi, ukulu wake wa siku zose na
ulungu wake viwoneka funhufunhu, hata
one haviwoneka kwa meso vimanyika fun-
hufunhu. Wanhu wodaha kuyamanya kwa
vinhu viyalumbile. Ivo wanhu hawadaha
kuigombela wenyewo. [21] Wammanya
Mulungu, mbali hawamtunhize Mulungu
fana Mulungu wawo wala hawamwing'hile
hewela, mbali magesa yawo yakala ya ubozi
na myoyo yawo igumigwa ziza. [22] Walonga
wawo wabala, mbali wawa wabozi. [23] Waleka
kumtambikila Mulungu yokala siku zose,
mbali wotunhiza nyang'hiti zilingile fana
wanhu wowodanganika na udege na
wanyama na wang'onyo wotambala.

[24] Ivo Mulungu kawaleka watende
yehile muna imyoyo yawo na woitendela
vinhu va kuguma chinyala ng'huli zawo.
[25] Woubasakanya ukweli wa Mulungu kwa
uvwizi, wotambika na kusang'hanila vinhu
viyaumbile Mulungu mbali hawamtam-
bikila Muumbaji mwenyewo, yolondeka
yeng'higwe nhogolwa siku zose! Ivo.

[26] Kwaviya wosang'hana vino, Mulungu
kawaleka wengiligwe na tamaa za chinyala.
Mbaka wanaake wawo waleka kuyangala na
walume, na wolonda kuyangala wawo kwa
wawo. [27] Walume iviya waleka kuyangala
na wanaake, wolonda kuyangala wawo
kwa wawo, woitendela vinhu va chinyala
walume kwa walume. Ivo woigalila
wenyewo nhaguso kwa wihi uwatendile.

[28] Kwaviya wanhu wawo walema
kummanya Mulungu kwa nzewele zawo,
Mulungu kawaleka wasondelele magesa
yawo yehile, watende yaja yowagomigwe
kuyasang'hana. [29] Wanhu wano wamem-
izigwa yehile yose, kubunza na umelo,
migongo na kukoma na ndwagi na
uvwizi na ubozi. Wowadeta wayawo
[30] wowalonga vihile wanhu wamwenga
na womwihila Mulungu na jeuli na weli
na magoda na wasondelela yehile na
wolema kuwategeleza tati zawo na mami
zawo. [31] Wabule nzewele na hawamha
lagano na hawawanogela ndugu zawo,
welibule ubazi kwa wayawo. [32] Wavimanya
kuwa Malagilizo ya Mulungu yolonga
wanhu wosang'hana vinhu fana vino
wolondeka wadanganike. Hawagendelela
kusang'hana vinhu vino muhala, mbali
iviya wowahuwila wanhu wosang'hana
vinhu fana ivo.

2

Nhaguso ya Mulungu

[1] Ivo, weye miyangu, fana kowatagusa
wanhu wamwenga, hudaha kuigombela
hata fana weye kwa yelihi. Kwaviya
uhawatagusa wanhu wamwenga kuno
weye kosang'hana viwasang'hana wawo,
koitagusa mwenyewo. [2] Na cheye chovi-
manya kuwa nhaguso ya Mulungu igoloka
kwa waja wosang'hana vinhu fana ivo.
[3] Mbali weye mbwiyangu, wouwatagusa
wanhu wosang'hana yayo na weye
mwenyewo kosang'hana yayo! Vino weye
kogesa kwizadaha kuyepula na nhaguso
ya Mulungu? [4] Hebu kouzeha unovu
wake mkulu na kufunyaumoyo kwake
na uhole, vino huvimanyile kuwa unovu
wa Mulungu wokulanguliza usamhe?
[5] Mbali weye kuna moyo mdala na kolema
kuleka yehile, na ivo koimemezela weye
mwenyewo ludoko lukulu lwa Mulungu
muna Dizuwa ijo da nhaguso ya Mulungu
ilibule kuwonela vondailawilile. [6] Kwaviya

Mulungu kezamuliha chila munhu kwa
chiya chiyasang'hane. 7 Wanhu waja
wowogendelela kusang'hana yanogile
kuno wozahila utunhizo na nhogolwa
na kutogoligwa na Mulungu na kuleka
kudanganika. Wano Mulungu kezaweng'ha
ugima wa siku zose. 8 Mbali waja wolonda
chila munhu yawasang'hanile, waja
wolema ukweli, muladi wasondelele yehile,
Mulungu kezawatagusa kwa ludoko lwake.
9 Manhesa na usungu yezakuwa kwa chila
munhu yosang'hana yehile, teng'hu kwa
Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo
Wayahudi. 10 Mbali Mulungu kezawatogoza,
kezawatunhiza, na kezaweng'ha tindiwalo
waja wose wosang'hana yanogile, teng'hu
kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu siyo
weli Wayahudi. 11 Kwaviya Mulungu
komtagusa chila munhu bila kuwonela.

12 Waja wose wohasanya kuno wabule
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, wezakwaga bila Malagilizo, na waja
wosang'hana yehile kuno wanayo Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa,
wezatagusigwa kwa Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa. 13 Kwaviya si waja
wowohulika Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa wawo wanhu wanogile
haulongozi ha Mulungu, mbali waja
wotenda Malagilizo wawo wezatogoligwa
wanoga haulongozi ha Mulungu. 14 Wanhu
weli siyo Wayahudi wabule Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali
wahatenda chinhu kulawa muna imizoyo
yawo wotenda fana Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa viyolonda, wanayo
malagilizo yawo wenyewo, mbali wabule
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa. 15 Kwaviya wolagusa kuwa yaja
yolondeka na Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa yandikigwa muna
imizoyo yawo. Imizoyo yawo yolagusa
kuwa yano ni kweli, kwaviya magesa yawo
yolagusa fana watenda yanogile hebu
yehile. 16 Yano yezalawilila muna Isiku
ya nhaguso haja Mulungu kufosela Yesu
Chilisito kezatagusa mbuli za chinyele za
wanhu, fana Mbuli Inogile voilonga.

Wayahudi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa

17 Lelo weye, one koitanga mwenyewo
Muyahudi, kohuwila Malagilizo ya Mu-
lungu yoyamwing'hile Musa na kuigodela
kuwa munhu wa Mulungu, 18 kovimanya
kuwa Mulungu chiyokulonda usang'hane,
na kodaha kusagula yanogile kwaviya
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa yokufundiza, chilihi chinogile.
19 Weye koiwona fana weye ni mulan-
gulizi vipofu na bung'hulo kwa waja
weli muna diziza, 20 na mulangulizi wa
wabozi, na mfundiza wa wana wadododo.
Kwaviya kogesa Yamalagilizo ya Musa
kunawo umanyi na ukweli. 21 Lelo weye
youwafundiza wayago, habali huifundiza
mwenyewo? Kowapetela wayago seke-
wabawe, vino weye mwenyewo hubawa
bule? 22 Weye kolonga wanhu waleke
uzinzi, vino weye mwenyewo huzini bule?
Kokwihila nyang'hiti za milungu, vino
weye mwenyewo hubawa bule muna zikaye
za milungu?. 23 Koigodela Malagilizo ya
Mulungu, vino weye mwenyewo kunzeha
Mulungu kwa kuleka kwamha Malagilizo?
24 Maandiko Yelile yolonga, "Kwa ichimu
chenu mweye Wayahudi, wanhu weli siyo
Wayahudi wodiliga zina da Mulungu."

25 Kwingizigwa ulungwana kunoga
one uhamha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa, mbali one
whamhile bule, kulinga fana munhu
ija hanakwingizigwa ulungwana bule.
26 One wanhu weli siyo Wayahudi, waja
hawengizigwe ulungwana, wotenda fana
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa viyolonda, vino Mulungu hezawapeta
kuwa wengizigwa ulungwana? 27 Wanhu
weli siyo Wayahudi, waja hawanakwingila
ulungwana bule kwa lukuli mbali wok-
wamha Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa wezamtagusani mweye
Wayahudi kwaviya hamwamha Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, hata
fana munayo Malagilizo yoyandikigwe
na kwingizigwa ulungwana. 28 Muyahudi
kweli si ija yowoneka kwa kunze muhala,
wala kwingizigwa ulungwana si chinhu
cha kunze wala cha lukuli. 29 Muyahudi
kweli niija yeli Muyahudi kwa mgati, niija
yengizigwe ulungwana muna umoyo. Na
uno ni usang'hano wa Muhe wa Mulungu,
si mbuli ya Malagilizo ya Mulungu

yoyamwing'hile Musa yandikigwe bule.
Munhu fana iyo kohokela nhogolwa kulawa
kwa Mulungu, si kulawa kwa wanhu.

3

1 Vino Muyahudi kana choni
chongezekele kufosa wanhu weli siyo
Wayahudi? Vino kwingizigwa ulungwana
kuna choni cha kuigodela? 2 Ona, kuna
chongezeke chila ubanzi. Teng'hu
Mulungu kaweng'ha Wayahudi usenga
wake. 3 Mbali izakuwaze one wamwenga
wawo wahawa hawaminika bule? Vino
mbuli ino yolagusa Mulungu haminika
bule? 4 Si ivo bule! Mulungu ni mkweli one
ihawa chila munhu ni mvwizi. Yamaandiko
Yelile yolonga,
"Chila uhalonga mbuli zako chila munhu
kowona kolonga viilondeka
na muna inhaguso weye kohuma."
5 Mbali one ubananzi wetu wolagusa Mu-
lungu kotenda viilondeka, lelo chilonge
choni? Vino Mulungu kotenda vihile yaha-
chitagusa? Hano nolonga chiunhu 6 Si ivo
bule! One iwile ivo Mulungu yahadahile
vilihi kuitagusa isi yose?
7 Munhu imwe kodaha kulonga, "Fana
uvwizi wangu wokongeza ukweli kwa
Mulungu na wokongeza utunhizo wake,
lelo habali notagusigwa fana muhasanyi?"
8 Habali sekechilonge, "Leka chitende
yehile muladi chihokele yanogile?" Wanhu
wamwenga waniliga, walonga kuwa niye
nofundiza ivo. Wezatagusigwa fana
viwolondeka.

Habule yelile kwa Mulungu

9 Lelo chilonge choni? Cheye Wayahudi
chela kufosa wanhu wamwenga? Si ivo
hata chidogo. Baho mwanduso niwalonge-
lani kuwa Wayahudi na wanhu wamwenga
wose wana uhasanyi. 10 Fana viya Ya-
maandiko Yelile viyolonga,
"Habule hata munhu imwe yanogile hau-
longozi wa Mulungu,
11 habule hata munhu imwe yeli na ubala
habule hata munhu imwe yomtambikila
Mulungu.
12 Wose wamuleka Mulungu,
wose wabananga,
habule hata munhu imwe yotenda
yanogile.
13 Mimelo yawo iwa fana maleme yagubuke
milimi yawo yolonga uvwizi.
Muna imilomo yawo molawa mbuli zili na
sungu fana da zoka.
14 Milomo yawo imema uduwilo na usungu
mkulu.
15 Migulu yawo ina ludabwa lwa kulumiza na
kukoma.
16 Hohose howohita wogala ndilo na woleka
manhesa.
17 Hawamanyile bule kukala kwa tindiwalo.
18 Ludumbo lwa Mulungu wabule mmeso
yawo."
19 Lelo chovimanya fana Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonga,
yolonga na wanhu waja weli muna Ya-
malagilizo ya Musa muladi chila munhu
yaleke kuigombela, na wanhu wose wata-
gusigwe na Mulungu. 20 Ivo habule munhu
yoyose yondayapetigwe kanoga haulon-
gozi wa Mulungu kwa kutenda viyolonda
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, mbali Malagilizo ya Mulungu yochi-
tenda chiyepule kutenda uhasanyi.

Chila munhu katenda uhasanyi

21 Mbali sambi, Mulungu kaitenda nzila
yake ya kuwatenda wanhu wanoge haulon-
gozi wake imanyike. Nzila ino haihuwila
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa. Hata vitabu va Malagilizo vo-
vandikigwe na Musa na va walotezi wa
Mulungu volagusa chinhu icho. 22 Mulungu
kawatenda wanhu kuwa wanoga haulon-
gozi hake kwa kumuhuwila Yesu Chilisito.
Mulungu katenda vino kwa wanhu wose
womuhuwila Yesu Chilisito, habule ubag-
ulo wowose kwa Wayahudi na wanhu
wamwenga, 23 kwaviya wanhu wose wa-
tenda uhasanyi na kuhungukiligwa na
utunhizo wa Mulungu. 24 Mbali kwa chi-
tumetume cha unovu wa Mulungu, wanhu
wose wotogoligwa wanoga haulongozi ha
Mulungu kaidi kwa nzila ya Yesu Chilisito
yowakombola. 25 Mulungu kamulava Yesu
kwa damu yake muladi yawe nzila ya
kuwasegezela wanhu uhasanyi wawo kwa
kwika uhuwilo kumwake yeye. Katenda
ivo yadahe kulagusa yeye mnyendanyenda.
Baho haumwaka Mulungu kakala yofunya
umoyo, bila kugesa uhasanyi wa wanhu.

[26] Mulungu katenda ivo muladi yadahe kulagusa unovu wake kwa wanhu, muladi yamtende kanoga munhu yoyose yomuhuwila
Yesu.
[27] Lelo chodaha kuigodela choni? Habule! Kwa chinhu chaki? Vino kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu?
Si ivo bule! Mbali kwaviya chohuwila.
[28] Kwaviya munhu kotogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kwa uhuwilo, na si
kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu. [29] Vino Mulungu ni Mulungu wa
Wayahudi muhala? Vino si Mulungu wa
wanhu weli siyo Wayahudi? Ona yeye ni
Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi
iviya. [30] Mulungu ni imwe, nayo kezawatendeza Wayahudi wanoge haulongozi
ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo, na
kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi
iviya wanoge haulongozi hake kwa nzila ya
uhuwilo. [31] Vino ino yofambula kuwa kwa
uhuwilo uno chobena Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa? Si ivo bule!
Mbali choyamha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.

4

Simwe da Bulahimu

[1] Lelo chilongeze mbuli za wasaho
yetu Bulahimu, kalawiligwa na choni?
[2] Kwaviya fana Bulahimu katogoligwa
kanoga haulongozi ha Mulungu kwa yaja
yoyatendile, yahawile na chinhu cha
kuigodela, mbali si haulongozi ha Mulungu.
[3] Maandiko Yelile yolonga, "Bulahimu
kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu
cha kumuhuwila Mulungu kamtogola
kanoga haulongozi wake." [4] Munhu
yosang'hana usang'hano, halihigwa fana
gweko mbali kolihigwa fana yombe. [5] Mbali
wanhu waja hawahuwila sang'hano zawo
zinogile, mbali womuhuwila Mulungu
yoyowatogola wanyondenyonde kuwa
wanoga haulongozi wake, kwa kuhuwila
uko Mulungu kowatogola wanoga haulongozi hake. [6] Daudi kalonga chinhu chino
chino, viyalongile kumweda kwa munhu
ija katogoligwa kanoga haulongozi ha
Mulungu bila kulola chiyasang'hane.

[7] "Wamweda waja wowalekeleligwe
uhasanyi wawo,
na uhasanyi wawo usegezigwa!
[8] Kamweda munhu ija uhasanyi wake hau-
petigwa bule na Mndewa!"

[9] Vino kumweda kuno kuyolonga Daudi
kowalonga waja wengile ulungwana
muhala hebu na waja hawanakwingila
ulungwana bule? Si ivo bule! Iviya na
wanhu hawanakwingizigwa ulungwana.
Kwaviya chiwona muna Yamaandiko Yelile,
"Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na
kwa ichimu cha uhuwilo wake, Mulungu
kamtogola kanoga haulongozi hake."
[10] Lelo katogoligwa zuwaki? Viyakalile
yang'hali hanakwingila ulungwana hebu
viyakomeleze kwingila ulungwana? Katogoligwa viyakalile yang'hali hanakwingila
ulungwana na si viyakomeleze kwingila
ulungwana bule! [11] Hamwande Bulahimu
kengizigwa ulungwana, na kwingizigwa
ulungwana uko kukala chilaguso cha
kulagusa Mulungu kamtogola kanoga
haulongozi hake kwa ichimu cha uhuwilo
wake viyakalile yang'hali hanakwingila
ulungwana. Ivo Bulahimu kawa tata wa
wanhu womuhuwila Mulungu hata one
hawengile ulungwana muladi Mulungu
yawatogole wanoga haulongozi hake.
[12] Iviya Bulahimu ni tata wa waja wose
wengizigwe ulungwana, na si kwingila
ulungwana muhala, mbali na waja wosondelela uhuwilo wa tati yetu Bulahimu
uyakalile nawo haja viyakalile yang'hali
hanakwingila ulungwana bule.

Mulungu koilagana na Bulahimu

[13] Mulungu kamulaganila Bulahimu
na welesi wake kuwa isi yose izakuwa
yawo. Wezaihokela isi iyo si kwaviya
Bulahimu katenda viyolonda Malagilizo,
mbali kwaviya kamuhuwila Mulungu,
Mulungu kamtogola kanoga kumwake.
[14] Kwaviya one yaja yoyekile chilagano
Mulungu wokwing'higwa wanhu wotenda
viyolonda Malagilizo, lelo uhuwilo wokuwa
si chinhu na iviya chilagano si chinhu.
[15] Malagilizo yogala ludoko lwa Mulungu,
mbali one habule Malagilizo sigambekuwe
na ubananzi.

[16] Kwa ivo, chilagano chohuwila uhuwilo,
muladi chilagano chiya chiwoneke kuwa
chitumetume cha Mulungu kwa nyelesi
zose za Bulahimu, si kwa waja muhala
wowotenda chiyolonda Malagilizo, mbali
iviya kwa waja wokala kwa uhuwilo

fana viyakalile Bulahimu tati yetu wose.
17 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Nikutenda uwe tata wa makabila mengi.”
Chilagano icho ni kweli kuulongozi wa
Mulungu yoyahuiwiligwe na Bulahimu.
Mulungu yowazilibula wanhu wose
na kuwagolela ugima, na kwa lagilizo
jake vinhu havikalile uko vokuwa uko.
18 Hata vikukalile kwabule chinhu cha
kumtenda Bulahimu kuhuwila, Bulahimu
kamuhuwila Mulungu na kulolela chi-
lagano, ivo kawa tata wa makabila mengi
fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Welesi
wako wizakuwa mwingi fana nhondo!”
19 Bulahimu kakala mulala wa habehi wa
miyaka gana, mbali uhuwilo wake haihun-
guke bule, one ihawa kavimanya hadaha
kupata mwana, na mke wake Sala hadahile
kulela bule. 20 Bulahimu halekile bule
kutogola chilagano cha Mulungu, mbali
kapata kwa uhuwilo wake, ivo kamtunhiza
Mulungu. 21 Kweli kavimanya Mulungu
kodaha kutenda yaja yose yoyamulaganile.
22 Lekamana Bulahimu kufosela uhuwilo,
“Mulungu kamtogola kanoga haulongozi
hake”. 23 Mbuli ino “katogoligwa kanoga
haulongozi ha Mulungu,” handikiligwe
yeye muhala. 24 Mbali iviya yandikigwa
kwa ichimu chetu wochitogoligwe chinoga
haulongozi ha Mulungu, wochimuhuwila
yeye yoyamzilibule Mndewa wetu Yesu.
25 Yeye kalavigwa muladi yakomigwe kwa
ichimu cha uhasanyi wetu, maabaho
kazilibuka muladi yadahe kuchitenda
chinoge haulongozi ha Mulungu.

5

Tindiwalo na deng'ho

1 Lelo kwa uhuwilo chitogoligwa chinoga
haulongozi ha Mulungu, lelo china tindi-
walo na Mulungu kufosela Mndewa wetu
Yesu Chilisito. 2 Kwa uhuwilo wetu, Yesu
kachigala muna unovu wa Mulungu, na
chodeng'helela kwa kulolela utunhizo wa
Mulungu. 3 Mbali hachideng'helela yayo
muhala, mbali iviya chodeng'helela ku-
gaya kwetu, kwaviya chovimanya kugaya
kogala ufunyaumoyo, 4 ufunyaumoyo uwo
wogala kutogoligwa na Mulungu, na kuto-
goligwa na Mulungu kogala lolelo. 5 Lolelo
hadichibena moyo bule, kwaviya Mulungu
keka ulondo wake muna imyoyo yetu ku-
fosela Muhe Yelile iyaching'hile cheye.
6 Kwaviya vichikalile wanyonde, lusita
vilufikile, Chilisito kadanganika kwa
ichimu cha wahasanyi. 7 Vidala munhu
yoyose kudanganika kwa ichimu cha
munhu yanogile haulongozi ha Mulungu,
mbali yodaha kulawilila munhu kudan-
ganika kwa ichimu cha munhu yanogile
haulongozi ha wanhu. 8 Mbali Mulungu
kachilagusila ulondo wake, vichikalile
na uhasanyi, Chilisito kadanganika kwa
ichimu chetu! 9 Kwaviya kwa damu
yake chipetigwa chinoga haulongozi
wa Mulungu, ivo chikomboligwa muna
uludoko lwa Mulungu. 10 Chikala wehi
wa Mulungu, mbali Mulungu kachitenda
wambwiya zake kaidi kufosela ifa ya
Mwanage. Kwaviya sambi cha mambwiya
wa Mulungu, ivo chikomboligwa kufosela
ugima wa Chilisito. 11 Si yayo muhala
bule, mbali iviya chodeng'helela kwa yaja
yoyatendile Mulungu kufosela Mndewa
wetu Yesu Chilisito, yoyachitendile chiwe
wambwiya kaidi na Mulungu.

Adamu na Chilisito

12 Uhasanyi wingila muna isi kufos-
ela munhu imwe na ifa ingila kufos-
ela uhasanyi, ivo ifa iwezila wanhu
wose, kwaviya wose watenda uhasanyi.
13 Yang'hali Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa hayanakwikigwa,
uhasanyi ukala muna isi yose. Mbali
uhasanyi haupetigwe fana uhasanyi haja
helibule Malagilizo. 14 Mbali ifa itawala
kulawa chipindi cha Adamu mbaka chipindi
cha Musa, ifa itawala hata kwa waja wanhu
hawatendile uhasanyi fana uyatendile
Adamu.

Adamu kakala sisila da Chilisito yoyok-
wiza hamwande. 15 Uhasanyi wa Adamu
haudaha kulinganyizigwa na unovu wa Mu-
lungu. Kwaviya hata fana wanhu wengi
wadanganika kwa uhasanyi wa munhu
imwe, Mulungu kezakongeza ubazi wake
na chitumetume chochenela kwa wanhu
wengi, kulawa kwa munhu imwe, niiyo
Yesu Chilisito. 16 Kuna mbasakanyo ya
chitumetume cha Mulungu na uhasanyi
wa munhu imwe. Kwaviya uhasanyi wa
munhu imwe, Mulungu kalava nhaguso,
mbali wanhu wengi viwatendile uhasanyi,
Mulungu kagala chitumetume cha kuwato-
gola wanoga haulongozi hake. 17 Kwa

uhasanyi wa munhu imwe, ifa itawala ku-
fosela munhu iyo imwe. Mbali chiyatendile
munhu iyo imwe ni chikulu, niiyo Yesu
Chilisito! Wanhu wose wowohokela unovu
na chitumetume cha kutogoligwa wanoga
haulongozi wa Mulungu, wezatawala muna
ugima kufosela Yesu Chilisito.
18 Lelo fana uhasanyi wa munhu imwe
wogala nhaguso kwa wanhu wose, iviya
chinhu chimwe chinogile haulongozi ha
Mulungu chowakombola wanhu wose
na chogala ugima. 19 Fana kwa kulema
kutegeleza kwa munhu imwe wanhu
wengi wengila muna uhasanyi. Iviya
kutegeleza kwa munhu imwe wanhu
wengi wezapetigwa wanoga haulongozi wa
Mulungu.
20 Malagilizo yalawilila, ivo wihi
wongezeka, mbali uhasanyi viwongezeke,
unovu wa Mulungu wongezeka ng'hani.
21 Fana viya uhasanyi viutawale muna
ifa, iviya ubazi wa Mulungu wizatawala
kufosela unovu wa Mulungu na kuchigala
muna ugima wa siku zose kufosela Yesu
Chilisito Mndewa wetu.

6

Chidanganika muna uhasanyi, chawagima mwa Chilisito

1 Lelo chilonge choni? Vino chigendelele
kukala muna uhasanyi muladi unovu wa
Mulungu wongezeke? 2 Si ivo bule! Vino
cheye chileka uhasanyi na chogendelelaze
kukala kaidi muna uhasanyi? 3 Vino hamu-
vimanyile kuwa vichibatizigwe chiilumba
na Yesu Chilisito? Cheye chiilumba muna
ifa yake kwa kubatizigwa. 4 Maabaho uba-
tizo wetu ni fana chiwandigwa hamwe
chilisito na chiilumba muna ifa yake, mu-
ladi fana viya Chilisito viyazilibuligwe kwa
ludabwa lwa utunhizo wa Tata, iviya na che-
ye chidahe kukala muna ugima wa sambi.
5 Kwaviya vichanduse imwe nayo muna
ifa yake, iviya chizailumba nayo muna
ukuzilibuka kwake. 6 Kwaviya chovimanya
unhu wetu wa umwaka uwambigwa muna
umsalaba hamwe na Chilisito, muladi
ludabwa lwa uhasanyi luli muna ulukuli
lwetu lubanangigwe, muladi sekechiwe
watumwa wa uhasanyi kaidi. 7 Kwaviya
munhu yahadanganika hamwe na Yesu
kokomboligwa kulawa muna uhasanyi.
8 Lelo one chidanganika hamwe na
Chilisito, chohuwila chizakala hamwe
nayo. 9 Kwaviya chovimanya Chilisito
kazilibuka kamala, nayo hezadanganika
kaidi bule na ifa haizamtawala bule. 10 Ivo
kwaviya kadanganika mwanza umwe
muhala, uhasanyi wabule ludabwa kaidi
kumwake, na ugima uyokala sambi, kokala
hamwe na Mulungu 11 Iviya na mweye
mwiigese wenyewo fana mudanganika
muna uhasanyi, mbali mwawagima muna
ukuilumba na Mulungu kufosela Chilisito
Yesu.
12 Ivo uhasanyi sekeutawale kaidi ng'huli
zenu zozidanganika, muladi muleke
kusondelela vilulonda lukuli. 13 Iviya
sekemulave viungo va ng'huli zenu vitende
uhasanyi, mbali mwiilave wenyewo kwa
Mulungu, fana wanhu wazilibuke, vilaveni
viungo va ng'huli zenu kwa Mulungu
kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu.
14 Uhasanyi hawizawatawala kaidi, kwaviya
mweye hamulangulizigwa na malagilizo ya
Mulungu, mbali molangulizigwa na unovu
wa Mulungu.

Utumwa wa kutenda yanogile

15 Lelo chilonge choni? Vino chitende
uhasanyi kwaviya hachilangulizigwa na
malagilizo ya Mulungu, mbali cholan-
gulizigwa na unovu wa Mulungu? Si
ivo bule! 16 Mweye movimanya kweli
one muhailava mweye wenyewo kuwa
watumwa kwa kumtegeleza munhu
imwenga, mweye mokuwa watumwa
wa munhu iyo imumtegeleza. Muhawa
watumwa wa uhasanyi mwizahelela muna
ifa, hebu muhawa watumwa wa kutegeleza
mwizawoneka munoga haulongozi wa
Mulungu. 17 Mbali nomwing'ha hewela Mu-
lungu! Kwaviya umwaka mukala watumwa
wa uhasanyi, mbali sambi mutegeleza
kwa moyo wenu wose yaja malagilizo
na mafundizo yomuhokele. 18 Mweye
mukomboligwa muna uhasanyi na muwa
watumwa wa yaja yoyolonda Mulungu
muyatende. 19 Hano nolonga ulonzi wa
chiunhu kwa chimu cha unyondenyonde
wenu. Fana viya lusita vimuilavile mweye
wenyewo kusang'hanila unyinya na wihi,
na lelo vino sambi muilave wenyewo
kusang'hanila yanogile haulongozi wa
Mulungu kwa ichimu cha kwela.

[20] Kwaviya vimukalile watumwa wa
uhasanyi, mukala hamulangulizigwa na
yaja yoyolonda Mulungu. [21] Vino mumweda
choni siku ziya kwa kutenda yaja sambi
yowoneka ya chinyala kumwenu? Uhelelo
wa yaja yomutendile ni ifa! [22] Mbali sambi
mukomboligwa kulawa muna uhasanyi,
na muwa watumigwa wa Mulungu. Na
chomumweda sambi ni kusafyigwa, uko
kogala ugima wa siku zose. [23] Yombe da
uhasanyi ni ifa, mbali chitumetume cha
Mulungu ni ugima wa siku zose muna
ukuilumba na Chilisito Yesu, Mndewa wetu.

7

Ndagilizi ya sola

[1] Ndugu zangu, moyamanya vinogile
yondanilonge, kwaviya nolonga na wanhu
wokwamha ndagilizi. Ndagilizi yomtawala
munhu yahawa ngima. [2] Chilonge,
mwanamke yahasoligwa kofungigwa na
malagilizo haja mulume wake yahawa
ngima, mbali mulume wake yahadan-
ganika, mwanamke iyo hafungigwa na
malagilizo bule. [3] Ivo mwanamke iyo
yahasoligwa na mulume imwenga kuno
mulumake yang'hali mgima, mwanamke
iyo kezatangigwa mzinzi. Mbali mulumake
yahadanganika, hafungigwa kaidi na
malagilizo, si ngoni bule hata yahasoligwa
na mulume imwenga. [4] Iviya na mweye
ndugu zangu, hamulangulizigwa na
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa bule kwaviya kufosela lukuli lwa
Chilisito, muladi muwe wanhu wa munhu
imwe, ija yoyazilibuke muladi chimtendile
yanogile Mulungu. [5] Vichikalile ching'hali
chokala kwa kulangulizigwa na lukuli,
uhasanyi na malagilizo ya Mulungu,
zisang'hana muna zing'huli zetu na yose
yochitendile yahelela muna ifa. [6] Mbali
sambi chiilegeha kulawa muna ichifungo
cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, kwaviya chidanganika kwa ichimu
cha mbuli yoichitendile watumwa. Sambi
chosang'hanila kwa kusondelela ugima
wa sambi wa Muhe Yelile, na si kwa
kusondelela hali ija ya umwaka ya
malagilizo yoyandikigwe.

Malagilizo na uhasanyi

[7] Lelo chilonge choni? Vino Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni
uhasanyi? Si ivo bule! Mbali kufosela
Malagilizo yayo nivimanya uhasanyi
chinhu chaki. One Malagilizo hayalongile
bule, "Sekeumelele mate chinhu cha
miyago." Sigambenivimanye kumelela
mate chinhu chaki. [8] Kwa lagilizo ijo,
uhasanyi ulamsa chila kumelela mate
kwihile kwili mgati mmwangu. One
habule malagilizo, uhasanyi ufa. [9] Umwaka
nikala ngima bila malagilizo, mbali
malagilizo viyezile, uhasanyi wandusa
kutenda usang'hano na niye nikala fana
nidanganika. [10] Lungilo da lagilizo ijo dikala
kugala ugima, mbali kumwangu digala
ifa. [11] Kwaviya uhasanyi upata nzila na
malagilizo yayo, univwizila na kunikoma.

[12] Ivo, Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa kela na lagilizo jela,
dinoga haulongozi ha Mulungu. [13] Vino
chiya chinogile chigaluka ifa kumwangu?
Si ivo bule! Itendeka ivo muladi uhasanyi
utangigwe uhasanyi, unigalila ifa kufosela
chiya chinogile. Ivo uhasanyi kufosela
malagilizo, wolagusa wihi ng'hani.

Ndwagi mmwetu

[14] Chovimanya malagilizo ni ya chimuhe,
mbali niye ni wa chilukuli, wonichu-
uzigwe fana viya mtumwa wa uhasanyi.
[15] Sichimanya bule chiya chinisang'hana,
kwaviya chiya chinilonda sichisang'hana
bule, mbali chiya chinichihila niicho
chonichisanghana. [16] Na one nihatenda
yaja siyalonda kuyatenda, iyo yolagusa
notogola kuwa Malagilizo yanoga. [17] Mbali
si niye mwenyewo bule yonitenda yano,
mbali nogesa ni uhasanyi woukala mgati
yangu. [18] Novimanya habule dinogile
jojose mgati yangu, kwa unhu wangu
wa uhasanyi. Kwaviya nolonda kutenda
dinogile, mbali sidaha bule. [19] Silonda bule
kutenda yanogile yonilonda kutenda, mbali
notenda yehile yaja siyalonda kuyatenda.
[20] One notenda yaja siyalonda kuyatenda,
si niye yonitenda, mbali uhasanyi woukala
mgati yangu uwo utenda yayo.

[21] Nitola mbuli ino muna yamalag-
ilizo, nahatenda yanogie, yehile nayo
yabaho. [22] Mbali muna umoyo wangu
nodeng'helela malagilizo ya Mulungu.
[23] Mbali nowona malagilizo mbasakanyo
yamwenga yosang'hana muna ulukuli
lwangu. Mbuli yogomba na mbuli ya

nzewele zangu, yonitenda niwe mtumwa
wa mbuli ya uhasanyi wousang'hana muna
ulukuli lwangu. 24 Miyenu niye! Yelihi
yondayanikombole muna ulukuli luno
lolunigala muna ifa? 25 Hewela Mulungu,
yoyotenda ivo kwa kufosela Mndewa wetu
Yesu Chilisito.

Ivo niye mwenyewo muna zinzewele
zangu na mtumwa wa malagilizo ya Mu-
lungu, mbali kwa lukuli niye na mtumwa
wa mbuli ya uhasanyi.

8

Ugima kufosela Muhe

1 Ivo habule kutagusigwa kwa wanhu
waja woilumba na Chilisito Yesu. 2 Kwaviya
kufosela Yesu Chilisito, malagilizo ya Muhe
wa ugima yonikombola kulawa muna im-
buli ya uhasanyi na ifa. 3 Yaja hayadahile
kutendeka na Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa, kwaviya lukuli luli na
uhasanyi lukala lwabule ludabwa, Mulungu
katenda ivo kwa kumgala mwanage ny-
achende yeli na lukuli ulingile fana ng'huli
zetu zili na uhasanyi, ivo katagusa uhasanyi
uli muna ulukuli ulo. 4 Mulungu ka-
tenda ivo muladi yaja yoninogela muna
yamalagilizo yatimiye mgati yetu, cheye
wochikala kwa Muhe Yelile, na si kwa
lukuli uli na uhasanyi. 5 Waja wokala kwa
kusondelela lukuli, nzewele zawo zogesa
yaja yolulonda lukuli. Mbali waja wokala
kwa kusondelela viyolonda Muhe Yelile,
nzewele zawo zogesa yaja yoyolonda Muhe.
6 Kwaviya magesa ya chiunhu yogala ifa,
mbali magesa ya Muhe yogala ugima na
tindiwalo. 7 Wanhu wokuwa wehi wa Mu-
lungu kwa kulangulizigwa na magesa yawo
ya chiunhu, kwaviya hawategeleza Malag-
ilizo ya Mulungu bule, na kweli hawadaha
kuyategeleza. 8 Wanhu wolangulizigwa
na lukuli hawadaha bule kumnogeza Mu-
lungu.

9 Mbali mweye Muhe wa Mulungu ya-
hakala mgati yenu, hamwizalangulizigwa
na lukuli, mbali molangulizigwa na Muhe.
Munhu yoyose yelibule Muhe wa Chilisito,
iyo si wa Chilisito bule. 10 Mbali one
Chilisito kamgati yenu, Muhe ni ugima
wenu, kwaviya mweye Mulungu kamto-
golani munoga haulongozi hake hata fana
lukuli lwenu lwizadanganika kwa uhasanyi.
11 One Muhe wa Mulungu yoyanzilibule
Yesu kuwadanganike kokala mgati yenu,
iyo yoyanzilibule Chilisito kuwadanganike
iviya kezaizilibula ng'huli zenu ziwolile,
kezatenda ivo kufosela Muhe wake, yokala
mgati yenu.

12 Ivo ndugu zangu, china sang'hano,
hachilondeka kukala fana ng'huli zetu
vozilonda.

13 Kwaviya one mwahakala fana vizilonda
ng'huli zenu, kweli mwizadanganika.
Mbali fana kwa kufosela Muhe moyakoma
yaja yehile yotendigwa na lukuli, mwiz-
akuwa wagima. 14 Kwaviya waja wose
wolangulizigwa na Muhe wa Mulungu
ni wawo wana wa Mulungu, 15 kwaviya
hamuhokele Muhe yowatenda muwe
watumwa wa kudumba kaidi, mbali
muhokela Muhe yowatenda muwe wana
wa Mulungu. Ivo chimulilila Mulungu,
“Aba” fambulo jake Tata 16 Muhe wa
Mulungu mwenyewo kotogola hamwe na
mihe yetu cheye cha wana wa Mulungu.
17 Kwaviya cheye cha wana wa Mulungu,
chizahazi balaka zoyowekila wanhu wake,
na iviya chizahazi hamwe na Chilisito chiya
chiyamwikile, lelo one chihagaya hamwe
na Chilisito, iviya chizakala nayo muna
ukulu wake.

Utunhizo ukwiza

18 Kwaviya chovimanya magayo yochi-
gaya sambi si chinhu na hayalinganyizwa
na utunhizo wondaulawilile kumwetu.
19 Viumbe vose vogozela ng'hani kugubu-
ligwa kwa wana wa Mulungu. 20 Kwaviya
viumbe vose vikigwa hasi ya utawala wa
mbuli za chakachaka, kutawala viwoneke
si chinhu bule, si fana vivilondile mbali
fana viyalondile Mulungu. Mbali kukala
na lolelo, 21 kwaviya viumbe venyewo weza-
komboligwa muna utumwa wa kuwola na
vingile muna utunhizo wa wana wa Mu-
lungu. 22 Kwaviya chovimanya mbaka
vino sambi, viumbe vose vogutilila kwa
usungu, fana usungu wa kuibasula mwana.
23 Mbali si viumbe muhala, mbali hata cheye
chili na Muhe, yakalile chanduso cha chi-
tumetume cha Mulungu, chogutilila mgati
yetu kuno chogozela kutendigwa wana wa
Mulungu na kukomboligwa ng'huli zetu.
24 Kwa huwilo ijo chikomboligwa, mbali one
chinhu chiloleligwa chihawoneka, baho

habule huwilo kaidi. Vino yelihi yololela
chinhu chiyelinacho? 25 Mbali one chololela
chinhu chiya ching'hali hachinachiwona,
chochigoza kwa kufunyaumoyo.

26 Iviya Muhe kochitaza muna unyon-
denyonde wetu, hachidaha kutambika fana
voilondeka, mbali Muhe mwenyewo ko-
chitambikila cheye kwa kugutilila haku-
daha kusimulilwa. 27 Nayo Mulungu yowona
myoyo yetu, kovimanya chiyogesa Muhe,
kwaviya Muhe kowatambikila wanhu welile
fana Mulungu viyolonda.

28 Cheye chovimanya muna ivinhu vose
Mulungu kotenda yanogile na wanhu waja
wowomnogela, waja woyawatangile fana
viyalondile. 29 Waja Mulungu woyawa-
manyile kulawa umwaka na kalamula ku-
lawa umwaka walingile fana mwanage,
muladi mwana iyo yawe chaudele muna
iwandugu wengi. 30 Na waja Mulungu
woyawasagule kulawa umwaka, kawatanga
viya viya, nawo kawatanga, na kuwapeta
wanoga haulongozi wa Mulungu, nawo
kawapeta wanoga, kawatunhiza viya viya.

Ulondo wa Mulungu mgati ya Yesu Chilisito

31 Maabaho chilonge choni muna
zimbuli izo zose? One Mulungu kaubanzi
wetu, yelihi yondayadahe kuchiliga?
32 Mulungu hamuwonele ubazi hata
mwanage mwenyewo, mbali kamulava
kwa ichimu chetu cheye! Kaching'ha
mwanage, vino hezaching'ha vinhu
vimwenga hamwe nayo? 33 Vino yelihi
yondayawalongeleze wanhu wowasag-
uligwe na Mulungu? Mulungu mwenyewo
niiyo yowatogola wanoga. 34 Vino yelihi
yondayawataguse mweye? Habule!
Kwaviya Yesu Chilisito kadanganika,
maabaho kazilibuligwa kuwadanganike!
Na kokala ubanzi wa kulume wa Mulungu,
nayo niiyo yochitambikila cheye. 35 Yelihi
yondayadahe kuchibagula kulawa muna
ulondo wa Chilisito? Yodahika uzidilwa
hebu kugaya hebu manhesa hebu nzala
hebu ungayengaye wa kupuwa viwalo
hebu ng'hondo hebu ifa? 36 Fana viya
Yamaandiko Yelile viyolonga,

"Kwa ichimu chako weye chamuna uzidilwa
wa ifa lusita lose.
Chiwa fana viya ng'hondolo wowogaligwa
kuchiigwa."

37 Mbali kwa vinhu vino vose chipata
kuhuma kwa kufosela yeye yoyachilondile
cheye! 38 Kwaviya nivimanya habule
chinhu chochidaha kuchibagula kulawa
muna ulondo wake, si ifa, wala ugima,
si wasenga wa kuulanga, wala watawala
wa kuulanga, wala ludabwa, si vinhu va
sambi wala vikwiza, 39 si yeli uchanyha wala
hasi, wala chinhu chochose chiumbigwe,
habule chochidaha kuchibagula na ulondo
wa Mulungu uli mgati ya Yesu Chilisto
Mndewa wetu.

9

Mulungu na wanhu wake

1 Nolonga kweli, niye ni munhu wa
Chilisito, silonga uvwizi bule. Moyo wangu,
kuno wolangulizigwa na Muhe Yelile wola-
gusa kuwa niye silonga uvwizi. 2 Nolonda
kulonga nina luholozi lukulu na usungu
haumala muna umoyo wangu. 3 Kwa
ichimu cha wanhu wangu, lukuli lwangu
mwenyewo na damu yangu! Kwa ichimu
chawo nihapulile niduwiligwe na Mulungu
na kubaguligwa na Chilisito 4 Wawo ni
wanhu wa Isilaeli Mulungu woyawatendile
wawe wanage na kuweng'ha utunhizo
wake na malagano woyailagane nawo na
woyaweng'hile Malagilizo yake na nzila
ya kumtambikila yeye na vilagano vake.
5 Wawo ni wazukulu wa Waebulaniya, nayo
Chilisito kwa unhu wake, kalawa muna
dikabila jawo. Mulungu yotawala vinhu
vose yeng'higwe nhogolwa siku zose. Ivo.

6 Silonga chilagano cha Mulungu
chipotwa, kwaviya si wanhu wose wa
Isilaeli niiwawo wanhu wa Mulungu. 7 Na
si welesi wose wa Bulahimu ni wana wa
Mulungu. Mbali Mulungu kamulongela
Bulahimu, "Welesi wako wizalawa kwa
Isaka." 8 Ivo ilinga na kulonga, si waja
welekwe kwa lukuli niiyo wana wa
Mulungu, mbali waja wowelekigwe kwa
chilagano cha Mulungu niiyo wopetigwa
wana wa Bulahimu. 9 Kwaviya chilagano
cha Mulungu niicho chino, "Muna ulusita
lunogile nizabwela na Sala kezakweleka
mwana wa chilume."

10 Si ivo muhala bule, mbali Lebeka
nayo kakala na wana waidi wa chilume
kwa tata imwe, niiyo wasaho yetu Isaka.
11 Hata wana wawo waidi viwakalile
hawanakwelekigwa, viwakalile wang'hali

hawanatenda yanogile na yehile. Mulungu
kamsagula imwe viweli fana vidili lungilo
jake. [12] Mulungu kamulongela Lebeka,
"Mbwanga imkulu kezamsang'hanila
mbwanga imdodo." [13] Fana viyandikigwe
muna Yamaandiko Yelile, "Nimulonda
Yakobo mbali Esawu nimwihila."
[14] Lelo chilonge choni? Vino Mulungu
kana ubagulo? Aka, siivo bule! [15] Kwaviya
Mulungu kamulongela Musa,
"Nizamuwonela ubazi munhu ija yonimu-
londa kumuwonela ubazi,
nizamtendela yanogile munhu ija yonimu-
londa kumtendela yanogile."
[16] Ivo chila chinhu chohuwila ubazi wa
Mulungu, na si chiya chiyolonda munhu
hebu chiyosang'hana, mbali kwa ubazi
wa Mulungu muhala. [17] Kwaviya Ya-
maandiko Yelile yolonga vino kwa mfalume
wa Misili, "Nikutenda uwe mfalume kwa
sang'hano ino, muladi nilaguse ludabwa
lwangu muladi zina jangu dimanyike muna
isi yose." [18] Ivo, Mulungu komuwonela
ubazi munhu yoyose yomulonda kumu-
wonela ubazi na kamtenda kuwa moyo
mdala munhu yoyose yoyomulonda.

Ubazi wa Mulungu na Ludoko

[19] Imwe wenu kodaha kunilongela, "one
ihawa ivo, habali Mulungu kowatagusa
wanhu? Kwaviya habule munhu yodaha
kulema chiyolonda Mulungu?" [20] Mbali
weye kwa yelihi, munhu, yuumwidika
ivo Mulungu? Nongo haidaha kumuuza
ija yaiumbile, "Habali kuniumba fana
vino?" [21] Munhu youmba nongo kodaha
kusang'hanila ulongo viyolonda na
kuumba nongo mbili kwa ulongo uja uja,
imwe kwa sang'hano zinogile na imwenga
kwa sang'hano za chila siku.
[22] Vino ivo voili kwa Mulungu. Kalonda
kulagusa ludoko lwake na ludabwa
lwake. Mbali kawafunyila umoyo wanhu
waja walondeke kuwatagusa kwa ludoko
lwake, wawo wolondeka kunangigwa.
[23] Nayo mwenyewo kalonda kulagusa
utunhizo wake mkulu, uyaching'hile cheye
woyachilondile chihokela ubazi wake,
cheye woyachisasale kulawa mwanduso
chihokele ukulu wake. [24] Kwaviya cheye
niiyo wanhu woyachitangile, si kulawa
mwa Wayahudi muhala, mbali iviya kulawa
wanhu weli siyo Wayahudi. [25] Fana Mndewa
viyalongile muna ichitabu cha Hoseya,
"Waja weli 'si wanhu wangu,'
nizawatanga 'wanhu wangu,'
Nizalagusa ulondo wangu kwa zisi ziya
ning'hali sinazilonda."
[26] Maabaho,
"Hanhu haja howalongiligwe,
'mweye si wangu,'
baho wezatangigwa wana wa Mulungu yeli
ngima."
[27] Iviya Isaya mulotezi wa Mulungu
kowalilila Waisilaeli haja hayalongile,
"Hata one Waisilaeli wengi fana msanga wa
mhwani,
mbali wondawakomboligwe wadodo.
[28] Kwaviya Mndewa hezakalama bule
kuitagusa isi yose."
[29] Fana Isaya viyalongile kulonga,
"One Mndewa mwene ludabwa lose
sigambeyaulekelele welesi wa Isilaeli,
chihawile fana Sodoma, chihalingile fana
Gomola."

Paulo kowatambikila Waisilaeli

[30] Vino chilonge choni? Wanhu weli
siyo Wayahudi hawatendile chinhu mu-
ladi wapetigwe wanoga haulongozi wa Mu-
lungu, watendigwa wanoga haulongozi wa
Mulungu kufosela uhuwilo wawo, [31] mbali
wanhu wa Mulungu, wowakalile wozahila
malagilizo ya kuwapeta wanoga haulongozi
wa Mulungu, hawayapatile bule malagilizo
ya kupetigwa wanoga haulongozi wa Mu-
lungu. [32] Habali hawayapatile? Kwaviya
wahuwila yaja yowatendile, hawahuwile
uhuwilo bule. Ivo waikwala "Muna idibwe
da kuikwalila" [33] Fana viya Yamaandiko
Yelile viyolonga,
"Lola nika dibwe uko Sayuni
ijo dizawatenda wanhu waikwale,
nika luwe
louwatenda wanhu wagwe.
Mbali munhu yoyose yomuhuwila yeye
hezagumigwa chinyala bule."

10

[1] Ndugu zangu, moyo wangu wolonda
ng'hani na nomtambikila Mulungu
Waisilaeli wayangu wakomboligwe.
[2] Nowalongelani kweli, wawo wailava
kumsang'hanila Mulungu. Mbali si
kwa kumanya vinogile bule. [3] Kwaviya
hawammanyile Mulungu viyotenda wanhu

wanoge haulongozi hake, nawo wandusa
nzila yawo wenyewo, hawaisondelela nzila
ya Mulungu ya kuwatenda wanhu wanoge
haulongozi hake. 4 Kwaviya kwa kufosela
Yesu Chilisito, Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa yapata kufikila
uhelelo wake, kwa ichimu cha chila munhu
yohuwila yatogoligwe kanoga haulongozi
wa Mulungu.

Ukombola kwa wanhu wose

5 Muna imbuli ya kutogoligwa na
Mulungu kufosela kutegeleza Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kandika
vino, "Munhu yoyose yotegeleza Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
kezakuwa ngima kwa Malagilizo yayo."
6 Mbali katogoligwa kanoga haulongozi
wa Mulungu kufosela uhuwilo yolongigwa
vino, "Sekeulonge muna umoyo wako,
yelihi yondayakwele mbaka kuulanga,
uko ni kumuhulumusa hasi Chilisito
kuchikombola?" 7 hebu kulonga, "Yelihi
yondayahumuluke mbaka kudikombo
tali dilibule uhelelo, uko ni kumwinula
Chilisito kulawa kwa wanhu wowadan-
ganike kuchikombola?" 8 Mbali Maandiko
Yelile yolonga vino, "Usenga wa Mulungu
wahabehi na weye, muna umulomo wako
na muna umoyo wako," uwo ni usenga
wa uhuwilo wochiupeta. 9 One uhatogola
kwa mulomo wako Yesu ni Mndewa
na uhahuwila muna umoyo wako kuwa
Mulungu kanzilibula kuwadanganike,
kwizakomboligwa. 10 Kwaviya kwa moyo
munhu kohuwila na kopetigwa kanoga
haulongozi wa Mulungu, na kwa mulomo
kotogola na kukomboligwa. 11 Kwaviya
Yamaandiko Yelile yolonga, "Munhu
yoyose yondayamuhuwile, hezagumigwa
chinyala bule." 12 Dino nodilonga kwa chila
munhu, kwaviya habule mbasakanyo kwa
Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi,
kwaviya Mulungu ni Mndewa wa wanhu
wose na kowatemela mate ng'hani wanhu
wose wowonpula. 13 Fana Maandiko Yelile
viyolonga, "Chila munhu yotambika kwa
zina da Mndewa, kezakomboligwa."

14 Lelo wezamtambikilaze ija wang'hali
hawamuhuwila? Na wezamuhuwilaze one
hawanahulika usenga wake? Na wezahu-
likaze one habule munhu wa kuwapetela?
15 Na wanhu wezapetaze Mbuli Inogile one
hawatumigwe bule? Fana viya Maandiko
Yelile viyolonga, "Mbuli ya kudeng'heleza
ng'hani, kwiza kwa waja wowopeta Mbuli
Inogile!" 16 Mbali siyo Waisilaeli wose bule
wahuwile Mbuli Inogile. Isaya mulotezi
wa Mulungu kalonga, "Mndewa, yelihi
yahuwile usenga wetu?" 17 Ivo uhuwilo
wokwiza kufosela kuhulika usenga, na
usenga uwo wokwiza kwa kupeta mbuli ya
Chilisito

18 Mbali nouza, vino hawahulike bule?
Ona kuhulika wahulika, fana Maandiko
Yelile viyolonga,
"Dizi jawo jenela muna isi yose,
mbuli zawo zifika mbaka uhelelo wa isi
yose."
19 Nouza kaidi, vino wanhu wa Isilaeli
hawavimanyile bule? Mulungu kalonga ku-
fosela mulomo wa Musa kalongola kulonga,
"Nizawatenda muwawonele migongo
wanhu wa isi imwenga,
nizawatenda muwawonele ludoko
wanhu wabozi."
20 Kaidi Mulungu hadumbile kulonga kufos-
ela Isaya,
"Niwoneka kwa wanhu waja hawanizahile
bule,
niwalawila wanhu waja hawaniuzile niye."
21 Mbali kwa Waisilaeli, Mulungu ko-
longa,
"Misi yose niwagolosela makono yangu
wanhu hawategeleza na hawato-
gola."

11

Ubazi wa Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli

1 Nouza, vino Mulungu kowalema
wanhu wake mwenyewo? Si ivo bule!
Niye mwenyewo ni Muisilaeli, welesi wa
Bulahimu, kulawa muna dikabila da Ben-
jamini. 2 Mulungu hawalemile bule wanhu
wake mwenyewo, woyawasagule kulawa
mwanduso. Movimanya Yamaandiko
Yelile viyolonga kusonhela Eliya lusita
viyamuyalalile Mulungu kusonhela wanhu
wa Isilaeli. 3 "Mndewa, wawakoma walotezi
wako na wabomola vilingo vako kwa
kuvigwisa hasi, niye muhala nisigala na
walonda kunikoma niye." 4 Vino Mulungu
yamwidikeze? "Niye mwenyewo nika
goya wanhu 7000, wawo hawamtambikile
bule mulungu wa uvwizi yotangigwa
Baali." 5 Iviya niivo yili sambi, kuna wanhu

wadodo wasigale mwa waja wasaguligwe
kwa unovu wa Mulungu. [6] Mulungu
kowasagula kwa kuwawonela ubazi, na
si kwa ichimu cha yaja yawatendile,
Mulungu one yasagule wanhu kwa yaja
yawatendile, baho kuwawonela ubazi
kwake sigambekuwe chinhu.
[7] Vino wanhu wa Isilaeli hawachipatile
bule chinhu chiya chowakalile wochiza-
hila? Bule, mbali waja wasaguligwe na Mu-
lungu wachipata, wamwenga watendigwa
wabozi. [8] Fana viya Yamaandiko Yelile viy-
olonga, "Mulungu katenda nzewele zawo
na myoyo yawo kuwa midala, mbaka vino
diyelo hawadaha bule kuwona kwa meso
yawo wala kuhulika kwa magutwi yawo."
[9] Iviya Daudi kolonga,
"Madugila yawo yawahindukile yawe fana
viya mtego wa kuwanamata,
wagwe na kutaguswa.
[10] Meso yawo na yagumigwe ziza, seke-
wadahe kuwona,
wawo wogaya kwa mbuli ya siku zose."
[11] Nouza kaidi, vino Wayahudi waikwala
mbaka wagwa kabisa? Si ivo bule! Mbali
kwaviya watenda uhasanyi, ukombola
uhita kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ivo
Wayahudi watendigwa wawone migongo.
[12] Basi ihawa kuikwala kwawo kugala
utemela mate mwingi kwa isi yose,
iviya fana kunangigwa kwawo kugala
utemela mate mwingi kwa wanhu weli siyo
Wayahudi, kubwelezigwa kwawo kwizagala
utemela mate mwingi ng'hani.

Ukombola wa wanhu weli siyo Wayahudi

[13] Nowalongela mweye wanhu muli siyo
Wayahudi, kwaviya niye niwa mtumigwa
kwa wanhu weli siyo Wayahudi, na
noitunhiza sang'hano yangu. [14] Niye
nolonda kuwatenda wanhu wangu fana
Wayahudi wawone migongo, muladi
nidahe kuwakombola wamwenga wawo.
[15] Yahawa kulemigwa kwawo kuwatenda
wanhu wa isi wailumbe na Mulungu, vino
izakuwaze wahatogoligwa na Mulungu?
Wanhu wadanganike wozilibuka!
[16] One chihande cha mwanduso cha
gate chihalavigwa kwa Mulungu, gate jose
dokuwa da Mulungu. One mizizi ya mibiki
ihalavigwa kwa Mulungu, na mibiki yose
yokuwa ya Mulungu. [17] Matambi yamwenga
ya mbiki wa mzaituni yahakanhigwa, na
matambi ya mbiki wa mzaituni mbago
wowombekigwa. Mweye wanhu wa ziisi
zimwenga muwa fana viya mbiki wa
mzaituni mbago, na lelo moihanganya na
mazizi ya mbiki wa mizaituni.
[18] Sekemuyazehe yaja matambi yakan-
higwe. Na one kuna da kwiigodela, vino
moigodela choni? Mkumbuke si mw-
eye imuidima mizizi, mbali mizizi niiyo
iwadima mweye.
[19] Mbali kwizalonga "Matambi yakan-
higwa muladi niye niwombekigwe hanhu
hake." [20] Yayo ni kweli! Yabenigwa
kwaviya hayahuwile bule, na weye kwima
kwa uhuwilo wako. Sekewiigode mbali
udumbe. [21] Mulungu hawawonele ubazi
bule Wayahudi walingile fana matambi
yakalile baho, vino weye kogesa keza-
kuleka?
[22] Lelo loleni ubazi na ukali wa Mu-
lungu. Yeye mkali kwa waja wowagwile,
mbali kanoga kumwenu one muhagen-
delela kukala muna unovu wake, mbali
one siivo bule, na mweye kwizakanhigwa.
[23] Na Wayahudi iviya, one wahahuwila,
wezakwikigwa kaidi hanhu haja howakan-
higwe. Kwaviya Mulungu kodaha kutenda
ivo. [24] Mweye wanhu muli siyo Wayahudi
mulinga fana tambi da mzaituni mbago,
mulavigwa uko mwikigwa muna umbiki
wa kumgunda, muna disina dili si jenu
bule. Mbali Wayahudi walinga fana mza-
ituni wa kumgunda, Lelo habule udala Mu-
lungu kuiombeka kaidi muna disina jawo
wenyewo.

Mulungu kowawonela ubazi wanhu wose

[25] Ndugu zangu nolonda muvimanye sili
ino ifisike sekemwize kuiwona mweye
mwawabala ng'hani. Udala wa wanhu
wa Isilaeli ukala wa lusita muhala mbaka
mheta ya wanhu weli siyo Wayahudi
vondawambwelele Mulungu. [26] Mbali vino
niivo Waisilaeli wose vondawakomboligwe.
Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
"Mkombola kezakwiza kulawa Sayuni
na kezasegeza wihi wose muna welesi wa
Yakobo.
[27] Nizatenda nawo lagano dino
vondanisegeze uhasanyi wawo."
[28] Kwaviya walema Mbuli Inogile, Wayahudi
ni wehi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu
weli siyo Wayahudi. Mbali kwa ichimu

cha usaguzi wa Mulungu, Wayahudi ni
walondwa wake kwa ichimu cha wasaho
zawo. [29] Kwaviya Mulungu yahaweng'ha
wanhu chitumetume chake, hagalusa.
[30] Mweye wanhu muli siyo Wayahudi
baho umwaka mulema kumtegeleza
Mulungu, mbali sambi muhokela ubazi
wa Mulungu kwaviya Wayahudi walema
kumtegeleza Mulungu. [31] Ivo yili kwa
ichimu cha ubazi umuuhokele, Wayahudi
iviya hawamtegeleze Mulungu, muladi
nawo iviya wahokele ubazi wa Mulungu.
[32] Kwaviya Mulungu kawatenda wanhu fana
wafungwa waleke kumtegeleza, muladi
yawawonele ubazi wanhu wose.

Mulungu yatogolwe

[33] Utajili wa Mulungu, ubala na umanyi
wake ni vikulu kufosa ningo! Yelihi
yomanya viyolamula, yelihi yomanya nzila
zake? [34] Fana viya Yamaandiko Yelile viyo-
longa,
"Yelihi yapatile kuyamanya magesa ya Mn-
dewa?
Vino yelihi yodaha kumulongoza muna
ulamuzi wake?
[35] Vino yelihi yoyamwing'hile Mulungu
chinhu chochose,
mbaka yadahe kulihigwa chinhu icho?"
[36] Kwaviya vinhu vose vilumbigwa na Mu-
lungu, na vose vauko kwa udaho wake na
kwa chimu cha Mulungu. Mulungu yatun-
hizigwe siku zose! Ivo.

12

Ugima muna usang'hano wa Mulungu

[1] Ivo mweye ndugu zangu, kwaviya Mu-
lungu kana ubazi mwingi, nowalamba kwa
moyo wose, mulavileni Mulungu ng'huli
zenu fana viya nhambiko yili na ugima,
yelile na yili na kudeng'heleza. Ino
niiyo nzila yenu haswa ya kumtambik-
ila. [2] Sekemwige migenzi ya isi ino yose,
mbali Mulungu yagaluse magesa yenu, mu-
ladi muyamanye yaja yoyolonda Mulungu,
chilihi chinogile, chilihi chimnogela yeye
na chitimilike. [3] Kwa unovu woning'higwe
na Mulungu, nowalongelani mweye mose,
sekemwiiyone fana mweye chinhu ng'hani
kufosa viya vimulondeka muwe. Magesa
yenu yawe na chiyasi kwa kulagusa ningo
ya uhuwilo uyamwing'hileni Mulungu.

[4] Lukuli luna viungo vingi, na chila
chimwe china sang'hano yake. [5] Iviya
cheye ingawa chawengi, chalukuli lumwe
kwa kuilumba na Chilisito, na chila
munhu kachilungo cha miyage. [6] China
vitumetume mbasakanyo kwa ichimu cha
ubazi uyaching'hile Mulungu. Munhu
yeli na chitumetume cha ulotezi nay-
achisang'hanile kuinzana na uhuwilo wake.
[7] Munhu yeng'higwe kuwasang'hanila
wayage, leka yawasang'hanile, one
kufundiza, leka yafundize. [8] Mwene
kuwagangamiza wamwenga, nayatende
ivo, munhu yolava, yalave kwa moyo
welile. Munhu yolanguliza, yalangulize
kwa kuiyoha, nayo yolagusa ubazi yalaguse
kwa kudeng'helela.

[9] Ulondo wenu sekeuwe na udelenya
wowose. Muyehile yehile yose, yamhilileni
yaja yanogile. [10] Mwiinogele fana mwan-
dugu mwa Chilisito, mwiitegeleze mweye
kwa mweye, kwa hishima. [11] Sang'haneni
sang'hano kwa kuiyoha na sekemuwe
wabwa. Na msang'hanileni Mndewa kwa
moyo unogile. [12] Lolelo jenu na diwe
muna dideng'ho siku zose, muhagaya
funyeniumoyo na kutosa siku zose.
[13] Muwataze wanhu wa Mulungu vinhu
viwolonda na muwahokele wageni kwa
hishima muna zikaye zenu.

[14] Wapulileni utemela mate kwa
Mulungu waja wose wombamanyani
mweye, muwalondele utemela mate na
sekemuwaduwile. [15] Deng'heleleni hamwe
na wene kudeng'helela, iviya lileni hamwe
na wene kulila. [16] Mukale na kwiilumba
vinogile mweye kwa mweye. Sekemuilon-
dele makulu, wasang'hanileni wanhu
wadododo na ngayengaye. Sekemuiwone
mweye muna ubala ng'hani.

[17] One munhu yahamtendelani vihile,
sekemumulihe yehile kwa yehile. Mbali
mutende yanogile kuulongozi wa wanhu
wose. [18] Tenda chila chiudaha weye
mwenyewo, muladi ukala na wanhu
wose kwa tindiwalo. [19] Wambwiya zangu,
sekemulihe vihile, ila mulekeleni Mulungu,
kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
"Kulihiliza yehile ni sang'hano yangu, niye
nizalihiliza, kolonga Mndewa." [20] Iviya
Yamaandiko Yelile yolonga, "Mwihi wako
yahawa na nzala, mwing'he ndiya, na

yahawa na ng'hilu, mwing'he mazi yangwe.
Kwaviya kwa kutenda ivo, kwizamtendeza
yawone chinyala ng'hani fana makala ya
moto muna iditwi jake." [21] Sekeuilekelele
kuhumigwa na wihi, mbali uuhume wihi
kwa unovu.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

[1] Chila munhu kolondeka kuwategeleza
watawala wa isi, kwaviya habule utawala
haulawile kwa Mulungu bule, na uja
uli sambi wikigwa na Mulungu. [2] Mbali
ija munhu yolema utawala, munhu iyo
komulema Mulungu yawikile, nawo
wotenda ivo wezatagusigwa. [3] Kwaviya
watawala hawadumbigwa bule na wanhu
wotenda yanogile, mbali wodumbigwa
na wanhu wotenda yehile. Na weye one
hulonda kumdumba mtawala, utende
yanogile, nayo kezakutogola. [4] Kwaviya
yeye komsang'hanila Mulungu kwa ichimu
cha yanogile. Mbali uhatenda yehile,
umdumbe kwaviya kodaha kukutagusa.
Yeye komsang'hanila Mulungu, kowala-
gusa ludoko lwa Mulungu waja wotenda
yehile. [5] Ivo yolondeka kuwategeleza
watawala, sekeiwe kwa kudumba nhaguso
ya Mulungu muhala, mbali kwaviya
yolondeka ivo muna umoyo wako.

[6] Kwa ichimu icho mweye moliha kodi,
kwaviya watawala wawo womsang'hanila
Mulungu, yahawa wofikiza viya viilondeka.
[7] Mwing'heni chila munhu chiya choyolon-
deka, munhu wa usulu, mwing'heni usulu
wake na munhu wa kodi yeng'higwe kodi
yake, yolonda kuhulikigwa na yahulikigwe.

Kuilonda chindugu

[8] Sekemudaigwe chinhu chochose, mbali
mudaigwe kuilonda muhala. Kwaviya
ija yomulonda miyage, iyo koyategeleza
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa. [9] Malagilizo ni yayo yano,
"Sekeutende ugoni, sekeukome munhu,
sekeubawe, sekeumelele mate vinhu
va wanhu." Yayo yose yekigwa muna
lagilizo dino, "Mulonde mkaya miyago fana
viya viuilonda weye mwenyewo." [10] One
uhamulonda miyago whizamtendela yehile
bule, ulondo ni kufikiza Malagilizo yose ya
Musa.

[11] Molondeka mutende vino, kwaviya
movimanya kuwa lusita lwa mweye
kulamka muna zinhongo lufika. Kwaviya
sambi ukombola wetu wa habehi kufosa
lusita luja vochanduse kuhuwila. [12] Chilo
chahabehi kumala na misi yokwiza.
Ivo chileke kutenda yehile yeli muna
diziza, chikasole silaha za kuitowela imisi
kubung'huke. [13] Chikale vinogile fana
viya wanhu wochikala habung'huke imisi,
si kwa umelo na ung'waji na unyolodo
na uwashelati na ndwagi hebu migongo.
[14] Mbali muilumbe na Mndewa Yesu
Chilisito, lekeni kusondelela ng'huli zenu
na tamaa zake.

14

Sekeumtaguse miyago

[1] Watogoleni wanhu wose weli nyon-
denyonde wa uhuwilo, mbali sekemuyata-
guse magesa yawo. [2] Wanhu wamwenga
woinega, imwe uhuwilo wake womtogolela
kuja chila chinhu mbali imwenga uhuwilo
wake nyondenyonde, koja mboga za
mayani muhala. [3] Munhu yoja chila
chinhu sekeyamwehule ija haja chila
chinhu, ija yoja mboga ya mayani muhala
sekeyamtaguse ija yoja vinhu vose, kwaviya
Mulungu kamtogola. [4] Weye kwa yelihi
mbaka ulonde kumtagusa msang'hana wa
miyago? Yahema hebu yahagwa ijo ni da
mwenevale wake. Na kezakwima kwaviya
Mndewa kodaha kumwimiza.

[5] Munhu imwe kodaha kugesa siku
imwe inoga ng'hani kufosa dimwenga, na
imwenga kodaha kuwona siku zose yanoga.
Chila munhu yawone fana chiyotenda
chinoga. [6] Munhu yowona siku imwe
inoga kufosa yose, iyo kotenda ivo kwa
ichimu cha kumtunhiza Mulungu, nayo
yoja ndiya imwenga kotenda ivo kwa
kumtunhiza Mndewa kwaviya komwing'ha
hewela Mulungu. Iviya na munhu ija
yoleka kuja ndiya imwenga, kotenda ivo
kwa ichimu cha kumtunhiza Mndewa,
nayo iviya komwing'ha hewela Mulungu.
[7] Kwaviya habule munhu yoyose vichili
yokala kwa chimu chake mwenyewo,
hebu yodanganika kwa ichimu chake
mwenyewo. [8] Chahawa wagima, chawagima
kwa chimu cha Mndewa, na chahadan-
ganika, chodanganika kwa chimu cha
Mndewa. Ivo chihawa wagima hebu

chihadanganika, cheye cha wanhu wa
Mndewa. 9 Kwaviya Chilisito kadanganika
na kuzilibuka muladi yadahe kuwa Mndewa
wa wagima na wadanganike. 10 Lelo weye
habali komtagusa miyago? Na iviya
habali konzeha miyago? Kwaviya cheye
chose chizakwima kuulongozi wa chigoda
cha nhaguso cha Mulungu. 11 Kwaviya
Yamandiko Yelile yolonga,

Mndewa kolonga, "Fana viya niye vinili
ngima,
Chila munhu kezanitumbalila mavindi,
chila munhu kezalonga niye niiyo Mu-
lungu."

12 Chila imwe wetu, kezamulongela Mu-
lungu mbuli zake mwenyewo

Sekeumuhonze miyago

13 Ivo sekechiitaguse cheye kwa cheye.
Mbali chiilangulize, munhu sekeyatende
chinhu chochose chochimtenda miyage
yaikwale hebu yagwe muna uhasanyi.
14 Kwa kuilumba na Mndewa Yesu,
novimanya habule chinhu chochose
chambule mwiko kwandusila umwaka,
mbali munhu yahagesa chinhu fulani
cha mwiko ivo kumwake yeye chokuwa
mwiko. 15 One uhamuhasanya ndugu
yako kwa chinhu chiuja, yolagusa ugenzi
wako haugenda na ulondo. Sekeutogole
hata chidogo ndiya yako iwe chimu cha
kwaga kwa munhu imwenga, ija Chilisito
kadanganika kwa ichimu chake. 16 Ivo uwo
unovu wenu sekeulongigwe kwa yehile.
17 Kwaviya Ufalume wa Mulungu si kuja
na kung'wa, mbali kwa kutenda yanogile
haulongozi wa Mulungu, tindiwalo na
deng'ho vovigaligwa na Muhe Yelile.
18 Munhu yoyomsang'hanila vino Chilisito,
kondeng'heleza Mulungu na kotogoliligwa
na wanhu.

19 Ivo siku zose chamhilile vinhu
viya vovigala tindiwalo na vovichitaza
kwiizenza vichili. 20 Lelo sekeuibanange
sang'hano ya Mulungu kwa ndiya. Kwaviya
ndiya zose zofaya, mbali haifaya bule
kuja ndiya yoimtendeza munhu yagwe
muna uhasanyi. 21 Vinogile kutenda
ni kuleka kuja nyama hebu kung'wa
divai hebu kutenda chinhu chochose
chondachimtende miyago yagwe muna
uhasanyi.

22 Ivo yamhilila chochose chomuhuwila
muna ivinhu vino haulongozi ha Mu-
lungu. Wamweda waja wose hawaitagusa
wenyewo kwa yaja yowotenda. 23 Mbali
munhu yeli na lugano kwa ndiya iyoja,
Mulungu komtagusa one yahaja, kwaviya
lungilo da sang'hano yake damwabule
muna uhuwilo. Na chochose chilibule
mwanduso wake muna uhuwilo ni
uhasanyi.

15

Wanogezeni wamwenga, sekemuinogeze wenyewo

1 Cheye chigangamale muna uhuwilo
cholondeka chiwataze wanyondenyonde
na muladi wadahe kupapa mizigo yawo.
Sekechiinogeze cheye wenyewo muhala.
2 Chila munhu kolondeka yawanogeze
ndugu zake kwa kuwatendela yanogile,
muladi yamzenge ija ndugu yake muna
uhuwilo. 3 Kwaviya Chilisito hailondile
mwenyewo bule, fana viya Yamaandiko
Yelile viyolonga, "Maligo yose yowakulig-
ile weye, yanipata niye Mulungu."
4 Kwaviya chila chinhu chandikigwe
muna Yamaandiko Yelile, chandikigwa
muladi kuchifundiza cheye, muladi kwa
kufunyaumoyo na kugumigwa moyo kwa
Yamaandiko Yelile chidahe kuwa na lolelo.

5 Nompula Mulungu yoweng'ha wanhu
kufunyaumoyo na kuwaguma moyo yam-
dahizeni kwima hamwe chigangamavu na
kutenda fana viyatendile Yesu Chilisito.
6 Muladi mweye mose kwa lungilo dimwe,
na dizi dimwe, mtunhizeni Mulungu na
Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu wose

7 Ivo mwiitogole wenyewo kwa wenyewo,
fana viya Chilisito viyamtogoleni mweye
kwa utunhizo wa Mulungu. 8 Kwaviya
nowalongela kuwa Chilisito ugima wake
kawasang'hanila Wayahudi, yapate kula-
gusa uwaminifu wa Mulungu na iviya
ivilagano viya va Mulungu viyaweng'hile
wasaho zetu, vidahe kufika. 9 Iviya wanhu
weli siyo Wayahudi nawo wadahe kumtun-
hiza Mulungu, kwa ichimu cha ubazi wake.
Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,

"Kwaviya nizakutogoza mwa wanhu wa zisi
zimwenga.

Na iviya nizakwimba nhogolwa ya zina
jako.”
10 Kaidi Maandiko Yelile yolonga,
“Deng'heleleni mweye wanhu muli siyo
Wayahudi, hamwe na wanhu wa
Mulungu.” 11 Maabaho Maandiko
Yelile yolonga,
“Wanhu wose muli siyo Wayahudi mto-
gozeni Mndewa,
wanhu wa makabila yose mtogozeni yeye.”
12 Isaya kolonga kaidi,
“Muna ulukolo lwa Yese kezalawilila
munhu,
nayo kezatawala wanhu weli siyo Wayahudi
nawo wezamulolela yeye.”
13 Mbali Mulungu yeli mwanduso wa
uhuwilo, yawamemezeni deng'ho na tindi-
walo kulawa muna uhuwilo wenu, muladi
lolelo jenu ugendelele kukula kwa ludabwa
lwa Muhe Yelile.

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

14 Wandugu zangu, niye mwenyewo novi-
manya kuwa mweye mumema unovu na
muna umanyi, na modaha kwiifundiza mw-
eye kwa mweye. 15 Mbali muna usenga
uno niwandikila bila kudumba, muladi
nimkumbuseni kaidi mbuli za zozilon-
deka. Nitenda ivo kwa ubazi uyaning'hile
Mulungu, 16 kanisagula niwe mtumigwa
wa Yesu Chilisito kwa wanhu weli siyo
Wayahudi. Sang'hano yangu ya ulava
nhambiko kuipeta Mbuli Inogile ya Mu-
lungu, muladi wanhu weli siyo Wayahudi
wapate kuwa sadaka itogoligwa kwa Mu-
lungu, sadaka isafyigwe na Muhe Yelile.
17 Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, nodaha
kwiigodela usang'hano wangu kwa Mu-
lungu. 18 Sidaha kulonga chinhu chimwenga
chochose muhala, mbali ni chiya Chilisito
Yesu kufosela niye, choyatendile kwa ku-
nisang'hanila, wanhu weli siyo Wayahudi
wadahe kunitegeleza. Katenda ivo kwa
mbuli na sang'hano. 19 Kwa ludabwa lwa
mauzauza na mawewedeka na kwa ludabwa
ya Muhe Yelile. Kwa kugenda kwangu
kulawa Yelusalemu mbaka Iluliko, nimala
kuigong'onda chila hanhu Mbuli Inogile ya
Chilisito. 20 Lungilo jangu siku zose niipete
Mbuli Inogile hanhu haja wanhu hawana-
muhulika Chilisito, muladi nileke kuzenga
muna ichandusilo cha munhu imwenga.
21 Fana Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Wanhu hawalongiligwe mbuli zake, weza-
wona,
na wanhu wose hawahulike, wezavi-
manya.”

Paulo koilungila kulaula Loma

22 Kwa ichimu icho, nigomigwa miyanza
mingi kwiza kumwenu.
23 Mbali sambi nikomeleza sang'hano
yangu muna zisi zino, na kwaviya
siku nyingi nilonda kwiza kumulaulani,
24 nolonda kutenda ivo sambi. Nolonda
kuwawona nahawa muugenzi kuhita isi
ya Sipaniya na kupata nhazo yenu kwa
umwanza uwo, maabaho kudeng'helela
kuwa hamwe na mweye kwa lusita
luguhi. 25 Mbali sambi nohita Yelusalemu
kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu
weli uko. 26 Kwaviya wahuwila wa
Makedoniya na Akaya walamula kulava
sadaka ziwataze wanhu wa Mulungu weli
ngayengaye uko Yelusalemu. 27 Wawo
wenyewo wailunga kutenda ivo, na kweli
walondeka kutenda ivo. Kwaviya fana
wanhu weli siyo Wayahudi wahokela vinhu
va chimuhe kulawa kwa Wayahudi, nawo
wolondeka wawagolele Wayahudi vinhu va
lukuli. 28 Nihaikomeleza sang'hano ino na
kuweng'ha Wayahudi wa Yelusalemu hela
ilavigwe kwa ichimu chawo, nizamulaulani
mweye nihawa muna umwanza kuhita isi
ya Sipaniya. 29 Novimanya kuwa niheza
kumwenu, nizakwiza na balaka kamili ya
Chilisito.
30 Nowalamba ndugu zangu, kwa
Mndewa wetu Yesu Chilisito na ulondo
uyoching'ha Muhe Yelile, muilumbe na
niye kwa kunitosela ng'hani kwa Mulungu.
31 Tambikeni muladi nidahe kulawa vinogile
kwa wanhu hawamuhuwila Yesu weli uko
kuna umkowa wa Yudeya na sang'hano
yangu uko kuna dibululu da Yelusalemu
idahe kutogoligwa na wanhu wa Mulungu
weli uko. 32 One Mulungu yahalonda
nizakwiza kumwenu kwa deng'ho, na
nideng'helele kuhumula hamwe na mweye.
33 Sambi Mulungu wa tindiwalo yawe na
mweye wose. Ivo!

16

Ndamusa kwa wanhu mbasakanyo

1 Nolonda mummanye lumbu jetu Fibi,
yeli msang'hani muna dimbumbila da
wahuwila wa Chilisito da Kemkeliya.
2 Mumuhokele iyo kwa zina da Mndewa,
Fana viya viili kwa wanhu wa Mulungu.
Mtazeni chochose chiyolonda kulawa
kumwenu, kwaviya yeye kawataza wanhu
wengi, iviya na niye kanitaza.

3 Ndamsileni Pilisika na mulumake Ak-
ila, wasang'hana wayangu muna kuilumba
na Yesu Chilisito. 4 Wawo wahonza ugima
wawo kwa ichimu changu. Noweng'ha
hewela ng'hani, si niye muhala mbali
hata wahuwila wose wa Yesu weli siyo
Wayahudi. 5 Ndamsileni wanhu wose wom-
uhuwila Chilisito wowoiting'hana muna
zikaye zawo.

Ndamsileni mbwiyangu Epaineto, yeli
wa mwanduso kumuhuwila Chilisito muna
isi ya Asiya. 6 Iviya ndamsileni Maliya,
yoyasang'hane usang'hano kwa kuiyoha
kwa ichimu chenu. 7 Ndamsileni An-
duloniko na Yuniya, Wayahudi wayangu,
wowafungigwe muna ichifungo hamwe na
niye. Wawo womanyika ng'hani mwai-
wawo watumigwa na wawo wanilongolela
kumuhuwila Chilisito.

8 Ndamsileni Ampiliato, mbwiyangu
muna ukuilumba na Mndewa. 9 Ndamsileni
Ulibano, msang'hani wetu muna
isang'hano ya Chilisito, iviya ndamsileni
mulondwa wangu Sitakisi. 10 Ndamsileni
Apele, ija kwaminika kwake kwa Chilisito
kuwoneka. Iviya ndamsileni wanhu wose
weli mwiikaye ya Alisitobulo. 11 Ndamsileni
Helodiyoni, Muyahudi miyangu, na wanhu
wamuhuwile Yesu weli muna ikaye ya
Nalikisi.

12 Ndamsileni Tilifaina na Tilifosa
wanaake wowosang'hana usang'hano
muna utumigwa wa Mndewa, na mulondwa
wangu Pelisi yeye kasang'hana mengi kwa
chimu cha Mndewa. 13 Ndamsileni Lufo,
yasaguligwe haswa kusang'hana sang'hano
ya Mndewa, hamwe na mamiyake, yeli fana
mami yangu. 14 Ndamsileni Asimkilito na
Filegoni na Helime na Patiloba na Helima,
na wanhu wose wamuhuwile Yesu weli
hamwe nawo. 15 Ndamsileni Filologo na
Yuliya na Neleya na lumbu jake na Olimpa,
hamwe na wanhu wa Mulungu wose weli
hamwe nawo.

16 Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chi-
laguso chelile cha ulondo. Wahuwila wose
wa Chilisito womulamsani.

Usi wa uhelelo

17 Ndugu zangu, nowalamba muwalole
ng'hani wanhu wowatenda wanhu
waibagule, na kuwatenda wanhu
wamwenga wagwe, waleka kutegeleza
mafundizo yomuhokele. Muyepule
nawo, 18 kwaviya wanhu fana wawo
hawamsang'hanila Chilisito Mndewa wetu,
mbali wosang'hanila viwolonda wawo
wenyewo. Kwa mbuli zawo zinogile
na ulonzi wa kuhembeleza wowavwizila
wanhu weli na miyoyo inogile. 19 Chila
munhu kahulika kutegeleza kwenu na
ivo muwa chimu cha deng'ho jangu.
Nowalondeni muwe wabala muna zimbuli
zinogile, na muwe wabozi muna zimbuli
zihile. 20 Mulungu yeli nzasa ya tindiwalo
jetu, hezakalama kumuhonda Lufyende
hasi ya migulu yenu.

Unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito
uwe na mweye

21 Timoseyo msang'hani miyangu
kowalamusani, na Wayahudi wayangu
Lukiyo na Yasoni na Sosipatilo wowalamu-
sani.
22 Niye Telitiyo yonyandikile usenga ino,
nowalamusa muna Chilisito.
23 Gayo, mkaya wangu, ija wanhu wom-
uhuwila Yesu woiting'hana kumwake ko-
mulamusani. Elasito mwika hela wa bul-
ulu dino, na sekulu wetu Kwalito womu-
lamsani. 24 Ubazi wa Mndewa wetu Yesu
Chilisito ukale na mweye mose. Ivo.

Kukomelezela nhambiko ya nhogolwa

25 Lelo chimtunhize Mulungu! Yeye
kodaha kumtendani mugangamale muna
Imbuli Inogile yoniipeta kusonhela Yesu
Chilisito. Na kugubula ukweli ukalile
ufisigwe kwa miyaka mingi ifosile. 26 Lelo
sambi kweli iyo igubuligwa kwa nzila ya
Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu,
na kwa lagilizo da Mulungu wa siku zose
imanyika kwa wanhu wa zisi zose, muladi
wanhu wose wahuwile na kutegeleza.
27 Mulungu yeli yaidumwe, yeli na ubala,
yatunhizigwe siku zose kufosela Yesu
Chilisito! Ivo.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WAKOLIMSO

Ulongozi

Wakolimso wa mwanduso wandikigwa na Mtumigwa Paulo habehi na mwaka 55 kwandusila viyelekigwe Yesu viilagusigwa muna 1:1. Uno ni usenga wa mwanduso muna zisenga mbili ziya Mtumigwa Paulo kawandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolinto. Yodahika kandika usenga uno viyakalile Efeso yang'hali kufika Kolimso muna umwanza wake kuhita Makedoniya viilagusigwa muna 16:5-9.

Usenga uno wokwidika mbuli ziyahokele Mtumigwa Paulo kulawa kwa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kusonhela mbuli zihile muna dibumbila na kuibagula na ugoni. Bululu da Kolimso dimanyika ng'hani kwa ugoni wake ivo si mbuli ya kwazanywa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko kutenda mbuli izo. Wakolimso wa mwanduso iviya ina sula yoimanyika ng'hani ya ulondo, sula iyo ni sula ya 13.

Yeliumo

1. Paulo kowalamsa Wakolimso na komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna 1:1-9.
2. Kaidi kolonga mbuli ziyapatile kusonhela kuigola kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso muna 1:10-4:21.
3. Maabaho kolonga mbuli ya ugoni na kuigala wawo kwa wawo kuna ichitala muna isula ya 5-6.
4. Iviya kolava ndagilizi kusonhela mbuli ya sola, kutambikila nyang'hiti na nhambiko za muumwingi na vitumetume va chimuhe na uzilibuko muna isula ya 7-15.
5. Kuuhelelo kogotola kwa kulonga mbuli za zake mwenyewo na mbuli za chila siku muna isula ya 16.

[1] Niye Paulo, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Chilisito Yesu, kwa viyolonda Mulungu, na hamwe na ndugu yetu Sositene.

[2] Chojandikila bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito weli muna dibululu da Kolimso, kwa mweye mose wowasafyigwe na wowatangigwe kuwa wanhu welile wa Mulungu kwa kuilumba na Yesu Chilisito, hamwe na wanhu wose chila hanhu howomtambikila Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa wawo na wetu,

[3] Nompula Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito waweng'heni balaka na tindiwalo.

Balaka za kuilumba na Chilisito

[4] Siku zose nomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha unovu uyaweng'hileni kufosela Chilisito Yesu. [5] Kwaviya kwa kuilumba hamwe na Chilisito muwa matajili wa vinhu vose, muna ulonzi na umanyi. [6] Usenga kusonhela Chilisito wima chigangamavu mgati yenu. [7] Ivo hamuhungukiligwe bule kuhokela vitumetume vovose vovilavigwa na Muhe Yelile, fana vimugozela Mndewa wetu Yesu Chilisito yagubuligwe. [8] Iviya yeye kezangangamizani mbaka kuuhelelo, muladi mukale bila kuhasanya muna isiku ija ya Mndewa wetu Yesu Chilisito. [9] Mulungu ni mwaminika, iyo yoyamtangileni muilumbe na Mwanage Yesu Chilisito, Mndewa wetu.

Wahuwila Woibagula

[10] Kwa udaho wa Mndewa wetu Yesu Chilisito nomwing'hani usi ndugu zangu, kuwa wose mulonge zimwe na wala sekemuiswele na mugese dimwe na muwe na lungilo dimwe. [11] Kwaviya ndugu zangu, nilongiligwa na wanhu kulawa kwa kaye ya Kiloye kuwa kuna kuleka kwiilumba vimwili. [12] Nolonga vino, chila imwe wenu kolonga mbasakanyo. Imwe kolonga, "Nomsondelela Paulo", imwenga kolonga, "Nomsondelela Apolo", imwenga kolonga, "Nomsondelela Petili*", na imwenga, "Nomsondelela Chilisito." [13] Chilisito haigole muna yamabumbila bule. Paulo hawambigwe mumsalaba kwa ichimu chenu. Hambatizigwe bule fana wanahina wa Paulo.

[14] Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya simbatize munhu yoyose imwenga kumwenu ila Chilisipo na Gayo. [15] Habule munhu yodaha kulonga mweye mubatizigwa fana wanahina wangu. [16] Ona,

* 1:12 Zina jake Petili, yoyatangigwe Kefa

iviya niwabatiza Sitefano na wanhu wa
muikaye yake, mbali sidaha kukumbuka
fana nimbatiza munhu imwenga yoyose.
17 Chilisito hanhumile kubatiza bule. Kan-
huma kuwapetela wanhu Mbuli Inogile,
na siyo kwa ulonzi wa ubala wa chiunhu,
muladi nguvu ya ifa ya Chilisito muna
umsalaba sekekuwoneke siyo chinhu.

Chilisito iyo ludabwa na ubala wa Mulungu

18 Kwaviya usenga wa ifa ya Chilisito
muna umsalaba wowoneka ubozi kwa waja
wowogwaga, mbali kumwetu wochikom-
boligwe chowona udaho wa Mulungu.
19 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,

"Nizaubananga ubala wa wabala
na umanyi wawo nizawasa kutali."

20 Vino mbala kakulihi? Hebu mfundiza
kakulihi? Nayo galu wa ubishi wa lusita
luno kakulihi? Mulungu kautenda ubala wa
wanhu wa isi yose kuwa ubozi!
21 Kwaviya Mulungu kwa ubala wake ka-
tenda wanhu sekewadahe kummanya yeye
kwa ubala wawo wenyewo. Mbali kwa
usenga wa wowoneka kuwa ni ubozi uchi-
wapetele, Mulungu kalamula kuwakom-
bola waja wohuwila. 22 Wayahudi wolonda
vilaguso va mauzauza. Wagiliki woza-
hila ubala. 23 Mbali cheye, chompeta
Chilisito yoyawambigwe mumsalaba, mbuli
yoiwoneka ching'hwaso kwa Wayahudi, na
ubozi kwa wanhu weli siyo Wayahudi.
24 Mbali kwa waja watangigwe na Mu-
lungu, Wayahudi hamwe na wanhu weli
siyo Wayahudi, usenga uno ni Chilisito, yeli
udaho wa Mulungu na ubala wa Mulungu.
25 Kwaviya chiya chiwoneka ubozi wa Mu-
lungu china ubala kufosa ubala wa wanhu,
na chiya chiwoneka chinyondenyonde cha
Mulungu ni chigangamavu kufosa ugenga-
mavu wa wanhu.
26 Lelo ndugu zangu, kumbukeni
vimukalile chipindi vimutangigwe na
Mulungu. Wengi wenu mukala mwabule
ubala kwa magesa ya wanhu, wengi wenu
mukala mwabule nguvu, wala weli na
ulangulizi. 27 Mbali Mulungu kayagesela
kuyasagula yaja yowonigwa kuwa yachi-
bozi na ya zisi, muladi yawagume chinyala
wene ubala, iviya kayasagula yaja yeli
nyondenyonde muladi yawagume chinyala
wene nguvu. 28 Mulungu kasagula vinhu
vinyondenyonde va isi na vinhu viya
vovizehigwa, vinhu viya voviwoneka si
chinhu, muladi kubananga vinhu viya
isi voviviwona chinhu ng'hani. 29 Ivo
Mulungu katenda vino muladi sekehawe
na munhu yodaha kwiigoda haulongozi
ha Mulungu. 30 Mulungu mwenyewo
kawatenda muilumbe na Chilisito Yesu,
Mulungu kamtenda Chilisito kuwa ubala
wetu. Kufosela yeye chopetigwa chinoga
haulongozi ha Mulungu, chokuwa wanhu
welile wa Mulungu na chikomboligwe.
31 Fana Yamaandiko Yelile viyolonga,
"Munhu yoyose yolonda kwiigoda, kolon-
deka yaigodele yaja yoyatendile Mndewa."

2

*Usenga wa Chilisito yoyawambigwe mum-
salaba*

1 Ndugu zangu, vinizile kumwenu sim-
peteleni usenga ukweli woufisike kuson-
hela Mulungu kwa mbuli zozilondeka hebu
kwa ubala wa wanhu. 2 Kwaviya vinikalile
kumwenu, nilonda kuleka chila chinhu
ila Yesu Chilisito, hasa ifa yake mumsal-
aba. 3 Vinizile kumwenu, nikala nyon-
denyonde na nigudemeka kwa kudumba
ng'hani. 4 Mafundizo yangu na usenga
wangu havikalile va kunogeza kwa ubala
wa chiunhu, mbali kwa kulagusa ludabwa
wa Muhe Yelile. 5 Muladi uhuwilo wenu
sekeuwe na ubala wa chiunhu, mbali lud-
abwa lwa Mulungu.

Ubala wa Mulungu

6 Nopeta usenga wa ubala kwa wanhu
wowakangale chimuhe. Mbali si ubala
wa lusita luno, hebu wa watawala weli
na nguvu wa lusita luno, wowokwagiza
nguvu zawo. 7 Ubala woniupeta ni ubala
wa sili ya Mulungu, ubala uwo woufisike.
Woyausagule kwa ichimu cha utunhizo
wetu ing'hali isi yose hainalumbigwa bule.
8 Habule watawala wa lusita luno woumany-
ile ubala uno. One waumanyile, sigambe
wamuwambe bule mumsalaba Mndewa wa
utunhizo. 9 Mbali fana Yamaandiko Yelile
viyolonga,

"Habule munhu yaziwone wala kuhulika,
habule munhu yagesile kuwa zizalawilila,
chila chinhu Mulungu chiyawasasalile waja
wowomulonda yeye."

10 Mbali Mulungu katenda sili yake imanyike
kumwetu kwa nzila ya Muhe Yelile.

Muhe Yelile kopekula chila chinhu,
hata vovifisigwe kusonhela Mulungu.
11 Habule munhu yodaha kuvimanya
magesa ya munhu imwenga ila Muhe
wa munhu yoyokala mgati yake, iviya
habule munhu yovimanya magesa ya
Mulungu ila Muhe wa Mulungu muhala.
12 Cheye hachihokele muhe wa isi ino, mbali
chihokela Muhe yatumigwe na Mulungu,
muladi chivimanye yose yoching'higwe
bule na Mulungu.
13 Ivo cholonga, si kwa mbuli zochifun-
dizigwe kwa ubala wa wanhu, mbali kwa
mbuli zochifundizigwe na Muhe Yelile,
chofambula vinhu va kweli va Muhe Yelile
kwa waja weli na Muhe ino. 14 Munhu
yoyose yelibule Muhe Yelile hadaha
kuhokela vinhu vovilawa kwa Muhe Yelile.
Munhu fana iyo hazimanya bule mbuli izo,
kowona ubozi, kwaviya yodaha kumanyika
kwa kutazigwa na Muhe Yelile. 15 Mbali
munhu yoyose yeli na Muhe Yelile, kodaha
kumanya vinhu vose, mbali habule munhu
yoyose yodaha kumulamulila nhaguso.
16 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
"Vino yelihi yoyovimanya chiyogesa Mn-
dewa?
Yelihi yoyodaha kumulongela cha ku-
longa?"
Mbali cheye china nzewele za Chilisito.

3

Wahuwila woigola

1 Ndugu zangu niye sidahile kulonga
na mweye fana wanhu weli na Muhe wa
Mulungu, mbali nilonga na mweye fana
wanhu wa chiisi na fana wana wadoo-
dodo muna uhuwilo ya Chilisito. 2 Ivo
nimwing'hani matombo, si ndiya ndala,
kwaviya mukala hamuidaha. Mbaka sambi
mung'hali hamuidaha bule. 3 Kwaviya
mung'hali mokala fana wanhu wa isi ino vi-
wokala. Kwaviya muna migongo na ndwagi
wenyewo kwa wenyewo, yolagusa kuwa
molangulizigwa na isi, mukale kuinzana
na ugima wa chiunhu. 4 Munhu imwe ya-
halonga, "Niye nomsondelela Paulo", na
imwenga yahalonga, "Niye nomsondelela
Apolo" ivo mweye wose hamtenda fana
wanhu wa isi ino viwotenda?
5 Lelo, Apolo iyo yelihi? Na Paulo
iyo yelihi? Cheye iyo wasang'hani
wa Mulungu, wochimgalileni mweye
uhuwilo. Chila imwe wetu kosang'hana
usang'hano uyeng'higwe na Mndewa,
6 niye nihanda mbeyu, Apolo kaigumila
mazi, mbali Mulungu iyo yaitendile
ikule. 7 Ivo muhandaji si chinhu na wala
ngumilaji mazi si chinhu. Mbali Mulungu
iyo chinhu, kwaviya iyo yoyoitendeza
ikule. 8 Ivo muhandaji na ngumilaji
mazi habule mbasakanyo, mbali Mulungu
kezamuliha chila imwe kwa kuwinzana viya
viyasang'hane usang'hano wake. 9 Kwaviya
cheye cha wamwe, wasang'hani hamwe
na Mulungu, na mweye ni mgunda wa
Mulungu.

Mweye iviya ni fana zengo da Mulungu.

10 Kwa kuwinzana na unovu wa Mulungu
uning'higwe fana mkulu wa uzenzi mwene
ubala, nika chandusilo na munhu imwenga
kozenga. Mbali chila munhu nayalole viya
vondayazenge uchanyha yake. 11 Kwaviya
habule chandusilo chimwenga chochidaha
kuzengwa, Mulungu komwika Yesu
Chilisito fana chandusilo. 12 Uchanya
ya chandusilo icho munhu kodaha
kusang'hanila zahabu, hela hebu mabwe
ya hela nyingi, hebu kodaha kusang'hanila
mibiki, hebu mabuwa hebu masavu.
13 Kwaviya unovu wa chila usang'hano wa
munhu wizawoneka Zuwa da Chilisito.
Vondadize Zuwa ijo, moto wizaigeza
chila sang'hano ya munhu na kulagusa
unovu sang'hano yake. 14 Ihawa munhu
chiyazengile uchanyha ya chandusilo icho
chizausitamili moto, mzenzi kezahokela
gweko. 15 Mbali fana chiyazengile chihalun-
gula, maabaho kezakwagiza gweko jake,
mbali yeye mwenyewo kezakomboligwa,
fana kahongela kufosela kuumoto.

16 Mweye mvimanya kuwa ni Kaye ya
Mulungu na Muhe wa Mulungu kokala
mgati mmwenu. 17 Fana munhu yoyose
yahaibananga Kaye ya Mulungu, Mulungu
kezambananga munhu iyo. Kwaviya Kaye
ya Mulungu yela, na mweye ni fana Kaye ya
Mulungu.

18 Sekemwiivwizile! Munhu yoyose
kumwenu yahaiwona mwene ubala wa
isi, muhavu mulekeni yawe mbozi, muladi
yapate kuwa na ubala wa kweli. 19 Kwaviya
ubala wa wanhu wa isi ino ni ubozi
haulongozi wa Mulungu. Yamaandiko

Yelile yolonga, “Mulungu kowagwila
wene ubala muna ujanja wawo”, [20] kaidi
Yamaandiko Yelile yolonga, “Mndewa
kovimanya kuwa magesa ya wene ubala
si chinhu.” [21] Mbali munhu yoyose
sekeyaigodele chiya chowodaha kutenda
wanhu. Kwaviya vinhu vose ni venu.
[22] Paulo hebu Apolo hebu Kefa, isi ino hebu
ugima hebu ifa, vinhu va lusita lono hebu
vinhu vikwiza. Vino vose ni venu, [23] na
mweye ni wanhu wa Chilisito, na Chilisito
ni wa Mulungu.

4

Watumigwa wa Chilisito

[1] Munhu yachiwone cheye iyo
wasang'hani wa Chilisito, wowokwika
goya vinhu vovifisigwe va Mulungu. [2] Na
chilondeka kwa yoyose ija yokwika goya
ni kwaminika. [3] Mbali kumwangu niye
siyo chinhu kutagusigwa na mweye hebu
wanhu wamwenga wala siitagusa niye
mwenyewo. [4] Kwaviya siwona chimu cha
kumulongeleza mwenyewo muna umoyo
wangu, mbali iyo hailagusa kuwa ninoga
haulongozi wa Mulungu. Mndewa iyo
yonda yanilamulile nhaguso. [5] Ivo seke-
mumulamulile nhaguso munhu yoyose
ing'hali lusita halunafika, na gozeleni
mbaka Mndewa vondayeze. Yeye kezagala
bung'hulo muna diziza zozifisigwe na
kulagusa magesa ya mizoyo ya wanhu.
Baho chila munhu kezahokela nhogolwa
imfaya kulawa kwa Mulungu.

[6] Ndugu zangu, kwa ichimu chenu
nizitenda mbuli zino ziwe simwe da niye
na Apolo, muladi kwa simwe jetu mupate
kuifunza sekemfose yaja yandikigwe,
muladi imwe wenu sekeyaigode kwa
ichimu cha ino na kumwehula imwenga.
[7] Sekemugese kuwa muna mbasakanyo
na wamwenga. Mulungu kakwing'ha
vinhu vose viwilinavo. Sekewiigode, fana
hunahokela bule.

[8] Mogesa mumala kupata chila chinhu
chomulonda. Mogesa muwa matajili
mumala. Mogesa muwa wafalume, ingawa
cheye siyo. Vinoga, nowalondeleni muwe
wafalume wa kweli, muladi na cheye chiwe
wafalume hamwe na mweye. [9] Nogesa
Mulungu kachitenda cheye watumigwa
chiwe wanhu wa kulukomelezo ng'hani,
fana wanhu watagusigwe kukomigwa.
Chikigwa fana wanhu wa kusangazigwa
haulongozi wa isi yose na wasenga wa
Mulungu na wanhu. [10] Cheye chawabozi
kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito,
mbali mweye mwawabala muna ukuilumba
na Chilisito! Cheye chawanyondenyonde
na mweye muna nguvu, iviya mweye
mohishimika mbali cheye chokwehuligwa.
[11] Mbaka sambi cheye china nzala na
ng'hilu, chabule viwalo na chotowigwa
ng'hani, na chabule hanhu ha kukala.
[12] Chogaya na kusang'hana usang'hano kwa
makono yetu wenyewo, na chahaduwiligwa
chowatemela mate na chihagazigwa
chofunya umoyo, [13] Chahavwiziligwa
chokwidika vinogile. Mbaka sambi cheye
chowoneka fana unyolodo wa isi na
unyolodo wa vinhu vose.

[14] Siwandikileni usenga uno kwa ichimu
cha kungumani chinyala, mbali kwa ichimu
cha kuwazumha fana wanangu walondwa.
[15] Hata one muhawa na ndoleizi maalufu
longo muna ugima wenu wa Chichilisito,
mwabule tata wengi. Kwaviya muna
ugima wenu muna ukuilumba na Chilisito
Yesu niwa tati yenu kwa kuwapeteleni
Mbuli Inogile. [16] Nomulambani muwinze
simwe jangu. [17] Lekamana nimtuma Timo-
seyo kumwenu, yeli mwanangu mulondwa
mwaminika muna ukuilumba na Mndewa
na kezamkumbusani nzila iniinzile niye
muna ukuilumba na Chilisito, nzila ija ini-
fundiza chila hanhu muna gamabumbila ga
wanhu womuhuwila Mulungu.

[18] Wamwenga wenu wandusa kuigoda
wagesa siza kaidi kumulaulani. [19] Mbali
Mndewa yahalonda nize kumwenu, nizak-
wiza sambi, na baho nizawona mwenyewo
ludabwa lwa magoda yawelinayo wanhu,
na chiwolonga. [20] Kwaviya Ufalume wa
Mulungu si mbuli ya kulonga, mbali ni
ludabwa. [21] Molondeka kusagula. Nize
kumwenu na balati hebu nize na muhe wa
ulondo na uhole? Nogesa molonda nize na
ulondo na uhole.

5

Uzinzi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

[1] Kuna mbuli za kwaminika kuwa
kumwenu kuna uzinzi, na iviya uzinzi
wihile na haunawahi kuwa uko hata muna

iwanhu weli siyo Wayahudi. Nilongeligwa
munhu komwangala mami yake wa
kuvikila. 2 Na mweye moigoda. Mbali
molondeka muwe na usungu, na munhu
yatendile mbuli iyo yasegezigwe kumwenu.
3 Hata ingawa kwa lukuli nakutali na
mweye mbali kwa muhe nahabehi na
mweye, ivo kwaviya nabaho nimtagusa
nimala munhu iyo yatendile mbuli iyo,
fana viya nabaho. 4 Muhaiting'hana
hamwe kwa zina da Mndewa Yesu, na niye
noiting'hana na mweye muna yamagesa
yangu, kwa ludabwa lwa Mndewa wetu
Yesu, 5 mwing'heni Lufyende munhu iyo
muladi lukuli lwake lubanangigwe, na
muhe wake udahe kukomboligwa muna
Isiku ya Mndewa.

6 Magoda yenu hayanogile. Vino hamu-
vimanyile kuwa lusu chidogo dogongomola
bonge jose da usage? 7 Molondeka
kudisegeza lusu da umwaka muladi muwe
bonge da sambi dili hadinagumigwa lusu
fana vimulondeka kuwa, kwaviya Chilisito
kalavigwa fana mwana ng'hondolo wa
Pasaka. 8 Lelo chitende dugila da Pasaka,
siyo kwa lusu diya da umwaka na lusu
da wihi na uhasanyi, mbali kwa gate
hadigumigwe lusu na gate da kusafya na
ukweli.

9 Muna usenga umwenga wonimwandik-
ileni nimulongelani sekemuihanganye
na wanhu wazinzi. 10 Ivo silonga kuwa
sekemuihanganye ng'hani na wanhu
hawamuhuwila Mulungu weli wazinzi hebu
wene kutamani, hebu wahokaji, hebu wene
kutambikila nyang'hiti. Kwaviya molon-
deka kulawa muna isi muladi muyepule
nawo. 11 Chinyandika niye cha vino,
sekemuihanganye na munhu yoitanga
mwenyewo muhuwila wa Chilisito mbali
ni mzinzi hebu ngila hebu yotambikila
nyang'haiti hebu muligaji hebu mulevi
hebu mbavi. Hata sekemukale na kuja na
munhu fana iyo.

12 Sidaha kuwalamulila nhaguso wanhu
weli kunze ya uhuwilo! Cholondeka
kuwalamulila nhaguso wahuwila muhala.
13 Mulungu kezalamula nhaguso ilihi kwa
wanhu weli kunze ya uhuwilo. Yamaandiko
Yelile yolonga, “Muwingeni munhu yehile
muna dibumbila jenu.”

6

Kuilongeleza kwa ndugu wahuwila

1 One imwe wenu yahaiswela na
muhuwila miyage, kogezaze kuhita
kumulamulila nhaguso haulongozi ha
wanhu hawammanyile Mulungu badala ya
kumshitaki haulongozi ha wanhu welile.
2 Molondeka muvimanye kuwa wanhu wa
Mulungu wezalamula nhaguso kwa wanhu
wa isi yose. One mwizalamula nhaguso
ilihi kwa wanhu wa isi yose, maabaho
molondeka mudahe kulamula nhaguso ilihi
kwa mbuli ndodo. 3 Molondeka muvimanye
kuwa chizawalamulila nhaguso wasenga
wa kuulanga. Mbali mbuli za ugima uno
siyo chinhu chikulu! 4 Muhawa na migomvi
kwa mbuli za kawaida, hata mowatanga
wasemi waja hawahishimigwa muna
yamabumbila ya wahuwila. 5 Nolonga ivo
muladi nimgumeni chinyala. Mowatanga
wawo wasemi, hata hawahishimigwa na
wahuwila. Kumwenu kwa bule hata munhu
imwe yeli na ubala yodaha kulamula
hagati ya wahuwila. 6 Mbali, muhuwila
imwe kongala mchilisito kuna ichitala na
wowaleka wanhu hawammanyile Mulungu
walamule nhaguso.

7 Kwa kweli uko kuilongeleza mweye
kwa mweye kolagusa kuwa mupotigwa
ng'hani! Ihawile muhavu ng'hani mweye
kubunzigwa. Ihawile muhavu ng'hani
mweye kuhokigwa! 8 Mbali mweye
wenyewo moibunza na kuitendela yehile,
na mowatendela yano ndugu zenu.
9 Mweye muvimanya kuwa wanhu wotenda
yehile hawezakwingila muna Ufalume wa
Mulungu. Sekemwiivwizile wenyewo!
Wanhu wokala na ugima wa kuyangala
chakachaka na watambikila nyang'hiti na
wazinzi hebu walawiti, 10 hebu wabavi na
wagila na walevi na waligaji, wanhu wawo
wose haweza kwingila muna Ufalume wa
Mulungu. 11 Wamwenga wenu mukala ivo.
Mbali musafyigwa kulawa muna uhasanyi,
mutendigwa muwe welile na mopetigwa
munoga haulongozi wa Mulungu kwa zina
da Mndewa Yesu Chilisito na kwa Muhe wa
Mulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa utunhizo wa Mulungu

12 Imwenga kezalonga, “Nitogoleligwa
kutenda chila chinhu.” Ona, mbali

siyo chila chinhu chinoga kumwenu.
Nodaha kulonga kuwa notogoleligwa
kutenda chinhu chochose, mbali silonda
kutawaligwa na chinhu chochose. 13 Munhu
imwenga kezalonga, “Ndiya kwa munda,
na munda kwa ndiya.” Ona, mbali Mulungu
kezavibananga vili muna umunda na ndiya.
Lukuli lwa munhu siyo kwa ichimu cha
ugoni ila kwa ichimu cha kumsang'hanila
Mndewa, na Mndewa iyo yowika goya
lukuli. 14 Mulungu kamzilibula Mndewa,
na cheye iviya kezachizilibula kwa ludabwa
lwake.
15 Muvimanya kuwa ng'huli zenu ni
viungo va lukuli lwa Chilisito. Mogesa
nodaha kusola chilungo cha lukuli lwa
Chilisito na kulutenda lukuli luihanganye
na malaya? Haidahika bule! 16 Muvimanya
kuwa munhu yoilumba lukuli lwake na
malaya wezakuwa fana munhu imwe.
Kwaviya viyandikikwe muna Yamaandiko
Yelile yolonga, “Wanhu waidi wezakuwa
lukuli lumwe.” 17 Mbali munhu yailumbile
mwenyewo na Mndewa kokuwa hamwe
nayo chimuhe.
18 Muyepule ng'hani na ugoni. Uhasanyi
umwenga wose uyotenda munhu kunze
ya lukuli lwake, mbali munhu yotenda
ugoni kolutendela uhasanyi lukuli lwake
mwenyewo. 19 Molondeka muvimanye
kuwa ng'huli zenu ni kaye ya Muhe Yelile
yokala mgati yenu, na yomwing'higwe na
Mulungu. Mweye si wenyewo, mbali
wa Mulungu, 20 kawagula kwa bei ng'hulu
ng'hani. Ivo sang'hanileni ng'huli zenu
kwa ukulu wa Mulungu.

7

Mbuli ya sola

1 Lelo kwa mbuli ziya zimwandike kuwa.
“Vinoga msaka sekeyasole”. 2 Mbali
kwaviya kuna ugoni, chila mulume kolon-
deka yawe na muke wake mwenyewo, na
chila muke kolondeka yawe na mulumake
mwenyewo. 3 Mulume yatende yaja yoy-
olondeka yamtendele muke wake, na muke
yatende yaja yoyolonda mulumake. 4 Muke
kabule udaho na lukuli lwake mwenyewo
mbali mulumake kanayo, iviya mulume
kabule udaho na lukuli lwake mwenyewo
mbali muke wake kanayo. 5 Sekemwiime,
ila teng'hu muitogolele kutenda ivo lusita
ludodo, muladi mupate nyafasi inogile ya
kutosa. Maabaho ibweleleni kaidi, muladi
Lufyende sekeyamgezeni kwa ichimu cha
kupotwa kuilanguliza kwenu.
6 Yano yonimulongelani ni magesa
yangu, si malagilizo. 7 Nolonda wanhu wose
wawe fana vinili niye, mbali chila munhu
chitumetume chake kulawa kwa Mulungu,
munhu imwe kana chitumetume chino,
imwenga kana chiya.
8 Lelo kwa waja weli wasaka na wagane
nolonga kuwa muhavu wagendelele kukala
bila ya kusola fana vinili niye. 9 Mbali
one hamudaha kuzikimilila tamaa zenu za
lukuli, soleni, kwaviya muhavu kusola ku-
fosa kwaka tamaa za lukuli.
10 Kwa wanhu wasolile noweng'ha lag-
ilizo dino, dino si jangu bule mbali da
Mndewa, muke sekeyamuleke mulumake,
11 mbali one yahatenda ivo, kolondeka yasi-
gale mgane hebu yailumbe na mulumake,
na mulume kolondeka sekeyamwing'he
chibuwa cha nyasa muke wake.
12 Kwa wanhu wamwenga nowalongela,
niye mwenyewo, siyo Mndewa, one
mulume yomuhuwila Chilisito yahawa
na muke hahuwila na katogola kukala
nayo, sekeyeyamwing'he chibuwa cha
nyasa. 13 Na one muke yomuhuwila Chilisito
yahasoligwa na mulume hahuwila na
kaitogolela kukala nayo, sekeyamwase.
14 Mulume hahuwila kotogoligwa na Mu-
lungu kwa kuilumba na mke wake, na muke
hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa
kuilumba na mulumake. One siivo wana
wawo wahawile wambula mwiko, Mbali
kwa ichimu chino, wokwela. 15 Mbali ija
hahuwila yahalonda kusegela nayasegele.
Baho mulume iyo hebu muke iyo ha-
fungika. Kwaviya Mulungu kamtangani
mweye mukale kwa tindiwalo. 16 Weye
muke muhuwila, hudaha kuvimanya kuwa
hwizamkombola mulume wako. Na weye
mulume muhuwila, hudaha kuvimanya
kuwa hwizamkombola muke wako.

Kala fana Mulungu woyakutangile

17 Chila munhu nayakale kuwinzana fana
Mulungu viyeng'higwe na Mndewa, na
fana viyatangigwe na Mulungu. Dino ijo
kanuni donifundiza kwa wahuwila wose.
18 Ihawa munhu kengizigwa ulungwana
vayatangigwe na Mulungu sekeyalonde

kusegeza ng'hovu ya ulungwana. Ihawa
kakala hanakwingizigwa ulungwana
viyatangiwe na Mulungu, halondeka
kwingizigwa ulungwana. [19] Kwaviya
kwingizigwa ulungwana hebu kuleka
kwingizigwa ulungwana si chinhu, mbali
chinhu cha mana ni kutegeleza malagilizo
ya Mulungu. [20] Vinoga chila munhu
nayakale fana viya viyakalile chipindi
viyatangigwe na Mulungu, fana kasola
yasigale ivo ivo hebu hanasola yasigale
ivo ivo. [21] Vino! Weye kukala mtumwa
lusita viutangingwe? Na Mulungu kukala
mtumwa. Vinoga, sekeugese, mbali one
uhawa na nyafasi ya kuwa na ulegeho,
usang'hanile uwo, [22] Kwaviya mtumwa
yoyatangigwe na Mndewa. Iviya viya
kailegeha kwa Mndewa, viyatangigwe na
Chilisito muna utumwa wake. [23] Mulungu
kangulani mweye kwa bei ng'hulu, ivo
sekemuwe watumwa wa wanhu. [24] Ivo
ndugu zangu chila munhu nayakale kwa
kuilumba na Mulungu fana viyakalile lusita
viyatangigwe.

Mbuza ya wanhu hawanasola na wagane

[25] Mbali kwa mbuli ya mhambe na wa-
gane, nabule lagilizo kulawa kwa Mndewa,
mbali nolava malaguso yangu niye nili kwa
ubazi wa Mndewa nolondeka kuhuwiligwa.
[26] Kwa ichimu cha uzidilwa uchili nawo,
nogesa vinoga kwa munhu kukala fana
viyeli. [27] One weye kusola, sekeugeze ku-
muleka. One weye hunasola, sekeuzahile
muke. [28] Mbali uhasola kokuwa hutendile
uhasanyi na mhambe yahasoligwa hatenda
uhasanyi bule. Mbali wawo wondawamsole
wezapatigwa na uzidilwa wa isi ino, mbali
niye nolonda yayo sekeyampateni mweye.
[29] Ndugu zangu, nolonga vino, lusita
lusigale ni luguhi, kwandusila sambi na
kugendelela waja weli na wanaake na
wawe fana wabule, [30] na waja wolila na
wawe fana hawalila, waja wodeng'helela
na wawe fana hawadeng'helela, wagulaji
na wawe fana wabule chinhu. [31] Na waja
wosang'hanila vinhu va isi ino, wawe fana
wabule sang'hano nayo, kwaviya isi ino,
fana vichiimanya, yofosa.
[32] Nolonda mweye sekemuwe na
ludumbo. Munhu yelibule muke kom-
sang'hanila Mndewa, kwaviya kogeza
kumnogeza Mndewa. [33] Mbali mulume
yasolile kosang'hanila mbuli za isi ino,
kwaviya kolonda yamnogeze muke wake,
[34] na konogelwa na vinhu vidi. Iviya yauko
mbasakanyo hagati ya muke hanasoligwa
hebu mhambe. Mwanamke hanasoligwa
kosang'hanila mbuli za Mndewa muladi
yapate kwela lukuli lwake na muhe wake.
Mbali muke yasoligwe kosang'hanila mbuli
za isi ino, kwaviya kolonda kumnogeza
mulumake.
[35] Nolonga vino kwaviya nolonda kum-
tazani. Silonda kuwakimilila. Nolonda
mutende mbuli zinogile na zifaya kum-
sang'hanila Mndewa bila ya ching'hwaso.
[36] One munhu yahagesa hamtendela
vinogile mhambe wake, fana hamsolile,
fana tamaa zake zihamwingila basi
nayatende viyolonda, waisole. Hatenda
uhasanyi. [37] Mbali fana mulume iyo
yahalamula bila shuluti muumoyo wake
kuleka kusola na fana yahadaha kuzikimila
tamaa zake na kulamula va kutenda, ivo
kotenda goya ng'hani fana hamsolile
mhambe iyo. [38] Kwa mbuli zimwenga,
munhu yosagula kusola mhambe kotenda
vinogile, munhu yosagula kuleka kusola
kotenda vinogile ng'hani.
[39] Muke yasoligwe kokuwa kafungigwa
lusita lose na mulumake yahawa ngima,
mbali mulumake yahadanganika, muke iyo
kailegeha na yahalonda kodaha kusoligwa
na mulume imwenga yoyose, mbali yawe
muhuwila. [40] Mbali viniwona niye, muke iyo
kezamweda one yahakala yaidumwe. Na
nogesa kuwa na niye iviya nina Muhe wa
Mulungu.

8

Ndiya ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti

[1] Kwa mbuli ya vinhu vilavigwe sadaka
kwa nyang'hiti, chivimanya kuwa cheye
chose china umanyi.

Umanyi wogala magoda, mbali ulondo
wozenga. [2] Waja wogesa kuwa wovimanya
chila chinhu hawavimanyile fana viwolon-
deka kuvimanya. [3] Mbali munhu yomu-
londa Mulungu kamanyika na Mulungu.
[4] Ivo kusonhela kuja ndiya itambikiligwe
nyang'hiti, chovimanya kuwa nyang'hiti si
chinhu bule muna isi yose, na chomanya
kuwa kuna Mulungu imwe muhala.
[5] Hata one kuhawa na vinhu vitangigwa

"milungu" iwe kuulanga hebu muna isi,
na hata one kuna milungu wengi na
wandewa wengi, 6 kweli kumwetu kuna
Mulungu imwe muhala, Tata, Mulumbaji
wa vinhu vose na cheye chokala kwa ichimu
chake, na kuna Mndewa imwe muhala,
Yesu Chilisito, kufosela yeye vinhu vose
vilumbigwa na cheye chokala kwa nzila
yake. 7 Mbali siyo chila munhu kaumanya
ukweli uno. Wanhu wamwenga wotam-
bikila nyang'hiti mbaka sambi wahaja
ndiya wogesa kuwa ndiya ija ilavigwe
sadaka kwa nyang'hiti, kwaviya malungilo
yawo manyonde nyonde hata kugeligwa
mwiko. 8 Mbali ndiya haidaha kuchigala
habehi na Mulungu. Ivo chahaleka kuja
hachihungukilwa na chinhu, na chahaja
hachongezekeligwa na chinhu.

9 Muiteganye muladi ulegeho wenu
sekeuwatende wanyondenyonda wa
uhuwilo wagwe muna uhasanyi. 10 Kwaviya
munhu yahakuwona weye uli na umanyi
kukala hasi haindiya mgati muna ikaye
ya kutambikila nyang'hiti, munhu yeli
na lungilo nyondenyonde muna umoyo
kezagumigwa moyo wa kuja ndiya iyo
itambikiligwe nyang'hiti. 11 Na vino kwa
ichimu cha umanyi wako, ndugu ija yeli
na uhuwilo nyondenyonde Chilisito yoy-
adanganike kwa ichimu chake, kezakwaga.
12 One muhawahasanya na ndugu zenu fana
ivo na kwagiza lungilo jawo nyondenyonde
na mwizakuwa mumuhasanya Chilisito.
13 Ivo fana ndiya yomtenda ndugu yangu
yahasanye, sizakuja nyama ng'o! Muladi
sekenimtende ndugu yangu yatende
uhasanyi.

9

Sang'hano za watumigwa

1 Vino niye siigehe? Vino niye si mtu-
migwa? Vino niye simuone Mndewa? Mw-
eye siyo matunda ya sang'hano yangu kwa
Mndewa? 2 Hata fana niye si mtumigwa
kwa wamwenga, mbali kumwenu niye ni
mtumigwa. Mweye mwawakalangama wa
utumigwa wangu kwaviya muilumba na
Mndewa.

3 Wanhu wahaniuza, nizaigombela
fana vino, 4 vino hachilondeka kuja na
kung'wa kwa ichimu cha usang'hano wetu?
5 Vino hachilondeka kuhiga masimwe
ya watumigwa wamwenga na masekulu
zake Mndewa na Kefa, kwa kuilongoza
na mwanamke yohuwila muna imiyanza
yetu. 6 Si niye muhala na Balinaba
wochilondeka kupata vinhu vovilondeka
muna ugima wetu kwa kusang'hana
usang'hano. 7 Mwanajeshi kolihigwa kwa
usang'hano wake kudijeshi. Mulimi koja
matunda ya mgunda wake wa mizabibu.
Mdimi kong'wa matombo ya bumbila da
fugo yake.

8 Silonga mbuli zino chiunhu, Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yolonga
ivo. 9 Yandikigwa muna Yamalagilizo ya
Musa, "Sekeumzibe ng'ombe mulomo wake
vonda yahwage uhemba." Iyo si kulonga
kuwa Mulungu kowagesa ng'ombe muhala.
10 Vino hakalile yochigesa cheye viyalongile
ivo? Ona! Yandikigwa kwa ichimu chetu.
Munhu yohanda na munhu yolima wolon-
deka kulolela kupata hanhu ha mavuno
yake. 11 Chihanda mbeyu ya chimuhe
mgati yenu. Si mbuli ng'hulu chihagobola
vinhu vovilondeka kwa chila zuwa kulawa
kumwenu. 12 One wanhu wamwenga wolon-
deka kulolela yayo kulawa kumwenu. Ch-
eye china haki ng'hani kufosa wawo.

Mbali cheye hachiisang'hanile haki
ino. Badala yake, chifunyila umoyo
chila chinhu muladi sekechike ching'waso
chochose muna inzila ya Mbuli Inogile
ya Chilisito. 13 Vino hamuvimanyile
kuwa wanhu wasang'hani muna Ikaye ya
Mulungu wopata ndiya kulawa muna Ikaye
ya Mulungu, na waja wolava zabihu muna
ichilingo wopata hanhu ha zabihu iyo?
14 Iviya Mndewa kachilagiliza kuwa wanhu
wopeta Mbuli Inogile wapate ndiya zao
kulawa muna Imbuli Inogile.

15 Mbali niye sisang'hanile hata imwe ya
haki zino, na wala sandika muladi nipate
haki zino. Muhavu nidanganike! Habule
munhu yodaha kusegeza magoda yangu.
16 Silondeka kuigoda kwaviya nopeta Mbuli
Inogile. Iyo ni sang'hano ining'higwe. Na
nizagaya one siwapetele wanhu Mbuli In-
ogile! 17 One notenda sang'hano ino kwa
kulonda mwenyewo, nina gweko, mbali
one notenda sang'hano iyo siyo kwa ku-
londa mwenyewo, Mulungu kaning'ha iyo
niitende. 18 Lelo yombe jangu ni chinhu
chaki? Yombe jangu ni kuwapetele wanhu

Mbuli Inogile bila kulihigwa. Bila kupula
chonilondeka kupata kwa sang'hano yangu
ya Mbuli Inogile.
19 Niye niilegeha, sili mtumwa wa
munhu yoyose, mbali niitenda mwenyewo
kuwa mtumwa wa chila munhu muladi
kuhuma fana vidahika na wanhu wengi
wamuhuwila Chilisito. 20 Vinikalile
kwa Wayahudi niitenda fana Muyahudi
muladi niwagaluse Wayahudi, ingawa
silangulizigwa na malagilizo ya Musa,
nikala nolangulizigwa na malagilizo
kumwawo muladi niwagaluse waja
wowalangilizigwa na malagilizo. 21 Kwa
waja weli kunze ya malagilizo ya Musa,
nokala kunze ya malagilizo fana wawo,
muladi niwapate wawo weli kunze ya
malagilizo. Ino haifambula kuwa niye
nakunze ya malagilizo ya Mulungu, nokala
hasi ya Malagilizo ya Chilisito. 22 Kwa waja
weli na uhuwilo nyondenyonde niwa na
uhuwilo nyondenyonde fana wawo, muladi
niwapate. Ivo niwa na vinhu vose kwa
wanhu wose, muladi wawo wakomboligwe
kwa chila nzila.
23 Notenda yayo yose kwa ichimu cha
Mbuli Inogile, muladi nipate hanhu ha
balaka zake. 24 Muvimanya wakimbilaji
wengi wokimbila mbali yosola gweko ni
imwe muhala. Basi mukimbile mbaka
mpate gweko. 25 Na chila munhu yoyotenda
kuihuma muna umwangalo koikimiliza na
vinhu vingi muna yamazoezi yake. Mbali
wotenda vino kwa lungilo wapate gweko
dodibanangika. Mbali cheye chotenda
viya, muladi chipate gweko hadibanangika.
26 Ivo nokimbila nihailungila kuhuma,
ivo vichiigomba naniye fana munhu wa
kuitowa voyokwasa ng'honde kuchanyha.
27 Nolwing'ha lukuli lwangu manhesa
madala na kulugaza ng'hani muladi niye
mwenyewo sekenilemigwe, maabaho
kuwapetela usenga wanhu wamwenga.

10

Zumo kusonhela kutambikila nyang'hiti.

1 Ndugu zangu, mukumbuke yaja yoy-
awalawilile wasaho zetu wowamsondelele
Musa. Wakala wokalizigwa na wingu, na
wose waloka vinogile Ibahali Ndung'hu.
2 Wose wabatizigwa muna diwingu na
muna ibahali fana wanahina wa Musa.
3 Wose waja ndiya ija ija ya chimuhe.
4 Wang'wa ching'waji chiyachiya cha
chimuhe. Wang'wa mazi kulawa muna
uluwe lwa chimuhe wowahitile nawo,
na luwe uwo ukala Chilisito mwenyewo.
5 Mbali wengi wawo Mulungu hawanogele
bule, ivo mitufi yawo ipwililisigwa kuna
dibwilingu.
6 Lelo mbuli zino zose ni simwe kumwetu,
zochizuma sekechilonde vinhu vihile, fana
wawo viwatendile. 7 Sekemutambikile
nyang'hiti, fana wamwenga wawo vi-
watendile. Fana Yamaandiko Yelile
viyolonga, "Wanhu wakala hasi kuja na
kung'wa. Maabaho wema na kutenda
mbuli za ugoni." 8 Sekechitende uzinzi
fana wamwenga wawo viwatendile,
wadanganika zuwa dimwe wanhu 23,000.
9 Sekechimgeze Mndewa Chilisito, fana
viwamgezile wawo viwatendile, nawo
wakomigwa na mazoka. 10 Sekechilongelele
fana viwatendile wamwenga wawo,
nawo wakomigwa na Msenga wa ifa wa
katumigwa Mulungu.
11 Ivo mbuli izo zilawilile kumwawo
wawo, zikala chilaguso kwa wamwenga,
na yandikigwa muladi kuchizuma. Cheye
wochikala muna zisiku za habehi na
uhelelo.
12 Wanhu wowogesa kuwa wema
chigangamavu, waitiganye sekewagwe.
13 Magezo yongezigwa ni yakawaida kwa
wanhu. Mbali Mulungu kokwaminika,
nayo hezatogola mugezigwe kufosa
nguvu zenu, mbali hamwe na kugezigwa,
kezaweng'heni iviya nguvu ya kufunya
umoyo na nzila ya kulawa umo vinogile.
14 Ivo ndugu zangu walondwa, muyepule
na kutambikila nyang'hiti.
15 Nolonga na mweye wanhu mwili na
ubala, lamuleni mweye wenyewo yayo
yonilonga. 16 Nhungo yochisang'hanila
muna Indiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa,
na kwa iyo chomwing'ha hewela Mulungu.
Chahang'wila nhungo ino, choilumba
muna idamu ya Chilisito. Na gate
dochimogola, chahadija, choilumba na
lukuli lwa Chilisito. 17 Kwaviya gate ni
dimwe, cheye chili wengi ni lukuli lumwe,
kwaviya cheye chose chohokela hanhu ha
gate dimwe.
18 Waloleni wanhu wa Isilaeli, waja woja
sadaka ya chilingo ni muilumba kwa iyo
zabihu yoilavigwa kwa Mulungu. 19 Lelo

nilonge choni? Vino ndiya yoitambikiligwa
nyang'hiti ni chinhu, hebu nyang'hiti ni
chinhu? [20] Si ivo bule! Chonilonga ni kuwa
zabihu zowolava wanhu hawammanyile
Mulungu wowalavila vinyamkela, si Mu-
lungu bule. Na silonda mweye muilumbe
na vinyamkela. [21] Hamudaha bule kung'wa
nhungo ya Mndewa na iviya kung'wa
nhungo ya vinyamkela, hamudaha kuja
muna imeza ya Mndewa na iviya muna
imeza ya vinyamkela. [22] One chihatenda ivo
chizamtenda Mndewa yawe na migongo.
Cheye chabule nguvu kufosa yeye. [23] Ivo
mweye molonga, "Chitogoliligwa kutenda
chinhu chochose." Mbali niye nolonga
si chila chinhu chinoga. Mweye mo-
longa "Chitogoliligwa kutenda chinhu cho-
chose." Mbali niye nolonga si chila chinhu
chotaza. [24] Chila munhu vumwili sekeyaza-
hile malondo yake mwenyewo muhala,
mbali malondo ya wayage.

[25] Diyeni chinhu chochose chochichu-
uzigwa kudigulilo bila kuuzauza kwa
ichimu cha lungilo jenu. [26] Kwaviya
Yamaandiko Yelile yolonga, "Isi na chila
chinhu chili umo ni cha Mndewa."

[27] One munhu hahuwila bule yahawag-
oneka mukaje ndiya na molonda kuhita,
diyeni chila chinhu chikigwe kuulongozi
wenu, bila kuuzauza kwa ichimu cha
lungilo jenu. [28] Mbali one munhu
imwenga yahamulongelani, "Ndiya ino
itambikiligwa nyang'hiti," Sekemuje ndiya
iyo, kwa ichimu cha munhu yamulongeleni
na lungilo. [29] Nolonga, lungilo mbali siyo
jako ila da ija imwenga.

Sizasang'hanila ulegeho wangu one uha-
tenda lungilo da munhu imwenga dinita-
guse. [30] Sija ndiya ilavigwe hewela kwa
Mulungu, one munhu imwenga yoyose ya-
haniliga kwa ichimu cha ndiya yoniilavila
hewela kwa Mulungu.

[31] Ivo chochose chomutenda, iwe kuja
hebu kung'wa, tendeni yano yose kwa
utunhizo wa Mulungu. [32] Sekemumtende
munhu yoyose yaikwale, Wayahudi
hebu wanhu weli siyo Wayahudi hebu
kwa bumbila da wanhu womuhuwila
Mulungu. [33] Tendeni fana vonitenda
niye, nogeza kumnogela chila munhu
kwa yose yonitenda kwaviya silonda yaja
yoninogela niye, mbali nolonda yaja
yowanogela wanhu wose muladi wadahe
kukomboligwa.

11

[1] Niwinze niye fana niye vinimuwinza
Chilisito.

Kugubika ditwi lusita lwa kutambika

[2] Nomtogozani, kwaviya monikumbuka
muna ichila chinhu na kusondelela mafun-
dizo yoniweng'hile. [3] Mbali nolonda muvi-
manye kuwa ditwi da mulume ni Chilisito,
na ditwi da mwanamke ni mulume, na ditwi
da Chilisito ni Mulungu. [4] Chila mulume
yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa
Mulungu haulongozi wa wanhu kuno kagu-
bika ditwi jake iyo komzeha Chilisito.
[5] Mwanamke yahatosa hebu yahagong'onda
usenga wa Mulungu haulongozi wa wanhu
bila kugubika ditwi jake, komzeha mu-
lumake, baho habule mbasakanyo kati
ya mwanamke iyo na mwanamke yaweg-
ule. [6] One mwanamke haigubika ditwi
jake, muhavu yawegule. Mbali ni chinyala
kwa mwanamke yasenye hebu yawegule,
muhavu yagubike ditwi jake. [7] Mulume
halondeka kugubika ditwi jake, kwaviya
yeye kalinga Mulungu na yeye kobamila
utunhizo wa Mulungu. Mbali mwanamke
kobamila ukulu wa mulume. [8] Kwaviya mu-
lume halumbigwe kulawa kwa mwanamke,
mbali mwanamke kalumbigwa kulawa kwa
mulume. [9] Kwaviya mulume halumbigwe
kwa ichimu cha mwanamke, ila mwanamke
kalumbigwa kwa ichimu cha mulume. [10] Ivo
kwa ichimu cha wasenga wa kuulanga,
mwanamke kolondeka kugubika ditwi jake
kuwa chilaguso chochilagusa kuwa kahasi
ya udaho wa mulume wake. [11] Mbali muna
ugima wetu kwa kuilumba na Mndewa,
mwanamke siyo chinhu bila ya mulume,
wala mulume siyo chinhu bila ya muke.
[12] Fana viya mwanamke viyalumbigwe ku-
lawa kwa mulume, ivo ivo na mulume
kelekigwa na muke, mbali chila chinhu
cholawa kwa Mulungu.

[13] Lamuleni mweye wenyewo na mwiz-
atogola one vinoga mwanamke yagubike
ditwi jake yahatosa kwa Mulungu. [14] Hata
kulingwa kwenywewo yolagusa kuwa ni
chinyala mulume kuwa na mvili nhali,
[15] mbali mwanamke kuwa na mvili nhali ni
utunhizo kumwake. Kwaviya keng'higwa

mvili nhali muladi zimgubike. [16] Na one
munhu yoyose yahalonda kulema kuto-
gola kwa mbuli iyo, ivo yavimanye kuwa
cheye chabule chihendo chimwenga cho-
chose cha nhambiko fana icho wala bum-
bila da wahuwila wa Mulungu.

Ndiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa
(Masayo 26:26-29, Maliki 14:22-25, Luka 22:14-20)

[17] Nihawa ning'hali nomwing'hani
malagilizo yano, simtogozani kwaviya
miting'hano yenu ya nhambiko yogala
yehile ng'hani kufosa vinhu vinogile.
[18] Baho mwanduso nihulika kuwa vomuit-
ing'hana hamwe mweye kwa mweye fana
wahuwila moiswela, na niye notogola
chidogo. [19] Kwaviya lazima magesa ya
mbasakanyo yawoneke kumwenu muladi
waja wowotogoligwa na Mulungu wadahe
kuwoneka. [20] Ivo mweye vomuiting'ha na
hamwe fana chibumbila, mogesa kuwa
moja ndiya kwa ichimu cha kumbukumbu
ya Mndewa humbe siyo. [21] Kwaviya
vomuja, chila munhu kolongolela kusola
ndiya yake. Ivo munhu imwenga kana
nzala, na imwenga kakoligwa. [22] Kweli
muna kaye za kudila na kung'wila na
sekemudizehe bumbila da wanhu wa
Mulungu na kuwaguma chinyala wawo
welibule chinhu. Vino niwalongeleni
choni? Nimwing'heni nhogolwa? Si ivo
bule, sidaha kumwing'hani nhogolwa bule
kwa mbuli iyo!

[23] Kwaviya mafundizo yonimwing'hileni
niyahokela kulawa kwa Mndewa kuwa Mn-
dewa Yesu, chilo chiya viyatuligwe kwa
wanhu wehi, kasola gate, [24] kamwing'ha
hewela Mulungu, kadimogola, na kalonga,
"Luno ulo lukuli lwangu, lolulavigwa kwa
ichimu chenu. Tendeni vino kwa kunikum-
buka niye." [25] Iviya, viyakomeleze kuja,
kasola nhungo na kalonga, "Nhungo ino ni
lagano da sambi da Mulungu, mwiidamu
yangu. Tendeni vino chila muhang'wa kwa
kunikumbuka niye."

[26] Kwaviya chila vimuja gate dino na
kuing'wila nhungo ino, moigong'onda
ifa ya Mndewa mbaka vondayeze kaidi.
[27] Ivo chila yoja gate ijo hebu kung'wila
nhungo ya Mndewa bila ya kulondeka
kezawoneka kahasanya lukuli na damu
ya Mndewa. [28] Mbali munhu nayaiuzagize
mwenyeo teng'hu, maabaho yaje gate na
kung'wila nhungo ino. [29] Kwaviya one
wanhu hawamanyile fambulo da lukuli lwa
Mndewa viwoja gate na kung'wila nhungo,
woigalila nhaguso wawo wenyewo viwoja
na kung'wa. [30] Lekamana wamwengawenu
wanyondenyonde na watamu, na wengi
wenu wadanganika.

[31] One chahaitagusa wenyewo teng'hu,
sigambe chitagusigwe na Mulungu.
[32] Mndewa kolamula nhaguso na kuchita-
gusa, muladi sekechilamuliligwe nhaguso
hamwe na wanhu wa isi yose.

[33] Kwa ivo ndugu zangu, vomuiting'hana
hamwe kuja Ndiya ya Mndewa, muigozele.
[34] One munhu yoyose yahawa na nzala,
kolondeka yaje ukaye yake, muladi von-
damuiting'hane sekeyatagusigwe. Na von-
danize nizaweng'ha malagilizo yoyasigale.

12

Vitumetume va Muhe Yelile

[1] Lelo ndugu zangu kwa mbuli za vi-
tumetume va Muhe Yelile nolonda mu-
vimanye mbuli zino. [2] Nolonda mkum-
buke kuwa vimkalile mung'hali hamu-
nammanya Mulungu, musoligwa kutam-
bikila nyang'hiti hazilonga, fana vimulan-
gulizigwe na nyang'hiti. [3] Ivo nolonda
muvimanye kuwa habule munhu yolon-
gozigwa na Muhe wa Mulungu yodaha ku-
longa "Yesu yaduwiligwe!" Habule munhu
yoyodaha kutogola kuwa "Yesu ni Mn-
dewa," Ila yawe kolangulizigwa na Muhe
Yelile.

[4] Kuna vitumetume mbasakanyo, mbali
Muhe yoyoweng'ha ni imwe. [5] Kuna
mbasakanyo mwingi wa kusang'hanila
mbali Mndewa yosang'haniligwa niimwe.
[6] Kuna sang'hano mbasakanyo, mbali
Mulungu ni imwe yowadahiza wose
kutenda sang'hano zawo. [7] Chila munhu
kokwing'higwa lugubulo lwa Muhe Yelile,
kwaichimu cha wanhu wose. [8] Muhe
komwing'ha munhu imwe usenga wa ubala,
na munhu imwenga kokwing'higwa usenga
wa umanyi na Muhe iyoiyo. [9] Muhe iyo
iyo komwing'ha imwenga uhuwilo na
komwing'ha imwenga chitumetume cha
kuhonya utamu. [10] Muhe Yelile komwing'ha
munhu imwe nguvu ya kutenda mauzauza,
na imwenga chitumetume cha kulotela

usenga wa Mulungu, na imwenga udaho wa
kuvimanya mbasakanyo ya mihe ya uvwizi
na Muhe wa kweli. Na imwenga keng'higwa
udaho wa kulonga ulonzi wa kwazanya,
na imwenga udaho wa kufambula ulonzi
umwenga. 11 Mbali Muhe Yelile ni ija
ija imwe yoyotenda vinhu vino vose,
komwing'ha chila munhu chitumetume
mbasakanyo fana viyolonda Muhe Yelile.

Lukuli lumwe luna vilungo vingi

12 Chilisito ni fana viya lukuli lumwe
lwili na vilungo vingi, ingawa utendigwa
muna ivilungo mbasakanyo lung'hali lukuli
lumwe.
13 Cheye chose chibatizigwa kwa Muhe
imwe muna ulukuli lumwe, kwa Wayahudi
na wanhu weli siyo Wayahudi, kwa wa-
tumwa hebu kwa wailegehe na cheye chose
ching'wizigwa na Muhe imwe.
14 Kwaviya lukuli lwenyewo hautendigwe
kwa chilungo chimwe muhala, ila vilungo
vingi. 15 One mgulu wahalonga, "Kwaviya
niye si mkono, niye si wa lukuli," si wa
lukuli kwa ichimu icho? 16 Na one gutwi di-
halonga, "Kwaviya niye sili ziso, niye si wa
lukuli", vino kwa ichimu icho sigambediwe
chilungo cha lukuli? Siivo bule! 17 Iviya
one lukuli lose luhawile ziso, kuhulika
kwa kulihi? Na one yahakalile magutwi
muhala, lwahadahile vilihi kunusa? 18 Mbali
Mulungu keka chila chilungo mbasakanyo
muna ulukuli lwa munhu fana viyalondile.
19 One vose viwile chilungo chimwe muhala,
sigambe kuwe na lukuli. 20 Fana viili,
vilungo ni vingi mbali lukuli ni lumwe
muhala.
21 Ivo ziso hadidaha kuulongela mkono,
"Weye sikulonda!" Wala ditwi hadidaha
kuilongela migulu, "Mweye simulondani!"
22 Mbali, hachidaha kusang'hana bila
vilungo va lukuli voviwoneka vinyon-
denyonde. 23 Na vilungo viya vichigesile
kuwa havilondeka kwing'higwa hishima
ng'hulu, ivo vochivilola goya ng'hani,
vinhu va lukuli vili vilungo va chinyala
ivo vichika goya ng'hani. 24 Mbali vilungo
vetu vinogile ng'hani havilondeka. Mbali
Mulungu mwenyewo kalwika lukuli muna
umpango, kaving'ha unovu ng'hani
viungo viya vihungukilwe unovu, 25 muladi
sekekuwe na kuigola muna ulukuli, ila
vilungo vose viigese. 26 One chilungo
chimwe chahalumila, viungo vimwenga
vose volumila hamwe nacho, na one
chiungo chimwe chihahishimigwa, viungo
vimwenga vose vodeng'helela hamwe
nacho.
27 Ivo mweye mose ni lukuli lwa Chilisito,
na chila imwe wenu ni chilungo cha
lukuli ulo. 28 Na muna yamakanisa ya
Mulungu kaweka teng'hu watumigwa na
wekaidi ni walotezi na wekatatu ni wa-
fundiza, maabaho wanhu wotenda mauza-
uza, wanhu weli na chitumetume cha
kuhonya hebu kuwataza wamwenga hebu
kuwalanguliza hebu kulonga ulonzi wa
kwazanya. 29 Wanhu wose si watumigwa
hebu walotezi hebu wafundiza. Si chila
munhu kana udaho wa kutenda mauzauza.
30 Siyo wanhu wose weng'higwa chitume-
tume cha kuhonya mitamu hebu kulonga
ulonzi wa kwazanya hebu kufambula ulonzi
lumwenga. 31 Londeni ng'hani vitumetume
vinogile.

Na sambi nizamulagusani nzila inogile
ng'hani kufosa zose.

13

Ulondo

1 Nodaha kulonga ulonzi wa wanhu na
wasenga wa kuulanga, mbali one nabule
ulondo niye nilinga fana dizi da mbugi hebu
da pegwa. 2 Nodaha kuwa na chitume-
tume cha kulotela usenga wa Mulungu, na
nodaha kuwa na umanyi wose na kuvi-
manya vinhu vose vifisigwe, nodaha kuwa
na uhuwilo wa kudaha kuhamiza migongo,
mbali one nabule ulondo, niye si chinhu.
3 Nodaha kulava chila chinhu chonilinacho,
na kuweng'ha ngayengaye, hata kulava
lukuli lwangu lulunguzigwe na moto, mbali
one nabule ulondo, iyo haifaya chochose
kumwangu.
4 Munhu yeli na ulondo kofunya umoyo
na kotaza, kabule migongo hebu matopa
na haigoda. 5 Munhu yeli na ulondo
hapuwa hishima na hazahila faida yake
mwenyewo na hakawa kupata ludoko na
hapeta yehile. 6 Munhu yeli na ulondo
hadeng'helela yehile, mbali kodeng'helela
yanogile. 7 Munhu yeli na ulondo wokwe-
hula yose, kololela yose, kohuwila yose, na
kofunya umoyo siku zose.
8 Ulondo wabule uhelelo. Usenga
wenyewo wolotela wizaleka, na ulonzi

wa kwazanya wizaleka kulongigwa. Vose
vochivimanya vizabanangigwa. 9 Kwaviya
chitumetume chetu cha umanyi ni
chidodo, na chitumetume chetu cha
ulotezi ni chidogo, 10 mbali vondachize
chiya chikamilike, vose vili havikamilike
vizahalawa.
11 Vinikalile mwana nilonga fana mwana,
nivimanya fana mwana, nigesa fana
mwana. Viniwile mkulu, mbuli za
uwana nizileka. 12 Chochichiwona sambi
ni fana munhu yoilola muna ichilole
chifilile, mbali baho hamwande chizawona
chihanga kwa chihanga. Sambi novimanya
hakinakwenela, mbali baho hamwande
yose nizayamanya hakinakwenela fana viya
Mulungu viyonimanya niye.
13 Vinhu vino vitatu vokala siku zose,
uhuwilo na lolelo na ulondo. Na dili kulu
kufosa yose ni ulondo.

14

Mbuli zimwenga vitumetume kulawa kwa Muhe Yelile

1 Usondeleleni ng'hani ulondo, na ku-
londa ng'hani vitumetume va chimuhe ku-
lawa kwa Muhe Yelile, haswa chitume-
tume cha kulotela. 2 Munhu yolonga kwa
ulonzi wa kwazanya, halonga na wanhu
mbali wolonga na Mulungu, kwaviya hab-
ule munhu yoyose yommanya. Wolonga
mbuli zifisigwe zili muna muhe wake.
3 Mbali waja wolotela wolonga na wanhu
na kuwataza, wowaguma moyo na kuwa-
gangamiza. 4 Waja wolonga ulonzi wa
kwazanya woigangamiza wenyewo, mbali
waja wolotela wodigangamiza bumbila da
wanhu wowomuhuwila Mulungu.

5 Nolonda wose mulonge kwa ulonzi wa
kwazanya, mbali nihalondile ng'hani muwe
na chitumetume cha kulotela, kwaviya
munhu mwene chitumetume cha kulotela
ni wa mana ng'hani kufosa iyo yolonga kwa
ulonzi wa kwazanya, ila one kabaho munhu
yodaha kuzifambula mbuli izo ziyolonga
muladi wahuwila watazigwe. 6 Ivo ndugu
zangu one niheza kumwenu na kulonga na
mweye kwa ulonzi wa kwazanya izafaya
choni? Haizawafaya chochose, mbali one
nihamulongelani lugubulo lwa Mulungu,
hebu umanyi umwenga, hebu ulotezi hebu
mafundizo yamwenga.

7 Hata vinhu vilibule ugima vovilava dizi,
ihawa chilonge longe, ihawa chilimba,
one havilavile dizi dili na mbasakanyo.
Izatambuligwa ni wila ulihi woutowigwa
na chilongelonge hebu kwa chimbeta. 8 Na
one mhalati ihalava dizi hadimanyika,
yelihi yondayaisasale goya kwa ng'hondo?
9 Iviya, na mweye one lulimi lwenu
haulonga chinhu cha kumanyika, yelihi
yondayadahe kuyamanya yomulonga?
Mbuli zenu zizakwaga bule! 10 Kuna
ulonzi mwingi mbasakanyo muna isi,
na habule ulonzi haumanyika. 11 One
siumanyile ulonzi woulongigwa, wanhu
wolonga ulonzi uwo wezakuwa wageni
kumwangu na niye nizakuwa mgeni
kumwawo. 12 Ivo na mweye, kwaviya
molonda ng'hani kuwa wanhu weli na
chitume tume cha Muhe Yelile, londeni
ng'hani kuwa muiyohe ng'hani kuwa nazo
muladi kudigangamiza bumbila da wanhu
wowomuhuwila Mulungu.

13 Ivo munhu yolonga ulonzi wa
kwazanya, kolondeka yapule chitume-
tume cha kufambula chiya chiyolonga.
14 Kwaichimu chino one nihatosa kwa
ulonzi wa kwazanya, muhe wangu wotosa,
mbali nzewele zangu hazisang'hana
chinhu. 15 Vino nitende choni? Nizatosa
kwa muhe wangu, mbali iviya nizatosa
kwa nzewele zangu, nizakwimba kwa
muhe wangu, mbali iviya nizakwimba
kwa nzewele zangu. 16 One kumwing'ha
hewela Mulungu kwa muhe muhala,
wanhu hawavimanyile bule hawadaha
kulonga “Ivo” kwa kumwing'ha kwako
hewela Mulungu, kwaviya hawavimanya
bule chiulonga. 17 Nhambiko yako ya
kumwing'ha hewela Mulungu yodaha kuwa
inoga kweli, mbali wanhu wamwenga
haizawagangamiza bule.

18 Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya
nolonga ulonzi wa kwazanya kufosa mw-
eye wose. 19 Mbali muna yamabumbila
ya wahuwila wa Chilisito nolonda kulonga
mbuli tano zozidaha kumanyika, muladi
nidahe kuwafundiza wamwenga, kufosa
kulonga mbuli elufu longo kwa ulonzi wa
kwazanya.

20 Ndugu zangu, lekeni kugesa fana wana,
muwe wana ving'hele muna uwihi, mbali

mukule muna ukugesa. [21] Yandikigwa vino
muna yamalagilizo,
"Mndewa kolonga, nizalonga kwa nzila
ya wanhu wolonga ulonzi wa
kwazanya,
nizalonga na wanhu wangu.
Nizalonga kwa milomo ya wageni,
mbali wanhu wangu hawezanitegeleza
bule."
[22] Ivo chitume tume kulawa kwa Mulungu
cha kulonga ulonzi wa kwazanya ni chi-
laguso, si kwa ichimu cha wanhu weli na
uhuwilo mbali kwa waja welibule uhuwilo,
mbali chitume tume cha kulotela kwa
ichimu cha waja wohuwila na si kwa ichimu
cha welibule uhuwilo.
[23] One wahuwila wose woiting'hana
hamwe, na chila munhu kokwandusa
kulonga ulonzi wa kwazanya, vino one
waheza wanhu hawavimanyile na welibule
uhuwilo, hawezalonga kuwa mweye wose
muna vichala? [24] Mbali one chila munhu
yahawa kolotela usenga yoyeng'higwe
na Mulungu, yaheza munhu havimanyile
hebu munhu hahuwila, yose yondayayahu-
like yezalagusa wihi wake mwenyewo, yose
yondayayahulike kezamulamulila nhaguso,
[25] Mbuli zifisigwe muna imizoyo yawo
zizalagusigwa funhufunhu, na kezatumbala
mavindi na kutambika kwa Mulungu,
kezalonga, "Kweli Mulungu kabahano
hagati yenu!"

Kutambika voilondeka

[26] Ndugu zangu nolonga vino. Mwahait-
ing'hana hamwe kumtambika Mulungu,
imwe yembe wila, imwenga yalave
mafundizo, imwenga yasang'hanile
chitumetume kulawa kwa Mulungu cha
kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga
yawe na magubulo kulawa kwa Mulungu,
na imwenga yafambule yoyolongigwa.
Yose yawe kwa kuwataza wahuwila
wa Chilisito. [27] One munhu yahalonga
ulonzi wa kwazanywa, walonge waidi
hebu watatu, imwe imwe, na imwenga
yafambule [28] Mbali one munhu yodaha
kufambula kahabule, munhu yolonga
ulonzi wa kwazanya nayanyamale, yalonge
yaidumwe na Mulungu wake. [29] Walotezi
wa Mulungu waidi hebu watatu wodaha
kulonga, wamwenga walamule na yaja
yolongigwa. [30] Mbali one kuhawa na munhu
yakalile muna umting'hano kohokela
lugubulo kwa Mulungu, munhu yolonga
kolondeka yanyamale. [31] Kwaviya mweye
wose modaha kulotela, imwe imwe, muladi
chila munhu yaifunze na kugangamizigwa.
[32] Chitumetume cha ulotezi cholondeka
chitawaligwe na mulotezi mwenyewo.
[33] Kwaviya Mulungu siyo Mulungu wa
tibwilitibwili mbali wa tindiwalo.

Iviya fana viili muna yamabumbila
ya wanhu welile womuhuwila Chilisito,
[34] wanaake wolondeka wakale hupi muna
imiting'hano. Hawalondeka kulonga,
wolondeka kutegeleza fana viyalonga
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa. [35] One wahalonda kuvimanya chinhu
chochose, wolondeka wawauze walume
zawo muna zikaye zawo. Ni mbuli ya
chinyala ng'hani muke kulonga muna
imiting'hano ya mabumbila ya wanhu
wowomuhuwila Mulungu.

[36] Hebu mbuli ya Mulungu ilawa
kumwenu? Hebu imfikilani mweye
muhala? [37] One munhu yoyose yahagesa
kuwa yeye ni mulotezi, hebu kana
chitumetume cha Muhe Yelile, yavimanye
kuwa yano yonimwandikilani mweye ni
lagilizo da Mndewa. [38] Mbali one munhu
hategeleze yano, nayo sekemumtegeleze.

[39] Ivo ndugu zangu molondeka kuwa na
hamu ya kulotela, mbali sekemumulemese
munhu kulonga kwa ulonzi wa kwazanya.
[40] Chila chinhu cholondeka chitendeke kwa
ugoya na utalatibu.

15

Uzilibuko wa Chilisito

[1] Na sambi ndugu zangu nolonda
kumkumbusani Mbuli Inogile iniwapete-
leni, yomuihokele iyo chandusilo cha
uhuwilo wenu wima chigangamavu. [2] Kwa
Mbuli ino Inogile mokomboligwa, one
muhamha mbuli zonimpeteleni. One si ivo
muhuwila bule.

[3] Nimwing'hani mweye vinhu vovilon-
deka ng'hani vinihokele, kuwa Chilisito
kadanganika kwa ichimu cha uhasanyi
wetu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko
Yelile, [4] kawandigwa na zuwa dekatatu

* 15:5 Zina jake ni Kefa

kazilibuka, fana viyandikigwe muna Ya-
maandiko Yelile, [5] Mwanduso kamulaw-
ilila Petili * na maabaho kawalawilila waja
watumigwa longo na waidi. [6] Maabaho
kawalawilila wahuwila wengi kufosa ma-
gana matano hamwe, wamwenga wawo
wang'hali wagima mbaka sambi, ingawa
wamwenga viweli wawandigwa wamala.
[7] Maabaho kamulawilila Yakobo, maabaho
kawalawilila watumigwa wose.

[8] Kuuhelelo wa yose kanilawila niye
iviya, nikala fana viya munhu yavum-
buligwe lusita silwake. [9] Kwaviya niye
namdodo mwa watumigwa wose, sifaya
hata kutangigwa mtumigwa, kwaviya ni-
digaza bumbila da wanhu wowomuhuwila
Mulungu. [10] Mbali kwa unovu wa Mu-
lungu niwa vino vinili, na unovu uyan-
ing'hile uwa si bule, ila niiyoha ng'hani ku-
sang'hana usang'hano kufosa watumigwa
wose, ingawa haikalile sang'hano yangu
mwenyewo, mbali unovu wa Mulungu
wosang'hana hamwe na niye. [11] Mbali
one ihawa niye hebu wawo, chino niicho
chochipeta, na chino niicho chimuhuwile.

Uzilibuko wetu

[12] Mbali fana yopetigwa kuwa Chilisito
kazilibuka, vilihi wamwenga wenu wolonga
kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka
bule? [13] One habule kuzilibuka kulawa
kwa wadanganike, basi na Chilisito nayo
hazilibuke bule. [14] One Chilisito hazilibuke,
basi kupetela kwetu si chinhu na uhuwilo
wenu si chinhu. [15] Kufosa yayo, cheye
chowoneka wakalangama wa uvwizi wa
Mulungu, kwaviya chilonga Mulungu
kanzilibula Chilisito, mbali one kweli
kuwa wanhu wadanganike hawazilibuligwa
bule, basi Mulungu hamzilibule Chilisito
bule. [16] Kwaviya one wanhu wadanganike
hawazilibuka, basi Chilisito hazilibuke bule.
[17] Iviya Chilisito hazilibuke, basi uhuwilo
wenu si chinhu na mung'hali muna
uhasanyi wenu. [18] Na waja wose wadan-
ganike wahawa wailumba na Chilisito waga
ng'hani. [19] Ihawa chomulolela ng'hani
Chilisito muna ugima uno muhala, basi
cheye cha wanhu wa kuwoneligwa ubazi
ng'hani kufosa wamwenga wose muna isi.

[20] Mbali Chilisito kweli kazilibuka,
wamwanduso wawo kwa waja wagonile
muna iifa. [21] Fana viya ifa viigaligwe
mwiisi na munhu imwe, ivo ivo na
kuzilibuka kugaligwa na munhu imwe.
[22] Fana viya wanhu wose viwodanganika
kwa kuilumba na Adamu, ivo ivo wanhu
wose wezazilibuka kwa kuilumba na
Chilisito. [23] Mbali chila munhu kwa mpango
wake, mwanduso Chilisito maabaho waja
weli wake Chilisito chipindi chondayeze.
[24] Maabaho uhelelo wizakwiza, Chilisito
vondayamwing'he Ufalume Mulungu Tata.
Vondayabanange tawala zose, udaho na
nguvu. [25] Kwaviya Chilisito kolondeka
yatawale, mbaka Mulungu vondayaweke
wehi wose hasi ya migulu yake. [26] Mwihi
wa uhelelo yondayabanangigwe kezakuwa
ifa. [27] Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
"Mulungu keka vinhu vose hasi ya migulu
yake." Ukweli uno ni kuwa, Mulungu
hengila muna dibumbila ijo da vinhu,
kwaviya yeye iyo yovika vinhu vose
hasi ya Chilisito. [28] Mbali vinhu vose
hondavikigwe hasi ya utawala wa Chilisito,
nayo mwenyewo, Mwana, kezaika yeye
mwenyewo hasi ya Mulungu, yoyekile
vinhu vose hasi yake, na Mulungu
kezatawala vinhu vose ng'hani.

[29] Lelo wezapata choni waja wabatizigwe
kwa ichimu cha wanhu wadanganike? One
ihawa kweli kuwa wanhu wadanganike
hawazilibuka bule, habali wanhu wawo
wabatizigwa kwa ichimu cha wanhu
wadanganike? [30] Habali choika muna
ing'hondo cheye wenyewo chila lusita?
[31] Ndugu zangu kweli nowona ifa chila zuwa!
Vino voniigoda kumwenu, muna ugima
wetu kwa kuilumba na Chilisito Yesu Mn-
dewa wetu. [32] One chimu changu chahawile
cha chiunhu muhala, kuja kuitowa kwangu
na wanhu wowakalile fana "wanyama
wakali" muna Efeso kuhanifaiye choni?
One wanhu wadanganike hawazilibuligwa,
basi, "Chije na ching'we, kwaviya igolo
chizadanganika."

[33] Sekemuvwiziligwe. "Umbwiya wihile
wobananga luzowe lunogile." [34] Galuleni
magesa yenu yanogile! Kanduseni
kukala goya na lekeni kutenda uhasanyi.
Wamwenga wenu hawammanyile Mulungu
hata chidogo. Nomulongelani, ni chinyala
ng'hani kumwenu!

Ng'huli zetu zizazilibuligwa

35 Munhu kezauza, “Wanhu wadanganike
wezazilibuligwa vilihi? Wezakuwa na
ng'huli zaki?” 36 Mweye wabozi! Moha-
handa mbeyu muna isi one haifile haiza-
kota. 37 Chomuhanda ni mbeyu muhala,
iwe ya uhemba hebu mbeyu imwenga, na
si mbiki ngima wondaulawilile hamwande.
38 Na Mulungu koing'ha mbeyu iyo sina
doyolonda mwenyewo, chila mbeyu yopata
sina jake yenyewo.

39 Ng'huli zose si zimwe, wanhu wana
ng'huli modeli umwenga, mang'onyo yana
ng'huli modeli umwenga, ndege wana
ng'huli modeli umwenga, somba wana
ng'huli modeli umwenga.

40 Iviya kuna ng'huli za kuulanga na
ng'huli za mwiisi, mbali unovu wa ng'huli
za kuulanga ni umwenga na unovu wa
ng'huli za muna isi ni umwenga. 41 Kuna un-
ovu wa zuwa na wa mwezi, na wa nhondo,
iviya nhondo nazo zoisosokanya kwa utun-
hizo.

42 Vino ivo vondaiwe wanhu von-
dawazilibuligwe. Fana viya mbeyu, lukuli
lowandigwa muna umsanga, lowola.
Luhazilibuka, haluwola. 43 Lowandigwa
mwiihali ya chinyala na lozilibuligwa
mwiihali ya utunhizo, lowandigwa mwihali
ya unyondenyonde na lozilibuligwa na
ludabwa. 44 Zowandigwa ng'huli za chi-
unhu, na zozilibuligwa ng'huli za chimuhe.
One kuhawa na lukuli lwa chiunhu basi
iviya kuna lukuli lwa chimuhe. 45 Kwaviya
Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu wa
ichanduso, Adamu, kakala munhu mwene
ugima,” mbali Adamu wa kuuhelelo ni
Muhe yoyoweng'ha wanhu ugima. 46 Ivo
lukuli lwa chimuhe si ulo lulongole, mbali
lwa chiunhu ulo lulongole, maabaho ulo
wa chimuhe. 47 Adamu wa mwanduso
kalumbigwa na timbwisi kulawa mwiisi,
na Adamu wekaidi kalawa kuulanga.
48 Wose weli wa isi walinga fana munhu
iyo yoyalumbigwe kwa timbwisi, na waja
weli kuulanga walinga fana munhu ija
yalawile kuulanga. 49 Fana viya vichilingile
munhu ija yoyalumbigwe kwa timbwisi, ivo
ivo chizalinga fana munhu ija yoyalawile
kuulanga.

50 Ivo ndugu nolonga vino, chiya chochi-
tendigwe kwa lukuli na damu, havidaha
kuhazi ufalume wa Mulungu, na vinhu vene
kuwola havidaha kuhazi vinhu va kuwola.

51 Tegelezeni nomulongelani sili, cheye
chose hachizadanganika, mbali chose
chizagalusigwa. 52 Lusita lumwe kufinyiliza
lwa mhalati ya kuuhelelo, kwaviya
mhalati izalila, na wanhu wadanganike
wezazilibuligwa na hawezadanganika
kaidi muna ukupotigwa, na cheye chiza-
galusigwa. 53 Kwaviya yolondeka chila
chiwola chiilawalile hali ya kuleka kuwola,
na lukuli loludaha kudanganika luvale
lukuli haludanganika. 54 Ivo wene kuwola
vondauyawale kuleka kuwola na luno
lwa kudanganika vondaluyawale kuleka
udanganika, bahobaho hondaiwe mbuli ija
iyandikigwe, “Ifa imeligwa kwa kuhuma!”
55 “Ifa, uhumi wako wa kulihi?
Udaho wako wa kulumiza wakulihi?”
56 Ifa yopata ludabwa lwa kulumiza kulawa
muna uhasanyi, na uhasanyi wopata lud-
abwa lwake kulawa muna yamalagilizo ya
Musa. 57 Mbali chomwing'ha hewela Mu-
lungu yoyoching'ha uhumi kwa nzila ya
Mndewa wetu Yesu Chilisito.

58 Ivo ndugu zangu walondwa, mganga-
male, sekemutingisike, muiyohe ng'hani
kusang'hana usang'hano wa Mndewa siku
zose, kwaviya sang'hano yenu kwa Mndewa
si bule.

16

Sadaka ya kuwataza ndugu wahuwila

1 Lelo kwa mbuli ya sadaka kwa wanhu
wa Mulungu. Tendeni fana viniwalongele
bumbila da wahuwila wa Galatiya watende.
2 Chila jumapili, chila imwe wenu kolondeka
yabagule hela zimwenga kadili viyopata,
muladi sekehawe na sangizo vondanize.
3 Na niye vondanize, nizawatuma waja won-
daniwasagule vomuli wagale usenga na vi-
tumetume venu uko Yelusalemu. 4 One
izafaya na niye nihite iviya, basi wezahita
hamwe na niye.

Mipango ya Paulo

5 Mbali nizakwiza kumwenu ni-
hakomeleza kufosela Makedoniya,
kwaviya nolonda kufosela Makedoniya.
6 Yahadahika nizakala kumwenu kwa lusita,
hebu ihadahika nizakala hamwe na mweye
miyezi yose ya chihuhe, muladi mupate
kunhaza nigendelele na mwanza hohose

hondanihite. 7 Kwaviya silonda kuiyona
na mweye kwa kufosa muhala. Nololela
kukala na mweye lusita ludodo Mndewa
yahalonda.
8 Nizakala hano muna dibululu da Efeso
mbaka zuwa da Pendekosite. 9 Lwivi lu-
vuguligwa kwa usang'hano wangu unogile
hano, ingawa wonilema ni wengi.
10 Timoseyo yaheza, muloleni yakale
kumwenu bila kudumba, kwaviya
kosang'hana usang'hano wa Mndewa fana
niye. 11 Munhu yoyose sekeyamwehule,
ila mtazeni yagendelele na mwanza wake
kwa tindiwalo, muladi yabwele kumwangu,
kwaviya niye nogozela hamwe na ndugu
zangu.
12 Mbali kwa mbuli za Apolo ndugu
yetu, nimulamba ng'hani yahite kumwenu
hamwe na ndugu wamwenga, ija halondile
kuhita sambi, mbali kezakwiza hondayap-
ate nyafasi.

Mbuli za uhelelo

13 Kaleni meso, imeni chiugangamavu
muna uhuwilo, muwe magalu na wene
nguvu. 14 Tendeni chila chinhu kwa ulondo.
15 Movimanya kusonhela Sitefano na kaye
yake, wawo ni wahuwila wa mwanduso
kumuhuwila Kilisito muna isi ya Akaya na
wailava wenyewo kuwasang'hanila wanhu
wa Mulungu. Nowalamba ndugu zangu,
16 muwategeleze wanhu fana wano, munhu
imwenga yoyose yosang'hana usang'hano
na kusang'hanila hamwe na wawo.
17 Na niye nodeng'helela kwa ichimu cha
kwiza kwa Sitefano na Fotunata na Akaiko,
kwaviya wano waziba hengo dikalile uko
kwa kuleka kuwauko ukwenu. 18 Waunogeza
muhe wangu fana viya viwagumile moyo
mweye wenyewo, yolondeka kuwahishimu
wanhu wano.
19 Mabumbila yose ya wahuwila weli
muna mkowa wa Asiya womulamusani kwa
zina da Mndewa. Akila na Pilisika na
wahuwila waja woiting'hana muna izikaye
zawo womulamsani. 20 Wahuwila wose weli
hano womulamusani.
Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chila-
guso chelile cha ulondo.
21 Ndamsa ino noyandika niye mwenyewo
Paulo kwa mkono wangu.
22 Munhu yoyose hamulonda Mndewa
nayaduwiligwe.
* Mndewa wetu, izo! 23 Unovu wa Mn-
dewa Yesu na uwe hamwe na mweye.
24 Ulondo wangu uwe na mweye mose muna
Ichilisito Yesu.

* 16:22 Malanata, maana yake Bwana wetu njoo.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WAKOLIMSO

Ulongozi

Usenga wekaidi kwa Wakolimso wandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 55 na mwaka 56 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Uno ni usenga wekaidi wa Paulo uyawandike kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Wasomi wogesa kuwa Paulo kamala kwandika usenga mkali kwa Wakolimso. Diyelo chabule usenga uwo mkali youlagusa muna 2:3-4. Usenga uno wekaidi kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Kolimso wandikigwa lusita Paulo viyakalile Makedoniya.

Usenga wekaidi kwa Wakolimso ni usenga wa chiunhu na wa usungu ng'hani. Paulo kolagusa deng'ho jake kusonhela mbuli zinogile zoyazihokele kulawa kwa Tito kusonhela bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Muna usenga uno chofika mafundizo kusonhela kulava nhosa, muna imbuli ino Paulo kolagiliza kukunzagizigwa hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Chilisito wa Yelusalemu muna isula ya 8-9. Yowoneka kuwa watumigwa wamwenga wa uvwizi kulawa kunze ya bumbila wakala wasang'hanila ludoko lwa wanhu wamwenga wa bumbila kumtendela udugi Paulo na kuigodela wawo wenyewo. Wawo wakala wowatendeza wanhu wawe na chilugano kusonhela udaho wa Paulo, pengine ino icho chimu cha kuugombela udaho wake fana mtumigwa wa Yesu Chilisito muna uhelelo kwa usenga uno wekaidi kwa Wokolimso.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-7.
2. Kaidi Paulo kolonga kusonhela kugalula malungilo ya mwanza wake na mbuli zoyazihokele kusonhela wawo na kwidika kwawo kwa usenga wake ulongole muna 1:8-7:16.
3. Maabaho Paulo kolava malagilizo ya kukunzagiza hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Yelusalemu muna 8:1-9:15.
4. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuugombela utumigwa wake na kolava zumo kusonhela mwanza wake wa hamwande muna 10:1-13:10.

[1] Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu, hamwe na ndugu yetu Timoseyo nowasamseni.

Kwa bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito weli uko Kolimso hamwe na welile weli uko kwiisi yose yili uko Akaya.

[2] Chowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo komwing'ha hewela Mulungu

[3] Chimwing'he hewela Mulungu Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Tata wa ubazi na Mulungu yotaza. [4] Yeye kochitaza muna manhesa yetu yose, na muladi na cheye chidahe kuwataza goya wamwenga muna manhesa kwa kutaza goya iyo ichihokele kulawa kwa Mulungu. [5] Fana viya manhesa ya Chilisito yoiyoha kumwetu, niivo yili kutaza goya kwetu koiyoha kwa Chilisito. [6] One chihapata manhesa, chopata manhesa kwa ichimu cha mtazo wenu na ukombola, one chihatazigwa, mweye iviya motazigwa na kwing'higwa nguvu ya kufunyila umoyo manhesa yaja yaja. [7] Na iviya lolelo dochilinajo kumwenu yagangamala, kwaviya chovimanya mwahaihanganya muna yamanhesa yetu, iviya moihanganya muna kutaza kwetu.

[8] Ivo wandugu, cholonda muvimanye manhesa yochipatile kuna isi ya Asiya. Magayo yaja yachiyohela ng'hani kufosa ludabwa lwetu mbaka chikanha huwilo da kuwa wagima. [9] Mbali muna imizoyo yetu ikala fana chitagusigwa kudanganika, mbali yano yalawilila muladi chileke kuihuwila wenyewo ila chimuhuwile Mulungu yowazilibula wowadanganike. [10] Kachikombola kulawa muna yamanhesa yaja yoyagala ifa, na kezachikombola. Cheye chimwikila lolelo jetu kuwa kezagendelela kuchikombola kaidi, [11] one mweye mwahachitaza cheye kwa ichimu chetu muna kutambika. Ivo mapulo yetu mengi yezakwidikigwa na Mulungu kezachitemela mate, na wengi wezamwing'ha hewela kwa ichimu chetu.

Paulo kogalula mipango yake

12 Kwaviya kwiigoda kwetu ni kuno,
lungilo jetu dolava ukalangama kuwa
chikala muna isi, haswa muna umbwiya
wetu na mweye, muna kwela na ubala wa
moyo, vovilawa kwa Mulungu. Chitenda
ivo si kwa ubala wa chiisi mbali kwa unovu
wa Mulungu. 13 Kwaviya hachiwandikila
mweye mbuli ziya hamudaha kuzisoma
hebu kuzimanya bule. Na nololela
kuwa mwizavimanya ng'hani, 14 Kwaviya
ihawa movimanya chidogo, hamwande
mwizaigoda fana cheye vondachiigode
kwaichimu chenu muna isiku ya Mndewa
wetu Yesu Chilisito.

15 Kwaviya nivimanya kweli iyo, nigesa
kufika kumwenu baho haumwanduso, mu-
ladi mudahe kuhokela balaka miyanza
midi. 16 Kwaviya nigesa kuwalaula vinikalile
mzila kuhita mkowa wa Makedoniya na
iviya vondanibwele, muladi nipate nhazo
yenu kwa umwanza wangu kuhita Yudeya.
17 Vinigesile ivo, sikalile na mpango ivo
nikala fana viya munhu yalibule gesa. Vini-
panga sitenda fana munhu yelibule wimilo
fana munhu kolonga “ona, ona” na “aka,
aka” kwa lusita lumwe. 18 Kweli Mulungu
ni mwaminika, usenga wetu kumwenu siyo
kwa kulonga “ona na aka” kwa lusita
lumwe. 19 Kwaviya Mwana wa Mulungu,
Yesu Chilisito yoyapetigwe na niye na
Sila, na Timoseyo, si munhu yeli “kwa
kutogola na kulema” kwa lusita lumwe.
Mbali lusita lose Yesu kotogola. 20 Kufosela
Chilisito vinhu vose viyavilagane Mulungu
kutendigwa ni “Ona” Mulungu yadahe ku-
tunhizigwa kwa cheye, kwa kulonga “ivo.”
21 Mulungu kochitenda cheye na mweye
chime chigangamavu muna ukuilumba na
Chilisito. Kachisagula kwa lungilo jake,
22 na keka chilaguso uchanyha yetu yolagusa
kuwa cheye ni wanhu wake na kwika Muhe
Yelile mgati yetu, fana viya chilaguso cha
vinhu vose viyochikila.

23 Mulungu kazimanya mbuli zangu
za mgati muna umoyo wangu, kwaviya
ning'hali kuhita Kolimso kukimilila ma-
gayo. 24 Hachilonda kuwananahiza mbuli
zomulondeka kuhuwila, chovimanya kuwa
mwima chigangamavu muna uhuwilo.
Mbali chosang'hana hamwe na mweye kwa
ichimu cha deng'ho jenu wenyewo.

2

1 Ivo nilamula, sekenize kumwenu
kaidi na kumtendani muwe na usungu.
2 One nihawaguma usungu, habule wanhu
wondawasigale kunisamhusa ila wanhu
waja woniwatendile usungu. 3 Lekamana
niwandikila mweye usenga uwo, kuwa
naheza sekenigumwe luholozi na iwaja
wolondeka kunisamhusa. Novimanya
kuwa niye nahadeng'helela na mweye
mose iviya modeng'helela. 4 Baho
hachisogo viniwandikile na muna usungu
na ludoko muumoyo na kuno na masozi
mengi, lungilo jangu hadiwile bule
kuwaguma usungu, mbali kwa kuwalagu-
sani nowalonda ng'hani mose.

Kumulekelela muhasanyi

5 One kuna munhu yoyamgumile usungu
umwenga hanigumile usungu niye, mbali
kawaguma usungu mweye mose na
iviya silonda niwe mtatali ng'hani bule.
6 Yofaya kwa munhu iyo kwing'higwa
nhaguso kulawa kwa wengi kwa nzila iyo.
7 Mbali viilondeka kumulekela munhu iyo
na kumwing'ha moyo, sekeyagumigwe
usungu ng'hani na kukanhizigwa tamaa
ng'hani. 8 Kwa ivo nowalamba munhu iyo
mulaguseni fana viya momulonda kaidi.
9 Niwandikila usenga uno kwaviya nilonda
kumgezani na kulola fana motegeleza
chila chinhu. 10 One muhamulekelela
munhu mbuli yoyose, na niye nimulekelela
kwaviya na niye nahamulekelela munhu
one hana chinhu chochose chonilondeka
kulekelela, nimulekelela kwa chimu chenu
kuulongozi wa Chilisito, 11 muladi Lufyende
sekeyachivwizile kwaviya chiyamanya
magesa yake.

Mkangagile wa Paulo uko Tolowa

12 Vinifikile muna dibululu da Tulowa
kuipeta Mbuli Inogile ya Chilisito, Mndewa
kanivugulila ulwivi. 13 Mbali siwile na tindi-
walo muumoyo wangu bule, kwaviya sim-
fikile ndugu yetu Tito, ivo niwalaga wanhu
wa haja na nihita Makedoniya.

Kuhuma kufosela Chilisito

14 Mbali chomwing'ha hewela Mulungu!
Kwaviya kwa kuilumba na Chilisito lusita
lose cheye cha wahumi muna yamason-
delelo ya Chilisito. Mulungu kochitendeza
cheye chivimanye kupwililisa usenga wa

Chilisito chila hanhu, fana chinogile chinung'hila goya. [15] Kwaviya cheye chilinga
fana mnung'ho unogile wa ubani wa sadaka
ya Chilisito haulongozi ha Mulungu, mwa
waja wokomboligwa na wokwaga. [16] Kwa
waja wokwaga, mnung'ho uwo wougala
ifa, mwa waja wakomboligwe cheye ni
mnung'ho ugala ugima. Lelo yelihi yo-
daha mbuli izo? [17] Cheye hachilingile fana
wanhu weli wengi wachuuzi mbuli ya Mu-
lungu kwa malondo yawo, mbali cheye ni
wanhu wolonga kweli haulongozi ha Mu-
lungu, fana wanhu watumigwe na Mulungu
muna ukuilumba na Chilisito.

3

Watumigwa wa Lagano da Sambi

[1] Vino chokwandusa kwiitogoza
wenyewo? Hebu cholonda usenga
wa ukalangama kulawa kumwenu fana
wanhu wamwenga? [2] Mweye wenyewo
niuwo usenga wetu wowandikigwe muna
imizoyo yetu, usenga uwo umanyika na
kusomigwa na wanhu wose. [3] Yolagusa
kweli mweye ni usenga wa Chilisito
wowandikigwe na kutumigwa kumwenu
na cheye. Hawandikigwe na usula bule,
mbali wandikigwa kwa Muhe wa Mulungu
yeli mgima. Hawandikigwe mchanyha
ya chihande cha dibwe bule, mbali muna
imizoyo ya wanhu.

[4] Chodaha kulonga yayo kwa ichimu cha
kweli ng'hani haulongozi wa Mulungu, kwa
nzila ya Chilisito. [5] Habule chinhu chochose
chochidaha kuchitenda cheye wenyewo
chilonga kuwa chodaha kusang'hana
sang'hano ino, mbali udaho wetu wolawa
kwa Mulungu. [6] Kwaviya iyo niiyo
yachidahizile cheye kuwa wasang'hani wa
lagano da sambi na haili kwa lagano da
malagilizo yandikigwe, mbali da Muhe wa
Mulungu. Kwaviya malagilizo yokoma,
mbali Muhe kogala ugima.

[7] Malagilizo yaja yoyogala ifa yekigwa
kwa kwandikigwa mchanyha ya vihande
va mabwe, ingawa uhelelo wake ukala ifa,
utunhizo wake ukala mkulu ng'hani ivo
wanhu wa Isilaeli hawadahile kulola chi-
hanga cha Musa kwa ichimu cha bung'hulo
jake, kaidi bung'hulo ijo dikala da lusita
muhala, [8] ivo sang'hano ya Muhe ina utun-
hizo mkulu ng'hani. [9] One ihawa kukala
na utunhizo muna usang'hano uja ugalile
nhaguso, ivo kweli usang'hano wowatenda
wanhu wotogoligwa wanoga haulongozi
wa Mulungu. [10] Sambi utunhizo mkulu
ng'hani, usola hanhu ha uja utunhizo uno
uwo ukulu wake umala. [11] Kwaviya yahawa
chiya chikalile cha lusita muhala, chikala
na utunhizo wake, ivo chiya chili siku zose
chizakuwa na utunhizo mkulu ng'hani.

[12] Kwaviya dino niijo lolelo jetu, cheye
cholonga kwa ugangamavu mkulu.
[13] Cheye hachitenda fana viya Musa
viyatendile, kachigubika chihanga chake
kwa chitambala, muladi wanhu wa Isilaeli
sekewauwone uhelelo wa bung'hulo
dikalile dofinyiliza. [14] Mbali nzewele
zawo ndala kwa kuvimanya. Mbaka vino
diyelo Waisilaeli wahasoma chitabu cha
lagano da umwaka. Chitambala icho
chizasegezigwa haja munhu yahailumba
na Chilisito. [15] Mbaka vino diyelo,
viwosoma malagilizo ya Musa, nzewele
zawo zogubikikwa na chitambala. [16] Mbali
lusita lolose vondawamtogole Mndewa,
chiya ichitambala chosegezigwa. [17] Ivo,
“Mndewa” ni Muhe, na hanhu hohose
hayeli Muhe wa Mndewa, hana ulegeho.
[18] Mbali cheye china vihanga havigubikwe
bule, cheye chilinga fana ichilole cholagusa
utunhizo wa Mndewa, chokwasakanywa
chiwe na utunhizo mkulu muladi chiwe
fana yeye na utunhizo mkulu ng'hani. Uwo
ni usang'hano wa iyo Mndewa, yeye ni
Muhe.

4

Ngama ya viya va ulongo

[1] Ivo kwa ubazi wake Mulungu, kach-
ing'ha sang'hano ino chisang'hane, ivo
hachifa moyo. [2] Mbuli zose za chinyala
na chifiso chizileke, chilamula sekechikale
chiuvwizi wala kwa kuhanganya mbuli ya
Mulungu na uvwizi, cholonga ukweli hau-
longozi wa Mulungu muladi wamwenga
viwolonga waisafya mizoyo yawo kuwa
chichilonga ni kweli. [3] Kwaviya one Mbuli
Inogile ichiwapetela ifisika, ifisika kwa waja
wokwaga iviya. [4] Imwe wa milungu wa
isi ino kauguma ziza ubala wawo, seke-
wadahe kulola bung'hulo da Mbuli In-
ogile ya utunhizo wa Chilisito, yeye yeli
sisila da Mulungu. [5] Kwaviya hachiipetela

wenyewo bule, mbali Yesu Chilisito ni Mndewa na cheye iviya ni wasang'hani wenu
kwa ichimu cha Yesu. 6 Kwaviya Mulungu
yoyalongile, "Bung'hulo dimwemwese ku-
lawa muna diziza," katenda bung'hulo jake
uchanyha ya mizoyo yetu muladi chidahe
kumanya utunhizo wa Mulungu kwa kumu-
lola Yesu Chilisito.
7 Iviya cheye chili na ngama ino muna
iviya va nongo kulagusa kuwa ludabwa ulo
lukulu lolawa kwa Mulungu na si kumwetu
cheye wenyewo. 8 Chogazigwa banzi
zose, mbali hachididimizwa bule, chok-
wazanywa mbali hachibwela kuchisogo,
9 kuna wehi wengi, mbali hachilekigwa
chiidumwe bule, na chogwisigwa, mbali
hachibanangigwa bule. 10 Miyanza yose,
ifa ya Yesu yowoneka muna zing'huli zetu,
ivo ugima wake iviya wodaha kuwoneka
muna zing'huli zetu. 11 Vino vichili wagima
kwa siku zose cholavigwa chidanganike
kwa ichimu cha Yesu muladi ugima wake
uwoneke muna zing'huli zetu. 12 Iyo yofam-
buka vino, ifa yosang'hana usang'hano
mmwetu, mbali ugima wosang'hana
usang'hano mmwenu.
13 Maandiko Yelile yolonga, "Nilonga
kwaviya nihuwila." Munawo modeli
uja uja wa muhe, cheye iviya cholonga
kwaviya chohuwila. 14 Kwaviya chovimanya
Mulungu yoyanzilibule Mndewa Yesu
kulawa kuudanganiko, iviya kezachizilibula
hamwe na Yesu kuchika haulongozi wake.
15 Yano yose kwa ichimu chenu muladi
unovu wa Mulungu iwafikile wanhu wengi
na wamulavile sadaka ya hewela na
kumwing'ha utunhizo Mulungu.

Kukala kwa uhuwilo

16 Ivo hachibwela kuchisogo bule, hata
fana ng'huli zetu zolala mbali mihe yetu
yotendigwa ya sambi chila siku. 17 Kwaviya
uzidilwa wochipata ni ndodo na lusita
muhala, wochisasalila utunhizo wa siku
zose wokuwa unoga kufosa uzidilwa uno.
18 Kwaviya cheye hachilola vinogile vinhu
viya voviwoneka, mbali vinhu viya havi-
woneka. Kwaviya vinhu viya viwoneka,
vokala kwa lusita muhala. Mbali vinhu viya
haviwoneka bule vokala siku zose.

5

1 Kwaviya chovimanya zewe dino
dichikala ni ng'huli zetu hano mwiisi, one
dihabomoligwa Mulungu kezaching'ha
kaye imwenga ya siku zose kuulanga,
kaye yake haizengigwe kwa makono
ya wanhu. 2 Na kwa ivo kwa vino
vichili, chodamila na kulonda ng'hani
kupata lukuli lwa kuulanga 3 Kwaviya
chahakomeleza kuiyawala lukuli luja
lwa kuulanga basi vondachiwoneke
chabule lukuli. 4 Ching'hali chokala muna
dizewe dino da mwiisi, chodamila kwa
kugandamizigwa si kuwa cholonda kuvula
lukuli luno lwa chiisi, ila china hamu ya
kuyawizigwa lukuli luja lwa kuulanga,
muladi chiya chili na kudanganika chidahe
kugalusigwa kuwa na ugima wa siku zose.
5 Mulungu mwenyewo yoyachisasalile kwa
ichimu cha chinhu chino, na kaching'ha
Muhe wake fana chilagano cha yose yaja
yoyachikile.
6 Chivimanya kweli ng'hani siku zose.
Chivimanya kuwa kukala muna ulukuli
luno muhala ni kukala kutali na ukaye yetu
na Mndewa. 7 Chokala kwa uhuwilo na
siyo kwa chiya chochiwona. 8 Mbali china
moyo ugangamale na chahalondile hata
kuhama muna zikaye za ng'huli zetu, chi-
hahamile ukaye yetu na Mndewa. 9 Mbali
mbuli ng'hulu ng'hani, cholonda kumno-
geza Mndewa, iwe chokala muisi hebu uko.
10 Kwaviya cheye chose cholondeka chime
kuulongozi wa Chilisito, kwa kuchilamulila
nhaguso ilihi. Muladi chila munhu ya-
hokele yombe da usang'hano uyautendile
muna ulukuli, vinhu vochitendile vinoga
hebu viha.

Kuilumba kaidi na Mulungu kufosela Chilisito

11 Chovimanya fambulo da kumdumba
Mndewa, chogeza kuwagala wanhu
kumwake. Mulungu kachimanya fun-
hufunhu na niye nololela kuwa mweye
wenyewo mommanya funhufunhu iviya.
12 Cheye hachigeza kaidi kuigoda wenyewo
haulongozi wenu. Mbali chomwing'hani
mweye hanhu ha kuigoda kwa ichimu
chetu, muladi mudahe kuwedika waja
wowoigodela ng'hani yaja yowoneka
kufosa yaja yeli muna umoyo. 13 One kweli
chowoneka kuwa vichala, ni kwa Mulungu
muhala, mbali one chabule vichala, ni
kwa ichimu chenu. 14 Cholangulizigwa na
ulondo wa Chilisito, kwaviya chovimanya

kuwa munhu imwe kadanganika kwa
ichimu cha wanhu wose, fambulo jake
wose woshiliki ifa yake. 15 Kadanganika
kwa ichimu cha wanhu wose, muladi waja
weli wagima sekewawe wagima kwa ichimu
chawo wenyewo, mbali kwa ichimu cha
ija yadanganike na kuzilibuka kwa ichimu
chawo.
16 Ivo, kwandusila sambi hachimpeta
munhu yoyose kuinzana na hali ya
chiunhu. Hata fana chimpeta Chilisito
kuinzana na magesa ya wanhu, sambi
hachimpeta kaidi kuinzana na magesa
yaja. 17 Ivo munhu yoyose yahailumba na
Chilisito, yeye kokuwa kalumbigwa sambi.
Mbuli za umwaka zosegela, mbuli za sambi
zokwiza. 18 Mbuli zino zose zitendeka na
Mulungu, kachilumbiliza kaidi hamwe
nayo kwa nzila ya Chilisito na kuching'ha
usang'hano wa kuwalanguliza wanhu kaidi
wailumbe nayo. 19 Ivo ni kulonga Mulungu
kakala yolumbiliza kaidi wanhu wa isi
yose na yeye mwenyewo kwa nzila ya
Chilisito bila kupeta yehile yawo. Mulungu
kaching'ha usenga wa kulumbilizigwa
kaidi.
20 Ivo cheye cholonga fana viyolonda
Chilisito, hata fana Mulungu kolonga na
wanhu kufosela cheye. Chomulambani
mweye kufosela Chilisito mulumbilizigwe
kaidi na Mulungu. 21 Kwaviya Chilisito
kakala bila uhasanyi, mbali Mulungu kam-
papiza mbahasha ya uhasanyi wetu, muladi
kwa nzila yake chitogoligwe chinoga hau-
longozi wa Mulungu.

6

1 Muna isang'hano yetu hamwe na Mu-
lungu, chomulambani mweye muhokele
unovu wa Mulungu sekechage bule.
2 Kwaviya Mulungu kolonga,
"Lusita lwangu lwa kufaya nikuhulika,
Zuwa da ukombola nikutaza."
Nokulongela, lelo lusita lwa Mulungu
lufaya, diyelo ni zuwa da kukomboligwa!
3 Hachilonda munhu yoyose yaikwale kwa
usang'hano wetu, ivo choiyoha sekechike
ching'hwaso muna inzila ya munhu yoyose.
4 Mbali cholagusa muna zimbuli zose kuwa
cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa
kufunyila umoyo magayo na manhesa
na uzidilwa. 5 Chitowigwa chigeligwa
muna ichifungo, chifunyila umoyo vagi na
chitenda usang'hano mdala, hachigonile
wala kuja. 6 Choilagusa kuwa cheye ni
wasang'hani wa Mulungu kwa nzila ya
usafyo wa moyo wetu, ya umanyi wa
ufunya umoyo na unovu wa Muhe Yelile
na ulondo wa kweli, 7 kwa usenga wetu
wa kweli na kwa ludabwa lwa Mulungu.
China unovu haulongozi wa Mulungu fana
via silaha ubanzi wa kulume na ubanzi
wa kumoso. 8 Kwa utunhizo na chinyala,
chotegelezigwa na kuzehigwa, choligigwa
na kutogozigwa. Chopetigwa fana wavwizi,
ingawa cheye cholonga ukweli, 9 fana
viya hachimanyike, ingawa chomanyika
na wanhu wose, fana wowadanganike
mbali cheye ni wagima, chotowigwa mbali
hachikomigwa. 10 Chowoneka kuwa china
usungu, mbali chodeng'helela siku zose,
chowoneka kuwa ni ngayengaye, mbali
chowatenda wanhu wengi wawe matajili,
chowoneka kuwa chabule chinhu, mbali
chohazi vinhu vose.
11 Mweye Wakolinso, chimulongelani
mbuli zose funhufunhu na chimfungulilani
mizoyo yetu. 12 Cheye hachifungile mizoyo
yetu kumwenu, ila mweye muifunga
mizoyo yenu kumwetu. 13 Nolonga na
mweye fana wanangu, igubuleni mizoyo
yenu fana cheye vichitendile kumwenu.

Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila

14 Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila,
yanogile na yehile hawadaha kuwa
mambwiya. Ziza na bung'hulo havidaha
kukala hamwe. 15 Vino Chilisito na Mwihi
woitogolelaze? Vino munhu yohuwila
kana ubehi ulihi na munhu hahuwila
Chilisito? 16 Yodahikaze kaye ya Mulungu
kuwa hamwe na kaye ya nyang'hiti
yotambikiligwa na wanhu? Kwaviya cheye
ni Kaye ya Mulungu yeli mgima! Fana
Mulungu mwenyewo viyalongile,
"Nizakala hamwe nawo na nizagenda ha-
gati yawo,
na nizakuwa Mulungu wawo,
nawo wezakuwa wanhu wangu."
17 Mndewa kolonga,
"Segeleni hagati yawo
na muigole nawo.
Sekemudalise chinhu chambule mwiko,
na niye nizawahokela. 18 Nizakuwa Tati
yenu,
na mwizakuwa wanangu wa chilume na wa
chike.

Kolonga Magana Mulungu yeli na udaho."

7

1 Ivo wambwiya zangu one chahawa ching'higwa chilagano chino chose, chi-
isafye na kusegeza yaja yose yodaha ku-
tenda ng'huli zetu na mihe yetu vambule
mwiko, na chiwe welile kwa kumdumba
Mulungu.

Deng'ho da Paulo

2 Ching'heni ulegeho muna imizoyo
yenu. Hachimbanange munhu yoyose,
hachimuhonzile munhu yoyose na
hachimvwizile munhu yoyose. 3 Silonga
yano kumtagusani mweye, fana viya
vinilongole kulonga, mweye mwamgati
ya mizoyo yetu haja hochidanganika
hebu hochiwa wagima. 4 Nivimanya
kuwa mwima chigangamavu, noigoda
kwa ichimu chenu, nogumigwa moyo kwa
ichimu chenu! Muna yamanhesa ning'hali
nofunya umoyo, nodeng'helela ng'hani.
5 Mbaka vichifikile Makedoniya, hachi-
humule bule. Kukala na manhesa chila
hanhu, ndwagi na wamwenga na ludumbo
muna imizoyo yetu. 6 Mbali Mulungu
yowagela moyo wanhu wabeneke umoyo,
kaching'ha moyo kwa kwiza kwa Tito. 7 Siyo
kwa kwiza kwa Tito muhala, mbali iviya
kwa ichimu cha moyo womumwing'hile
mweye. Yeye kachilongela viya vimulonda
ng'hani kuniwona, viya vimuli na usungu,
vomulonda kunigombela. Mbuli ino
yonitenda nideng'helele ng'hani.

8 Basi, yahawa niwaguma usungu kwa
usenga wangu, nabule lugano hachanyha
yake sambi. Nina lugano vinihulike kuwa
usenga uja ugala usungu mbali ukala ni kwa
lusita muhala. 9 Mbali sambi nodeng'helela,
si kwaviya nimtendani muwe na usungu,
mbali kwaviya usungu wenu umtendani
muleke uhasanyi. Mwingila usungu kwa
malondo ya Mulungu, na kwa ichimu icho
hachidahile bule kuwazaganya mweye kwa
vovose. 10 Usungu wougaligwa na Mu-
lungu womtenda munhu yaleke uhasanyi.
Na kuleka uhasanyi, komtenda munhu
yakomboligwe. Kukomboligwa hakugala
lugano. Mbali usungu wougaligwa na isi
wogala ifa. 11 Basi, loleni usungu uja wou-
galigwa na Mulungu! Umtendani muiyohe
ng'hani, wene kuigombela, kwihiligwa kwa
chinhu chihile, wene kudumba, wene hamu
ng'hulu, wene kuilava na wene kulonda
kutagusa wihi. Mulagusa kwa chila nzila
kuwa mwabule wihi muna imbuli ino.

12 Basi yahawa niwandikila, si kwa ichimu
cha ija yoyatendile uhasanyi hebu kwa
ichimu cha ija yoyahasanye. Mbali muladi
mupate kutambula funhufunhu haulon-
gozi wa Mulungu vomuiyoha kwa ichimu
chetu. 13 Lekamana cheye chigumigwa
moyo ng'hani.

Mbali Tito kachideng'heleza kwa ichimu
cha deng'ho diyakalile najo kwaviya
vimumsangalaze umoyo. 14 Niye noigoda
chidogo haulongozi wake kwa ichimu
chenu, sipatile chinyala. Mbali fana viya
vichikalile chowalongela ukweli chila lusita
viyaviya kuitogoza kumwetu haulongozi
wa Tito kwa ichimu chenu, kuwoneka kuwa
kweli. 15 Na ulondo wake kumwenu mkulu
ng'hani fana viyomkumbukani mweye
viya vimutegeleza, vimumuhokele kwa
udumbo na kugudemeka. 16 Nodeng'helela
ng'hani kwaviya nodaha kuwahuwila
mweye ng'hani.

8

Kulava kwa makono maidi

1 Ndugu zangu cholonda mweye muvi-
manye unovu uja Mulungu uyaweng'hile
bumbila da wanhu wowomuhuwila
Chilisito uko Makedoniya. 2 Wahuwila
wa uko wagezigwa ng'hani kwa kugaya,
mbali udeng'helelo wawo ukala mkulu
vino, mbaka wakala walava kwa makono
maidi, mbali wakala ngayengaye ng'hani.
3 Nolonga kweli walava ng'hani fana
viwadahile, na kufosa udaho uweli
nawo. Watenda ivo bila kushulutizwa,
4 wachilamba ng'hani hanhu ha kuilum-
biliza na sang'hano ino ya kuwataza wanhu
wa Mulungu weli Yudeya. 5 Watenda vino
siyo fana vichilolele! Teng'hu wailava
wawo wenyewo kwa Mndewa, maabaho
kwa malondo ya Mulungu wailava wawo
wenyewo kumwetu. 6 Ivo chimulamba Tito,
yoyanduse sang'hano ino, kugendelela
kumtazani kukomeleza sang'hano ino ya
unovu. 7 Mweye muna chila chinhu kwa
mvunyo, uhuwilo na ulonzi na umanyi na
kuiyoha kose na ulondo wenu kumwetu,
ivo ivo. Vimutendile muna usang'hano wa
kulava kwa makono maidi.

8 Silonga vino kwa kuwangiliza, nolonda
niwagezeni ulondo wenu kwa kulinganyiza na kuiyoha kwa wanhu wamwenga.
9 Kwaviya muumanya unovu wa Mndewa
wetu Yesu Chilisito, ingawa kakala na chila
chinhu, yeye mwenyewo kaitenda ngayengaye kwa ichimu chenu, muladi mudahe
kuwa na chila chinhu kwa ungayengaye
wake.
10 Niye nogesa vino, molondeka
mukomeleze sambi chiya chimwanduse
mwaka ufosile. Mukala wa mwanduso, si
kwa sang'hano muhala, mbali kwa kulamula kusang'hana. 11 Sambi gendeleleni
nayo na kuikomeleza. Fana viya vimuwile
na moyo unogile wa kutaza kusang'hana
usang'hano wa kulava, basi muwe na moyo
unogile wa kuikomeleza kusondelela udaho
wimwili nawo. 12 Kwaviya munhu one
yahawa na moyo wa kulava kwa makono
maidi, Mulungu kohokela chiya chiyeli
nacho, halola chiya chilihabule.
13 Lungilo jangu si kulonga kuwa
molondeka kuiguma muna magayo kwa
ichimu cha kuwataza wamwenga, mbali
yofaya sekekuwe na ubagulo. 14 Chila
chomuli nacho sambi chongezekele
chiwataze waja wochilonda, muladi nawo
vondawawe na chinhu chongezekele,
wawataze mwenye. Ivo kolondeka kuwe
na ulinganyo. 15 Maandiko Yelile yolonga,
"Munhu yoyaduganye vingi hawile na
vingi ng'hani, munhu yoyaduganye vidodo
hawile na vidodo ng'hani."

Tito na wasang'hani wamwenga

16 Nomwing'ha hewela Mulungu, yoyamwing'hile Tito kuiyoha kuwataza fana
viya cheye vichilinayo. 17 Si kutogola pulo
jetu muhala, mbali iviya kakala na hamu ya
kuwataza kwaviyalondile mwenyewo kalamula kwiza kumwenu. 18 Hamwe nayo
chimtuma ndugu yetu yoyatogoligwe na
mabumbila ya wanhu wowamuhuwila Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya kupeta
Mbuli Inogile. 19 Iviya ndugu ija kasaguligwa na bumbila da wahuwila wa Chilisito
kuwa hamwe na cheye muna umwanza
wa uhelelo wa sang'hano ino ya kulava
kwa moyo unogile, ija cheye chosang'hana
kwa ichimu cha utunhizo wa Mndewa na
kulagusa lungilo jetu da kuwataza wanhu
wamwenga.
20 Hachilonda kulongigwa vihile na
wanhu wamwenga kwa ichimu cha hela
zino nyingi zochizikaliza. 21 Lungilo jetu
ni kutenda yanogile, si haulongozi ha
Mndewa muhala, mbali iviya haulongozi
ha wanhu wamwenga.
22 Ivo chimtuma ndugu yetu hamwe
nawo, iyo chimgeza miyanza mingi na
kumuwona kuwa kana hamu ya kutaza.
Kwaviya kommanyani vinogile, kana hamu
ya kuwataza. 23 Tito, iyo ni miyangu
kosang'hana hamwe na niye kumtazani
mweye, na waja ndugu wamwenga wohita
hamwe nayo. Wawo ni wasenga wa
mabumbila ya wanhu wohuwila na womtunhiza Chilisito. 24 Walaguseni ulondo
wenu wanhu wano, muladi mabumbila
yose ya wanhu wowomuhuwila Chilisito
waimanye mbuli ino na wavimanye kuwa
china chimu cha kuigoda kwa ichimu
chenu.

9

Kuwataza wachilisito wamwenga

1 Silondeka nimwandikileni mbuli ya
sang'hano yoigaligwa kwa wanhu wa
Mulungu weli uko Yudeya. 2 Kwaviya
novimanya lungilo jenu dinoga da kutaza,
na niye noigoda kwa ichimu chenu haulongozi ha wanhu wa Makedoniya, nilonga,
"Wahuwila wa Akaya waisasala kutaza
kusongela mwaka ufosile." Vino kwa
kuiyoha kwenu muwakong'hela wanhu
wengi kutaza iviya. 3 Ivo nowatuma ndugu
wano, muladi kuigoda kwetu kwa ichimu
chenu sekekuwe si chinhu. Mbali fana
vonilongile, molondeka muisasale kutaza.
4 Kwaviya one wanhu wa Makedoniya
waheza na niye na chihafika mung'hali
hamunaisasala, cheye chizapata chinyala
ng'hani kwaviya vinimuhuwileni, hata
mweye iviya mwizapata chinyala, kwaviya
chimuhuwilani. 5 Ivo niwona vinoga
kuwalongela ndugu wawo wanilongolele
kwiza kumwenu muladi wasasale vinhu
viya vimwikile chilagano kulava kwa
makono maidi. Ivo izakuwa tayali na
izalagusa kuwa muvilava kwa makono
maidi, wala si kwa ugila.
6 Kumbukeni kuwa munhu yohanda
mbeyu ndodo kezakuwa na magobola
chidogo, munhu yohanda mbeyu nyingi

kezakuwa na magobola mengi, [7] chila
munhu kolondeka yalave fana viyalamule
muna umoyo wake, si kwa usungu
wala si kwa kuwangilizigwa. Kwaviya
Mulungu konogelwa na chila munhu
yolava kwa deng'ho. [8] Na Mulungu
kodaha kumwing'hani yanogile ya chila
modeli, muladi siku zose mupate viya
vomuvilonda, kufosa vomuvilonda muna
ichila sang'hano zinogile. [9] Fana viya
Maandiko Yelile viyolonga,
"Kalava vingi, kaweng'ha ngayengaye.
Unovu wake wokala siku zose."
[10] Mulungu iyo yomwing'ha muhan-
daji mbeyu na ndiya ya kuja.
Ivo kezamwing'hani mbeyu yoyose
yomuilonda na yoimfayani, kwa ichimu
cha moyo wenu wa kulava kwa makono
maidi ulele madaka mengi. [11] Miyanza
mingi kezamtendani kuwa na chila
chinhu, muladi siku zose mudahe kulagusa
moyo wa kulava kwa makono maidi,
muladi wanhu wengi wamwing'he hewela
Mulungu kwa ichimu cha vitumetume
venu vowavihokele kufosela kumwetu.
[12] Kwaviya sang'hano ino ya kulava
yomuitenda haifaya kwa kuwataza wanhu
wa Mulungu muhala muladi wapate vinhu
viwelibule, mbali iviya kwa nzila ija
wanhu wengi womwing'ha hewela ng'hani
Mulungu. [13] Kwa ichimu cha sang'hano
yomuilaguse mweye wenyewo, wanhu
wezamtunhiza Mulungu kwa kuwona
vomuitegeleza. Mbuli Inogile ya Chilisito,
na kwa ichimu cha moyo wa kulava kwa
makono maidi womulinawo kumwawo na
kwa chila munhu. [14] Ivo wezamtambikilani
kwa ulondo mwingi, kwa ichimu cha
unovu mkulu uyamwing'hileni Mulungu.
[15] Chomwing'ha hewela Mulungu kwa
ichimu cha chitumetume chake chilibule
ningo.

10

Paulo kougombela usang'hano wake

[1] Niye Paulo mwenyewo nowalamba kwa
uhole na kwa unovu wa Chilisito, niye iyo
ija iwolonga muhole na unyendanyenda
lusita voniwa hamwe na mweye, na wanhu
wamwenga wolonga viniwa hatali na
mweye na mkali. [2] Nomulambani kuwa
vondanize kumwenu sekemuniwangilize
niwe mkali, kwaviya novimanya kuwa
nizawakalikila waja wolonga kuwa chokala
ugima wa chiisi. [3] Kwaviya chokala muisi,
hachitenda ng'hondo one wanhu wa isi
viwoitowa. [4] Silaha zochiitowela muna
ing'hondo, si za chiisi. Mbali silaha zetu
ni udaho wa Mulungu woudaha kubananga
mhongono za wehi. Chobananga magesa
ya uvwizi, [5] na chigwisa chila ching'hwaso
cha magoda chikigwe kwa kuilema umanyi
wa Mulungu. Chosola magesa yose ya
wanhu na kuyatenda yamtegeleze Chilisito.
[6] Na cheye chizaisasala kutagusa chila
chinhu hachitegeleza, vondamulaguse
kuwa motegeleza ng'hani.

[7] Mweye molola vinhu voviwoneka kwa
kunze. Fana kuna munhu yoyose yovi-
manya kuwa yeye ni wa Chilisito, leka yeye
yagese mwenyewo, kwaviya chomuhuwila
Chilisito fana viyotenda yeye. [8] Siwona
chinyala, hata fana niigoda kwa ichimu
cha udaho wa Mndewa uyaching'hile ch-
eye. Kwaviya udaho uja ni kwa ichimu
cha kuwazenga muna uhuwilo, mbali si
wa kubomola. [9] Silonda kuwoneka kuwa
nogeza kuwatendani mudumbe kwa senga
zangu. [10] Munhu kodaha kulonga, "Senga
za Paulo zizama na zigangamala, mbali
viyawile na cheye chihanga kwa chihanga,
yeye ni mnyondenyonde, na ulonzi wake si
chinhu!" [11] Yofaya munhu kolondeka kuvi-
manya kuwa habule mbasakanyo kati yaja
yochandika muna senga zetu vikalile kutali
na chiya chonda chitende vondachiwe na
mweye.

[12] Sigambechigeze kuilinga na kuilin-
ganyiza na wanhu waja woitogoza
wenyewo. Wawo ni wabozi. Woipima na
ningo yawo wenyewo na kilinganyiza wawo
wenyewo. [13] Cheye hachizaigoda ng'hani
mbali chizaigodela kuinzana na ningo ya
usang'hano uja Mulungu yoyaching'hilize
na ichifikize viyaviya mpaka kumwenu.
[14] Hachizumha mhaka zetu hachinafika
kumwenu, chiwagalila Mbuli Inogile ya
Chilisito. [15] Wala hachiigoda kwa us-
ang'hano wowoutenda wamwenga kufosa
ningo yoching'higwe, ila chololela kuwa
uhuwilo wenu wokula muladi mudahe
kusang'hana usang'hano mgati yenu, na
ningo yoyachikile Mulungu. [16] Maabaho
chizadaha kuipeta Mbuli Inogile muna isi

zozikala kutali ya isi yenu. Hachidaha
kuigodela sang'hano yowatendile wanhu
wamwenga hanhu hamwenga.
17 Mbali fana Maandiko Yelile viyolonga,
"Yoyose yoyolonda kuigoda kolondeka
yaigodele yaja yoyatendile Mndewa."
18 Kwaviya munhu yoyolonda kutogoligwa
si yeye yoigoda, mbali yeye yotogoligwa na
Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wa uvwizi

1 Nolonda munifunyile umoyo chidogo
hata one niye na mbozi, mutenda ivo
mumala. 2 Nowawonela migongo fana
Mulungu viyowawonela migongo, kwaviya
mweye fana mhambe niwasolela mulume
imwe, muladi nidahe kumgalila Chilisito.
3 Mbali nodumba kuwa fana viya zoka
vidimvwizile Hawa kwa ubala wake,
magesa yenu iviya yezavwiziligwa hata
mudahe kwagiza uwaminika na ugangamavu wenu kwa Chilisito. 4 Kwaviya mweye
mumfunyila umoyo munhu yokwiza na
kompeta Yesu imwenga kufosa Yesu
wochimpeta, hebu yomumuhokele muhe
mbasakanyo kulawa Muhe Yelile yoyomuhokele, na Mbuli Inogile mbasakanyo
kufosa ija yomuihokele kulawa kumwetu.
5 Mbali, niye sigesa bule kuwa namdodo
kufosa waja wowoitanga wenyewo "watumigwa wakulu". 6 Yowoneka kuwa niye si
munhu yoyovimanya kulonga, mbali nina
umanyi. Cheye chiwalagusani yano yose
kwa chila nzila.
7 Niye niwagong'ondela Mbuli Inogile ya Mulungu na silolondile hela,
ninyendanyenda muladi nipate kuwenula
mweye. Vino kwa kutenda ivo nihasanya?
8 Vinikalile nosang'hana usang'hano na
mweye, nilihigwa na mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito yamwenga. Ni
fana viya niyahoka vinhu mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito yaja muladi niwataze
mweye. 9 Vinikalile na mweye singazile
munhu yeyose ija haja vinilondile vinhu,
ndugu walawile Makedoniya wanigalila
chila chinhu chonilondile. Sekeniwe
mbahasha kwa vovose viya, na iviya
nizagendelela kusang'hana ivo. 10 Noilaha
kwa uja ukweli wa Chilisito uli mgati
yangu, kwaviya habule chondachidahe
kunikimilila kwiigodela mbuli iyo hohose
umo isi ya Akaya. 11 Nolonga vino si
kuwa siwalonda. Mulungu kovimanya viya
viniwalonda.
12 Nizagendelela kusang'hana chiya
chonisang'hana sambi, muladi niwatende
"watumigwa wakulu" Fana viwoitanga
wenyewo, sekewawe na chimu cha
kuigodela na kulonga kuwa wosang'hana
chiya chowoigodela. 13 Wanhu fana wawo
ni watumigwa wa uvwizi, wasang'hana
sang'hano zawo kwa uvwizi na wowavwizila wanhu kuwa wawo ni watumigwa
wa kweli wa Chilisito. 14 Mbuli iyo si ya
kwazanya kwaviya Lufyende mwenyewo
kowavwizila wanhu kuwa yeye ni msenga
wa bung'hulo yoyatumigwe na Mulungu.
15 Ivo si mbuli ng'hulu one watumigwa wa
Lufyende wowavwizila wanhu kuwa wawo
ni wasang'hani wanogile haulongozi wa
Mulungu. Uhelelo wawo wezalihigwa kwa
kusondelela sang'hano zawo za uvwizi.

Manhesa ya Paulo fana mtumigwa

16 Nolonga kaidi, munhu yoyose
sekeyagese kuwa niye ni mbozi. Mbali
one muhagesa vino, munitogole fana
mbozi muladi nidahe kuigoda chidogo.
17 Mbuli zino zonilonga sambi si malondo
ya Mndewa, mbali nozilonga fana mbozi
kusonhela mbuli ino ya kuigodela. 18 Mbali
ingawa kuna wanhu wengi woigoda fana
viya wanhu wa isi, na niye nizatenda ivo
ivo. 19 Mweye wenyewo ni wabala ng'hani,
na leka mana modeng'helela kufunyila
umoyo ubozi! 20 Momfunyila umoyo hata
munhu yongumani muna utumwa, yobawa
vinhu venu, yongandamizani, yowazeha,
na yowatowa ng'huwa muna ichihanga.
21 Nowona chinyala kulonga kuwa cheye
chikala nyondenyonde kutenda mbuli izo.

Mbali munhu yoyose yahageza kuigodela
chinhu chochose, nolonga fana bozi, na
niye sidumba bule kuigoda fana ivo. 22 Vino
wawo ni Waebulaniya? Na niye ivo. Vino
wawo ni Waisilaeli? Na niye ivo. Vino
wawo ni welesi wa Bulahimu? Na niye
ivo. 23 Vino wawo ni wasang'hani wa
Chilisito? Nolonga fana chichala, mbali
niye ni msang'hani yanogile kufosa wawo!
Nosang'hana usang'hano ng'hani kufosa
wawo, nikala muna ichifungo miyanza
mingi kufosa wawo, nilanhigwa mibalati

ng'hani kufosa wawo, na nikala habehi
kudanganika miyanza mingi. 24 Miyanza
mitano Wayahudi wanilanha mibalati
malongo matatu na kenda. 25 Waloma
wanilanha mibalati miyanza mitatu,
nitowigwa na mabwe mwanza umwe,
chibenekiligwa na ngalawa mwiibahali
miyanza mitatu, na zuwa dimwe nikala
meso ichilo na imisi na kusinda muna
ibahali zuwa dimwe. 26 Muna imiyanza
yangu nikala muna ing'hondo kulawa
muna magombo ya lwanda na ng'hondo
ya wabavi na ng'hondo ya mang'onyo,
ng'hondo kulawa kwa Wayahudi wayangu
na ng'hondo kulawa kwa wanhu weli siyo
Wayahudi, ng'hondo za muna yamabululu,
ng'hondo za kumbago, ng'hondo kulawa
muibahali, na ng'hondo kulawa kwa
mambwiya wa uvwizi. 27 Nigaya kwa
kusang'hana sang'hano ndala, nikala
meso miyanza mingi, nikala na nzala
na ng'hilu, miyanza mingi hakuwile na
ndiya, nigaya na mbeho na kupuwa
viwalo. 28 Nikala na sang'hano nyingi
za kulola goya mabumbila ya wahuwila
wose wa Chilisito. 29 One munhu yoyose
yahawa nyondenyonde, na niye iviya
mnyondenyonde. One munhu yoyose
yahatenda uhasanyi, na niye nimemigwa
na usungu.

30 One ihalondeka niigode, nizaigodela
vinhu vovilagusa unyondenyonde wangu.
31 Mulungu, Tata wa Mndewa Yesu,
yeng'higwe nhogolwa siku zose, kovimanya
kuwa niye si mvwizi. 32 Vinikalile Damasiki,
mtawala wa mfalume Aleta kakala yekile
wakalizi wa lwivi lwa bululu muladi
wanigwile. 33 Mbali waniguma muna
ichigelo kufosela hana dizonzo da ng'huta
na kusulupuka muna yamakono yake.

12

Malaguso na magubulo ya Paulo

1 Nizagendelela kuigoda. Ingawa
habule chinhu chochose chongezeke.
Nizagendelela muna yamalaguso na
magubulo yaning'higwe na Mndewa.
2 Nommanya munhu imwe ija yailumbile
na Chilisito, kenuligwa mbaka kuulanga
ng'hani miyaka longo na mine ifosile*.
Sivimanya kuwa kakala uko kwa lukuli
baho viyalawilile, Mulungu mwenyewo
kovimanya. 3 Novimanya kuwa munhu
ija kenuligwa mbaka kuulanga. Nolonga
kaidi iwe munhu ija kenuligwa chilukuli
hebu chimuhe niye sivimanyile, Mulungu
yaidumwe kovimanya 4 viyakalile Peponi.
Kahulika mbuli za mwazanyo, mbuli
ziya munhu halondeka kuzilonga. 5 Ivo
nizaigodela munhu ino, mbali sizaigoda
niye mwenyewo, kasolo unyondenyonde
wangu. 6 One nilondile kuigoda, sigam-
beniwe mbozi, kwaviya nolonga ukweli
muhala. Mbali noyepula kuigoda, muladi
wanhu sekewanipete kuwa mkulu kufosa
viya vinitenda, hebu kunihulika vonilonga.

7 Mbali muladi mbuli ng'hulu
zinigubuliligwe sekezinitende nikoligwe
magoda, ning'higwa mawine muna ulukuli
fana muwa, msenga wa Lufyende kunitowa,
sekeniigode ng'hani. 8 Miyanza mitatu nita-
mbika kwa Mndewa kwa ichimu cha chinhu
icho na nimulamba yachisegeze. 9 Mbali
kanilongela, unovu wangu wokufaya,
kwaviya udaho wangu wofikizigwa ng'hani
muna unyondenyonde. Nodeng'helela
kuigodela unyondenyonde wangu muladi
udaho wa Chilisito ukale uchanyha yangu.
10 Kwa ichimu chino nodeng'helela unyon-
denyonde, maligo, magayo na manhesa
na vinhu vidala kwa ichimu cha Chilisito.
Kwaviya lusita voniwa nyondenyonde, ulo
lusita loniwa na ludabwa.

Lugano lwa Paulo kwa Wakolimto

11 Nolonga fana mbozi, mbali mweye iyo
muniwangilize kutenda viya. Kwa ichimu
chiya nilondeka kutogozigwa na mweye.
Kwaviya hata fana niye si chinhu, waja
wowoitanga kuwa ni “Watumigwa wakulu”
hawanihuma chinhu. 12 Mauzauza mengi na
mawewedeko vovilagusa kuwa niye ni mtu-
migwa, vitendeka kumwenu kwa kufunya
umoyo. 13 Hamuhungukilwe na chinhu
chochose kufosa mabumbila yamwenga ya
wahuwila wa Chilisito, mbali simuhuwileni
kwa kupata nhazo yenu. Munilekelele kwa
mbuli ino ihile!

14 Uno niuwo umwanza wangu weketatu
niye kuwa tayali kwiza kumwenu, na
iviya sizawagaza bule, kwaviya sivizahila

* 12:2 Kuulanga kwa Chigiliki na kwa Wayahudi wotanga Paladiso hebu Peponi

vinhu venu mbali nowazahila mweye
mwenyewo. Kwaviya hailondeka wana
kuwekila ngama tata na mama mbali
yolondeka tata na mama kuwekila ngama
iwana. 15 Nizadeng'helela kusang'hanila
chila chinhu chinili nacho kwa ichimu cha
mizoyo yenu. Vino! Mwizanilonda ng'hani
kwaviya niye nowalonda mweye chidogo.
16 Mweye mwizatogola kuwa niye si-
wiile mbahasha bule kumwenu. Mbali
wanhu wamwenga wezalonga kuwa niye ni
mbala na niwanamatiza kwa kuwavwizila.
17 Vino niwabawila kwa nzila ya munhu
imwe mwa waja woniwatumile kumwenu?
18 Nimulamba Tito yahite kumwenu na nim-
tuma na ndugu imwenga. Modaha kulonga
viya Tito kawabawila mweye? Ivo yeye
na niye chikala muna dilungilo dimwe na
kuwa na ugenzi umwe.
19 Mweye mogesa kuwa lusita luno lose
cheye choigombela haulongozi wenu?
Cholonga mbuli ija haulongozi wa Mulungu
kusondelela na viya vichiilumba na
Chilisito. Wandugu walondo mbuli ziya
zose ni kuwazenza mweye muna uhuwilo.
20 Nodumba kwaviya lusita vondanize
kumwenu, sizawafika goya bule fana viya
vinilonda, na mweye hamwizanifika goya
bule fana viya vimulonda. Nodumba
kuwafika muna udelenya, migongo,
kuing'ong'a, ndwagi, kuivwizila, udesi,
magoda na tibwilitibwili. 21 Nodumba kuwa
mwanza umwenga, Mulungu kezaniten-
deza niwe mnyendanyenda haulongozi
wenu. Na niye nizalila kwa ichimu cha
wanhu wengi wowatendile uhasanyi baho
haumwaka nawo hawasamhile bule na
kuleka uchafu, uzinzi na magesa yehile
yowatendile.

13

Zumo da uhelelo

1 Uno niuwo umwanza wangu weke-
tatu woniisasala. Fana viya Yamaandiko
Yelile viyolonga, “Chila mbuli yolondeka
kuhakikishigwa kwa wasindila waidi hebu
watatu.” 2 Kwa lusita luno vinili kutali
na mweye, nobwelela kuwalongela fun-
hufunhu mbuli ziya zinikalile nowalon-
gela haulongozi kuna umwanza wangu
wekaidi wonitendile kumwenu. Nowa-
longela kuwa vondanize kaidi, sizaleka
kuwatagusa waja wowatendile uhasanyi
umwaka na wamwenga wose, 3 nizatenda
ivo kwaviya mweye wenyewo molonda ku-
vimanya kuwa Chilisito kolonga kwa nzila
yangu. Kweli kumwenu Chilisito si nyon-
denyonde, mbali kolagusa udaho wake ha-
gati yenu. 4 Mbali hata kawambigwa kwa
ichimu cha unyondenyonde wake. Na
sambi mgima kwa udaho wa Mulungu,
na cheye iviya chawanyondenyonde muna
ukuilumba na Chilisito, mbali chizakala
nayo kwa udaho wa Mulungu muladi us-
ang'hane usang'hano vimuli.
5 Igezeni mweye wenyewo kuwona
fana muna uhuwilo. Ipekuleni mweye
wenyewo. Vino hamuvimanyile kuwa Yesu
Chilisito kamgati yenu? One siivo, basi mw-
eye mupotigwa ng'hani. 6 Na niye nololela
kuwa mwizavimanya kuwa hachipotigwe
magezo bule. 7 Lelo chomtambikila
Mulungu kuwa sekemutende chinhu
chochose chihile, mbali mudahe kutenda
yanogile, hata one cheye chowoneka
kuwa chipotigwa. 8 Kwaviya hachidaha
kutenda chinhu chochose chochiulema
ukweli, Mbali chougendeleza ukweli.
9 Chodeng'helela kuwa cheye vochiwa
wanyondenyonde mweye mokuwa na
ludabwa. Na chotambika muladi mweye
muwe na ugangamalo. 10 Lekamana
nokwandika mbuli zino nihawa kutali
na mweye, muladi vondanize kumwenu
sekeniwe mkali kwa udaho woyaning'hile
Mndewa. Kwaviya udaho uja ni kwa ichimu
cha kuwazengani, si kwa kuwabomolani.
11 Na sambi ndugu zangu nohita! Muwe
wanogile kwa chila mbuli, iviya yamhiseni
ulonzi wangu na mudahe kuwa na magesa
yamwe, na mukale kwa tindiwalo. Na Mu-
lungu wa ulondo na tindiwalo, kezakuwa
hamwe na mweye.
12 Ilamseni mweye kwa mweye kwa
ulondo wa Chilisito.
Wanhu wose wa Mulungu wowalamu-
sani. 13-14 Unovu wa Mndewa Yesu Chilisito
na ulondo wa Mulungu, na kuilumba na
Muhe Yelile uwe na mweye mose.

USENGA WA PAULO KWA WAGALATIYA

Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wagalatiya wandikigwa na Mtumigwa Paulo, yolagusigwa muna 1:1. Ukala usenga uja Paulo uyawandikile mabumbila ya wahuwila wa Chilisito wowokala kuna umkowa wa Galatiya hagati ya mwaka 48 na 57 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wagalatiya wakala wanhu wowokala isi ya Loma muna umkowa wa Galatiya. Wasomi hawavimanyile bule Paulo kakala kulihi viyandike usenga uno, mbali yodahika kakala bululu da Efeso hebu Kolimso.

Paulo kawandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli Galatiya, kawandikila Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kandika kwa ichimu cha kulema mafundizo ya uvwizi yoyofundiza kuwa wahuwila wa Chilisito wolondeka kusondelela Malagilizo ya Wayahudi ya Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Kukala na bumbila da wanhu kulawa muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wawo wowalonda wahuwila wa Chilisito weli siyo Wayahudi kwingila ulungwana. Iviya walonga Paulo kabule udaho wa kuwa mtumigwa. Paulo kougombela utumigwa wake kwa kuwalongela simo zake muna 1:11-2:14 na kaigombela Mbuli Inogile kwa kuufambula ulopozi uja woudaha muhala kupatika kwa uhuwilo kwa Yesu Chilisito muna 2:16. Cholopoligwa kwa ichimu cha ubazi wa Mulungu siyo kwa ichimu cha yaja yochitenda.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuyalamsa mabumbila ya wahuwila wa Galatiya muna 1:1-5.
2. Kaidi Paulo kofambula ugima wake muladi kulagusa udaho wake yeye mwenyewo kwa kufundiza na kulagusa viya viyagezile kukala kwa Malagilizo, mbali haifaiye chinhu muna 1:16-2:21.
3. Maabaho kofambula ng'hani kuwa cholopoligwa kwa unovu wa Mulungu na siyo kwa Malagilizo muna isula ya 3-4.
4. Kaidi koweng'ha malagilizo yose kwa ichimu cha kukala vinogile mwa Chilisito muna 5-6:10.
5. Kuuhelelo, Paulo kogotola usenga wake kwa kuwalamsa na kuwapula sekewazimize kuwa munhu wa sambi vinoga ng'hani kufosa kusondelela ndagilizi, fana viya kwingizigwa ulungwana muna 6:11-18.

1 Niye Paulo mtumigwa, sitangigwe na
wanhu wala situmigwe na wanhu, mbali
kwa udaho wa Yesu Chilisito na Mulungu
Tata, yoyamzilibule Yesu kulawa kowadan-
ganike. 2 Ndugu wose wahuwila weli hamwe
na niye womulamsani, chibumbila cha
wahuwila wa Galatiya.
3 Chomulondelani unovu na tindiwalo
kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa wetu
Yesu Chilisito.
4 Chilisito kailava mwenyewo kwa ichimu
cha uhasanyi wetu, fana viyalondile Mu-
lungu Tati yetu muladi yachikombole muna
isi ihile ya sambi. 5 Utunhizo uwe na Mu-
lungu siku zose! Ivo

Mbuli Inogile imwe

6 Nomkanganyani, kwa lusita luguhi
muhala mweye momuleka Chilisito
yamtangileni kwa unovu na mosondelela
mbuli inogile imwenga. 7 Kweli habule
Mbuli Inogile imwenga, mbali nolonga
vino kwaviya kuna wanhu wamwenga
wowagaza wolonda kumwagizani na
kuigalusa Mbuli Inogile ya Chilisito. 8 Mbali
hata cheye hebu msenga wa kuulanga
yahampetelani usenga mbasakanyo na uja
wochiwapetele cheye, iyo nayaduwiligwe
na Mulungu! 9 Fana vichilongile, na
sambi nolonga kaidi, munhu yoyose ya-
hawapetela usenga umwenga mbasakanyo
na uja womuuhokele, nayaduwiligwe na
Mulungu.
10 Vino vonilonga mogesa nolonda
kuwanogeza wanhu? Bule, nolonda
kumnogeza Mulungu. Vino mogesa
nolonda kuwanogeza wanhu? One nigezile
kutenda ivo, niye sigambeniwe mtumigwa
wa Chilisito bule!

Paulo viyapatile utumigwa

11 Ndugu zangu nolonda muvimanye
kuwa Mbuli Inogile yoniwapetelani siyo ya
chiunhu bule, 12 na wala niye sinaihokela

kulawa kwa wanhu, wala sifundizigwe
na munhu. Yesu Chilisito mwenyewo
yoyanigubulile.
13 Mana muhulika umwaka vinikalile
nokwamhilila dini ya Chiyahudi, niwagaza
ng'hani wanhu wowamuhuwila Mulungu,
nilonda kuwananga. 14 Niwahuma
Wayahudi wayangu wa lika jangu kwa
kwamhilila dini ya Chiyahudi, niiyoha
ng'hani kuyamha mahokelo ya wasaho
zetu.
15 Mbali Mulungu kwa unovu wake kakala
yanisagule tangu lusita lwa kuvumbuka.
Kanitanga nimsang'hanile 16 viyalamule
kunigubulila Mwanage, muladi niwapetele
Mbuli yake Inogile wanhu weli siyo
Wayahudi, sihitile kumuuza munhu
yoyose, 17 wala sihitile Yelusalemu kuwauza
waja wanilongolele kuwa watumigwa.
Mbali nihita mkowa wa Alabiya, na
maabaho nibwela kaidi muna dibululu da
Damasiki.
18 Viifosile miyaka mitatu, nihita bululu
da Yelusalemu muladi nidahe kuimanya na
Petili, nikala kumwake siku longo na tano.
* 19 Simuwone mtumigwa imwenga bule,
mbali Yakobo, ndugu yake Mndewa Yesu.
20 Yano yonimwandikileni ni kweli. Mu-
lungu kovimanya kuwa silonga uvwizi!
21 Hamwande nihita mkowa wa Siliya
na Chilikiya. 22 Siku izo wahuwila wa
Yudeya wakala hawananiwona chihanga
kwa chihanga. 23 Chiwakalile wachimanya
ni chiya muhala chowachihulike, “Munhu
ija yakalile kochigaza umwaka, lelo kopeta
uhuwilo ija ija iyakalile kogeza kuidanga-
niza!” 24 Ivo wamtunhiza Mulungu kwa
ichimu changu.

2

Paulo na watumigwa wayage

1 Viifosile miyaka longo na mine, nihita
kaidi Yelusalemu hamwe na Balinaba, iviya
nimsola Tito. 2 Nihita uko kwaviya Mulungu
kanigubulila ivo. Uko viniiting'hane na
walangulizi, niwalongela usenga wa Mbuli
Inogile yoniwapetele wanhu weli siyo
Wayahudi. Nitenda ivo muladi sang'hano
yangu yoniisang'hane na ija yonigendelela
kuisang'hana, sekeiwe bule. 3 Mbali
miyangu Tito, ingawa ni Mgiliki, hashu-
lutizigwe bule kwingizigwa ulungwana,
4 ingawa kukala na wanhu wowaitendile
wahuwila wayetu, wowalondile Tito
yengizigwe ulungwana. Wanhu wano
wengila chinyele muladi kupelemba
ulegeho wetu wochili nawo kwa kuilumba
na Chilisito Yesu, muladi kuchitenda
watumwa. 5 Mbali hachiwatogolele hata
chidogo muladi ukweli wa Mbuli Inogile
usigale na mweye siku zose.
6 Mbali waja wowoneka kuwa walan-
gulizi, one kweli wakala ivo hebu siyo
ivo, kumwangu siyo chinhu. Kwaviya Mu-
lungu hatagusa kwa kulola vinhu va kunze.
Walangulizi wawo hawawile na magesa ya
kunyongezela. 7 Mbali wavimanya kuwa
Mulungu kanituma kupeta Mbuli Inogile
kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya
Petili viyatumigwe kuipeta Mbuli Inogile
kwa wanhu wengile ulungwana. 8 Kwa lud-
abwa lwa Mulungu nitendigwa kuwa mtu-
migwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana
viya Petili viyatendigwe kuwa mtumigwa
kwa Wayahudi.
9 Basi Yakobo, Petili na Yohana wawo
wowawoneke kuwa walangulizi wakulu,
wavimanya kuwa Mulungu kaning'ha
sang'hano ino, wachamhisa makono niye
na Balinaba muladi kulagusa kuwa cheye
na wawo chawamwe. Ivo chiitogolela
kuwa cheye chizahita kuwapetela wanhu
weli siyo Wayahudi na wawo wezahita
kuwapetela Wayahudi. 10 Wose wachipula
mbuli imwe muhala, chiwagese na
kuwataza ngayengaye, na niye nikala
noiyoha kuitenda mbuli iyo.

Paulo komkalikila Petili uko Antiyokiya

11 Mbali Petili viyezile bululu da
Antiyokiya, niihasanya nayo haulongozi
ha wanhu, kwaviya kakala kabananga.
12 Kwaviya wang'hali hawanakwiza wanhu
wolawa kwa Yakobo, Petili kakala koja
na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali
viwafikile kaleka kuja na wanhu weli
siyo Wayahudi kwaviya kawadumba
wanhu wowolonda kugumigwa ulungwana.
13 Mbaka Wayahudi wamwenga wailumba
na Petili muna udelenya, hata Balinaba
nayo kanogeligwa na udelenya uwo.

* 1:18 Petili kwa ulonzi wa Chigiliki ni Kefa

14 Mbali viniwonile kuwa nzila yawo hai-
hita vinogile na kweli ya Mbuli Inogile,
nimulongela Petili haulongozi ha wanhu
wose, “Weye kwa Muyahudi, mbali kokala
fana viya munhu yeli siyo Muyahudi, siyo
fana Muyahudi. Vino lelo kowasulutiza
wanhu weli siyo Wayahudi kukala fana
Wayahudi?”

Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wokomboligwa kwa uhuwilo

15 Kweli cheye cha Wayahudi kwa
kwelekigwa, na si “Wanhu weli siyo
Wayahudi wene uhasanyi”. 16 Chovimanya
kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulon-
gozi ha Mulungu kwa nzila ya kumuhuwila
Chilisito, siyo kwa kutenda viya viyolonda
Malagilizo. Cheye iviya chimuhuwila
Chilisito Yesu muladi chitogoligwe chinoga
haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya
uhuwilo yetu kwa Chilisito, na siyo kwa ku-
tenda viya viyolonda Malagilizo. Kwaviya
habule munhu yotogoligwa kuwa kanoga
haulongozi ha Mulungu kwa kutenda
viya viyolonda Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa. 17 Mbali ihawa
cheye wenyewo, kwa kulonda kutogoligwa
kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu
kwa kuilumba na Chilisito, chiwoneka
kuwa wene uhasanyi, vino mbuli ino
yolagusa kuwa Chilisito kochitaza kutenda
uhasanyi? Aka! 18 One nihazenga kaidi
chiya chibomoligwe, yolagusa kuwa niye
mbomolaji wa Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa. 19 Mana kwa
mbuli ya Malagilizo niye nidanganika,
Malagilizo yenyewo yanikoma muladi
nikale kwa ichimu cha Mulungu. Niye
nidanganika hamwe na Chilisito muna
umsalaba. 20 Sambi namgima, mbali siyo
niye kaidi, mbali Chilisito yokala mgati
yangu. Ugima uno wonilinawo na nokala
sambi kwa uhuwilo, uhuwilo wa Mulungu
yoyanilondile na kaulava ugima wake kwa
ichimu changu. 21 Silonda kulema unovu
wa Mulungu bule. Mbali one munhu
kopetigwa kuwa kanoga haulongozi ha
Mulungu kwa nzila ya Malagilizo, yolagusa
kuwa Chilisito kadanganika bule!

3

Uhuwilo na Malagilizo

1 Mweye Wagalatiya mwa wabozi!
Vino yelihi yamulogileni? Mbuli ya
kuwambigwa kwa Yesu Chilisito muna
umsalaba ilongigwa funhufunhu haulon-
gozi henu! 2 Nolonda kumanya mbuli
imwe kumwenu, vino muhokela Muhe
wa Mulungu kwa kutenda malagilizo
viyolonda hebu kwa kuhulika Mbuli
Inogile na kuihuwila? 3 Vino mweye
modahaze kuwa wabozi fanile ivo? Mweye
mwandusa yose kwa kutazigwa na Muhe
wa Mulungu, lelo molonda kukomeleza
kwa ludabwa lwenu wenyewo? 4 Vino
manhesa yose yamulawileni mweye zikala
bule? Haidahika bule! 5 Vino Mulungu
kamwing'hani Muhe wake na kutenda
mauzauza hagati yenu, kwaviya mokwama
Malagilizo hebu kwaviya mohulika Mbuli
Inogile na kuihuwila?

6 Ivo kumbukeni mbuli za Bulahimu,
“Kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu
cha uhuwilo yake Mulungu kamtogola
kanoga haulongozi hake.” 7 Ivo muvi-
manye kuwa wanhu wose womuhuwila
Mulungu, wawo niiwawo welesi wa
kweli wa Bulahimu. 8 Maandiko Yelile
yalagusa Ing'hali hainalawilila kuwa
Mulungu kezawatenda wanhu weli siyo
Wayahudi kuwa wanoga haulongozi hake
kufosela uhuwilo. Ivo Maandiko Yelile
yamgong'ondela Bulahimu Mbuli Inogile,
“Kufosela weye wanhu wa makabila yose
wezatemiligwa mate.” 9 Bulahimu kahuwila
na katemiligwa mate, ivo wanhu wose
wahuwile watemiligwa mate fana yeye.

10 Wanhu wose wohuwila kutegeleza
Malagilizo waduwiligwa na Mulungu.
Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
“Munhu yoyose hategeleza na kutenda
chila chinhu chandikigwe muna ichitabu
cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa kaduwiligwa na Mulungu!”
11 Funhufunhu Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa hayadaha kumtenda
munhu yawoneke kanoga haulongozi ha
Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile
yolonga, “Munhu yanogile haulongozi ha
Mulungu kezakala kwa uhuwilo.” 12 Mbali
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa hayategemeya uhuwilo, ila Maandiko
Yelile yolonga, “Munhu yoyose yoyofikiza
vinhu ivo vivilondeka na Malagilizo

kezakala kwa Malagilizo yayo”

13 Chilisito kachigombola kulawa kuna
ukuduwiligwa na Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa kwa kuisolela
kuduwiligwa uko kwa ichimu chetu,
kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Munhu
yoyose lukuli lwake lugong'ondigwe
muna idibiki kaduwiligwa.” 14 Mbuli zino
zitendeka muladi balaka ziya Mulungu
yoyamulaganile Bulahimu iwahulumukile
wanhu weli siyo Wayahudi kwa nzila ya
Yesu Chilisito, ivo kwa nzila ya uhuwilo
chihokele Muhe Yelile ija iyachilongele
Mulungu.

Mbasakanyo muna ya Malagilizo na Chilagano

15 Ndugu zangu, nomwing'hani simwe
kulawa muna ugima wetu wa chila zuwa,
one wanhu waidi wahaitogolela chinhu
na kwika chilagano, habule munhu yo-
daha kuhunguza hebu kongezela. 16 Lelo,
Mulungu katenda vilagano na Bulahimu
na mwelesi wake, Maandiko Yelile haya-
longa “Welesi wake” fambulo jake wanhu
wengi, mbali yolonga “Mwelesi wake,” fam-
bulo jake munhu imwe, niiyo Chilisito.
17 Chino niicho chonilonda kulonga, Mu-
lungu kamulongela Bulahimu na kafikiza.
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa yoyalawilile miyaka magana mane
na malongo matatu ifosile, muladi haidaha
kubena lagano da Mulungu, ivo kusegeza
chiya chayalongile Mulungu. 18 Kwaviya
one chitumetume cha Mulungu chohuwila
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, basi hachidaha kaidi kuhuwila chiya
chiyalongile Mulungu, mbali Mulungu kwa
ubazi wake kamwing'ha Bulahimu chi-
tumetume kwa nzila ya chiya chiyalongile.

19 Vino Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa yotenda choni?
Yekigwa muladi kulagusa ubananzi, mbaka
vondayeze ija mwelesi wa Bulahimu
yoyeng'higwe yoyalongeligwe viya na
Mulungu. Malagilizo yagaligwa kwa nzila
ya wasenga wa kuulanga kwa mkono wa
mulamuzi. 20 Kweli mulamuzi halondigwa
one mbuli yenyewo yomsonhela munhu
imwe, ila Mulungu ni imwe.

Lungilo da Malagilizo

21 Vino Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa hayaitogolela na
chiyalongile Mulungu? Siivo hata
chidogo! Kwaviya one yalavigwe Malagilizo
yoyodaha kuweng'ha wanhu ugima,
basi chahadahile kutendigwa chinoga
haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya
Malagilizo. 22 Mbali Maandiko Yelile
yolonga kuwa isi yose yolangulizigwa
na uhasanyi, na ivo wene kuhuwila
weng'higwe chiya chiyalongile Mulungu
kwa kumuhuwila Yesu Chilisito.

23 Mbali lung'hali kwiza lusita lwa
uhuwilo, Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa yachitenda chiwe
wafungwa, chogozela mbaka uhuwilo ino
vondaigubuligwe. 24 Ivo Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa yachilela
mbaka viyezile Chilisito, muladi kwa nzila
ya uhuwilo chipetigwe chinoga haulongozi
ha Mulungu. 25 Mbali kwaviya uhuwilo ija
imala kufika, cheye hachilangulizigwa kaidi
na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa.

26 Kwa nzila ya uhuwilo mweye wose
muwa wana wa Mulungu kwa kuilumba na
Chilisito Yesu. 27 Kwaviya mweye muba-
tizigwa kwa kwiilumba na Chilisito, na lelo
mumuyawala Chilisito. 28 Ivo habule kaidi
mbasakanyo kwa Wayahudi na Wanhu weli
siyo Wayahudi, hagati ya watumwa na
wanhu wailegehe, hagati ya mulume na
muke. Mweye mose ni chinhu chimwe kwa
kuilumba na Chilisito Yesu. 29 One mweye
mwa wanhu wa Chilisito, basi mwa welesi
wa Bulahimu na mwizahokela chiya chiya-
longile Mulungu.

4

1 Lelo nolonga vino, one muhazi
yahawa yang'hali mwana mdodo, hawa
mbasakanyo na mtumwa ingawa vinhu
vose vake. 2 Chipindi icho chose
kolangulizigwa na wanhu womulela na
wanhu womulola goya mbaka chihafika
chipindi chikigwe na tati yake. 3 Iviya
na cheye vichikalile hachinakangala
chimuhe, chikala watumwa wa vinyamkela
watawala wa isi, 4 Mbali lusita luja lwikigwe
vilufikile, Mulungu kamtuma mwanage.
Yoyelekigwe na mwanamke na kakala
kwa kulangulizigwa na Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa, 5 muladi

yawagombole wanhu wolangulizigwa na
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, muladi cheye chidahe kuwa wana
wa Mulungu.
6 Kwaviya sambi mweye mwawana, Mu-
lungu kamtuma Muhe wa mwanage muna
imyoyo yetu, Muhe yolila "Aba," fambulo
jake "Tata." 7 Ivo weye siyo mtumwa kaidi,
ila kwa mwana wa Mulungu. Na kwaviya
kwa mwana wa Mulungu, basi kwizahokela
yose Mulungu yoyawekile wanage.

Udumbo wa Paulo kwa Wagalatiya

8 Umwaka mukala hamummanyile
Mulungu, ivo mukala watumwa wa
kusang'hanila viumbe kwa kweli siyo
milungu. 9 Mbali sambi mummanya
Mulungu, hebu nilonge Mulungu kam-
manyani, lelo habali mobwela kaidi kwa
vinyamkela ngayengaye na nyondenyonde,
molonda kuwa watumwa wawo kaidi?
10 Mung'hali mokwamha siku na miyezi na
misimu na miyaka! 11 Nodumba! Sekeiwe
labuda sang'hano yose yonisang'hane kwa
ichimu chenu yaga bule.
12 Ndugu zangu nowalamba muwe fana
niye, kwaviya niye nilinga fana mweye.
Hamunitendele jojose dihile. 13 Movimanya
kuwa utamu uwo unitendile niwapete-
leni Mbuli Inogile mwanza wa mwanduso.
14 Hata ivo chipindi chiya hamunyehule
bule, wala hamunilemile kwa ichimu cha
utamu wangu, mbali munihokela fana niye
msenga wa kuulanga na munihokela fana
vomumuhokela Chilisito Yesu mwenyewo.
15 Mukala na deng'ho ng'hani! Kulawilila
choni? Nolava ukalangama kuwa siku ziya
muhadahile hata kuyang'ola meso yenu
na kuning'ha niye. 16 Vino lelo niye niwa
mwihi wenu kwaviya nimulongelani uk-
weli?
17 Wanhu wawo womgaiyani, mbali si kwa
nzila inogile. Ila wose wolonda kuwag-
ola na niye, muladi mweye muwagaiye
wawo fana viwomgaiyani mweye. 18 Kweli
siku zose vinoga kugaiya vinhu vinogile
kwa mbuli zinogile, hata one niye ni-
hawahabule. 19 Wanangu walondwa! Fana
viya mama viyowona usungu wa kuiba-
sula, na niye nowona usungu fana uwo
kwa ichimu chenu mbaka Chilisito von-
dayaumbike mgati yenu. 20 One niwile na
mweye sambi, nihapatile lwimilo lufaya
kusonhela mweye. Nina wasiwasi ng'hani
na mweye!

Simwe da Hagali na Sala

21 Leka nimuuzeni mweye wose wom-
ulonda kutawaligwa na Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa, Vino
hamuhulike Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa yolonga choni?
22 Kwaviya yandikigwa muna ichitabu cha
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa kuwa Bulahimu kakala na wana waidi
wa chilumei, imwenga kwa mwanamke
mtumwa na imwenga kwa mwanamke
yailegehe. 23 Ija mwanamke mtumwa
kapata wimo na keleka mwana fana wanhu
wamwenga viwokwelekigwa, mbali ija
mwanamke yailegehe kapata wimo na
keleka mwana kwa chiyalongile Mulungu.
24 Mbuli zino ziwa simwe, wamama wano
waidi ni simwe da malagano maidi, da
mwanduso diya doditendeke kuna ulu-
gongo lwa Sinai, muwakilishi wake ni Ha-
jili na wanage wokwelekigwa kuutumwa.
25 Hajili kawakilisha lugongo lwa Sinai uli
Alabiya na simwe da Yelusalemu ilisambi
muiisi dili mtumwa hamwe na wanage.
26 Mbali Yelusalemu yili Kuulanga iilegeha,
nayo niiyo mami yetu. 27 Yandikigwa muna
Yamaandiko Yelile,

"Deng'helela weye uli mgumba,
hulela,
landula dizi na utowe lukenze weye uli hu-
nawahi kuwona usungu wa kuiba-
sula mwana,
kwaviya wana wa ija yoyalekigwe ni wengi
kufosa wa ija yeli na mulume."

28 Lelo ndugu zangu, mweye mwawana
kwaviya Mulungu kalonga mwizakuwa
wana fana Isaka. 29 Mbali fana viya siku
ziya mwana ija yoyelekigwe fana wanhu
wamwenga viwokwelekigwa kambamanya
ija yoyelekigwe kwa udaho wa Muhe wa
Mulungu, iviya na siku zino. 30 Mbali
Yamaandiko Yelile yolongaze? Yolonga,
"Muwinge mama mtumwa na mwanage
kwaviya mwana wa mwanamke mtumwa
hezahazi hamwe na mwana wa mwanamke
yailegehe." 31 Ivo ndugu zangu cheye
siyo wana wa mwanamke mtumwa ila wa
mwanamke yailegehe.

5

Ikeni goya ulegeho wenu mwa Chilisito

1 Chilisito kaching'ha ulegeho kalonda
chiilegehe. Ivo imeni kwa kuigangamiza na
sekemtogole kaidi kuwa watumwa.
2 Tegelezeni! Niye Paulo nomulonge-
lani kuwa one muhatogola kugumigwa
ulungwana, Chilisito hezambwedelani cho-
chose. 3 Nolonga kaidi funhu funhu, chila
yotogola kugumigwa ulungwana kolon-
deka kutegeleza Malagilizo yose ya Musa.
4 One muhalolela kutendigwa munoga hau-
longozi ha Mulungu kwa nzila ya Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa,
muigola kutali na Chilisito, muleka un-
ovu wa Mulungu. 5 Mbali cheye chololela
kuwa Mulungu kezachitogola chinoga hau-
longozi hake kufosela uhuwilo. Icho niicho
chochigozela kwa hamu ng'hulu kwa lud-
abwa lwa Muhe wa Mulungu.
6 Ihawa chiilumba na Chilisito Yesu,
kugumigwa ulungwana hebu kuleka
kugumigwa ulungwana, kwabule mana,
chamana ni uhuwilo yoisang'hana us-
ang'hano kwa ulondo. 7 Ugenzi wenu
ukala unoga! Lelo yelihi yoyamkimilileni
kutegeleza ukweli? 8 Yatendile magayo
yayo siyo Mulungu yamtangileni bule.
9 Fana viwolonga, "Lusu chidogo dogongo-
mola donge jose da usage." 10 Mbali kwa
kuilumba kwetu na Mndewa, nohuwila
kuwa mweye hamwizakuwa na magesa
mbasakanyo na niye. Kaidi munhu yoyose
yonda yamvulugeni, yawe yelihi hebu
yelihi, kezatagusigwa.
11 Ndugu zangu fana nogendelela
kupeta mbuli ya kugumigwa ulungwana,
lelo habali nogendelela kudununzigwa?
One ihawile ivo, kupeta kwangu mbuli
ya msalaba wa Chilisito, sigambeigale
ching'hwaso. 12 Nolonda wanhu wawo
wowomuhanganyani wasegele kutali na
mweye, na wasopololigwe!
13 Mweye ndugu zangu mtangigwa
muladi muilegehe, mbali kuilegeha uko
sekekuwe chimu cha kutenda chinhu
chochose chomulonda, ila muisang'hanile
kwa ulondo. 14 Kwaviya Malagilizo yose
ya Musa yofikizigwa muna dilagilizo dino
dimwe, "Mulonde mkaya miyago fana
vuilonda mwenyewo." 15 Mbali ihawa
moiluma na kuigegeda fana mang'onyo,
muiteganye sekemwize kuyangamiza
wenyewo kwa wenyewo.

Ugima woulangulizigwa na Muhe wa Mulungu

16 Lelo nolonga vino, mulekeni Muhe
wa Mulungu yalangulize ugima wenu,
na mweye hamwizasondelela kaidi vinhu
vihile vili mgati yenu. 17 Kwaviya vinhu
vihile vili mgati yenu volonda yaja
yolemigwa na Muhe wa Mulungu, na
Muhe wa Mulungu kolonda yaja yolemigwa
na vinhu vihile vili mgati yenu, wano
waidi hawailumba, ivo Muhe wa Mulungu
yahalanguliza ugima wenu hamwizatenda
chinhu chochose chomulonda muhala.
18 One muhalangulizigwa na Muhe wa
Mulungu, hamutawaligwa na Malagilizo.
19 Lelo sang'hano za vinhu vihile vili mgati
yenu niizo zino. Uzinzi na uchafu na
kutawaligwa na vinhu vihile va lukuli,
20 kutambikila nyang'hiti na usawi na wihi
na ndwagi na migongo na ludoko na ugila
na kuibishila na kuisosokanya, 21 usede na
ukoligwa na umelo na mbuli zimwenga
fana izo. Niwazumeni fana voniwazumileni
ichanduso, wanhu wotenda mbuli izo
hawezauhazi Ufalume wa Mulungu.
22 Munhu yahalangulizigwa na Muhe wa
Mulungu vinhu vino vizawoneka mgati
yake, ulondo na deng'ho na tindiwalo na
kufunya umoyo na ubazi na unhu goya
na unovu na kwaminika, 23 uhole na kulin-
ganya. Mbuli fana izo zabule Malag-
ilizo. 24 Na wanhu weli wa Chilisito Yesu
wawambigwa magesa yawo yehile na vinhu
vihile vili mgati yawo. 25 Chihakala kwa
kutazigwa na Muhe wa Mulungu, nachiu-
sondelele ugenzi wake. 26 Ivo, sekechi-
igode na sekechiisovule, na sekechiiwonele
migongo.

6

Chiifunyile umoyo na kuitaza

1 Ndugu zangu muhamuwona munhu
kabananga, mweye womulangulizigwa
na Muhe wa Mulungu mzumeni munhu
iyo kwa uhole, mbali mweye wenyewo
muiteganye muladi sekemugezigwe.
2 Itazeni kwa kuipapila mbahasha, kwa
kutenda ivo motegeleza lagilizo da
Chilisito. 3 Munhu yahaiwona kuwa
ni chinhu, humbe si chinhu bule, iyo

koivwizila mwenyewo. [4] Mbali chila munhu
yaulole goya ugenzi wake mwenyewo,
uhanoga, kodaha kuigoda mgati yake bila
kulola sang'hano ya munhu imwenga.
[5] Kwaviya chila munhu kezapapa mbahasha
yake mwenyewo.

[6] Munhu yofundizigwa mbuli ya Mu-
lungu, waigolele vinhu vake vinogile na
mfundiza wake.

[7] Sekemuvwiziligwe, Mulungu hazehigwa
na munhu bule. Wanhu wezagobola chiwa-
handile. [8] Munhu yohanda kwa mbuli zihile
zili mgati yake, umo kezagobola ubananzi,
mbali munhu yohanda kwa Muhe wa Mu-
lungu, umo kezagobola ugima wa siku
zose. [9] Ivo sekechilegele kusang'hana
yanogile, kwaviya one hachizakufa moyo
lusita luhafika chizagobola. [10] Ivo chila
vochipata nyafasi nachiwatendele yanogile
wanhu wose, haswa ndugu wa uhuwilo
yetu.

Kuzumigwa kwa uhelelo na ndamsa

[11] Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu
kwa mkono wangu niye mwenyewo!
[12] Waja wowolonda kuwoneka wanoga
kwa mbuli za lukuli, wawo wowolonda
kumuwangilizani mweye mwingizigwe
ulungwana. Wotenda ivo kwa lungilo
dimwe muhala, muladi wawo wenyewo
sekewagazigwe kwa ichimu cha msalaba
wa Chilisito. [13] Kwaviya wawo wenyewo
wowagumigwe ulungwana hawayamha
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa, womulondani mweye mugumigwe
ulungwana muladi wapate kuigodela
chiya chiwatendile muna zing'huli zenu.
[14] Mbali niye sizaigodela chochose, ila kwa
msalaba wa Mndewa wetu Yesu Chilisito,
kwaviya kwa nzila ya msalaba uwo isi
yose iwambigwa kumwangu, na niye
niwambigwa kwa isi yose. [15] Kugumigwa
ulungwana hebu kuleka kugumigwa
ulungwana siyo chinhu, chilondeka ni
kuwa chiumbe cha sambi. [16] Na wanhu wose
wosondelela nzila ino muna ugima wawo,
tindiwalo na ubazi vikale nawo, hata kwa
wanhu wose wa Isilaeli wa Mulungu!

[17] Kwa kukomelezela, munhu yoyose
sekeyanigaze kaidi, nina ng'hovu muna
ulukuli lwangu kwaviya niye ni mtumwa
wa Yesu.

[18] Ndugu zangu, unovu wa Mndewa wetu
Yesu Chilisito uwe na mihe yenu. Ivo.

USENGA WA PAULO KWA WAEFESO
Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Waefeso wandikigwa habehi na lusita ulo ulo fana viwandikigwe usenga kwa Wakolosayi mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Mwandikaji koilagusa mwenyewo ni Mtumigwa Paulo muna 1:1. Wasomi wengi woitogolela kuwa Paulo kawandikila Waefeso, hata ivo ndamusila zake zamwabule fana ziya zozipatika muna ichitabu cha Wakolosayi. Kwa ichimu icho yodahika kuwa iwa na lungilo da kuwa ipwililiswa muna ibanzi ya mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna imikowa. Paulo kotambula kuwa kakala muna ichifungo viyandike usenga uno muna 3:1 na muna 4:1 na muna 6:20. Paulo kautuma usenga uno kwa Tukiko muna umwanza wake wa kudilaula bumbila da Waefeso muna 6:21-22.

Bululu da Efeso dikala bululu kulu ng'hani na dikala na boma da Waloma muna umkowa wa Asiya Ndodo. Bululu da Efeso dimanyika ng'hani kwa ichimu cha kaye ya kuisafya kwa mulungu muke wa Wagiliki yotangigwa Alitemi muna Sang'hano za Watumigwa 19:23-31. Bumbila da Efeso haichanduso dikala na ludabwa mbali hamwande dikala dihola muna ichitabu cha Lugubulo lwa Yohana 2:1-7.

Paulo kolonganya muna inusu ya ichanduso ya usenga uno viya Mulungu viyawasagule wanhu wake na kuwakombola kulawa muna uuhasanyi wawo kwa nzila ya Yesu Chilisito. Paulo kolinganiza bumbila na lukuli, lukuli ulwo una Chilisito fana viya ditwi jake na kaidi yolinganiza bumbila na zengo dino dina Chilisito fana dibwe da chandusilo. Muna inusu yekaidi ya usenga uno, Paulo kolava maelekezo viya wahuwila viwolondeka kukala.

Yeliumo

1. Paulo koilonga mwenyewo na kowalamsa Waefeso muna 1:1-2.
2. Kaidi Paulo kolonganya kuilumba kwa bumbila na Chilisito muna 1:3-3:21.
3. Maabaho kokwandika viya wahuwila viwolondeka kukala muna 4:1-6:20.
4. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kulonga kwa kulava makomelezelo yamwenga ya kufunga muna 6:21-24.

1 Niye Paulo, yonisaguligwe kwa ulondo
wa Mulungu kuwa mtumigwa wa Yesu
Chilisito.
Nomwandikilani mweye wanhu wa Mu-
lungu muli uko Efeso waminika wowailum-
bile ugima wawo na Yesu Chilisito.
2 Chomulondelani unovu wa Mulungu na
tindiwalo kwa Mulungu Tati yetu na Mn-
dewa Yesu Chilisito.

Balaka za Chimuhe za Chilisito

3 Chimwing'he hewela Mulungu na Tata
wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa
kuchilumbiliza na Chilisito kachitemela
mate na kuching'ha chila balaka ya
chimuhe kulawa kuulanga. 4 Ing'hali isi
hainalumbigwa, Mulungu kachisagula
chiwe wake muna ukuilumba na Chilisito,
muladi chiwe welile na bila ubananzi
haulongozi hake.
Kwa ichimu cha ulondo wake, 5 ivo kwan-
dusila isi hainalumbigwa, Mulungu kala-
mula kuchitenda chiwe wanage kwa nzila
ya Yesu Chilisito. Mulungu viyanogeligwe
na viyalondile. 6 Lekeni chimwing'he
nhogolwa Mulungu kwa ichimu cha ulondo
wake uli na utunhizo, uyaching'hile bule
kufosela Mwanage nyachende! 7 Kwaviya
kwa damu ya Chilisito chikomboligwa, na
uhasanyi wetu usegezigwa. Vino niivo wili
mkulu unovu wa Mulungu, 8 woyaching'hile
bila ningo!
Kwa ubala na umanyi wake wose
9 Mulungu kalonda chidimanye lungilo
jake dodifisike doyalondile kuditenda.
Kanogezigwa na kalamula kuditenda
mwa Chilisito. 10 Lungilo dino, Mulungu
vondayadifikize lusita vondaufike na
kuvikunzanya hamwe vinhu vose na chila
chinhu muna isi na kuulanga, muna
utawala wa Chilisito.
11 Mulungu katenda vinhu vose fana
viyalondile na kulamula, Mulungu
kachisagula cheye chiwe wanhu wake
mwenyewo kwa kuilumba na Chilisito
kwa ichimu cha lungilo jake mwenyewo,
katenda viyalamule kulawa mwanduso.
12 Mulungu katenda vino muladi cheye
chikalile wa mwanduso kumuhuwila

Chilisito chimwing'he nhogolwa Mulungu
kwa utunhizo wake.
13 Muhulika mbuli ya kweli, iwo ni
Mbuli Inogile yoiwagalileni ukombola, na
mumuhuwila Chilisito. Ivo na mweye
iviya, Mulungu kamwikani chilaguso
muna ukuilumba na Chilisito, muladi
kulagusa kuwa mweye wanhu wake.
Mulungu katenda vino kwa kumwing'hani
Muhe Yelile ija iyamulaganileni. 14 Muhe
Yelile kezachitenda chipate zamana ya
uhazi wetu yoyawekile chilagano wanhu
wake, na mbuli zino zochilagusa kuwa
Mulungu kezawakombola wanhu wake.
Ivo chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa
utunhizo wake!

Viya Paulo viyawatambikile wa Waefeso

15 Kwa ichimu chino, kusongela vinihu-
like mbuli ya uhuwilo wenu kwa Mndwewa
Yesu na ulondo wenu kwa wanhu wose wa
Mulungu, 16 sileka bule kumwing'ha hewela
Mulungu kwa ichimu chenu. Nowakum-
buka muna zinhosa zangu, 17 na nom-
pula Mulungu wa Mndewa wetu Yesu
Chilisito, Tata wa utunhizo, yamwing'heni
Muhe Yelile, yondayamtendeni muwe wa-
bala na kuwagubulilani Mulungu muladi
mummanye ng'hani. 18 Nompula Mulungu
yafungule mizoyo yenu, muladi mudi-
manye lolelo diya doyawatangileni na vi-
tumetume va utunhizo viya viyawalaganile
wanhu welile, 19 mumanye nguvu yake voili
ng'hulu ng'hani kwa ichimu chetu cheye
wochihuwile, nguvu iyo yosang'hana us-
ang'hano mgati yetu, ni sawa na lud-
abwa luja lukulu ng'hani, 20 iyaisang'hanile
viyamzilibule Chilisito na kukala hanhu ha
udaho kuulanga. 21 Uko Chilisito kekigwa
mchanya ng'hani ya tawala zose, udaho,
nguvu na falume, kotawala chila zina
diya dili na udaho doditangigwa muna
ulusita luno na muna ulusita luja luk-
wiza. 22 Mulungu kamwing'ha Yesu udaho
wa vinhu vose, na kamsagula kuwa mkulu
wa vinhu vose kwaichimu cha bumbila da
wahuwila wose. 23 Wahuwila wose ni ulo
lukuli lwa Chilisito, na kofikiza yose muna
ivinhu vose, chila hanhu

2

Kulawa ifa kuhita kuna ugima

1 Mweye iviya mukala fana mudanganika
kwaichimu cha kuleka kutegeleza na
uhasanyi wenu. 2 Lusita luja mukala
na ubananzi na uhasanyi na kuson-
delela ugenzi wihile wa isi ino mukala
mumtegeleza chinyamkela ija yeli na
utawala wa kuulanga, chinyamkela
iyo kawatawala wanhu hawamtegeleza
Mulungu. 3 Hata cheye chose chikala fana
wawo, chikala kwa kusondelela mbuli
zihile zili mgati yetu na kutenda mbuli
ziya zozinogeza ng'huli na nzewele zetu,
fana vichili chilondeka kupata ludoko lwa
Mulungu fana wawo.
4 Mbali ubazi wa Mulungu ni mkulu
ng'hani, na ulondo wake kumwetu ni
mkulu ng'hani, 5 ingawa chikala chidan-
ganike chimuhe kwa ichimu cha uhasanyi,
kachitenda chiwe wagima hamwe na
Chilisito. Kwa unovu wa Mulungu mweye
mukomboligwa. 6 Kwa kuilumba na
Chilisito Yesu, Mulungu kachizilibula
hamwe nayo, chikatawale nayo kuulanga.
7 Ivo viyalondile kulagusa kwa lusita lwa
hamwande ukulu wa unovu wake ulibule
ningo kwa ulondo uyaching'hile kwa
kuilumba na Chilisito Yesu. 8 Kwaviya
kwa unovu wa Mulungu mukomboligwa
kwa nzila ya uhuwilo. Mbuli ino
hailawa kumwenu mweye wenyewo, mbali
chitumetume cha Mulungu. 9 Wala hailawa
kwa sang'hano zenu wenyewo, ivo munhu
yoyose sekeyaigode. 10 Kwaviya cheye ni
viumbe wa Mulungu, kwa kuilumba na
Chilisito Yesu kachilumba chisang'hane
sang'hano zinogile, Mulungu kachisasalila
cheye chizitende.

Mwa Chilisito imwe

11 Ivo kumbukeni kuwa umwaka mw-
eye wanhu muli siyo Wayahudi kwa
kwelekigwa womutangigwa "Hawanagu-
migwa ulungwana" kwa waja wowoitanga
"Wogumigwe ulungwana." Wanhu wano
wakala wagumigigwe ulungwana muna
ulukuli wa chiunhu kwa makono fana
chilaguso. 12 Iviya kumbukeni, umwaka
mukala hamummanyile Chilisito, mukala
wageni muna isi ya Isilaeli, na hamukalile
na hanhu hohose muna yamalagano
yaja Mulungu yoyachilaganile. Mukala
mwabule lolelo na fana viya wanhu
hawammanyile Mulungu bule. 13 Umwaka

mukala kutali na Mulungu mbali sambi,
kwa ichimu cha kuilumba na Chilisito Yesu,
mugaligwa habehi kwa ifa ya Chilisito.
14 Kwaviya Chilisito mwenyewo kachigalila
tindiwalo kwa kuwatenda Wayahudi na
wanhu weli siyo Wayahudi wawe wamwe.
Kwa lukuli lwake fana zabihu kadibomola
wako ija yoiwabagule na kuwatenda wawe
wehi. 15 Kasegeza malagilizo ya Wayahudi
na ndagilizi zake na nzila zake, muladi
yawatende wanhu wose wawe wanhu wa
sambi na wamwe kwa kuilumba nayo,
kwa kutenda ivo kagala tindiwalo. 16 Kwa
ifa ya lukuli lwake Chilisito mumsalaba,
kagala kuilumba na kawatenda wanhu
wawe fana lukuli lumwe, na kuwabweleza
kwa Mulungu. 17 Ivo Chilisito keza na kupeta
Mbuli Inogile ya tindiwalo kumwenu
mweye muli siyo Wayahudi womukalile
kutali na Mulungu, na iviya kwa Wayahudi
wowakalile habehi na Mulungu. 18 Ivo kwa
nzila ya Chilisito, cheye wose, Wayahudi
na wanhu weli siyo Wayahudi sambi china
ulegeho wa kumuhitila Tata kwa Muhe
imwe Yelile.
19 Ivo mweye wanhu muli siyo Wayahudi
siyo wageni hebu wafosa nzila, mweye
ni wakaya hamwe na wanhu welile, na
mwa wanhu wa muna ikaye ya Mulungu.
20 Muzengigwa muna ichandusilo chikigwe
na watumigwa na walotezi, nayo Chilisito
Yesu mwenyewo iyo mhanda ya mgomba.
21 Yeye iyo mwene kudilumbiliza zengo jose
na kuditenda diwe kulu mbaka kuditenda
diwe kaye yelile ya Mulungu kwa ichimu
cha Mndewa. 22 Kwa kuilumba nayo mweye
iviya muzengigwa hamwe na wamwenga
wose muwe hanhu ha kukala Mulungu kwa
nzila ya Muhe Yelile.

3

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

1 Kwaichimu chino niye Paulo yoni-
fungigwe kwaichimu cha kumsang'hanila
Yesu Chilisito kwa ichimu chenu wanhu
muli siyo Wayahudi, notambika kwa
Mulungu. 2 Novimanya muhulika kuwa
Mulungu kwa unovu wake kaning'ha
sang'hano ino nimsang'hanileni mweye.
3 Mulungu kanigubulila lungilo jake da
sili na kanitendeza niumanye. Na niye
nimala kulonga muna usenga uno kwa
uguhi, 4 na one muhasoma mbuli zangu
mwizadaha kumanya viya voniimanya sili
yoimsonhela Chilisito. 5 Umwaka Mulungu
hawalongele wanhu sili ino, mbali sambi
Mulungu kawagubulila watumigwa wake
welile na walotezi kwa nzila ya Muhe Yelile.
6 Na sili yenyewo iyo ino, kwa nzila ya Mbuli
Inogile wanhu weli siyo Wayahudi wopata
hanhu hawo hamwe na Wayahudi muna
zibalaka za Mulungu, wawo ni viungo va
lukuli luja luja na wohokela chilagano chiya
chiya chiyatendile Mulungu kwa nzila ya
Chilisito Yesu.
7 Niye nitendigwa kuwa msang'hani wa
Mbuli Inogile kwa chitumetume cha unovu
uyaning'hile Mulungu kwa udaho wake
mkulu. 8 Niye ni mdodo kufosa wanhu wose
wa Mulungu, mbali Mulungu kaning'ha
unovu wake, muladi niwapetele wanhu
weli siyo Wayahudi utajili wa Chilisito
ulibule ningo, 9 na niwamwemwesele
wanhu wose wawone viya mpango
wa Mulungu woufisike mwa Mulungu
voufikizigwa. Mulungu muumbaji wa
vinhu vose kaifisa sili yake iyo kusongela
mwanduso wa vinhu vose 10 muladi kwa
nzila ya wahuwila wose wa Chilisito,
utawala na udaho wa kuulanga waumanye
ubala wa Mulungu yili modeli mwingi.
11 Mulungu katenda fana viyalondile siku
zose, katenda kwa nzila ya Chilisito
Yesu Mndewa wetu. 12 Kwa kuilumba na
Chilisito kwa uhuwilo chodaha kumuhitila
Mulungu bila kudumba na chovimanya
kezachihokela. 13 Nomulambani, sekemufe
moyo kwa manhesa yoniyapata kwa ichimu
chenu, yayo yanipata kwa ichimu chenu,
yayo ni utunhizo wenu.

Ulondo wa Chilisito

14 Kwa ichimu icho notumbala mavindi
haulongozi wa Tata, 15 Kulawa kumwake
kaye zose zili kuulanga na zili mwiisi zo-
hokela zina jake kweli. 16 Nompula Mulungu
muna utajili na ukulu wake, kwa utun-
hizo wake yamwing'heni ludabwa lwa kuwa
wagangamavu kufosela Muhe Yelile mgati
yenu, 17 na nomulamba Chilisito yakale
muna imyoyo yenu kwa uhuwilo. Na nom-
tambikilani muwe na mazizi na chandusilo
muna ulondo, 18 muladi mweye, hamwe na
wanhu wose wa Mulungu, muwe na udaho

wa kumanya viya ulondo wa Chilisito vi-
wenela kwa ugalamu na utali, kwa chimo
na kigidila. 19 Mumanye ulondo wa Chilisito
woufosa ilimu yose, mumemezigwe mbuli
zose za Mulungu, muwe fana Mulungu.
20 Mulungu kodaha kutenda mbuli
ng'hulu kufosa ziya zochidaha kupula hebu
kugesa kwa nguvu yake yoisang'hana us-
ang'hano mgati yetu. 21 Yeye yatunhizigwe
na wahuwila wose wa Chilisito, na Chilisito
Yesu mwenyewo muna ulusita lose, siku
zose. Ivo!

4

Kuilumba muna ulukuli lwa Chilisito

1 Ivo niye nili mfungigwa kwaichimu
cha kumsang'hanila Mndewa, nomulam-
bani ugenzi wenu uwe fana vimuhokele.
2 Siku zose muwe wanyendanyenda, wa-
hole, mufunye umoyo, na muilonde mw-
eye kwa mweye. 3 Iyoheni kwika goya
kuilumba kwenu kokugaligwa na Muhe
Yelile kwa kusondelela tindiwalo dodi-
walumbilize hamwe. 4 Kuna lukuli lumwe
lwa Chilisito na Muhe Yelile imwe, fana
viya lolelo dimtangiligwe na Mulungu vidili
dimwe. 5 Kuna Mndewa imwe na uhuwilo
umwe na ubatizo umwe. 6 Kuna Mulungu
imwe iviya niiyo Tata wa wose, yeli Mn-
dewa wa wose, kosang'hana muna iwanhu
wose, na kamgati mwa wanhu wose.
7 Na chila imwe wetu kahokela chi-
tumetume kulawana ningo iyeng'higwe na
Chilisito. 8 Fana Maandiko Yelile viyolonga,
"Viyakwelile kuchanyha ng'hani,
kasola wanhu wakalile wokwamhililigwa
hamwe naye,
kaweng'ha wanhu vitumetume."
9 Ivo mbuli ino "Kakwela kuchanyha
ng'hani" fambulo jake choni? Fambulo
jake ni kuwa, teng'hu kahumuluka mbaka
hasi ng'hani. 10 Ija yoyahumuluke mwiisi
niiyo ija yoyakwelile uchanyha ng'h'ani ku-
ulanga, muladi yamemeze isi yose. 11 Yeye
kawatenda wamwenga wawe watumigwa,
na wamwenga walotezi, na wamwenga
wapetaji wa Mbuli Inogile, wamwenga
wadimi na wafundiza. 12 Katenda ivo
muladi yapate kuwasasala wanhu wose
wa Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya
utumigwa wa Chilisito muladi kuluzenga
lukuli lwa Chilisito. 13 Mbaka cheye
chose chiifikile uhamwe wa uhuwilo na
kummanya Mwana wa Mulungu, chiwe
wanhu weli na uhuwilo ugangamale
fana viyeli Chilisito haswa. 14 Maabaho
hachizakuwa wana ving'hele chahasigwa
kuno na kuja, na kusoligwa na chila mbeho
ya mafundizo, kwa uvwizi wa wanhu na
kwa ubala wa wanhu, chihasondelela nzila
ya uvwizi. 15 Mbali chahalonga ukweli
kwa ulondo, chizakula muna zimbuli zose
na kufikila fana viya Chilisito, yeli ditwi
da wahuwila wose. 16 Kwa ulanguliza
wake viungo vose va lukuli viilumba
hamwe, na lukuli woyamhilila vinogile
kwa mige yake. Maabaho chila chiungo
chihasang'haniligwa fana viilondeka,
lukuli wose wokula na kwiizenga muna
ulondo.

Ugima wa sambi mwa Chilisito

17 Kwa zina da Mndewa, mweye
nowazuma sekemugendelele kukala fana
wanhu hawammanyile Mulungu, wawo
magesa yawo ya ubozi muhala 18 na nzewele
zawo za muna ulwiza. Wakutali na ugima
wa Mulungu, kwa ichimu cha uzezegezi
uli mgati yawo na udala wa myoyo yawo.
19 Wanhu wawo waga bila chinyala, wengila
muna ihimu na wotenda chila mbuli za
chinyala.
20 Mbali mweye hamuifundizile ivo bule
kumsonhela Chilisito! 21 Novimanya kuwa
muhulika mbuli za Yesu, mufundizigwa ku-
sonhela yeye na mufundizigwa kuwa uk-
weli ulimmwake. 22 Ivo lekeni ugenzi wenu
wa ichanduso fana kuhambula mawalo
yenu ya umwaka, yani uja unhu wenu
wa umwaka woukalile wobanangigwa kwa
malondo yake za uvwizi. 23 Myoyo yenu
na nzewele zenu volondeka viwe va sambi,
24 na molondeka mukale muna ugima wa
sambi, fana kuvala walo da sambi. Ugima
uno ulumbigwa kwa simwe da Mulungu na
woilagusa wenyewo muna ugima wa kweli,
wa unovu na kwela.
25 Ivo lekeni uvwizi, chila munhu
kolondeka kumulongela muhuwila miyage
ukweli, kwaviya cheye wose ni lukuli
lwa Chilisito. 26 One muhawa na ludoko,
sekemuleke ludoko lwenu lumtendeni
mutende uhasanyi, na sekemukale na
ludoko zuwa jose. 27 Na sekemumwing'he
nzila Mwihi. 28 Mbavi sekeyabawe

kaidi, mbali yanduse kusang'hana usang'hano unogile kwa makono yake,
muladi yapate chinhu chake na cha
kuwataza ngayengaye. [29] Ulonzi wihile
sekeuhulikike, mulonge mbuli zozifaya
kuzenza na kuwataza wamwenga, muladi
yomuyalonga yaweng'he unovu wanhu
womtegelezani. [30] Na sekemumtende Muhe
Yelile wa Mulungu yawe na manyulunyulu,
kwaviya Muhe iyo ninyo chilaguso cha
Mulungu kumwenu kuwa mweye ni
wanhu wa Mulungu, na kuwalagusa kuwa
zuwa dokwiza na yeye kezamkombolani.
[31] Segezeni kumwenu usungu na ludoko
na ng'hasiliki na gubu na maligo visegele
kumwenu, hamwe na chila wihi. [32] Mbali
muwe na moyo unogile na ubazi, chila
munhu nayamulekelele miyage fana
Mulungu viyamulekeleleni uhasanyi wenu
kwa nzila ya Chilisito.

5

Kukala muna dibung'hulo

[1] Kwaviya mweye ni wana wa Mulungu
woyawalondile, molondeka mugeze kuwa
fana yeye. [2] Ugima wenu wolondeka ulan-
gulizigwe na ulondo, fana viya Chilisito
viyachinogele cheye na kalava ugima wake
kwa ichimu chetu fana mnung'ho unogile
wa sadaka na zabihu ya kumtunhiza Mu-
lungu.

[3] Kwaviya mweye ni wanhu wa Mulungu,
lelo ugoni na mbuli zihile zozose hebu
ugila sekeuhulikike kumwenu. [4] Iviya mbuli
za chinyala na za ubozi hebu ukewezi,
yayo yose kumwenu hayafaya. Molon-
deka mumwing'he nhogolwa Mulungu.
[5] Mumanye kuwa habule muashelati hebu
munhu yotenda mbuli zihile na himu
hebu munhu yambule mwiko, kalinga fana
munhu yotambikila nyang'hiti, munhu
fana iyo hezakwingila bule muna ufalume
wa Chilisito na Mulungu.

[6] Sekemtogole kuvwiziligwa na munhu
kwa mbuli ubozi, kwaviya kwa mbuli fana
izo nhaguso ya Mulungu yomwizila chila
munhu yolema kumtegeleza. [7] Ivo seke-
muilumbe na wanhu fana wawo. [8] Kwaviya
mweye umwaka mukala muulwiza, mbali
vimuwile wanhu wa Mndewa, mwa muna
dibung'hulo. Ivo molondeka kukala fana
viya wanhu wa bung'hulo. [9] Kwaviya
bung'hulo dogala unovu na kunogeza
haulongozi ha Mulungu na ukweli.
[10] Gezeni kumanya dilihi dodimnogeza
Mndewa. [11] Sekemuwe mvava muna
zisang'hano zihile, zili muna diziza, mbali
zigubuleni. [12] Mbuli zozitendeka kwa sili ni
chinyala hata kuzitambula. [13] Mbali mbuli
ziya zozigubuligwa muna dibung'hulo,
zowoneka bwilili, [14] kwaviya chila chinhu
chilagusigwe chowoneka bwilili. Lekamana
ilongigwa,

"Lamuka weye ukukila,
zilibuka kulawa kowadanganike,
na Chilisito kezakubung'hulila."

[15] Ivo mulole ng'hani vomukala. Seke-
mukale fana wabozi, mbali mukale fana
wanhu wabala. [16] Sang'hanileni vinogile
chila nzila imwili nayo, kwaviya siku zino ni
za wihi. [17] Ivo sekemuwe wabozi, mbali mu-
manye yaja Mndewa yoyomulondani mu-
tende.

[18] Muleke kukoligwa kwaviya kwizawa-
tendeza mutende vinhu vihile bila ya
kuvimanya yondayachilawilile hamwande,
mbali mumemezigwe Muhe Yelile.
[19] Longanyeni kwa mbuli za zabuli na nyila
za chimuhe. Mwimbileni Mndewa nyila za
nhogolwa muna imyoyo yenu. [20] Siku zose
mwing'heni hewela Mulungu Tata kufosela
zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa
chila chinhu.

Walume na Wake

[21] Chila munhu yamtegeleze miyage kwa
ichimu cha kudumba kumwili nawo kwa
Chilisito.

[22] Mweye wanaake wategelezeni walume
zenu fana vimumtegeleza Mndewa.
[23] Mulume kana utawala kwa mke wake,
fana viya Chilisito viyeli mtawala wa
wose wowomuhuwila, nayo Chilisito niiyo
Mulopozi wawo, wawo niuwo lukuli lwake.
[24] Ivo wanaake wawategeleze walume zawo
muna zimbuli zose fana viya wahuwila
vowomtegeleza Chilisito.

[25] Mweye walume, wanogeleni wake
zenu fana viya Chilisito viyawalondile
wahuwila wose na kalava ugima wake kwa
ichimu chawo. [26] Katenda ivo muladi kwa
mbuli, yawalave wahuwila kwa Mulungu,
viyakomeleze kudisunha kwa mazi,
[27] muladi yaigalile mwenyewo wahuwila
weli na ukulu, wahuwila welibule chinhu
chihile hebu uvwizi hebu kuikonyakonya,

mbali wawe welile na welibule ubananzi.
[28] Ivo walume wolondeka kuwanogela
wake zawo fana ng'huli zawo wenyewo.
Munhu yomnogela mke wake koinogela
mwenyewo. [29] Habule munhu yoyose
yolwihila lukuli lwake, mbali kolulisa
na kuluyawaza, niivo Chilisito nayo
viyawatendele wahuwila wose, [30] kwaviya
cheye wose cha wanhu wa lukuli lwake.
[31] Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
"Kwa ichimu chino mulume kezamuleka
tati yake na mami yake, na kezailumba
na mke wake, nawo waidi wezakuwa
chinhu chimwe." [32] Kuna sili iifisa muna
Yamaandiko Yelile yano, niye nowona
kuwa ni mbuli ya Chilisito na wahuwila
wose. [33] Na mweye molondeka kutenda
yano, chila mulume yamnogele mke wake
fana viyoinogela mwenyewo, na chila mke
yamtegeleze mulumake.

6

Wana na tati zawo na mami zawo

[1] Mweye wana, wahulikeni tati zenu
na mami zenu kwaichimu moilumba na
Mndewa, kwaviya kutenda ivo vinoga.
[2] Maandiko Yelile yolonga, "Muwategeleze
tati zenu na mami zenu." Amuli ino niiyo
ya mwanduso yili na chilagano. [3] Chilagano
chino ni kuwa umwede na ukale siku nyingi
mwiisi.
[4] Na mweye china tata sekemuwatende
wanenu wehilwe, muwalele kwa nzila ya
Mndewa muna inzuma na mafundizo.

Watumwa na wenevale wawo

[5] Mweye watumwa, wategelezeni
wenevale wenu chilukuli, kwa kudumba na
kwa kugudemeka, kwa moyo unogile, fana
vimumtegeleza Chilisito. [6] Tendeni ivo siyo
lusita viwomulolani, muladi muwoneke
munoga kumwawo, mbali sang'haneni kwa
moyo fana viyolonda Mulungu. Kwaviya
mweye mwa watumigwa wa Chilisito.
[7] Tendeni sang'hano yenu ya utumwa
kwa deng'ho, fana viya momsang'hanila
Mndewa, siyo munhu. [8] Kumbukeni kuwa
chila munhu mwene kutenda yanogile,
yawe mtumwa hebu munhu yoyailegehe,
kezahokela bweko jake kulawa kwa
Mndewa.
[9] Na wenevale watendeleni ivo ivo
watumwa wenu, na sekemuwatende
wamdumbeni. Na muvimanye kuwa
mweye wose munayo mwenevale imwe
kuulanga, nayo kezamtagusa chila munhu
bila kubagula.

Ng'hondo ya chimuhe

[10] Amalabaho, nomulondelani muwe wa-
gangamavu muna ukuilumba na Mndewa
kwa kutazigwa na nguvu zake. [11] Soleni viya
vose va ng'hondo zoyoweng'ha Mulungu,
muladi mudahe kwima vinogile muladi
kuzihuma nzila zihile za Mwihi. [12] Kwaviya
hachiitowa na wanhu wa isi ino, mbali
choitowa na muhe wehile wowokala ku-
ulanga hamwe na watawala, na weli na
udaho na weli na ludabwa lwa isi ino ya
ziza. [13] Ivo soleni viya vose va ng'hondo za
Mulungu, muladi siku za wihi vondayeze,
mudahe kwima vinogile, na muhaitowa
mbaka kuuhelelo, mwizagendelela kuwa
wagangamavu.
[14] Ivo imeni goya, ukweli na uwe fana mk-
wiji mchigudi chenu, kutenda yoyolonda
Mulungu kuwe fana valo da kwiikimilila
muimhambaga, [15] na hamu ha kugong'onda
Mbuli Inogile ya tindiwalo iwe fana vilatu
muna imigulu yenu. [16] Siku zose uhuwilo
uwe fana ngao muna yamakono yenu,
iwadahizeni kuzima misale ija ya mwihi.
[17] Hokeleni ukombola fana pama yenu ya
zuma, na usenga wa Mulungu fana upanga
umwing'higwe na Muhe Yelile. [18] Tendeni
yano yose kwa kutosa, mpuleni Mulungu
yamtazeni. Toseni siku zose kwa ludabwa
lwa Muhe Yelile, kaleni meso bila kulegela
muhatosa kwa ichimu cha wanhu wose wa
Mulungu. [19] Iviya munitambikile niye, mu-
ladi nidahe kulonga bwilili na kuwamany-
iza wanhu sili ya Mbuli Inogile. [20] Kwaviya
niye ni msenga wa Mbuli Inogile ila vino
sambi na mchifungo. Ivo tambikeni muladi
nidahe kulonga bila ya kudumba.

Ndamsa za kuuhelelo

[21] Tukiko ndugu yetu nyachende na
msang'hani mwaminika muna usang'hano
wa Mndewa, kezamwing'hani mbuli zangu
zose muvimanye chonisang'hana. [22] Ivo
nomtuma kumwenu yamulongeleni viya
cheye wose vichigendelela na kumgumani
moyo. [23] Ndugu wose nowalondeleni
tindiwalo na ulondo na uhuwilo kulawa
kwa Mulungu Tata na kulawa kwa Mndewa
wetu Yesu Chilisito. [24] Mulungu yaweng'he
unovu wanhu wose wowomnogela Mndewa

wetu Yesu Chilisito kwa ulondo wilibule uhelelo.

USENGA WA PAULO KWA WAFILIPI
Ulongozi

Paulo kandika usenga kwa wahuwila wa Chilisito weli Filipi habehi ya mwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu lusita viyakalile muna ichifungo uko Loma fana viilagusigwa muna 1:13. Usenga wandikigwa kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko muna dibululu da Filipi. Chodaha kwiifunza chidogo kusohnela bululu da Filipi kulawa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa. Filipi dikala bululu kulu muna umkowa wa Makedoniya. Iviya dikala bumbila da ichanduso da wahuwila muna mkowa wa Makedoniya. Paulo na Sila wasonga bumbila diya na wekigwa muna ichifungo ichilo chimwe viwakalile uko Filipi fana viilagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa sula ya 16.

Yodahika Paulo kakala na malungilo yamwenga viyandike usenga uno. Kandika kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa ichimu cha chitumetume chiwachitumile viwahulike kuwa kakala muna ichifungo muna 4:10-19. Nayo iviya kawalagusa viyeli muna ichifungo na kandika wawahokele Timoseyo na Epaflodito kwa ichimu cha sang'hano yawo inogile kaidi viya wautegeleze ulangulizi wawo muna 2:19-30.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila weli Filipi muna 1:1-2.
2. Kaidi kowalongela mbuli zimwenga kusonhela viyeli na mbuli zimwenga za kulumiza ziyakalile nazo muna 1:3-2:30.
3. Maabaho kolava malagilizo yamwenga kwa ichimu cha ugima wa Chichilisito muna 3:1-4:9.
4. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa vitumetume vawo na kutuma ndamsila yake muna 4:10-23.

[1] Niye Paulo hamwe na Timoseyo, watumigwa wa Chilisito Yesu, chowandikila wanhu wose wa Mulungu uko Filipi, wowailumbile na Chilisito Yesu, haswa chowandikila walangulizi na wanhu woditaza bumbila da wahuwila wa Chilisito. [2] Nowalondelani unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo kowatambikila wahuwila wa Chilisito

[3] Chila viniwakumbuka nomwing'ha hewela Mulungu wangu. [4] Siku zose nowatambikilani mweye mose kwa Mulungu na notambika kwa deng'ho [5] kwaviya vomunitazile muna usang'hano wa kupwililisa Mbuli Inogile kwandusila zuwa da mwanduso vomuhilike mbaka diyelo. [6] Na niye chinamanya ng'hani ni kuwa Mulungu yanduse usang'hano unogile muna imizoyo yenu kezaikomeleza muna dizuwa dondayabwele Chilisito Yesu. [7] Na ivo nilondeka kuwagesani, kwaviya nowagesani ng'hani muna umoyo wangu. Mweye mose muihanganya muna unovu wa Mulungu hamwe na niye, lusita voniwa muna ichifungo hebu voniwa kunze nolagusa na noigombela Mbuli Inogile. [8] Kwaviya Mulungu niiyo mkalangama wangu kuwa nolonga ukweli viya viniwawonela hamu mweye mose muna umoyo wa ulondo wa Chilisito Yesu.

[9] Kwaviya nhosa yangu iyo ino, nompula Mulungu ulondo wenu wiiyohe ng'hani, hamwe na umanyi na ubala wose, [10] muladi mudahe kusagula chinhu chinogile ng'hani kufosa vose. Baho mwizakuwa wanhu welile na welibule ching'hwasu chochose muna dizuwa dondayabwele Chilisito. [11] Ugima wenu wizamemezigwa mbuli zinogile kwa nzila ya Yesu Chilisito, kwa kumtunhiza na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

Kukala kwa kumsang'hanila Chilisito

[12] Ndugu zangu nolonda muvimanye vinhu vovinilawilile vinhaza ng'hani kwiipwililisa Mbuli Inogile. [13] Kwa ichimu cha yayo, wakalizi wose wa kaye ya mfalume na wamwenga wose wovimanya kuwa niye namuna ichifungo kwaviya niye nomsang'hanila Chilisito. [14] Kwa ichimu cha kufungigwa kwangu, kuwatendeza ndugu wengi kuwa na uhuwilo kwa Mndewa na mbaka wokuwa magalu wa kuupwililisa usenga wa Mulungu bila ya ludumbo.

15 Wamwenga woupeta usenga wa
Chilisito kwaviya wana migongo
na wamwenga wana ndwagi, mbali
wamwenga wompeta kwaviya wolonda
kuwataza wanhu. 16 Wasang'hana ivo
kulawa muna ulondo, kwaviya wovimanya
kuwa Mulungu kaning'ha usang'hano
kwiigombela Mbuli Inogile. 17 Mbali wanhu
waja wowompeta Chilisito kwa faida yawo
wenyewo na siyo kwa moyo welile, wogesa
kuwa wezanyongezela manhesa mengi
viniwa muna ichifungo.

18 Siyo chinhu bule! Yahawa kwa
lungilo dihile hebu kwa lungilo dinogile,
mbuli za Chilisito zogong'ondigwa,
ivo nodeng'helela. Ona nizagendelela
kudeng'helela. 19 Kwaviya novimanya kuwa
kwa nhambiko zenu na nhazo yoyilawa
kwa Muhe wa Yesu Chilisito nizailegeha.
20 Chonilonda ng'hani na lolelo jangu ni
kuwa habule chinhu chonitenda chonda-
chinigume chinyala, nizakuwa galu muladi
sambi na lusita lose, nihadanganika hebu
nihawa mgima, Chilisito kotunhizigwa
muna ulukuli lwangu. 21 Kumwangu niye
kukala ni Chilisito na kudanganika ni faida.
22 Mbali fana kwa kukala chiisi, nizadaha
kusang'hana usang'hano uli na faida
ng'hani, ivo sivimanya nisagule choni.
23 Nolondeka nitende yano maidi yoilinga.
Nolonda kuleka ugima uno, na kuhita
kukala hamwe na Chilisito, mbuli inogile
ng'hani, 24 mbali kwa ichimu chenu vinoga
ng'hani one nahasigala kukala. 25 Nohuwila
kwa mbuli ino na ivo novimanya kuwa
nizagendelela kukala na mweye mose,
muladi mudahe kugendelela kudeng'helela
na kukula muna uhuwilo yenu. 26 Ivo
vondaniwe na mweye kaidi, mwizakuwa
na chimu cha kuigodela kwa chiya Chilisito
chayanitendele niye.

27 Mbali ugenzi wenu uwe fana viya vi-
ilondeka Mbuli Inogile ya Chilisito fana
viya niheza na kuwawona mweye hebu
fana siwile baho, nihulike kuwa mokwima
vinogile muna umoyo umwe na kuno mo-
gala ng'hondo kwa hamwe na kuno lungilo
dimwe kwa ichimu cha voilonda Mbuli In-
ogile. 28 Sekemuwadumbe wehi wenu, yayo
yezalagusa kuwa wawo wezanangigwa, na
mweye mwizakomboligwa kwaviya ukom-
bola wenu wolawa kwa Mulungu. 29 Kwaviya
mwing'higwa nyafasi ya kumsang'hanila
Chilisito, na siyo kwa kumuhuwila muhala,
mbali iviya kwa kugazigwa kwa chimu
chake. 30 Lelo muilumba hamwe na niye
muna kuiyoha. Kuiyoha kuno ni sawa
na kuniwona niye mbaka diyelo mohulika
viniiyoha.

2

Unyendanyenda na Ukulu wa Chilisito

1 One mogumigwa moyo kwa kwiilumba
na Chilisito, one ulondo wake wowagela
moyo, one muna mvava na Muhe Yelile
na one muna ubazi na uhole, 2 maabaho
dimemezeni deng'ho jangu kwa kuwa na
magesa yamwe, ulondo umwe, na moyo
umwe na muhe umwe. 3 Sekemutende
chinhu chochose kwa moyo wa chimasolo
wala kuigoda, mbali muinyenyende mw-
eye kwa mweye, chila munhu yamuwone
miyage kofaya kufosa yeye mwenyewo.
4 Chila imwe wenu sekeyazahile malondo
yake mhuhala mbali uzahile malondo ya
miyago. 5 Muwe na lungilo diya da umanyi
fana diya diyakalile najo Chilisito Yesu.
6 Chilisito kakala Mulungu kweli,
mbali hagesile kuwa kulinga fana Mulungu
ni chinhu cha kunanahila kwa lud-
abwa.
7 Mbali kwa kulonda yeye mwenyewo, kay-
alekelela yayo yose,
na kawa fana mtumwa.
Kelekigwa kuwa munhu,
kawoneka fana munhu.
8 Kainyendanyenda na kutegeleza mbaka
kudanganika mbaka kadanganika
mumsalaba.
9 Kwa chimu icho Mulungu kamwinula
mchanyha ng'hani na kamwing'ha
zina didifosa mazina yose. 10 Mbali
kwa zina da Yesu,
vilumbigwa vose kuulanga, muna isi na
kowadanganike,
vitumbale mavindi haulongozi wake, 11 Na
kwa utunhizo wa Mulungu Tata,
chila lulimi lwizatogola kuwa,
"Yesu Chilisito ni Mndewa!"

Bung'hulo fana nhondo

12 Ivo wambwiya zangu walondwa, siku
zose vinikalile na mweye munhegeleza,
fana vinili kutali na mweye, gendeleleni
kutegeleza. Sang'haneni sang'hano kwa

ludumbo na kugudemeka kwa ichimu
cha ukombola wenu, 13 kwaviya Mulungu
kosang'hana mgati yenu yawadahizeni
muwe na lungilo na mudahe kutegeleza
lungilo jake mwenyewo.
14 Tendeni chila chinhu bila kulongelela
wala kuihuma. 15 Mbali muwe wanhu
wanogile mulibule uhasanyi fana wana wa
Mulungu welibule ubanazi wokala muna isi
ihile na yagile. Mwizabung'huka hagati
yawo fana nhondo vizimwemwesa ulanga.
16 Muhamha mbuli yoigala ugima, nidahe
kuwona kupata chinhu cha kuigodela muna
Dizuwa dondayabwele Chilisito, kwaviya
izawoneka funhu funhu kuiyoha kwangu
na sang'hano yangu hayagile bule!
17 Fana yahawa nilavigwa sadaka hamwe
na uhuwilo wenu na kumsang'hanila Mu-
lungu. Ivo nodeng'helela ng'hani na
kuweng'hani mweye mose deng'ho ijo
jose. 18 Na mweye iviya molondeka mu-
deng'helele na kusekelela hamwe na niye.

Timoseyo na Epafuladito

19 One Mndewa Yesu yahalonda, nololela
kuwa nizadaha kumtuma Timoseyo
kumwenu sambi, ivo nodaha kugumigwa
moyo kwa mbuli zenu. 20 Nabule munhu
imwenga fana yeye yoyowasang'hanileni
kwa ulondo. 21 Wanhu wamwenga wose
wolonda mbuli zawo wenyewo, hawalonda
mbuli za Yesu Chilisito. 22 Mbali mweye
movimanya viya Timoseyo viyailaguse
kuwa kofaya, kasang'hana sang'hano na
niye, fana tati na mwanage, kasang'hana
na niye kwa ichimu cha Mbuli Inogile. 23 Ivo
nololela kumtuma Timoseyo kumwenu,
baho vondanivimanye yondayanilaw-
ilile. 24 Nomuhuwila Mndewa kuwa niye
mwenyewo nizadaha kwiza kumwenu vino
sambi.
25 Mbali niwona yolondeka nimtume
ndugu yetu Epafuladito, msang'hani
na kaugombela usenga wa Mndewa
fana niye. Iyo yomumtumile kunitaza
muuzidilwa wonili nawo. 26 Kolonda
ng'hani kumuwonani mweye wose, na
kowona usungu kwaviya muhulika kuwa
kakala mtamu. 27 Mbali kakala mtamu inula
tambalisa. Mbali Mulungu kamuwonela
ubazi, na siyo yeye muhala, mbali na niye
iviya, muladi sekeniwe na usungu ng'hani.
28 Ivo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu,
muladi vondamumuwone mudeng'helele,
na usungu wangu wizamala. 29 Muhokeleni
kwa deng'ho, fana ndugu wa Mndewa.
Wahulikeni wanhu wose walingile fana
yeye. 30 Kauhonza ugima wake habehi na
kudanganika kwa ichimu cha sang'hano ya
Chilisito, yanitaze viya mweye wenyewo
hamudaha kunitaza bule.

3

Kutogoligwa chinoga haulongozi wa Mulungu

1 Kuuhelelo, ndugu zangu deng'heleleni
muna ukuilumba na Mndewa. Si-
legela kubwelela yaja yoniyandike haja
haichanduso, kwaviya yezakongozeka
ukalizi. 2 Muiteganye na wanhu wotenda
vinhu vihile weli fana wambwa, wanhu
wowushulutiza kukanha ng'huli. 3 Mbali
cheye ni wanhu wengizigwe ulungwana
kweli, kwaviya chotambika kwa Muhe wa
Mulungu na kuigodela muna ukuilumba
na Chilisito Yesu, wala hachihuwila
chochisang'hana muna ulukuli. 4 Na
niye iviya nahadahile kuigodela vinhu
vovitendigwa muna ulukuli, mbali munhu
wowose yahaiwona kana chimu cha
kuigodela vinhu vovitendigwa muna
ulukuli, hanifosa niye bule. 5 Niye
ningizigwa ulungwana siku yenane
vinivumbuke. Niye na Muisilaeli wa
kwelekigwa kulawa kabila da Benjamini,
na Muyebulaniya wa haswa, muna
ukwamhilila yamalagilizo, niye nikala
Mfalisayo, 6 nikala noiyoha ng'hani mbaka
nidigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito.
Kwa mbuli ya kwamha ng'hani malagilizo
kwa ichimu cha kutogoligwa kunoga
haulongozi wa Mulungu, niye nikalawa
sibanange bule. 7 Mbali vinhu vino vose
vonigesa kuwa vonita, noviwona kuwa
si chinhu kwa chimu cha Chilisito. 8 Si
vinhu ivo muhala, chila chinhu nochiwona
si chinhu kwa vinhu vinogile ng'hani,
ni kummanya Chilisito Yesu Mndewa
wangu. Kwa ichimu chake nidaha kwasa
chila chinhu, na niviwona vinhu vose
kuwa unyolodo ng'hani, muladi nimpate
Chilisito, 9 na kwiilumbagiza nayo ng'hani.
Na niye sitogoligwa kuwa ninoga kwa mbuli
zonitendile, unovu uja woupatika kwa nzila
ya kwamha malagilizo. Mbali nitogoligwa
ninoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila

ya uhuwilo wa Chilisito, unovu woulawa
kwa Mulungu, nayo komtogola munhu kwa
uhuwilo. 10 Nolonda kummanya Chilisito
na kuwona ludabwa lwa uzilibuko wake,
kuihanganya muna yamanhesa na kuilinga
muna ifa yake, 11 mbali nohuwila kuwa na
niye iviya nizazilibuligwa.

Kuiyoha mbaka kuuhelelo wa kuihuma

12 Silonga kuwa niye nihuma hebu
nyenela, bule! Mbali nogendelela kuiyoha
muladi nipate gweko kwa ichimu chake
nyamhigwa na Yesu Chilisito mwenyewo.
13 Ndugu zangu, sigesa kuwa nipata gweko.
Mbali notenda chinhu chimwe muhala,
nozimiza yafosile, na noiyohela yeli
hamwande. 14 Noiyohela mbaka kuhelelo
wa kuihuma muladi nihokele gweko diya
da ugima wa siku zose, gweko ijo Mulungu
kanitanga kufosela Chilisito Yesu.

15 Cheye wose wochikangale chimuhe,
cholondeka kuwa na magesa yayo yayo.
Mbali one wamwenga wenu wahawa na
magesa yamwenga, Mulungu kezamulagu-
sani funhu funhu mbuli iyo. 16 Mbali chi-
gendelele muna inzila iyo iyo ichiisondelele
mbaka sambi.

17 Ndugu zangu nihigeni niye,
chimwing'hani simwe dinogile, ivo
wasondeleleni wawo wowosondelela
simwe jetu. 18 Nimulongelani mbuli ino
miyanza mingi, na sambi noibwelela
kwa masozi, kuna wanhu wengi wokala
fana wanhu wolema usenga wa msalaba
wa Chilisito. 19 Wezakomelezekela ku-
nangigwa, wotambikila malondo ya ng'huli
zawo fana mulungu wawo. Woitunhiza
kwa kutenda mbuli zoziguma chinyala, na
magesa yawo ya vinhu va isi ino. 20 Mbali
cheye wenyewo kaye yetu ya kuulanga, na
chogozela ng'hani Mulopozi wetu, Mndewa
Yesu Chilisito, yeze kulawa kuulanga.
21 Kezazigalusa ng'huli zetu zoziwola na
kuzitenda zilinge fana lukuli lwake lwa
utunhizo, kwa kusang'hanila ludabwa luja
loludaha kulanguliza vinhu vose.

4

Mbuli za kugela moyo

1 Ivo ndugu zangu walondwa, nina hamu
ng'hani ya kuwawona kaidi, mweye iyo
deng'ho jangu na kombelo jangu, ivo
walondwa wangu molondeka mwime chi-
gangamavu muna ukuilumba na Mndewa,

2 Nowalamba Eudiyo na Simtike wawe na
lungilo diya diya mwa Mndewa. 3 Na weye
mbwiyangu wa kuhuwiligwa, nolonda
weye uwataze wanaake wawo, kwaviya
wasang'hana hamwe na niye kupwililisa
Mbuli Inogile, hamwe na Chilememti na
waja wose wowasang'hane hamwe na niye,
mazina yayo yandikigwa muna ichitabu cha
ugima.

4 Siku zose deng'heleleni kwa kuilumba
na Mndewa. Nolonga kaidi, deng'heleleni!

5 Uhole wenu umanyike na wanhu wose.
Mndewa kahabehi kubwela. 6 Sekemugaiye
chinhu chochose, mbali kwa chila chinhu
mulambeni Mulungu kwa kumtambikila
na kumwing'ha hewela. 7 Na tindiwalo
da Mulungu difosa umanyi wose diza-
wakalizani myoyo yenu na nzewele zenu
muna ukuilumba na Chilisito Yesu.

8 Kuuhelelo ndugu zangu, geseni mbuli
zino za kweli na zinogile na za kutogoligwa
kunoga haulongozi wa Mulungu, zelile na
zozilondeka kutunhizigwa na zozinogeza
na za hishima. 9 Yamheni yaja yomui-
funzile na kuyahokela kulawa kumwangu,
mbuli zinilongile na kuzitenda. Na Mu-
lungu yoweng'ha tindiwalo wanhu wose
kezakuwa hamwe na mweye.

Hewela kwa vitumetume

10 Nodeng'helela ng'hani muna
ukuilumba na Mndewa kwa kuwona
mokumbuka kaidi kunitaza. Silonda ku-
longa kuwa munizimiza, mbali hampatile
nzila ya kulagusa kuwa monigesa. 11 Silonga
ivo bule kwaviya nolonda chinhu, kwaviya
niifunza kudeng'helela vinhu vinili navo.
12 Nivimanya kukala na vinhu vidodo na
nivimanya kukala na vinhu vingi. One
nahawa na nzala hebu naheguta, one
nihawa na vinhu vingi hebu vidodo,
niifunza kudeng'helela chila chinhu,
13 Nozidaha mbuli zose kufosela Chilisito
yoning'ha ludabwa.

14 Mbali mweye musang'hana vinogile
kuwa mvava na niye muna uzidilwa wangu.
15 Mweye Wafilipi muvimanya vinogile
kuwa vinisegele Makedoniya muna dizuwa
diya vinikalile nopeta Mbuli Inogile,
mweye muhala niiyo bumbila dimwe
da wahuwila wa Chilisito womunitazile

muna imbuli ya kulava na kuhokela.
16 Vinikalile nolonda kutazigwa kuja
Sesalonike munigalila si mwanza umwe
muhala. 17 Silonda kulonga kuwa nolonda
kuhokela chitumetume muhala, mbali
nolonda yanogile yongezeke muna ingama
yenu. 18 Nihokela vinhu vose vimuning'hile,
kaidi ni ng'hani kufosa vinivilondile. Nina
chila chinhu, kwaviya lelo Epafuladito
kamala kumgalilani chitumetume chenu.
Chitumetume chino ni fana viya nhambiko
inung'hila goya, nhambiko itogoligwa na
kumnogeza Mulungu. 19 Na kwa nzila ya
Chilisito Yesu Mulungu wangu kezafikiza
malondo yenu yose, kuinzana na wingi wa
utunhizo wake. 20 Mulungu yeli Tati yetu
yatunhizigwe siku zose! Ivo.

Ndamsa ya kuuhelelo

21 Walamseni wanhu wose wa Mulungu
womuhuwila Chilisito Yesu, ndugu weli
hamwe na niye womulamsani. 22 Wanhu
wose wa Mulungu weli hano, na haswa waja
weli muna ikaye ya mfalume wa Loma.
23 Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu
Chilisito.

USENGA WA PAULO KWA WAKOLOSAYI

Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wakolosayi wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Kandika usenga uno lusita viyakalile muna ichifungo, yodahika wandikigwa uko Loma habehi ya mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Senga kwa Wakolosayi na kwa Waefeso na kwa Filimoni, zotangigwa senga za chifungo kwaviya Paulo kazandika lusita viyakalile muna ichifungo. Kawandika usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna dibululu da Kolosayi. Paulo handuse bumbila da Kolosayi, fana viyokwandika muna 2:1, mbali kalondeka kuditaza bumbila ijo. Yodahika kuwa Epafulo kandusa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolosayi kwaviya kakala mkaya wa uko.

Paulo kayalema mafundizo ya uvwizi muna dibumbila da wahuwila wa Kolosayi. Kandika ng'hani kusonhela mbuli iyo. Yodahika kukala na bumbila da Wachilisito wa Chiyahudi wageza kuwawangiliza Wachilisito wamwenga kusondelela ndagilizi za Chiyahudi kulawa Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Paulo kokwandika kuwa Wachilisito hawalondeka chinhu chochose mbali Chilisito muladi kutogoligwa na Mulungu muna 1:15-20 na mafundizo yolawa muna yamagesa ya chiunhu ni ya chibozi muna 2:8.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Kolosayi muna 1:1-2.
2. Kaidi kokwandika kusonhela ukulu wa Chilisito haswa kuyedika mafundizo ya uvwizi yakalile uko Kolosayi muna 1:3-3:4.
3. Maabaho fana senga zimwenga nyingi za Paulo, kandika nusu ya usenga kulava malagilizo kwa ichimu cha ugima unogile wa Chichilisito muna 3:5-4:6.
4. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuwalamsa na kuwalongela wasome usenga uno kwa kulandula dizi muna yamabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna 4:7-18.

1 Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa
malondo ya Mulungu na Timoseyo ndugu
yetu.
2 Chiwandikila wanhu wa Mulungu weli
uko Kolosai weli ndugu muna uhuwilo kwa
kuilumba na Chilisito.
Mulungu Tati yetu yamwing'heni unovu
na tindiwalo.

Nhambiko na Kumwing'ha Hewela Mulungu

3 Lusita lose chomwing'ha hewela
Mulungu yeli Tata wa Mndewa wetu
Yesu Chilisito, vichiwatoselani mweye,
4 kwandusila vichihulike mbuli za uhuwilo
yenu muna Ichilisito Yesu na ulondo
umuli nawo kwa wanhu wose wa Mulungu.
5 Uhuwilo wenu na ulondo wenu vokuwa
na chandusilo muna dilolelo domwikiligwe
kuulanga kwa Mulungu. Muhulika kuson-
hela uhuwilo uwo lusita lwa mwanduso
vimupetiligwe usenga wa kweli wa Mbuli
Inogile. 6 Mbuli Inogile viifikile kumwenu
igala yonogile na kupwililika muna isi
yose, fana voiwa kumwenu kusongela zuwa
diya vimuihulike mbuli ija na muumanya
ng'hani unovu wa Mulungu muna ikweli.
7 Muifunza unovu wa Mulungu kulawa kwa
Epafulo msang'hani miyetu mulondwa, yeli
msang'hani mwaminika wa usang'hano wa
Chilisito kwa chimu chetu. 8 Kachilongela
ulondo wenu womwing'higwe na Muhe wa
Mulungu.
9 Kwa ichimu icho kusongela siku diya
vichihulike hachilekile kutosa kwa ichimu
chenu, muladi mumemezigwe umanyi wa
malondo ya Mulungu muna ubala wose
na umanyi wa Muhe wa Mulungu woy-
aching'hile. 10 Baho mwizakala fana viy-
olonda Mndewa na kutenda yoyomnogeza
yeye chila nzila. Ugima wenu wizakuwa na
chila tunda da sang'hano inogile mwizaiy-
oha kukula muna ukummanya Mulungu.
11 Mulungu yamwig'heni ludabwa lose lwa
utunhizo wake mkulu muladi mudahe ku-
funyila umoyo chila chinhu na kugozela
bila ya kulegela. 12 Na kwa ndeng'helelo
mwing'heni hewela Tata, yoyamtendileni
mweye muwe na hanhu henu ha uhazi
uyawekile wanhu wake muna uufalume

wa bung'hulo. [13] Nayo kachikombola kulawa muna uludabwa wa ziza na kuchigala muna ufalume wa Mwanage yamulondile. [14] Mwa yeye chokomboligwa na kulekeleligwa uhasanyi wetu.

Chilisito na usang'hano wake

[15] Chilisito kowoneka kalinga kweli na Mulungu woyahoneka bule. Kakala uko ving'hali vinhu vose havinalumbigwa. [16] Kwa kufosela yeye Mulungu kaumba vinhu vose, kuulanga na mwiisi na voviwoneka na vohaviwoneka, wene ufalume, walanguliza, na wakulu, na wene ludabwa. Vose viumbigwa na Mulungu kwa ichimu chake. [17] Chlilisito kakala baho ving'hali vinhu voze havina lumbigwa, vose vogendelela kuwa uko kwa kuilumba na Chilisito. [18] Yeye ni iyo ditwi da lukuli, lukuli lwake ni wanhu wose wahuwila Chilisito, yeye iyo mwanduso wa ugima. Yeye ni mwanduso yoyazilibuke muladi yawe na hanhu ha mwanduso muna ivinhu vose. [19] Kwaviya Mulungu kalonda ulungu wake wose uwe mgati mwa Chilisito. [20] Kufosela mwanage Mulungu kavibweleza vinhu vose kuulanga na muna isi. Na Mulungu kagala tindiwalo kwa nzila ya damu ya Mwanage yoitike mumsalaba.

[21] Baho mwanduso mweye iviya mukala kutali na Mulungu na mukala wehi wake kwa magesa yenu na sang'hano zenu zihile. [22] Mbali sambi kwa ifa ya Mwanage, Mulungu kamtendani muwe wambwiya zake, muladi yamwikeni wanhu wa Mulungu welibule ching'wasu haulongozi wake, [23] molondeka mugendelele kukala muna uhuwilo wenu igangamale, fana mwikigwa muna ichandusilo na muwa wagangamavu, one hamuhindusigwe na kuleka kuihuwila Mbuli Inogile yomuihulike, yoipetigwe kwa wanhu wose weli muna isi yose. Niye Paulo iyo msang'hani wa Mbuli Inogile ya usenga uno.

Usang'hano wa Paulo muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

[24] Na sambi nodeng'helela kusohela manhesa yangu kwa ichimu chenu, kwaviya manhesa yangu hano mwiisi nomemeza yasigale muyamanhesa ya Chilisito kwa ichimu cha lukuli lwake niiwawo wahuwila wose wa Chilisito. [25] Na niye nitendigwa kuwa msang'hani wa wanhu womtambikila Mulungu kwa sang'hano ya Mulungu iyaning'hile kwa yanogile sang'hano zenu zinogile, sang'hano yenyewo ni kuitenda mbuli ya Mulungu imanyike goya. [26] Mbuli iyo niiyo sili ija yoifisigwe lusita lose kwa welesi wose, mbali sambi igubuligwa kwa wanhu wa Mulungu. [27] Mulungu kalonda kuwagubulila wanhu wake viya mvunyo wa utunhizo wake yoyaufisile kwa wanhu wa zisi zose, nawo ni Chilisito mgati yenu, mwizakuwa hamwe muna utunhizo wa Mulungu. [28] Ivo chompeta Chilisito kwa wanhu wose, chowazuma na kuwafundiza wose kwa ubala wose, muladi chidahe kumgala chila munhu kagangamala haulongozi wa Mulungu kwa kuilumba na Chilisito. [29] Kwa ichimu icho niye nosang'hana usang'hano na kuiyoha kusang'hanila ludabwa lukulu lwa Chilisito yoisang'hana usang'hano mgati yangu.

2

[1] Nolonda muvimanye vonisang'hana usang'hano ng'hani kwa ichimu chenu na kwa ichimu cha wanhu wa Laodikiya na kwa ichimu cha wanhu wose weli hawanimanyile kwa meso. [2] Notenda ivo muladi kuwaguma moyo na kulumbilizwa muna ulondo, muladi wadahe kuwa na mvunyo mkulu wa umanyi, muladi waumanye ufiso wa Mulungu, niiyo iyo Chilisito mwenyewo [3] Ngama za ubala na umanyi vifisigwa mgati yake. [4] Nomulongelani vino muladi munhu yoyose sekeyamvwizileni na mbuli za uvwizi, zoziwoneka zinoga ng'hani. [5] Kwaviya one ihawa lukuli lwangu haluli baha mbali muhe wangu wa hamwe na mweye, nodeng'helela kuwona vomukala vinogile na kwima chigangamavu muna uhuwilo mgati mwa Chilisito.

Ugima wa kweli muna ukuilumba na Chilisito

[6] Kwaviya mutogola kuwa Yesu Chilisito Mndewa wenu, gendeleleni kukala kwa kwiilumba nayo. [7] Muwe na mazizi mgati yake, muzenge ugima wenu muna ichandusilo chake, na muwe wagangamavu muna uhuwilo wenu fana viya vimufundizigwe. Na muwe na hewela ng'hani.

[8] Muiteganye munhu sekeyamwagizeni kwa uvwizi wa ubala wa chiunhu, chandusilo chake ni mafundizo ya wanhu

na ya vinyamkela watawala, na siyo kulawa
kwa Chilisito mwenyewo! 9 Kwaviya ulungu
wose wa Mulungu wa mgati ya Chilisito
muna unhu lwake, 10 na mwing'higwa
ugima woumemile muna ukuilumba nayo.
Yeye kana udaho na ulanguliza kufosa
vinyamkela wose walanguliza.
11 Kwa kuilumba na Chilisito mugu-
migwa ulungwana, si kwa ulungwana
woutendigwa kwa makono ya wanhu,
mbali kwa ulungwana woutendigwa na
Chilisito, uko kuilegeha kulawa muna unhu
wa uhasanyi. 12 Kwaviya vimubatizigwe,
muwandigwa hamwe na Chilisito, na
muna ubatizo iviya muzilibuka hamwe
na Chilisito kufosela uhuwilo yili muna
ludabwa lwa Mulungu, yoyamzilibule Yesu
kulawa kwa wowadanganike. 13 Umwaka
mukala mudanganike chimuhe kwa ichimu
cha uhasanyi wenu na unhu wenu wa
uhasanyi ukala haunasegezigwa. Mbali
sambi Mulungu kawatenda kuwa wagima
hamwe na Chilisito. Mulungu kochilekelela
uhasanyi wetu wose, 14 kasegeza uhasanyi
wowandikigwe kumwetu kuchilongeleza
hamwe na malagilizo yake yoyakalile
yochilema, kayasegeza ng'hani sekeyawe
uko kaidi, kaigongoma mumsalaba. 15 Uko
kumsalaba Chilisito kawahoka ludabwa
wawo vinyamkela walanguliza na wakulu,
kawatenda kuwa chinhu cha chinyala
haulongozi ha wanhu kwa ifa yake
mumsalaba fana mateka muna umwanza
wa uhumi wake.
16 Ivo munhu yoyose sekeyamtaguseni
kwa ichimu cha ndiya hebu ching'waji,
hebu kwa ichimu cha kwamha madugila,
ihawa dugila da kwima kwa mwezi hebu
Zuwa da Mhumulo. 17 Mbuli fana zino
ni sisila muhala da mbuli zikwiza, mbali
ukweli ni Chilisito. 18 Sekemutogole ku-
tagusigwa na munhu yoyose yoyoitenda
yeye munhu goya kwa ichimu cha mala-
guso, yoyolonga mbuli ya magoda muhala
na nhambiko kwa wasenga wa kuulanga,
munhu fana iyo kanzenzeuka kwa magesa
ya uvwizi wa chiunhu, 19 na kaigola na
Chilisito yeli ditwi da lukuli ulo wotazigwa
na kulumbilizigwa hamwe viungo na mige
yake, nawo wokula fana viyolonda Mu-
lungu.

Kudanganika na kukala hamwe na Chilisito

20 Mweye mudanganike hamwe na
Chilisito na kukomboligwa kulawa muna
ulanguliza wa vinyamkela walanguliza wa
isi. Lelo habali mweye mokala fana wanhu
wa isi ino? Vino habali mowategeleza
malagilizo fana yano, 21 “Sekemwamhe
chino na sekemulanze chiya na seke-
mudalise chiya?” 22 Vinhu vino vose
vizakomelezeka lusita vahasang'haniligwa,
yano ni mafundizo na malagilizo ya
chiunhu. 23 Kweli malagilizo yayo
yowoneka kuwa ya ubala kwa nhambiko
yomuitendele wenyewo, unyendanyenda
na kulutendela lukuli kwa ukali, mbali
haifaya chochose kukimilila mbuli zihile
za lukuli.

3

1 Muzilibuka hamwe na Chilisito, ivo
vilondeni vinhu vili kuulanga, kuja
Chilisito koyokala muna ichigoda chake
cha yenzi ubanzi wa kulume wa Mulungu.
2 Geseni vinhu vili kuulanga, si vinhu vili
muna isi. 3 Kwaviya mweye mudanganika,
na ugima wenu ufisigwa hamwe na
Chilisito mgati mwa Mulungu. 4 Ugima
wenu wa kweli ni Chilisito na yahalawilila
kaidi, mweye iviya mwizalawilila hamwe
nayo na mwizaihanganya muna utunhizo
wake.

Ugima wa sambi kwa kuilumba na Chilisito

5 Ivo mukome chila chinhu chihile
chili mgati yenu, uzinzi na unyolodo na
kumelela mate na ugila, ugila uwo sawa na
nhambiko ya nyang'hiti, 6 kwa ichimu cha
mbuli izo ludoko lwa Mulungu yowezila
wose wolema kumtegeleza. 7 Lusita
luja, mweye wenyewo mukala fana vino
vimutawaligwe na vinhu ivo va uhasanyi.
8 Mbali lelo molondeka muzileke
mbuli zino zose zozisondelela, kulihiliza
dihile kwa dihile na ludoko na wihi na
kudeta. Na sekemulonge mbuli zihile.
9 Sekemuivwizile mweye kwa mweye,
kwaviya mukome uwo unhu wenu wa
umwaka hamwe na sang'hano zake zihile
10 na muyawale unhu wa sambi. Uwo
wogendelela kutendigwa goya na Mulungu,
mulumbaji wetu viya vidili simwe jake,
muladi mumanye chihanga Mulungu.
11 Mwiihali ino habule kaidi mbasakanyo ya
Muyahudi na munhu yeli siyo Muyahudi,
yagumigwe ulungwana na hagumigwe

ulungwana, heli mkaya na nyambenyambe,
mtumwa na munhu yailegehe. Chilisito ni
chose, na kamuna zimbuli zose.
12 Mweye ni wanhu wa Mulungu, kumu-
londani na kumsagulani muwe wake yeye
mwenyewo. Ivo muwe wanhu wene moyo
wa ubazi, unhu goya, kunyendanyenda,
uhole na kufunya umoyo. 13 Muifunyile
umoyo na kuilekelela mweye kwa mweye
lusita lose munhu yahawa na mbuli ya kum-
tagusa miyage. Molondeka muilekelele
fana viya Chilisito viyamulekeleleni mw-
eye. 14 Yamwenga ya kongeza, muwe
na ulondo kwaviya ulondo wolumbiliza
chila chinhu muna ukuilumba chiganga-
mavu. 15 Tindiwalo da Chilisito dilan-
gulize muna imizoyo yenu. Mulungu
kawatanga yaweng'he ijo tindiwalo kwa
kuwa kumwenu muna ulukuli lumwe, iviya
muwe wanhu wa kulava hewela. 16 Mbuli
ya Chilisito naikale ng'hani mgati mmwenu
kwa mvunyo. Ifundizeni na kuizuma kwa
ubala wose, imbeni zabuli, na nyila, na
nyila za kuntunhiza Mulungu. Mwimbileni
Mulungu mwiimizoyo yenu kwa kulava
hewela. 17 Na chinhu chochose chomutenda
hebu kulonga, tendeni kwa zina da Mndewa
Yesu na kumwing'ha hewela Mulungu Tata
kwa nzila yake.

Kaye vilondigwa kukala muna Ugima wa Sambi

18 Mweye wanaake wahulikeni walume
zenu, kwaviya Mndewa ivo viyolonda.
19 Na mweye walume walondeni wanaake
zenu, muleke kuwakalikila.
20 Mweye wana wategelezeni tati zenu na
mami zenu kwa chila chinhu, kwaviya ivo
vomnogeza Mndewa.
21 Mweye china tata na china mama seke-
muwasovule wanenu, kwaviya wezabeneka
moyo.
22 Mweye watumwa wategelezeni
wenevale wenu wa chiisi muna zimbuli
zose, na si lusita luwomulolani muhala
kwaviya molonda kuikomba komba
kumwawo, mbali tendeni ivo kwa moyo,
kwa ichimu cha kumtosela Mndewa. 23 Chila
chomusang'hana sang'haneni kwa moyo
wose, kwa ichimu cha Mndewa na si kwa
ichimu cha munhu. 24 Kumbukeni kuwa
kezamwing'hani gweko diya doyawekile
wanhu wake. Momsang'hanila Chilisito
Mndewa mwenyewo! 25 Yotenda yehile
kezapata yombe da ubamanyi wake,
kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu
bila ubagulo.

4

1 Mweye wenevale watendeleni yanogile
na fana Mulungu viyolonda kwa watumwa
wenu, muhavimanya kuwa na mweye iviya
munayo Mwenevale wenu kuulanga.

Ndagilizi kwa wahuwila wose wa Chilisito

2 Sekemuleke kutosa, na muhatosa,
muwe meso na mumwing'he hewela
Mulungu. 3 Muchitosele cheye iviya,
muladi Mulungu yaching'he nzila inogile
ya kupeta usenga wake haumanyika wa
Chilisito. Kwa ichimu icho lekamana niye
sambi namuna ichifungo. 4 Nitambikileni
muladi nidahe kugong'onda funhu funhu
fana vonilondeka.
5 Muwe wabala muna ukukala na wanhu
weli si wahuwila wa Chilisito, sang'hanileni
vinogile lusita lumwili nawo. 6 Ulonzi wenu
uwe na unovu siku zose, udahe kunogeza,
na molondeka muvimanye kumwidika
vinogile chila munhu.

Mbuli za kukomelezela

7 Ndugu yetu mulondwa Tukiko, yeli
msang'hani mwaminika na msang'hani
miyetu muna usang'hano wa Mndewa,
kezamwing'hani mbuli zose kusonhela
niye. 8 Lekamana nomtuma kumwenu
muladi yamsangalazeni mizoyo yenu kwa
kuwalongeleni mbuli zetu. 9 Kezakwiza na
Onesimo, ndugu mulondwa yeli munhu wa
kwaminika, iyo ni munhu wa kumwenu
kezawalongelani mbuli zose za hano
hamwetu.
10 Alisitaliko yeli muna ichifungo hamwe
na niye, komulamsani, na Maliki iviya,
mwihwa wa Balinaba. Muhokela mumala
ndagilizi za kumuhokela Maliki yaheza
kumwenu. 11 Na Yosuwa, zina jake
dimwenga Yusito, iviya komulamsani.
Wano watatu wawo Wayahudi muhala
wowahuwile na kusang'hana usang'hano
hamwe na niye kwa ichimu cha Ufalume
wa Mulungu, na wanitaza ng'hani.
12 Na Epafulo yeli munhu wa kumwenu,
msang'hani wa Yesu Chilisito, komu-
lamsani, koiyoha kumtoselani muladi
mwime chigangamavu na mkangale
na muyamanye ng'hani malondo ya

Mulungu. [13] Nomulavila ukalangama kuwa
kosang'hana ng'hani kwa ichimu cha
mweye na kwa ichimu cha wawo weli
Laodikiya na kwa ichimu cha wawo weli
Hiyelapoli. [14] Na Luka yeli mganga wetu
mulondwa na Dema, womulamsani.
[15] Walamseni ndugu weli Laodikiya, na
mulamseni mwali Nimifa, na bumbila
da wahuwila woiting'hana mwiikaye
yake. [16] Muhakomeleza kusoma usenga
uno, weng'heni na wayenu bumbila da
wahuwila wa Laodikiya na wawo wasome,
na usenga woniwandikile wanhu wa
Laodikiya, wamwing'heni na mweye
musome. [17] Na mulongeleni Alikipo,
"Wilole goya sang'hano ija yowing'higwe
na Mndewa."
[18] Niye Paulo nokwandika ndamsa zino
kwa mkono wangu mwenyewo. Kum-
bukeni mizabi yangu.
Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WASESALONIKE

Ulongozi

Usenga wa mwanduso kwa Wasesalonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Yodahika kuwa ni usenga wa mwanduso wa Paulo yowandikile muna Ibibiliya na wandikigwa habehi na mwaka 51 kwandusila viyelekigigwe Yesu. Paulo viyakalile Kolimso lusita viyandike usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Sesalonike, bumbila diya doyadilaule muna umwanza wake we kaidi wa chimisiwonali muna Sang'hano za Watumigwa 17:1-10. Yolongigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikalile na Wayahudi wamwenga na Wagiliki wengi.

Paulo kapotwa kukala uko Seselonike kwa lusita lutali viyamalile kudilaula bumbila, ivo kautuma usenga uno hamwande kuwagela moyo wahuwila wa uko. Usenga wokaliza mbuli nyingi na malagilizo yamwenga yowasonhela Wachilisito viya viwalondeka kukala muna uhuwilo. Yodahika wahuwila wa bumbila da Sesalonike wakala wolonda kunogiligwa na mbuli ino. Paulo kasang'hanila kwiza kwa Chilisito lusita lwa kaidi fana chimu cha kukala na ugima uja wa kumwamhilila Mulungu muna 5:6-8.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga wake kwa ndamsa kwa bumbila na kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna isula ya 1.
2. Kaidi kofambula sang'hano yake na mbuli ziya zoyazigalile Timoseyo muna isula ya 2-3.
3. Maabaho Paulo kolava malagilizo viya Wachilisito viwolondeka kukala muna dibung'hulo mbaka Yesu vondayeze mwanza we kaidi muna 4:1-15:15.
4. Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kudilamusa bumbila na kuwalamba wamtegeleze ng'hani munhu yoyose muna dibumbila yondayasome usenga uwo muna 5:16-28.

[1] Paulo na Silowano na Timoseyo

Chojandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wa Mulungu Tata na Mndewa Yesu Chilisito.

Nowalondela unovu na tindiwalo.

Ugima na uhuwilo wa Wasesalonike

[2] Chomwing'ha hewela Mulungu siku zose nowatoseleni mweye na kuwakumbukeni siku zose. [3] Kwaviya chowakumbuka haulongozi wa Mulungu Tati yetu viya vimusang'hana kwa uhuwilo na vomuigaza na sang'hano kwa ichimu cha ulondo wenu, na kufunya umoyo kwenu kokugaligwe na lolelo mgati mwa Mndewa wetu Yesu Chilisito. [4] Ndugu zetu, chivimanya kuwa Mulungu kowalonda na kawasagula mweye. [5] Kwaviya vichiipetile Mbuli Inogile kumwenu, hachiipetile kwa mbuli muhala, mbali kwa udaho na nhazo ya Muhe Yelile na kwa kweli. Movimanya viya vichikalile hagati yenu kwa kuwataza mweye. [6] Mweye mudisondelela simwe jetu na mumuhiga Mndewa. One ihawa mugazigwa ng'hani, muuhokela usenga kwa deng'ho dodilawa kwa Muhe Yelile. [7] Ivo mweye muwa simwe kwa wahuwila wose wa Makedoniya na Akaya. [8] Kwa ichimu cha kuiyoha kwenu usenga wa Mndewa uhulikika si uko Makedoniya na Akaya muhala, mbali uhuwilo wenu kwa Mulungu wenela chila hanhu. Ivo hachilondeka kulonga chinhu chochose bule. [9] Wanhu waja walonga viya vimuchihokele lusita vichimulauleni na viya vimulekile kutambikila nyang'hiti na kumuhindukila kumtambika Mulungu, muladi kumsang'hanila Mulungu wa ugima na kweli, [10] na kumgozela Mwanage kulawa kuulanga yondayabwele kaidi. Yoyamzilibule, mwanage iyo ni Yesu yondayachikombole muna inhaguso ikwiza ya Mulungu.

2

Usang'hano wa Paulo uko Sesalonike

[1] Ndugu zetu muvimanye kuwa mwanza wetu kumwenu hauwile bule. [2] Muvimanya viya vichigazigwe na vochiligigwe kuja Filipi ching'hali hachinafika kumwenu Sesalonike. One ihawa kukala na kulema ng'hani mbali Mulungu wetu kachiguma moyo chimulongeleni Mbuli yake Inogile bila ya kudumba. [3] Mazumo yetu si ya

uvwizi hebu yelibule lungilo dihile hebu
ya kuvwiza. 4 Mbali siku zose cholonga
viya Mulungu viyolonda kwaviya yeye
kachitogola, kaching'hiliza usang'hano wa
kupeta Mbuli Inogile. Cheye hachilonda
kuwanogeza wanhu, mbali cholonda
kumnogeza Mulungu yomanya mbuli
zifisike za mizoyo yetu. 5 Mulungu ni
mkalangama wetu na muvimanya kuwa
hachisang'hanile mbuli za kuikombakomba
kwa wanhu wala hachilondile kupata
vinhu kwa ufiso. 6 Hachilondile utunhizo
kulawa kwa wanhu hebu kulawa kumwenu
hebu kulawa kwa wanhu waja wochidahile
kuwalemeya fana viya watumigwa wa
Chilisito. 7 Cheye cha watumigwa wa
Chilisito chahadahile kumgazani mweye,
mbali cheye chilagusa uhole fana viya
mama viyomulolesa mwanage. 8 Kwaviya
cheye chiwalonda mweye ng'hani, chikala
na deng'ho kuwalongela Mbuli Inogile
kulawa kwa Mulungu, mbali iviya ugima
wetu na niivo vomukalile walondwa wetu.
9 Kweli ndugu zangu kumbukeni viya
vichisang'hane sang'hano na magayo!
Chisang'hana usang'hano imisi na ichilo
muladi sekechimgaze munhu wowose,
lusita lose lwa kuwapetela Mbuli Inogile
ya Mulungu.

10 Mulungu iviya kolonga mweye mwa
wakalangama wetu, vichikalile kumwenu
mweye womuhuwila kwa kwela na unhu
goya na bila ya kulongigwa vihile. 11 Viya
vimmanyile vichimsang'hanile chila imwe
wenu fana viya tata voyomsang'hanila
mwanage mwenyewo. 12 Cheye chiwazuma
na chiwaguma moyo na kumulambani
mukale fana voimnogeza Mulungu,
yowatanga mukale nayo muna ufalume na
ukulu wake.

13 Na iviya cholondeka kumwing'ha
hewela Mulungu siku zose kwa ichimu cha
mbuli ino, vimuhulike mbuli ya Mulungu
kulawa kumwetu, hamuitogole bule fana
mbuli ya munhu, mbali fana viya kumwenu
mbuli ya Mulungu. Na mbuli ija itenda
sang'hano mgati ya mizoyo yenu mweye
muhuwila. 14 Mweye ndugu muyasondelele
mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli ya
Mulungu uko Yudeya, kwaviya mugazigwa
na wakaya wayenu fana mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito viwagazigwe na
Wayahudi, 15 wowamkomile Mndewa Yesu
na walotezi, na wachigaza cheye. Wawo
hawamnogeza Mulungu, nawo ni wehi wa
wanhu wose. 16 Mbaka wageza kuchilemesa
kuwapetela wanhu weli si Wayahudi
usenga wondauwagalile ukombola. Niivo
viwongezele peta ya uhasanyi wawo wose
wowatendile siku zose mbaka sambi. Lelo
ludoko lwa Mulungu luwahumulukila.

Paulo kolonda kuwalaula Wasesalonike kaidi

17 Ndugu, kwiileka na mweye kukala kwa
lusita muhala, na iviya kwiileka uko kukala
kwa chihanga muhala na siyo kwa moyo.
Lusita ludodo hamwande chamhiswa na
hamu ng'hulu ya kuwawona kaidi chi-
hanga kwa chihanga. 18 Chilonda kwiza
kumwenu. Niye Paulo nigeza kubwela kaidi
kumwenu kufosa mwanza umwe mbali Lu-
fyende kachikimilila. 19 Mweye mwiidumwe
niiyo lolelo jetu, deng'ho jetu na kombelo
jetu da uhumi dondachiigodele lusita Mn-
dewa Yesu vondayabwele. 20 Kweli, mweye
ni utunhizo wetu na deng'ho jetu.

3

1 Ivo hachidahile kufunya umoyo kaidi
mbali chilamula vinoga kusigala bululu
da Asene chiidumwe. 2 Chimtuma ndugu
yetu Timoseyo kumwenu msang'hani wa
Mulungu hamwe na cheye muna ukupeta
Mbuli Inogile ya Chilisito. Chimtuma
kumwenu kuwaguma ludabwa na kuwa-
gangamiza muna uhuwilo wenu, 3 muladi
hata imwe wenu sekeyabwele kuchisogo na
manhesa yano yochipata. Mweye wenyewo
muvimanya vinogile kuwa chilondeka ku-
pata magayo yayo. 4 Kwaviya lusita lwose
vichikalile hamwe na mweye, chimulon-
gelani chohita kugazigwa, fana viya vimu-
vimanyile vinogile yaja yoyachilawilile.
5 Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu.
Sidahile kugozela ng'hani na ivo nimtuma
nipate mbuli za uhuwilo wenu. Nidumba
kuwa mummanye Mwihi kezageza kuwag-
wisa mweye na kuwa usang'hano wose
wochisang'hane kumwenu waga bule.

6 Mbali Timoseyo keza sambi kulawa
kumwenu kachigalila mbuli zinogile za
uhuwilo na ulondo wenu. Na kachilongela
kuwa mochikumbuka goya lusita lwose
mulonda kuchiwona cheye fana cheye
vichilonda kuwawona mweye. 7 Ivo ndugu,

muna yamagayo na uzidilwa wochipata,
chogumigwa moyo kwa kuhulika mbuli za
uhuwilo wenu, 8 kwaviya sambi chodaha
kukala kweli kwa kuwona mokwima
chigangamavu muna ugima wenu kwa
kuilumba na Chilisito. 9 Sambi chodaha
kumwing'ha hewela Mulungu wetu kwa
ichimu chenu. Chomwing'ha hewela kwa
deng'ho dichili najo haulongozi wake kwa
ichimu chenu. 10 Chomtambikila Mulungu
imisi na ichilo kwa moyo wetu wose, muladi
yaching'he nzila ya kuwaoneni chihanga
kwa chihanga muladi chidahe kwika goya
chochose chihunguke muna uhuwilo wenu.
11 Chomtambikila Mulungu wetu yeli Tati
yetu na Mndewa wetu Yesu, yachidahize
kwiza kumwenu.

12 Mndewa yautende ulondo wenu
wongezeke na ukule, muladi muinogele
mweye kwa mweye na muwanogele
wanhu wamwenga wose, fana viya cheye
vichiwanogele mweye. 13 Niivo yili kuwa
kezawagangamiza na mwizakuwa mwabule
uhasanyi na mwelile haulongozi wa
Mulungu wetu yeli Tata lusita Mndewa
wetu Yesu vondayeze hamwe na waja wose
weli wake.

4

Ugima woumnogeza Mulungu

1 Kwa kongezela ndugu zangu chiwa-
fundiza viya vimulondeke kukala muladi
kumnogeza Mulungu na kweli viya
vimukala. Na sambi chomulambani kwa
zina da Mndewa Yesu mutende vinogile
ng'hani na ng'hani. 2 Kwaviya muyamanya
yaja yamafundizo yochiweng'hile mweye
kwa udaho wa Mndewa Yesu. 3 Kwa
yano niyayo yoolonda Mulungu, kwela
kulawa kuuleka ugoni. 4 Chila mulume
kolondeka yavimanye kululanguliza lukuli
lwake mwenyewo kwa kwela na ugoya.
5 Na si kwa kulonda yehile fana wanhu
hawammanyile Mulungu. 6 Ivo munhu
yoyose sekeyamsovule miyage wala
kumwihila muna imbuli ino. Chimulon-
gelani kweli chimala na kuwalongela kuwa
Mndewa niiyo yonda yawataguse wanhu
wose wowotenda yayo. 7 Kwaviya Mulungu
hachitangile muladi chikale muna ugoni,
mbali muna ukwela. 8 Lelo yeye yoyolema
mafundizo yano hamulema munhu bule,
mbali komulema Mulungu, yoyoweng'ha
Muhe Yelile.

9 Habule chimu cha kuwandikilani mbuli
ya ulondo kwa wahuwila wayenu, mw-
eye wenyewo mfundizigwa na Mulungu
viya viilondeka kuinogela. 10 Na mukalaga
mowatendela ivo ndugu zenu wose chila
hanhu muna iisi ya Makedoniya lelo ndugu
chowalamba musang'hane ivo kwa kuiy-
oha ng'hani. 11 Kaidi muiyohe kutindiwala
na kutenda usang'hano wenu wenyewo
na kwa makono yenu fana vichiwalag-
ilize. 12 Kwa kutenda vino mwizakuwa
na ugenzi unogile haulongozi wa wanhu
hawamuhuwila Chilisito wala hamwiza-
londa kutazigwa na munhu yoyose.

Kubwela kwa Mndewa

13 Mbali ndugu zetu cholonda muvi-
manye ukweli kusonhela wanhu wadan-
ganike, muladi sekemuwe na lugano, fana
waja welibule lolelo. 14 Cheye chohuwila
kuwa Yesu kadanganika na kazilibuka,
ivo chohuwila kuwa Mulungu kezawa-
gala hamwe na Yesu wadanganike wakalile
womuhuwila.

15 Ino yochiwalongela ni mbuli ya
Mndewa, cheye chili wagima chizakuwa
chisigala. Lusita Mndewa vondayeze kaidi
hachizawalongolela waja wamalile kudan-
ganika. 16 Kwaviya Mndewa mwenyewo
kezehumuluka kulawa kuulanga hamwe
na lukemo na dizi da Msenga wa Mulungu
imkulu na mhalati ya Mulungu nawo
wadanganike muna Ichilisito wezakuwa
wa mwanduso kuzilibuka. 17 Maabaho
cheye wondachiwe wagima lusita ulo,
chizaduganyigwa hamwe nayo muna
yamawingu kwa kwiiting'hana na Mndewa
kuulanga. Na ivo chizakala na Mndewa siku
zose. 18 Ivo mweye igeleni moyo mweye kwa
mweye kwa mbuli zino.

5

Mwiisasale kwa wizilo wa Mndewa

1 Ndugu zangu hailondeka kumwandik-
ilani mbuli za lusita na siku za vinhu
vino vondazilawilile. 2 Kwaviya mweye
wenyewo muvimanya vinogile kuwa
siku vondayabwele Mndewa izakuwa
fana mbavi viyokwiza ichilo. 3 Wanhu
vondawalonge, “Kuna tindiwalo na ugoya”
lusita ulo ubananzi wizawapata kwa
kusinhukiza fana viya mawine ya kuibasula

mwana viyompata muke yeli na wimo,
wanhu hawezadaha kuhonyokwa. [4] Mbali
mweye ndugu hamwili muna diziza bule,
na ivo siku ija haizamwitusani fana
mbavi voyokwiza. [5] Kwaviya mweye mose
mukala wana wa bung'hulo na wana wa
imisi. Cheye si wanhu wa ichilo wala
wa ziza. [6] Ivo sekechigone nhongo fana
wamwenga, mbali chikale meso na chiwe
na kulinganya. [7] Kwaviya wanhu waja
wogona nhongo, wogona ichilo na waja
wakolwa, wokolwa ichilo. [8] Mbali cheye
ni wanhu wa imisi, cholondeka chiwe
na kulinganya. Cholondeka chamhilile
uhuwilo na ulondo fana viya walo da
chihande cha zuma da kuikimilila muna
imhambaga, lolelo jetu da ukombola fana
pama da zuma da kudikimilila ditwi.
[9] Mulungu hachisagule muladi chigaye na
ludoko lwake, mbali chiupate ukombola
kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito.
[10] Kadanganika kwa ichimu chetu muladi
chikale hamwe nayo, chiwe wagima hebu
chidanganike lusita vondayabwele, [11] kwa
ivo igeleni moyo na kuitaza mweye kwa
mweye fana vimutenda sambi.

Ndagilizi ya kugotolela

[12] Lelo chowalamba ndugu zetu kuwahu-
lika waja wose wotenda usang'hano na
mweye, waja wowalanguliza na kuwafun-
dizeni kwa mbuli ya ugima kwa kuilumba
na Chilisito. [13] Weng'heni hishima ng'hulu
na kuwalonda kwa ichimu cha usang'hano
wawo womuutenda. Muwe na tindiwalo
mgati yenu.

[14] Ndugu chowalamba muwalamule
waja wokala chiubwa, wageleni moyo
wanhu wowabeneke moyo na watazeni
nyondenyonde na wafunyileni umoyo
wanhu wose. [15] Loleni munhu wowose
sekeyamulihilizile imwenga yehile kwa
yehile, ila muilungile kutenda yanogile siku
zose na kuitendela yanogile mweye kwa
mweye na kuwatendela yanogile wanhu
wose weli na mweye.

[16] Mudeng'helele siku zose. [17] Toseni
kwa Mulungu lusita lose. [18] Mwing'heni
hewela kwa chila chinhu chochilawilila
kwaviya yayo ni malondo ya Mulungu
kumwenu kwa kuilumba na Chiilisito Yesu.
[19] Sekemumkimilile sang'hano za Muhe
Yelile. [20] Sekemuuzehe usenga woulawa
kwa Mulungu. [21] Mbali muvigeze vinhu vose
na kuyamha yanogile. [22] Muyepule na chila
wihi.

[23] Mulungu mwenyewo yoching'ha
tindiwalo yamtendeni welile kwa chila
nzila, yeke moyo na muhe na lukuli bila
ching'wasu chochose vondayeze kaidi
Mndewa wetu Yesu Chilisito. [24] Yeye
yowatanga mweye kezatenda ivo, kwaviya
ni mwaminika.

[25] Ndugu chitoseleni cheye. [26] Walamseni
ndugu wose kwa chilaguso chelile cha
ulondo. [27] Nomulambani kwa udaho wa Mn-
dewa musome usenga uno kwa wahuwila
wose. [28] Nomulondelani unovu wa Mndewa
wetu Yesu Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WASESALONIKE

Ulongozi

Usenga we kaidi kwa Seselonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo viiwoneka muna 1:1. Kandika usenga uno kwa uguhi viyakomeleze 1 Sesalonike, usenga uno wandikigwa mwaka 51 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yakalile Kolimso lusita viyandikile usenga uno kwa bumbila da Sesalonike, bumbila dino kakala yadilaule muna umwanza wake wekaidi wa chimisiwonali yolagusigwa muna Sang'hano za Watumigwa muna 17:1-10. Yokwandikigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Bumbila da Sesalonike dilondeka kusang'hanila na mbuli za uhelelo na Yesu Chilisito vondayabwele mwanza wekaidi, kwaviya Paulo kandika vinhu vingi kusonhela ivo muna zisenga zake kwa Wasesalonike. Habehi ya nusu ya 2 Sesalonike wosonhela lusita lwa uhelelo. Paulo iviya kawazuma kusonhela mulungu wa uvwizi. Chila munhu kolondeka kusang'hana sang'hano muladi yapate ndiya viiwoneka muna 3:6-10.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa usenga kwa kuitambulisa yeye mwenyewo na mwanza wake muna 1:1-2.
2. Kaidi Paulo kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha bumbila da Sesalonike na kudipula kwa ichimu chawo muna 1:3-12.
3. Maabaho Paulo kolonga kusonhela lusita lwa uhelelo Muna isula ya 2.
4. Iviya Paulo kolonga kusonhela mulungu wa uvwizi na kuwalonda kusang'hana sang'hano 3:1-15.
5. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kudilamusa bumbila da wahuwila wa Chilisito 3:16-18.

[1] Niye Paulo hamwe na Silowano na Timoseyo,

Chowandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wanhu wake Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

[2] Chomulondelani unovu na tindiwalo da Mulungu Tati yetu na kwa Mndewa Yesu Chilisito.

Nhaguso vondayeze Chilisito kaidi

[3] Ndugu zetu, cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu. Vinoga cheye kutenda ivo, kwaviya uhuwilo wenu wokula ng'hani na ulondo wenu kwa chila munhu uwa mwingi. [4] Lekamana choigodela kwa ichimu chenu muna yamabumbila ya wanhu wa Mulungu womuhuwila Chilisito. Choigodela kwaviya mogendelela kufunya umoyo na kuwa na uhuwilo na kulolela kufosela manhesa yose na magayo yomuyapata.

[5] Uhelelo wa yayo yose mweye molondeka mwingile muna Ufalume wa Mulungu uwo kwa ichimu chake mweye mogazigwa. Magayo yayo yose yolagusa kuwa nhaguso ya Mulungu inoga. [6] Mulungu kezatenda vinogile, kezawalihilizila magayo waja wowowagaza mweye, [7] na kumwing'hani muhavu mweye womugaya. Na cheye iviya kezatenda mbuli iyo chipindi Mndewa vondayabwele kulawa kuulanga hamwe na wasenga wa kuulanga weli na ludabwa, [8] na kuwatagusa na wenge da moto waja wowomulema Mulungu na waja wowolema kutegeleza Mbuli Inogile ya Mndewa wetu Yesu Chilisito. [9] Nhaguso yawo izakuwa kunangigwa siku zose na kubaguligwa haulongozi wa Mulungu na udaho wa utunhizo wake. [10] Siku diya vondayeze kezahokela utunhizo kwa wanhu wake na kezahokela hishima kwa wahuwila wose. Mweye iviya mwizakuwa mwaiwawo, kwaviya muhuwila usenga uja wochimgalileni.

[11] Lekamana chogendelela kutosa kwa ichimu chenu. Chomulamba Mulungu wetu yamdahizeni kulondeka mukale fana viyamtangileni kukala. Kakomeleza chila lungilo jenu da kutenda yanogile na chila sang'hano yenu ya uhuwilo kwa ludabwa lwake. [12] Chotambika vino muladi zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito ditunhizigwe mgati yenu, na mweye ditunhizigwe kwa kwiilumba na Chilisito, kwa unovu wa Mulungu wetu na Mndewa Yesu Chilisito.

2

Munhu ija yotangigwa mwihi

1 Ndugu zangu nomulambani kwa mbuli
ya kubwela kaidi kwa Mndewa wetu
Yesu Chilisito na cheye vondachiiduganye
haulongozi wake. 2 Sekemuwe na lugano
himahima mwiimizoyo mbaka kuleka
lungilo jenu, wala sekemusinhuzigwe,
kwa muhe wala kwa mbuli, wala kwa
usenga wougesigwa kuwa wetu, fana siku
ya Mndewa ifika imala. 3 Sekemutogole
kuvwiziligwa na munhu yoyose kwa
vovose viya. Kwaviya siku diya hadiza
mbaka Ulemo Mkulu ulawilile na munhu
ija yotangigwa Mwihi, uhelelo wake ni
kunangigwa. 4 Yeye kezalema chinhu
chochose chiya wanhu chowochitanga
kuwa ni mulungu hebu chowochitambikila
na kuchika uchanyha ya vinhu vose. Yeye
kezahita mbaka kwingila muna Ikaye ya
Mulungu na kukala umo na kuitanga yeye
mwenyewo Mulungu.
5 Vino hamukumbuka kuwa vinikalile
na mweye nimulongelani yano yose?
6 Mbali lelo kuna chinhu chochimkilila
na munhu ija yotangigwa Mwihi, na
mweye muchimanya chinhu icho, ivo
munhu ija yotangigwa Mwihi kezawoneka
lusita lwake. 7 Hata ivo ludabwa lufisike
lwa ija Mwihi wosang'hana usang'hano
mbaka sambi, mbali ija yokimilila
kezagendelela mbaka vondayasegezigwe.
8 Maabaho munhu ija yotangigwa Mwihi
kezagubuliligwa, mbali Mndewa Yesu
yaheza kezamkoma kwa mhumuzi ya
mulomo wake na kumnanga kwa bung'hulo
da wizilo wake. 9 Munhu ija yotangigwa
Mwihi kezakwiza na ludabwa lwa Lufyende
na kutenda mauzauza na vilaguso na
mawewedeka ya chila uvwizi, 10 na
kusang'hanila chila mbasakanyo wa wihi
wa kuvwiza muna dibumbila da kwaga.
Wawo wezakwaga kwaviya hawauhokele na
kuulonda ukweli, muladi wakomboligwe.
11 Kwa ichimu chino Mulungu kaweka
hasi ya nguvu ya kwaga muladi wadahe
kuhuwila mbuli za uvwizi. 12 Na wanhu
wose waja hawaihuwile kweli mbali
wodeng'helela mbuli zihile, watagusigwe.

Musaguligwa kwa ukombola

13 Chilondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu, ndugu
womunogeligwa na Mndewa. Kwaviya
Mulungu kawasagula wa mwanduso
mukomboligwe kwa udaho wa Muhe
na kumtendani wanhu wa Mulungu
kwaviya mupate kukomoligwa kwa
kusafya kwa kuhuwila mbuli za kweli.
14 Mulungu kamtangileni mbuli ino, kwa
kufosela Mbuli Inogile yochiwapeteleni,
kamtangani muhokele hanhu henu muna
utunhizo wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.
15 Ivo ndugu zetu imeni chiugangamavu
na kwamha mafundizo yaja ya kweli
yochimfundizeni, muna yamapetelo yetu
na usenga wochiwandikile.
16 Chompula Mndewa wetu Yesu
Chilisito mwenyewo na Mulungu Tati yetu
kachilonda na kwa unovu wake kachigela
moyo siku zose na kuchigangamiza muna
dilolelo dinogile, 17 yawageleni moyo
na kumgangamizani, muladi lusita lose
mudahe kusang'hana na kulonga yanogile.

3

Chitambikileni

1 Kwa kongezela, ndugu chitoseleni
muladi usenga wa Mndewa ugendelele
kupwililika hima hima na kuhokiligwa kwa
hishima fana viya vidili kumwenu. 2 Iviya
chitoseleni muladi Mulungu yachikombole
na wanhu welibule unovu na wehile
kwaviya si wose wohuwila usenga uno.
3 Mbali Mndewa ni wa kwaminika yondayawatende mugangamale na kuwakaliza
na Mwihi. 4 Na Mndewa koching'ha
uhuwilo mkulu kumwenu, chomanya kweli
kuwa mosang'hana na mwizagendelela
kusang'hana yaja yochimulongeleni.
5 Nompula Mndewa yailangulize mizoyo
yenu kwa ulondo wa Mulungu na ufunya
umoyo womwing'higwe na Chilisito.

Vomulondeka kusang'hana

6 Ndugu chomulagilizani muna dizina
da Mndewa Yesu Chilisito, muiteganye
na ndugu wowokala chiubwa, na siwo
kusondelela mafundizo yochiweng'hile.
7 Mweye wenyewo muvimanya kuwa
molondeka kusondelela simwe jetu.
Cheye vichikalile na mweye hachikalile
wabwa bule. 8 Hachidile ndiya ya
munhu wowose bila kumuliha. Chiiyoha
kusang'hana usang'hano kwa uzidilwa
imisi na ichilo, muladi sekechimgaze
munhu wowose kumwenu. 9 Chitenda ivo
siyo kwaviya chabule udaho wa kulonda

kutazigwa na mweye, ila kwaviya cholonda
kumwing'hani simwe da kusondelela.
10 Kwaviya lusita luja vichikalile kumwenu
chimulagilizani mbuli ino, kuwa munhu ya-
halema kusang'hana usang'hano sekeyaje
ndiya.
11 Kwaviya chohulika kuwa kumwenu
wauko wanhu wabwa, wabule sang'hano
zawo wenyewo, mbali wosang'hanila mbuli
za wamwenga. 12 Kwa zina da Mndewa wetu
Yesu Chilisito chowalagiliza na kuwazuma
wanhu wawo wasang'hane usang'hano wa
kuitunza na kuipatila ndiya yawo wenyewo.
13 Mbali mweye ndugu, sekemulegele ku-
sang'hana yanogile. 14 One kuna munhu
yoyose hautegeleza usenga wetu wochim-
galilani. Muiteganye nayo munhu iyo
na sekemulonge nayo, muladi yawone
chinyala. 15 Mbali sekemumtendele fana
viya munhu yomwihila, mbali mzumeni
fana viya ndugu.

Mbuli za kuuhelelo

16 Mndewa wa tindiwalo mwenyewo
nayamwing'heni tindiwalo siku zose kwa
nzila zose. Mndewa yawe hamwe na mweye
mose.
17 Nokwandika vino kwa mkono wangu
mwenyewo, ndamsa kulawa kwa Paulo!
Vino ivo vovilagusa kuwa ivo vinyandika,
ivo vonikwandika.
18 Nomulondelani unovu wa Mndewa
wetu Yesu Chilisito.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA TIMOSEYO

Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wa mwanduso wodahika wandikigwa hagati ya mwaka 62 na 64 kwandusila viyelekigwe Yesu, lusita viyakalile yokwandika ukala uhelelo wa ugima wake. Paulo kamuwona Timoseyo fana mwanage hata kumtanga "mwanage" muna Wafilipi 2:22 na 1 Timoseyo 1:2 na 1:18.

Ino ni imwe ya senga nne za Paulo zoyamwandikile munhu na siyo kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga nhatu ni 2 Timoseyo na Tito na Filimoni. 1 Timoseyo imema mafundizo mengi ya nhosa ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 2:1 - 15 na nhogolwa kwa walangulizi wa bumbila da wahuwila muna 3:1-13 na mazumo kusonhela wafundiza wa uvwizi 1:3-11 na 4:1-5 na 6:2-5. Ino yolagusa viya Paulo viyakalile komfundiza Timoseyo muladi yawe mulangulizi muna yamabumbila. 1 Timoseyo iviya imema mafundizo mengi yoyodaha kuwataza walangulizi wa mabumbila yetu ya sambi.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2.
2. Kaidi komzuma Timoseyo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna 1:3-11.
3. Maabaho Paulo kogendelela kulonga viya viyolava hewela kwa ichimu cha Yesu Chilisito muna 1:12-19.
4. Iviya Paulo komulagiliza Timoseyo kusonhela nhosa na walangulizi wa mabumbila muna isula ya 2-3.
5. Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kumulagiliza Timoseyo muna isula ya 4-6.

[1] Niye Paulo, mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa ndagilizi ya Mulungu Mulopozi wetu na Chilisito Yesu yochimulolela.

[2] Nokwandikila weye Timoseyo, mwanangu kweli muna uhuwilo.

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mazumo kwa mafundizo ya uvwizi

[3] Nokulagiliza ukale uko Efeso, fana viya vinikupulile vinikalile nohita Makedoniya. Wanhu wamwenga uko wofundiza mafundizo ya uvwizi, wagomese wanhu wawo. [4] Walongele wazileke simo za uvwizi na kulonga mbuli haziliuko za ludongo lukulu lwa mawasaho, yayo yogala kuleka kuitogolela na hayazenga bule muna isang'hano ya Mulungu, yoimanyika kwa uhuwilo. [5] Lungilo da malagilizo yayo ni ulondo woulawa kuna umoyo welile, udaho wa kuvimanya kusagula kutenda yanogile hebu yehile na uhuwilo wa kweli. [6] Wanhu wamwenga wayapuwa yayo na wahindukila mbuli zilibule fambulo. [7] Wolonda kuwa wafundiza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali hawamanyile mbuli zawo zowolonga wala mbuli zowozikanhamiza.

[8] Chivimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yanoga one yahasang'haniligwa fana viilondeka. [9] Chovimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayekigwe kwa ichimu cha wanhu wowotenda yanogile mbali kwa ichimu cha wanhu wabenaji na wazelenzi na waja hawategeleza na wanhu wowolema Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na wahasanyi na wanhu weli si welile na wanhu hawamanyile nzila ya Mulungu na wanhu wowakoma tati zawo na mami zawo hebu wakomaji wowose waja. [10] Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yekigwa kwa ichimu cha wagoni na walume woyangala na walume wayawo na wowochuuza wanhu na wavwizi na woilaha chiuvwizi hebu wowotenda chochose chochiilema na mafundizo ya kweli. [11] Mafundizo yayo yopatika muna Imbuli Inogile ya Mulungu yeli na utunhizo na yotemela mate, yoning'higwe niipete.

Kumwing'ha hewela Mulungu kwa unovu wake

[12] Nomwing'ha hewela Mndewa wetu Chilisito Yesu, yoyaning'hile ludabwa kwaviya kaniwona nokwaminika na kanisagula nimsang'hanile. [13] Hata fana umwaka

nimuliga na kumgaza na kumsovula. Mbali
Mulungu kaniwonela ubazi kwaviya nikala
nabule uhuwilo na ivo sivimanyile bule
yaja yonikalile notenda. 14 Mndewa wetu
kaning'ha unovu wake mwingi na uhuwilo
na ulondo muna ukuilumba na Chilisito
Yesu. 15 Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na
kutogoligwa ng'hani, Chilisito Yesu keza
muna isi yose kuwalopola wahasanyi.
Niye ni muhasanyi kufosa wose. 16 Mbali
Mulungu kaniwonela ubazi muladi kwa
kufosela niye nili muhasanyi kufosa wose,
Chilisito Yesu yadahe kulagusa kufunya
umoyo kwake. Na vino niye nipate kuwa
simwe da wanhu wose wondawahuwile
hamwande na kupata ugima wa siku
zose. 17 Iyo ni Mfalume wa siku zose na
hadanganika na hawoneka na yeli Mulungu
yaidumwe. Yahishimigwe na yeng'higwe
ukulu siku zose. Ivo.

18 Mwanangu Timoseyo, nokwing'ha
ndagilizi ino, kusonhela mbuli zilongigwe
na walotezi wa Mulungu usenga umwaka
kusonhela weye. Sang'hanila kwa kuson-
delela mbuli izo muladi udahe kuhuma
muna ing'hondo ya wihi. 19 Yamhisa
uhuwilo wako na uwe udaho wa kusagula
kutenda yanogile. Wanhu wamwenga
hawatendile ivo bule, ivo waubananga
uhuwilo wawo. 20 Mwa iwawo waumo
Himenayo na Alekizanda, wanhu wawo
niwatagusa kwa kuwaleka waiting'hane
na ludabwa lwa Lufyende, mbuli ino
izawafundiza waleke kumuliga Mulungu.

2

Nhambiko ya bumbila da wahuwila wa Chilisito

1 Mbuli ya mwanduso, nomulambani mu-
longeleni Mulungu vinhu vomuvilonda na
tambikeni kwa Mulungu na watambik-
ileni wanhu wamwenga, na mumwing'he
hewela Mulungu kwa ichimu cha wanhu
wose. 2 Wapulileni wafalume kwa Mu-
lungu na wanhu wose weli muna ulan-
gulizi, muladi chidahe kukala kwa uhupi
na tindiwalo hamwe na kumdumba Mu-
lungu na ugenzi unogile. 3 Kutambika kwa
Mulungu fana ivo kunoga na kotogoleka
haulongozi ha Mulungu Mulopozi wetu,
4 yoyowalonda wanhu wose walopoligwe na
wadahe kuimanya kweli. 5 Kwaviya kuna
Mulungu imwe muhala, na kuna imwe
yowabenela vibiki wanhu na Mulungu.
Munhu iyo ni Chilisito Yesu. 6 Kailava
mwenyewo kuwakombola wanhu wose, ino
yolagusa kuwa kwa lusita lufaya Mulungu
kalonda kuwakombola wanhu wose, 7 na
lekamana nitumigwa niwe mtumigwa na
mfundiza wa wanhu weli siyo Wayahudi,
kugong'onda usenga wa uhuwilo na ukweli.
Silonga uvwizi, nolonga ukweli.

8 Chila hanhu homuiting'hana kutambika
nolonda walume wowotenda yanogile
haulongozi ha Mulungu wenule makono
yawo yelile kwa Mulungu bila ludoko
hebu ubishi. 9 Iviya nolonda wanaake
wasang'hanile nzewele kuyawala viwalo
vovitogoleka haulongozi wa wanhu, na
siyo kuihamba kwa kusakulila mvili
kwa madambwa wala kwa kuyawala
lulu wala zahabu wala si kwa viwalo
viguligwe hela ng'hulu. 10 Mbali kwa
kusang'hana yanogile, fana voilondeka
kwa wanaake wowolonga womdumba
Mulungu. 11 Wanaake wolondeka wakale
hupi na kutegeleza wahaifunza Mbuli ya
Mulungu. 12 Niye simulekela mwanamke
yafundize hebu yamfyate mulume, mbali
kolondeka yakale hupi. 13 Kwaviya Adamu
kakala munhu wa mwanduso kulumbigwa,
maabaho Hawa. 14 Na siyo Adamu
yavwiziligwe, mbali kakala mwanamke iyo
yavwiziligwe na kawa muhasanyi. 15 Mbali
mwanamke kezalopoligwa kwa kupata
wana, one yahakala muna uhuwilo na
ulondo na ukwela na ugezi unogile.

3

Walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito

1 Ulonzi uno wa ukweli, mulala yolan-
guliza bumbila da wahuwila yoyolola
goya mbuli za wanhu muna dibumbila da
wahuwila wa Chilisito, kolonda usang'hano
unogile. 2 Ivo mulala mulangulizi yolola
goya mbuli za wanhu muna dibumbila da
wahuwila wa Chilisito kolondeka sekeya-
longigwe vihile na yawe na muke imwe
muhala na yawe na kulinganya na yawe
munhu yotogoleka na wanhu na sekeyawe
mgila yadahe kufundiza, 3 sekeyawe
mkolwa wala mtowa wanhu, mbali yawe
munhu muhole na yolonda tindiwalo,
iviya sekeyawe munhu wa kumelela mate

hela. [4] Yadahe kuilanguliza vinogile kaye
yake na kuwafundiza wanage wamtegeleze
kwa hishima ng'hani. [5] One munhu
hadaha kuilanguliza kaye yake mwenyewo
kodahaze kulola goya bumbila da wahuwila
wa Mulungu? [6] Munhu yanduse kuhuwila
sambi, sekeyatendigwe kuwa mulangulizi
muna dibumbila da wahuwila wa Mu-
lungu, sekeyeze kumemwa magoda na
kulamuliligwa nhaguso fana viya Mwihi
viyalamuliligwe nhaguso. [7] Iviya kolondeka
yawe na nhogolwa inogile kwa wanhu
weli si wahuwila wa Mulungu, muladi
sekewakwehule na kugwa muna umtego
wa Mwihi.

Watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

[8] Iviya watazi wamwenga muna dibum-
bila da wahuwila wa Chilisito wolondeka
wawe na ugenzi unogile na sekewawe
wadelenya na sekewakolwe divai wala
sekewamelele mate hela zozipatika kwa
nzila zihile, [9] kwa moyo woukulongela
kwabule ubanazi kolondeka kwamhilila
ukweli wa uhuwilo ugubuligwe na
Mulungu. [10] Wolondeka teng'hu wagezigwe,
one wahawoneka wabule begete jojose,
wodaha kusang'hana usang'hano uwo.
[11] Iviya wanaake wolondeka wawe na ugenzi
unogile na sekewadete wanhu, iviya wawe
na myoyo ya kulinganya na waminike
muna vinhu vose. [12] Mtazi muna dibumbila
da wahuwila wa Chilisito kolondeka
yawe na muke imwe muhala na yadahe
kulanguliza kaye yake na wanage vinogile.
[13] Kwaviya watazi muna dibumbila da
wahuwila wa Chilisito wowotenda vinogile
usang'hano wawo wowatenda wanhu
wamwenga wawategeleze na wodaha kuwa
bila kudumba kwa uhuwilo wawo muna
ukuilumba na Chilisito Yesu.

Ukulu wougubuligwe

[14] Nokwandikila usenga uno, nololela
kwiza kumwako vino sambi. [15] Mbali one
nahakalama, usenga uno wokulongela
ugenzi uchilondeka chiwe nawo muna
ikaye ya Mulungu, niijo bumbila da
wahuwila wa Mulungu yeli mgima dili
mhanda ya mgomba na chandusilo
cha kweli. [16] Habule kuiuzagiza, ukulu
wougubuligwe wa nzila yetu ya kumtam-
bikila Mulungu.
Kawoneka chiunhu,
Muhe Yelile kamulagusa kuwa kanoga hau-
longozi wa Mulungu,
kawoneka na msenga wa kuulanga.
Kagong'ondigwa muna zisi zose,
kahuwiligwa muna isi yose,
kasoligwa kuulanga kwa Mulungu.

4

Wafundiza wa uvwizi

[1] Muhe Yelile kolonga funhu funhu
kuwa zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga
wezaubela uhuwilo na kuitegeleza mihe
ya uvwizi na mafundizo ya vinyamkela.
[2] Mafundizo yalingile ivo yopwililisigwa
na wanhu wadelenya, udaho wawo wa
kuvimanya kusagula kutenda yanogile
hebu yehile ubanangigwa fana viya
chinhu chilunguzigwe na moto. [3] Wanhu
wawo wowagoma wanhu kwiisola na
iviya kuja ndiya zimwenga zimwenga.
Mbali Mulungu kalumba ndiya izo muladi
zidigwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu
kwa waja wahuwile na wowoumanya
ukweli. [4] Chila chinhu chiyalumbile
Mulungu chinoga, habule chinhu cha
kulemigwa, mbali vinhu vose vihokeligwe
kwa kumwing'ha hewela Mulungu.
[5] Kwaviya Mbuli ya Mulungu na nhambiko
yochitendeza chinhu icho chisafywigwe.

Msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu

[6] One uhawalongela wahuwila wayago
ndagilizi zino, na weye kwizakuwa
msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu,
weye mwenyewo kogendelela kukula
chimuhe muna zimbuli za uhuwilo
na mafundizo ya kweli youyategeleze.
[7] Mbali weye Timoseyo zileme simo ziya
zili siyo za Mulungu, zilibule fambulo.
Ifunze kukala kwa kumnogeza Mulungu.
[8] Kuigolola golola lukuli kofaya chidogo,
mbali kukala kwa kumnogeza Mulungu
kofaya kwa chila chinhu, kwaviya ni kweli
yochilaganila ugima muna ugima wa
sambi na ugima ukwiza. [9] Ulonzi uno wa
kuhuwiligwa na kutogoligwa, wolondeka
uhokeligwe na kuhuwiligwa. [10] Cheye
choiyoha na kusang'hana sang'hano
ng'hani kwaviya chomulolela Mulungu yeli
mgima, Mulopozi wa wanhu wose haswa
waja wohuwila.

[11] Walongele malagilizo yano na mafundizo yano. [12] Sekeutogole munhu yoyose yakwehule kwaviya ung'hali mbwanga, mbali uwe simwe kwa wahuwila muna ulonzi wako muna ugenzi unogile na muna ulondo wako na muna uhuwilo na kukala ugima welile. [13] Siku zose gendelela kusoma Maandiko Yelile muumwingi na kupetela na kufundiza mbaka vondanize. [14] Sekeuleke kusang'hanila chitumetume cha chimuhe chili mgati yako, chowing'higwe kwa mbuli za walotezi wa Mulungu wa Mulungu na kwa kwikiligwa makono na lundo da walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. [15] Zigese ng'hani mbuli izo na kuzitenda muladi wanhu wose wawone funhu funhu viya viugendelela. [16] Ilole goya weye mwenyewo na mafundizo yako. Gendelela kutenda ivo, kwaviya one uhatenda ivo, kwizailopola weye mwenyewo na kuwalopola waja wokuhulika.

5

Chowolondeka kusang'hana wahuwila

[1] Sekeumbwakile mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali ulonge nayo kwa uhole fana viya tati yako, watendele wabwanga fana viya ndugu zako, [2] nawo walala wa chike walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito ulonge nawo kwa uhole fana viya mami zako, na wandele fana viya lumbu zako, bila kuwagesa vihile.

[3] Uwasang'hanile yanogile wanaake wagane welibule utazi wowose. [4] Mbali one mgane yahawa na wana hebu wazukulu, wawo wolondeka waifunze kutenda yoyomnogeza Mulungu kwa ichimu cha wanhu wawo wenyewo na kuwaliha tati zawo na mami zawo na wasaho zawo yaja yanogile yowawatendele mwanduso, kwaviya mbuli iyo yomnogeza Mulungu. [5] Mwanamke yeli mgane yahawa kweli kabule munhu wa kumtaza, komulolela Mulungu na kogendelela kutosa na kumpula Mulungu yamtaze ichilo na imisi. [6] Mbali mgane ija hadaha kuugomesa moyo wake kwa vinhu va madambwa, iyo kalinga fana kadanganika kamala, hata one kowoneka mgima. [7] Weye walongele wanhu ndagilizi zino, muladi wanhu wamwenga sekewawoneke wabananga. [8] Mbali munhu one haweka goya bule ndugu zake, chilonge wanhu wa mkaye yake mwenyewo, munhu iyo kaulema uhuwilo wake na ni mwihi ng'hani kufosa munhu ija hamuhuwila Mulungu bule.

[9] Sekeumwandike muna ichitabu cha wagane mwanamke mgane yoyose yang'hali kufikiza miyaka malongo sita, kaidi yakalile yasoligwe mwanza umwe, [10] na yawe munhu yomanyika kwa kutenda yanogile na yawalelile wanage vinogile na kuhokela wageni muna ikaye yake na yawasunhile magulu wanhu wa Mulungu na yawe kowataza wanhu wa Mulungu na yawe kowataza weli na uzidilwa na yaiyohe kutenda yanogile kwa chila chinhu.

[11] Ivo sekeuwandike wagane wali wali kwaviya one madambwa yawo ya lukuli yahongezeka na kuwa na ludabwa ng'hani kufosa kusang'hana usang'hano wa Chilisito, wezalonda kusoligwa kaidi. [12] Nawo wezawoneka wabananga kwaviya waleka chilagano chawo cha mwanduso. [13] Wagane fana wawo woifunza kuwa wabwa na kuzebwegela kaye kwa kaye. Chihile ng'hani, iviya wokwandusa kuwadeta wanhu na kuiguma muna zimbuli za wanhu wamwenga na wolonga mbuli ziya hawalondeka kuzilonga. [14] Ivo nolonda waja wagane wali wali wasoligwe na weleke wana, na kulola goya kaye zawo, muladi wanhu hawachilonda sekewapate nzila ya kuchilonga vihile. [15] Kwaviya wagane weli wali wamwenga waleka nzila ya Mulungu na kumsondelela Lufyende. [16] Mbali one muke yohuwila yahawa na ndugu wagane, iyo kolondeka yawalole goya na kuwataza muladi sekeyadilekele bumbila da wahuwila wa Chilisito sang'hano iyo, muladi bumbila da wahuwila wa Chilisito diwataze waja wagane welibule wanhu wa kuwataza.

[17] Walala wodilanguliza vinogile bumbila da wahuwila wa Chilisito wolondeka kwing'higwa vinhu vingi va kuwataza, haswa waja wotenda sang'hano ya kupetela na kufundiza. [18] Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Sekeumtatalize ng'ombe umulomo viumsang'hanila kuhuta uhemba,” na iviya “Munhu yosang'hana usang'hano kolondeka yalihigwe yombe jake.” [19] Sekeutogole kuhulika malongelezi

yomsonhela mulala yolanguliza bumbila
da wahuwila wa Chilisito one hayagaligwe
na wakalangama waidi hebu watatu.
20 Wakalikile haumwingi wanhu wose
wogendelela kutenda uhasanyi muladi
wanhu wamwenga wadumbe.

21 Nokulagiliza haulongozi wa Mulungu
na haulongozi wa Chilisito Yesu na hau-
longozi wa wasenga wa kuulanga welile,
uzamhe ndagilizi izo zose bila kubagula.
22 Weye sekeumtende munhu kuwa mulan-
gulizi himahima munhu yoyose kwa ichimu
cha kumsang'hanila Mndewa, na one uha-
tenda ivo kwizaihanganya na uhasanyi
wake. Kala bila ya wihi.

23 Kwandusila sambi sekeung'we mazi
muhala, mbali ung'we divai chidogo kwa
ichimu cha munda wako, kwaviya matamu
yokupata usenga kwa usenga.

24 Uhasanyi wa wanhu wamwenga
womanyika funhufunhu, hata wang'hali
hawanafika kuna ukulamuliligwa nhaguso,
mbali uhasanyi wa wanhu wamwenga
womanyika vondawagaligwe kuna uku-
lamuliligwa nhaguso. 25 Iviya sang'hano
zinogile zowoneka funhufunhu, na hata
ziya haziwoneka funhufunhu hazidaha
kugendelela kufisika.

6

1 Wanhu wose weli na mbahasha
ya utumwa, wolondeka wawategeleze
wenevale wawo, muladi wanhu seke-
wadilige zina da Mulungu na kuzeha
mafundizo yetu. 2 Watumwa waja weli
na wenevale womuhuwila Chilisito
sekewawazehe kwaviya wowagesa kuwa
wawo ni wahuwila wayawo muhala, mbali
wolondeka wawasang'hanile vinogile
ng'hani kwaviya wenevale wawo womweda
ng'hani kwa ichimu cha sang'hano zawo
kaidi ni wahuwila wayawo wowowalonda.

Mafundizo ya uvwizi na utajili wa kweli

Kolondeka kufundiza na kupeta mbuli
zino. 3 One munhu yoyose yahafundiza
mafundizo ya uvwizi na kozilema mbuli za
kweli za Mndewa wetu Yesu Chilisito na
mafundizo ya kukala kwa kumnogeza Mu-
lungu, 4 munhu iyo koigoda na hamanyile
mbuli yoyose, munhu yolonda kuibishila
na kugomba kwa mbuli muhala, mbuli
iyo yogala ndwagi na migongo na ma-
ligo na magesa yehile, 5 na ubishi ulibule
uhelelo, woulawa kwa wanhu nzewele zawo
zidundika na wabule kaidi ukweli. Wanhu
wawo wogesa kuwa kumsang'hanila Mu-
lungu ni nzila ya kupatila vinhu vingi.

6 Kweli kusang'hana yomnogeza Mu-
lungu na kutogola kuwa na vinhu viyeli-
navo ni mbuli za kuchitaza ng'hani. 7 Mana
cheye hachizile na chinhu chochose hano
hana isi, na hachizasegela na chinhu cho-
chose. 8 One chihawa na ndiya na vi-
walo, cholondeka kwenezwa navo. 9 Mbali
wanhu wolonda kuwa na vinhu vingi weza-
kugwa muna ukugezigwa na muna umtego
na tamaa nyingi za chibozi za kugala
kulumiza, zoziwatenda wanhu wage na
kubanangika. 10 Kwaviya kulonda ng'hani
hela ni mwanduso wa chila wihi. Wanhu
wamwenga walonda ng'hani hela waleka
uhuwilo wawo na wailumiza mizoyo yawo
wenyewo kwa usungu ng'hani.

Paulo komwing'ha ndagilizi Timoseyo

11 Mbali weye munhu wa Mulungu,
uyepule na mbuli izo zose zihile, utende
mbuli za kukutenda upetigwe kunoga
haulongozi ha Mulungu na utende
yaja yomnogeza Mulungu na uwe na
uhuwilo na ulondo na ufunye umoyo
na uwe muhole. 12 Iyohe kuyahuma
magezo muna uhuwilo, muladi upate
ugima wa siku zose woutangiligwe na
Mulungu lusita viutogole na kulonga
mwenyewo uhuwilo wako uwo haulongozi
wa wakalangama wengi. 13 Nokulagiliza
haulongozi ha Mulungu, yoyoving'ha
ugima vinhu vose, na iviya nokulagiliza
haulongozi ha Chilisito Yesu, yoyalavile
ukalangama na kulonga mwenyewo ukweli
haulongozi ha Pomtiyo Pilato, 14 uyakalize
vinogile malagilizo yano bila begete mbaka
siku ija Mndewa wetu Yesu Chilisito
vondayeze mwanza wekaidi. 15 Kwiza kwake
kwizatendeka lusita lulondeka lwikigwe na
Mulungu mkulu, yeye yaidumwe yotawala
na Mfalume wa wafalume na Mndewa
wa wandewa. 16 Yeye muhala kokala
siku zose muna dibung'hulo hadidaha
kukwenhukiligwa na munhu. Wala habule
munhu yoyose yadahile kumuwona wala
yodaha kumuwona. Kumwake yeye iwe
hishima na udaho siku zose. Ivo.

[17] Walagilize wanhu wose weli na vinhu
vingi muna isi ino ya sambi, sekewaigode
na sekewalolele vinhu vingi viya havidaha
kuloleligwa, mbali wamulolele Mulungu
yoyoching'ha vinhu vose kwa wingi mu-
ladi chivideng'helele. [18] Walagilize watende
yanogile, na watende sang'hano nyingi
zinogile na sekewawe wagila na wawe tiyali
kuwagolela wanhu wamwenga vinhu vawo.
[19] Kwa kutenda ivo kwizawataza kupata
ugima wa siku zose, fana viya munhu
viyokunzagiza vinhu vingi vondavimtaze
hamwande.

[20] Weye Timoseyo, yakalize yayo yose
yowing'higwe. Uyepule na simo zihile
na malonganyo ya chibozi, yaja wanhu
wamwenga woyalonga, “Umanyi” [21] Mana
wanhu wamwenga waigoda kuwa na
umanyi uwo wa uvwizi, na kwa kutenda
ivo wagiza uhuwilo wawo.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA TIMOSEYO

Ulongozi

Usenga wekaidi wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wekaidi wodahika wandikigwa habehi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Lusita luno kakala yafungigwe uko Loma viiyoneka muna 2Tim 1:16. Paulo na Timoseyo wakala wambwiya ng'hani na miyanza mingi kamtenda fana mwanage muna usenga wa Filipi 2:22, muna usenga wa 1Timoseyo 1:2, 1:18.

Ino ni imwe mwa senga nne za Paulo ziyawalungile wanhu badala ya wahuwila. Senga zimwenga nhatu fana viya Timoseyo wa mwanduso na Tito na Filimoni. Lusita usenga wa Timoseyo wekaidi viwandikigwe, Wachilisito wa Loma wagaya. Yodahika chino icho ichimu cha Paulo kukala kuna ichifungo na kumulongela Timoseyo yafunye umoyo magayo. Fana viili muna usenga wa Timoseyo wa mwanduso, Paulo komzuma ng'hani Timoseyo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna usenga wa 1Timmoseyo 1:16-18. Iviya komulongela Timoseyo kuwa kuulongozi kuna lusita ludala muna 3:1.

Yeliumo

1. Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2 na maabaho komguma moyo muna1:3-18.
2. Kaidi komulongela Timoseyo yafunye umoyo muna 2:1-13.
3. Maabaho komwing'ha ndagilizi muna 2:14-26.
4. Iviya komzuma kusonhela mbuli zikwiza na nzila inogile kwidika muna 3:1-4:18.
5. Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kumzuma muna Timoseyo 4:9-24.

[1] Niye Paulo mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa kunogelwa na Mulungu, kwa ichimu cha chilagano chiya cha ugima wa siku zose wili muna kuilumba na Chilisito Yesu,

[2] Nokwandikila weye Timoseyo mwanangu mulondwa,

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mbuli za hewela na mbuli za kugela moyo

[3] Nomwing'ha hewela Mulungu, inimsang'hanila kwa umoyo wounilongela nabule ubananzi, fana viya wasaho zangu viwatendile. Nomwing'ha hewela Mulungu chila vinikukumbuka muna zinhambiko zangu ichilo na imisi. [4] Nokumbuka masozi yako na nolonda ng'hani kukuwona muladi nideng'helele ng'hani. [5] Nokumbuka uhuwilo wako wa kweli, uhuwilo uyakalile nawo wau yako Loisi na mamiyake yako Eunike. Novimanya kuwa weye iviya uhuwilo uwo kunawo. [6] Kwa ichimu icho nokukumbusa uchitende chitumetume icho chiwe na ludabwa ng'hani, chitumetume chiya chiwing'higwe na Mulungu lusita vinikwikile makono yangu kukutenda kuwa mulangulizi. [7] Mana muhe yoching'higwe na Mulungu siyo wa kuchitenda chidumbe, mbali muhe yochitenda chiwe na ludabwa na kulonda na kulinganya.

[8] Lelo sekeuwone chinyala kulonga mbuli za Mndewa wetu hebu kulonga mbuli zangu niye nili mfungigwa kwa ichimu cha kupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Mbali ilumbe na niye kufunyila umoyo yehile kwa ichimu cha Mbuli Inogile, usondelelel iviya kwa ludabwa luwing'higwe na Mulungu. [9] Kachilopola na kuchitanga kuwa wanhu wake, siyo kwa ichimu cha sang'hano zetu zinogile, mbali kwa ichimu cha lungilo jake na unovu wake. Kaching'ha unovu uwo kufosela Chilisito Yesu kwandusila kulumbigwa kwa isi yose. [10] Na sambi unovu wa Mulungu ugubuligwa kumwetu kufosela kwiza kwake Mulopozi wetu Chilisito Yesu. Yeye kabananga ludabwa lwa ifa na kaugubula ugima ulibule ifa kwa kufosela Mbuli Inogile.

[11] Kwa ichimu cha Mbuli iyo Inogile, niye nikigwa niwe mtumigwa na mpetelaji na mfundizaji. [12] Niye nogaiya mbuli izo, mbali siwona chinyala kwaviya nimmanya ija yonimuhuwila, kaidi novimanya kuwa kezachikaliza vinogile chiya choyaning'hile mbaka zuwa diya vondayeze kaidi. [13] Yamha vinogile mafundizo yaja ya kweli yonikufundize, kwa uhuwilo na kwa kulonda muna ukuilumba na Chilisito

Yesu. [14] Kaliza chinhu chiya chinogile
chiwing'higwe kwa nhazo ya Muhe Yelile
yoyokala mgati yetu.
[15] Kuvimanya kuwa wanhu wose weli
muna isi ya Asiya wanileka, hagati yawo
waumo Figelo na Helimogene. [16] Nompula
Mndewa yawawonele ubazi wanhu wa
kaye ya Onesifolo, kwaviya kanisangalaza
miyanza mingi na haniwonele chinyala
kwaviya namuna ichifungo. [17] Lusita
viyafikile Loma, kunizahila ng'hani
mbaka kaniwona. [18] Nompula Mndewa
yamuwonele ubazi muna isiku ya uhelelo!
Na weye kovimanya vinogile ng'hani mbuli
ziya zose zoyanitendele Onesifolo uko
Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu

[1] Ivo mwanangu ugangamale muna
unovu wa Mulungu wochiupata muna
ukuilumba na Chilisito Yesu. [2] Na
mafundizo yaja youhulike noyafundiza
haulongozi ha wakalangama wengi,
uwafundize wanhu wokwaminika won-
dawadahe kuwafundiza wanhu wamwenga.
[3] Na weye funya umoyo yaja yehile
fana mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu.
[4] Munhu yoitowa kuing'hondo koleka
kusang'hana sang'hano za ugima za chila
zuwa mbali kosang'hana sang'hano za
ng'hondo muladi yamnogeze mkulu wake.
[5] Munhu yoyose yolonda kuhuma kukimbila
hadaha kwing'higwa gweko da kuhuma
one hamhise malagilizo ya miyangalo.
[6] Mulimi yatendile usang'hano kwa kuiyoha
kolondeka yawe wa mwanduso kupata
chiya chotile muna umgunda wake.
[7] Yeke muumoyo yano yonilonga, kwaviya
Mndewa kezakutaza uyamanye yano yose.
[8] Mkumbukeni Yesu Chilisito yoyazilibu-
ligwe na yakalile wa welesi wa Daudi
fana viilonga Mbuli Inogile yoniipeta, [9] ivo
nogazigwa na nifungigwa minyololo fana
munhu yotenda yehile. Mbali mbuli ya Mu-
lungu haifungigwa minyololo bule. [10] Ivo
nofunyila umoyo chila chinhu kwa ichimu
cha wanhu wasaguligwe na Mulungu mu-
ladi nawo wapate ulopozi woupatika kwa
kufosela Chilisito Yesu, na wougala utun-
hizo wa siku zose. [11] Ulonzi uno wa ukweli,
"One chidanganika hamwe na Chilisito,
iviya chizakala hamwe na yeye.
[12] One chihagendelela kufunya umoyo,
iviya chizalanguliza hamwe nayo.
One chahambela,
nayo iviya kezachibela.
[13] One cheye hachiwa wanhu waminika,
yeye kezasigala mwaminika,
kwaviya hadaha kugalula chiya chiya-
longile."

Msang'hani yatogoligwe na Mulungu

[14] Walongele wanhu sekewazimize mbuli
zino na kuwazuma haulongozi ha Mulungu
waleke kuisosokanya mbuli. Kuisosokanya
uko kwa mbuli hakugala mtazo mbali ko-
gala ubananzi mkulu kwa wanhu wohulika.
[15] Uiyohe kuilagusa kutogoligwa na Mu-
lungu fana msang'hani hawonela chinyala
usang'hano wake na iviya ija yofundiza
voilondeka mbuli ya kweli ya Mulungu.
[16] Uyepule na mbuli za chibozi na haz-
imnogeza Mulungu kwaviya zowatendeza
wanhu wagendelele ng'hani kukala kutali
na Mulungu. [17] Mafundizo yawo yezak-
wenela fana londa jenela himahima na kuja
nyama za lukuli. Hagati yawo waumo
Himenayo na Fileto. [18] Waileka nzila ya
kweli na wabananga uhuwilo wa wanhu
wamwenga kwa kulonga kuwa uzilibuko wa
wanhu wose utendeka umala. [19] Mbali uk-
weli wa Mulungu wima chigangamavu fana
viya dibwe da chandusilo, na kuchanyha
yake kwandikigwa mbuli zino za chila-
guso, "Mndewa kawamanya wanhu wake"
na "Wanhu wose woilonga kuwa wawo wa
Mndewa, waleke mbuli zihile."
[20] Basi muna ikaye ng'hulu muna
mahamha na via mbasakanyo, vimwenga
vitendigwe kwa shaba na zahabu kwa
sang'hano ya chiidumwe, vimwenga
vitendigwe kwa mibiki na ulongo kwa
sang'hano za chila zuwa. [21] One munhu
yoyose yahaisafya kwa kuigola na vinhu
vihile, kezakuwa fana viya chia cha
sang'hano ya chiidumwe, kwaviya kasag-
uligwa na komfaya Mndewa wake, na
kaisasala kwa chila sang'hano inogile.
[22] Mbali uyepule na mbuli za kumelela
mate za ubwanga, usang'hane yanogile
haulongozi ha Mulungu na uhuwilo na
ulondo na tindiwalo. Uwasondelele
wanhu womtanga Mndewa kwa moyo
welile. [23] Mbali uyepule na kuisosokanya
kwa chibozi na mbuli zilibule mtazo

wowose, uvimanye kuwa zogala ndwagi.
24 Msang'hani wa Mndewa halondeka kuwa
na ndwagi. Kolondeka kuwa muhole kwa
wanhu wose, yawe mfundiza yanogile na
yofunya umoyo, 25 kolondeka kuwazuma
kwa uhole waja waihasanye nayo, kwaviya
Mulungu kodaha kuwatenda wasamhe na
kuyamanya yoyolondeka. 26 Kwa nzila iyo
wodaha kuimanya nzila ya kusulupuka
muna umtego wa Mwihi, yoyawagwilile
na kuwatenda watende viyolonda.

3

Siku za uhelelo

1 Uvimanye kuwa muna zisiku za uhelelo
kwizakuwa na lusita lwa magayo. 2 Wanhu
wezakuwa woilonda wenyewo na wanhu
wene kulonda hela na wanhu wene kuito-
goza na wanhu wene kuigoda na wanhu
wene kuliga na wanhu hawawahulika tati
zawo na mami zawo, welibule hewela na
iviya wanhu wehi. 3 Iviya wezalawilila
wanhu hawawalonda wanhu wamwenga,
hawalonda kulekelela na wavwizilaji
na wadelenya na wakali na hawalonda
yanogile, 4 wanhu wowahinduka wayawo na
hawaiteganya na wene magoda na wolonda
madambwa kufosa kumulonda Mulungu.
5 Kwa kuwalola wezawoneka fana wanhu
womuhuwila Mulungu, mbali wolema
ludabwa lwake, iteganye na wanhu fana
wawo. 6 Wanhu wamwenga wokwingila
muna zikaye za wanhu, na kuwavwizila
wanaake muladi wawategeleze wawo
muhala. Wanaake wawo ni waja wabozi
wamemile uhasanyi na kulangulizigwa na
chila madambwa. 7 Wanaake wawo wogeza
kuifunza siku zose, mbali kwaviya viweli
hawadaha kuumanya ukweli. 8 Wanhu
wawo wolema ukweli fana viya Yane na
Yambule *viwamulemile Musa, nzewele
zawo zibanangika, walemigwa kwaviya
uhuwilo wawo wa uvwizi. 9 Mbali wanhu
wawo hawezagendelela ng'hani, kwaviya
ubozi wawo wizawoneka na wanhu wose,
fana viya viiwalawilile Yane na Yambule.

Ndagilizi za ukomelezelo

10 Mbali weye kuyamanya mafundizo
yangu na ugenzi wangu, na lungilo jangu
muna ugima na uhuwilo wangu na kufunya
umoyo kwangu na kulonda kwangu na
kugozela kwangu, 11 kugaya kwangu na
yangu. Kuyamanya yose yoyanilawilile uko
Antiyokiya na Ikoniya na Lisitila, nifunya
umoyo magayo makulu. Mbali Mndewa
kanilopola muna yayo yose. 12 Munhu
yoyose yolonda kukala kwa kumnogeza
Mulungu muna ukuilumba na Chilisito
Yesu, kezagazigwa, 13 na wanhu wehi na
wavwizi wezaiyoha kuwa wehi ng'hani,
kuno wowamvwizila wanhu wamwenga
na wenyewo wovwiziligwa na wanhu
wamwenga. 14 Mbali weye gendelela
kutenda yaja yolondeka youfundizigwe na
kuhuwila kwa ugangamalo. Kuwamanya
waja wakalile wafundiza wako, 15 na
kokumbuka kuwa kusongela viukalile
mwana mdodo, kuyamanya Maandiko
Yelile, yoyodaha kukwing'ha ubala
wouching'ha ukombola kwa kufosela
kumuhuwila Chilisito Yesu. 16 Maandiko
Yelile yose yandikigwa kwa kulangulizigwa
na Mulungu, yofaya kugolosela na
kufundizila na kuwazuma wanhu ubananzi
wawo na kuwalanguliza kukala kwa
kumnogeza Mulungu, 17 muladi munhu
yosang'hana sang'hano ya Mulungu
yawe na chila chinhu choyolonda muna
ukumsang'hanila Mulungu na yaisasale
kutenda chila sang'hano inogile.

4

1 Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu
na Chilisito Yesu, yondayawataguse wanhu
wagima na wadanganike, na kwaviya kok-
wiza kutawala fana Mfalume. 2 Gendelela
kugong'onda usenga wa Mulungu, uisasale
lusita lufaya na lusita halufaya, bwakila
na kuzuma na kugela moyo uhafundiza
kwa kufunya umoyo. 3 Mana lusita
lwizakwiza wanhu wezalema kutegeleza
mafundizo ya kweli, mbali kwa kusondelela
kumelela mate kwawo wezaiduganyila
wafundiza wengi wondawawalongele
mbuli ziya muhala zowolonda kuzitegeleza.
4 Wezalema kutegeleza ukweli na weza-
tegeleza simo za uvwizi. 5 Mbali weye
uwe na kulinganya muna zimbuli zose
na funyilaumoyo kugaya na sang'hana
usang'hano wa kupeta Mbuli Inogile,
sang'hana vinogile usang'hano wako.

* 3:8 Yane na Yambule wakala waganga wa Falawo uko Misili wawo wamulemile Musa. Lola chitabu cha Kulawa 7.11

[6] Mana lusita lwa kudanganika kwangu
lwahabehi, na damu yangu izagidigwa fana
viya wakulu wa nhambiko wa Mulungu
viwogida nhosa ya divai haulongozi ha
Mulungu. [7] Niutenda usang'hano wangu
kwa kuiyoha na kukomeleza, nitenda
vinogile fana munhu yoihuma kukimbila
na uhuwilo niwika goya. [8] Hamwande
ha yayo nikiligwa kombelo da uhumi da
kupetigwa ninoga haulongozi ha Mulungu.
Kombelo diya Mndewa mwenyewo yeli
msemi yanogile, kezaning'ha zuwa ijo, wala
si niye muhala, mbali iviya na wanhu wose
wowogozela kwa kulonda kulawilila kwake.

Ndagilizi za Paulo

[9] Iyohe wize kumwangu himahima.
[10] Mana Dema kazilonda mbuli za isi
ino, kanileka na kahita Sesalonike,
Kilesike kahita Galatiya na Tito kahita
Dalimatiya. [11] Ni Luka muhala yeli hamwe
na niye. Msole Maliki yeze hamwe na
weye, kwaviya kodaha kunitaza muna
usang'hano wangu. [12] Nimtuma Tukiko
yahite Efeso. [13] Vondawize, nigalile
koti jangu donidilekile kwa Kalipo uko
Tulowa, iviya nigalile vitabu, haswa viya
vovitendigwe kwa mbende.

[14] Alekizanda, muhunzi kanitendela
vinhu vihile ng'hani, mbali Mndewa
kezamuliha kwa chiya chiyatendile.
[15] Iteganye nayo, kwaviya kaulema ng'hani
usenga wetu.

[16] Viniigombele mwanduso habule
munhu yanitazile, mbali wose wanileka.
Nompula Mulungu sekeyawapetele
ubananzi kwa mbuli iyo. [17] Mbali Mndewa
kanitaza na kuning'ha ludabwa, mbaka
nidaha kugong'onda Mbuli Inogile yose
ipetigwe, na wanhu wose weli siyo
Wayahudi waihulike, ivo nikomboligwa
kulawa muna ifa fana kulopoligwa muna
umulomo wa simba. [18] Na Mndewa
kezanilopola kwa chila sang'hano ihile, na
kunika nikale bila ya kugaya muna ufalume
wake kuulanga. Mndewa yeng'higwe ukulu
siku zose. Ivo!

Ndamsa za kuuhelelo

[19] Walamseni Pilisika na Akila na waja
weli muna ikaye ya Onesifolo. [20] Elasito
kakala Kolimso na Tilofimo nimuleka
Mileto, kwaviya kakala mtamu. [21] Iyoheni
mwize lusita chihuhwe ching'hali hachi-
nafika.

Eubulo na Pude na Lino na Kilaudia na
wahuwila wamwenga wose wokulamsa.

[22] Mndewa yawe na muhe wako.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA TITO
Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Tito ni umwe muna zisenga nne za Paulo woyomwandikila munhu na siyo bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga ni 1 Timoseyo na 2 Timoseyo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, mbali kamwandika fana usenga woudaha kusomigwa muna umwingi. Chovimanya vino kwaviya kafambula nhunya yake fana Mtumigwa, mbuli ija Tito kaimanya kamala. Yodahika Paulo kawandika usenga uno hagati ya mwaka 63-65 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Paulo kamulagiliza Tito kuyalanguliza mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yakalile muna ichisiwa cha Chilete. Paulo kawandika usenga uno muladi kumulagiliza Tito kusagula na kufundiza walangulizi wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito. Kazilava ndagilizi zilingile zino muna usenga wake kwa Timoseyo. Usenga wake wolonga viya walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwolondeka kuwa simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na walangulizi wa sambi wavimanye vinogile mbuli zowolondeka kutenda muna ulangulizi.

Yeliumo

1. Paulo komulagiliza Tito kuwasagula walangulizi wokwaminika muna 1:1-16.
2. Kaidi komulagiliza kufundiza wanhu kukala kwa ugima wa kumnogeza Mulungu muna 2:1-3:11.
3. Kuuhelelo, Paulo kogotola kwa kwandika mbuli za kukomelezela muna 3:12-15.

1 Niye Paulo mtumigwa wa Mulungu
na mtumigwa wa Yesu Chilisito. Nis-
aguligwa na nitumigwa kuwataza wanhu
wowasaguligwe na Mulungu muna uhuwilo
wawo kwa kuwafundiza ukweli wa kukala
kwa kumnogeza Mulungu, 2 chandusilo cha
uhuwilo ni lolelo da kupata ugima wa
siku zose. Mulungu halonga uvwizi bule,
kachikila chilagano cha ugima uwo kwan-
dusila mwanduso wa kulumbigwa kwa isi
yose. 3 Kagubula mbuli yake kwa lusita
lufaya kwa nzila ya kupeta, Mulungu Mu-
lopozi wetu kanilagiliza kuigong'onda.
4 Nokwandikila weye Tito, mwanangu
kweli muna uhuwilo.
Nokulondela unovu na tindiwalo kulawa
kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mu-
lopozi wetu.

Usang'hano wa Tito kuna ichisiwa cha Chilete

5 Nikuleka uko kuna ichisiwa cha Chilete
muladi wike goya mbuli ziya zing'hali
hazinakomelezeka bule, na kuwasagula
walala walangulizi wa bumbila da wahuwila
wa Chilisito muna ichila bululu, fana
viya vinikulagilize. 6 Mulala mulangulizi
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
kolondeka sekeyawe mbananzi, yawe na
muke imwe muhala, na wanage wolondeka
wamuhuwile Chilisito na sekewawe na
ugenzi wihile na hawategeleza. 7 Mana Mu-
lala mulangulizi wa bumbila da wahuwila
wa Chilisito yolola mbuli za wanhu
ni ndolezi wa sang'hano ya Mulungu.
Kolondeka yawe munhu halongigwa vihile
na wanhu wamwenga na yelibule ludoko
na siyo mkolwa na yelibule ndwagi na
yelibule magoda na halonda kupata hela
kwa nzila ihile, 8 kolondeka sekeyawe mgila
na yalonde mbuli zinogile. Kolondeka
yatende yanogile haulongozi ha Mulungu
na yawe yotenda mbuli voilondeka na yelile
na yoilanguliza mwenyewo. 9 Kolondeka
yamhe chigangamavu mbuli ya kweli
fana viyafundizigwe, muladi yawagume
moyo wanhu wamwenga kwa kuweng'ha
mafundizo ya ukweli na kuwahuma waja
wowolema.
10 Kwaviya wauko wanhu wengi haswa
waja walawile muna inzila ya kumson-
delela Mulungu ya Chiyahudi wolema
kuwategeleza walangulizi na kuwavwizila
wanhu wamwenga kwa ubozi wawo.
11 Wanhu wawo wolondeka wafudazigwe,
kwaviya wabananga lukolo lose kwa
kuwafundiza mbuli ziya hazilondeka
kufundiza. Wotenda ivo kwa lungilo
dihile da kupata hela. 12 Hata imwe wa
walotezi wawo, na yeye iviya Mchilete
kalonga, “Wachilete siku zose wavwizi,
wang'onyo wehile na wabwa na wamelo.”
13 Usindila uno ni kweli. Bwakila kwa
ukali, muladi wawe na uhuwilo wa kweli.

[14] Na sekewategeleze simo za Chiyahudi
na ndagilizi izo zozilawa kwa wanhu
waulemile ukweli. [15] Vino vose vela
kwa wanhu waja welile, mbali habule
chinhu chelile kwa wanhu waja wafilile
na hawamuhuwila Mulungu, kwaviya
nzewele zawo na udaho wawo wa kusagula
yanogile hebu yehile ubanangika. [16] Wanhu
fana wawo woitanga kuwa wommanya
Mulungu. Mbali kwa sang'hano zawo
womulema. Ni wanhu wouzi ng'hani na
hawategeleza, hawafaya kwa sang'hano
yoyose inogile.

2

Mafundizo ya kweli

[1] Mbali weye kolondeka ufundize
mbuli zozilondeka na mafundizo ya
kweli. [2] Wafundize walala wa chilume
kuwa wolondeka wawe na kulinganya
na wawe na ugenzi unogile haulongozi
ha wanhu na wawe na ubala, weme
chigangamavu muna uhuwilo na ulondo
na kufunya umoyo. [3] Iviya wafundize
walala wa chike watende mbuli zinogile
haulongozi ha Mulungu. Hawalondeka
wawe wadelenya na sekewawe wanhu
wa kukolwa. Mbali wolondeka kufundiza
yanogile, [4] muladi wawafundize wandele
kuwalonda walume zawo na wana wawo,
[5] wawe na kulinganya na watende yanogile
haulongozi ha Mulungu, wolondeka
wasang'hane vinogile muna zikaye zawo na
wawategeleze walume zawo, muladi Mbuli
ya Mulungu sekeiligigwe.

[6] Iviya uwazume wabwanga wawe wa
kulinganya muna zimbuli zose. [7] Weye
mwenyewo kolondeka uwe simwe muna
zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile.
Kaidi mafundizo yayo, uyamhe na
kuyahuwila. [8] Mbuli zako ziwe za kweli
zilibule ubananzi, muladi hata wehi wako
waja wokulema wapate chinyala kwaviya
wezapuwa chochose chihile cha kulonga
kusonhela cheye.

[9] Uwafundize watumwa wawategeleze
wenevale wawo na wawanogeze muna
zimbuli zose. Wolondeka sekewaibishile
nawo, [10] na sekewawabawile wenevale
wawo. Mbali wailaguse kuwa wodaha
kuwa wanoga na wokwaminika muladi
wayahambe mafundizo ya Mulungu
Mulopozi wetu kwa chila chiusang'hana.

[11] Kwaviya unovu wa Mulungu ugubu-
ligwa muladi ugale ulopozi kwa wanhu
wose. [12] Unovu uwo wochifundiza chileke
wihi na malondo yehile na chikale kwa
kulinganya na chikale vinogile voilondeka
na chikale kwa kumnogeza Mulungu muna
ulusita luno, [13] ihawa chogozela zuwa
diya da deng'ho kulu dochidilolela lusita
vondaulawilile utunhizo wa Mulungu
mkulu na Mulopozi Yesu Chilisito. [14] Yesu
kailava mwenyewo kwa ichimu chetu kwa
kuchikombola kulawa muna uwihi wose na
kuwasafya wanhu wake yeye mwenyewo,
kuwa na hamu ya kutenda yanogile.
[15] Fundiza mbuli izo kwa kuwazuma
wanhu na kuwabwakila kwa udaho wose.
Sekeutogole munhu yoyose yakwehule.

3

Kutenda yanogile

[1] Wakumbuse wanhu wako kuinyen-
danyenda kwa watawala na weli na udaho,
wolondeka kuwategeleza na kuisasala
kwa kusang'hana sang'hano inogile.
[2] Uwalongele sekewamulonge vihile munhu
yoyose, mbali wakale kwa tindiwalo na
umbwiya na waulaguse uhole wose kwa
wanhu wose. [3] Kwaviya usenga umwaka
chikala wabozi na chikala hachitegeleza
na chivwiziligwa na kuno chisang'hanila
kulonda yehile na madambwa mbasakanyo.
Chikala muna uwihi na migongo na
chiwehila wanhu nawo wachihila cheye.
[4] Mbali unovu na ulondo wa Mulungu
Mulopozi wetu viugubuligwe, [5] kachilopola
cheye, siyo kwaviya chitenda yanogile
mbali kwa ubazi wake, kufosela Muhe Yelile
yachitendile kuwa wanage kwa kwelekigwa
mwanza wekaidi na kuching'ha ugima wa
sambi kwa kuchisunha na mazi. [6] Mulungu
kaching'ha Muhe Yelile mvunyo kufosela
Yesu Chilisito Mulopozi wetu, [7] muladi
kwa unovu wake chipate kutogoligwa
kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu na
kuhokela ugima wa siku zose wochiulolela.
[8] Ulonzi uno wa ukweli.

Nokulonda uzigangamize mbuli zino,
muladi waja womuhuwila Mulungu wailave
kutenda yanogile, mbuli zino zinoga na
zowafaya wanhu wose. [9] Mbali uyepule
na ubishi wa chibozi na ndwagi na simo
za ludongo lwa mawasaho na kugomba

kwa mbuli ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Mbuli zino zabule utazi
wowose na hazifaya. [10] Mzume munhu
yotenda wanhu waigole, mulamule mosi
maabaho mulamule pili, maabaho muleke.
[11] Kovimanya munhu fana ino kaleka nzila
ya kweli, na uhasanyi wake wolagusa ka-
bananga.

Ndagilizi za ukomelezelo

[12] Vondaniwatume Alitema hebu Tukiko
kumwako, iyohe kwiza Nikopoli, kwaviya
nilamula kukala uko chipindi cha chi-
huhwe. [13] Iyohe kumtaza Zeno munhu wa
malagilizo na Apolo, muna umwanza wawo
na kupata chila chinhu chowochilonda.
[14] Wanhu wetu wolondeka waifunze
kutenda yanogile lusita lose muladi wadahe
kupata vinhu viwolonda muna ugima
wawo, na sekewakale bule.

[15] Wanhu wose weli hamwe na niye
womulamsani. Walamse wahuwila wayetu
wowochilonda muna uhuwilo.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA FILIMONI
Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Filimoni ni chitabu chidodo chochandikigwe na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Paulo viyandike chitabu chino kakala muna ichifungo, ivo yodahika kandika viyakalile Loma. One ihawa kakala Loma ivo chandikigwa muna umwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwa ivo ulo ukala lusita lumwe viyachandikile chitabu cha Wakolosayi.

Paulo kamwandikila usenga uno munhu yotangigwa Filimoni. Filimoni kakala imwe wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na iviya kakala na mtumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumulamba kuwa halondeka kumtagusa mtumwa wake Onesimo yoyamkimbile. Kwa malagilizo ya Chiloma, Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kandika vinogile ng'hani kumulongela Filimoni kumtogola Onesimo fana viya ndugu yake mwa Chilisito na kamulongela Filimoni kuwa Onesimo yeng'higwe ulegeho wa kusang'hana usang'hano hamwe na Paulo muna 1:13-14.

Yeliumo

1. Paulo komulamsa Filimoni muna 1:1-3.
2. Kaidi Paulo komulamba Filimoni yamtogole Onesimo fana viya ndugu mwa Chilisito muna 1:4-21.
3. Kuuhelelo Paulo kogotola kwandika lungilo jake da komulaula na iviya katuma ndamsa muna 1:22-25.

1 Paulo, mfungigwa wa Chilisito Yesu, na
Timoseyo ndugu yetu.
Chomwandikila Filimoni mbwiyetu na
msang'hani miyetu. 2 Na kwa Afiya lumbu
jetu, na kwa Alikipo mkalizi miyetu na
bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna ikaye yako. 3 Nowalondela
mweye unovu na tindiwalo da Mulungu yeli
Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Ulondo na uhuwilo wa Filimoni

4 Siku zose nihatosa nokukumbuka
weye Filimoni na nomwing'ha hewela
Mulungu wangu, 5 kwaviya nohulika ulondo
wako kwa wanhu wose wa Mulungu na
uhuwilo wouli nawo mwa Mndewa Yesu.
6 Nomtambikila Mulungu kuwa mvava na
mweye wime vinogile muna uhuwilo, kwa
kufosela uhuwilo uwo upate kumanya
yanogile yose yochiwa nayo muna ugima
wetu wa kuilumba na Chilisito. 7 Ndugu
yangu, ulondo wako uning'ha deng'ho kulu
na kunigela moyo ng'hani! Kusangalaza
mizoyo ya wanhu wose wa Mulungu.

Paulo kompula Filimoni yamuhokele Onesimo

8 Kwa ichimu chino, one ihawa nina
udaho woning'higwe na Chilisito kukulagiliza mbuli youlondeka kutenda, 9 mbali kwa
ichimu cha ulondo, nolonda kukulamba,
niye Paulo nili mulala na sambi ni mfungwa
kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito
Yesu. 10 Nokulamba muhokele Onesimo
yoyakalile mwanangu kufosela kuilumba
kumwake na Chilisito vinikalile muna ichifungo. 11 Baho umwaka kakala hakufaya
bule, mbali sambi kochifaya ng'hani weye
na niye. 12 Sambi nomtuma kumwako kaidi,
fana moyo wangu wohita nayo. 13 Nolonda
nimwike hano hamwe na niye, vino vinili
muna ichifungo kwa ichimu cha Mbuli
Inogile, muladi yadahe kunitaza hanhu
hako. 14 Mbali silondile kutenda mbuli
yoyose bila weye kutogola. Wala silondile
kukuwangiliza unitendele yanogile, mbali
nihalondile utende viulonda mwenyewo.

15 Yodahika kuwa Onesimo kasegela
kumwako kwa lusita ludodo muladi udahe
kuwa nayo kaidi lusita lose. 16 Na sambi si
mtumwa kaidi, mbali ni kufosa mtumwa,
ndugu mulondwa mwa Chilisito. Yeye
munhu goya ng'hani kumwangu! Na
munhu goya ng'hani kumwako, kwaviya
yeye ni munhu na ndugu kwa kuilumba na
Mndewa!

17 Ivo, one uhanigesa niye fana miyago,
muhokele iyo fana viya vuniihokele niye.
18 One yahakubananga chinhu chochose
hebu yahakwazima chinhu chochose, niye
nizaliha. 19 Niye Paulo, nokwandika kwa
mkono wangu mwenyewo nizaliha. Silonda
kulonga kuwa ugima wako kunyazima niye.
20 Ivo weye ndugu yangu, mhate yanogile
kumwako mwa Mndewa, unisangalaze
moyo wangu kwa kuilumba na Chilisito.

[21] Vonikwandikila novimanya kuwa kwizanihulika na kwizatenda kufosa viya vinilonga. [22] Hamwe na yayo, nisasalileni chiheleto cha kugona, kwaviya nololela kuwa Mulungu kezamwidikani nhosa zenu zose na kunibweleza kaidi kumwako.

Ndamusa ya uhelelo

[23] Epafulo, yeli muna ichifungo hamwe na niye kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito Yesu, kokulamsa. [24] Iviya Maliki na Alisitaliko na Dema na Luka weli wasang'hani wayangu wokulamsa.

[25] Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA KWA WAEBULANIYA
Ulongozi

Usenga wa Waebulaniya ni usenga wa kuguma moyo woulagusa viya Yesu viyafikize ulotezi wa Lagano da Umwaka. Wandikigwa fana mapetelo. Kuna mabwelelo 60 ya Lagano da Umwaka muna usenga wa Waebulaniya wouchilagusa viya Yesu viyafikize ulotezi na sang'hano za wakulu wa nhambiko magogogo wa Wayahudi. Kwa ichimu chino, usenga wa Waebulaniya ukala na lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wa Chiyahudi. Usenga wa Waebulaniya wolagusa viya Yesu viyakomeleze Lagilizo da Mulungu muladi wakulu wa nhambiko sekewaleke kulava nhambiko kaidi. Yesu kakala nhambiko kwa ichimu cha uhasanyi wose, lusita lumwe na lusita lose. Wahuwila wa Chilisito muna ulusita lwetu wodaha kugumigwa moyo muna usenga wa Waebulaniya kumsondelela Yesu Chilisito fana imwe yoyotenda yano yadahike kumwetu chimuhuwile Mulungu, na iviya chimuhuwile yeye fana viilagusigwa muna 12:2.

Habule munhu yoyose yammanyile mwandikaji wa usenga wa Waebulaniya, mbali wasomi walamula kulonga yodahika Mtumigwa Paulo, Luka hebu Balinaba. Mwaka yochandikigwe iviya haimanyike mbali wanhu wengi wohuwila kuwa yandikigwa ing'hali kufika mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yelusalemu idanganyizigwa 70 kwandusila viyelekigwe Yesu, mbali mwandikaji wa usenga uno kolonga fana Yelusalemu haidanganyizigwe bule. Usenga wa Waebulaniya wandikigwa mudibululu da Loma fana viilagusigwa muna 13:24 na ugaligwa muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Yeliumo

1. Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ni mkulu wa walotezi wa Mulungu na wasenga wa kuulanga muna 1:1-4:13.
2. Kaidi mwandikaji kagendelela kulagusa kuwa Yesu ni mkulu wa wakulu wa nhambiko wowosang'hana muna Ikaye ya Mulungu uko Yelusalemu muna 4:14-7:28.
3. Maabaho mwandikaji kagendelela kulagusa sang'hano ya Yesu ni ng'hulu kwa kuitogolela kwa umwaka Mulungu koyaitogolele na wanhu kufosela Malagilizo yoyamwing'hile Musa muna 8:1-10:31.
4. Kuuheleo mwandikaji kogotola kwa kufambula kuwa Yesu ni mkulu kwa chila nzila na kalava ndagilizi 10:32-13:17.

Mbuli ya Mulungu kufosela Mwanage

1 Baho haumwaka Mulungu kalonga na
wasaho zetu miyanza mingi na kwa nzila
nyingi kufosela walotezi wake, 2 mbali siku
zino za uhelelo kalonga na cheye kufosela
Mwanage, Mwanage iyo ni ija kufosela yeye
Mulungu kalumba isi yose, ija Mulungu
kamsagula na kumwing'ha vinhu vose viwe
vake yavitawale. 3 Yeye iyo bung'hulo da
utunhizo wa Mulungu na simwe da Mulungu mwenyewo, yoyovitenda vinhu vose
vigendelele kuwa baho kwa mbuli yake yili
na ludabwa, viyamalile kuwasafya wanhu
uhasanyi wawo, kakala uko kuchanyha kuulanga ubanzi wa kulume wa Mulungu
Mkulu.

Mwana wa Mulungu ni mkulu kufosa wasenga wa kuulanga

4 Mwana kawa mkulu kufosa wasenga
wa kuulanga, fana viya zina diya Mulungu diyamwing'hile yeye vidili kulu kufosa yawo. 5 Kwaviya Mulungu hamulongele msenga wake wa kuulanga yoyose
kuwa,
"Weye iyo Mwanangu,
diyelo nolonga niwa Tati yako."
Wala Mulungu halongile mbuli ya msenga
wake yoyose wa kuulanga,
"Nizakuwa Tati yake
nayo kezakuwa Mwanangu."
6 Mbali Mulungu viyomtuma Mwanage
chaudele muna isi yose, kalonga,
Wasenga wa kuulanga wose wolondeka
kumtambikila mwanage.
7 Mbali kwa mbuli ya wasenga wa kuulanga,
Mulungu kalonga,
"Kowatenda wasenga wake kuwa fana
mbeho,
na wasang'hani wake kuwa fana milambi ya
moto."
8 Mbali kwa mbuli ya Mwana, Mulungu kalonga,

"Weye Mulungu, ufalume wako wizakuwa wa siku zose,
Na kwizalanguliza wanhu wako viilondeka.
[9] Weye kulonda vinhu vovimnogeze Mulungu na kulema mbuli zihile.
Lekamana Mulungu, Mulungu wako kakusagula
na kakugidila mavuta ya deng'ho kulu kufosa wayago."
[10] Iviya Mulungu kalonga,
"Weye Mndewa, kwika chandusilo na kulumba isi,
na kulumba ulanga kwa makono yako.
[11] Ivo vose vizahalawa, mbali weye kwizasigala,
vose vizalala fana viya viwalo.
[12] Kwizazivunganyiza fana walo,
navo vizahambuligwa fana viwalo
Mbali weye siku zose huhambuligwa bule,
Ugima wako wokuwa wabule uhelelo."
[13] Mulungu hamulongele bule hata imwe wa wasenga wa kuulanga,
"Kala hano muna ubanzi wangu wa kulume mbaka niweke wehi wako hasi ya kwikila migulu yako."
[14] Vino wasenga wa kuulanga icho choni? Wawo ni mihe yoimsang'hanila Mulungu na yotumigwa kuwataza waja wondawahokele ulopozi

2

Ukombola Mkulu

[1] Lekamana cholondeka kuyategeleza ng'hani yose kwa ugangamalo na ukweli yaja yochiyahulike muladi sekechiyapuwe. [2] Usenga uja wa Mulungu ulongigwe na wasenga wa kuulanga umwaka ulagusa kuwa kweli, na wanhu wose walemile kusondelela wahokela nhaguso yoilondeke. [3] Vino cheye chizasulupukaze, one hachiugesa ulopozi uno mkulu? Teng'hu Mndewa mwenyewo kaugong'onda ukombola uno, na wose wowamuhulike wachilongela kuwa ni kweli. [4] Iviya Mulungu kongeza ukalangama wake kwa kutenda chilaguso na mauzauza na mawewedeko mengi kwa kuwagolela wanhu na kufosela vitumetume va Muhe Yelile voyawagolele wanhu fana viyalondile.

Munhu yochilanguliza kuna ulopozi

[5] Mulungu hawekile wasenga wa kuulanga wawe walangulizi wa isi ikwiza, ija yochiilonga. [6] Iviya yalongigwa hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile,
"Munhu yelihi mbaka umkumbuke,
mwana wa munhu yelihi mbaka umwike goya?
[7] Kumtenda yawe mdodo chidogo kufosa wasenga wa kuulanga
na kumuyawaliza kombelo da ukulu na hishima,
[8] na keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake
na chila chinhu hana ulangulizi wa munhu."
Mulungu halekile chinhu hata chimwe, mbali hata vino sambi hachinawona munhu keng'higwa udaho hachanyha ya vinhu vose. [9] Mbali chomuwona Yesu yoyatendigwe kuwa mdodo kufosa wasenga wa kuulanga kwa lusita ludodo, muladi kwa unovu wa Mulungu yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose. Kwa ichimu cha magayo yoyagaiye mbaka kudanganika kwake, sambi chomuwona kayawazigwa kombelo da ukulu na hishima. [10] Kwaviya ifaya kuwa Mulungu yolumba na kukaliza vinhu vose vinogile, yamtende Yesu kuwa kofaya kufosela manhesa, muladi yawagale wana wengi kuuilumba muna utunhizo wake, mana Yesu iyo yowalanguliza wengi muna ulopozi.

[11] Yeye kowasafya wanhu kulawa muna uhasanyi, na waja wowosafyigwa nayo wose ni wana wa Tata imwe. Ni kwaviya iyo Yesu hawona chinyala kuwatanga ndugu zake. [12] Komulongela Mulungu,
"Nizawalongela ndugu viya viwili,
nizakwimbila nyila za nhogolwa muna imiting'hano yawo."
[13] Na kaidi kolonga, "Nizamwikila huwilo jangu Mulungu." Na kaidi kolonga, "Na bahano hamwe na wana yoyaning'hile Mulungu."

[14] Kwaviya wana wawo wana lukuli na damu, Yesu mwenyewo kawa fana wawo na kailumba na unhu wawo. Kakala vino muladi kufosela ifa yake yamuhume Mwihi, yeli na ludabwa lwa ifa, [15] na ivo yawalekelele wailegehe wanhu waja wakalile siku zose watumwa kwa ichimu cha ludumbo lwawo lwa ifa. [16] Kwaviya ni kweli hezile kuwataza wasenga wa kuulanga, mbali keza kuwataza welesi wa Bulahimu. [17] Kwa ichimu chino kolondeka yawe fana ndugu zake kwa chila nzila,

muladi yawe mwaminika na mwene ubazi
na Mkulu wa nhambiko digogogo muna
usang'hano wake kwa Mulungu, muladi
wanhu wahasanyi walekelelwe uhasanyi
wawo. [18] Kafunyila umoyo manhesa
viyagezigwe, ivo kadaha kuwataza waja
wowagezigwe.

3

Yesu Mkulu kufosa Musa

[1] Ivo ndugu zangu, wanhu wa Mulungu,
womutangigwe na Mulungu, geseni mbuli
ya Yesu iyo yatumigwe na Mulungu kuwa
Mkulu wa nhambiko digogogo wa uhuwilo
wochiutogola. [2] Kakala kokwaminika
kwa Mulungu yoyamsagule kutenda
usang'hano uno, fana viya Musa viyakalile
mwaminika muna ukuwasang'hanila
wanhu wose wa Isilaeli wowatangigwe
kaye ya Mulungu. [3] Yesu kolondeka
yahishimigwe ng'hani kufosa Musa, fana
viya mzenzi wa kaye kana hishima ng'hani
kufosa kaye yenyewo. [4] Kwaviya chila
kaye yozengigwa na munhu imwe, mbali
Mulungu iyo mzenzi wa vinhu vose.
[5] Musa kakala msang'hani mwaminika
muna isang'hano yake yose muna Ikaye ya
Mulungu na kalonga vinhu vondayalonge
Mulungu hamwande. [6] Mbali Chilisito kok-
waminika muna Ikaye ya Mulungu. Cheye
wenyewo ni kaye yake one chihagendelela
kuwa magalu na kuigodela lolelo jetu.

Mhumulo ya wanhu wa Mulungu

[7] Fana Muhe Yelile viyolonga muna Ya-
maandiko Yelile,
"Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
[8] sekemuwe na mizoyo midala fana viya
wasaho zenu viwamulemile Mu-
lungu,
fana viya viwatendile muna yamazuwa yaja
viwakalile muna ichuwala, baho vi-
wanilemile.
[9] Kuja wasaho zenu waniguma muna yam-
agezo na wanigeza,
ingawa wawona yaja yonitendile kwa
miyaka malongo mane!
[10] Ivo niwa na ludoko na wanhu wawo na
nilonga,
'Magesa ya wanhu wano yaga, wolema
kutegeleza ndagilizi zangu.'
[11] Niilaha kwa ludoko nilonga,
'Hawezakwingila ng'o hana ihanhu hangu
ha kuhumula.' "
[12] Lelo ndugu zangu muteganye muladi
munhu yoyose kumwenu sekeyawe na
moyo wihile fana uwo na yelibule uhuwilo
mbaka kuigola na Mulungu yeli mgima.
[13] Mbali mugendelele kuhulika mbuli
"Diyelo" yosomigwa muna Yamaandiko
Yelile, igeleni moyo chila zuwa muladi
hata imwe wenu sekeyawe mdala wa
kuvwiziligwa na uhasanyi. [14] Kwaviya
cheye cha hamwe mgati mwa Chilisito
ihawa chokwamha kwa ugangamalo mbaka
kuhelelo chiya chochihuwila chichili nacho
kulawa mwanduso. [15] Fana viyolonga
Maandiko Yelile,
"Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
sekemuwe na mizoyo midala, fana
viya viwatendile wasaho zenu
viwamulemile Mulungu."
[16] Waja wahulike dizi da Mulungu na
kulema ni wanhu welihi? Wanhu waja
ni wanhu wose walangulizigwe na Musa
kulawa muna isi ya Misili. [17] Waja Mulungu
yawehile kwa miyaka malongo mane ni
wanhu welihi? Waja wanhu wowakalile
wotenda uhasanyi, waja wafile muna dib-
wilingu [18] Waja Mulungu woyawalahile ng'o
kuwa hawezakwingila muna ihanhu hake
ha kuhumula hoyawasasalile ni wanhu
welihi? Ni waja hawamtegeleze. [19] Ivo
chowona kuwa hawadahile bule kwingila
muna isi kwaviya walema kuhuwila.

4

[1] Ivo kwaviya chiya chilagano cha
kwingila hanhu hake ha kuhumula
ching'hali baho, leka chiiteganye bule
ivo imwenga wenu kezahapuwa hanhu
haja. [2] Kwaviya chigong'onda Mbuli Inogile
fana viwatendile wanhu waja wa umwaka.
Wahulika usenga mbali hauwafaiye,
kwaviya hawautogole kwa uhuwilo.
[3] Cheye wochihuwila chizakwingila muna
imhumhulo yoyachilaganile Mulungu.
Fana viyalongile,
"Niilaha kwa ludoko, nilonga,
'Hawezakwingila ng'o hana ihanhu hangu
ha kuhumula.' "
Kalonga ivo ingawa sang'hano yake ikala
ikomelezeka kulawa viyalumbile isi yose.
[4] Kwaviya hanhu hamwenga muna Ya-
maandiko Yelile holonga mbuli ya zuwa

da saba, “Mulungu kaleka sang'hano zake
zose, zuwa da saba kahumula.” 5 Kaidi
mbuli ino ino yolonga, “Hawezakwingila
ng'o hana ihanhu hangu ha kuhumula.”
6 Ino yolagusa chilagano cha kwingila muna
imhumulo ching'hali baho, kwaviya waja
wowahulike Mbuli Inogile baho mwanduso
hawahuwile na hawengile. 7 Ino yolagusa
kuwa Mulungu katenda zuwa dimwenga
ditangigwa, “Diyelo” miyaka mingi ifosile
kalonga kufosela Daudi muna Yamaandiko
Yelile yoyalongigwe
“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
sekemuwe na mizoyo midala.”
8 One Yoshuwa yahatendile wanhu wahu-
mule, Mulungu sigambeyalonge mbuli
ya siku imwenga hamwande. 9 Kwaivo
kung'hali kuna kuhumula kwa wanhu
wa Mulungu fana viyahumule Mulungu
siku desaba. 10 Mana chila yokwingila
hanhu ha mhumulo hoyalongile Mulungu,
koleka sang'hano yake na kuhumula fana
viya Mulungu viyalekile sang'hano yake.
11 Ivo chiiyohe chingile muna imhumulo
iyo, muladi munhu yoyose mgati yetu
sekeyanangigwe kwa kulema kutegeleza
fana viwatendile wanhu waja.
12 Kwaviya mbuli za Mulungu ni ngima
na zina ludabwa, zokutwa kufosa zele
dikanha kuno na kuno. Zoibebenyeka
mbaka mgati kuna umuhe na unhu fana
zele dikutwa vodikanha mbaka mgati ya
vilungo va lukuli na upembe. Mbuli izo
zomanya malungilo na magesa ya myoyo ya
wanhu. 13 Habule chinhu chochose chochi-
fisike haulongozi ha Mulungu, chila chinhu
muna ukulumba chong'aa haulongozi wa
Mulungu na hachigubikigwe hana yameso
yake. Na kumwake yeye cheye chose chiza-
mulongela mbuli zetu zochitendile.

Yesu Mkulu wa nhambiko digogogo

14 Ivo chamhe ng'hani uhuwilo wochi-
utogole. Kwaviya chinayo Mkulu wa
nhambiko digogogo yoyengile mbaka
kuulanga kuyeli Mulungu, Yesu Mwana
wa Mulungu. 15 Mkulu wa nhambiko
wetu digogogo kochiwonela ubazi ng'hani
muna unyondenyonde wetu, kwaviya yeye
mwenyewo kagezigwa fana cheye kwa chila
nzila mbali hatendile uhasanyi bule. 16 Lelo
chichikwenhukile bila kudumba chigoda
cha chifalume cha Mulungu mwene unovu,
chihokele ubazi na unovu wa Mulungu wa
kuchitaza lusita lwa uzidilwa.

5

1 Chila Mkulu wa nhambiko digogogo
yoyasaguligwe hagati ya wanhu wake kok-
wing'higwa sang'hano ya kusang'hanila
Mulungu kwa ichimu chawo kwa kulava
sadaka na nhosa kwa ichimu cha
uhasanyi. 2 Kwaviya yeye mwenyewo ni
nyondenyonde kwa vinhu vingi, kodaha
kumsolela fana viyeli wanhu waja magesa
yawo yaga, wolema kutegeleza ndagilizi
zangu. 3 Na kwa ichimu chino yeye
mwenyewo ni nyondenyonde, kalondeka
yalave nhosa siyo kwa ichimu cha uhasanyi
wa wanhu muhala mbali iviya kwa ichimu
cha uhasanyi wake mwenyewo. 4 Habule
munhu yoyoipatila hishima ino ya kuwa
Mkulu wa nhambiko digogogo. Mulungu
muhala iyo yomsagula munhu kuwa Mkulu
wa nhambiko digogogo, fana viyakalile
Haluni.
5 Iviya na Chilisito Mulopozi nayo
haipatile hishima yeye mwenyewo ya kuwa
Mkulu wa nhambiko digogogo. Mbali
Mulungu kamulongela,
“Weye iyo Mwanangu,
diyelo nolonga niwa Tati yako.”
6 Na hanhu hamwenga muna Ya-
maandiko Yelile kolonga, “Kwizakuwa
Mkulu wa nhambiko siku zose fana viya
ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.”
7 Yesu viyakalile hano mwiisi, kwa
ndilo ng'hulu na masozi, katosa na
kumulamba Mulungu yoyakalile na
udaho wa kumulopola kulawa muna ifa.
Kahulikigwa kwaviya kainyendanyenda
kwa Mulungu. 8 Na ingawa kakala Mwana
wa Mulungu, kaifunza kutegeleza kufosela
manhesa yoyapatile. 9 Na viyakomeleze
sang'hano iyatumigwe na Mulungu
yaitende, kawalanguliza wanhu wose
wowamtegeleze wauhokele ulopozi wa siku
zose, 10 na Mulungu kamulonga kuwa Mkulu
wa nhambiko digogogo fana viya ukulu wa
nhambiko wa Melikizedeki.

Lamulo kwa mbuli ya kuleka uhuwilo

11 Chinayo mengi ya kuwalongeleni
kusonhela mbuli iyo, mbali vidala
kumulongelani mweye kwaviya mweye
muwa wabwa kuhulika. 12 Kwa lusita luno
mweye molondeka kuwa wafundiza, mbali

mung'hali molondeka muwe na munhu
wa kumfundizani mbuli za mwanduso
za Mulungu, molondeka kong'hezigwa
matombo, siyo ndiya ndala. 13 Na
munhu yoyose yogendelela kong'hezigwa
matombo yang'hali mwana ching'hele,
havimanya mafundizo ya kutenda mbuli
zinogile haulongozi wa Mulungu. 14 Kwa
ubanzi umwenga, ndiya ndala ni ya wanhu
wakulu, wowaifundize vinogile wodaha
kuvimanya yanogile na yehile.

6

1 Kwa ichimu icho sekechigendelele kusi-
gala kuna yamafundizo ya mwanduso yoy-
omsonhela Chilisito, mbali chigendelele
kukula chimuhe na siwo kugendelela kwika
chandusilo muna ukusamha sang'hano
hazifaya zozisonhela kumuhuwila Mu-
lungu, 2 mafundizo yoyosonhela ubatizo
mbasakanyo na mafundizo ya kwikiligwa
makono na mafundizo ya uzilibuko wa
wanhu na mafundizo ya nhaguso ya
siku zose. 3 Chizagendelela kutenda ivo
Mulungu yahalonda.

4 Kwaviya haidahika kaidi kuwabweleza
wanhu waulekile uhuwilo wawo wasamhe.
Waja wowakalile mwanduso waumanya uk-
weli wa Mulungu na kulanza chitumetume
cha kuulanga na wamuhokela Muhe Yelile,
5 na kulanza unovu wa mbuli za Mulungu
na kulanza ludabwa lwa lusita lukwiza.
6 Kwa kuuleka uhuwilo wawo wenyewo woi-
lumiza ni fana kumuwamba Mwana wa
Mulungu mwanza wekaidi na kumguma
chinyala muumwingi.

7 Isi yoitonyeligwa na mvula lusita lwingi
na koteza mimeya yoifaya kwa walimi, isi
iyo itemeligwa mate na Mulungu. 8 Mbali
mgunda one wahota miwa na ng'honge
haufaya, na wizakuwa habehi kuduwiligwa
na Mulungu na uhelelo wake ni kusomigwa
moto.

9 Mbali mbwiya zangu, hata one
cholonga vino, chovimanya kweli kuwa
mweye mwamuna zinzila zingile ng'hani
zoziwalanguliza kuna ulopozi. 10 Mulungu
kabule ubagulo, yeye hezazimiza us-
ang'hano wenu womusang'hane hebu
ulondo womulaguse kwa ichimu cha
Mulungu, kwa kuwataza wanhu wake
na mung'hali mowataza. 11 Cholonda
ng'hani chila imwe wenu yalaguse kulonda
sang'hano izo mbaka kuuhelelo kwa mbuli
ziya zomuzilolela zidahe kulawilila. 12 Ivo,
sekemuwe wabwa, mbali muwe fana
waja wohuwila na wene kufunya umoyo
wezahokela yaja yachilaganile Mulungu.

Chiyalongile Mulungu ni kweli

13 Mulungu viyamulaganile Bulahimu
kailaha kwa zina jake mwenyewo, kwaviya
habule yeli mkulu kufosa Mulungu
yeli kufosela iyo yahadahile kuilaha.
14 Mulungu kalonga, "Nokulongela, kweli
nizakutemela mate na nizakwing'ha welesi
mvunyo." 15 Bulahimu kagozela kwa
kufunyaumoyo, na ivo kahokela chiya
chiyalaganiligwe na Mulungu. 16 Wanhu wa-
hailaha, woilaha kwa zina da munhu imwe
mkulu kufosa wawo wenyewo, na chilaho
cholamula ubishi wose. 17 Ivo ivo Mulungu
kagangamiza chilagano chake kwa kuilaha,
kwa kutenda ivo kawalagusa wanhu waja
woyawalaganile kuwa hezagalula lungilo
jake. 18 Lelo, kuna vinhu vino vidi, chilagano
na chilaho, vino havidaha kugaluka na
wala kwa vinhu vino Mulungu hadaha
kulonga uvwizi. Ivo cheye wochikimbilile
ukalizi wake, chokwing'higwa moyo kwa
kwamhilila lolelo dodikigwe haulongozi
wetu. 19 Chinajo lolelo ijo fana dibwe
kulu da kwimizila ngalawa ya ugima
wetu. Lolelo ijo digangamala na dima
goya, doibebenyeka kuna dipanziya mbaka
dofika hanhu helile ha Mulungu. 20 Yesu
kalongolela kwingila umo kwa ichimu
chetu na kawa Mkulu wa nhambiko
digogogo siku zose fana viya ukulu wa
nhambiko wa Melikizedeki.

7

Melikizedeki Mkulu wa nhambiko

1 Ino Melikizedeki kakala mfalume wa
bululu da Salemu na mkulu wa nham-
biko wa Mulungu yeli uchanyha. Bu-
lahimu viyakalile kobwela kulawa kuna
ing'hondo kuyawakomile wafalume, Melik-
izedeki kaiting'hana nayo na kamtemela
mate, 2 na Bulahimu kamwing'ha hanhu
ha longo ha vinhu viyalawile navo kuna
ing'hondo. Fambulo da mwanduso da
zina Melikizedeki ni, "Mfalume wa kutenda
mbuli zozimnogeza Mulungu", na kwaviya
yeye kakala mfalume wa bululu da Salemu,
zina jake iviya dina fambulo da "Mfalume

wa tindiwalo.” 3 Habule munhu yammanyile tati yake Melikizedeki wala mamiyake
yake wala wasaho yake, habule munhu yavimanyile kwelekigwa kwake wala uhelelo
wa ugima wake. Kalinga fana Mwana
wa Mulungu, kogendelela kuwa mkulu wa
nhambiko siku zose.

4 Lelo mowona munhu ino viyeli mkulu.
Hata Bulahimu wasaho yetu kamwing'ha
hanhu ha longo ha vinhu vake vose viyapatile kuna ing'hondo. 5 Na wana wa
Lawi nawo, waja wowokwing'higwa ukulu
wa nhambiko, wana malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kusola hanhu
ha longo ha vinhu kulawa kwa wanhu wa
Isilaeli, yani, ndugu zawo, ihawa walawa
muna uwelesi wa Bulahimu. 6 Melikizedeki
hawile wa welesi wa Walawi, mbali kahokela hanhu ha longo ha vinhu kulawa
kwa Bulahimu, iviya kamtemela mate yeye
yoyahokele chiya chiyalaganiligwe na Mulungu. 7 Iviya hailemigwa bule kuwa munhu
yotemela mate ni mkulu kufosa munhu
yotemeligwa mate. 8 Kwa ubanzi umwe
hanhu ha longo hohokiligwa na wanhu
hawakala siku zose, na ubanzi umwenga
hohokiligwa na ija yochimulonga yang'hali
mgima. 9 Ivo chodaha kulonga vino, lusita
Bulahimu viyalihile hanhu ha longo ha
vinhu, na iviya Lawi yohokela hanhu ha
longo ha vinhu kaliha hanhu ha longo ha
vinhu kufosela yeye. 10 Mana lusita Melikizedeki viyaiting'hane na Bulahimu, Lawi
kakala muna idamu ya Bulahimu.

11 Kwa ukulu wa nhambiko wa Walawi,
wanhu wa Isilaeli weng'higwa malagilizo.
Lelo, one usang'hano wa Walawi uhafaiye,
sigambe kulondeke kulawilile ukulu wa
nhambiko umwenga mbasakanyo uja usondelela viya viulondeka ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki, siyo uja wa Haluni.
12 Kwaviya ukulu wa nhambiko viugaluke,
na malagilizo nayo yolondeka yagaluke.
13 Kwaviya Mndewa wetu ija mbuli zino
zose zomulonga yeye, kakala wa kabila
dimwenga, na habule hata munhu imwe wa
kabila jake yoyasang'hanile muna ichilingo
cha kulavila nhosa. 14 Yomanyika chinaganaga kuwa yeye kelekigwa muna dikabila
da Yuda, diya Musa haditambule viyakalile
kolonga mbuli za kusonhela wakulu wa
nhambiko.

Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki

15 Iviya mbuli ino imanyika funhufunhu.
Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile
fana Melikizedeki kalawilila kamala. 16 Yeye
hatendigwe mkulu wa nhambiko kwa
ndagilizi za chiunhu, mbali kwa ludabwa
lwa ugima ulibule uhelelo. 17 Kwaviya
Maandiko Yelile yolonga, “Kwizakuwa
mkulu wa nhambiko siku zose fana viya
ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.”
18 Ivo lagilizo da umwaka disegezigwa
kwaviya dikala nyondenyonde na hadifaya
chinhu. 19 Kwaviya malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa hayadahile kutenda
chinhu chochose chifaya. Mbali lelo, hanhu
hake hekigwa lolelo dinogile ng'hani dili
kwa ijo chodaha kumkwenhukila Mulungu.

20 Maabaho hano hana chilaho cha Mulungu. Lusita wamwenga viwatendigwe
kuwa wakulu wa nhambiko, hakukalile na
chilaho. 21 Mbali Yesu katendigwa kuwa
mkulu wa nhambiko kwa chilaho lusita Mulungu viyamulongele,

“Mndewa kalonga kwa kuilaha na hezagalusa chiyalongile,
‘Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose.’
”

22 Basi kwa ichimu cha mbasakanyo ino
Yesu kawa mwimilizi wa lagano dinogile
ng'hani.

23 Iviya wakulu wa nhambiko wakala
wengi kwaviya wakala hawakala siku zose
wodanganika na hawadahile kugendelela
na usang'hano wawo. 24 Mbali Yesu kokala
siku zose, na sang'hano yake ya ukulu wa
nhambiko hezamwing'ha munhu imwenga.
25 Nayo kwa ichimu icho kodaha kuwalopola
wawo wowomwizila Mulungu kwa kufosela yeye, kwaviya kokala siku zose muladi
yawapulile kwa Mulungu.

26 Ihawile mbuli ya kufaya ng'hani
kumwetu kuwa na mkulu wa nhambiko
digogogo fana ino yelile, yelibule ubananzi
hebu uhasanyi, kabaguligwa kwa wahasanyi, nayo kenuligwa uchanyha ng'hani
kuulanga. 27 Yeye halingile fana Wakulu
wa nhambiko magogogo wamwenga,
halondile kulava nhosa chila siku kwa
ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo
na maabaho kwa ichimu cha uhasanyi
wa wanhu. Kalava nhosa mwanza umwe
muhala kwa ichimu cha wanhu wose,

viyailavile yeye mwenyewo. [28] Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa yowasag-
ula wanhu weli nyondenyonde kuwa
Wakulu wa nhambiko magogogo, mbali
kwa chilagano cha Mulungu kachitenda
kwa chilaho, chiya chochizile hamwande
ya malagilizo, chimsagula Mwana, yoya-
tendigwe kofaya siku zose.

8

Yesu mkulu wetu wa nhambiko digogogo

[1] Mbuli ng'hulu muna zimbuli zino, cheye
chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo,
kokala ubanzi wa kulume wa chigoda
cha chifalume cha Mulungu kuulanga.
[2] Yeye kosang'hana sang'hano ya Mkulu
wa nhambikowa Digogogo hanhu helile
ng'hani, muna dizewe da kweli da Mulungu
dodikigwe na Mndewa, wala siyo kwa
makono ya munhu.

[3] Kwaviya chila Mkulu wa nhambiko di-
gogogo kosaguligwa muladi yalave chi-
tumetume na nhosa kwa Mulungu, kwa ivo
Mkulu wa nhambiko digogogo wetu iviya
kolondeka yawe na chinhu cha kumulavila
Mulungu. [4] One yawile hano muna isi,
sigambeyawe mkulu wa nhambiko ng'o,
kwaviya wauko walava nhosa za vitume-
tume vivilondeka kwa malagilizo ya Mu-
lungu yoyamwing'hile Musa. [5] Usang'hano
wowousang'hana fana wakulu wa nham-
biko ni simwe hebu sisila da mbuli za ku-
ulanga, fana Musa viyalagilizigwe na Mu-
lungu, viyakomeleze kuzenga dizewe da
Mulungu kwaviya kalonga, "Lola ukavi-
tende vinhu vose kwa simwe diya doniku-
laguse viukalile kulugongo." [6] Mbali sambi
Yesu keng'higwa sang'hano ya ukulu wa
nhambiko inogile ng'hani kufosa yawo,
fana yeye viyekigwe kuwa mulumbilizi
wa dilagano diya dinogile ng'hani, na
chandusilo chake chikala muna ivilagano
vinogile ng'hani.

[7] Kwaviya lagano diya da mwanduso
one dinogile, sigambe dilondeke lagano
dekaidi. [8] Mbali Mulungu kawawona kuwa
wanhu wake wahasanya viyalongile,
Mndewa kolonga, "Siku zokwiza,
nizatenda lagano da sambi na wanhu wa
Isilaeli na wanhu wa Yuda.
[9] Lagano dino hadizakuwa fana diya
donitendile na wasaho zawo
zuwa diya viniwasolile kwa mkono wangu
na kuwalanguliza kulawa Misili.
Kwaviya hawategeleze chiya chiniwalon-
gele,
na niye siwagesile. [10] Mndewa kolonga,
lagano dino nizatenda na wanhu wa
Isilaeli
Zahafosa siku ziya,
nizakwika malagilizo yangu muna
zinzewele zawo
na kwandika mwiimizoyo yawo.
Nizakuwa Mulungu wawo,
nawo wezakuwa wanhu wangu. [11] Habule
yonda yamfundize miyage,
hebu yonda yamulongele ndugu yake,
'Mmanye Mndewa.'
Kwaviya wose wezanimanya niye,
kwandusila mbugilambugila na wanhu wa-
manyike. [12] Nizawalekelela wihi
wawo
na hezaugesa uhasanyi wawo bule."

[13] Kwa kulonga lagano dino da sambi, Mu-
lungu katenda lagano da umwaka disakale,
na chinhu chochose chochisakala na kuwa
cha umwaka chizasegezigwa sambi.

9

Sang'hano ya wakulu wa nhambiko muna isi na kuulanga

[1] Lagano da mwanduso dikala na nzila
zake za kutambikila na hanhu helile ha
kutambikila hohazengigwe na wanhu.
[2] Hazengigwa zewe da viheleto vidi,
chiheleto cha mwanduso chitangigwa
Hanhu Helile na chiheleto chekaidi
chitangigwa hanhu helile ng'hani. Umo
mukala na chinhu chiya cha kwikila
vitasa na lupango na magate vovikigwe
haulongozi ha Mulungu. [3] Kuinzingo ya
panziya dekaidi, kukala na dizewe da
Mulungu ditangigwe, Hanhu Helile Ng'hani
[4] Umo mukala na chilingo cha zahabu kwa
ichimu cha kufukizila ubani, na sanduku
da lagano, dodikalile dihakigwa zahabu
banzi zose, na mgati yake mukala na
ziga doditendigwe kwa zahabu dodikalile
na ndiya yoitangigwa mana mgati yake,
mhome ya Haluni yoikalile isuka mayani
na mabwe yaja maidi yoyandikigwe lagano.
[5] Mchanyha yake kukala na nyang'hiti zili
na utunhizo na mabawa kuchiguma sisila
chigoda cha ukulu. Mbali sambi siyo lusita
lwa kulonga chila chinhu chimwe chimwe.

[6] Vino niivo vowekile vinhu vose.
Maabaho chila siku wakulu wa nhambiko
wengila muna ichiheleto chiya cha
mwanduso cha dizewe da Mulungu
kwa kusang'hana sang'hano zawo za
nhambiko. [7] Mbali Mkulu wa nhambiko
digogogo muhala kokwingila muna dizewe
na kutenda ivo mwanza umwe kwa
mwaka. Kosola damu yoilavigwe nhosa
kwa Mulungu kwa ichimu chake yeye
mwenyewo na kwa ichimu cha uhasanyi
uwatendile wanhu bila kuvimanya. [8] Muhe
Yelile kofundiza kulawa chipindi dizewe
da mwanduso ding'hali dima, nzila ya
kwingila hanhu helile ng'hani ha kuulanga
ing'hali kuvuguligwa. [9] Mbuli ino ni
simwe da chipindi cha sambi. Malavilo
na nhosa volavigwa kwa Mulungu mbali
havidaha kutenda yoyotambika kuwa na
moyo ufaya, [10] kwaviya yayo yose yakala
malagilizo yosonhela ndiya na ving'waji na
kunawa nhende mbasakanyo mbasakanyo.
Yoyalamuligwe mbaka lusita vondavikigwe
va sambi.

[11] Mbali Chilisito keza kuwa Mkulu wa
nhambiko digogogo yoyosang'hana na
mbuli zinogile ziya zilawilile sambi, yeye
kengila muna dizewe da Mulungu dinogile
ng'hani na haihungikiligwe na chochose,
zewe ijo hadizengigwe na makono ya
wanhu bule, kwaviya siyo zewe da isi
ino ilumbigwe. [12] Kengila Hanhu Helile
Ng'hani mwanza umwe muhala, yahawa
kasola siyo damu ya luti na dang'ang'a
da ng'ombe, mbali kasola damu yake yeye
mwenyewo, kaching'ha ukombola wa siku
zose. [13] Mana wanhu wambule mwiko
muna inzila ya kumtambikila Mulungu
viwamiziligwe damu ya luti na ng'ombe na
ivu za midang'ang'a, wasafyigwa. [14] Mbali
Chilisito mulopozi kailava mwenyewo
kwa Mulungu yawe nhosa ifaya kwa
ludabwa lwa Muhe wa Mulungu wa siku
zose. Vino damu yake haidaha kusafya
ng'hani umanyi wetu wa uhasanyi wetu
na kuchilopola muna zisang'hano zetu
hazifaya na kuchitenda chimsang'hanile
Mulungu yeli mgima?

[15] Kwa ichimu chino Chilisito iyo
mulumbilizaji wa lagano da sambi, ivo
waja wose wowatangigwe na Mulungu
wodaha kutemiligwa mate siku zose
zowalongeligwe na Mulungu. Ifa yake
yowakombola wanhu kulawa uhasanyi uja
uwatendile chipindi chiya cha lagano da
umwaka.

[16] Mana moto wa ichigulogulo wom-
anyika fana ija yawikile hadanganike.
[17] Mana lagano dina ludabwa fana
mwenyewo kadanganika, lagano dab-
ule ludabwa fana mwenyewo mgima.
[18] Lekamana hata lagano da mwanduso
hadikigwe bila damu. [19] Teng'hu Musa
kawagong'ondela wanhu wose malagilizo
fana viikalile muna yamalagilizo, maabaho
kasola damu ya luti kahanganya na
mazi, na kamizila ichitabu cha malagilizo
na wanhu wose, kasang'hanila nyuzi
ndung'hu na lufumbasi. [20] Kalonga, "Ino
iyo damu yoilagusa lagano diya Mulungu
diyamulagilizeni muditegeleze." [21] Iviya
Musa kamiza damu ija muna dizewe da
Mulungu na vinhu vose vovisang'haniligwa
muna inhambiko.

[22] Muna yamalagilizo yaja Mulungu
yoyamwing'hile Musa, na vinhu vingi
vosafyigwa na damu, na uhasanyi
wolekeleligwa one damu ihetika.

Nhosa ya Chilisito yosegeza uhasanyi wa wanhu

[23] Vinhu vino vilinga fana vinhu va
kuulanga vilondeka visafyigwe kwa
nzila iyo. Mbali vinhu va kuulanga
volonda nhosa inogile ng'hani. [24] Kwaviya
Chilisito hengile hanhu helile ng'hani
hohazengigwe na makono ya wanhu,
hanhu heli simwe da chinhu chenyewo chili
kuulanga. Kengila kuulanga kwenyewo,
uko sambi kema haulongozi ha Mulungu
kochigombela. [25] Mkulu wa nhambiko
digogogo wa Wayahudi kokwingila Hanhu
Helile Ng'hani chila mwaka yahawa na
damu ya mnyama. Mbali Chilisito hengile
umo muladi yailave mwenyewo miyanza
mingi. [26] Kwaviya one iwile ivo, Chilisito
yahalondeke kugazigwa miyanza mingi
kusongela kuumbigwa kwa isi yose. Mbali
sambi chipindi chino vochikwenhukile
uhelelo wake, yeye kalawilila mwanza
umwe kusegeza uhasanyi kwa kuilava
nhosa yeye mwenyewo. [27] Chila munhu
kolondeka yadanganike teng'hu, na
maabaho yatagusigwe na Mulungu.
[28] Ivo ivo Chilisito nayo kailava nhosa
mwanza umwe muhala kwa ichimu cha

kusegeza uhasanyi wa wanhu wengi.
Kezalawilila mwanza wekaidi, siyo kwa
ichimu cha uhasanyi, mbali kwa ichimu cha
kuwalopola waja womgozela kwa kulonda
ng'hani.

10

1 Kwaviya malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa ni sisila da vinhu
vinogile vondavize na viilinga muhala
na vinhu va kweli. Kwa ichimu chino
nhosa ziya ziya za malagilizo yoyolavigwa
chila mwaka, hazidaha bule kuwatenda
waja wotambika wawe wofaya. 2 One
wanhu womtambikila Mulungu wahawile
wasafyigwa uhasanyi wawo kweli, sigambe
waiwone kuwa wana uhasanyi, na
wahalekile kulava nhosa. 3 Mbali nhosa
izo zolavigwa chila mwaka kuwakumbusa
wanhu uhasanyi wawo. 4 Mana haidahika
bule kusegeza uhasanyi kwa damu ya
ng'ombe lume na luti.

5 Kwa ichimu chino Chilisito viyezile
muna isi, kamulongela Mulungu,
"Hulondile malavilo na nhosa,
mbali kuning'ha lukuli kwa ichimu changu.
6 Hulondigwe na nhosa yoyose ya kutimbu-
ligwa timbu wala nhosa yoyose ya
kusegeza uhasanyi.
7 Maabaho nilonga, 'Nabahano,
kutenda chiulonda, weye Mulungu,
fana vinyandikiligwe muna ichitabu
cha Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa.' "

8 Teng'hu kalonga, "Hulondile wala
hunogeligwe na nhosa za wanyama na
malavilo hana ichilingo na nhosa ya
kusegeza uhasanyi na nhosa mbaka
maivu." Kalonga vino ingawa vino vose vi-
tendeka fana viyeli malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa. 9 Maabaho nilonga,
"Nabahano, kutenda chiulonda weye
Mulungu." Ivo Mulungu kasegeza nhosa ya
umwaka na kwika nhosa ya Chilisito hanhu
hawo. 10 Kwaviya Yesu Chilisito katenda
chiya Mulungu chiyamulondile yatende,
cheye wose chisafyigwa uhasanyi wetu kwa
nhosa ya lukuli lwake loyaulavile mwanza
umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose.

11 Na chila Mkulu wa nhambiko wa
Wayahudi kokwima chila zuwa kolava
nhambiko, na kolava nhosa za wanyama
ziya ziya miyanza mingi, ziya hazidaha
ng'o kusegeza uhasanyi. 12 Mbali Chilisito
kalava nhosa imwe kwa ichimu cha
kulekelela uhasanyi, nhosa yoifaya siku
zose, maabaho kakala ubanzi wa kulume
wa Mulungu. 13 Kogozela mbaka Mulungu
yaweke wehi wake wawe chinhu cha
kwikila migulu hasi yake. 14 Kwaviya
kwa sadaka yake imwe kawatenda waja
wose wowosafyigwa uhasanyi wawo kuwa
wofaya siku zose.

15 Na iviya Muhe Yelile kaching'ha
ukalangama wake. Teng'hu kolonga,
16 Mndewa kolonga, "Dino ijo lagano
dondanitende nawo,
zihafosa siku izo.
Nizakwika malagilizo yangu muna imizoyo
yawo
na nizayandika muna zinzewele zawo."
17 Na maabaho kolonga, "Siuzagesa
kaidi uhasanyi wawo wala sang'hano
zawo zihile." 18 Lelo uhasanyi uhamala
kulekeleligwa, haizalondeka kaidi kulava
nhosa za kulekelela uhasanyi.

Chimkwenhukile Mulungu

19 Ndugu zangu, china ugalu wa kwingila
Hanhu Helile Ng'hani kwa damu ya Yesu.
20 Yeye kachifungulila nzila ya sambi,
nzila igala ugima, kufosela panziya diya.
Katenda ivo kwa kuilava lukuli lwake.
21 Chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo
yoyolanguliza Kaye ya Mulungu. 22 Ivo
chimkwenhukile Mulungu kwa moyo wa
kweli na uhuwilo wa kweli, kwa moyo
wousafyigwe kulawa kuna ukuiwona kuwa
china uhasanyi na ng'huli zetu zisunhigwa
kwa mazi mazelu. 23 Mwamhilile ng'hani
lolelo dochidilonga, kwaviya yeye yachila-
ganile kokwaminika. 24 Leka chigese nzila
za kuiguma moyo kwa kulagusa ulondo na
kusang'hana yanogile. 25 Na sekechileke
kuiduganya hamwe fana wamwenga
viwozowela kutenda, mbali chiigele moyo
kwa kuiyoha ng'hani kutenda ivo, kwaviya
vomuwona kuwa Siku ya Mndewa ya
kuwalamulila nhaguso yahabehi.

26 Kwaviya chihagendelela kutenda
uhasanyi giladi chahamala kuvimanya
kweli, habule nhosa yoidaha kulavigwa
kaidi kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi.
27 Disigalile ni kugozela kudumba nh-
aguso ya Mulungu na moto mkali won-
dawawanange wanhu wose wowomulema

Mulungu. [28] Munhu yoyose yolema
kutegeleza malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kodanganika bila ubazi
one kuhawa na usindila wa wanhu waidi
hebu watatu. [29] Viha ng'hani kumuliga
Mwana wa Mulungu na yoyoizeha damu
ya lagano da Mulungu yoichisafyile, na
yomuliga Muhe wa unovu wa Mulungu
yotenda fana vino kezatagusigwa ng'hani.
[30] Kwaviya chimmanya ija yalongile, "Niye
nizalihiliza chilihizo, niye nizalihiliza," na
iviya kalonga, "Mndewa kezawalamulila
nhaguso wanhu wake." [31] Ni mbuli
ya kudumbiza ng'hani kugwa muna
yamakono ya Mulungu yeli mgima!

[32] Kumbukeni yaja yoyalawilile siku ziya
vomwanduse kuumanya ukweli wa Mulungu. Mupata manhesa mengi, mbali mufunya umoyo. [33] Lusita lumwenga mugwiligwa na mutendeligwa vihile haulongozi ha wanhu, miyanza mingi mwima
nawo hamwe na wanhu watendiligwe ivo.
[34] Kwaviya muumanya unyondenyonde wa
wanhu waja wakalile muna ichifungo, kaidi
mutogola kwa deng'ho kuhokigwa vinhu
venu, kwaviya muvimanya kuwa muna
vinhu vinogile ng'hani vovikala siku zose.
[35] Basi sekemwagize ugalu wenu kwaviya
una gweko kulu. [36] Mulondeka kuwa na
ufunya umoyo, muladi mudahe kutenda
yaja yoyolonda Mulungu na kuhokela chiya
chiyalaganile. [37] Fana Maandiko Yelile yolonga,

"Ing'hali chidogo,
ija yokwiza kezakwiza,
hezakalama bule.
[38] Munhu wangu yotenda yanogile haulongozi wangu, kezakala kwa uhuwilo.
Mbali one yahasinha sinha,
Moyo wangu hawiza nogelwa nayo bule."
[39] Mbali cheye siyo wanhu wosinha sinha
na kunangigwa. Ila china uhuwilo wa
kuchikombola mihe yetu.

11

Uhuwilo

[1] Uhuwilo ni kuvimanya kwa ukweli
mbuli zochilolela, ni kuvimanya kwa
hakika mbuli hachiziwona bule. [2] Kwa
uhuwilo wasaho zenu wolongiligwa
wanoga haulongozi ha Mulungu.

[3] Kwa uhuwilo chovimanya kuwa isi yose
ilumbigwa kwa mbuli iyalongile Mulungu,
muladi kwa vinhu viwoneka vilumbigwa
kulawa muna ivinhu haviwoneka.

[4] Kwa uhuwilo Abeli kamulavila Mulungu nhosa inogile kufosa ija ya Kaini.
Kwa uhuwilo wake katogoligwa kanoga
haulongozi wa Mulungu, kwaviya Mulungu mwenyewo kaitogola nhosa yake.
Kwa uhuwilo wake ingawa kadanganika,
sang'hano zake zing'hali zochifundiza.

[5] Kwa uhuwilo Henoko kasoligwa na
Mulungu kulawa muna isi bila kudanganika. Nayo hawoneke kaidi kwaviya
Mulungu kamsola kuulanga. Maandiko
Yelile yolonga kuwa, yang'hali Henoko
hanasoligwa, kamnogeza Mulungu.
[6] Haidahika bule munhu kumnogeza Mulungu bila uhuwilo, kwaviya munhu yoyose
yomuhitila Mulungu kolondeka yahuwile
kuwa Mulungu kauko na kowagweka waja
woiyoha kumzahila.

[7] Kwa uhuwilo Nuhu kahulika lamulo da
mbuli za hamwande za Mulungu zozikalile
zing'hali hazinalawilila. Kamtegeleza Mulungu, kazenga safina muja mowalopoligwe
yeye na lukolo lwake. Kwa ichimu cha
yayo wanhu wa isi wawoneka wabananga,
na Nuhu kahokela kutendigwa kunoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo.

[8] Kwa uhuwilo Bulahimu kamtegeleza
Mulungu viyatangigwe yahite kuna isi
ija Mulungu iyamulongele kezamwing'ha.
Kasegela kuna isi yake bila ya kuvimanya
kunhu kuyohita. [9] Kwa uhuwilo kakala fana
mgeni muna isi ija iyamulongele Mulungu.
Yeye kakala hamwe na Isaka na Yakobo
muna yamazewe, wahokela vinhu viya
viya Mulungu viyamulaganile Bulahimu.
[10] Kwaviya Bulahimu kakala kogozela bululu
dili na chandusilo. Bululu jandusigwe na
kuzengigwa na Mulungu.

[11] Kwa uhuwilo Bulahimu kahokela udaho
wa kuwa tata, hamwe na kulonga kakala
mulala ng'hani, na Sala mke wake kakala
mgumba. Mbuli ino ilawilila kwaviya Bulahimu kamuhuwila Mulungu yoyakalile
kamwing'ha chilagano kuwa mwaminika.
[12] Kwa ivo kulawa kwa munhu ino imwe Bulahimu yakalile fana kadanganika, walawilila wanhu wengi hawapeteka fana viya

nhondo za kuulanga na msanga wa mhwani.
13 Wanhu wano wose wadanganika wahawa na uhuwilo bila kuhokela mbuli
zowalongiligwe na Mulungu. Mbali wazi-
wona kwa kutali na watogola funhufunhu
kuwa wawo wakala wageni na wagenda-
genda mwiisi. 14 Wanhu wolonga mbuli
fana izo, yolagusa kuwa woizahila isi yawo
wenyewo. 15 One wahakalile woigesa isi
yawo iwalawile, wahadahile kubwela uko.
16 Mbali wakala wolonda ng'hani isi inogile
ng'hani, isi ya kuulanga. Lekamana Mu-
lungu hawona chinyala wahamtanga yeye
Mulungu wawo, kwaviya yeye mwenyewo
kawasasalila bululu jawo.
17 Kwa uhuwilo Bulahimu kamulava
mwanage Isaka yawe nhosa lusita Mulungu
viyamgezile. Bulahimu iyo yakalile
kahokela chilagano cha Mulungu, mbali
kakala kamala kumulava mwanage
nyachende yawe nhosa. 18 Mulungu
kakala yamulongele, “Kwa kufosela
Isaka kwizapata welesi wonikulongele.”
19 Bulahimu katogola kuwa Mulungu kodaha
kuwazilibula wadanganike, na kweli
Bulahimu kampata kaidi Isaka kwa kulonga
kwa simwe.
20 Kwa uhuwilo Isaka kamtemela mate
Yakobo na Esawu kwa kusonhela mbuli ziya
zondazize hamwande.
21 Kwa uhuwilo Yakobo viyakalile habehi
kudanganika, kawatemela mate chila imwe
wa wana wa Yosefu, na kamtambikila Mu-
lungu kuno kasigamila mhome yake. 22 Kwa
uhuwilo Yosefu viyakalile habehi kudan-
ganika kalonga mbuli ya kulawa kwa Waisi-
laeli muna isi ya Misili na iviya kaweng'ha
ndagilizi viya vya kutenda mivuha yake.
23 Kwa uhuwilo tati yake na mami
yake Musa wamfisa mwana iyo kwa
lusita lwa miyezi mitatu viyamalile
kuvumbuka. Kwaviya wamuwona kuwa
mwana yanogile, wala hawadidumbile
lagilizo da mfalume.
24 Kwa uhuwilo Musa viyawile mkulu,
kalema kutangigwa mwana wa mndele
wa mfalume wa Misili. 25 Kawona muhavu
kugazigwa hamwe na wanhu wa Mulungu
kufosa kudeng'helela uhondo wa uhasanyi
kwa lusita ludodo. 26 Kavimanya kuwa
muhavu kugazigwa kwa ichimu cha
Chilisito Mulopozi kufosa ngama ya isi ya
Misili, kwaviya kakala kololela gweko da
hamwande.
27 Kwa uhuwilo Musa kasegela isi ya
Misili bila kudumba ludoko lwa mfalume.
Kwaviya kafunya umoyo fana munhu
yamuwone Mulungu hawoneka. 28 Kwa
uhuwilo katenda dugila da Pasaka na
kalagiliza damu imizigwe muna zinyivi,
muladi Msenga wa Ifa sekeyawakome
welekwa waudele wa Waisilaeli.
29 Kwa uhuwilo Waisilaeli waloka Ba-
hali ya Shamu fana muna isi inyalile,
mbali Wamisili viwalondile kuloka yamazi
wang'wa ng'habu wadanganika. 30 Kwa
uhuwilo mhongono za Yeliko zozizengigwe
na mabwe zigwa Waisilaeli viwazizungu-
luke kwa siku saba. 31 Kwa uhuwilo La-
habu ija malaya hakomigwe hamwe na waja
hawamtegeleze Mulungu kwaviya kawa-
hokela wopelemba wa Isilaeli kwa tindi-
walo.
32 Lelo, nilonge choni kaidi? Nabule lusita
lwa kufaya kulonga mbuli za Gideoni na
Balaka na Samsoni na Yefita na Daudi na
Samweli na walotezi wa Mulungu. 33 Kwa
uhuwilo wano wose waitowa ng'hondo na
wafalume, wahuma. Watenda voilondeka
na wapata yaja yowalongeligwe na Mu-
lungu. Wasita milomo ya simba, 34 na
wazima mizoto mikali, wahonyokwa ku-
danganika kwa zele kulu, wakala nyon-
denyonde mbali wapata ludabwa, wakala
magalu muna ing'hondo, ivo wawawinga
watowa ng'hondo wa chigeni. 35 Wanaake
wamwenga wabweliziligwa ndugu zawo
wadanganike kuno wazilibuligwa.

Wamwenga wawo walema kufun-
guligwa, wagazigwa mbaka kudanganika
muladi wapate kuzilibuligwa na kwingila
muna ugima unogile ng'hani. 36 Wamwenga
wazehigwa na kulanhigwa mibalati, na
hata wamwenga wafungigwa minyololo
na kugaligwa kuichifungo. 37 Wakomigwa
kwa kutowigwa na mabwe, na kukanhigwa
na msumeno vihande vidi, wadanganika
kwa upanga. Wazebwegela kuno wahawa
wavala mbende za ng'hondolo na mbende
za luti, wakala wanhu ngayengaye,
wowagazigwe na kubabanyigwa. 38 Isi yose
hailondeke kuwa na wanhu fana wawo!
Wazebwegela kuchuwala na kuna ulugongo
kuno wokala muna yamatuka na muna
imina.

39 Wanhu wano wose wahamala ku-
longiligwa kuwa wahuma kwa ichimu
cha uhuwilo wawo! Hata ivo hawahokele
yaja yoyawalaganile Mulungu. 40 Mulungu
kasasala vinhu vinogile ng'hani kwa
ichimu chetu muladi chila imwe wetu
sekeyahungukiligwe na chinhu.

12

Mulungu kowazuma wanage

1 Iviya na cheye, chozungulukigwa na
bumbila kulu da wakalangama haulongozi
wetu fana vino, chileke chila mbahasha na
uhasanyi wouchinanahila, chiiyohe kwa
kufunya umoyo mwa yaja ya kwiihuma
yoyekigwe haulongozi hetu. 2 Chimulole
Yesu, mwene kwandusa na kukomeleza
uhuwilo wetu. Kwaviya kavimanya
deng'ho dondayapate hamwande, kafun-
yila umoyo kudanganika mumsalaba na
halolile chinyala chake. Lelo kakala na
udaho kuna ichigoda cha chifalume cha
Mulungu. 3 Geseni mbuli zozimpatile
Yesu, viya viyafunyile umoyo kulema
ng'hani kwa wanhu wene uhasanyi.
Lelo sekemulegele na sekemufe moyo.
4 Muna ing'hondo yomutenda ya kuhuma
uhasanyi, mung'hali hamunaitowa mbaka
kwitila damu yenu. 5 Vino mweye muzimiza
mbuli za kugela moyo ziya Mulungu
kolonga na mweye fana wanage?

"Mwanangu sekeuzehe luzumo lwa Mn-
dewa
hebu sekeubeneke moyo vondayakubwak-
ile. 6 Kwaviya Mndewa komzuma
chila munhu yomulonda,
na komulamula chila munhu yoyomtogola
kuwa mwanage."

7 Funyeni umoyo vimuzumigwa, kwaviya
Mulungu komtendelani mweye fana
viya wanage. Vino kuna mwana yelihi
hazumigwa na tati yake? 8 Mbali one
hamzumigwe fana wana wamwenga, basi
mweye siyo wanage kweli ila wana wa
mmbago. 9 Hamwe na yayo, chinawo
tati zetu wacheleke wochiwategeleze
viya vowochizuma, ivo cholondeka
kumuhulika ng'hani tati yetu wa chimuhe
muladi chidahe kukala wagima. 10 Tati
zetu wacheleke wachizuma kwa lusita
ludodo kwa kusondelela viya viwowona
kuwa vinoga. Mulungu kochizuma kwa
kuchitaza muladi chiwe fana yeye. 11 Vino
sambi kuzuma siyo mbuli iwoneka ya
kudeng'helela mbali mbuli ya usungu.
Mbali hamwande izagala tindiwalo na
ugima woumnogeza Mulungu kwa wose
wafundizigwe na kuzumwa uko.

Mafundizo na mazumo

12 Ivo muyagele ludabwa makono yenu
yabobile na mavindi yenu yabobile.
13 Gendeleleni kugenda muna inzila igoloke,
muladi chiya chilemale sekechisiguke,
mbali chihonyigwe.

14 Iyoheni ng'hani kukala kwa tindiwalo
na wanhu wose na kukala kwa kwela,
kwaviya habule munhu yoonda yamuwone
Mndewa bila kuwa yelile. 15 Muiteganye
munhu yoyose sekeyagize unovu wa Mu-
lungu. Wala mzizi wili usungu sekeusuke
mgati mmwenu na kuwagalila magayo
wanhu wengi kwa usede wake. 16 Sekekuwe
na mgoni wala munhu hamuhulika
Mulungu, fana viya Esawu yoyachuuzile
uhazi wake wa uchaudele kwa lujo lumwe.
17 Muvimanya, hamwande viyalondile kaidi
kutemeligwa mate na tati yake, tati yake
kamulema kwaviya hapatile nzila yoyose
ya kwasakanya chiya chayatendile, hata
fana kaizahila kwa masozi.

18 Mweye hamfikile kuna ulugongo
lwa Sinai loludaha kudalisika fana viya
viwatendile wanhu wa Isilaeli, wawo
wafika kuna ulugongo luja lolukwaka moto,
lugubikigwa na ziza na wingu titu na
beho kulu, 19 uko kulugongo kuhulikika
dizi da mhalati na mbumo. Wanhu
waja wowahulike dizi diya, walamba
sekewahulike mbuli imwenga, 20 kwaviya
hawahulike chiya chochilongigwe, "One
hata ihawa mng'onyo yahadalisa lugongo,
yolondeka yatowigwe na mabwe mbaka
yadanganike." 21 Yano yose yowoneka ya
kudumbiza ng'hani, hata Musa kalonga,
"Nodumba na kugudemeka."

22 Mbali mweye mufika kuna ulugongo
lwa Sayuni na kuna dibululu da Mu-
lungu yeli mgima, Yelusalemu ya kuu-
langa, hamwe na wasenga wa kuulanga
hawapeteka, wowoiting'hane kwa deng'ho.
23 Mbali mweye muiting'hana kuna didugila
da wanhu wa Mulungu wowotangigwa
welekwa waudele, wowandikigwe mazina
yawo kuulanga. Na Mulungu yowalamulila
nhaguso wanhu wose, na kwa mihe ya

wanhu wawoneka wanogile haulongozi wa
Mulungu wowatendigwe wofaya. [24] Kwa
Yesu yeli mulumbilizi wa lagano da sambi,
na ija damu yake imizigwe yolonga mbuli
zinogile kufosa damu ya Abeli.
[25] Kwa ivo iteganyeni sekemwize kulema
kumtegeleza iyo yolonga na mweye. Fana
wanhu waja walemile kumtegeleza ija
yowazuma hano mwiisi hawahonyokwe
bule, vino cheye chizadahaze kuhonyokwa
one hachimtegeleza ija yochizuma
kulawa kuulanga? [26] Lusita luja dizi
jake digudemeza isi, mbali lelo kalonga.
"Nizagudemeza isi mwanza umwenga
kaidi, ila siyo isi muhala mbali iviya na
ulanga." [27] Mbuli zino, "Mwanza umwenga
kaidi" yolagusa kuwa vinhu viumbigwe
vizatingisigwa na kwaga, muladi viya vinhu
havidaha kutingisigwa vidahe kukala siku
zose.
[28] Kwa ivo cheye chotogoligwa kuhokela
ufalume haudaha kutingisigwa bule, chiwe
wanhu wa kumwing'ha hewela Mulungu.
Chilaguse hewela fana voilondeka kwa
hishima ng'hani, [29] kwaviya Mulungu wetu
kweli ni moto woudanganiza.

13

Sang'hano ya kumwing'ha nhogolwa Mulungu

[1] Gendeleleni kuilonda chindugu.
[2] Sekemuzimize kuwahokela wageni,
kwaviya kwa kusang'hana ivo wanhu
wamwenga wawahokela wasenga wa ku-
ulanga bila kuvimanya. [3] Sekemuwazimize
waja weli muna ichifungo fana viya mu-
fungigwa hamwe nawo. Sekemuwazimize
waja wogaya fana viya mogaya fana wawo.
[4] Sola yolondigwa ihishimigwe na wanhu
wose, mulume na muke wake sekewayan-
gale na wanhu wamwenga, kwaviya Mu-
lungu kezawatagusa wazinzi na wagoni.
[5] Ugima wenu sekeulangulizigwe na hela,
mufaike na vinhu vomwili navo. Mulungu
mwenyewo kalonga, "Sizakuleka ng'o, wala
sizakwasa ng'o." [6] Lekamana cholonga kwa
ugangamalo,
"Mndewa iyo mtazi wangu,
Sizadumba,
munhu kezanitenda choni?"
[7] Wakumbukeni walangulizi wenu
wowamgong'ondeleni mbuli ya Mulungu.
Geseni viya viwakalile na kudanganika,
higeni uhuwilo wawo. [8] Yesu Chilisito
ni ija ija igolo na diyelo na siku zose.
[9] Sekemuhembelusigwe kuno na kuno
kwa mafundizo ya mwazanyo. Vinoga
mizoyo yetu kugangamizigwa kwa unovu
wa Mulungu, siyo kwa kutegeleza ndagilizi
zikigwe kusonhela ndiya, ndagilizi zino
haziwataza waja wozisondelela.
[10] Cheye chinacho chilingo cha kulavila
nhosa chiya waja wowosang'hanila muna
dizewe da kutambikila da Wayahudi,
hawalondeka kuja vinhu vake. [11] Mkulu
wa nhambiko digogogo wa Wayahudi
kogala damu za wanyama hana Ihanhu
Helile Ng'hani kuwa nhosa fana malavilo
ya kusegeza uhasanyi, mbali mitufi
ya wanyama yolunguzigwa kunze ya
lago. [12] Kwa ichimu icho Yesu iviya
kagaya na kadanganika kunze ya bululu,
muladi yawasafye wanhu kwa damu yake
mwenyewo. [13] Lelo leka chimuhitile
yeye kunze ya lago na chikagaye fana
viyagaiye yeye. [14] Kwaviya hano hana
isi chabule bululu da kukala siku zose,
mbali chozahila bululu diya dikwiza.
[15] Ivo kufosela Yesu, chigendelele kulava
nhosa ya kumtogoza Mulungu. Mbuli
izo za nhogolwa ni malavilo yetu haja
hochilonga kwa milomo yetu kuwa yeye
ni Mndewa. [16] Sekemuzimize kutenda
yanogile na kuitaza, kwaviya zino izo nhosa
zozimnogeza Mulungu.
[17] Wategelezeni walangulizi wenu na
mutende viwolagiliza. Kwaviya wawo
wololesa mihe yenu, kwaviya wozalondeka
kumwing'ha Mulungu peta ya sang'hano
yawo. One muhawategeleza weza-
sang'hana sang'hano zawo kwa deng'ho,
mbali one hamuwategeleze wezasang'hana
sang'hano zawo kwa kulongelela, mbuli iyo
haizawataza.
[18] Chitoseleni. Cheye mizoyo yetu haichi-
longela kuhasanya na cholonda kutenda
yanogile kwa chila chinhu. [19] Mbuli ng'hulu
ng'hani yonimulambani munitambikile
muladi Mulungu yanibweleze kumwenu
hima hima.

Nhosa ya kugotolela na ndamsa

[20] Mulungu yoyoching'ha tindiwalo
kamzilibula Mndewa wetu Yesu Chilisito,
yeli mdimi mkulu wa ng'hondolo kwaviya

ketila damu yake yoilagusa lagano da siku
zose ni kweli. [21] Mulungu yoyoching'ha
tindiwalo yamtendeni mweye sekemuhun-
gukilwe na chinhu muna ichila mbuli
inogile, muladi mupate kuyasang'hana
malondo yake. Na yatende mgati mmwetu
kwa kufosela Yesu Chilisito kwa yaja
yoyomnogeza mwenyewo. Utunhizo
kanawo Yesu Chilisito siku zose. Ivo!

Mbuli ya ukomelezelo

[22] Nomulambani ndugu zangu muhulike
kwa kufunya umoyo usenga uno womgu-
mani moyo. Kwaviya usenga uno won-
imwandikileni ni mguhi. [23] Nolonda mweye
muvimanye kuwa ndugu yetu Timoseyo
kalekeleligwa kamala mwiichifungo. One
yaheza sambi nizakwiza nayo kumwenu.

[24] Walamseni walangulizi wenu wose na
wanhu wose wa Mulungu. Ndugu wa isi ya
Italiya womulamsani.

[25] Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WOWANDIKIGWE NA Yakobo

Ulongozi

Usenga wowandikigwe na Yakobo kwa wanhu wose ni chitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imwe yatang'higwe Yakobo. Yodahika Yakobo kakala sekulu wa Yesu, yeye kakala mulanguliza muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito wa mwanduso lusita ulo iviya kakala uko muna umting'hano wa Yelusalemu, yolagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa 15:13. Mtumigwa Paulo kamtanga ino mhanda ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna Wagalatiya 2:9. Wasomi wogesa kuwa usenga wa Yakobo wowandikigwe kwa wanhu wose wandikigwa ung'hali kufika mwaka 50 kwandusila viyelekigwe Yesu. Kwaviya Yakobo kakala mulangulizi wa bumbila uko Yelusalemu, yodahika kandika usenga uno viyakalile uko.

Yakobo muna ichitabu chake kawandikila "mweye makabila longo na maidi ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose" muna 1:1. Mafundizo ya Yakobo ni kwa ichimu cha Wachilisito wose mbali kwaviya kandika mbuli "makabila longo na maidi" yolagusa kuwa Yakobo kakala na lungilo kwa kuwandikila Wachilisito wa Chiyahudi dimwe kwa dimwe. Kwaviya usenga uno ukala na fambulo kufika kwa lung'husesa lwa wasomaji, chikala na mbuli nyingi. Yakobo kolagusa vinogile kusonhela uhamwe wa uhuwilo na sang'hano. Mbuli iyo ya uhuwilo wa kweli wowoneka kwa sang'hano yolagusigwa muna 2:17. Iviya kawazuma kusonhela kulagusa ulondo ng'hani kwa wanhu weli na vinhu vingi muna 2:1-4, na kuwalongela wayalole ng'hani yaja yowolonga muna 3:1-12.

Yeliumo

1. Yakobo kowalamsa wasomaji wake muna 1:1.
2. Kaidi kowagela moyo Wachilisito kwa kufunya umoyo lusita lwa manhesa 1:2-27.
3. Maabaho kandika yolondeka uhuwilo uwoneke kwa sang'hano muna 2:1-26.
4. Iviya kandika viya mbuli vizili na udaho 3:1-12.
5. Kaidi Yakobo kofambula kuwa ubala wa Mulungu ni mbasakanyo na ubala wa wanhu muna 3:13-4:10.
6. Maabaho kowazuma wasomaji wake sekewaigode ng'hani muna 4:11-5:6.
7. Kuuhelelo Yakobo kogotola usenga wake kwa kuweng'ha ndagilizi za chila siku muna 5:7-20.

[1] Niye Yakobo, msang'hani wa Mulungu
na wa Mndewa Yesu Chilisito, nowandik-
ilani mweye makabila longo na maidi
ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose.
Nowalamsani!

Uhuwilo na ubala

[2] Ndugu zangu, muhapatigwa na magezo
mbasakanyo mudeng'helele ng'hani.
[3] Muvimanye kuwa kugezigwa kwa uhuwilo
wenu kogala ufunyaumoyo. [4] Mbali ufun-
yaumoyo ulondeka ukomeleze sang'hano
yake muladi mudahe kukangala na
mumeme chila chinhu bila kuhungukilwa
chochose. [5] Mbali one munhu yoyose
kumwenu yahahungukilwa na ubala,
yatambike kwa Mulungu yoyoweng'ha
wanhu wose kwa mvunyo na kwa makono
maidi bila ya kubwakila, nayo kezak-
wing'higwa. [6] Mbali lusita voyotambika
kolondeka kuhuwila bila lugano jojose,
kwaviya munhu yoyose yodumba kalinga
fana wimbi dili mwiibahali dodihem-
belusigwa na beho. [7] Munhu fana iyo
sekeyagese kuwa kezahokela chochose
kulawa kwa Mndewa, [8] kwaviya mdelenya
na wa kuhinduka hinduka muna ugenzi
wake.

Ungayengaye na kuwa na vinhu vingi

[9] Ndugu yeli ngayengaye kolondeka
yadeng'helele kwaviya Mulungu komwin-
ula uchanyha, [10] nayo munhu yeli na
vinhu vingi kolondeka kudeng'helela
lusita Mulungu vondayasegeze vinhu
viyelinavo. Kwaviya munhu yeli na vinhu
vingi kezafosa fana luwa da kuchuwala.
[11] Zua dahalawa na vuke jake kali donyaza
mimeya yose, na maluwa yake yopagatika
na unovu wake wose wobanangigwa.
Ivo ivo munhu yeli na vinhu vingi keza
nangigwa muna zisang'hano zake.

Magezo

12 Wamweda wanhu waja wosigala
kwaminika muna ukugezigwa, kwaviya
lusita vondawayahume magezo, weza-
hokela gweko jawo da ugima uja Mulungu
uyalongile kezaweng'ha wanhu waja
wowomulonda. 13 One munhu yahagezigwa,
sekeyalonge, “Nogezigwa na Mulungu.”
Kwaviya Mulungu hadaha kugezigwa na
wihi, wala yeye hamgeza munhu yoyose.
14 Mbali chila munhu kosongezigwa na
tamaa yake mwenyewo kwa kukwegigwa
na kunamata. 15 Maabaho tamaa ihile
yahakangala yolela uhasanyi, uhasanyi
uhakangala wolela ifa.

16 Mweye ndugu zangu wahuwila,
sekemuvwiziligwe. 17 Chila chitumetume
chinogile na hachihunguke chochose
cholawa kuulanga kwa Mulungu, volawa
kwa Tata, mulumbaji wa mabung'hulo,
hahinduka wala kabule chilaguso chochose
chochilagusa kuwa yeye kogaluka galuka.
18 Kwa malondo yake mwenyewo, kacheleka
cheye kwa mbuli ya kweli, muladi chiwe
fana nhosa ya malimbulo muna iviumbe
vake vose.

Kuhulika na kutenda Mbuli ya Mulungu

19 Ndugu zangu walondwa sekemuzimize
mbuli ino, chila munhu kolondeka yawe
kahuha kuhulika, mbali sekeyahuhe ku-
longa wala kuwa na ludoko. 20 Kwaviya
mwene ludoko hadaha kutenda mbuli zoz-
imnogeza Mulungu. 21 Kwa ichimu icho
muleke ugenzi wihile na wihi mvunyo
wowenele kumwenu. Muhokele kwa un-
yendanyenda mbuli ija yoihandigwe mgati
yenu na yoidaha kuwalopola mweye.

22 Ivo sekemuivwizile kwa kuhulika
muhala mbuli ya Mulungu, mbali
muitende. 23 Kwaviya munhu yahawa
muhulikaji wa mbuli na siyo msang'hanaji,
munhu iyo kalinga fana munhu yoyolola
chihanga chake mwiichilole. 24 Koilola
mwenyewo, maabaho kohita na zake na
lusita koizimiza viya viyeli. 25 Mbali munhu
yoyalolesa goya malagilizo yagangamale
yoyoweng'ha wanhu ulegeho na ku-
gendelela kuitendela usang'hano muna
yamafundizo ya Chilisito. Na siyo kuhulika
muhala na kuzimiza mbali koifikiza
ng'hani. Munhu iyo kezatemiligwa mate
na Mulungu kwa sang'hano zake.

26 One munhu yoyose yahaiwona kuwa
kanayo nzila ya kumsondelela Mulungu
mbali halukimilila lulimi lwake, munhu iyo
kouvwizila moyo wake na nzila yake iyo
haifaya chinhu bule. 27 Nzila inang'hane
ya kumsondelela Mulungu Tata niiyo ino,
kuwataza wagane na wachiwa muna ya-
manhesa yawo na kukala kutali mwenyewo
na mbuli zihile zili muna isi yose.

2

Lamulo kwa mbuli ya ubagulaji

1 Ndugu zangu mweye wahuwila wa
Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa
wa utunhizo, sekemuwabagule wanhu.
2 Yahawa munhu yeli na vinhu vingi
kokwingila muna umting'hano wenu
kavala mhete za zahabu na viwalo vinogile
na iviya kokwingila mgati ngayengaye
yoyaiyawale mawalo yadegeke. 3 One
muhamuhishimu ng'hani munhu ija
yoyayawale viwalo vinogile na kumulon-
gela, “Kala hanhu hano hanogile,” mbali
momulongela ija ngayengaye, “Kala hano
hasi,” 4 vino uno siyo ubagulo vimwili?
Vino kutagusa kwenu hakugaligwa na
magesa yehile?

5 Mweye ndugu zangu tegelezeni, Mu-
lungu kawasagula wanhu ngayengaye wa
isi yose ino wawe na uhuwilo mwigi na ku-
hazi ufalume uja uyawalongele wanhu waja
wowomulonda. 6 Mbali mweye mowazeha
wanhu ngayengaye! Vino wanhu weli na
vinhu vingi siyo wawo wodiliga zina na
kumgalani kuna ichitala? 7 Vino wawo siyo
waja wodiliga zina dinogile ng'hani da Mn-
dewa ijo mweye mwing'higwe?

8 Mbali one muhategeleza lagilizo diya
da chifalume fana viyandikigwe muna
Yamaandiko Yelile, “Mulonde mkaya
miyago fana vuilonda mwenyewo,” mwiz-
akuwa motenda vinogile ng'hani, 9 Mbali
muhawa wabagulaji wanhu, motenda
uhasanyi na malagilizo ya Mulungu
yowatagusa kuwa mweye mwa wabena
malagilizo. 10 Kwaviya munhu yoyose
yobena lagilizo dimwe muhala muna
yamalagilizo ya Mulungu mbali kabananga
mbuli imwe muhala, iyo kabananga yose.
11 Kwaviya yeye yalongile, “Sekeuzini,”
iviya kalonga, “Sekeukome.” Ivo one
huzinile mbali kukoma, weye kudibena

lagilizo jose. [12] Longeni na sang'haneni
fana wanhu wondawatagusigwe kwa
malagilizo ya Mulungu yoyochitenda
chiilegehe. [13] Mulungu hezamuwonela
ubazi bule munhu yoyose hawawonela
ubazi wamwenga. Mbali ubazi wohuma
nhaguso.

Uhuwilo bila sang'hano udanganika

[14] Ndugu zangu, vino vinoga munhu ku-
longa kana uhuwilo, mbali sang'hano zake
hazilagusa ivo ivo bule? Vino uhuwilo
uwo wodahaze kumulopolani? [15] Ihawa
kuna ndugu, kolonda chiwalo na kabule
ndiya ya kufaya, [16] yofaya choni kumulon-
gela, "Hita kwa tindiwalo ukotele moto
wigute," bila ya kumwing'ha vinhu vake va
ugima? [17] Iviya uhuwilo wiidumwe bila ya
sang'hano ufa umala.

[18] Mbali munhu kodaha kulonga, "Munhu
imwe kana uhuwilo mbali munhu imwenga
kana sang'hano!" Nizakwidika, nilaguse
viya munhu viyodaha kuwa na uhuwilo
bila ya sang'hano na niye nizakulagusila
uhuwilo wangu kwa sang'hano zangu.
[19] Weye kohuwila kuwa Mulungu ni
imwe, kotenda goya. Iviya Vinyamkela
wohuwila na wogudemeka kwa kudumba.
[20] Weye mbozi! Vino kolonda kulagusigwa
kuwa uhuwilo bila ya sang'hano haufaya
bule? [21] Vino Bulahimu wasaho yetu
katogoligwa vilihi kuwa kanoga haulongozi
ha Mulungu? Katogoligwa kwa sang'hano
zake, chipindi viyamulavile mwanage Isaka
kuwa sadaka uchanyha ya chilingo. [22] Vino
hamudaha bule kulola? Uhuwilo wake
na sang'hano zake vitenda usang'hano
hamwe, uhuwilo ugangamizigwa kwa
sang'hano zake. [23] Ivo Yamaandiko
Yelile yatimiya yoyolonga, "Bulahimu
kamuhuwila Mulungu na kwa ichimu
cha uhuwilo wake, katogoligwa kanoga
haulongozi wake kuwa katenda vinogile,"
ivo Bulahimu katangigwa mbwiya wa
Mulungu. [24] Mowona kuwa munhu koto-
goligwa kanoga haulongozi ha Mulungu
kwa sang'hano zake na siyo kwa uhuwilo
muhala.

[25] Iwa ivo ivo kwa mbuli ya malaya La-
habu, yeye katogoligwa kanoga haulongozi
ha Mulungu kwa sang'hano zake, kwaviya
kawahokela waja wapelemba wa Isilaeli
na kuwataza wahite kwa kufosela nzila
imwenga.

[26] Ivo, fana viya lukuli bila muhe ludan-
ganika, ivo ivo uhuwilo bila ya sang'hano
udanganika.

3

Kutawala lulimi

[1] Ndugu zangu, wengi wenu sekemuwe
wafundiza kwaviya muvimanya cheye wa-
fundiza chizapata nhaguso ng'hulu ku-
fosa wamwenga. [2] Cheye wose choikwala
kwa nzila nyingi. One munhu yahaikwala
kwa chiya chiyolonga, iyo kagangamala
na iviya kodaha kulutawala lukuli lwake
lose. [3] Loleni chokwika chinhu cha ku-
longozela muna imilomo ya falasi, kuwa-
tenda wachitegeleze, na chodaha kuwalon-
goza kokose kochilonda. [4] Na jahazi iviya,
ingawa ni kulu ng'hani na dosung'higwa
na beho kulu, dodaha kuhindusigwa na
ng'hafi ndodo ng'hani, dohita kokose koy-
olonda deleva. [5] Ivo ivo lulimi ni chiungo
chidodo cha lukuli, nalo loigodela mbuli
ng'hulu ng'hani. Lola moto mdodo wodaha
kusoma mbago ng'hulu.

[6] Iviya lulimi lulinga fana moto, lulimi
ni chiungo chochimema wihi wa chila
mbasakanyo muna ivilungo vetu, lulimi
wofiliza lukuli lose. Lolunguza ugima wetu
wose kwa moto na lulimi wenyewo wolun-
guza na moto woulawa jehanamu. [7] Munhu
kodaha kufuga na kafuga kamala modeli
zose za wanyama na ndege na wang'onyo
wotambala na mazoka na viumbe va mwi-
ibahali. [8] Mbali habule munhu yoyo-
daha kulutawala lulimi, lulimi ni chinhu
chihile lumema sumu yigala udanganiko.
[9] Kwa lulimi cheye chomwing'ha hewela
Mndewa na Tati yetu, kwa lulimi ulo
chowaduwila wanhu wowaumbigwe kwa
simwe da Mulungu. [10] Muumulomo uja uja
molawa nhogolwa na duwilo. Ndugu zangu
haifaya mbuli zino kuwa ivo. [11] Vino nzasa
imwe yolava mazi ya mulile na mazi ya
munyu kwa hamwe? [12] Ndugu zangu, vino
mtini wodaha kwima zaituni hebu mzabibu
kwima nhini? Nzasa ya mazi ya munyu
haidaha kulava mazi ya mulile na mazi ya
munyu.

Ubala woulawa kuulanga

[13] Vino yelihi yeli na ubala na umanyi
vomwili? Basi nayalaguse mbuli iyo kwa
ugenzi wake unogile na sang'hano zake
zinogile zozitendeka kwa kunyendanyenda
na ubala. [14] Mbali muhawa na migongo
yili na usungu na ndwagi mwiimizoyo yenu
na sekemulonde chila chinhu chiwe chenu,
sekemuitogoze kulonga uvwizi kwa mbuli
za kweli. [15] Ubala ulingile ivo haulawa kuu-
langa bule mbali wolawa muna isi, siyo wa
Muhe wa Mulungu mbali wa chinyamkela.
[16] Kwaviya hanhu hohose heli na migongo
na ndwagi na kulonda chila chinhu chiwe
chenu, hanhu baho hana kuiswela na chila
sang'hano ihile. [17] Mbali ubala woulawa ku-
ulanga wela na una tindiwalo lusita lose na
uhole na wowategeleza na umema ubazi na
sang'hano inogile na wabule ubagulo wala
udelenya. [18] Mbuli zozimnogeza Mulungu
zozilawa muna zimbeyu zozihandigwe na
wanhu wowolonda tindiwalo.

4

Umbwiya na vinhu va isi

[1] Ng'hondo na ndwagi kumwenu
volawa kulihi? Volawa muna zitamaa
zenu za madambwa zoziitowa mgati ya
ng'huli zenu. [2] Molonda chinhu mbali
mwabule chinhu, mokoma na kuwona
migongo, mbali hamdaha kupata, kwa ivo
motenda ng'hondo na kuitowa. Mwabule
chinhu kwaviya hamumpula Mulungu.
[3] Iviya muhapula hamuhokela kwaviya
mopula vihile, mopula vinhu muladi
muvisang'hanile kwa tamaa zenu za
madambwa. [4] Mweye wazinzi! Vino
hamuvimanyile kuwa mbwiya wa isi
yose ni mwihi wa Mulungu? Wanhu
wowolonda kuwa mbwiya wa vinhu va
isi ni mwihi wa Mulungu. [5] Mogesa kuwa
Maandiko Yelile yolonga bule viyalongile,
"Mulungu kowona migongo ng'hani kwa
ichimu cha muhe ija iyamwikile mgati
yetu." [6] Mbali Mulungu kachitendela unovu
ng'hani. Fana Maandiko Yelile viyolonga,
"Mulungu kana udugi kwa wanhu woigoda
mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja
woinyendanyenda."

[7] Ivo mtegelezeni Mulungu. Muwe
na udugi na Mwihi, nayo kezamkimbi-
lani. [8] Mkwenhukileni Mulungu, nayo
kezawakwenhukilani. Sunheni makono
yenu mweye wahasanyi! Safyeni mizoyo
yenu mweye wadelenya! [9] Muwe na
usungu na lileni na kulila kwa giyo
giyo na seko zenu zigaluke ziwe ndilo,
na ndeng'helelo yenu igaluke kuwa
luholozi! [10] Inyendeninyendeni haulongozi
ha Mndewa, nayo kezamwinulani.

*Lamulo kwa mbuli ya kuwalamulila nh-
aguso wakaya wayago*

[11] Ndugu sekemuilonge vihile mweye
kwa mweye, yondayamulonge vihile ndugu
yake na kumulamulila nhaguso ya Mu-
lungu, iyo koyalonga vihile na kuyalamulila
nhaguso malagilizo ya Mulungu. One uhay-
alamulila nhaguso malagilizo, basi weye
huyasondelela malagilizo bule, mbali koy-
alamulila nhaguso. [12] Mulungu yaidumwe
yokwika malagilizo na yotagusa. Yeye
yaidumwe yoyodaha kulopola na kunanga.
Ivo weye iyo yelihi youwalamulila nhaguso
wakaya wayago?

Lamulo kwa mbuli ya magoda

[13] Nitegelezeni mweye womulonga,
"Diyelo hebu igolo chizahita kudibululu
dimwenga mwaka mgima chizachuuza
vinhu kupata faida." [14] Mbali hamuvimany-
ile ugima wenu vondauwe igolo! Mweye
mulinga fana kungugu dodilawilila kwa
lusita luguhi na kuhalawa. [15] Ila molondeka
kulonga vino, "One Mndewa yahalonda,
chizakala na kutenda vino hebu viya."
[16] Mbali lelo moigoda na kuitogoza, magoda
yose yalingile ivo yeha.

[17] Ivo munhu yoyayamanyile yanogile
yoyolondeka kutenda mbali hayatenda,
munhu iyo kasang'hana uhasanyi.

5

Lamulo kwa wanhu weli na vinhu vingi

[1] Lelo tegelezeni mweye wanhu muli na
vinhu vingi! Lileni na kuwa na giyo giyo
kwa ichimu cha magayo yondayamwizileni!
[2] Vinhu venu vingi viwola na viwalo venu
vidigwa na muswa. [3] Zahabu yenu na hela
yenu vingila ng'hutu, na ng'hutu iyo iza-
kuwa ukalangama kumwenu, nayo izakuja
ng'huli zenu fana moto. Muimemezela
ngama siku za uhelelo. [4] Hamuwalihile bule
wanhu wahunile muna imigunda yenu.
Tegelezeni viwolongelela! Uyalazi na ndilo
za wahunaji vihulikika na Mndewa yeli
na ludabwa. [5] Mukala muna isi kwa

kuideng'heleza na madabwa. Muineneheza mumala kwa zuwa da kuchinjigwa.
6 Muwalongeleza nhaguso na kuwakoma
wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu,
iwawo hawawatendele udugi.

Ufunya umoyo na mapulo

7 Ivo ndugu zangu funyeni umoyo mbaka
Mndewa vondayeze. Lola, mulimi ko-
gozela mazao yake ya isi yoyolondeka
ng'hani, kofunya umoyo kwandusila mvula
za munhando na za kugobola. 8 Na mweye
iviya funyeni umoyo na imeni chiganga-
male muna uhuwilo, kwaviya kwiza kwa
Mndewa kwahabehi.
9 Ndugu sekemulongelele mweye kwa
mweye muladi sekemwize kulamuliligwa
nhaguso na Mulungu. Niiyo Msemi yeli
habeli kwiza. 10 Ndugu, muhalonda ku-
wona simwe da ugozelo muna yamanhesa
na geseni kusonhela walotezi wa Mulungu
wowagalile usenga kulawa kwa Mndewa.
11 Chowatanga waja watemiligwa mate na
Mulungu wowagozele. Muhulika mbuli
ya kufunya umoyo kwa Ayubu na movi-
manya viya Mndewa viyamtendele ku-
uhelelo. Kwaviya Mndewa kamema ubazi
na unovu.
12 Ndugu zangu, kufosa yayo yose, seke-
muilahe kwa ulanga wala kwa isi wala kwa
chinhu chimwenga chochose, ila "Wona"
yenu na iwe wona na "Siyo" yenu na iwe
siyo, baho hamwizalongeligwa nhaguso na
Mulungu.
13 Vino kuna munhu kumwenu kapatigwa
na yehile? Nayatose kwa Mulungu. Kana
moyo wa kusangalala? Nayembe nyila
za nhogolwa. 14 Vino kumwenu kuna
munhu mtamu? Nayawatange walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa
Chilisito wamtambikile kwa Mulungu na
kumboboda mavuta kwa zina da Mndewa.
15 Na kutambika kwa uhuwilo kwizamuho-
nya mtamu ija, na Mndewa kezamwinula,
hata yahawa katenda uhasanyi wowose uja,
Mulungu kezamulekelela. 16 Muilongele
uhasanyi wenu mweye kwa mweye, na
muipilile, muladi muhonyigwe. Mapulo ya
munhu yanogile haulongozi wa Mulungu
yofaya ng'hani na yana ludabwa lwa ku-
sang'hana mvunyo. 17 Eliya kakala munhu
fana cheye. Katosa kwa kuiyoha mvula
sekeitonye, nayo haitonyile mwiisi kwa
lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita.
18 Maabaho katosa kaidi, mvula itonya na isi
ilava mazao yake.
19 Ndugu zangu, imwe wenu yahaga
kwa mbuli ya kweli, na munhu imwenga
yahambweleza kaidi, 20 sekemuzimize
mbuli ino, munhu yoyose yoyombweleza
muhasanyi kulawa kuna zinzila zihile,
kezaulopola muhe wa muhasanyi iyo
kulawa muna iifa, na kezatenda Mulungu
yamulekelele uhasanyi wake mvunyo.

USENGA WA MWANDUSO WA PETILI
Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Petili wandikigwa na Mtumigwa Petili. Petili kandusa usenga wake kwa kulonga yeye iyo yelihi na kawandikila wanhu welihi. Yeye kandika kwa Wachilisito wose wowaimwagile muna iisi fana viyokwandika muna 1:1. Kawatanga wasomaji wake fana ivo "wowaimwagile muna iisi" miyanza mingi. Usenga uno woilinga na usenga wa Paulo kwa Waefeso na wasomi wengi wohuwila kuwa 1 Petili wandikigwa viumalile kwandikigwa usenga kwa Waefeso habehi na mwaka 65 kwandusila viyelekigwe Yesu. Petili kandika usenga uno viyakalile Loma ni uko kakutanga Babeli muna 5:13.

Petili kolonga kuwa yeye kandika usenga uno kwa lungilo da "kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno kweli ni unovu wa Mulungu" muna 5:12. Kuna vinhu voilinga muna 1 Petili 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Vitabu ivo vitatu volava ndagilizi kusonhela tata na mama na wana na iviya viilondeka kuwategeleza walangulizi. Iviya kowaguma moyo wahuwila na kuwa wafunya umoyo lusita lwa magayo kwaviya uhelelo wahaguhi muna 4:1.

Yeliumo

1. Petili koitambula yeye mwenyewo na kuwalamsa wasomaji wake muna 1:1-2.
2. Kaidi komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha ulopozi uja wowoihanganye hamwe na viya fambulo da ulopozi kwa ugima wao muna 1:3-2:10.
3. Maabaho kowalagiliza wahuwila vilondeka kukala goya muna iisi na kokwandika kusonhela viya viilondeka kukala hamwe mulume na muke na mtumwa na mndewa muna 2:11-4:11.
4. Iviya Petili kowagela moyo kufunya umoyo lusita lwa magayo muna 4:12-5:11.
5. Kuuhelelo Petili kogotola usenga wake muna 5:12-14.

1 Niye Petili, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nowandikila wanhu wa Mulungu wowasaguligwe, wowaimwagile uko Ponto na Galatiya na Kapadokiya na Asiya na Bisiniya. 2 Musaguligwa kwa lungilo da Mulungu Tata na mutendigwa wanhu wa Mulungu kwa Muhe wake, kwa kumtegeleza Yesu Chilisito na kumiziligwa damu yake.

Nowalondela mongezeligwe unovu na tindiwalo.

Lolelo da kweli

3 Leka chimwing'he nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa ubazi wake kaching'ha ugima wa sambi kwa kumzilibula Yesu Chilisito, lelo china lolelo da kweli. 4 Ivo chololela kuhokela vinhu vinogile havidaha kuwola, hebu kuhunguka kulawa kwa Mulungu kamwikilani uko kuulanga. 5 Mweye kufosela uhuwilo mokalizigwa kwa ludabwa lwa Mulungu kwa ichimu cha ulopozi usasaligwe umala kugubuligwa muna zisiku za uhelelo.

6 Mudeng'helele ng'hani mbuli ino, mbali sambi kwa lusita ludodo, izalondeka muwe na usungu kwa ichimu cha magezo mbasakanyo yomugazigwa. 7 Magezo yaja lungilo jake ni kulagusa ukweli wa uhuwilo wenu. Na hata zahabu yenyewo ingawa yodaha kubanangigwa na kugezigwa kwa moto, iviya niivo yili na uhuwilo wenu, niuwo ufaya ng'hani kufosa zahabu, yolondeka igezwe idahe kutoga. Na baho mwizahokela nhogolwa na ukulu na hishima muna dizuwa diya Yesu Chilisito vondayagubuligwe. 8 Kwaviya mweye momulonda, ihawa mung'hali hamuna muwona, sambi momuhuwila ihawa hamunamuwona. Ivo modeng'helela ng'hani, kwa deng'ho kulu. 9 Kwaviya mohokela ulopozi wa mihe yenu, niijo lungilo da uhuwilo wenu.

10 Walotezi wa Mulungu wowalotele kusonhela unovu wa Mulungu uja yoyaweng'hile waupelemba na kuulolesa kusonhela ulopozi uno. 11 Wageza kuvimanya lusita lulihi na izalawillilaze mbuli iyo, yaani lusita yaulongile Muhe wa Chilisito yoyokala mgati yawo, kalotela kusonhela magezo yondayampate Chilisito na utunhizo wa Mulungu. 12 Mulungu

kawagubulila waja walotezi wa Mulungu
kuwa lusita viwakalile wolonga mbuli
ziya zomuhulika sambi kulawa kwa waja
wasenga wa kuulanga kwa Mulungu
wowawagong'ondela Mbuli inogile kwa
ludabwa lwa Muhe Yelile yoyatumigwe
kulawa kuulanga, sang'hano yawo haikalile
kwa faida yao wenyewe ila kwa ichimu
chenu. Izo ni mbuli ziya hata wasenga wa
Mulungu walonda kuzimanya.

Lukemo lwa kukala ugima welile

13 Kwa ichimu icho sasaleni nzewele
zenu kwa sang'hano. Kaleni meso na
kwika lolelo jenu jose muna unovu wa
Mulungu wonda mwing'higwe lusita Yesu
Chilisito vondayalawile. 14 Fana wana wom-
tegeleza Mulungu, sekemukale kwa kuson-
delela tamaa zihile zimukalile nazo lusita
hamumanyile ukweli wa Mulungu. 15 Mbali
molondeka muwe mwela muna ugenzi
wenu wose fana viya ija yamtangileni kela.
16 Fana viya Maandiko Yelile viyolonga,
"Muwe welile kwaviya niye nyela."

17 Muhamtanga Tata ija yomulamulila
nhaguso chila munhu bila kubagula kwa
kulola sang'hano zake. Ivo kaleni fana
wageni lusita lwenu lusigale hano hana
isi kwa kumtegeleza Mulungu. 18 Kwaviya
mweye muvimanya kuwa mukomboligwa
kulawa muna uugenzi wenu haufaya, uwo
muuhokela kulawa kwa wasaho zenu.
Mbali hamukomboligwe kwa vinhu viwola,
fana viya hela hebu zahabu. 19 Mbali
mulopoligwa kwa damu ya Chilisito yofaya
ng'hani na kakala fana mwanang'hondolo
yelibule chilamso. 20 Kakala yasaguligwe
na Mulungu ing'hali isi yose kulumbigwa,
mbali kagubuligwa muna zisiku zino za
uhelelo kwa ichimu chenu. 21 Kwa nzila
yake momuhuwila Mulungu. Mulungu
kamzilibula yeye na kumwing'ha utunhizo,
na ivo uhuwilo wenu na lolelo jenu da kwa
Mulungu.

22 Ivo muhamala kuisafya mihe yenu
kwa kuutegeleza ukweli mbaka kuuvikila
ulondo wa ndugu ulibule udelenya, iyoheni
kuilonda kwa moyo umwe.

23 Kwaviya mwing'higwa ugima wa sambi,
uwo haulawa muna imbeyu yoiwola mbali
wolawa muna imbeyu haiwola, kwa nzila
ya usenga wa Mulungu wili na ugima na
ulibule uhelelo. 24 Kwaviya Maandiko Yelile
yolonga, "Wanhu wose wawa fana mayani,
utunhizo wawo wose uwa fana maluwa
ya kuchuwala, mayani yonyala na maluwa
yake yolagala, 25 mbali usenga wa Mndewa
yokala siku zose."
Usenga uwo niiyo Mbuli Inogile yomu-
peteligwe.

2

Dibwe dili na ugima na wanhu welile

1 Ivo lekeni kutenda wihi wowose, uvwizi
na udelenya na migongo na mbuli za
ufyang'hu. 2 Fana viya wana vititi lusita
lose wonda kong'ha tombo, mweye iviya
molondeka kuwa na ng'hilu ya motombo
ya chimuhe hayahanganyigwe na mazi,
muladi mudahe kukala na kukomboligwa,
3 ihawa kweli muvimanya kuwa Mndewa
kanoga.

4 Ivo muhitileni Mndewa. Yeye niiyo
dibwe dili na ugima, dodilemigwe na
wanhu mbali disaguligwa na Mulungu najo
dopetigwa dofaya ng'hani. 5 Na mweye
iviya, fana viya mabwe yeli na ugima
yoyasang'haniligwe kwa kuzenga kaye
ya chimuhe. Na muja mwizasang'hana
sang'hano zelile za ukulu wa nhambiko
kwa kulava nhosa za chimuhe zozimnogeza
Mulungu kwa kufosela Yesu Chilisito.
6 Kwaviya Maandiko Yelile yolonga,
"Nokwika dibwe uko Sayuni, dibwe da
chandusilo da kuna ichingolob-
weda,
niye nidisagula dimbwe dofaya ng'hani.
Munhu yomuhuwila hezakuwa na
chinyala."
7 Lelo kumwenu mweye muhuwila, dibwe
ijo dofaya ng'hani. Mbali kwa wanhu waja
wolema kuhuwila. Fana Maandiko Yelile
viyolonga,
"Dibwe diwalemile wazenzi,
diwa dimwe kulu da kuna ichingolobweda."
8 Kaidi yolonga,
"Ni dibwe da kuikwala wanhu,
na ni luwe lwa kuwagwisa wanhu."
Woikwala kwaviya hawaitegeleza bule
usenga wa Mulungu, fana viwekiligwe
kwandusila umwaka.

9 Mbali mweye ni welesi usaguligwe,
ukulu wa nhambiko wa chifalume, bum-
bila da wanhu welile, wanhu wa Mulungu,
womusaguligwe kugong'onda sang'hano

ng'hulu za Mulungu, yoyamtangileni mweye kulawa muna diziza na mwingile muna
dibung'hulo jake da kwazanya. [10] Lusita
lumwe hamukalile wanhu wa Mulungu,
mbali sambi mweye muwa wanhu wake,
lusita lumwe hamumanyile ubazi wa Mulungu, mbali sambi muhokela ubazi wake.

Wasang'hani wa Mulungu

[11] Walondwa, nowalamba fana wafosa
nzila na wagendaji muna isi, muyepule
na tamaa zihile na izo zoibasakanya na
mihe yenu. [12] Ugenzi wenu kwa wanhu
hawammanyile Mulungu, wolondeka
uwe unoga ng'hani mbaka haja honda
wawavwizile kuwa mosang'hana yehile,
wadahe kuvimanya sang'hano yenu inogile
na ivo wamwing'he ukulu Mulungu muna
Isiku ya kwiza kuwalamulila nhaguso
wanhu.

[13] Wategelezeni wanhu wose weli na
udaho kwa ichimu cha Mndewa, fana
mfalume mkulu yeli na ludabwa lukulu
lwa kulanguliza, [14] hebu wakulu wa mikowa,
wowasaguligwe nayo kuwatagusa wanhu
wotenda yehile na kuwatogoza wanhu
wotenda yanogile. [15] Kwaviya Mulungu
kolonda mutende yanogile muladi mudahe
kuvudaza mbuli za chibozi hawamanyile
chiwochilonga. [16] Kaleni fana wanhu weli
na ulegeho, mbali sekemuusang'hanile
ulegeho wenu kufisa yehile, kaleni fana
wasang'hani wa Mulungu. [17] Wahulikeni
wanhu wose, walondeni ndugu zenu
wahuwila, mumdumbe Mulungu na
muhulikeni mfalume.

Simwe da manhesa ya Chilisito

[18] Mweye wasang'hani wa mkaye wa-
tegelezeni wenevale wenu kwa kuwahu-
lika ng'hani, siyo waja wanogile na wahole
muhala, mbali iviya waja wene kukalika.
[19] Kwaviya Mulungu konogiligwa na munhu
yofunyila umoyo manhesa yaja halondeka
kuyapata, kwaviya siku zose komgesa Mu-
lungu. [20] Vino mwizapata choni fana muha-
funyila umoyo kutowigwa kwa ichimu cha
kutenda yehile? Mbali one muhafunyila
umoyo manhesa vondamutende yanogile,
Mulungu kezanogiligwa na mweye. [21] Yano
ni yayo yomutangiligwe, kwaviya Chilisito
kagazigwa kwa ichimu chenu, kamuleke-
lani simwe na mweye tendeni fana viy-
atendile. [22] Yeye hatendile uhasanyi na
halongile mbuli yoyose ya uvwizi bule.
[23] Viyaligigwe, yeye habwelezele ligo, na
viyagazigwe, yeye habwelezele bule, mbali
kamuhuwila Mulungu yolamula nhaguso
viilondeka. [24] Chilisito mwenyewo kaupapa
uhasanyi wetu muna ulukuli lwake mum-
salaba muladi chileke uhasanyi na kukala
kwa kutenda yanogile haulongozi ha Mu-
lungu. Kwa malonda yake mweye muhona.
[25] Mukala fana ng'hondolo wagile, mbali
sambi mumbwelela Mdimi na Mwimilizi wa
ugima wenu.

3

Wehe na wamhale

[1] Iviya na mweye wehe wategelezeni
wamhale zenu, muladi one wauko wamhale
wowose hawahuwila Mbuli ya Mulungu
wapate kuhuwila kwa kuwona ugenzi
wenu, haizalondeka kumwenu kulonga
mbuli [2] kwaviya wezawona ugenzi wenu
unogile uli wa hishima. [3] Sekemuihambe
kwa kunze fana viya kusakulila nyele kwa
madambwa, kuvala vigogela na mangaja na
kuyawala viwalo va bei ng'hulu. [4] Mahambo
yano yolondeka yalawe mgati ya moyo
wa munhu na ni mahambo hayawola
na ya unyendanyenda na ya muhe wa
uhole yoyofaya haulongozi wa Mulungu.
[5] Kwaviya ivo niivo viwaihambile wehe
wowamtambikile Mulungu muna ikweli
umwaka wowekile lolelo jawo kwa Mu-
lungu na kukala kwa kuwategeleza walume
zawo. [6] Sala kakala ivo, kamtegeleza
Bulahimu na kamtanga mwenevale wake.
Mweye ni wanage one muhatenda yanogile
na kuleka kudumba chinhu chochose.

[7] Iviya na mweye walume na wehe
zenu muhavimanya kuwa wawo ni
nyondenyonde, na ivo muwatendele kwa
hishima kwaviya na wawo iviya wezahokela
hamwe na mweye chitumetume cha ugima
choyoweng'hani Mulungu, tendele ivo
muladi nhosa zenu sekezikimililigwe.

Magayo kwa kutenda yanogile

[8] Kukomelezelo nolonga vino, mweye
wose molondeka muwe na moyo umwe
na muwe na gesa dimwe, mwiilonde
fana ndugu, muwe na unyendanyenda
na uhole. [9] Sekemulihe dihile kwa dihile
hebu ligo kwa ligo, mbali muwatemele
mate, kwaviya Mulungu viyamtangileni

kamulongelani kezamtemelani mate.
[10] Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
"Munhu yoyose yolonda kudeng'helela ugima
na kuwona siku zinogile,
yayepule kulonga mbuli zihile
na yaleke kulonga uvwizi. [11] Kolondeka yayepule kutenda mbuli zihile na yatende mbuli zinogile,
kolondeka yazahile tindiwalo kwa moyo wake wose.
[12] Kwaviya Mndewa kowalola goya wanhu wanogile haulongozi wa Mulungu
kotegeleza nhambiko zawo,
mbali kowehila waja wotenda yehile."
[13] Yelihi yonda yawalumizeni one molonda ng'hani kutenda yanogile? [14] Mbali hata one muhagazigwa kwa kutenda mbuli fana viilondeka, mumweda! Sekemumdumbe munhu yoyose na sekemuwe na lugano. [15] Mbali siku zose mtunhizeni Chilisito fana Mndewa mgati ya mizoyo yenu. Muisasale siku zose kumwidika chila munhu yoonda yawauze mbuli ya lolelo dimwili najo. Tendeni ivo kwa uhole na hishima, [16] muladi mutende fana viya mizoyo yenu haiwalongela kuwa muhasanya, muladi wanhu wolonga yehile kusonhela ugenzi wenu unogile muna ukuilumba na Chilisito, wawone chinyala. [17] Kwaviya muhavu kugazigwa kwa ichimu cha kutenda yanogile, one ihawa viyolonda Mulungu, kufosa kugaya kwa ichimu cha kutenda yehile. [18] Kwaviya Chilisito mwenyewo kagazigwa na kudanganika mwanza umwe muhala kwa ichimu cha uhasanyi. Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu hawamtunhiza Mulungu, muladi yawagale mwenye kwa Mulungu. Kakomigwa chiunhu mbali katendigwa mgima chimuhe, [19] na kwa ugima wake wa chimuhe kahita kuigong'ondela mihe yili muchifungo. [20] Ino ikala mihe ya wanhu hawamtegeleze Mulungu viyakalile kogozela kwa kufunya umoyo siku ziya Nuhu viyakalile kozenga safina. Wanhu wanane muhala wakalile muna isafina ija, walopoligwa muna yamazi, [21] mazi yano yalinga ubatizo wouwalopola mweye sambi. Ubatizo uja siyo kwa ichimu cha kusunha lukuli, mbali kumpula Mulungu yawadahize kutenda yanogile muladi mizoyo yenu sekeiwalongele muhasanya. Uwo wizawalopola mweye kwa kufosela uzilibuko wa Yesu Chilisito, [22] yoyahitile kuulanga kwa Mulungu na kukala ubanzi wa kulume wa Mulungu, kotawala wasenga wa kuulanga kwa Mulungu na weli na udaho na ludabwa.

4

Ugima wa sambi

[1] Kwaviya kusongela Chiilsito viyagazigwe chilukuli, na mweye iviya molondeka muigangamize kupata lungilo fana jake. Kwaviya munhu yofunyila umoyo manhesa ya lukuli lwake hatenda uhasanyi kaidi. [2] Kulawa sambi ugima wousigale hano hana iisi wolondeka kulongozigwa na malondo ya Mulungu, siyo na tamaa zihile za chilukuli. [3] Kwaviya umwaka mutenda fana viwotenda wanhu hawammanyile Mulungu, kukala muna ugoni na tamaa zihile na ukolwa na madugili yaja wanhu wong'wa ng'hani na kutenda mbuli za chinyala na nhambiko za kwihiza za kutambikila nyang'hiti. [4] Sambi wanhu wawo hawammanyile Mulungu wokwazanywa kuwa mweye hamwizailumba nawo kaidi kukala vihile ng'hani, ivo womuligani. [5] Mbali wezalondeka kumulongela Mulungu chila chinhu chiwatendile, ija yowalamulila nhaguso wagima na wadanganike. [6] Lekamana Mbuli Inogile iviya ipetigwa kwa wanhu wadanganike, muladi wahakomeleza kulamuliligwa nhaguso ya ugima wawo wa chilukuli fana wamwenga, wakale chimuhe fana viya Mulungu viyokala.

Mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo va Mulungu

[7] Ukomelezelo wa vinhu vose wahabehi. Ivo yepuleni kuitawala na kaleni meso muladi mudahe kutosa kwa Mulungu. [8] Kufosa yose, ilondeni kwa moyo wose, kwaviya ulondo wofisa uhasanyi mwingi. [9] Muihokele mweye kwa mweye bila kulongelela. [10] Chila munhu kolondeka yasang'hanile chitumetume chake choyeng'higwe na Mulungu kwa kuwataza wamwenga fana mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo va Mulungu.
[11] Munhu yoyose yopeta, kolondeka yalonge

usenga wa Mulungu, munhu yoyose
yosang'hanila kolondeka yasang'hanile
kwa ludabwa luyeng'higwe na Mulungu,
muladi Mulungu yeng'higwe nhogolwa
muna zimbuli zose kwa kufosela Yesu
Chilisito, iyo kana utunhizo na udaho siku
zose. Ivo!

Manhesa kwa ichimu cha kumuhuwila Chilisito

12 Mbwiya zangu, sekemwazanywe fana
mupatigwa na manhesa ya usungu, fana
viya molawililigwa na chinhu chigeni.
13 Mbali deng'heleleni kwingila muna
yamagayo fana Chilisito viyagaiye, muladi
mudeng'helele ng'hani utunhizo wake
vondaugubuligwe. 14 One muhaligigwa
kwa ichimu cha Kumuhuwila Chilisito,
mumweda, iyo Muhe wa Mulungu na
wa utunhizo kokala na mweye. 15 One
munhu yoyose kumwenu yahagaya,
sekeyagaye kwaviya mkomaji hebu mbavi
hebu mbananzi na yokwingilia mbuli za
wanhu wamwenga. 16 Mbali one yahagaya
kwaviya komuhuwila Chilisito, sekeyawone
chinyala, mbali yamtunhize Mulungu kwa
kutangigwa kwa zina da Yesu.

17 Kwaviya lusita lwa nhaguso lufika, na
wanhu wa Mulungu ni wawo wa mwanduso
kutagusigwa. One ihandusa na cheye, vino
izakuwaze kwa wanhu hawategeleza Mbuli
Inogile ya Mulungu? 18 Fana viya Maandiko
Yelile viyolonga,

"Ni vidala wanhu wanogile haulongozi ha
Mulungu kukomboligwa,
vino izakuwaze kwa wanhu hawamtegeleza
Mulungu na wahasanyi?"

19 Ivo wanhu waja wowogaya kwa ichimu
cha kutenda viyolonda Mulungu, wagen-
delele kutenda yanogile, nawo weke ugima
muna yamakono ya Mulungu mulumbaji
wawo yokwaminika ng'hani.

5

Kudidima bumbila da wanhu wa Mulungu

1 Nowalamba walala walangulizi mgati
yenu, niye nili mulala mulangulizi miyenu,
mkalangama wa magayo ya Chilisito,
na noihanganya na utunhizo wondau-
gubuligwe hamwande, 2 nomulambani,
mudidime bumbila diya diyamwing'hileni
Mulungu, siyo kwa kuwangilizigwa, mbali
kwaviya vimulonda na fana viyolonda
Mulungu. Sekemusang'hane kwa ku-
londa hela, mbali kwa moyo unogile.
3 Sekemuwatawale kwa ludabwa wanhu
wa bumbila diya domulondeka kudidima,
mbali muwe simwe kumwawo. 4 Na Mdimi
Mkulu vondayalawilile, mwizahokela
gweko da utunhizo hajagiza unovu wake.

5 Iviya na mweye wabwanga muwa-
tegeleze walala walangulizi. Mweye wose
molondeka muinyendenyende mweye kwa
mweye mudahe kuisang'hanila. Kwaviya
Maandiko Yelile yolonga, "Mulungu
kana udugi na wanhu woigoda mbali
koweng'ha unovu wake wanhu waja
woinyendanyenda." 6 Muinyendenyende
haulongozi ha Mulungu yeli na lud-
abwa, nayo kezamwinulani lusita lufaya.
7 Mwasileni yeye kusafagila kwenu kose,
kwaviya yeye kowagesani vinogile.

8 Ivo muwe na kulinganya na mukale
meso! Mwihi wenu, Lufyende kozunguluka
fana simba yotongoloma, kozahila munhu
yammele. 9 Mulemeni iyo, mwime chi-
gangamavu muna uhuwilo, kwaviya movi-
manya kuwa ndugu zenu muna isi yose
wogaiya yayo yayo fana vimugaiya mweye.
10 Mbali muhakomeleza kugaya kwa lusita
luguhi, Mulungu wa unovu wose, yoy-
omtangani mwingile muna utunhizo wake
wa siku zose kwa kuilumba na Chilisito,
yeye mwenyewo kezawatenda wawe wag-
ima kaidi na kuwaguma ludabwa na kwima
chigangamu na kuweng'ha chandusilo chi-
gangamale. 11 Udaho kanawo yeye siku zose.
Ivo!

Ndamsa za ukomelezelo

12 Nomwandikilani usenga uno mguhi
kwa kutazigwa na Silowano, ndugu yok-
waminika fana viniwona. Nolonda kumgu-
mani moyo na kumulongelani kuwa uno ni
kweli unovu wa Mulungu. Igangamizeni
muna unovu uno.

13 Bumbila da wahuwila wa Chilisito weli
uko Babeli, dodisaguligwe hamwe na mw-
eye womulamsani, Maliki mwanangu kweli
muna uhuwilo. 14 Ilamseni mweye kwa
mweye kwa chilaguso cha ulondo wa Chik-
ilisito. Nowalondeleni tindiwalo mweye
mose womuhuwila Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PETILI
Ulongozi

Usenga wekaidi wa Petili wolagusa kuwa wandikigwa na Mtumigwa Petili, mbali wasomi wamwenga wa sambi hawatogola kuwa ni kweli kuwa Petili kandika usenga uno. Yodahika kuwa kuna munhu imwenga yandike usenga uno kwa ichimu cha Petili. Mwandikaji kolonga kuwa kakala mkalangama wa kuwona ugima wa Yesu na lusita kuwoneka kwake kugaluka muna 1:17-18. One Petili kandika usenga uno yodahika kuwa kawandikila uko Loma yang'hali hanadanganika hagati ya mwaka 65-69 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Iviya Petili kautanga usenga uno ni usenga wake wekaidi hagati ya 3:1. Ivo mwaka wa kwandika usenga uwo ni viyakomeleze kwandika usenga wa mwanduso wa Petili. Kawandikila wahuwila wose wa Chilisito.

Petili kawandikila usenga uno muladi kuwaguma moyo wahuwila kukala vinogile na kuwazuma muladi sekewawakole wafundiza wa uvwizi muna isula yekaidi. Kawalongela sekewawategeleze wanhu waja wolonga kuwa Yesu kokalama kubwela. Ila kalonga kuwa Mulungu siyo wa ugaluga mbali kolonda chila munhu yakomboligwe muna 3:8-9. Chino icho ichimu cha kukala vinogile muna 3:14.

Yeliumo

1. Petili kuitambulisa yeye mwenyewo na kuwalamusa wasomaji wake muna 1:1-2.
2. Kaidi kowakumbusa kukala vinogile kwaviya Mulungu iyo kochidahiza kukala vinogile muna 1:3-21.
3. Maabaho kawazuma kusonhela wafundiza wa uvwizi na kulonga yaja yondayawalawile wafundiza wa uvwizi kuhelelo muna 2:1-22.
4. Iviya Petili kokomeleza kwa kuwagela moyo wahuwila kukala vinogile kwa kuisasala kwa ichimu cha kubwela kwa Yesu mwanza wekaidi muna 2 Petili 3:1-17.

[1] Niye Saimoni Petili, msang'hani na mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye muli kwa unovu wa Yesu Chilisito, yeli Mulungu na mulopozi wetu mwing'higwa uhuwilo uja uja woufaya fana uwetu.

[2] Nomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo vongezeke muna ukummanya Mulungu na Yesu Mndewa wetu.

Kutangigwa na kusaguligwa na Mulungu

[3] Kwa ludabwa lwake lwa chimulungu, Mulungu kaching'ha mbuli zose zochizilonda muladi chikale na ugima wa kugenda muna zinzila za Mulungu, kwa kummanya yeye yachitangile cheye chiwe na utunhizo na unovu wake yeye mwenyewo. [4] Kwa kuyafosela yayo, kaching'hiliza chilagano chikulu na chochifaya ng'hani muladi kwa izo mudahe kuihanganya hali ya chimulungu na kuyepula na ubananzi wougaligwa na tamaa zihile za chiisi.

[5] Kwa ichimu icho iyoheni ng'hani geleni ugenzi unogile kwa uhuwilo wenu, na kwa ugenzi unogile geleni umanyi, [6] kwa kuvimanya kumwenu mulondeka mongeze kulinganya, kwa kulinganya kwenu molondeka mongeze ufunya umoyo, kwa kufunya umoyo kwenu molondeka mongeze kumuhuwila Mulungu, [7] kumuhuwila Mulungu kokongeza undugu na undugu wokongeza ulondo. [8] Kwaviya muhawa na nhunya izo zose kwa wingi, zizamdahizani muwoneke mofaya na kupata kuinzana na umanyi wenu kusonhela Mndewa wetu Yesu Chilisito. [9] Mbali wose welibule nhunya zino hawadaha kuwona, ukweli watulika yameso, ivo na wazimiza viya viwasafyigwe uhasanyi wawo umwaka.

[10] Ivo lelo ndugu zangu, iyoheni ng'hani kuutenda uwo umtango wenu na kusaguligwa kumwenu na Mulungu iwe mbuli ya kugendelela fana muhakala ivo hamwizakugwa ng'oo!. [11] Mana mwizalekigwa kwingila bila begete muna ufalume wa siku zose wa Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito.

[12] Siku zose nizamkumbusani mbuli zino, hata fana mumala kuzimanya na mokwima chigangamavu muna ikweli imuhokele. [13] Nogesa kuwa vinoga kuwalamusa kwa kuwakumbusa mbuli zino lusita lose lwa ugima wangu. [14] Novimanya kuwa sambi nizalwika hamgwazo lukuli luno

loluwola, fana Mndewa wetu Yesu Chilisito
viyanilaguse funhufunhu. [15] Nizatenda
chochose chinidaha kulonga muladi
hamwande vondanidanganike mudahe
kukumbuka mbuli izo.

Wakalangama kusonhela utunhizo wa Chilisito

[16] Hachisondelele simo muhala zozi-
tungigwe chiubala lusita vichiwafunduze
kusonhela ludabwa lwake na wizilo wake
Mndewa wetu Yesu Chilisito, mbali chiu-
wona utunhizo wake wenyewo. [17] Kwaviya
kahokela hishima na ukulu wa Mulungu
Tata lusita dizi vidimwizile kulawa muna
ukulu mkulu, kulonga, "Ino ni Mwanangu
nyachende, yoninogeligwe nayo." [18] Cheye
wenyewo chihulika dizi dino dodilawa
kuulanga kwa Mulungu, lusita vichikalile
nayo kuna ulugongo lwelile.

[19] Na cheye china ukweli ng'hani ku-
sonhela usenga wa walotezi wa Mulungu,
one muhautegeleza, mwizatenda goya one
muhaulola, chitasa chimelemeta hanhu
ha ziza, mbaka vondakukunguzuke na
tondong'andu yokwiza mwiimizoyo yenu.
[20] Kufosa yayo yose, molondeka muvimanye
kuwa habule munhu yodaha kufambula
kwa nzewele zake mwenyewo usenga wa
ulotezi wa Mulungu wili muna Yamaandiko
Yelile. [21] Kwaviya habule ulotezi wowose
wougaligwe kwa malondo ya chiunhu,
mbali wanhu walonga ulotezi wa Mulungu
wahalongozigwa na Muhe Yelile.

2

Wafundiza wa uvwizi

[1] Walawilila walotezi wa uvwizi hagati ya
wanhu, na ivo wafundiza wa uvwizi weza-
lawilila kumwenu. Wawo wezamfundizani
mafundizo ya uvwizi yoyogala kunangigwa
na kumulema Mndewa yoyawakombole, na
kwa kutenda ivo wezaigalila kwa kusinhuk-
iza madanganizi wawo wenyewo. [2] Wanhu
wengi wezazisondelela nzila zawo za ugoni,
na kwa ichimu icho wanhu wezailiga nzila
ya kweli. [3] Kwa uhika wawo wihile wa
vinhu mvunyo, wafundiza wano wa uvwizi
wezaipatila faida kulawa kumwenu kufos-
ela mbuli za uvwizi. Mulungu kalamula
kwandusila umwaka kuwa kezawatagusa na
wala hanagona na kweli kezawananga.

[4] Mulungu hawalekelele wasenga wa
kuulanga wowatendile uhasanyi, kawasa
hanhu ha hakutagusigwa, wawo wekigwa
muja wafungigwa minyololo muna
diziza totolo wogozela zuwa da nhaguso
zawo. [5] Kaidi Mulungu haiyonele ubazi
isi yose ya umwaka, mbali kamkaliza
Nuhu yoyagong'onde wanhu watende
yaja yoyolonda Mulungu, hamwe na
wanhu wamwenga saba baho viyawagalile
gombo muna iisi ija ya wihi. [6] Iviya
Mulungu katagusa mabululu ya Sodoma
na Gomola kwa kuyatakamiza tikitiki kwa
moto, na yayo kayatenda masimwe ya
chondachiwalawilile wanhu womwihila
Mulungu. [7] Iviya kamkombola Lutu, munhu
yanogile haulongozi wa Mulungu, yakalile
na usungu kwa ugenzi wa ugoni wa wanhu
wabananzi. [8] Kwaviya munhu ino yanogile
haulongozi wa Mulungu kakala hamwe na
wanhu wehi, chila zuwa moyo wake wingila
lugano na sang'hano zawo hazimtunhize
Mulungu. [9] Ihawa ivo Mndewa kavimanya
va kuwakombola wowomuhuwila muna
yamagezo. Mbali kavimanya kuweka
wanhu hawamtunhiza Mulungu muna
inhaguso mbaka isiku ija ya kuwalamulila
nhaguso. [10] Izakuwa ivo haswa kwa waja
wosondelela tamaa zihile za lukuli, waja
wosondelela tamaa zawo za vinhu vihile na
kuulema udaho wa Mulungu.

Wafundiza wano wa uvwizi wana
magoda na hawavidumba viumbe vili
na utunhizo va kuulanga. [11] Mbali hata
wasenga wa kuulanga ingawa wana udaho
na ludabwa kufosa wawo wafundiza wa
uvwizi, hawawalongeleza kwa kuwaliga vi-
umbe waja haulongozi ha Mndewa. [12] Mbali
wanhu wano woliga mbuli hawazimanyile
bule, walinga fana wanyama welibule
nzewele, welekigwa muladi wagwiligwe
na kukomigwa. Iviya wezadanganizigwa
fana viya viwodanganizigwa wanyama.
[13] Wezalihigwa magayo kwa ichimu cha
magayo yowayagalile. Wodeng'helela
kufikiza funhu funhu madambwa ya
lukuli chimisimisi. Kufika kwawo kuna
yamadugila yenu, kogala chinyala na
kulemigwa ng'hani wodeng'helela mbuli
zihile. [14] Meso yawo yamema uzinzi, wawo
hawaleka kutenda uhasanyi. Wowakwega
wanhu nyondenyonde. Wanhu wawo
waizoweza mizoyo kulonda kupata vinhu
vingi. Wanhu wawo waduwiligwa!

15 Waileka nzila igoloke, waga kwa kusondelela nzila ija ya Balamu, mwana wa Beoli,
yoyaisondelele ino kalonda kupata maliho
kwa kutenda wihi, 16 na kabwakiligwa kwa
ichimu cha uhasanyi wake. Chihongwe
hadahile kalonga, kalonga kwa dizi da
chiunhu na kamkimilila mulotezi wa
Mulungu sekeyatende lukwale.
17 Wanhu wano walinga fana nzasa
vilibule zinyalile. Fana viya mawingu
yasoligwe na mbeho, ukazi wawo
wowekilingwe na hanhu ha ziza totolo.
18 Walonga mbuli za magoda na zilibule
mana na kusang'hanila tamaa za ugoni
na kuwakwega wanhu wowanduse kuigola
vino sambi na wanhu wowokala muna
uvwizi. 19 Wowalongela wanhu wamwenga
kuwa wezailegeha, hata ivo wawo wenyewo
ni watumwa wa ubananzi. Kwaviya chila
munhu ni mtumwa wa chinhu chochose
chochimulanguliza. 20 Kwaviya wanhu waja
wowamalile kuyakimbila yaja yehile ya isi
yose, kwa kummanya Mndewa na Mulopozi
wetu Yesu Chilisito, one wanamata kaidi na
kupotwa, unhu wawo wa uhelelo wizakuwa
wiha kufosa uja wa ichanduso. 21 Yahawile
vinoga kumwawo one hawaimanyile
nzila ya kutenda yanogile haulongozi ha
Mulungu, kufosa kuimanya na maabaho
kuleka lagilizo jelile dowadihokele. 22 Mbali
niivo ilawilila kumwawo sawasawa na
simwe diya da kweli dodilonga, "Imbwa
kayabwelela madesi yake mwenyewo," na
dimwenga dolonga "Nguluwe yogezigwe
kabwela kuibimbilisa mwiinhope."

3

Siku ya kwiza kwa Mndewa

1 Mbwiya zangu walondwa, usenga uno
wekaidi wonimwandikileni. Muna zisenga
mbili nigeza kuyenula magesa yanogile
muna zinzewele zenu kwa kuwakumbusani
mbuli zino. 2 Nolonda kuwakumbusani
mbuli ziya zilongigwe umwaka na walotezi
welile na malagilizo yalawile kwa Mndewa
yeli Mulopozi niiyo yoyaweng'hile kwa ku-
fosela watumigwa wenu. 3 Kufosa yayo yose
molondeka kuyamanya yano kuwa kuna
zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga weza-
lawilila waja ugima wawo wizatawaligwa na
tamaa zawo zihile. Maabaho wezawazeha,
4 na kulonga, "Kalagana na mweye kuwa
kezakwiza! Lelo kakulihi? Wasaho zetu
wamala kudanganika, mbali chila chinhu
chokala iviya iviya kusongela kulumbigwa
kwa isi yose!" 5 Wanhu wano wazimiza
giladi kuwa baho umwaka Mulungu ka-
longa ulanga na isi vilumbigwa. Isi yose
ilumbigwa kulawa muna yamazi na kwa
mazi. 6 Na isi ya umwaka idanganizigwa
haja Mulungu viyayalongele mazi yameme
isi yose. 7 Mbali ulanga wa sambi na
isi vikigwa ngama kwa moto, kwa mbuli
iyo iyo, vihakalizigwa mbaka zuwa da nh-
aguso na da kunangigwa kwa wanhu hawa-
muhuwila Mulungu.

8 Mbali walondwa wangu, sekemuzimize
chinhu chimwe, kwa Mndewa zuwa dimwe
ni fana miyaka elufu imwe, na miaka elufu
imwe ni fana na zuwa dimwe. 9 Mndewa
hakalama kufikiza chiyalagane fana wanhu
wamwenga viwogesa kukalama, mbali ku-
funya umoyo kwa ichimu chenu, kwaviya
halonda munhu yoyose yanangigwe. Mbali
kolonda wanhu wose wasamhe uhasanyi
wawo.

10 Mbali Zuwa da Mndewa dizakwiza
fana mbavi viyokwiza, muna dizuwa ijo
ulanga wizasegela kwa msindo mkulu na
vinhu vose vili kuulanga vizanangigwa kwa
moto, na isi na vose viliumo vizanangigwa.
11 Basi kwaviya vinhu vino vose vizadanga-
nizigwa, molondeka mweye kuwa wanhu
wa ugenzi ulihi, molondeka kumuhuwila
Mulungu na kuhishimu, 12 lusita vomu-
gozela zuwa diya da Mulungu na kuditenda
dize himahima. Zuwa ijo ulanga wizalun-
guzigwa kwa moto, na vinhu vose va kuu-
langa vizalumbuzuligwa na moto. 13 Mbali
kuinzana na chiya chayalongile Mulungu
chogozela kuwa kwizakuwa na ulanga wa
sambi na isi ya sambi, hanhu howakala
wanhu wotenda yanogile haulongozi ha
Mulungu.

14 Kwa ivo walondwa wangu, kwaviya
mogozela vinhu ivo, iyoheni muladi mu-
woneke muna ditindiwalo kuwa mwabule
ving'hwaso wala maolaola haulongozi
wa Mulungu. 15 Na mweye muvimanye
kuwa ufunya umoyo wa Mndewa wetu
ni lusita lunogile luyomwing'hani mu-
ladi mupate ulopozi, fana viya ndugu
yetu Paulo viyamwandikileni kwa ubala
woyeng'higwe na Mulungu. 16 Yano yayo
yoyalongile muna zisenga zake zose lusita

viyandikile. Kakala na mbuli zimwenga
ndala kuzimanya muna zisenga zake,
wanhu wabozi na wanhu woteyateya na
wozifambula kwa uvwizi fana viwayalonga
kwa uvwizi Yamaandiko Yelile. Ivo
waigalila kunangigwa.
17 Mbali mweye walondwa wangu,
kwaviya muzimanya mbuli zino mumala,
muiteganye muladi sekemwize kwagizigwa
na ubananzi wa mafundizo ya wanhu
wabananzi na kuleka uhuwilo wenu
ugangamale. 18 Mbali gendeleleni kukala
muna unovu wa Mulungu na kummanya
Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito.
Utunhizo uwe wake sambi na siku zose. Ivo!

USENGA WA MWANDUSO WA YOHANA
Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Yohana kwa wanhu wose wandikigwa na Mtumigwa Yohana hagati ya mwaka 85-90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana hailagusa mwenyewo kuwa niiyo yandike, mbali kolagusa kuwa kakala msindila wa ugima na uzilibuko wa Yesu muna 1:1-3. Mwandikaji wa 1 Yohana woilinga na mwandikaji wa chitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa wahuwila wose na lusita ulo bumbila da wahuwila wa Chilisito dikala muna yamagayo kulawa muna dibumbila da wafundiza wa uvwizi. Wahuwila kuwa Yesu kakala Mulungu mbali hakalile munhu viyakalile muiisi. Kwa ichimu chino Yohana kandika kusonhela viya viyauonile ugima wa Yesu na viya viyamdalise kwa makono yake muna 1:1-3. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno dikala kuditenda deng'ho jake difikizigwe muna 1:4 na kuwagoma wahuwila kutenda uhasanyi muna 2:1 na kawakaliza wahuwila kulawa muna iwafundiza wa uvwizi muna 2:26 na kuwaguma moyo wahuwila kuwa wakomboligwa muna 5:13.

Yeliumo

1. Yohana kokwandusa usenga wake na koweng'ha lungilo dimwe da kuwandikila muna 1:1-4.
2. Kaidi kofambula viya Mulungu viyeli bung'hulo na viya viwolondeka kukala fana Yesu viyakalile muna 1:5-3:10.
3. Maabaho kowakumbusa ndagilizi ya kuilonda wawo kwa wawo muna 3:11-5:12.
4. Kuuhelelo Yohana kogotola usenga wake muna 5:13-21.

Mbuli ya Ugima

1 Chomwandikilani kusonhela Mbuli
ya ugima yoyakalile uko kusongela
mwanduso kulumbigwa kwa zisi zose.
Cheye chimuhulika na chimuwona kwa
meso yetu wenyewo, chimuwona na
chimdalisa kwa makono yetu wenyewo.
2 Ugima iyo viyalawilile cheye chimuwona
na chomulavila ukalangama na kuwag-
ong'ondelani mbuli ya ugima iyo wa siku
zose yoyakalile kwa Tata na yoyalagusigwe
kumwetu. 3 Chiwagong'ondelani yaja
yochiyawone na kuyahulika, muladi
na mweye muilumbe na cheye. Na
kuilumba na Tata na Yesu Chilisito
mwanage. 4 Chomwandikilani yano muladi
ndeng'helelo yetu idahe kufikizigwa.

Mulungu ni bung'hulo

5 Na uno uwo usenga uchiuhulike
kulawa kwa Yesu na kuwagong'ondelani.
Mulungu ni bung'hulo, na kumwake yeye
kwabule ziza jojose. 6 Chihalonga kuwa
chiilumba nayo na kuno chokala muna
diziza, cholonga uvwizi na hachikala kwa
kusondelela ukweli. 7 Mbali fana chokala
muna dibung'hulo fana yeye viyeli muna
dibung'hulo, choilumba cheye kwa cheye,
na damu ya Yesu Chilisito yeli mwanage,
yochisafya cheye uhasanyi wetu wose.
8 Chahalonga chabule uhasanyi, choivwizila
wenyewo na ukweli wamwabule mgati
yetu. 9 One chahamulongela Mulungu
uhasanyi wetu, yeye kokwaminika na
kanoga siku zose na kezachilekelela
uhasanyi wetu na kuchisafya vinhu vose
vichitenda viya havimnogeza Mulungu.
10 One chahalonga hachitendile uhasanyi,
chomtenda yeye kuwa mvwizi na wala
mbuli yake yamwabule mgati yetu.

2

Chilisito mgombezi wetu

1 Wanangu walondwa, nomwandikilani
mbuli zino muladi sekemutende uhasanyi,
mbali one munhu yoyose yahatenda
uhasanyi, chinayo yeye yoyochigombela
kwa Tata, niiyo Yesu Chilisito yoyomnogeza
Mulungu. 2 Nayo iyo nhosa ilavigwe kwa
ichimu cha kusegeza uhasanyi wetu, siyo
kwa uhasanyi wetu muhala, mbali iviya
uhasanyi wa wanhu wose.

3 One chahategeleza ndagilizi za Mulungu, chodaha kuvimanya kweli chimmanya. 4 Munhu yahalonga kuwa, “Nimmanya Mulungu,” mbali hategeleza ndagilizi zake, munhu iyo ni mvwizi na kabule ukweli mgati yake. 5 Mbali munhu yoyose

yotegeleza mbuli ya Mulungu, ulondo wa
Mulungu utoga mgati yake, mbuli ino
yochitenda chiwe na ukweli kuwa cham-
gati yake. 6 Munhu yoyose yolonga kuwa
kailumba na Mulungu, kolondeka kukala
fana viyakalile Yesu.

Ndagilizi ya sambi

7 Wambwiya zangu, simwandikilani
ndagilizi ya sambi, mbali ndagilizi ya
umwaka yomukalile nayo kusongela
mwanduso. Ndagilizi ya umwaka ni usenga
uja womuhulike. 8 Iviya nomwandikilani
ndagilizi ya sambi, ukweli wake wowoneka
mgati mwa Chilisito na iviya wowoneka
mgati yenu, kwaviya ziza dofosa na
bung'hulo da kweli dibung'hula dimala.
9 Munhu yoyose yolonga kamuna
dibung'hulo mbali komwihila ndugu
yake, munhu iyo yang'hali muna diziza.
10 Munhu yoyomulonda ndugu yake
kokala muna dibung'hulo na wala mgati
yake mwabule chinhu cha kuwatenda
wamwenga watende uhasanyi. 11 Mbali
munhu yoyose yomwihila ndugu yake
kokala na kugenda muna diziza, na
hakumanya kunhu kuyohita, kwaviya ziza
dimtenda yatulike yameso.
12 Nomwandikilani mweye wanangu,
kwaviya uhasanyi wenu usegezigwa
kwa ichimu cha zina da Yesu Chilisito.
13 Nomwandikilani mweye china tata,
kwaviya mummanya Yesu Chilisito yeli
baha kulawa mwanduso wa kulumbigwa
kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye
wabwanga, kwaviya mumuhuma mwihi ija.
14 Nomwandikilani mweye wana, kwaviya
mummanya Tata. Nomwandikilani mw-
eye china tata, kwaviya mummanya Yesu
Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa
kulumbigwa kwa zisi zose. Nomwandiki-
lani mweye wabwanga, kwaviya muna lud-
abwa, na mbuli ya Mulungu yokala mgati
yenu, na mumuhuma mwihi ija.
15 Sekemuilonde zisi zose hebu vinhu vili
muna isi. One munhu yahailonda zisi
zose, ulondo wa Tata wamwabule mgati
yake. 16 Mana vinhu vose vili muna zisi
zose, tamaa za zihileza lukuli na tamaa za
meso na magoda yoyogaligwa kwa kuwa
na vinhu vingi, vinhu ivo vose havilawa
kwa Tata bule mbali volawa muna isi. 17 Isi
yose na tamaa zake zihile zose vofosa, mbali
munhu yotenda viyolonda Mulungu kokala
siku zose.

Munhu yomulema Chilisito

18 Wanangu, uno ni lusita lwa uhelelo!
Muhulika kuwa munhu yeli na udugi
kwa Chilisito kezakwiza, mbali hata
sambi wanhu wengi weli na udugi kwa
Chilisito walawilila, ivo chovimanya kuwa
uno ni lusita lwa uhelelo. 19 Wanhu
wawo wolawa kumwetu mbali hawawile
wa kumwetu, kwaviya one wawile wa
kumwetu, wahakalile hamwe na cheye,
mbali viwachilekile ilagusa kuwa hawawile
wa kumwetu.
20 Mbali mweye wose mumuhokela Muhe
Yelile kulawa kwa Chilisito, ivo mweye
moumanya ukweli. 21 Lelo nomwandikilani,
siyo kwaviya hamumanyile ukweli, mbali
kwaviya mumanya ukweli, na iviya muvi-
manya kuwa uvwizi wowose haulawa muna
ukweli.
22 Mvwizi iyo yelihi? Munhu yobela
kuwa Yesu ni Chilisito, munhu yalingile
ivo ni munhu mdugi wa Chilisito Mulopozi.
Kombela Tata na Mwanage. 23 Kwaviya
munhu yoyose yomulema Mwana iviya ko-
mulema Tata, na munhu yoyose yomtogola
Mwana iviya komtogola Tata.
24 Ivo usenga womuuhulike kulawa
mwanduso ukale mgati yenu. One usenga
uwo umuuhulike uhakala mgati yenu, na
mweye iviya mwizakala mgati mwa Mwana
hamwe na Tata. 25 Na chino niicho Chilisito
mwenyewo choyachilagane, ugima wa siku
zose.
26 Nimwandikilani mbuli zino kwa
ichimu cha wanhu wogeza kumwagizani.
27 Mbali muhokela Muhe Yelile kulawa
kwa Chilisito, na Muhe ija yahakala mgati
yenu, hamulonda munhu wa kuwafundiza,
kwaviya Muhe wake komfundizani mbuli
zose. Muhe ija kolonga ukweli wala
halonga uvwizi. Basi fana viya Muhe
viyomfundizani, kaleni kwa kuilumba na
Chilisito.
28 Lelo wanangu, gendeleleni kukala
mgati yake, muladi vondayalawilile
sekechidumbe na sekechimuwonele
chinyala vondayeze. 29 One muhavimanya
kuwa Chilisito kotenda yoyomnogeza
Mulungu, muvimanye kuwa chila munhu
yotenda yoyomnogeza Mulungu kawa
mwana wa Mulungu.

3

Wana wa Mulungu

1 Loleni ni ulondo ulingile vilihi
uyaching'hile Tata kuwa chitangigwe wana
wa Mulungu na ivo vichili, kwa ichimu
chino wanhu wa zisi zose hawachimanya,
kwaviya hawammanyile Mulungu bule.
2 Walondwa wangu, sambi cheye ni wana
wa Mulungu, mbali hainakwikigwa hazelu
viya vondachiwe, mbali chovimanya kuwa
lusita Chilisito vondayalawilile chizakuwa
fana yeye, kwaviya chizamuwona fana yeye
viyeli. 3 Na chila munhu yeli na lolelo
dino mgati mwa Chilisito koisafya yeye
mwenyewo fana viya Chilisito viyasafyike.
4 Chila munhu yotenda uhasanyi kobena
malagilizo ya Mulungu, kwaviya uhasanyi
ni kubena malagilizo. 5 Na mweye mu-
vimanya kuwa Chilisito kalawilila mu-
ladi yausegeze uhasanyi wetu. Na mgati
yake mwabule uhasanyi. 6 Chila munhu
yoilumba na Chilisito hagendelela kutenda
uhasanyi bule, mbali yogendelela kutenda
uhasanyi hamuwonile bule hebu ham-
manyile.
7 Lelo wanangu sekemutogole kwe-
huligwa na munhu yoyose. Munhu
yoyose yoyomnogeza Mulungu, Mulungu
iviya konogiligwa naye fana viya Chilisito
viyomnogeza Mulungu. 8 Munhu yoyose
yogendelela kutenda uhasanyi ni wa
Mwihi, kwaviya Mwihi katenda uhasanyi
kusongela mwanduso wa kulumbigwa kwa
isi, mbali Mwana wa Mulungu keza mwiisi
kwa ichimu cha kuzibananga sang'hano za
Mwihi ija.
9 Chila munhu yawile mwana wa
Mulungu hagendelela kutenda uhasanyi
bule, kwaviya mbeyu ya Mulungu yokala
mgati yake, hadaha kugendelela kutenda
uhasanyi, kwaviya kawa mwana Mulungu.
10 Vino niivo vichivimanya, wana wa Mu-
lungu viweli na wana wa Mwihi ija viweli.
Wanhu wose hawatenda yoyomnogeza
Mulungu hebu kuleka kuwalonda ndugu
zawo siyo wana wa Mulungu.

Mwiilonde

11 Uno niuwo usenga womuuhulike
kulawa baho mwanduso. Cholondeka
chiilonde. 12 Sekechiwe fana viya Kaini
viyawile wa Mwihi ija kwa kumkoma
chisede Habili mdodo wake mwenyewo.
Habali Kaini kamkoma chisede Habili?
Kwaviya kasang'hana yehile mbali ndugu
yake kasang'hana yanogile. 13 Ndugu zangu
one wanhu wa zisi zose wahamwihilani,
sekemwazanywe. 14 Chovimanya kuwa
chifosa mwiiifa na kwingila muna ugima,
kwaviya chowalonda wahuwila wayetu,
Munhu yoyose yelibule ulondo kokala
muna iifa. 15 Chila munhu yomwihila
muhuwilaa miyage ni mkomaji, na
movimanya kuwa habule mkomaji yeli na
ugima wa siku zose. 16 Cheye chiumanya
ulondo kwa nzila ino, Yesu Chilisito kalava
ugima wake kwa ichimu chetu. Na cheye
iviya cholondeka kulava ugima wetu kwa
ichimu cha wahuwila wayetu. 17 Lelo
munhu yahawa na vinhu va zisi zose vino
na yahamuwona ndugu yake kana uzidilwa
na hamuwonela ubazi, kodahaze kulonga
kana ulondo wa Mulungu muumoyo wake?
18 Wanangu, ulondo wetu sekeuwe wa mbuli
na kulonga muhala, mbali cholondeka
chiwe na ulondo wa kweli na wouwoneka
kwa sang'hano.

Mizoyo yetu haizadumba haulongozi wa Mulungu

19 Kwa nzila ino chizavimanya kuwa che-
eye cha wakweli, na mizoyo yetu haizad-
umba haulongozi ha Mulungu, 20 ihawa mi-
zoyo yetu yochilongela kuwa chibananga,
chivimanya kuwa Mulungu ni mkulu ku-
fosa mizoyo yetu, na komanya vinhu vose.
21 Walondwa wangu, one mizoyo yetu hachi-
longeleza, cheye hachizadumba haulon-
gozi ha Mulungu, 22 na chohokela ku-
lawa kumwake chila chinhu chochipula,
kwaviya chotegeleza malagilizo yake na
kutenda yaja yomnogeza. 23 Na ndag-
ilizi yake iyo ino, chimuhuwile mwanage
Yesu Chilisito, na chiilonde fana viyachi-
lagilize. 24 Wanhu waja wotegeleza malag-
ilizo ya Mulungu wokala mgati mwa Mu-
lungu na Mulungu kokala mgati yawo. Ivo
kwa Muhe Yelile yochimuhokele kulawa
kwa Mulungu, chovimanya kuwa Mulungu
kokala mgati yetu.

4

Muhe wa Kweli na Muhe wa Uvwizi

1 Walondwa wangu, sekemumuhuwile
chila munhu yoyolonga kolongozigwa na

Muhe wa Mulungu, mbali mgezeni muladi
muwone fana munhu iyo kolongozigwa na
Muhe wa Mulungu, kwaviya walotezi wa
uvwizi wengi wabaho mvunyo muna izisi
zose. 2 Ino iyo nzila ya kuvimanya fana
munhu kolongozigwa na Muhe wa Mu-
lungu. Chila munhu yolonga kuwa kweli
Yesu Chilisito keza chiunhu kolongozigwa
na Muhe wa Mulungu. 3 Munhu yoyose
hamtogola Chilisito, kabule Muhe yolawa
kwa Mulungu. Munhu iyo kana muhe wa
mdugi kwa Chilisito. Na mweye muhulika
mumala kuwa kokwiza, na sambi keza ka-
mala muna zisi zose.
4 Mweye wana, mwa wanhu wa Mu-
lungu na muwahuma walotezi wa uvwizi,
kwaviya Muhe yokala mgati yenu kana lud-
abwa ng'hani kufosa muhe yokala mgati ya
wanhu wa zisi zose. 5 Walotezi wa uvwizi
wolonga mbuli za zisi zino, na wanhu wa
zisi zose wowategeleza kwaviya walowa
muna izisi zose, 6 Cheye cha wanhu wa Mu-
lungu, na munhu yoyose yommanya Mu-
lungu kochitegeleza, munhu heli wa Mu-
lungu hachitegeleza. Ivo kwa nzila ino
chodaha kumanya mbasakanyo ya Muhe
wa kweli na muhe wa uvwizi.

Mulungu ni ulondo

7 Walondwa wangu, chiilonde, kwaviya
ulondo wolawa kwa Mulungu, na chila
munhu yeli na ulondo kawa mwana wa
Mulungu na kammanya Mulungu. 8 Munhu
yoyose yelibule ulondo hammanyile Mu-
lungu, kwaviya Mulungu ni ulondo. 9 Na
Mulungu kalagusa ulondo wake kumwetu
kwa kumtuma Mwanage nyachende muna
isi, muladi chiwe na ugima kufosela yeye.
10 Uno uwo ulondo, siyo cheye chimu-
londa Mulungu, mbali yeye kachilonda ch-
eye, kamtuma Mwanage yawe nhosa ya
kulekelela uhasanyi wetu.
11 Walondwa wangu, ihawa Mulungu
kachilonda cheye fana vino, cholondeka
na cheye chiilonde. 12 Habule munhu ya-
muwonile Mulungu, mbali one chihailonda
Mulungu koilumba na cheye na ulondo
wake utoga mgati yetu.
13 Chovimanya kuwa chokala kwa
kuilumba na Mulungu, na Mulungu
kokala kailumba na cheye, kwaviya yeye
kaching'ha Muhe wake. 14 Cheye chiwona
na kuwalavila ukalangama, Tata kamtuma
Mwanage yawe Mulopozi wa wanhu wose
wa zisi zose. 15 Munhu yoyose yolonga
kuwa kweli Yesu ni Mwana wa Mulungu,
Mulungu kokala kwa kuilumba na munhu
iyo na yeye kokala koilumba na Mulungu.
16 Cheye iviya chovimanya na kuhuwila
ulondo uyalinawo Mulungu kumwetu.
Mulungu ni ulondo na wanhu wose wokala
muna ulondo, waja wokala kwa kuilumba
na Mulungu na Mulungu kokala kwa
kuilumba nawo. 17 Kwa nzila ino, ulondo
utoga mgati yetu muladi sekechidumbe
muna dizuwa diya da nhaguso, kwaviya
fana viyeli ivo vichili cheye muna izisi
zose zino. 18 Ulondo wabule ludumbo,
mbali ulondo utogile wosegeza ludumbo
jose. Munhu yeli na ludumbo hatoga muna
ulondo, ludumbo dokwiza kwaviya wanhu
wodumba nhaguso.
19 Cheye china ulondo, kwaviya Mulungu
kachilonda cheye teng'hu. 20 One munhu
yahalonga "Nomulonda Mulungu," kuno
komwihila ndugu yake, munhu iyo mvwizi.
Kwaviya one yahamwihila ndugu yake yoy-
omuwona, hadaha kumulonda Mulungu ija
hamuwona. 21 Na Chilisito kaching'ha ndag-
ilizi ino, munhu ija yoyomulonda Mulungu
kolondeka iviya yamulonde ndugu yake.

5

Kuhuma mbuli zihile za zisi zose

1 Chila munhu yohuwila kuwa Yesu ni
Chilisito Mulopozi, kawa mwana wa Mu-
lungu, na chila munhu yomulonda Tata
iviya komulonda mwanage. 2 Vino ivo
vichimanyile kuwa chowalonda wana wa
Mulungu kwa kumulonda Mulungu na
kutegeleza ndagilizi zake. 3 Vochitegeleza
ndagilizi zake cholagusa kuwa chomu-
londa Mulungu. Na ndagilizi zake zihuha
kumwetu, 4 kwaviya chila mwana wa Mu-
lungu kodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi
zose. Na chozihuma zisi zose kwa ichimu
cha uhuwilo wetu. 5 Vino yelihi yodaha
kuzihuma mbuli zihile za zisi zose? Munhu
ija yohuwila kuwa Yesu ni Mwana wa Mu-
lungu.

Ukalangama kusonhela Yesu Chilisito

6 Yesu Chilisito iyo yezile kwa mazi na
damu. Hezile kwa mazi muhala, mbali keza
kwa mazi na damu. Na Muhe Yelile kolonga
kuwa mbuli ino ni kweli, kwaviya Muhe

Yelile ni kweli. 7 Lelo Muhe niiyo yoyolonga
kwaviya Muhe niiyo kweli. 8 Muhe Yelile na
mazi na damu, wano wose watatu woito-
golela. 9 Yahawa choutogola ukalangama
wa wanhu, ukalangama wa Mulungu uzama
ng'hani, na Mulungu kalava ukalangama
vino kusonhela Mwanage. 10 Munhu yoyose
yomuhuwila Mwana wa Mulungu kana
ukalangama uwo muna umoyo wake. Mbali
munhu yoyose hamuhuwila Mulungu, iyo
komtenda Mulungu yawe mvwizi, kwaviya
hahuwila ukalangama uja Mulungu uya-
mulavile Mwanage. 11 Na ukalangama
wenyewo uwo uno, Mulungu kaching'ha
ugima wa siku zose, na ugima uwo wopatika
kwa nzila ya Mwanage. 12 Munhu yoyose
yeli na Mwana wa Mulungu kana ugima
uwo, munhu yoyose yelibule Mwana wa
Mulungu kabule ugima uwo.

Ugima wa siku zose

13 Nomwandikilani mbuli zino mweye
womudihuwila zina da Mwana wa Mulungu
muladi muvimanye kuwa muna ugima
wa siku zose. 14 Kwa nzila ino, cheye
hachidumba haulongozi wa Mulungu,
kwaviya chovimanya kuwa chahapula
chochose kwa malondo yake, kezachihu-
lika. 15 One chovimanya kuwa kochihulika
chochose chochimpula, iviya chovimanya
kuwa koching'ha vinhu vose vochimpulile.
16 Munhu yahamuwona ndugu yake
kotenda uhasanyi uja woumgala kuna
ifa, kolondeka yampulile kwa Mulungu,
Mulungu kezamwing'ha ugima munhu
iyo yapuliligwe kwa Mulungu. Mbuli
ino yowasonhela wanhu waja wotenda
uhasanyi haugala kuna ifa. Wabaho
uhasanyi woumgala kuna ifa, silonga kuwa
mupule kwa Mulungu kwa ichimu icho.
17 Chila sang'hano haimtunhiza Mulungu ni
uhasanyi, mbali kuna uhasanyi haumgala
munhu muna iifa.
18 Chovimanya kuwa weli wana wa Mu-
lungu hawagendelela kutenda uhasanyi,
kwaviya Mwana wa Mulungu komulolesa
goya, wala mwihi ija hadaha kuwatenda
chochose! 19 Chovimanya kuwa cheye cha
wana wa Mulungu, na zisi zose za wihi
zolangulizigwa na Mwihi ija.
20 Chovimanya kuwa Mwana wa Mu-
lungu keza kamala, nayo kachitenda chim-
manye Mulungu wa kweli. Cheye chokala
kwa kuilumba na Mulungu wa kweli na
choilumba na Mwanage Yesu Chilisito. Ino
iyo Mulungu wa kweli na ugima wa siku
zose.
21 Wanangu, muiteganye na milungu wa
uvwizi.

USENGA WEKAIDI WA YOHANA
Ulongozi

Usenga wekaidi wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana habehi na mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana haitambule mwenyewo kuwa yeye iyo mwandikaji, mbali kaitanga yeye mwenyewo mulala. Mbuli ziliumo muna usenga wekaidi wa Yohana zoilinga na mbuli zili muna ichitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Ino yowoneka haswa kwa nzila kukanhamhiza ndagilizi ya Yesu ya kuilonda cheye kwa cheye na kwa kumulonda Yesu ni sawa na kusondelela ndagilizi zake yolagusigwa muna 2 Yohana 1:5-6, Yohana 15:9-10. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa mwananke yasaguligwe na wanage. Viyandike vino lungilo jake ni kujandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kandika usenga uno kwa ichimu cha wahuwila wose wa Chilisito. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno ni kudiguma moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi.

Yeliumo

1. Yohana kokwandusa usenga wake kwa kulagusa kuwa yelihi yoyohokela. Maabaho kuwalamsa wanhu wowohokela muna 1:1-3.
2. Kodigela moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwakumbusa ndagilizi yili ng'hulu muna 1:4-6.
3. Maabaho kowazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi muna 1:7-11.
4. Yohana kogotola usenga wake kwa kulaga muna 1:12-13.

[1] Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye mama usaguligwe na Mulungu, hamwe na wanago woniwalonda muna ikweli, siyo niye muhala mbali iviya wanhu wose wowoimanya kweli, [2] kwaviya ukweli uwo wokala mgati yetu na uwo wizagendelela kukala mgati yetu siku zose.

[3] Nompula Mulungu Tata na Yesu Chilisito, Mwana wa Tata yaching'hile unovu wa Mulungu na ubazi na tindiwalo, viwe na cheye muna ikweli na ulondo.

Ukweli na Ulondo

[4] Nideng'helela ng'hani kuwona kuwa wanago wamwenga wokala muna ikweli, fana viya Tata viyachilagilize. [5] Lelo mama, ninajo pulo dimwe kumwako, chiilonde. Pulo dino siyo ndagilizi ya sambi, mbali ndagilizi ija ija yochikalile nayo kwandusila mwanduso. [6] Uno uwo ulondo, mukale kwa kutegeleza ndagilizi zake. Fana vimuhulike kulawa mwanduso, ndagilizi yake ni kuwa mose molondeka kukala kwa kulagusa ulondo.

[7] Wavwizi wengi weza muna isi yose, waja hawatogola kuwa Yesu Chilisito keza na kuwa fana munhu. Munhu fana iyo ni mvwizi na mdugi kwa Chilisito. [8] Mwiiteganye muladi sekemwagize yaja yochitendile, mbali mwizagwekigwa ng'hani.

[9] Munhu yoyose ija hakala muna yamafundizo yosonhela Chilisito mbali kokongeza mbuli zimwenga kusonhela mafundizo yayo, munhu iyo hailumbile na Mulungu. Na munhu yoyose yokala muna yamafundizo yayo, kailumba na Tata na Mwana iviya. [10] One munhu yoyose yaheza kumwenu na hawagalileni mafundizo ya Chilisito, sekemumuhokele muna zikaye zenu wala sekemumulamse. [11] Munhu yoyose yomulamsa munhu iyo, koilumba nayo muna zisang'hano zake zihile.

Ndamsa za ukomelezelo

[12] Nina mbuli nyingi za kuwandikilani, silonda kuwandikilani talatasi na kalamu muhala, mbali nololela nizakwiza kulonga na mweye mulomo kwa mulomo, muladi chimemezigwe deng'ho.

[13] Wana wa mwali wako yoyasaguligwe na Mulungu, wokulamusa.

USENGA WEKETATU WA YOHANA

Ulongozi

Usenga wekatatu wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana muna umwaka 90 kusongela viyelekigwe Yesu muna isi. Yohana hailagusa mwenyewo kuwa mwandikaji wa chitabu, mbali badala yake koitanga yeye mwenyewe mulala muna usenga weketatu wa Yohana muna 1:1. Yolinga na usenga 2 Yohana muna 1:1. Yohuwiligwa kuwa Yohana iyo yandike Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uwo kwa muhuwila imwe zina jake Gayo. Kamwandikila Gayo fana mbwiya yake na kumulongela kuwahokela goya wahuwila wa Chilisito weli wofosela hanhu baho.

Yeliumo

1. Yohana koutambulisa usenga wake muna usenga wekatatu wa Yohana 1:1.
2. Maabaho komgela moyo Gayo na kumulongela yawe muhokelaji goya wa wahuwila muna usenga wa wekatatu wa Yohana 1:2-8.
3. Maabaho kaidi, komwandikila kusonhela wanhu wamwenga waidi, Diotulefe na Demetiliyo muna usenga wekatatu Yohana 1:9-12.
4. Kuuhelelo kokomelezela usenga wake wekatatu wa Yohana 1:13-14.

1 Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye Gayo mulondwa wangu yonikulonda muna ikweli. 2 Mulondwa wangu, nokulondela ukale goya na uwe na ugima unogile, fana muhe wako viugendelela vinogile. 3 Nideng'helela ng'hani ndugu wamwenga viwafikile hano, wanilongela kusonhela ukweli uwilinawo, kwaviya kogendelela kukala muna ikweli. 4 Habule chinhu cha kunitenda nideng'helele kufosa kuhulika kuwa wanangu wokala muna ikweli.

Uwaminika wa kuwasang'hanila wahuwila

5 Mbwiyangu, weye kokwaminika ng'hani muna zisang'hano zouwasang'hanila ndugu zako, hata wahawa wageni. 6 Walonga mbuli ya ulondo wako muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwizatenda goya uhawataza kwa nzila yoimnogeza Mulungu muladi wagendelele na mwanza wawo. 7 Kwaviya wano wandusa mwanza wawo muna usang'hano wa Chilisito bila kutazigwa na wanhu weli siyo Wayahudi. 8 Cheye cholondeka kuwataza wanhu walingile vino, muladi chisang'hane hamwe nawo kwa ichimu cha ukweli.

Diotulefe na Demetiliyo

9 Nijandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali Diotulefe, yoyolonda kuwa mulangulizi wawo, kolema kuchitegeleza. 10 Ivo vondanize nizazipwililisa mbuli zose ziyatendile, mbuli zihile ziyachilongile na kuchivwizila! Mbali vino havimfaya bule. Wahuwila wayetu vondaweze hawahokela bule na kowalema wanhu waja wolonda kuwahokela na kogeza kuwawinga kunze ya bumbila da wahuwila wa Chilisito!

11 Mbwiyangu, sekeuhige yehile, mbali higa yanogile. Munhu yoyose yotenda yanogile kolawa kwa Mulungu, na munhu yoyose yotenda yehile hanammanya Mulungu bule.

12 Chila munhu kolonga vinogile mbuli za Demetiliyo, na kweli yolonga. Iviya cheye wose cholava ukalangama wetu kwa mbuli zake, weye kuvimanya kuwa ukalangama wetu ni kweli.

Ndamsa za ukomelezelo

13 Nikala na mbuli nyingi za kumwandikilani, mbali silonda kwandika kwa kalamu muhala. 14 Nololela kukuwona sambi na nizalonga na weye mulomo kwa mulomo.

15 Mukale kwa tindiwalo.

Mbwiya zenu womulamsani. Walamseni mbwiya zetu, chila munhu.

USENGA WA YUDA
Ulongozi

Usenga woutangigwa Yuda wing'higwa zina haja mwandikaji wake viyakomeleze kuitambula mwenyewo kuwa yeye ni sekulu wa Yakobo, sekulu wa Yesu. Iviya kahuwila kuwa imwe wa masekulu wa Yesu Yuda 1. Hachivimanyile fana usenga uno ulinga kaye ya nhambiko malumu na kwa yaja mabwelelo ya Lagano na Umwaka, wasomaji malumu wa Yuda wakala Wayahudi. Kwa vovose, kousonha usenga wake kwa "wanhu wose wowatangigwe, wowalondigwe mwa Mulungu Tata yoyomwikile Yesu Chilisito" Yuda 1. Usenga wandikigwa mgati ya 60 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Lungilo jake da kwandika usenga uno kwa Wachilisito wose ni kuwazuma sekewagizigwe na wafundiza wa uvwizi Yuda 4. Kosang'hanila mabwelelo ya mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka napeta muladi kukwing'ha ludabwa kuisonga kwake. Usenga uno woilinga mbuli nyingi na usenga wekaidi wa Petili kwa wanhu wose hamwe na mazumo kusonhela wafundiza wa uvwizi Yuda 4, 2Pe 2:1 fana viibweleligwe kwa wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Yeliumo

1. Yuda teng'hu kowatambula wasomaji wake muna 1-2
2. Kaidi kolonga chimu chake cha kwandika chili kuwazuma wawo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna 3-4.
3. Maabaho kolagusa simwe kulawa kwa wanhu na mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka muna 5-16
4. Iviya kowalongela wawo chowolondeka kutenda muna yamazumo muna17-23.
5. Kuuhelelo Yuda kogotola usenga kwa kumtogoza Mulungu muna 24-25.

1 Niye Yuda, msang'hani wa Yesu Chilisito, na mdodo wake Yakobo, nomwandikilani mweye womutangigwe na Mulungu Tata na womukala muna ulondo wake na kukalizigwa kwa ichimu cha Yesu Chilisito. 2 Nowalondelani mongezeligwe ubazi wa Mulungu na tindiwalo na ulondo.

Nhaguso ya wafundiza wa uvwizi

3 Wandugu zangu woniwalonda, nikala nolonda ng'hani kumwandikilani mbuli ya ulopozi uchihangila chose, mbali niwona yolondeka nimwandikileni muladi niwageleni moyo mugendelele kuiyoha kuugombela uhuwilo uja Mulungu uyaweng'hile wanhu wake lusita lumwe muhala kwa wanhu wose. 4 Kwaviya wanhu wamwenga hawamuhuwila Mulungu wapata kuingiza mmwetu chinyele, wogalusa usenga wa unovu wa Mulungu wetu muladi watende ugoni na kumbela Yesu Chilisito, yeli yaidumwe mwenevale na Mndewa wetu. Mbali Maandiko Yelile yalonga kwandusila umwaka nhaguso yowagozela wanhu wawo.

5 Ingawa mumanya mumala mbuli zino zose nolonda kumkumbusani viya Mndewa viyawakombole Waizilaeli kulawa muna isi ya Misili, mbali maabaho kawananga waja walemile kuhuwila. 6 Na wasenga wa kuulanga wapotigwe kulola goya ukulu wawo, waleka ukazi wawo wa umwaka. Mulungu kaweka muna diziza na kawazingiliza minyololo ya siku zose muladi wagozele siku ya nhaguso. 7 Iviya kumbukeni Sodoma na Gomola na mabululu yoyakalile mumgwazogwazo, wakaya wake watenda fana wasenga waja, watenda ugoni na mbuli za kuyangala walume kwa walume, weng'higwa nhaguso ya moto wa siku zose diwe lamulo kwa wanhu wose.

8 Iviya viya wanhu wano malaguso yawo yowalanguliza wazitende ng'huli zawo zifile, woulema udaho wa Mulungu na kuviliga viumbe vili na utunhizo va kuulanga. 9 Mbali Mikaeli, msenga mkulu wa kuulanga, voyaihumile na Mwihi ija na kuibishila kwa kusonhela mbuli ya lukuli lwa Musa, hagezile kumtagusa kwa maligo, mbali kalonga, "Mndewa yakubwakile!" 10 Mbali wanhu wano woziliga mbuli hawazimanyile. Kuna mbuli zowozimanya na wozitenda bila kuzigesa, fana viya wanyama welibule nzewele viwotenda, ni mbuli izo zoziwadanganiza wawo wenyewo. 11 Wezagaya! Wanhu wawo wasondelela ugenzi uja uja wa Kaini. Kwa ichimu cha hela waingiza

muna umwila uja uja wa Balamu. Waleka
kumtegeleza Mulungu fana viya Kola
viyalekile kumtegeleza Mulungu, wose
wodanganizigwa fana yeye voyadanga-
nizigwe. 12 Wanhu wano wowokwiza kuja
hamwe na mweye muna zindia zenu
za ulondo, bila chinyala. Wanhu wano
ni fana miluwe ya kudumbiza yoidaha
kudanganiza meli. Wawo ni fana wadimi
wa wowoilisa wenyewo na ni fana mawingu
yelibule mvula yoihembelusigwa na mbeho
na ni fana mibiki ilibule matunda lusita lwa
kwaha ing'oligwe na kunyala ng'hani.

13 Wanhu wao walinga fana mawimbi
makulu ya bahali, sang'hano zawo za
chinyala zolawa fana hovu. Wanhu wawo
walinga fana nhondo zoziwegela zikigwe
hanhu ha ziza totolo siku zose.

14 Henoko munhu wa welesi wa saba
kwandusila Adamu kalotela, kalonga,
"Mndewa kokwiza hamwe na wasenga
wake welile hawapeteka, 15 muladi yawala-
mulile nhaguso wose na kuwalongeleza
wanhu wehile hawamuhuwila Mulungu,
kwa ichimu cha sang'hano zawo zihile
ziwatendile na kwa ichimu cha mbuli zose
za mdukula zowamulongile wahasanyi
wano."

16 Wanhu wano walongelela na kuwalon-
geleza wanhu wamwenga wotenda yehile
fana viwolonda. Waigoda na kuwatogoza
wanhu wamwenga ng'hani kwa faida yawo
wenyewo.

Malamulo na ndagilizi

17 Mbali mweye mbwiya zangu walondwa,
kumbukeni mbuli ziya zomulongiligwe
umwaka na watumigwa wa Mndewa
wetu Yesu Chilisito. 18 Wamulongelani,
"Siku za uhelelo wezalawilila wanhu won-
dawawazehe mweye, wanhu wosondelela
tamaa zawo hazimtunhiza Mulungu."
19 Wano iwo wanhu wowagolani mweye,
wanhu weli na magesa ya chiunhu, wabule
Muhe wa Mulungu. 20 Mbali mweye mbwiya
zangu walondwa, izengeleni wenyewo
uhuwilo welile ng'hani. Puleni kwa
Mulungu kwa udaho wa Muhe Yelile.
21 Kaleni muna ulondo wa Mulungu kuno
momgozela Mndewa wetu Yesu Chilisito,
kwa ubazi wake kezamwing'hani ugima wa
siku zose.

22 Wawoneleni ubazi wanhu waja weli
na chilugano. 23 Wakomboleni wamwenga
kwa kuwagandula muna umoto wa nh-
aguso, na muwawonele ubazi wamwenga
kwa ludumbo, mbali muvihile hata viwalo
vawo vovifilile na lukuli.

Nhosa ya kumtogoza Mulungu

24 Kumwake yeye yodaha kumkalizani
muladi sekemugwe, na kumgalani bila
ubananzi na nheng'helelo ng'hani, mbaka
haulongozi ha utunhizo wake, 25 ija yeli Mu-
lungu yaidumwe na Mulopozi wetu, yato-
gozigwe na yawe na utunhizo na ludabwa
na udaho, kwa nzila ya Mndewa wetu Yesu
Chilisito, kwandusila umwaka ing'hali isi
yose haina lumbigwa, sambi na siku zose!
Ivo.

LUGUBULO
LOYENG'HIGWE YOHANA
Ulongozi

Chitabu cha Lugubulo ni chitabu cha uhelelo muna Dilagano da Sambi. Iviya Lugubulo chandikigwa na Mtumigwa Yohana kuuhelelo wa miyaka ya 95 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Iviya Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu nazo ni Usenga wa mwanduso wa Yohana na Usenga wekaidi na Usenga weketatu. Yohana iviya kakala yamanyike fana viya ija yoyalondigwe ng'hani na Yesu fana viya viilonga Mbuli Inogile ya Yohana 13:23. Yohana kandika chitabu cha Lugubulo lusita viyakalile muna ichisiwa cha Patimosi kwaviya kakala kagaligwa uko kwa kupeta Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito muna 1:9.

Lungilo da Yohana kwandika chitabu cha Lugubulo ni kuwaguma moyo wasomaji kusigala waaminika kwa Yesu Chilisito na kuweng'ha lolelo kwaviya lusita lwa kubwela kwa Yesu lwahaguhi muna 1:3 na muna 22:7. Yohana kandika kwa Wachilisito wose kwa hamwe na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba maalumu muna isula ya 2-3. Yohana wandikaji wake mwenyewo fana viya ulotezi muna 1:3 na kusanghanila picha nyingi muna ichitabu kusimulila vinhu viyawone. Chitabu chino chiliinga ng'hani na hanhu hamwenga ha Lagano da Umwaka haswa muna ichitabu cha Zakaliya 6:1-8. Mhalati saba na mahama saba zoilinga na mahulo yoyagalile Mulungu kuwatagusa Wamisili muna chitabu cha Kulawa 7-9. Lugubulo wolonga kusonhela lusita lwa uhelelo na kuwa Yesu kezahuma na wose wowomuhuwila yeye wezakala siku zose hamwe nayo. Chitabu chino chochizuma na kuchingha lolelo kuwa Yesu kezabwela ivino sambi.

Yeliumo

1. Yohana kokwandusa kwa kulonga yeye yelihi na viya viyahokele ulotezi uno wa chilaguso muna 1:1-20.
2. Kaidi kolava usenga wa dimwe kwa dimwe kulawa kwa Yesu kwa yaja mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito muna 1:1-3:22.
3. Maabaho Yohana kosimulila mihula saba muna 4:1-8:5 na mhalati saba muna 8:6-11:19.
4. Kaidi Yohana kosimulila nghondo ya mwana wa chilume na zoka dili na matwi saba muna 12:1-14:20.
5. Maabaho Yohana kokwandika kusonhela mahamha yayo saba ya ludoko muna 15:1-16:18.
6. Iviya Yohana kosimulila viya Mulungu vondayawahume wehi wake uko kuulanga muna 17:1-20:15.
7. Kuuheleo Yohana kogotola kusimulila ulanga wa sambi na isi ya sambi niiyo yokwiza kuuhelelo muna 21:1-22:21.

[1] Lugubulo lwa Yesu Chilisito niuwo Yesu woyagoliligwe na Mulungu kuwalagusila wasang'hani wake yaja yolondeka kulawilila himahima. Chilisito kautenda umanyike kwa kumtuma msenga wake wa kuulanga kwa Yohana msang'hani wake, [2] na Yohana kalonga chila chinhu choyawonile kuwa ni icho, mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu Chilisito. [3] Kamweda munhu ija yosoma mbuli za ulotezi uno na wamweda wanhu waja wohulika na kutegeleza, kwaviya lusita lwa kufika kwa mbuli zino lwahabehi.

Ndamsa kwa mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito

[4] Niye Yohana noyandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba yeli muna isi ya Asiya.

Nowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kumwake Mulungu yeli uko na yakalile uko na yokwiza na kulawa kwa mihe saba weli haulongozi wa chigoda cha chifalume chake, [5] na kulawa kwa Yesu Chilisito. Yeye yeli msindila mwaminika, yeli mwanduso wa uzilibulo nayo ni mkulu wa wafalume muna iisi. Kumwake yeye kochilonda na kachilekelela kulawa muna uhasanyi wetu kwa damu yake, [6] na kachitendeza cheye kuwa wakulu wa nhambiko muna ufalume wake muladi chimsang'hanile Mulungu yeli Tati yake, kumwake Yesu Chilisito uwe ukulu na ludabwa siku zose. Ivo. [7] Lola kokwiza muna yamawingu, chila munhu kezamuwona na mbaka waja wamuhomile na mgoha. Wanhu wa makabila yose muna isi wezamulililila. Niivo vondaiwe. Ivo. [8] Mndewa Mulungu kolonga, "Niye niiyo

mwanduso na uhelelo wa vinhu vose.”
Niiyo yeli uko na yakalile uko na yondayeze
yeli na udaho wose.

Malaguso ya Yohana kusonhela Chilisito

9 Niye Yohana ndugu yenu, niye kwa
kuilumba na Chilisito nahamwe na mw-
eye muna yamanhesa na ufalume wake na
ufunya umoyo wa kweli. Niye nigaligwa
muna ichisiwa hatangigwe Patimosi fana
mfungwa kwa ichimu niipeta Mbuli ya Mu-
lungu na usindila wa Yesu. 10 Muna isiku ya
kumtambikila Mndewa niziligwa na Muhe
wa Mulungu, nihulika dizi kulu kuchisogo
changu fana dizi da mhalati. 11 Dizi ijo
dilonga, “Yandike muna ichitabu mbuli
zouziwona, na uyatume kwa mabumbila
ya wahuwila wa Chilisito saba, Efeso na
Simina na Peligamo na Siyatila na Salidi na
Filadelifiya na Laodikiya.”

12 Maabaho nihinduka kumulola munhu
yakalile yolonga na niye, na niwona vinhu
saba va kwikila vitasa vovitengenezigwe na
zahabu, 13 na mgati mwa vinhu va kwikila
vitasa ivo niwona chinhu chilingile fana
mwana wa munhu, nayo kakala kayawala
walo tali dofika mbaka kuna imigulu na
kaifunga mkwiji wake wa zahabu muna
imhambaga. 14 Mvili zake zikala nzelu
fana viya pamba, iviya nzelu chwee, na
meso yake fana viya milambi ya moto.
15 Migulu yake ilinga fana viya shaba isun-
higwe ng'hani muna ditanuli, na dizi jake
fana viya dizi da mazi mengi. 16 Muna
umkono wake wa kulume kakala kamhilila
nhondo saba. Muna umulomo wake mu-
lawa zele dikutwa kuno na kuno. Chihanga
chake chikala fana viya zuwa dimweka kwa
ukali ng'hani. 17 Baho vinimuwonile, ni-
ibwanha haulongozi haimigulu yake fana
viya munhu yadanganike. Keka mkono
wake wa kulume hachanyha yangu na ka-
longa, sekeudumbe. Niye ni mwanduso na
wa uhelelo. 18 Niye ni mwene ugima! Nikala
nidanganike, mbali sambi namgima siku
zose. Nina vivugulo va ifa na va kuzimu.
19 Baho yandika mbuli zouziwona mbuli za
sambi na ziya zondazilawilile hamwande.
20 Ino iyo sili ya nhondo ziya saba ziuzi-
wonile muna umkono wangu wa kulume
na sili ya vinhu va kwikila vitasa viya saba
va zahabu ni zino, ziya nhondo saba ni
wasenga wa kuulanga wa mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito na viya vitasa saba va
zahabu ni mabumbila ya wahuwila saba.

2

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso

1 Yandika kwa msenga wa kuulanga wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso,

Usenga uno wolawa kwa munhu ija
yokwamhilila nhondo saba muna umkono
wake wa kulume na ija yogenda hagati
ya vinhu va kwikila vitasa viya saba va
zahabu. 2 Nozimanya sang'hano zako
na viya novimanya vuiyoha na ufunya
umoyo wako, novimanya kuwa hudaha
bule kuisondelela na wanhu wehile. Novi-
manya iviya kuwageza waja woitanga wa-
tumigwa na iviya wawo siwo, na kuwa-
wona kuwa wavwizi. 3 Novimanya kuwa
kugozela na kugazigwa kwa ichimu cha zina
jangu, mbali hulegele bule. 4 Nina mbuli
imwe ya kukulongela, weye kuleka ulondo
wako wa mwanduso. 5 Baho kumbuka viya
viukalile, haja ung'hali hunakugwa bule.
Usamhe uhasanyi wako na sang'hana yaja
youtendile haichanduso. One husamhile
bule uhasanyi wako, nizakwiza kumwako
na kuchisegeza chinhu cha kwikila chitasa
hanhu hake. 6 Mbali nokutogola kwa mbuli
ino, koyehila yaja yowosang'hana Wanikolayi,
fana viya voniyehila niye. 7 Munhu
yeli na magutwi ya kuhulika, yahulike
yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito.

Waja woonda wahume nizaweng'ha na
kumulekela kuja matunda kulawa muna
umbiki wa ugima yeli muna Paladiso ya
Mulungu.

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Simina

8 Yandika kwa msenga wa kuulanga wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Sim-
ina.

“Uno ni uwo usenga wake yeye yeli
wa mwanduso na wa uhelelo, yoyakalile
kadanganika na kawa mgima kaidi.”
9 Niyamanya magayo yako, nivimanya
ungayengaye wako mbali weye kuna vinhu
vingi. Iviya novimanya viya viuligigwa na
waja wowoitenda kuwa wawo Wayahudi
mbali siyo Wayahudi, wawo ni kaye ya
kutosela ya Lufyende. 10 Sekeudumbe kwa

chinhu chochose choonda chikupate kwa
ichimu cha manhesa. Nokulongela, Mwihi
kezawageza na wamwenga wenu kezaweka
muna ichifungo. Uwe mwaminika hata
ihawa mbaka kudanganika, na niye
nizakwing'ha kombelo da ugima.
11 "Munhu yeli na magutwi yahulike
yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito.
"Munhu yonda yahume hezadanganyizwa na ifa yekaidi ng'o.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Peligamo

12 "Yandika kwa msenga wa kuulanga wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Peligamo,
"Uno niuwo usenga kulawa kwa ija
yeli na zele dikutwa kuno na kuno.
13 Nihamanya haja houkala ni hanhu
Lufyende hoyotawala fana mfalume.
Mbali kogendelela kuwa mwaminika
kumwangu, na hulonda kuleka uhuwilo
wako kumwangu hata lusita luja Amtipa
msindila wangu mwaminika viyakomigwe
vimwili, haja hoyokala Lufyende. 14 Mbali
nina mbuli ndodo na weye, kunawo wanhu
baho woyasondelela mafundizo ya Balamu,
yoyamfundize Balaki ni vilihi va kuwalongoza Waisilaeli kuuhasanyi muladi waje
ndiya za kutosela nyang'hiti za milungu na
kutenda ugoni. 15 Ivo kumwenu vimwili
kuna wanhu wosondelela mafundizo ya
Wanikolayi. 16 Ivo samha uhasanyi wako.
One husamhile bule, nokwiza kumwako
himahima, na nizaitowa nawo kwa zele
dodilawa muna umulomo wangu.
17 "Munhu yeli na magutwi na yahulike
yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito.
"Munhu yondayahume, nizamwing'ha
ndiya yoifisigwe yoitangigwa mana. Iviya
nizamwing'ha dibwe zelu dojandikigwe
zina da sambi dili habule munhu yadimanyile ila munhu ija yodihokela.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Seatila

18 "Yandika kwa msenga wa kuulanga wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Siyatila,
"Zino ni mbuli za Mwana wa Mulungu,
meso yake yalinga fana milambi ya moto na
magulu yake yalinga fana shaba isunhigwe
goya. 19 Mbali nizimanya sang'hano
zako zoutenda. Noumanya ulondo wako
na uhuwila wako na usang'hani wako
na ufunya umoyo wako. Novimanya
kuwa sambi koiyoha ng'hani kufosa
mwanduso. 20 Mbali nina mbuli imwe
muhala na weye, kuwa weye komulekela
ija mwanamke Yezebeli, yoitanga yeye
mwenyewo mulotezi wa chike. Kwa
mafundizo yake kowagiza watumigwa
wangu kutenda ugoni na kuja ndiya
zitoseligwe nyang'hiti za milungu.
21 Nimwing'ha lusita lwa kusamha uhasanyi
wake, mbali halondile kuleka ugoni wake.
22 Nizamtowa mwanamke ija kwa utamu
hamwe na wanhu wose wotenda ugoni
nayo. Na kugala magayo makulu one
hawasamhile bule sang'hano zawo zihile
zowatendile nayo. 23 Kaidi nizawakoma
waja wowomsondelela, na mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito yose wezavimanya
kuwa niye niiyo nilolesa magesa na
mizoyo ya wanhu. Na nizamwing'ha chila
imwe wenu kwa kusondelela sang'hano
yoyasang'hane."
24 "Mbali mweye wamwenga wa Siyatila
uko kuwolema kusondelela mafundizo
ya wihi, hawaifundize chiya wanhu
wamwenga wochitanga 'sili ya Lufyende,'
nowalongela kuwa sizawatwika mbahasha
imwenga yoyose. 25 Yamhilila ng'hani
chiya chiulinacho mbaka vondanize.
26 Munhu yonda yahume na kugendelela
kutegeleza mbuli zonikufundize mbaka
kulukomelezelo, nizamwing'ha udaho
wa kuwatawala wanhu wa zisi zose.
27 Kezawalanguliza kwa mhome ya zuma
na kuwatulatula fana via va ulongo.
28 Fana viya mwenyewo vinihokele udaho
uwo kulawa kwa Tati yangu. Iviya
nizamwing'ha tondong'andu.
29 "Yeli na magutwi yahulike yaja Muhe
yoowalongela mabumbila ya wahuwila wa
Chilisito.

3

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi

1 "Yandika kwa msenga wa kuulanga wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi,
"Niye nili na mihe saba ya Mulungu
na nhondo saba nolonga. Nizimanya
sang'hano zako, na komanyika kuwa kwa

mgima humbe kudanganika. [2] Lamuka uya-
gangamize yaja yasigale yeli habehi kudan-
ganika kwaviya niwona kuwa sang'hano
zako hazikomelezeke haulongozi wa Mu-
lungu wangu. [3] Basi sekeuzimize yaja
youyahokele na viya viuhulike, uyason-
delele yayo na kusamha uhasanyi wako.
One hulamke bule nizakwiza fana mbavi,
na hwizavimanya ng'o lusita voondanize
kumwako kukutagusa. [4] Mbali wabaho
wadodo uko Salidi wowovika goya viwalo
vawo kuwa vizelu. Wawo wezahita hamwe
na niye na kuyawala viwalo vizelu kwaviya
wolondeka wawe ivo. [5] Ija yohuma keza-
yazigwa mawalo mazelu fana yano, na niye
sizadilava ng'o zina jake muna ichitabu cha
ugima, kaidi nizamtogola kuwa wangu hau-
longozi wa Tati yangu na haulongozi wa
wasenga wa kuulanga.

[6] "One uhawa na magutwi na uhulike
mbuli ziya Muhe ziyoyalongela mabumbila
ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya

[7] "Yandika kwa msenga wa kuulanga
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da
Filadelifiya,

"Niye nyelile na wa kweli, niye nina
uvugulo uja wa Daudi, yahavugula hab-
ule munhu yoyose yodaha kuhinda na
yahahinda habule munhu yoyose yoyo-
daha kuvugula. [8] Nizimanya sang'hano
zako, lola nikwing'ha lwivi loluvuguligwe
haulongozi wako, luja habule munhu yo-
daha kuhinda. Novimanya kuwa weye
kuna ludabwa chidogo, mbali kuisondelela
mbuli yangu, wala hulemile kuwa koni-
huwila. [9] Tegelezeni, wanhu wa bumbila
da Lufyende wowoitanga kuwa wawo ni
Wayahudi humbe wavwizi, nizawatenda
weze na kutumbala mavindi haulongozi
wako. Wezavimanya kuwa niye nokulonda.
[10] Kwaviya weye kuyamha mbuli yangu ya
kuwa na ufunya umoyo ng'hani, niye niza-
kukaliza vinogile lusita luja lwa magayo
yoyokwiza muna isi yose kuwageza wanhu
wose wowokala muna isi. [11] Nokwiza sambi!
Yamha chila chinhu chiulinacho, muladi
munhu sekeyakuhoke gweko jako. [12] Munhu
yonda yahume nizamtenda kuwa mhanda
muna ikaye ya Mulungu wangu. Hezalawa
umo ng'o, na niye nizakwandika mgati yake
zina da Mulungu wangu na zina da bululu
da Mulungu wangu. Niiyo Yelusalemu ya
sambi yoihumuluka kulawa kuulanga kwa
Mulungu wangu. Iviya nizakwandika mgati
yake zina jangu da sambi.

[13] "Yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe
yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa
Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya

[14] "Yandika kwa msenga wa kuulanga
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da
Laodikiya,

"Usenga uno wolawa kwa ija yotangigwa
Ivo, msindila mwaminika yeli wa kweli na
mwanduso wa vinhu vose vilumbigwe na
Mulungu. [15] Niyamanya yaja youtendile,
nivimanya kuwa huli moto hebu huli uzizi-
mi. Muhavu uhawile uzizimi muhala hebu
moto muhala. [16] Mbali kwaviya weye kwa
ufufunhende, huli moto wala huli uzizimi,
nahabehi kukudeka. [17] Kwaviya koilonga
weye kuna vinhu vingi ng'hani, iviya hu-
londa chochose. Mbali huvimanya kuwa
weye kwa nyondenyonde yeli na lugano
na ungayengaye na upofu na kuwa bila
ya viwalo! [18] Nokulongela ni vinoga ugule
kumwangu zahabu isunhigwe kwa moto
muladi uwe na vinhu vingi ng'hani, kaidi
muhavu ugule walo zelu uvale na kugu-
bika chinyala cha mwazi wako, gula dawa
ya meso ukagume mmeso yako udahe ku-
lola. [19] Waja woniwalonda, nowakalikila na
kuwatagusa. Iyohe kwa moyo wose usamhe
uhasanyi wako. [20] Lola, nokwima hana
ulwivi nohodiza. One munhu yahahulika
dizi jangu na kuvugula lwivi, nizakwingila
mgati yake na kuja hamwe nayo, nayo keza-
kuja hamwe na niye." [21] Yeye yonda yahume
nizamuleka yakale hamwe na niye muna
ichigoda cha chifalume changu fana niye
vinihumile nikala hamwe na Tati yangu
muna ichigoda chake cha chifalume.

[22] Munhu yeli na magutwi nayahulike
yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito.

4

Nhambiko ya kuulanga

[1] Viyamalile yayo nilola niwona lwivi
luvuguligwa kuulanga. Na nihulika dizi
diya donihulike mwanduso dodililile fana

dizi da mhalati dinilongela, “Kwela mbaka
kuno na niye nizalagusa mbuli zozilon-
deka kulawilila hamwande.” [2] Lusita lumwe
niziligwa na Muhe Yelile. Humbe ku-
ulanga kukala na chigoda cha chifalume
na munhu kakala uchanyha yake. [3] Iyo
yakalile muna ichigoda icho kabamila fana
mabwe ya hela ng'hulu yotangigwa yasipi
na akiki. Pindo da Mulungu dizungu-
luka chigoda cha chifalume banzi zose, di-
woneka fana zumalidi. [4] Na vigoda va chi-
falume malongo maidi na vine vichizungu-
luka chigoda cha chifalume chiya na muna
ivigoda viya niwawona walala malongo
maidi na wane wakala wavazigwa mawalo
mazelu na wakala na makombelo ya za-
habu muna yamatwi yawo. [5] Lumwemwe na
mibumo na ng'huwa vikala muna ichigoda
icho cha chifalume na mamuli saba ya moto
yakala yokwaka haulongozi ha chigoda cha
chifalume icho. Mamuli yaja ni mihe saba
ya Mulungu. [6] Haulongozi ha ichigoda cha
chifalume kukala na chinhu chilingile fana
bahali ya chilole, fana dibwe dimelemeta
ng'hani.

Chigoda cha chifalume chiya haja hagati
chikala chizungulukigwa banzi zose na vi-
umbe wagima wane, viumbe waja wakala
wenela meso kuulongozi na kuchisogo.
[7] Chiumbe chili na ugima cha mwanduso
chikala fana simba, na chiumbe chili na
ugima chekaidi chikala fana dang'ang'a, na
chiumbe chili na ugima cheketatu chikala
na chihanga fana chihanga cha munhu, na
chiumbe chili na ugima chekane chikala
fana mhungu yoguluka. [8] Chila imwe wa
viumbe wano wane weli na ugima kakala
na mabawa sita, wakala wenela meso lukuli
lose. Walonga misi na chilo bila kuhumula,

Mndewa Mulungu yeli na udaho,
ni Yelile, Yelile, Yelile,
yakalile uko, yeli baha na yokwiza.

[9] Lusita viumbe wane wawo weli na ugima
viwomwing'ha ukulu na hishima na
hewela, yeye yokala muna ichigoda cha
chifalume, yeli mgima siku zose, [10] walala
malongo maidi na wane watumbala
mavindi haulongozi wa iyo yakalile muna
ichigoda cha chifalume, na wamtambikila
yeye yokala siku zose na siku zose. Weka
makombelo yawo haulongozi ha ichigoda
cha chifalume na walonga,

[11] “Mndewa wetu na Mulungu wetu kolon-
deka
kuhokela ukulu na hishima na ludabwa.
Kwaviya weye kuvilumba vinhu vose
na kwa malondo yako vilumbigwa na vaba-
hano.”

5

Chitabu na Mwanang'hondolo

[1] Maabaho niwona chitabu muna umkono
wa kulume wa ija yakalile muna ichigoda
cha chifalume, nacho chikala chandikigwa
mgati na kunze na kusingigwa mihula
saba. [2] Nimuwona Msenga wa kuulanga
yeli na ludabwa yoyopetela kwa dizi
kulu, “Yelihi yolondeka kubandula mihula
na kuchivugula chitabu icho?” [3] Mbali
hapatike munhu yoyose kuulanga hebu
muna isi, hebu muna dikombo ditali
dilibule uhelelo yoyodaha kuchivugula
chitabu icho hebu kuchilola mgati. [4] Niye
nilila kwa usungu kwaviya hawoneke
munhu yalondeke kuchivugula chitabu
icho hebu kuchilola mgati. [5] Na imwe wa
walala waja kanilongela, “Sekeulile! Lola
simba wa kabila da Yuda, lukolo lwa Daudi,
kahuma. Yeye kodaha kubandula mihula
saba na kuchivugula chitabu chiya.”

[6] Maabaho niwona Mwanang'hondolo
kema haja hagati ya chigoda cha chifalume,
kazungulukiligwa na viumbe weli na
ugima wane na walala. Kawoneka
fana kachinjigwa. Kakala na mahembe
saba na meso saba, niiyo Mihe saba
ya Mulungu yoitumigwe muna isi yose.
[7] Mwanang'hondolo kahita, kachisola
chitabu icho kulawa kuna umkono wa
kulume wa ija yokala muna ichigoda cha
chifalume. [8] Na viyachisolile chitabu icho,
viumbe weli na ugima wane na walala ma-
longo maidi na wane, watumbala mavindi
haulongozi wa Mwanang'hondolo. Chila
imwe kamha putikalanga na mahamha
ya zahabu yamemile ubani, yano niiyo
nhambiko za wanhu wa Mulungu. [9] Na
wemba wila wa sambi,
“Weye kolondeka kubandula mihula na
kuchisola chitabu.
Kwaviya kuchinjigwa, na kwa damu yako
kumulopolela Mulungu wanhu,
wanhu kulawa chila kabila na ulonzi na
welesi na isi.

[10] Kuwatenda fana ufalume na wakulu
wa nhambiko wamsang'hanila
Mulungu wetu,
na wezatawala muna isi yose."
[11] Vinikalile nolola, nihulika madizi ya
wasenga wa kuulanga mvunyo. Wema
wachizunguluka chigoda cha chifalume, na
viumbe weli na ugima wane na walala, [12] na
walonga kwa kulandula dizi,
"Mwanang'hondolo yachinjigwe
kolondeka, kuhokela ludabwa na kuwa na
vinhu vingi na ubala na udaho,
hishima na ukulu na nhogolwa."
[13] Iviya nihulika viumbe vili na ugima viya
vose vili kuulanga na muna isi na hanhu
howokala wanhu wadanganike na muna
ibahali. Ona! Vinhu vose vili muna isi yose
vomwimbila,
"Ukulu na hishima na nhogolwa, na lud-
abwa viwe,
kumwake yeye yokala muna ichigoda cha
chifalume na kwa Mwanang'hondolo
siku zose."
[14] Viumbe weli na ugima waja wane wedika,
"Ivo." Na waja walala watumbala mavindi
na kutambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula uhula

[1] Maabaho nimuwona Mwanang'hondolo
kobandula uhula umwe wa ija mihula saba.
Maabaho nihulika imwe wa viumbe waja
wane weli na ugima yolonga fana viya
dizi da kubuma, "Izo!" [2] Niwona, na lola
falasi mzelu na ija yakwelile uchanyha yake
kakala na upinde, keng'higwa kombelo.
Nayo kalawa kuno muhumaji na yeli na
udaho wa kugendelela kuhuma.
[3] Maabaho Mwanang'hondolo kauban-
dula uhula wekaidi, nimuhulika chilumbe
ija wekaidi yeli na ugima kolonga, "Izo!"
[4] Na kalawilila falasi imwenga mdung'hu
ng'hani na iyo yakwelile uchanyha yake
kagoliligwa kusegeza tindiwalo muna iisi
yose muladi wanhu waikome wawo kwa
wawo, nayo keng'higwa zele kulu.
[5] Viyaugubule uhula weketatu, nimuhu-
lika chiumbe mwene ugima ija weketatu
kalonga, "Izo!" Nilola na kuulongozi wangu
kukala falasi mtitu. Na ija yakwelile ifalasi
kakala kamhililа mizani muna umkono
wake. [6] Nihulika chinhu fana dizi dodilawile
haludonho ha viumbe weli na ugima wane
dolonga, "Chibaba chimwe cha uhemba ni
yombe da siku dimwe da sang'hano, vibaba
vitatu va uhoni ni yombe da siku dimwe da
sang'hano, mbali sekeudanganye mavuta
hebu divai."
[7] Lusita Mwanang'hondolo viyabandule
uhula wekane, nihulika dizi da chiumbe
yeli na ugima wekane dolonga, "Izo!"
[8] Nilola, baho hakala na falasi wa langi ya
ivu. Zina da ija yoyakwelile falasi dikala
Ifa, kuzimu nayo kawasondelela kuchisogo.
Wawo weng'higwa udaho lobo ya isi muladi
wawakome wanhu kwa mapanga na nzala
na mitamu na ming'onyo mikali ya isi.
[9] Maabaho Mwanang'hondolo kubandula
uhula wa tano. Niwawona haja hasi ya
chilingo cha kulavila nhosa, mihe ya waja
wachinjigwe kwa ichimu cha kugong'onda
Mbuli ya Mulungu na kwa ichimu cha
usindila wowaulavile. [10] Maabaho walila
kwa dizi kulu, "Weye Mndewa welile na
mkweli, kwizakalama mbaka zuwaki kuta-
gusa na kulihiliza kwa wanhu wowokala
muna isi kwa ichimu cha kuchinjigwa
kwetu?" [11] Chila imwe wawo keng'higwa
ng'hanzu nzelu, walongiligwa wahumule
kwa lusita luguhi mbaka vondaifike peta ya
wasang'hani wayawo na ndugu waja wonda
wakomigwe fana viya wawo viwakomigwe.
[12] Maabaho niwona mbuli zino,
Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa
sita. Kulawilila gudemeko kulu da isi, na
zuwa dikala titu fana viya guniya titu na
mwezi wose ukala mdung'hu fana viya
damu. [13] Na nhondo za kuulanga zigwa
mwiisi fana viya ng'hoga za mtini vozi-
lagala lusita mbiki wake viutingisigwa na
beho kulu. [14] Ulanga udegeka vihande vidi
fana viya chitabu, maabaho vizingilizigwa
fana viya lili vidizingilizigwa na migongo
yose na visiwa visegezigwa hanhu hake.
[15] Maabaho wafalume wa isi na wakulu wa
wanhu na wakulu wa wakalizi na wanhu
weli na vinhu vingi ng'hani na weli na
ludabwa na chila mtumwa na chila munhu
yakomboligwe waifisa muna zimhango
haludonho lwa miluwe ya milugongo
mikulu.
[16] Wawo wailongela migongo na miluwe,
"Chipolomokeleni na muchifise muladi
sekechiwoneke haulongozi ha meso ya ija
yokala muna ichigoda cha chifalume na
kutali na ludoko lwa Mwanang'hondolo.

17 Kwaviya siku ng'hulu ya ludoko lwawo
ifika, yelihi yodaha kuhona?"

7

Wanhu wa Isilaeli 144,000 wosingigwa mihuli

1 Viyakomelezeke yayo niwawona
wasenga wa kuulanga wane wema muna
zimbanzi nne za isi yose, wozikimililila
mheho nne za mwiisi, muladi mbeho
sekezidahe kubuma muna iisi na bahali
hebu muna dibiki jojose. 2 Maabaho
nimuwona msenga wa kuulanga imwenga
viyokwela kuchanyha kulawa ulawilo
wa zuwa kana muhuli wa Mulungu yeli
mgima, kalandula dizi na kuwalongela
wawo wasenga wa kuulanga wane
weng'higwe udaho wa kuidanganyiza
isi na bahali. 3 Msenga wa kuulanga
ija kalonga, "Sekemwiidanganyize isi
hebu bahali hebu mibiki, mbaka von-
dachikomeleze kuwasinga muhuli muna
ivihanga wasang'hani wa Mulungu
wetu." 4 Maabaho, nihulika peta yawo
wowasingigwe muhuli muna chila kabila
da Waisilaeli, wanhu laki imwe na malongo
mane na nne alufu.
5 Kulawa kabila da Yuda, wanhu longo na
mbili alufu
kulawa kabila da Lubeni, wanhu longo na
mbili alufu,
kulawa kabila da Gadi, wanhu longo na
mbili alufu,
6 Kulawa kabila da Asheli, wanhu longo na
mbili alufu,
kulawa kabila da Nafutali, wanhu longo na
mbili alufu,
Kulawa kabila da Manase, wanhu longo na
mbili alufu,
7 Kulawa kabila da Semiyoni, wanhu longo
na mbili alufu,
kulawa kabila da Lawi, wanhu longo na
mbili alufu,
kulawa kabila da Isakali, wanhu longo na
mbili alufu,
8 kulawa kabila da Zabuloni, wanhu longo
na mbili alufu,
kulawa kabila da Yosefu, wanhu longo na
mbili alufu,
kulawa kabila da Benjamini, wanhu longo
na mbili alufu.

Lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu wa chila isi

9 Maabaho nilola na niwona lung'husesa
lukulu ng'hani lwa wanhu habule munhu
yadahile kuwapeta. Wanhu wawo wakala
wolawa chila isi na chila kabila na chila
welesi na chila ulonzi. Wakala wemile
haulongozi ha ichigoda cha chifalume
na haulongozi ha Mwanang'hondolo,
wayawala viwalo vizelu na wamha matambi
ya mitende muna yamakono yawo.
10 Walandula madizi, "Ulopozi wolawa
kwa Mulungu wetu, yoyokala muna
ichigoda cha chifalume na kulawa kwa
Mwanang'hondolo." 11 Wasenga wose wa
kuulanga wema kuchizunguluka chigoda
cha chifalume na walala na viumbe weli
na ugima waja wane, watumbala mavindi
haulongozi ha chigoda cha chifalume
wamtambikila Mulungu. 12 Walonga, "Ivo!
Nhogolwa na ukulu na ubala na hewela
na hishima na udaho na ludabwa, kanavo
Mulungu wetu siku zose. Ivo!"
13 Imwe wa walala wawo kaniuza, "Wano
wayawale ng'hanzu nzelu wawo welihi na
walawahi?"
14 Niye nidika, "Mwenevale weye kuvi-
manya."
Nayo kalonga, "Wano ni wawo
wowolawa muna yamagayo makulu,
wasunha ng'hanzu zawo kwa damu ya
Mwanang'hondolo na kuzitenda ziwe
zele. 15 Lekamana wema haulongozi wa
chigoda cha chifalume na womsang'hanila
Mulungu imisi na ichilo muna Ikaye
yake ya kuulanga. Na ija yokala muna
ichigoda cha chifalume kezakuwa nawo
na kuwakaliza. 16 Hawezawona nzala
kaidi na hawezawona ng'hilu kaidi.
Hawezagazigwa na zuwa hebu vuke kali.
17 Kwaviya Mwanang'hondolo iyo yeli
habehi na chigoda cha chifalume chiya
chili hagati kezakuwa mdimi wawo, nayo
kezawalongoza kuna zinzasa za mazi ya
ugima. Na Mulungu kezawahangusa
masozi yawo yose."

8

Uhula wa saba

1 Lusita Mwanang'hondolo viyabandule
uhula wa saba, kuulanga kukala zinziwa
kwa lusita lwa nusu saa. 2 Maabaho niwa-
wona wasenga wa kuulanga waja saba wok-
wima haulongozi wa Mulungu, weng'higwa
mhalati saba. 3 Msenga wa kuulanga

imwenga kafika kasola chetezo cha zahabu
kema haulongozi ha ichilingo cha kulav-
ila nhosa, nayo keng'higwa ubani mwingi
yaulave nhosa hamwe na nhambiko za
wanhu wose wa Mulungu hachanyha ha
ichilingo cha zahabu chili haulongozi ha
chigoda cha chifalume. 4 Yosi da ubani
hamwe na nhosa za wanhu wa Mulungu
vikwela uchanyha haulongozi wa Mulungu
kulawa muna yamakono ya msenga wa ku-
ulanga ija. 5 Maabaho msenga wa kuu-
langa kachisola chetezo icho, kachimemeza
makala ya moto kulawa kuna ichilingo na
kuchasa muna isi. Na kukala na mbumo
wa ng'huwa na nyangi na lumwemwe na
gudemeko da isi.

Mhalati saba

6 Maabaho wasenga wa kuulanga waja
saba wakalile na mhalati saba wazisasala
kuzitowa mhalati. 7 Msenga wa kuulanga
wa mwanduso katowa mhalati. Kukala na
mvula ya mabwe na moto, vihanganyike
na damu, vasigwa muna isi. Selusi ya
isi isomigwa na selusi ya mibiki isomigwa
na savu bisi jose disomigwa. 8 Maabaho
msenga wa kuulanga wekaidi kaitowa mha-
lati yake na chinhu fana mulima mkulu
woukwaka moto chasigwa muibahali selusi
ya bahali igaluka damu. 9 Selusi ya viumbe
vovikala muibahali vifa, na selusi ya meli
zinangigwa.

10 Maabaho msenga wa kuulanga weke-
tatu kaitowa mhalati yake na nhondo
ng'hulu yoikwaka, fana wenge da moto,
igwa kulawa kuulanga na kuhumuluka
hachanyha ya selusi ya zinyanda na nzasa
za mazi. 11 Nhondo iyo itangigwa Usungu,
selusi ya mazi yawa masungu, wanhu wengi
wang'wile mazi yayo wadanganika kwaviya
yagaluka masungu. 12 Maabaho msenga wa
kuulanga wekane kaitowa mhalati yake na
selusi ya zuwa na selusi ya mwezi na selusi
ya nhondo vigumigwa ziza. Ivo kuwa na
ziza kwa lusita lwa selusi ya zuwa imisi na
selusi ya zuwa ichilo.

13 Maabaho vinikalile nolola nihulika
mhungu koguluka hagati kuulanga kolonga
kwa dizi kulu, “Wezagaya! Wezagaya!
Wezagaya wanhu waja wokala muna isi,
wasenga wa kuulanga watatu wang'hali
hawanatowa mhalati zawo.”

9

1 Maabaho msenga wa kuulanga we tano
kaitowa mhalati yake, niwona nhondo
kulawa kuulanga ilagala muna isi. Nayo
keng'higwa luvugulo lwa mwina wa
dikombo ditali dilibule uhelelo. 2 Kavugula
mwina wa dikombo dilibule uhelelo, na
yosi dilawa muna umwina uwo dilingile
fana yosi dodilawa muna ditanuli kulu,
zuwa na ulanga vigumigwa ziza kwa yosi
dilawile mudikombo ditali dilibule uhelelo.
3 Nzige walawilila muna diyosi diya na
kwenela muna isi, weng'higwa ludabwa
fana ludabwa lwa inge weli muna isi.
4 Walongiligwa sekemudanganyize mayani
ya isi wala mmea wowose wala mbiki
wowose, mbali wawagaze wanhu welibule
chilaguso cha muhuli wa Mulungu muna
ivihanga vawo. 5 Nzige haweng'higwe
ludabwa lwa kuwakoma wanhu, mbali
weng'higwa ludabwa lwa kuwadununza
kwa miyezi mitano. Usungu wawo ulinga
fana viya usungu wa kulumigwa na inge.
6 Siku izo wanhu wezazahila ifa, mbali
hawezaipata. Wezalonda kudanganika,
mbali ifa izawakimbila.

7 Nzige wawo wawoneka fana falasi
wasasaligwe kwa ng'hondo, muna yamatwi
yawo wayawala chinhu chilingile fana
kombelo da zahabu, na vihanga vawo
viwoneka fana vihanga va wanhu. 8 Na
mvili zawo zikala fana mvili za wanaake,
na meno yawo yakala fana meno ya
simba. 9 Mhambaga zawo zigubikigwa
na chinhu chilingile fana valo da zuma,
na dizi da mabawa yawo dikala fana
dizi da mituka mingi yoibululigwa na
falasi wengi wokimbilila kuna ing'hondo.
10 Wakala na mikila yili na miwa fana
ya inge, na mikila iyo ikala na ludabwa
lwa kuwafulila wanhu miyezi mitano.
11 Wanayo mfalume wawo yowalongoza,
nayo niiyo msenga wa Lufyende yeli mkulu
wa kuna dikombo ditali dilibule uhelelo,
kwa Chiyebulaniya kotangigwa Abadoni
na kwa Chigiliki kotangigwa Apolioni,
fambulo jake “Mbananzi.”

12 Viyamalile yayo gayo da mwanduso
difosa, maabaho yang'hali magayo maidi
nayo yokwiza sambi. 13 Msenga wa kuulanga
we sita kaitowa mhalati yake. Nihulika dizi
kulawa muna zimhembe nne za chilingo

cha zahabu chikalile haulongozi ha Mulungu.
[14] Dizi ijo dimulongela msenga wa
kuulanga wa sita yeli na mhalati,
"Walekelele wasenga wa Lufyende wane
wowafungigwe mumgwazo wa lwanda
lukulu lwa Efulati." [15] Wasenga wa Lufyende
waja wane walekeleligwa, na wasasaligwa
kwa zuwa na siku na mwezi na mwaka
kuwakoma wanhu fungu dimwe hagati ya
mafungu matatu yoilinga. [16] Nihulika peta
ya wakalizi wakwela falasi ikala miliyoni
magana maidi.
[17] Muna yamalaguso yangu niwona falasi
na wakwelaji wake, wavala valo da zuma
muna zimhambaga, dung'hu fana moto
na yamwenga ya buluu fana ulanga na
yamwenga ya ukole fana usage wa baluti.
Matwi ya falasi wawo yakala yowoneka
fana matwi ya simba, muna imilomo yawo
mulawa moto na yosi na usage wa baluti. [18] Selusi ya wanhu wakomigwa kwa
mahulo yayo matatu, kwa moto na yosi
na usage wa baluti ulawile mwiimilomo
ya falasi. [19] Kwaviya ludabwa lwa falasi
lukala muna imilomo yawo na imikila.
Mikila yawo ilinga fana mazoka na ikala
na matwi, nawo woisang'hanila kuwalumiza wanhu. [20] Wanhu wamwenga wasigale iwawo hawakomigwe na mahulo yayo,
hawasamhile sang'hano zowazitendile kwa
makono yawo wenyewo, na hawalekile kutambikila mbeho zihile na nyang'hiti za
milungu za zahabu na hela na shaba na
mabwe na mibiki na vinhu viya havidaha
kulola hebu kuhulika hebu kugenda. [21] Wala
hawasamhile kukoma na uhawi wawo na
ugoni wawo hebu ubavi wawo.

10

Msenga wa Kuulanga na chitabu chidodo

[1] Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga yeli na udaho kohumuluka kulawa kuulanga. Kayawazigwa wingu
na pinde da Mulungu muna iditwi jake,
na chihanga chake chikala fana zuwa, na
migulu yake ikala fana mhanda za moto.
[2] Mwiimikono yake kamha chitabu chidodo
chivuguligwe. Kabojoga mgulu wake wa
kulume muna ibahali na mgulu wake wa
kumoso kabojoga muna isi. [3] Na katanga
kwa dizi kulu fana mbumo wa simba.
Viyalandule dizi, mibumo saba idikila kwa
msindo. [4] Na mibumo iyo saba viibumile,
vinilondile kwandika, nihulika dizi kulawa
kuulanga, "Mbuli za mibumo iyo saba ni
sili, sekeuzandike."
[5] Maabaho msenga wa kuulanga ija yonimuwone kema muna ibahali na muna isi
kenula mkono wake wa kulume kuchanyha
kuulanga. [6] Kailaha kwa zina da Mulungu yokala siku zose, Mulungu yalumbile
ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili
umo. Msenga wa kuulanga kalonga, "Habule lusita lwa kugozela kaidi." [7] Mbali lusita
msenga wa kuulanga ija wa saba vondayalonde kutowa mhalati yake, baho sili ya
Mulungu izafikizigwa, fana viyawalongele
wasang'hani wake walotezi.
[8] Maabaho dizi diya dinihulike kulawa
kuulanga baho haichanduso dilonga kaidi
na dinilongela, "Hita ukachisole chitabu
chiya chivuguligwe chili muna umkono wa
msenga wa kuulanga yemile muna ibahali
na muna isi."
[9] Nimuhitila msenga wa kuulanga na
nimpula yaning'he chiya chitabu chidodo.
Kanilongela, "Sola chino uje, chizakuwa
chamulile fana uki muna umulomo
wako, mbali muna umunda chizakuwa
chausungu." [10] Nichisola chitabu chidodo
kulawa muna umkono wa msenga wa
kuulanga na nichija, na vinichilanzile
chikala cha mulile fana viya uki muna
umulomo wangu, mbali vinichimelile
muna umunda wangu chikala chisungu.
[11] Maabaho nilongiligwa, "Kolondeka
kugong'onda kaidi usenga wa Mulungu
kusonhela nyelesi nyingi na makabila
mengi na lonzi nyingi na wafalume wengi."

11

Wasindila waidi

[1] Na ning'higwa nzela ilingile fana
mhome ya kulingila, nilongeligwa, "Hita
ukailinge kaye ya Mulungu na chilingo na
kuwapeta wanhu wotambika umo. [2] Mbali
sekeululinge luhelengo lwa kunze ya Kaye
ya Mulungu, kwaviya weng'higwa wanhu
weli siyo Wayahudi. Nawo wezaditavangila
bululu jelile kwa miyezi malongo mane
na midi. [3] Na niye nizaweng'ha ludabwa
wasindila wangu waidi wowavalile magunia, muladi walotele kwa siku alufu
imwe na magana maidi na malongo sita."

4 Wasindila wawo waidi ni mibiki midi ya
mizaituni na vinhu vidi va kwikila vitasa
vimile haulongozi wa Mndewa wa isi.
5 One munhu yahageza kuwalumiza,
moto wolawa mwiimilomo yawo na
kuwananga wehi wawo, na munhu
yondayageze kuwalumiza kezakomigwa
kwa ifa iyo. 6 Kaidi wanawo udaho wa
kuhinda ulanga muladi mvula sekeitonye
lusita viwolotela. Wana udaho kugalusa
nzasa zose za mazi kuwa damu na udaho
wa kuitowa isi kwa mahulo mbasakanyo
lusita viwolonda wenyewo. 7 Mbali
wahakomeleza kulava usindila wawo,
ding'onyo dikali dolawa muna dikombo
ditali dilibule uhelelo dizaitowa nawo na
kowahuma na kuwakoma.
8 Mitufi yawo izasigala igona muna diku-
lugumbi da bululu kulu muyawambiligwe
Mndewa wawo. Kwa ulonzi wa chilotezi
zina da bululu ijo ni Sodoma hebu Misili.
9 Wanhu wa chila zisi na chila kabila
na chila ulonzi na chila welesi, wezailola
mitufi iyo kwa lusita lwa siku nhatu na nusu
na wezalema mitufi iyo sekeiwandigwe.
10 Wanhu wa mwiisi wezadeng'helela ifa
ya wawo waidi, wezatenda dugila na kuig-
weka vitumetume, kwaviya walotezi wa
Mulungu wano waidi wakalile wawagaza
ng'hani wanhu wa isi. 11 Mbali hamwande
ha ziya siku nhatu na nusu, mhumuzi
ya ugima kulawa kwa Mulungu iwengila,
nawo wema. Na wanhu wose wawa-
wonile wadumba ng'hani. 12 Maabaho
walotezi wawo waidi wahulika dizi kulu
kulawa kuulanga diwalongela, "Kweleni
mbaka kuno!" Wakwela kuulanga wazun-
gulukigwa na wingu, kuno wehi wawo
wakala wowalola. 13 Bahobaho kulaw-
ilila gudemeko kulu da isi, na hanhu ha
longo ha bululu habanangika, wanhu alufu
saba wadanganika muna digudemeko diya.
Na wanhu wasigalile wadumba ng'hani,
wamtunhiza Mulungu wa kuulanga.
14 Gayo dekaidi difosa, mbali lola gayo
dekatatu dokwiza hima hima.

Mhalati ya saba

15 Maabaho msenga wa kuulanga wa saba
katowa mhalati yake, na madizi makulu
yahulikika kuulanga yolonga, "Sambi
ufalume wa isi uwa wa Mndewa wetu na
wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Nayo
kezatawala siku zose." 16 Na waja walala
malongo maidi na wane, wokala muna
ivigoda va chifalume vawo haulongozi wa
Mulungu, watumbala mavindi na wadulisa
matwi yawo na wamtambikila Mulungu,
17 wolonga,
"Chokwing'ha hewela weye Mndewa Mu-
lungu wetu wili na udaho,
wili baha na ukalile uko,
kwaviya kulusola ludabwa lwako lukulu na
kwandusa kutawala fana mfalume.
18 Wanhu wa zisi wehilwa ng'hani
mbali ludoko lwako lufika,
ulo lusita lwa kuwalamulila nhaguso
wadanganike.
Lusita lwa kuwagweka wasang'hani wako
walotezi
na wanhu welile na wanhu wose wowo-
didumba zina jako,
wanhu wohishimika na wanhu
hawahishimika,
lusita lwa kudanganiza waja wowadanga-
niza wanhu wa isi."
19 Maabaho Kaye ya Mulungu yili kuu-
langa ivuguligwa, na sanduku da lagano
jake diwoneka umo. Kulawilila ng'huwa na
mimwemwe na mibumo na gudemeko da isi
na mvula ya mabwe ng'hulu ng'hani.

12

Mwanamke na Nhulanyika dung'hu

1 Maabaho chilaguso cha kwazanya
chiwoneka kuulanga, mwanamke
yawayazigwe zuwa na mwezi ukala hasi ya
migulu yake na kombelo da nhondo longo
na mbili muna iditwi jake. 2 Mwanamke
ija kakala na wimo, kakala yolila kwa
kulandula dizi kwa ichimu cha usungu na
magayo ya kuibasula mwana.
3 Maabaho chilaguso chimwenga chilaw-
ilila kuulanga, nhulanyika dung'hu dili na
matwi saba na mhembe longo, na chila
ditwi dikala na kombelo. 4 Na mkila wake
ukulula selusi ya nhondo za kuulanga na
kuzasa mwiisi. Nhulanyika dung'hu diya
dima haulongozi ha mwanamke yaibasule
mwana, muladi yahaibasula yammele
mwanage. 5 Nayo kaibasula mwana
wa chilume, kasasaligwa kulanguliza
zisi zose kwa mhome ya zuma. Na
mwana iyo kezaganduligwa na kugaligwa
kwa Mulungu kuna ichigoda chake cha
chifalume. 6 Mwanamke ija kakimbilila
kuchuwala kwili na hanhu hoyasasaliligwe

na Mulungu muladi yaloleswe kwa lusita
lwa siku alufu imwe na magana maidi na
malongo sita.

7 Na kukala na ng'hondo kuulanga.
Mikaeli na wasenga wa kuulanga wayage
waitowa na nhulanyika, nhulanyika ijo
najo diitowa nawo hamwe na wasenga
wake. 8 Mbali nhulanyika diya na
wayage wahumigwa, na hanhu hawo ha
kukala hahawoneke kaidi kuulanga kwa
Mulungu. 9 Na nhulanyika diya jasigwa
mwiisi, nhulanyika diya da umwaka
doditangigwa Mwihi hebu Lufyende,
dodiwavwizile wanhu wa isi yose. Jasigwa
hasi hana iisi hamwe na wasenga wake.
10 Maabaho nihulika dizi kulu kuulanga,
dolonga, "Sambi, ulopozi na ludabwa na
ufalume wa Mulungu wetu wiza na udaho
wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi.
Kwaviya ija yowalongeleza ndugu zetu
misi na chilo kasigwa hasi. 11 Ndugu
zetu wamuhuma kwa ludabwa lwa damu
ya Mwanang'hondolo na kwa usindila
uwaulavile, kwaviya hawaugesile bule
ugima wawo hata kudanganika. 12 Ivo
deng'helela weye ulanga na mweye
wose womukala umo. Mbali mwizagaya
mweye isi na bahali, kwaviya ija Mwihi
kawahumulukilani nayo kamemwa na
ludoko kwaviya kavimanya kuwa lusita
lusigale ludodo."

13 Lusita ulo nhulanyika vidiwonile
kuwa jasigwa mwiisi, jandusa kumuwinga
mwanamke ija yaibasule mwana wa
chilume. 14 Mbali mwanamke ija
keng'higwa mabawa maidi yoyalingile fana
viya mabawa ya mhungu mkulu, muladi
yapate kuguluka yahite kudibwilingu
hanhu hake hoyasasaliligwe, kondayakale
goya kwa lusita lwa miyaka mitatu na
nusu, kutali na nhulanyika ijo. 15 Maabaho
nhulanyika dideka mazi mengi fana
lwanda, yamsondelela mwanamke ija
kuchisogo muladi yamkulule. 16 Mbali
isi imtaza mwanamke ija kwa kuigubula
fana mulomo, na kuyamela mazi yayo
yalawile muna umulomo wa nhulanyika.
17 Nhulanyika dimwihila mwanamke ija na
dihita kwiitowa ng'hondo na welesi wa
mwanamke ija, ni waja wose wotegeleza
ndagilizi za Mulungu na kulava usindila
wa Yesu. 18 Maabaho nhulanyika ijo dima
mumgwazogwazo mwa bahali.

13

Mang'onyo makali maidi

1 Na maabaho nidiwona ng'onyo kali
dodilawa muna ibahali, dili na matwi saba
na mhembe longo, chila mhembe ikala
na kombelo na chila ditwi jake jandikigwa
ligo kwa Mulungu. 2 Ding'onyo dikali ijo
donidiwone dikala fana dubu, migulu yake
fana chizongo na mulomo wake fana wa
simba. Nhulanyika dung'hu diya did-
ing'ha ding'onyo dikali ijo ludabwa lwake
na chigoda cha chifalume chake na udaho
mkulu. 3 Ditwi dimwe da diya ding'honyo
dikali diwoneka kuwa dilumizigwa ng'hani,
mbali chilonda chikala chikulu ng'hani cha
kudumbiza chochigala ifa mbali chilonda
icho chihonile. Wanhu wose muna isi
wazanywa na ding'onyo dikali ijo na kud-
isondelela ding'onyo dikali ijo. 4 Wanhu
wose waditumbalila mavindi nhulanyika
diya muladi waditambikile kwaviya dilava
udaho wake kwa ding'onyo ijo, iviya wa-
ditambikila diya ding'onyo na walonga,
"Yelihi yalingile fana ding'honyo dino?
Yelihi yodaha kutenda ng'hondo najo?"

5 Ng'onyo dikali diya dilekeliligwa ku-
longa mbuli za magoda na kumuliga Mu-
lungu. Iviya dilekeleligwa kuwa na udaho
wa kutenda usang'hano wake kwa lusita
lwa miyezi malongo mane na midi. 6 Ivo
ng'onyo dikali ijo jandusa kumuliga Mu-
lungu na kudiliga zina jake na hanhu
hoyokala na wose wowokala kuulanga.
7 Keng'higwa udaho wa kutenda ng'hondo
na wanhu wa Mulungu na kuwahuma.
Iviya keng'higwa udaho kwa wanhu wa
chila kabila na chila isi na chila ulonzi
na chila welesi. 8 Wanhu wose wowokala
muna isi wezaditumbalila mavindi muladi
waditambikile ding'onyo ijo, waja maz-
ina yayo hayandikigwe muna ichitabu cha
ugima cha Mwanang'hondolo yachinjigwe
ing'hali kulumbigwa isi yose. 9 One munhu
yahawa na magutwi nayahulike. 10 Munhu
yolondeka kusoligwa mateka, kezasoligwa.
Munhu yolondeka kukomigwa kwa zele,
kezakomigwa. Ivo wanhu wa Mulungu
wolondeka wafunye umoyo na wahuwile.

11 Maabaho nidiwona ng'onyo dimwenga,
kulawa muna isi, najo dikala na mhembe

mbili fana mhembe za mwanang'hondolo,
dilonga fana nhulanyika. 12 Nayo kakala
na udaho wose kulawa kwa ng'onyo dikali
diya da mwanduso. Na kasang'hanila
udaho wose wa ding'onyo dikali diya da
mwanduso hanhu hake, kaiwangiliza isi na
wanhu wose wokala umo waditumbalile
mavindi ng'onyo dikali diya da mwanduso
dodikalile na chilonda chikulu ng'hani
chochigala ifa chochihonile. 13 Ivo ng'onyo
diya dikali dekaidi ditenda mauzauza ya
kwazanya na ditenda moto uhulumuke
muiisi kulawa kuulanga haulongozi ha
wanhu. 14 Kawavwizila wakalizi wa mwiisi
kwa nzila ya mauzauza viyadahizigwe
kulagusa hanhu ha ding'onyo dikali diya
da mwanduso. Yoyawalongele wanhu wa
isi watende nyang'hiti kwa hishima ya
diya ding'honyo dilumizigwe kwa zele,
mbali kagendelela kuwa mgima. 15 Maabaho
ng'onyo dikali diya dekaidi ding'higwa
udaho wa kutenda nyang'hiti ya ding'onyo
dikali diya da mwanduso dihumule
muladi dilonge na kuwatenda wanhu
wose walemile kuditumbalila mavindi
wakomigwe. 16 Iviya kawawangiliza
wanhu wose, wanhu wohishimigwa na
wanhu hawahishimigwa, wene vinhu
vingi na ngayengaye, wanhu wailegehe
na watumwa, wekigwe chilaguso kuna
yamakono yawo ya kulume hebu muna
ivihanga vawo, 17 muladi munhu yoyose
sekeyadahe kugula hebu kuchuuza chinhu
ila yawe na chilaguso chiya, zina da ng'onyo
diya hebu peta ya zina jake.

18 Hano holondeka ubala. Munhu yoyose
yeli na nzewele yavimanye talakimu zozi-
ilinga na zina da ng'onyo dikali diya,
kwaviya talakimu ija ni ya munhu. Nayo ni
magana sita malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu wake

1 Maabaho nilola, kukala na
Mwanang'hondolo yemile muna Ulugongo
lwa Sayuni kakala na wanhu laki imwe na
alufu malongo mane, wene zina jake na
zina da Tati yake jandikigwa muna ivihanga
vawo. 2 Na nihulika dizi kulawa kuulanga,
fana dizi da mazi mengi yokuluma, na
fana dizi da ng'huwa ng'hulu. Na dizi ijo
donidihulike dikala fana dizi da watowa
maputikalanga wowotowa maputikalanga
yawo. 3 Wemba wila wa sambi haulongozi
ha chigoda cha chifalume, na haulongozi
ha viumbe waja wane weli na ugima na
waja walala. Na habule munhu yadahile
kuifunza wila uja, mbali waja laki imwe na
alufu alubaini na nne, wowakomboligwe
kulawa muna isi. 4 Wanhu wano wawo
waja hawanaibandama na wanaake ng'o,
kwaviya waika goya. Wano wawo
womsondelela Mwanang'hondolo chila
hoyohita. Wano wawo wowakomboligwe
hagati ya wanhu muladi wawe fana nhosa
ya malimbulo kwa Mulungu na kwa
Mwanang'hondolo. 5 Na hawahulikike hata
siku dimwe wolonga uvwizi. Kwaviya
wabule ubananzi.

Wasenga wa kuulanga watatu

6 Maabaho niwona msenga wa kuulanga
imwenga kozumha kuulanga yahawa na
Mbuli Inogile ya siku zose, yaipete kwa
wanhu wose wokala muna isi, na zisi zose
na makabila yose na welesi na ulonzi wose,
7 kalonga kwa dizi kulu, “Muhulikeni Mu-
lungu na mumtunhize yeye, kwaviya lusita
lwake lwa kutagusa lufika. Mtoseleni yeye
yalumbile ulanga na isi na bahali na nzasa
za mazi.”

8 Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi
kamsondelela msenga wa kuulanga wa
mwanduso na kalonga, “Kugwa! Kugwa
Babeli bululu kulu! Kwaviya kuwang'wiza
wanhu wa zisi zose divai ya kulonda
ng'hani ugoni.”

9 Na msenga wa kuulanga wekatatu
kawasondelela wasenga wa kuulanga
waja waidi wowalongole na kalonga kwa
dizi kulu, “Munhu yoyose yoditumbalila
mavindi ng'onyo dikali diya na nyang'hiti
yake na kutogola kwikigwa chilaguso
muna ichihanga chake hebu uchanyha
ya mkono wake, 10 yeye mwenyewo
kezakung'wa divai ya ludoko lwa Mu-
lungu lolugidigwe muna inhungo ya
ng'hasiliki yake bila kuhanganyigwa
na mazi. Munhu iyo kezagazigwa na
mabwe ya baluti yoyokwaka haulongozi wa
wasenga wa kuulanga welile na haulongozi
wa Mwanang'hondolo. 11 Na yosi da
moto wouwagaza wanhu wawo dokwela
uchanyha siku zose, wanhu wawo wowodi-
tumbalila mavindi ding'onyo dikali ijo na

nyang'hiti yake na kwikigwa chilaguso cha
zina jake, hawezahumula hata siku dimwe
imisi na ichilo." [12] Ivo wanhu wa Mulungu
wowokwamha malagilizo ya Mulungu na
uhuwilo wa Yesu wolondeka wawe na
ufunya umoyo.
[13] Maabaho nihulika dizi kulawa kuulanga
dolonga, "Yandika vino, wamweda wanhu
waja kulawa sambi wodanganika wahawa
wailumba na Mndewa."
Muhe Yelile kolonga, "Ona, wezahumula
kulawa muna yamagayo yawo, kwaviya
mbuli za sang'hano zawo zizawasondelela."

Mavuno ya isi

[14] Nilola, niwona kukala na wingu zelu.
Na uchanyha ya wingu ijo kukala na munhu
yalingile fana Mwana wa Munhu, fana
viya munhu mwene kombelo da zahabu
uchanyha ya ditwi jake, na muna yamakono
yake sengo ikutwa. [15] Maabaho msenga
wa kuulanga imwenga kalawa muna Ikaye
ya Mulungu, kamulongela kwa dizi kulu
ija yoyakalile hachanyha ya wingu, "Sola
sengo yako ukagobole, kwaviya lusita lwa
kugobola lufika, ndiya za isi zikangala."
[16] Ivo ija yakalile uchanyha kudiwingu kasa
sengo yake mwiisi na mavuno yagob-
oligwa. [17] Maabaho msenga wa kuulanga
imwenga kalawa kuna Ikaye ya Mulungu ija
yili kuulanga, yeye nayo kakala na sengo
ikutwa. [18] Ing'hali msenga wa kuulanga
imwenga mulangulizi wa moto kalawa
muna ichilingo, nayo kamulilila kwa dizi
kulu ija mwene sengo ikutwa, kalonga,
"Sola sengo yako ikutwa ukahe vipambo
va mizabibu yoikula muna isi, kwaviya
zabibu zake ziva." [19] Msenga wa kuulanga
ija kazungulusa sengo yake mwiisi, kaha
mzabibu wa isi, kaguma hanhu hakulu ha
kukamila zabibu, hanhu ha ludoko lwa Mu-
lungu. [20] Zabibu zibojogwa bojogwa hanhu
ha kukamila zabibu heli kunze ya bululu
na damu ilawa muna ihanhu ha kukamila
zabibu na ikilima na imema meta imwe na
nusu, utali wa chilometa magana matatu.

15

Wasenga wa kuulanga saba na mahulo saba ya uhelelo

[1] Maabaho niwona chilaguso chikulu
cha kwazanya chimwenga muna ulanga,
baho hakala na wasenga wa kuulanga saba
weli na mahulo yoyogaza ng'hani saba ya
uhelelo, kwaviya kwa mahulo yayo saba
yoyogaza ng'hani, ludoko lwa Mulungu
lwizakomelezeka.
[2] Kaidi niwona chinhu fana bahali ya
chilole yoihanganyike na moto. Iviya ni-
wawona waja wadihumile diya ding'onyo
dikali na nyang'hiti yake na helufi ya
zina jake ditambuligwa kwa helufi ija.
Wakala wemile mumgwazogwazo wa bahali
iyo wamha vilimba voweng'higwe na Mu-
lungu. [3] Nawo wakala wokwimba wila wa
Musa, msang'hani wa Mulungu na wila wa
Mwanang'hondolo, walonga,
"Weye Mndewa Mulungu wili na Udaho,
sang'hano zako zina ludabwa na za
kwazanya!
Mfalume wa zisi zose
na nzila zako zigoloka na za kweli.
[4] Weye Mndewa yelihi hakudumba na haku-
togoza kwa ichimu cha ukulu wako,
kwaviya weye wiidumwe iyo welile.
Wanhu wa zisi zose wezakwiza na kutam-
bika haulongozi wako,
kwaviya sang'hano zako zigoloke zigubu-
ligwa."
[5] Viyamalile yano niwona Kaye ya
Mulungu yili Zewe da Ukalangama,
ivuguligwa kuulanga. [6] Na wasenga wa
kuulanga saba wowakalile na mahulo saba
walawa umo muna Ikaye ya Mulungu.
Wayawala mawalo mazelu yanang'hane
na yomelemeta na wazingilizigwa mikwiji
ya zahabu muna zimhambaga zawo.
[7] Maabaho imwe wa viumbe waja wene
ugima wane kaweng'ha waja wasenga wa
kuulanga saba mahamha saba ya zahabu,
yamemile ludoko lwa Mulungu yokala siku
zose. [8] Kaye ya Mulungu ikala imemezigwa
yosi dodigaligwe na utunhizo na ludabwa
lwa Mulungu, habule munhu yadahile
kwingila muna Ikaye ya Mulungu mbaka
uhelelo wa mahulo saba yoyamhililigwe na
waja wasenga wa kuulanga saba.

16

Mahamha saba ya ludoko lwa Mulungu

[1] Maabaho nihulika dizi kulu dolawa
mwiikaye ya Mulungu dowalongela waja
wasenga wa kuulanga saba, "Hiteni muk-
agide mahamha yayo saba ya ludoko lwa
Mulungu mwiisi."

2 Msenga wa kuulanga wa mwanduso
kagida hamha jake mwiisi. Na kukala na
maihu makulu yobwemwenda ng'hani,
yawapata wanhu weli na chilaguso cha
ding'onyo dikali na waja woitambikila
nyang'hiti yake.
3 Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi
kagida hamha jake muna ibahali. Na
mazi yagaluka damu fana ya munhu yadan-
ganike, na viumbe vose vikalile muna iba-
hali vidanganika.
4 Na msenga wa kuulanga weketatu
kagida hamha jake muna zinyanda na muna
zinzasa, vigaluka damu. 5 Nihulika msenga
wa kuulanga mwimilizi wa mazi kolonga,
"Kuwatagusa wanhu wa isi yose viilondeka,
weye Kwela, wilibaha na ukalile uko.
6 Kwaviya wawakoma wanhu wa Mulungu
na walotezi wa Mulungu, weye kuweng'ha
damu waing'we walondeka kutendiligwa
ivo." 7 Maabaho nihulika dizi dolawa kuna
ichilingo dolonga, "Mndewa Mulungu uli
na Udaho nhaguso zako zigoloka na za
kweli."
8 Viyamalile yayo msenga wa kuulanga
wekane kagida hamha jake muna dizuwa,
najo ding'higwa udaho wa kuwalunguza
wanhu kwa moto. 9 Wanhu walunguzigwa
ng'hani kwa vuke jake kali, nawo wadiliga
zina da Mulungu yeli na udaho muna
yamahulo yayo, iviya wawo hawasamhile
hebu kumtunhiza Mulungu.
10 Na msenga wa kuulanga we tano
kagida hamha jake uchanyha ya chigoda
cha chifalume cha ng'onyo dikali diya,
ufalume wake ugumigwa lwiza, wanhu
wagegeda ndimi zawo kwa ichimu cha
mawine. 11 Wamuliga Mulungu wa kuulanga
kwa ichimu cha mawine yowapatile na kwa
ichimu cha maihu yawo, wala hawasamhile.
12 Na msenga wa kuulanga we sita kagida
hamha jake uchanyha ya lwanda lukulu lwa
Fulati, mazi yake yanyala muladi kusasala
nzila ya wafalume kulawa ulawilo wa zuwa.
13 Maabaho niwona mihe mitatu ifilile
ilingile fana mabula, imwe ilawa muna
umulomo wa nhulanyika diya na muna
umulomo wa ng'onyo dikali diya na imwe
ilawa mumulomo wa mulotezi wa uvwizi
ija. 14 Iyo ikala mihe ya vinyamkela yoitenda
mauzauza. Mihe ino mitatu yohita kwa
wafalume wa zisi zose kuwakunzanya kwa
ng'hondo ya siku ija ng'hulu ya Mulungu
yeli na Udaho.
15 "Tegeleza! Nokwiza fana mbavi.
Kamweda munhu yokala meso kuno
kayawala mawalo yake, muladi sekeya-
wone chinyala wanhu vondawamuwone
kamwazi."
16 Maabaho mihe iyo iwakunzanya
wafalume hanhu hamwe hohotangigwa
kwa Chiyebulaniya Hamagedoni.
17 Maabaho msenga wa kuulanga ija we
saba kagida hamha jake kuulanga. Dizi
kulu dihulikika kulawa kuna Ikaye ya Mu-
lungu, muna ichigoda cha chifalume chiya,
dilonga, "Imala kutendeka!" 18 Kulawilila
mimwemwe na mibumo na ng'huwa na
gudemeko kulu da isi, ijo hadinawahi ku-
lawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi.
19 Na bululu diya kulu diigola vibumbila
vitatu, na mabululu ya zisi zose yagwa,
na Babeli bululu diya kulu hadizimizigwe
bule haulongozi ha Mulungu, kading'wiza
nhungo ya divai ya ludoko lwake. 20 Chila
chisiwa hachiwoneke kaidi na migongo
idanganika. 21 Mvula ya mabwe makulu
ng'hani yazamile chilo malongo mane chila
dimwe, iwatonyela wanhu. Nawo wamuliga
Mulungu kwa ichimu cha hulo da mvula iyo
ya mabwe, kwaviya hulo jake dikala kulu
ng'hani.

17

Mwanamke mgoni na ng'onyo dikali

1 Imwe wa wasenga wa kuulanga
waja saba wakalile na mahamha saba
keza kumwangu na kanilongela, "Izo,
nizakulagusa nhaguso ya mgoni mkulu ija
yakalile muna dibululu dikulu dizengigwe
mumgwazogwazo ya nyanda nyingi.
2 Wafalume wa isi watenda ugoni hamwe
nayo na wanhu wa isi wakoligwa divai
ya ugoni wake." 3 Msenga wa kuulanga
kanigala kudibwilingu chimuhe. Uko
niwona mwanamke yoyakalile mchanyha
ya ding'onyo dikali dung'hu, ding'onyo
dikali ijo dikala jandikigwa mazina ya
kumuliga Mulungu chila hanhu, na
dikala na matwi saba na mhembe longo.
4 Mwanamke iyo kakala kaiyawala walo
da langi ya zambalau na ndung'hu kakala
kaihamba vinhu vovitendigwe kwa zahabu
na mabwe ya bei ng'hulu na lulu. Muna

umkono wake kamha nhungo ya zahabu
yoimemile ubananzi na mbuli zihile
zozilagusa ugoni wake. 5 Kandikigwa zina
da fumbo muna ichihanga chake, "Niye
bululu kulu da Babeli, mama wa wagoni
wose na mbuli zose za wihi muna isi."
6 Nimuwona muke ija kakolwa kwa damu
ya wanhu wa Mulungu na damu ya wanhu
wadanganike kwa ichimu cha kuipeta
mbuli ya Yesu.

Vinimuwone nyazanywa ng'hani. 7 Baho
msenga wa kuulanga kaniuza, "Vino habali
kokwazanywa ng'hani? Nizakulongela
fambulo da fumbo da mwanamke ino
na ding'onyo dikali ijo dodimpapile
mwanamke iyo dikala na matwi saba na
mahembe longo. 8 Ding'onyo dikali diya
doudiwone dikala gima baho haichanduso
mbali sambi didanganika, hata ivo habehi
ng'hani dizakwela kulawa kuna dikombo
ditali dilibule uhelelo, mbali dizanangigwa.
Wanhu wose wokala muna isi waja
mazina yawo hayanakwandikigwa muna
ichitabu cha ugima kulawa mwanduso wa
kulumbigwa kwa isi yose, wezakwazanywa
vondawadiwone ding'onyo dikali ijo,
kwaviya umwaka dikala gima maabaho
didanganika na sambi dolawilila kaidi.
9 Hano holondeka nzewele na ubala, matwi
yayo saba ni migongo saba, yaja mwanamke
ija kokala uchanyha yake. Iviya matwi yayo
ni wafalume saba. 10 Hagati ya wafalume
wawo saba, watano wadanganizigwa
wamala na imwe yang'hali kolanguliza,
mbali imwenga yang'hali hanakwiza.
Nayo vondayeze kolondeka yalangulize
lusita ludodo. 11 Na ding'onyo dikali
dija dodikalile baho mwanduso na sambi
dahabule, yeye mwenyewo ni mfalume
wenane, nayo ni imwe wa waja saba, nayo
kezanangigwa.

12 "Na ziya mhembe longo zouziwone ni
wafalume longo, waja wang'hali hawana-
hokela ufalume, mbali wezakwing'higwa
udaho fana mfalume kwa lusita lwa saa
dimwe hamwe na ding'onyo dikali. 13 Wano
wose wakala na lungilo dimwe nawo
woding'ha ding'onyo dikali diya ludabwa
lwawo na udaho wawo. 14 Wano wezatenda
ng'hondo na Mwanang'hondolo, mbali
Mwanang'hondolo hamwe na wanhu waja
woyawatangile na kuwasagula waja weli
waminika, kezawahuma, kwaviya yeye
ni Mndewa wa wandewa na Mfalume wa
wafalume."

15 Msenga wa kuulanga kanilongela kaidi,
"Mazi yaja youyawone haja hoyakalile
mgoni ija ni mabumbila ya wanhu wa
chila isi na nyelesi na ulonzi. 16 Na ziya
mhembe longo zouziwone hamwe na
ding'onyo dikali diya, wezamwihila mgoni
iyo, wezasola chila chinhu chiyeli nacho na
kumuleka mwazi, wezakuja nyama yake na
kumulunguza na moto. 17 Kwaviya Mulungu
kagela muna imizoyo yawo gesa da kuvikiza
lungilo jake, yani waitogolele wawo kwa
wawo na kuding'ha ding'onyo dikali ijo
udaho wawo wa kutawala mbaka mbuli
ziyalongile Mulungu vondazifike.

18 "Mwanamke ija youmuwone ni bululu
kulu dodilanguliza wafalume wa isi."

18

Kugwa kwa bululu da Babeli

1 Viyamalile yayo nimuwona msenga wa
kuulanga imwenga kohulumuka kulawa ku-
ulanga. Kakala na udaho mkulu na isi
yose imwemwesigwa kwa utunhizo wake.
2 Kalila kwa dizi kulu, kalonga, "Kugwa!
Kugwa Babeli bululu kulu! Kuwa hanhu
howokala chila vinyamkela na tuka da chila
mbeho zihile, kuwa chisanza cha chila
ndege wambule mwiko na wa kwihiza.
3 Kwaviya wanhu wa zisi zose wang'wa divai
ikalika ya kulonda ng'hani ugoni, wafalume
wa isi yose watenda ugoni nayo, wachuuzi
wa zisi zose wawa na vinhu vingi kwa lud-
abwa lwa madambwa yake."

4 Maabaho nihulika dizi dimwenga ku-
lawa kuulanga, dolonga,
"Laweni kumwake! Mweye wanhu wangu,
muladi sekemuwe mvava muna uhasanyi
wake,
wala sekemuhokele mahulo yake.
5 Kwaviya uhasanyi wake uwa mvunyo,
uimemekeza mbaka kuulanga,
Mulungu kakumbuka ubananzi wake.
6 Mtendeleni fana yeye viyamtendeleni,
muliheni miyanza midi kwa yaja yoy-
amtendelani. Muna inhungo iya-
hanganye divai yake.
Muhanganyileni divai ikalika ng'hani ku-
fosa iyaweng'hile.

7 Na kwaviyaitunhize na kutenda mbuli
za magoda, mwing'heni magayo na
usungu.
Kwaviya kolonga muumoyo wake, 'Nikala
hano, niye ni nyang'ongwe
wala siwo mgane,
sizapata manyulunyulu ng'o.'
8 Kwa ichimu icho mahulo yezampata muna
dizuwa dimwe,
mahulo yayo ni ifa na luholozi na nzala.
Kezalunguzigwa na moto,
kwaviya Mndewa Mulungu yoyolamulila
nhaguso kana ludabwa."

9 Wafalume wa zisi wowatendile ugoni nayo na kukala nayo muna yamadambwa, wezalila kwa giyogiyo ng'wifi na kumulilila, vondadiwone yosi da bululu ijo dididanganizigwa. 10 Wokwima hatali kwa kudumba manhesa yake na kulonga, "Kwizagaya! Kwizagaya weye Babeli! Bululu dimanyike na dili na ludabwa. Kwa saa dimwe muhala nhaguso yako ikupata."

11 Na wachuuzi wa isi wezalila na kuwa na giyogiyo, kwaviya habule munhu yagulile vinhu vawo. 12 Habule munhu yoyose yondayagule zahabu zawo na hela na mabwe ya hela nyingi na lulu na viwalo va chitani na viwalo va langi ya zambalau na viwalo va halili na viwalo vidung'hu na chila mibiki inung'hila goya na chila chinhu chochitendigwe kwa meno ya nhembo na mibiki yose ya hela nyingi na shaba na zuma na malumalu, 13 hamdalasini na hiliki na mavumba na mavuta yonung'hila goya na ubani na divai na mavuta ya mizaituni na usage unogile na uhemba na ng'ombe na ng'hondolo na falasi na mituka ya kubululigwa na falasi na watumwa wawo na hata ugima wa wanhu. 14 Wachuuzi womulongela, "Matunda yose yanogile muna umoyo wako uwe navo kufosa, vinhu vose va bei ng'hulu na va kuigodela vipulusuka, hwizadaha kuvipata kaidi." 15 Na wachuuzi wowapatile vinhu vingi kulawa kuna dibululu ijo, wezakwima kutali, kwa kudumba mawine yake, wolila na kuwa na giyogiyo, 16 walonga, "Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Dodiyawazigwa viwalo vovitendigwe kwa chitani inogile na viwalo va langi ya zambalau na ndung'hu na kuihamba kwa vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya hela nyingi na lulu. 17 Kwa saa dimwe muhala vinhu vako vingi visegela,"

"Maabaho walangulizi wose wa meli na wanhu wose weli muna umwanza muna zimeli na wasang'hani muna imeli na wachuuzi wochuuza kwa nzila ya bahali wema kutali." 18 Viwawonile yosi diya da moto dididilunguze dibululu, walila kwa dizi kulu, "Hakunalawilila bululu kulu fana dino!" 19 Wabimbilika muna yamatimbwisi kulagusa usungu, waguta nyangi na walila na walila kwa giyogiyo, "Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Mgati yake wanhu wose weli na meli muna ibahali wapata vinhu vingi kwa vinhu vake, kwa lusita lwa saa dimwe muhala chila chinhu chiyakalile nacho chisegela."

20 "Deng'heleleni mweye womukala kuulanga kwa kunangigwa kwake! Deng'heleleni wanhu wa Mulungu na watumigwa na walotezi wa Mulungu! Mulungu kamtagusa kwa chiya chiyatendile kumwenu!"

21 Maabaho msenga wa kuulanga imwenga mwene ludabwa kenula dibwe, fana dibwe kulu da kudundila, kajasa mwiibahali na kalonga, "Babeli bululu kulu kwizadanganizigwa fana vino, wala hwizawoneka kaidi ng'o! 22 Na wala madizi ya watowa ving'weng'we na wembaji na watowa vilongelonge na ya watowa mhalati, hayezahulikika kaidi ng'o mgati yako, habule fundi wa usang'hano wowose yondayawoneke mgati yako, wala dizi da dibwe da kudundila hadizahulikika kaidi mgati yako. 23 Bung'hulo da chitasa hadizawoneka kaidi ng'o mgati yako na cheleko cheleko za ng'henze za sola hazizahulikika kaidi ng'o mgati yako, kwaviya wachuuzi wako wokuwa magogogo wa isi na kuwagiza wanhu wa zisi zose kwa usawi wako."

24 Bululu da Babeli ditagusigwa kwa ichimu cha ubananzi wa kuwakoma walotezi wa Mulungu na wanhu wa Mulungu na wanhu wose wowachinjigwe muna ziisi zose.

19

1 Viyamalile yayo nihulika dizi fana dizi da lung'husesa lukulu lwa wanhu kuulanga, dilonga, "Mndewa yatogolwe! Ulopozi na utunhizo na ludabwa ni va Mulungu

wetu. [2] Kwaviya nhaguso zake za kweli
na zigoloka, kwaviya kamulongeleza nh-
aguso ija mgoni mkulu yawagize wanhu
wa isi kwa ugoni wake. Mulungu kam-
tagusa kwa ichimu cha kuwakoma watu-
migwa wake." [3] Walandula madizi yawo
kaidi, walonga, "Mndewa yatogolwe! Yosi
da moto woudilunguza bululu dokwela ku-
ulanga siku zose." [4] Na waja walala mal-
ongo maidi na wane na viumbe wane wene
ugima, watumbala mavindi na wamtambik-
ila Mulungu yoyokala muna ichigoda cha
chifalume, walonga "Ivo, Mndewa yato-
golwe!"

Dugila da sola da Mwanang'hondolo

[5] Maabaho dizi dilawa muna ichigoda cha
chifalume, dilonga, "Mweye wasang'hani
wose wa Mulungu, mweye womumtegeleza
yeye, wohishimigwa na hawahishimigwa,
mwing'heni nhogolwa." [6] Maabaho
nihulika dizi fana dizi da lung'husesa
lukulu lwa wanhu na fana dizi da mazi
mengi yokuluma na fana dizi da ng'huwa,
dolonga, "Mndewa yatogolwe! Kwaviya
Mndewa wetu Mulungu Yeli na Udaho
kolanguliza! [7] Ivo chideng'helele na
chimtunhize Mulungu viyeli mkulu,
kwaviya sola ya Mwanang'hondolo iza, mke
wake kaisasala kamala." [8] Kalekeleligwa
kuyawala mawalo ya chitani yonang'hana
yomelemeta. Walo zelu dinang'hana
dodimelemeta ni sang'hano zigoloke za
wanhu wa Mulungu.

[9] Maabaho msenga wa kuulanga kani-
longela, "Yandika vino, wamweda waja
wagonikigwe kuna didugila da sola ya
Mwanang'hondolo." Kanilongela kaidi,
"Mbuli zino ni mbuli za kweli za Mulungu."

[10] Baho nitumbala mavindi hana yamag-
ulu yake nilonda kumtambikila, mbali yeye
kanilongela, "Leka sekeutende ivo! Niye
ni msang'hani fana weye na ndugu zako,
cheye wose chomulavila usindila Yesu.
Kwaviya wanhu womulavila usindila Yesu
wolangulizigwa na muhe wouwalanguliza
walotezi wa Mulungu."

Ija yakwelile falasi mzelu

[11] Maabaho niuwona ulanga ugubuka,
kukala na falasi mzelu. Mkwela falasi
iyo kotangigwa Mwaminika na Kweli,
viyotagusa wanhu na kuitowa ng'hondo
kotenda ivo fana viilondeka. [12] Na meso
yake yakala fana wenge da moto, kakala
kayawala makombelo mengi muna iditwi
na kakala yandikigwe zina diya habule
munhu yoyose yadimanyile, mbali yeye
mwenyewo. [13] Nayo kayawalazigwa
walo dodivabikigwe damu, zina jake
kotangigwa "Mbuli ya Mulungu". [14] Watowa
ng'hondo wa kuulanga wamsondelela
wakala wayawala mawalo mazelu ya chitani
yelile na wakwela falasi wazelu. [15] Na
panga dikutwa dilawa muna umulomo
wake na keza wahuma wanhu wa zisi
zose kwa upanga uwo na keza walanguliza
kwa mhomeda zuma. Iviya kezabojoga
bojoga hanhu ha kubojogela zabibu ya
ludoko lukulu lwa Mulungu Yeli na Udaho.
[16] Kana zina jandikigwa muna diwalo jake
na muna diwambo jake, "Mfalume wa
wafalume na Mndewa wa wandewa."
[17] Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga
imwe kema muna dizuwa, kalandula dizi
jake kawalongela ndege wose woguluka
kuulanga, "Izoni muiting'hane kwa dugila
kulu da Mulungu. [18] Izoni muje nyama ya
wafalume na nyama ya wakulu wa watowa
ng'hondo na nyama ya magalu na nyama
ya falasi na ya wakwela falasi na nyama
za wanhu wose, wahawa walekelelwe hebu
watumwa na nyama ya wohishimigwa na
hawahishimigwa."

[19] Maabaho nidiwona ding'onyo dikali
na wafalume wa isi hamwe na watowa
ng'hondo wawo, waiting'hana kutenda
ng'hondo na ija yakalile muna ifalasi mzelu
hamwe na watowa ng'hondo wawo. [20] Mbali
ding'onyo dikali ijo digwiligwa hamwe
na mulotezi wa uvwizi yakalile kotenda
mauzauza hanhu hake. Kwa mauzauza
yayo kakala kawagiza waja wowakalile na
chilaguso cha ding'onyo dikali ijo, waja
wakalile woitumbalila mavindi nyang'hiti
yake. Ding'onyo dikali hamwe na mulotezi
ija wa uvwizi wang'hali wagima wasigwa
muna dilamba dodimemile mabwe ya
baluti yoyokwaka moto. [21] Watowa
ng'hondo wawo wasigalile wakomigwe
na panga dilawile muna umulomo wa ija
yakwelile falasi mzelu. Ndege wose weguta
kwa nyama zawo.

20

Lufyende kofungigwa miyaka alufi imwe

[1] Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga kohulumuka kulawa kuulanga, muna yamakono yake kamha mhalalingwe ya lwivi lwa kombo tali dilibule uhelelo na nyololo kulu. [2] Kadigwila nhulanyika diya, nhulanyika diya da umwaka, ijo dotangigwa Mwihi hebu Lufyende, kadifunga kwa nyololo lusita lwa miyaka alufu imwe. [3] Msenga wa kuulanga iyo kajasa kuna dikombo tali dilibule uhelelo maabaho kahinda lwivi lwa kwingilila uko, keka uhula muladi sekedidahe kuwavwizila wanhu wa zisi mbaka miyaka alufu imwe vondaifike. Miyaka iyo ihamala dolondeka difunguliligwe kaidi, mbali kwa lusita luguhi ng'hani.

[4] Maabaho niwona vigoda va chifalume na wanhu wakalile mchanyha yake weng'higwa udaho wa kulamula nhaguso. Iviya niwona mihe ya wanhu wowakanhigwe matwi kwa ichimu cha kumulavila usindila Yesu na kwa ichimu cha Mbuli ya Mulungu. Wanhu wano hawaditambikile ding'onyo dikali diya wala nyang'hiti yake, wala hawekigwe chilaguso chake muna ivihanga vawo hebu muna yamakono yawo. Wapata ugima kaidi na watawala hamwe na Chilisito fana wafalume kwa lusita lwa miyaka alufu imwe. [5] Wanhu wafile wasigalile hawapatile ugima mbaka miyaka alufu imwe ifike. Uno uwo uzilibuko wa mwanduso. [6] Wela na watemiligwa mate ng'hani wanhu waja wonda wawe muna uzilibuko wa mwanduso. Ifa yekaidi yabule ludabwa kumwawo, mbali wezakuwa wakulu wa nhambiko wa Mulungu na wa Chilisito Mulopozi, wezalanguliza hamwe nayo fana wafalume kwa miyaka alufu imwe.

Kudanganizigwa kwa Lufyende

[7] Na iyo miyaka alufu imwe vondaimale, Lufyende kezafunguliligwa yalawe kuichifungo chake. [8] Nayo kezalawa kunze na kwandusa kuwavwizila wanhu wowaimwagile muna zisi zose, hanhu hotangigwa Gogu na Magogu. Lufyende kezawakunzagiza hamwe kwa ichimu cha ng'hondo, nawo wezakuwa wengi fana msanga wa mhwani. [9] Wafosa muna isi na wazunguluka lago da wanhu wa Mulungu na bululu da Mulungu doyodilonda. Mbali moto uhulumuka kulawa kuulanga, uwatakamiza. [10] Na Mwihi yoyakalile kowavwizila kasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto, mudili ding'onyo dikali diya na mulotezi wa uvwizi ija. Wawo wezagazigwa imisi na ichilo siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

[11] Maabaho niwona chigoda cha chifalume chikulu chizelu na iyo yokala mchanyha yake, isi na ulanga visegezigwa haulongozi wake, na haviwoneke kaidi. [12] Maabaho niwawona wanhu wakalile wadanganike wohishimigwa na hawahishimigwa, wema haulongozi ha vigoda va chifalume na vitabu vigubuligwa. Maabaho chitabu chimwenga chigubuligwa na wadanganike watagusigwa iviya fana viwatendile sang'hano zawo, fana viyandikigwe muna ivitabu ivo. [13] Na bahali iwalava wanhu wadanganike weli mgati yake, ifa na kuzimu wawalava kunze wanhu wadanganike weli mgati yawo. Watagusigwa chila munhu kwaviyasang'hane. [14] Maabaho ifa na kuzimu wasigwa muna dilamba da moto. Lamba dino da moto iyo ifa yekaidi. [15] Munhu yoyose ija zina jake hajandikigwe muna ichitabu cha ugima, kasigwa muna dilamba da moto.

21

Ulanga wa sambi na Isi ya sambi

[1] Maabaho niwona ulanga wa sambi na isi ya sambi. Ulanga wa mwanduso na isi ya mwanduso vifosa, bahali haikalile baho kaidi. [2] Niwona bululu da Mulungu, Yelusalemu ya sambi, dohulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu dikigwa goya, dilinga fana mwali yahambigwe vinogile na kuiting'hana na mulumake. [3] Nihulika dizi kulu kulawa kuna ichigoda cha chifalume dolonga, “Lola, Kaye ya Mulungu ya mgati mwa wanhu, kezakala hamwe nawo, nawo wezakuwa wanhu wake. Kezakuwa nawo, nayo kezakuwa Mulungu wawo. [4] Nayo kezawahangusa masozi yawo yose kwaviya ifa haizalawilila kaidi, wala kulila kwa giyogiyo wala ndilo wala mawine, kwaviya isi ya umwaka ifosa.”

[5] Maabaho ija yoyakalile muna ichigoda cha chifalume kalonga, “Lola, notenda chila chinhu cha sambi.” Na iviya kanilongela, “Yandika mbuli zino kwaviya ni

za kwaminika na za kweli." [6] Na kanilongela, "Itendeka. Niye Alufa na Omega,
wa mwanduso na wa uhelelo. Munhu
yoyose mwene ng'hilu nizamwing'ha mazi
ya kung'wa bule fana chitumetume ku-
lawa muna inzasa ya mazi ya ugima.
[7] Munhu yoyose yondayahume kezahokela
vinhu vino, niye nizakuwa Mulungu wake,
nayo kezakuwa mwanangu. [8] Mbali wanhu
wodumba na hawahuwila na wosovula
wayawo na wakomaji na wagoni na wa-
sawi na wanhu wotambikila nyang'hiti
na wavwizi wose, hanhu hawo hezakuwa
muna dilamba dodimemile mabwe yoyok-
waka moto. Ino iyo ifa yekaidi."

Yelusalemu ya sambi

[9] Imwe wa waja wasenga wa kuulanga
saba, wowakalile na mahamha saba
yamemile mahulo saba ya uhelelo,
nayo kanilongela, "Izo kuno! Na niye
nizakulagusa mwali yosoligwa, yeli
muke wa Mwanang'hondolo." [10] Basi
vinikalile nikumbigwa na Muhe, msenga
wa kuulanga kanigala kuna ulugongo lutali
ng'hani. Kanilagusa Yelusalemu, Bululu
Jelile, dodihulumuka kulawa kuulanga kwa
Mulungu. [11] Dimelemeta kwa utunhizo wa
Mulungu, bung'hulo jake dikala fana da
dibwe da hela ng'hulu doditangigwa yasipi,
yoinang'hane fana dibwe dodibamila
ng'hani. [12] Bululu ijo dikala na mhongono
nhali na ng'hulu, yili na nyivi ng'hulu longo
na mbili, chila lwivi lumwe lukalizigwa
na msenga wa kuulanga. Uchanyha ya
chila lwivi handikigwa zina dimwe ya
mazina longo na maidi ya makabila ya
Waisilaeli. [13] Chila ubanzi ukala na nyivi
ng'hulu nhatu, ulawilo wa zuwa nyivi
ng'hulu nhatu na kasikazi nyivi ng'hulu
nhatu na kusi nyivi ng'hulu nhatu na
uswelo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu. [14] Na
muna ivandusilo va mhongono za bululu
ijo kukala na mabwe longo na maidi, na
hachanya ha chila dibwe handikigwa zina
da mtumigwa mwa iwaja watumigwa longo
na waidi wa Mwanang'hondolo. [15] Na
msenga wa kuulanga ija yakalile yolonga
na niye, kakala na nzela ya zahabu kwa
ichimu cha kulinga bululu ijo na nyivi
zake na mhongono zake. [16] Bululu ijo
dikala na banzi nne, ugalamu na utali
wake vikala voilinga, basi msenga wa
kuulanga kadilinga bululu ijo kwa nzela
yake. Dikala na utali na ugalamu na utali
kuhita kuchanyha fana chilometa alufu
mbili na magana mane. [17] Maabaho msenga
wa kuulanga kailinga ugalamu wake, na
ukala na mita malongo sita na sita kwa
ningo ya meso ya chiunhu iyasang'hanile
msenga wa kuulanga. [18] Mhongono iyo
ikala izengigwa kwa mabwe ya hela nyingi
yotangigwa yasipi, bululu denyewo dikala
dizengigwa kwa zahabu inogile, yoibamila
fana chilole. [19] Chandusilo cha bululu
ijo chikala chihambigwa kwa mabwe
mbasakanyo ya hela nyingi, dibwe da
chandusilo da mwanduso ditangigwa yasipi
na dekaidi safilo na deketatu kalikedoni
na de kane zumalidi [20] na detano sadoniki
na desita hakiki na desaba chilisolite na
denane belulo na dekenda topazi na longo
chilisopaso na da longo na imwe yasito na
da longo na mbili amesisito. [21] Na ziya nyivi
ng'hulu longo na mbili zikala lulu longo na
mbili, chila lwivi lukala lusang'hanigwa
kwa lulu imwe, kulugumbi da bululu
dikala disang'hanigwe kwa zahabu inogile
yoibamila fana chilole.

[22] Siwonile Kaye ya Mulungu muna
dibululu ijo, kwaviya Mndewa Mulungu
Yeli na Udaho na Mwanang'hondolo
waumo hanhu hake. [23] Bululu ijo hadilonda
zuwa hebu mwezi kumwemwesela, kwaviya
utunhizo wa Mulungu womwemwesa
na chitasa chake ni Mwanang'hondolo.
[24] Wanhu wa zisi zose wezakala muna
dibung'hulo jake na wafalume wa zisi
wezagala vinhu vawo vingi. [25] Na nyivi zake
hazizahindigwa bule siku zose, kwaviya
umo mwabule ichilo. [26] Wafalume wa
isi wezagala utunhizo na hishima za
wanhu wa zisi zose muna dibululu ijo.
[27] Mbali habule chinhu chochose chambule
mwiko chondachingile umo, wala munhu
yoyose yosang'hana mbuli za ubananzi
hebu uvwizi, hezakwingila ng'o. Ni waja
muhala wandikigwe muna ichitabu cha
ugima cha Mwanang'hondolo niiwawo
wondawengile.

22

Lwanda lwa ugima

[1] Maabaho msenga wa kuulanga kanila-
gusila lwanda lwa mazi ya ugima yeli lan-
galanga fana chilole yokuluma kulawa kuna

ichigoda cha chifalume cha Mulungu na
Mwanang'hondolo. 2 Lwanda ulo lukilima
kufosela hagati ya kulugumbi da bululu.
Mumgwazo mwa lwanda ulo mukala na
mbiki wa ugima ukwima matunda miyanza
longo na midi kwa mwaka, niiyo kulonga
chila mwezi. Na mayani yake yowahonya
wanhu wa zisi zose. 3 Hakwizakuwa chinhu
chochose kaidi chonda chiduwiligwe na
Mulungu.

Chigoda cha chifalume cha Mulungu na
cha Mwanang'hondolo chizakuwa muna
dibululu ijo, na wasang'hani wake wezam-
tambikila. 4 Wezachiwona chihanga chake,
na zina jake dizakwandikigwa muna ivi-
hanga vawo. 5 Hahezakuwa na ichilo
kaidi wala hawezalonda bung'ulo da chi-
tasa hebu zuwa, kwaviya Mndewa Mulungu
kezawamwemwesela, nawo wezalanguliza
fana wafalume siku zose.

Kwiza kwa Yesu

6 Maabaho msenga wa kuulanga kani-
longela, "Mbuli zino ni za kweli na za
kwaminika. Na Mndewa Mulungu yoy-
aweng'hile walotezi Muhe wake, kamtuma
msenga wake yawalaguse wasang'hani
wake mbuli ziya zozilondeka zilawilile
sambi."

7 Yesu kolonga, "Tegelezeni, nokwiza
sambi! Kamweda munhu ija yotegeleza
mbuli za ulotezi zili muna ichitabu chino!"
8 Niye Yohana, niwona na kuhulika mbuli
zino. Na vinikomeleze kuwona na kuhulika,
nitumbala mavindi hana yamagulu ya
msenga wa kuulanga iyo yanilaguse mbuli
zino zose, na nilonda kumtambikila.
9 Mbali kanilongela, "Sekeutende ivo! Niye
msang'hani fana weye na ndugu zako
walotezi wa Mulungu na wose wotegeleza
na kwamha mbuli zozandikigwe muna
ichitabu chino. Mtambikile Mulungu!"
10 Kaidi kanilongela, "Mbuli zino za ulotezi
zili mwiichitabu sekeuzifise fana sili,
kwaviya lusita lwa kulawilila yano yose
lwahabehi. 11 Munhu yoyose yotenda yehile
yagendelele kutenda yehile, na munhu
yoyose yambule mwiko yagendelele
kwambula mwiko, na munhu yoyose
yotenda yoyomnogeza Mulungu yagen-
delele kutenda yoyomnogeza Mulungu, na
munhu yoyose yelile yagendelele kwela."

12 Yesu kolonga, "Tegelezeni, nokwiza
sambi!" Vondanize, nizamgweka chila
munhu kwa sang'hano yake iyatendile.
13 Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na
wa uhelelo, yonikwandusa vinhu vose na
yonivikomeleza vinhu vose.

14 Wamweda wanhu waja wosunha
mawalo yawo muladi walekelelwe kwingila
muna dibululu kwa kufosela nyivi zake
na kuja tunda da mbiki wa ugima.
15 Mbali kunze ya bululu ijo kuna wanhu
weli na sang'hano zihile ng'hani na
wasawi na wagoni na wakomaji na wanhu
wotambikila nyang'hiti na chila munhu
yolonda kulonga uvwizi na kuutenda.
16 "Niye Yesu, nimtuma msenga wangu
wa kuulanga yawalongele mbuli zino
kusonhela mabumbila ya wahuwila wa
Chilisito. Niye mwelesi wa lukolo lwa
Daudi. Niye ni tondong'andu."

17 Muhe wa Mulungu na mwali yosoligwa
wolonga, "Izo."

Munhu yoyose yohulika mbuli zino
kolondeka yalonge, "Izo." Munhu yoyose
mwene ng'hilu nayeze, munhu yoyose
yolonda mazi ya ugima nayeze yasole bila
maliho.

Ukomelezelo

18 Niye Yohana nomzuma chila munhu
yohulika mbuli za ulotezi zili muna ichitabu
chino. One munhu yoyose yahongeza
chinhu chochose umo, Mulungu keza
mtenda yagaye kwa mahulo yoyandikigwe
muna ichitabu chino. 19 Na munhu yoyose
yonda yahunguze chinhu chochose muna
zimbuli zino za ulotezi muna ichitabu
chino, Mulungu kezamuhoka fungu jake
da matunda ya mbiki uja wa ugima na
hanhu hake muna dibululu da Mulungu,
viya vovilongigwe muna ichitabu chino.

20 Ija yolava usindila kusonhela mbuli
zino, kolonga, "Kweli, nokwiza sambi!"

Ivo! Wize Mndewa Yesu!

21 Nowapulileni unovu wa Mndewa Yesu.
Ivo!